KNIHY ODVAHY

A DOBRODRUŽSTVÍ

SVAZEK 170/I

Alexandre Dumas

SALVATOR

Romány Alexandra Dumase poskytují čtenáři vždy znovu a znovu vzrušující četbu. Na historickém pozadí se odvíjejí romantické příběhy plné milostných zápletek, politických intrik, únosů, soubojů, záměn osob a nečekaných odhalení, v nichž po složitých a zdánlivě bezvýchodných zápasech nakonec vždy zvítězí dobro nad zlem a spravedlnost nad bezprávím.

Román o Salvatorovi zavádí čtenáře do doby vlády krále Karla X., nedlouho po porážce Napoleona Bonaparta a znovunastolení monarchie. Slabošský král není schopen ani ochoten chápat zájmy národa a jeho vláda má jen jediný zájem: udržet se u moci. V zemi narůstá nespokojenost, naživu je dosud hodně Napoleonových stoupenců, rozmáhají se tajné společnosti usilující o změnu vlády a rozbujelá policie má plné ruce práce. Její šéf Jackal rozhodně netrpí žádnými skrupulemi a za pomoci rozvětvené sítě konfidentů ovládá celou Paříž.

Ústřední hrdina románu, tajemný Salvator vystupující navenek v roli veřejného posluhy (čtenář však již záhy tuší, že jeho skutečná totožnost je jiná) stojí uprostřed této nepřehledné situace vždy na straně práva. Za pomoci svých nesčetných přátel, které má jak v lidových vrstvách, tak i v nejvyšších kruzích, se stále znovu a znovu pokouší vyzrát na vychytralého Jackala a zjednat průchod spravedlnosti. Úporně a neúnavně, navzdory všem překážkám se snaží prokázat nevinu Gaetana Sarrantiho, který byl nespravedlivě odsouzen k smrti za vraždu a loupež. Policie skutečného pachatele zná, nemá však zájem na jeho odsouzení; z politických důvodů dává přednost tomu, aby byl jako sprostý vrah odsouzen bonapartista Sarranti, nepohodlný vládě svým smýšlením. Salvator obstarává důkaz za důkazem, ale pokaždé znovu a znovu takový důkaz za vydatné pomoci policie zmizí, než může dojít k odhalení. Salvator se však nevzdává…

13-737-86 14/64
Cena obou vázaných výtisků 65 Kčs

Z VYŠLÝCH SVAZKŮ

R. L. Stevenson: Černý šíp – *W. Makowiecki:* Příhody Řeka Melikla – *M. Diekmanová:* Marijn u pirátů – *E. Dillonová:* Ostrov Divokých koní – *J. Fabricius:* Tajemství starého venkovského sídla – *R. Armstrong:* Zakleté moře – *J. F. Cooper:* Lodivod – *J. O. Curwood:* Kočovníci severu – *E. Thompson Seton:* Dva divoši – *V. Ananjan:* Zajatci Pardálí soutěsky – *L. Düngel-Gillesová:* Knud Rasmussen – *N. Smirnov:* Říše slunce – *W. Legère:* Sám mezi korzáry – *F. Flos:* Lovci kožišin – *W. Morey:* Zima v kaňonu – *G. R. Richter:* Lvi přicházejí – *J. Pecháček:* Ostrov tisíce vůní – *H. Burtonová:* Bez doprovodu bubnů – *M. V. Kratochvíl:* Podivuhodné příběhy a dobrodružství Jana Kornela – *T. V. Olsen:* Léto bubnů – *M. Pašek:* Děvče pro Oklahomu – *J. Alex:* Černé koráby I, II – *S. O'Dell:* Pětina pro krále – *R. Luskač:* Odkaz lovce tajgy – *R. Šimáček:* Kříž proti kříži – *V. Palman:* Tajemství pytlácké jeskyně – *A. Lomm:* Noční orel – *J. Fabricius:* Tonek z Napoleonovy armády – *V. Šustr:* Dobrodružství malého Indiána – *B. Mårtensson:* Světy bez hranic – *K. Staňukovič:* Muž přes palubu – *P. Pelot:* Ostrov dravců – *J. Pecháček:* Taliánský marš – *V. Pikul:* Škola plavčíků – *A. Semjonov:* Za sobolem na kraj světa – *N. Szczepanská:* Divoký Anda – *H. Halířová:* Udet, syn divočiny – *O. Janka:* Zloděj snů – *J. F. Cooper:* Poslední Mohykán – *S. Šusta:* Tři kroky do tmy – *F. Steuben:* Tekumseh I-IV – *L. Hevesi:* Dobrodružství Ándráse Jelkyho – *Z. Davydov:* Zajatci ledu a noci – *H. Friedrich:* Ledové moře – *A. Dumas:* Salvator

PŘIPRAVUJEME:

N. Čukovskij: Čtyři kapitáni
M. Pašek: Ztracená prérie
Sborník sci-fi: Chlapík z pekla I, II

albatros

Alexandre Dumas

SALVATOR

DÍL I.

ALBATROS PRAHA

Translation and adaptation © Miroslav Drápal, 1986
Illustrations © Michal Kudělka, 1986

1.

Steeple-chase

V časných ranních hodinách onoho 27. března 1827 bylo městečko Kehl (můžeme-li nazvat Kehl městečkem) vzrušením celé bez sebe. Dva poštovní dopravní vozy se hnaly jeho jedinou ulicí přímo zběsilou rychlostí; hrozilo, že až vjedou na pontonový most vedoucí do Francie, při nejmenší změně směru na sebe narazí a koně, postilióni, vozy i cestující se zřítí do řeky, která zde tvoří východní hranici Francie. Ale oba dostavníky, uhánějící jako o závod, ve dvou třetinách ulice náhle zpomalily a nakonec zůstaly stát před vraty do zájezdního hostince, nad nimiž skřípal plechový štít, představující chlapíka ve vysokých botách s ostruhami, s třírohým kloboukem a v modrém kabátu, pod nímž se mohla číst tři slova: U Fridricha Velikého.

Hospodský a jeho žena, přivábeni ohlušujícím rámusem vozů, vyběhli před vrata, a když ke svému nevýslovnému ulehčení spatřili, že obě spřežení se zastavila právě před vchodem do jejich hostince, vrhli se ke dveřím obou diligencí. Z první křepce vystoupil asi padesátiletý muž v dlouhém modrém redingotu, upjatém na knoflíky až po bradu, v černých nohavicích a s kloboukem se širokánskou střechou. Měl hustý vous, směle hledící tmavé oči, výrazné černé obočí a nakrátko ostříhané vlasy, které stejně jako jeho vousy už začínaly šedivět. Z druhého vozu vykročil s majestátní důstojností chlapík urostlé postavy, zahalený od hlavy až k patě do kožichu bohatě premovaného zlatem. Při prvním pohledu byste řekli, že je to určitě vznešený zeman odkudsi od Jass nebo od Bukurešti či snad bohatý maďarský gróf přicházející v diplomatickém poslání z Pešti do Paříže – ovšem při bližším pohledu na vznešeného cizince by vás opustila chuť se o to vsadit. Jeho tvář sice vroubily husté licousy a pod nosem se mu ježily mocné kníry, které si nakrucoval se strojenou bezstarostností, ale pod tímto vznešeným zevnějškem se daly lehce rozpoznat základní rysy jakési hrubosti: princ nebo šlechtic klesal v

očích pozorovatele tak na správce šlechtického sídla nebo důstojníka třetího řádu.

Cestující, který vystoupil z prvního vozu, byl pan Gaetano Sarranti, chlapík z druhé diligence mistr Gibassier.

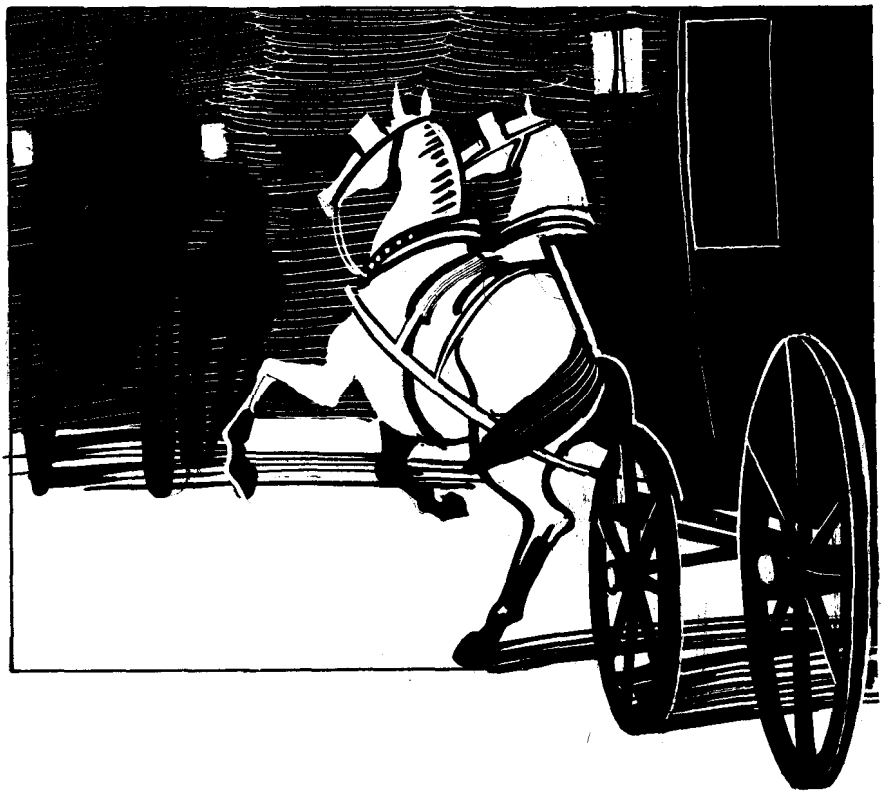
Gibassier dostal před několika dny od velitele pařížské tajné policie Jackala příkaz, který vypadal jednoduše, ale jejž nebylo lehké splnit: nespustit oči ze Sarrantiho, sledovat ho celou cestu do Paříže jako stín a po příjezdu se u něho, Jackala, hlásit – to všechno samozřejmě tak, aby Sarranti nepojal ani nejmenší podezření, že je sledován. Pro usnadnění úkolu se měl Gibassier zastavit ve Steinbachu v hotelu U slunce, kde na něho měla čekat diligence a v ní všechno potřebné k přestrojení. Když Gibassier hotel vyhledal, našel tam vskutku připravený osobní poštovní vůz a v něm celou soupravu nejrůznějších oděvů, z nichž si vybral ten, v němž se objevil před našima očima.

Gaetano Sarranti měl podle informace přijet 26. března, ale k Gibassierovu velikému údivu se neobjevil žádný cestující, který by odpovídal popisu, jejž obdržel. Den uběhl, nastala noc, a teprve ke druhé hodině ráno zaslechl Gibassier práskání biče a cinkot rolniček. Jakmile se přesvědčil, že přibyl očekávaný muž, dal zapřáhnout a poručil postiliónovi, aby vyjel. Sarranti dal zatím vyměnit koně, pojedl bujón a za deset minut se vydal za tím, kdo měl rozkaz ho sledovat.

Stalo se, co Gibassier předpokládal. Dvě míle za Steinbachem ho Sarranti dohonil. A poněvadž poštovní předpisy nedovolují, aby jeden vůz předjížděl druhý bez předběžného souhlasu, jely obě diligence nějaký čas za sebou, než netrpělivý Sarranti konečně požádal o dovolení předjet. Gibassier přivolil se zdvořilostí tak vybranou, že Sarranti vystoupil a osobně domnělému maďarskému šlechtici vzdal dík. Pak znovu nasedl a vůz vyrazil kupředu jako s větrem o závod. Gibassierova diligence ho následovala ve stejném trysku. A jak jsme viděli, do Kehlu k hotelu U Fridricha Velikého se přiřítily oba vozy současně.

Oba pánové se při vystoupení zdvořile pozdravili, ale jinak nevyměnili ani slova; vešli do hostince, v jídelně si sedli každý k jinému stolu a objednali si snídani, Sarranti vybranou francouzštinou, Gibassier s nápadným německým přízvukem.

Gibassier ochutnával mlčky a jaksi velkopansky od každého

chodu, ale jakmile zpozoroval, že Sarranti se zvedá, zaplatil, zvedl se také a zvolna a beze slova se vrátil ke svému vozu.

Obě diligence se spěšně rozjely na další cestu; Sarrantiho jela před Gibassierovou, ale měla náskok sotva víc než nějakých dvacet kroků. Nový Sarrantiho postilión hnal spřežení věru bláznivým tryskem (jednak chtěl stihnout svatbu jednoho ze svých bratranců, jednak ho jeho kamarád při přepřahání upozornil, že pán za rychlou jízdu dobře platí), a tak nebylo divu, že na jednom prudkém svahu, když už se s večerem blížili k Nancy, udělala diligence strašlivý přemet a s ní se obrátili vzhůru nohama i koně a postilión. Gibassierovi unikl výkřik soucitného úleku. Vyskočil z vozu a vrhl se k Sarrantimu, ačkoliv při pohledu na mocný kotrmelec poštovního vozu mu blesklo hlavou, že

cestující bude potřebovat spíš slova útěchy od kněze než pomoc společníka na cestě. Ale ke svému nesmírnému údivu našel Sarrantiho živého a zdravého – a také postilión vyvázl pouze s vyvrtnutou nohou a pohmožděným ramenem. Lidi tedy dobrá Prozřetelnost sice uchránila, ale o to víc postihla zvířata a vůz. Jeden z koní se zabil na místě, druhý si zlomil nohu ve stehně, přední náprava diligence byla vedví a z její boční stěny zbyly třísky. Na další cestu nebylo ani pomyšlení.

Sarranti si ulevil několikerým zaklením, nebyl povaha nadaná andělskou trpělivostí; ale byl by se jí musil patrně vyzbrojit, kdyby mu pan maďarský šlechtic Gibassier poloněmeckou polofrancouzskou hatmatilkou okamžitě nenabídl místo ve svém voze. Nabídka přišla tak vhod a zněla tak upřímně, že Sarranti bez váhání přijal. Přeložili zavazadla, slíbili postiliónovi, že mu pošlou pomoc z Nancy (měli tam necelou míli) a pokračovali spěšně ve své cestě.

Po několika vzájemných poklonách po celý zbytek cesty mezi nimi padlo sotva pár slov; Gibassier na všechny zdvořilé pokusy svého spolucestujícího o rozhovor odpovídal jen jednoslabičně ano nebo ne.

V Nancy zastavili v poštovním hotelu U Stanislava Velikého. Sarranti znovu poděkoval maďarskému pánovi za laskavost a chystal se odporoučet.

„Ale to děláte chybu," řekl Gibassier. „Spěcháte přece do Paříže, a váš vůz určitě nebude v pořádku dřív než zítra. Ztratíte den!"

„To by mě mrzelo," odpověděl Sarranti, „tím spíš, že pro podobnou nehodu jsem už jednou ztratil čtyřiadvacet hodin – když jsem vyjížděl z Řezna. Rozhodně nebudu čekat, až spraví vůz, koupím si jiný. Čtyřkolku, kupé, landauer nebo kabriolet – cokoliv přednosta stanice sežene!"

Gibassier si pomyslil, že než se vůz najde a vyzkouší, než se sjedná cena, umístí zavazadla, bude mít dost času, aby se navečeřel. Od pěti ráno neměl v ústech, a ač byl zvyklý na skromnost v jídle, při vhodné příležitosti nikdy nezapomněl svůj žaludek pořádně zásobit.

A protože pan Sarranti se zřejmě rozhodl opatřit se podobným způsobem jako důstojný maďarský gróf, zasedli jako ráno každý k jinému stolu, přivolali zvonkem obsluhu a ve chvályhodné shodě zvolali oba najednou:

„Číšníku, večeři!"

2.

Hotel U velkého Turka

Pro ty, kdož by se podivovali, že Gaetano Sarranti nepřijal nabídku zajisté vítanou pospíchajícímu člověku, poznamenáváme, že je-li někdo mazanější než policejní agent stopující svou oběť, pak je to právě ten, který je pronásledován. Jen si vzpomeňte na bajku o chrtu a lišce!

Do Sarrantiho mysli se dralo jakési mlhavé podezření vůči tomu maďarskému grófovi; lámal sice všelijak svou francouzštinu, ale přitom na francouzské otázky odpovídal vždycky dost rozumně, zatímco při odpovědích na každý německý, polský či rumunský dotaz (a Sarranti se v těchto jazycích vyjadřoval dobře) se pletl, nebo odpovídal jenom úsečně *ja* či *nein*, přitom se obyčejně zachumlával do svého kožichu a tvářil se, že spí. Sarrantiho to zneklidňovalo po celou cestu z místa nehody až do hostince, a proto se rozhodl, že stůj co stůj se obejde bez pomoci vznešeného Maďara. Gibassier byl ovšem příliš bystrý, než aby si této nedůvěry nevšiml. Takže povečeřel, hlasitě nařídil, aby připravili vůz k další jízdě, hlučně poznamenal, že je v Paříži očekáván rakouským vyslancem, pozdravil Sarrantiho velkolepou poklonou, narazil si na uši beranici a odešel.

Bylo navýsost pravděpodobné, že Sarranti zvolí nejpřímější cestu přes Ligny, Ancerville, Saint-Dizier a Vitry-le-Français. Bude-li potom pokračovat dál na Châlons, či přes Fère-Champenoise, Crécy a Lagny, to byla ovšem otázka – a klíč k jejímu zodpovězení byl jedině ve Vitry. Půl míle od tohoto místa dal Gibassier zastavit. Následoval několikaminutový rozhovor s postiliónem – a vůz ležel převrácen na boku se zlomenou přední nápravou. Asi za půl hodinky byl přijíždějící pan Sarranti svědkem toho, jak maďarský šlechtic a postilión se bezúspěšně namáhají, aby svůj vůz učinili schopným další jízdy. Sarranti by byl porušil všechna pravidla zdvořilosti, kdyby nechal vznešeného cestujícího na holičkách a neposkytl mu na oplátku tentokrát on místo vedle sebe ve voze. Gibassier přijal nabídku se zřejmou zdrženlivostí a ujistil, že Jeho Excelenci pana de Bornis (pod tímto jménem Sarranti cestoval) bude obtěžovat, jen co dojedou do Vitry-le-Français.

Za dvacet minut zastavili před poštovní stanicí.

Pan de Bornis si vyžádal čerstvé koně, Gibassier se začal vyptávat poštmistra, zda by se nedala sehnat aspoň nějaká bryčka na další cestu. To pana de Bornis, jak se zdálo, uklidnilo. Netušil, že Gibassier k své velké radosti zaslechl, jak odpověděl na poštmistrův dotaz, kde bude na cestě do Paříže ještě přepřahat.

„V Bondy!“ zajásal Gibassier tiše sám pro sebe, a sotva Sarranti odjel, zanechal shánění bryčky, vybalil ze svého zavazadla modrý oblek vládního kurýra, navlékl si kožené kalhoty, obul si měkké boty, shodil licousy i kníry a poručil poštmistrovi, aby mu přivedli rychlého jezdeckého koně.

Čerstvě osedlaný kůň letěl jako blesk. Na stanici v Bondy se vládní kurýr obratem ruky změnil v postilióna. Stačilo pár franků, aby mu chlapík, přichystaný na cestu, postoupil své místo.

Sarranti přijel asi za půl hodiny. Tak blízko u Paříže se už nechtěl ani v nejmenším zdržovat. Vyklonil hlavu z okénka a křikl:

„Koně!“

„Tady jsou, pane,“ odpověděl Gibassier, „a jak rychlí! Stůjte, mrchy!“ zahromoval, když je jako zkušený kočí připoutával k oji.

„Kam to bude, drahý pane?“ zeptal se potom zdvořile, mačkaje klobouk v ruce.

„Náměstí Saint-André-des-Arcs, hotel U velkého Turka!“

„Jako byste tam už byl!“

„A za jak dlouho?“

„Za pět čtvrtí hodiny se to dá sfouknout.“

„Deset franků, když to stihneme za hodinu!“

„To se zvládne, pane!“

Gibassier stiskl nohama podsedního koně a pobídl ho k trysku. Byl si jist, že tentokrát mu Sarranti neunikne.

Dorazili k městské bráně. Mýtní odbavili vůz jednou z těch zběžných rychlých prohlídek, obvyklých u poštovních vozů, pak vyřkli své obřadné zaklínadlo *jeďte, jeďte* a Gaetano Sarranti, jenž před sedmi roky opustil Paříž branou Fontainebleau, se tam vrátil branou Petite-Villette. A po čtvrthodince další jízdy vůz zastavil na dvoře hotelu U velkého Turka. Hotelový sluha odvedl Sarrantiho do pokoje číslo šest, jejž si pán sám vybral.

„Příteli, poslyšte,“ přitočil se k němu Gibassier, když se po chvíli vracel zase zpátky.

„Copak se děje, postilióne,“ řekl jaksi pohrdavě hotelový sluha. „Postilióne…? Ach, pravda, pravda, postilióne,“ opakoval Gibassier. „Copak to je nějaká hanba, že je člověk postilión…?“

„Ale jistěže ne. Oč vám jde?“

„Ach, pravda. To je taková věc… Pan Poirier… Znáte ho?“

„Neznám.“

„Vy neznáte pana Poiriera? Našeho správce pana Poiriera?“

„Říkám, že ne.“

„To je špatné… Má přijet v jedenáct vozem z Plat d’Étain.“

„Dobře, dobře – a co má být?“

„Ale dal mi sto sous, protože u vás potřebuje pokoj; má totiž jednání v předměstí Saint-Germain. No, a povídá mi: Charpillone – to je totiž moje jméno, víte…“

„Těší mě, pane Charpillone,“ zamumlal hotelový sluha.

„Povídá mi, Charpillone, dáš sto sous pokojské v hotelu U velkého Turka, aby mi zajistila pokoj. Kdepak bych to děvče našel?“

„Co byste ji hledal, já to dokážu zařídit stejně dobře jako ona… za sto sous.“

„Ale když vy neznáte pana Poiriera!“

„Na to, abych mu zajistil pokoj, ho nepotřebuju znát. Koneckonců se přece ohlásí jménem… A já ho zavedu do pokoje číslo jedenáct.“

„Výborně! Ale ať je tam pěkně teplo, pan Poirier je zimomřivý. A pak ještě… myslím, že by mu udělalo dobře, kdyby měl v pokoji připravenou slušnou večeři.“

„Ale jistě,“ řekl sluha.

„A málem bych zapomněl to hlavní: láhev dobrého bordeaux!“

„Bude na stole.“

„Tak teď už jen abys měl otevřené oči i uši, příteli! A sto sous je tvých!“

S výbuchem smíchu, který svědčil o tom, s jakou rozkoší si takto zažertoval, zmizel nepravý postilión z hotelu U velkého Turka.

Za čtvrt hodiny zastavila před vchodem bryčka a z ní vystoupil muž, který se představil jako Poirier a kterého sluha zavedl do pokoje číslo jedenáct – bylo to přímo proti pokoji číslo šest.

Na stole byla připravena dobrá večeře a láhev bordeaux, postavená u krbu tak znalecky, že víno mělo právě onu náležitou teplotu, na kterou si potrpí skuteční labužníci.

3.

Zrádci jsou vždy ve vlastních řadách

„Obsloužím se sám. Můžete mne nechat o samotě,“ řekl pan Poirier sluhovi, když zasedl za stůl, ale sotva dozněly na chodbě jeho kroky, milý host se zvedl a v rychlosti si prohlédl svůj pokoj. Po chvíli v něm byl jako doma, jako by tu bydlel odjakživa. Zanedlouho pak nepravý pan Poirier či pravý Gibassier, jak chcete, zaslechl na chodbě hluk a opatrně pootevřel dveře.

Sarranti stál na prahu svého pokoje a pootočen dovnitř upozorňoval pokojskou, která přišla upravit jeho lůžko, že se vrátí za hodinu či za dvě.

„Podívejme," pomyslil si Gibassier, „je už tak pozdě – a můj soused si jde na procházku! Uvidíme, kam si to namíří!"

Zhasl obě svíčky na stole, pootevřel okno a po chvíli spatřil Sarrantiho kráčet ulicí Saint-André-des-Arcs.

„Musím za ním, povinnost je povinnost," zabručel Gibassier a vyběhl bystře ven.

Sledoval svého muže ulicí de Bussy na náměstí Saint-Sulpice až k ulici Pot-de-Fer, kde Sarranti zmizel v domě číslo 28. Vzápětí se však znovu objevil a dal se ulicí Vaugirard, pak podle Divadla Odeon, kolem hereckého vchodu, a když přešel náměstí Saint-Michel, zastavil se před jedním domem v ulici des Postes. Gibassier zbledl. Tady na rohu slepé uličky des Vignes a přímo proti ulici Puits-qui-parle bylo přece to záhadné stavení, kde měli úkryt karbonáři! Zachvěl se a na čele mu vystoupil studený pot.

Ulice byla pustá. Sarranti zůstal před domem stát a po chvíli se objevili tři muži zachumlaní do plášťů. Zamířili přímo k Sarrantimu a vyměnili si s ním poznávací znamení. Teď čekali na pátého, protože podle karbonářských zvyklostí se sem vstupovalo vždy po pěti.

Když Gibassier, zasvěcený do poznávacích znamení všech tajných společností samým Jackalem, viděl, že pátý společník nepřichází, usoudil, že přišla jeho velká chvíle. Přiblížil se ke skupince čekajících, uchopil první napřaženou pravici a prokázal se poznávacím znamením – třikrát za sebou pootočil dlaně dovnitř a ven.

Nato jeden z mužů vsunul klíč do zámku a pětice vstoupila do domu.

Vnitřek byl čerstvě opravený a vymalovaný, ale oni sestupovali dolů do nehostinného sklepení. Až sem byli svoláni čtyři šéfové, z nichž ani jeden neznal druhého, aby vyslechli Sarrantiho důvěrné sdělení. Znělo takto: Vévoda Zákupský přibude do Saint-Leu-Taverny a zůstane tam do chvíle, dokud se před lidem nerozvine prapor povstání. Všechny zednářské lóže a všechny karbonářské trhy se shromáždí zítra při smutečních obřadech za zesnulého vévodu de la Rochefoucauld v kostele Nanebevzetí anebo v okolních uličkách. Tam se vyčká posledních pokynů od nejvyšší lóže. V každém případě až do vystoupení vévody Zákupského zůstává v čele činnosti výbor.

Rozcházeli se hodinu po půlnoci.

Gibassier měl jedinou obavu: aby se neobjevil nenadále onen

společník, jehož místo si přisvojil. Ale toho ani nenapadlo tak dlouho čekat. Když nenašel své čtyři druhy, domníval se patrně, že schůzka se odkládá, a vrátil se domů. A tak Gibassier zas šťastně vyšel a na rohu první ulice vzal nohy na ramena a zasedl ke své večeři v pokoji hotelu U velkého Turka víc než deset minut před tím, než zaskřípěl Sarrantiho klíč ve dveřích pokoje číslo šest.

„Dobrou noc, milý sousede," zašeptal Gibassier a s pocitem člověka naplněného uspokojením nad dobře vykonaným dílem otevřel sekretář, vyňal pero, inkoust a papír a pustil se do psaní zprávy pro pana Jackala o všem, co zažil na cestě z Kehlu do Paříže.

V sedm ráno byl už na nohou. Zavolal hotelového poslíčka (podle řeči čistokrevného Auvergnana), dal mu dvanáct sous místo deseti, vysvětlil mu, jak se vyznat v budově prefektury v ulici de Jérusalem, a upozornil ho, že adresát dopisu, jejž mu svěřuje, má přijet z cest buď hned ráno, nebo během dne. Jestli ona osoba již přijela, dá jí list přímo do rukou – s tím, že jej posílá pán z Toulonu. Nebude-li adresát ještě na místě, ponechá list u jeho sekretáře.

Dokonale poučený Auvergnan se odporoučel a Gibassier zazvonil na sluhu a dal si prostřít k snídani. Požádal o kuře a nalil si zbytek svého bordeaux.

Bylo už čtvrt na devět, když zaskřípěly dveře jeho souseda Sarrantiho. Gibassier položil vidličku, přistoupil k oknu a poodhrnul záclonu. Čekal pět nebo šest minut, než ho konečně uviděl přejít jako včera směrem k ulici Saint-André-des-Arcs.

„Určitě jdeš do ulice Pot-de-Fer," pomyslil si Gibassier. „Včera bylo v čísle 28 zavřeno, chceš tedy zkusit štěstí dnes. Mohl bych tě nechat, ale – povinnost nade všechno! Jdu za tebou!"

Gibassier vzal klobouk a šálu, nechal kuřátko kuřátkem a poděkoval v duchu Prozřetelnosti, že mu pro povzbuzení chuti k jídlu dopřává malou ranní procházku.

Dole u schodiště mu zastoupil cestu člověk, jehož vzezření prozrazovalo nějakou přičinlivou nižší policejní šarži.

„Vaše doklady!" požádal stroze.

„Mé doklady?" opakoval ohromeně Gibassier. „Copak na cestu z Bondy do Paříže člověk potřebuje doklady?"

„Když bydlí v Paříži, nebo se ubytuje u přítele, pak ne. Ale bydlíte-li v hotelu…"

„Pravda, pravda," uznal Gibassier a začal horečně prohrabávat

všechny kapsy. „U všech čertů, kam jenom jsem je mohl zastrčit… A hrome! Už vím! Já je nechal v Bondy, no jistě, když jsem se převlékal! Ze stejnokroje vládního kurýra do postiliónského…“

„Cože?“ Policista nechtěl věřit svým uším.

„Ještě štěstí, že žádné papíry nepotřebuju,“ rozesmál se Gibassier. „Patřím totiž mezi vás.“

„Mezi nás?“

„Ano, slyšel jste dobře. A nechte mě odejít, spěchám. Mám totiž příkaz někoho sledovat.“

„Opravdu? A kdo je ten někdo?“

„Spiklenec, a jaký nebezpečný! Před okamžikem vyšel. Asi padesátník, šedivé vousy, vojenský typ. Vy jste si ho nevšiml?“

„Ale všiml! Jistě! Jenže ten pán měl doklady v naprostém pořádku, kdežto vy nemáte vůbec žádné papíry. A proto vás musím zatknout!“

„Vy mne chcete zatknout? Mne? Zvláštního agenta pana Jackala?“

„Můžete své tvrzení dokázat?“

„Docela snadno, ale teď mě pusťte, jinak by mi ten člověk mohl zmizet!“

„Rozumím. A vy byste docela rád zmizel s ním!“

„Já? Ani nápad! Já se cítím příjemně a…“

„…a dost už řečí! Pojďte se mnou, pane, sice použijeme násilí!“

Přičinlivý strážce zákona pokrčil rameny a pokynul dvěma opodál stojícím chlapíkům v černých pláštích, aby mu pomohli. Přispěchali jako lidé dobře vycvičení k podobným službám.

„Dejte pozor, příteli, pan Jackal vám to spočítá!“ vykřikl Gibassier.

„Nejsem přítel pochybných individuí bez dokladů a mám příkaz předvést na prefekturu každého cestujícího bez řádných papírů. Vy je nemáte, já vás předvádím. Je na světě něco jednoduššího?“

„Ale já vám říkám, že jsem ve zvláštních službách pana Jackala.“

„Jistě. Tak mi ukažte odznak; musíte mít *očko*…“

„To musíte mít vy jako nižší šarže. Ale já mám…“

„…vy máte přinejmenším dvě! Já vím! Aspoň uvidíte líp na cestu! Jdeme!“

„Jak chcete! Ale zavaříte si pěknou kaši!“

„Tak už dost toho žvanění! Dejte sem ruce! Zatýkám vás!“

Policista vytáhl z kapsy želízka a Gibassier, který dobře znal způsob zatýkání, se už dál nevzpěčoval. Zkušeným pohybem nastavil zápěstí.

„Vida, pán to zná, pán s námi nemá co dělat poprvé!“ zahučel zatýkající, zatímco Gibassier si ho prohlížel jako člověk, který si říká: Budiž, staň se, ale kdo se směje naposled, ten se směje nejlépe! Nahlas však řekl rázně a rozhodně:

„Jak chcete! Pojďme!“

A Gibassier s policistou vykročili z hotelu U velkého Turka zavěšeni do sebe, jako by šli na procházku dva staří, dobří přátelé.

4.

Gibassier triumfuje

Čím víc se blížili k policejnímu ředitelství v ulici de Jérusalem, tím víc – místo aby se chmuřila – Gibassierova tvář se rozjasňovala. Představoval si už předem, jaký vodopád kleteb spustí pan Jackal na hlavu nebožáka, který ho zatkl, ale jenž se teď najednou začínal hrozit Gibassierova poklidného výrazu. V první čtvrtině cesty si byl ten přičinlivec jist, že se mu podařil kapitální úlovek; v polovině o tom začal pochybovat; ve třetí čtvrtině už byl přesvědčen, že provedl pitomost. Jako by mu Jackalův hněv, jímž mu zatčený vyhrožoval, už zahřmíval nad hlavou. Strážníkova ruka se v důsledku toho pomalu uvolňovala a nechávala Gibassierově čím dál větší volnost pohybu. Ale ten dělal, jako by vůbec nic nepozoroval, ba naopak, sám se svého strážníka přidržoval jako klíště. Hleďme, zadržený, kterého ani nenapadá brát do zaječích!

U čerta, že bych byl přece jen střelil kozla, pomyslel si strážník a na okamžik se zastavil, aby si znovu všechno rozmyslel. Prohlížel si Gibassiera od hlavy až k patě čím dál nejistějším pohledem:

„Jo, pane," řekl, „my máme přísné předpisy! Řekne se nám *zavřít*, a my zavřeme. Většinou polapíme zločince, to je pravda, ale taky se stane omyl, že se přehmátneme a sebereme počestného člověka!"

„Myslíte?" podotkl jen posměšně Gibassier.

„Dokonce i velmi počestného člověka," zdůraznil a Gibassier na něho vrhl pohled, kterým jako by říkal: Já jsem toho živým důkazem.

„Bojím se, jestli se něco takového nepřihodilo i mně," pokračoval strážník vlídným a zdvořilým tónem. „Ale to snad se ještě vždycky dá napravit."

„Co tím chcete říct?"

„Chtěl jsem, pane, jen vyslovit obavu, že jsem možná zatkl počestného muže. Připadal jste mi podezřelý, ale zdá se mi, že možná patříte skutečně k našim lidem. Ten malý omyl bychom mohli napravit, jak jsem řekl…"

„To bychom nemohli," odbyl ho Gibassier. „Protože kvůli vašemu malému omylu upláchl člověk, kterého jsem měl za úkol sledovat – a

víte, kdo to byl? Spiklenec! Který se možná pokusí během několika dní svrhnout vládu!“

„Ale já bych vám ho pomohl chytit, pane. Pustíme se za ním oba, a to by v tom byl čert, aby se nám nepovedlo…“

Gibassier ovšem nepatřil k lidem ochotným dělit se s kýmkoli o čest dopadnout Gaetana Sarrantiho.

„Nic takového, pane,“ přerušil ho. „Jen pěkně dokončete, co jste začal. Předveďte mne!“

„Ne, prosím, já – já odcházím… Klaním se vám hluboce.“

Strážník se chystal ukázat zatčenému záda, ale nyní to byl Gibassier, kdo ho pevně chytil za ruku.

„Nic takového! Vy jste mne zatkl a vy mne odvedete na policejní ředitelství! A vysvětlíte také proč! Můj člověk uprchl a pan Jackal se musí dozvědět, kdo to zavinil.“

„Ne, pane! Ne!“

„Ne? Tak tedy, abyste věděl, teď zatýkám *já vás*!“

„ Zavolám na pomoc své dva muže!“

„Nic takového neuděláte – nebo na vás upozorním lidi kolem. Víte dobře, jak lidi zbožňují vás, pány chlupaté! Stačí, abych se zmínil, že jste mne bezdůvodně zatkli! Jsme kousek od řeky… na mou věru!“

Policista zbledl jako stěna. Chodci se skutečně začali shlukovat a on věděl z vlastní zkušenosti, že k fízlům v těch časech lid nechoval žádné něžné city. Vrhl na Gibassiera tak prosebný pohled, že by ho byl málem obměkčil. Ale ten byl odkojen zásadami pana de Talleyrand, a především se chtěl před Jackalem ospravedlnit. Stiskl nešikovnému policistovi ruku jako do kleští a vlekl ho, ať se vzpouzel, jak chtěl, na policejní ředitelství.

Na dvoře prefektury se to hemžilo nezvykle početným davem, bezpochyby to byli ti, kdož měli sehrát určitou úlohu při předpokládaných nepokojích a kteří si sem teď přišli pro pokyny. Gibassiera zdravili zleva i zprava, jedni přátelsky, jiní jakoby protektorsky, jiní zase s výrazem radosti, že se setkávají se starým druhem. Stokrát a stokrát ho zdravili, stokrát a stokrát jim on tiskl ruku a to všechno přivádělo nešťastného policistu do takového zmatku, že Gibassier ho pozoroval už s útrpností.

„Tak co,“ zahučel, „lhal jsem vám, nebo ne? Přiznejte si upřímně, že jste osel!“

„Přiznávám to upřímně, pane,“ odpověděl policista, a byl by přiznal i jiné věci, kdyby o to Gibassier stál.

„No, dobře,“ řekl shovívavě Gibassier. „Má čest je uspokojena, a abyste věděl, že jsem dobrák od kosti, až se pan Jackal vrátí, tak se přimluvím, aby k vám byl milosrdný.“

„Ale… ale pan Jackal se už vrátil!“

„Co to říkáte? Kdy?“

„V šest ráno, pane.“

„A proč jste mi to neřekl?“ zahřměl Gibassier.

„Protože jste se mne na to neptal, Excelence,“ šeptl policista.

„To máte pravdu, příteli,“ řekl Gibassier. „Pojďte, okamžitě jdeme za ním.“

Příteli, řekl mi příteli, pomyslil si policista nadšeně a vděčně a byl by v té chvíli splnil Gibassierovi, co by mu na očích viděl.

Službu konající stráž sice Gibassiera nepoznala, ale před policistou ihned otevřela dveře do pracovny pana Jackala. Přivítání bylo hotová studená sprcha.

„Co to má znamenat, ničemníku,“ rozčilila se hlava pařížské tajné policie. „Řekl jsem přece, že tu nejsem pro nikoho kromě Gibassiera, a vy mi sem…“

„Já jsem zde, pane Jackale,“ vykřikl Gibassier, a obraceje se k svému ohromenému průvodci, procedil mezi zuby: „Jen klid, slíbil jsem, že budu milosrdný, a slib dodržím.“

„Gibassiere! Vy? Kde máte našeho člověka?“

„Zeptejte se tohoto pána,“ odpověděl Gibassier. „Vysvětlí vám všechno.“

„Co se stalo, Fourrichone?“

Pan Jackal si posunul brejličky na nose, svraštil hrozivě obočí a nešťastnému policistovi nezbylo než se smířit s tím, že jako u soudu musí vypovědět pravdu, plnou pravdu a nic než pravdu.

„Jste kapitální osel,“ vybuchl pan Jackal, když ho vyposlechl až do konce.

„To mi ráčila sdělit už Jeho Excelence.“

Zdálo se, že Jackal v duchu pátrá, jaká asi význačná osobnost ho předešla v tom souhlasném ostrovtipném postřehu.

„Totiž já,“ vysvětlil Gibassier a uklonil se.

„Výborně, výborně,“ řekl pan Jackal a ušklíbl se. „Takže jste povýšil na šlechtice, jak slyším.“

Gibassier se pousmál:

„A také jsem slíbil tomuto nešťastníkovi, že se za něj přimluvím, abyste k němu byl shovívavý. Sice zhřešil, ale na mou věru jen z přílišné horlivosti.“

„Na přání našeho milovaného a věrného přítele vám, Fourrichone, uděluji úplné a naprosté rozhřešení,“ řekl pan Jackal s náležitou důstojností. „Jděte a již nikdy nehřešte!“

Pokynem ruky přičinlivého policistu propustil a obrátil se potom k Gibassierovi:

„Prokážete mi, Excelence, tu čest a rozdělíte se se mnou napůl o mou skrovnou snídani?“

„Bude mi skutečně potěšením,“ odpověděl s úsměvem Gibassier a oba pánové přešli do jídelny.

5.

Jasnozřivý pan Jackal

Jackal nabídl pokynem ruky Gibassierovi židli u stolu naproti sobě. Ale Gibassier se toužil blýsknout tím, jak ovládá pravidla dobrého společenského chování, a čekal, až se posadí šéf.

„Především mi dovolte, abych vám blahopřál k návratu do Paříže, milý pane Jackale. Doufám, že cesta proběhla šťastně?“

„Nejšťastněji, jak bylo možné, milý pane Gibassiere,“ odpověděl zdvořile Jackal. „Ale prosím vás, dost komplimentů, sedněte si a posluž te si. Žebírko, prosím… vaši sklenku… A teď jezte a pijte a poslouchejte mne.“

„Jsem celé ucho,“ řekl Gibassier a svými zdravými zuby začal s chutí drtit kotletu.

„Tak vy jste kvůli tomu zabedněnci strážníkovi ztratil svého člověka, pravda?“

„Bohužel!“ Gibassier odložil znechuceně okousanou kost na talíř. „Jak vidíte, jsem z toho dost bez sebe. Člověk dostane takovou příležitost, čeká uznání, slávu – a pár kroků před cílem ztroskotá. Neodpustím si to, ani kdybych byl sto let živ!“

„Tak to já budu shovívavější,“ řekl klidně pan Jackal, když předtím vyprázdnil svou sklenku bordeauxského. „Já vám to, Gibassiere, odpustím.“

„Ale vždyť jsem si počínal jako hňup! Měl jsem dát Fourrichonovi jednu přes uši a rozběhnout se za Sarrantim…“

„…a hlídka by vás byla polapila, ani byste neudělal pět kroků! Znáte přece to přísloví: proti větru se nedá foukat… Říkám vám znova: Nic si nevyčítejte, nic vám nemám za zlé. Náš člověk je totiž nalezen.“

„*Náš* člověk?“

„Ano, *náš* člověk – patří přece stejně tak vám, který jste ho objevil a ztratil, jako mně, který ho znova našel, když vám vyklouzl.“

„Ale… ale vždyť to není snad ani hodina, co se to stalo,“ vysoukal ze sebe užasle Gibassier.

„A není to víc než pět minut, co jsem ho objevil.“

„Takže je ve vašich rukách,“ řekl Gibassier s ulehčením.

„To ne, ještě ne. Ale vy mi ho přivedete… Ovšem doufám, že tentokrát ho už nenecháte upláchnout!“

„A kde ho najdu?“

„Musíte ho stopovat!“

„Teď, když jsem jeho stopu ztratil…?“

„Pro takového lovce, jako jsem já, a pro takového stopaře, jako jste vy, přece neexistuje nic takového jako ztracená stopa!“

„V tom případě ovšem nesmíme ztrácet čas. Jsem přichystán splnit každý váš pokyn, pane Jackale.“

Gibassier byl přesvědčen, že Jackal se chvástá a že ho chce zahnat do úzkých. Zvedl se, jako by se chystal rozběhnout se ihned za Sarrantim.

„Nejdřív buďte tak hodný a dojezte si ještě to chutné kuřecí křidélko,“ řekl Jackal.

„Ale… neuprchne nám zatím?“

„Vůbec ne. On na nás totiž čeká.“

„Čeká na nás?! Kdepak?“

„V kostele. V kostele Nanebevzetí – znáte přece ten chrám?“ Gibassier se díval na Jackala s rostoucím údivem.

„*Parbleu!*“ dostal ze sebe až po chvíli. „Znám, ovšemže znám.“

„Z doslechu bezpochyby. Nemyslím totiž, že zrovna planete zbožnou vírou.“

„Mám svou víru jako každý člověk na světě,“ odpověděl Gibassier a svatouškovsky pozvedl zrak vzhůru.

„Škoda že není čas si o tom víc popovídat,“ utrousil pan Jackal, nalévaje Gibassierovi do šálku kávu. „Ale máte mé slovo, že se k tomu někdy vrátím. Tady u nás, v ulici de Jérusalem, máme výborné teology! Zkrátka, v tom kostele našeho člověka najdete.“

„A kdy?“ zeptal se Gibassier usrkávaje kávu. „Na ranní mši, při velké nebo při nešporách?“

„Při velké.“

„To je v půl dvanácté!“ vykřikl Gibassier, vrhaje pohled na nástěnné pendlovky. „A je jedenáct!“

„Máte dost času,“ řekl Jackal. „Váš člověk určitě nepřijde dřív než v poledne.“

Nalil Gibassierovi půl sklenky pálenky: „Můžete si ještě klidně zavdat!“

„*Gloria in excelsis,*“ zvolal Gibassier a zdvihl sklenku oběma rukama jako kněz svůj kalich při pozdvihování. „Ale teď prosím dovolte, abych vám řekl něco, co vás překvapí. Samozřejmě to neubírá nic z vašich zásluh, před nimiž se hluboce skláním.“

„Mluvte!“ zabručel šéf policie.

Několika slovy pověděl Gibassier celou příhodu z ulice des Postes a tentokrát to byl pan Jackal, kdo poslouchal se svrchovanou pozorností a mlčky vzdával hold důvtipu svého spolustolovníka.

„Výborně,“ řekl, když Gibassier dovyprávěl. „Kolik národa se na těch vévodových pohřebních obřadech sejde – co myslíte?“

„Pár desítek tisíc lidí určitě.“

„A kolik jich bude v kostele?“

„Kolik se jich tam vejde. Možná dva tisíce…“

„V takovém davu budete toho svého člověka těžko hledat, milý Gibassiere.“

„V Písmu se praví: Kdo hledá, ten najde.“

„A já vám tu námahu s hledáním usnadním. Najdete ho přesně ve dvanáct u třetího sloupu vlevo od vchodu. Bude mluvit s dominikánským mnichem.“

Tentokrát zapůsobila jasnozřivost pana Jackala tak průkazně, že Gibassier se bez jediného slůvka uklonil, sáhl po klobouku a opustil místnost.

6.

Dva staří známí

Gibassier vyšel z budovy v ulici de Jérusalem a bystře pospíchal ulicí de Tournon.

Nádvoří policejního ředitelství bylo už prázdné, postávala tam jen jakási trojice mužů, z nichž jeden, s pletí olivové barvy, s černýma jiskrnýma očima a běloskvoucími zuby, vyšel Gibassierovi vstříc. Byl to Carmagnole, Jackalův důvěrník, který Gibassierovi odevzdával v Kehlu příkazy jejich společného nadřízeného. Oba muži se s úsměvem pozdravili.

„Jdete do kostela Nanebevzetí?“ zeptal se Carmagnole.

„Musíme přece vzdát poslední poctu tělesným pozůstatkům toho velkého lidumila,“ řekl Gibassier.

„Čekal jsem, až odejdete od pana Jackala, abychom si o tom pohovořili. Víte, co tam máme dělat?“

„Pokud se mne týče, mám stopovat muže, kterého najdu u třetího sloupu vlevo v rozhovoru s dominikánským mnichem.“

„Já jdu toho muže zatknout… v příhodné chvíli. Jsem pověřen vám to oznámit.“

„Vy jste pověřen zatknout Gaetana Sarrantiho?“

„Ale kde! Pana Dubreuile! To jméno si dal sám. Nebude se moci vymlouvat.“

„Má být zatčen pro konspiraci?“

„Ne. Pro vzpouru!“

„Budeme mít skutečně vážnou vzpouru?“

„Vážnou ne. Ale vzpouru mít budeme.“

Zabočili směrem k náměstí Saint-Germaine-l’Auxerrois.

„Vypadáte nějak ustaraně,“ všiml si Carmagnole. „Něco vás trápí?“

„Spíš udivuje. Hleďte, pan Jackal mi řekl, že najdu našeho člověka v kostele Nanebevzetí. Že tu bude v pravé poledne. A že bude stát při třetím sloupu vlevo a rozmlouvat s nějakým mnichem.“

„Se svým synem, abbém Dominikem.“

Gibassier vrhl na Carmagnola podobný pohled jako před čtvrthodinkou na policejního šéfa.

„Copak pan Jackal vidí do budoucnosti? Jak může vědět, u kterého sloupu se zastaví, v kolik hodin přijde a že se tam sejde s mnichem? To mi nejde do hlavy!“

Carmagnole se rozesmál, až ukázal své bílé zuby.

„Ale to je celkem jednoduché. Znáte Barbettu?“

„Znám ulici toho jména, znám městskou bránu Barbette, znám palác Barbette, kde slehla Isabella Bavorská při porodu Karla Sedmého. Byl před ním jedné deštivé noci, 23. listopadu 1407, zavražděn vévoda z Orleansu…“

„Dost, dost!“ vykřikl Carmagnole a dusil se jako člověk, který musel spolknout čepel šavle. „Řeknete ještě pár slov a já požádám, abyste přednášel dějepis na univerzitě! Ulice, brána, palác! Kdepak, slavný bakaláři, já mluvím o Barbette z kostela svatého Jakuba! Pronajímá tam věřícím židle a bydlí ve slepé uličce des Vignes.“

„A ta ženská má něco společného s našimi záležitostmi?“

„Totiž… mezi jejími zákazníky je i můj přítel Longue-Avoine. Znáte ho?“

„Zběžně. Ale pořád nevím, jaký vztah to má…“

„Přímý!“ řekl Carmagnole. „Poslouchejte chvíli. Moje Barbetta se důvěrně kamarádí se ženou, která také pronajímá židle, ale zase u svatého Sulpicia. A ta, abyste věděl, bydlí v ulici du Pot-de-Fer! A dělá dokonce v domě, kam jste včera večer sledoval Sarrantiho a kde bydlí jeho syn abbé Dominik, správcovou.“

„Pokračujte,“ naléhal teď nedočkavě Gibassier.

„Když pan Jackal od vás dnes ráno dostal písemnou zprávu, dal si mne zavolat, aby zjistil, nemám-li v ulici Pot-de-Fer nějaké spojení. Chápete, milý Gibassiere, jak jsem zajásal, když jsem se dozvěděl, že jde o dům, o který se stará přítelkyně přítelkyně mého přítele. Rozběhl jsem se k Barbette, věděl jsem, že tam u ní najdu Longue-Avoina, vzal jsem si ho stranou a pošeptal mu pár slov. On pošeptal zase pár slov Barbette a – a Barbetta se okamžitě vypravila za svou kamarádkou od svatého Sulpicia.“

„Docela dobré, docela dobré,“ poznamenal Gibassier, kterému už začalo svítat. „A jak to bylo dál?“

„Kolem půl deváté byla Barbetta, zasvěcená do všeho mým přítelem Longue-Avoinem, v ulici Pot-de-Fer. Všimla si, že za okenní tabulkou je zastrčen nějaký dopis, a hned se na něj své přítelkyně zeptala. ‚Ale to tady byl nějaký chlap, černý jako ďábel, až jsem se ho

celá polekala, a vyptával se, kdy se vrátí abbé Dominik,‘ řekla ta správcová. ‚Napřed chtěl něco vzkázat, ale pak si to rozmyslel a požádal o papír, pero a inkoust. Chtěl na mně taky pečetní vosk, ale to bych přišla brzy na buben, kdybych ho půjčovala kdekomu, kdo jde kolem! A pak – taková nedůvěra k člověku, když vám před očima chce zalepovat psaní! Stejně nakonec v té své brašně kousek vosku vykutal!‘ – ‚Takže ani nevíte, co v tom listě psal,‘ řekla na to moje Barbetta. – ‚Namouvěru nevím. A co mi je koneckonců do toho, že pan Dominik je jeho syn a že ten pán ho bude čekat v poledne v kostele Nanebevzetí u třetího sloupu vlevo a že se zdržuje v Paříži pod jménem Dubreuil!‘ – ‚Ale tak to jste ten dopis přece četla?‘ – ‚Ne, jen jsem tak trošku *poodchlípla* obálku, protože mi bylo divné, proč ho chtěl mermomocí zapečetit.‘ V té chvíli začali u svatého Sulpicia vyzvánět a správcová začala nadávat, že její muž je věčně opilý a že teď zase kdesi nasává a kdože teď bude hlídat dům! Barbetta se nabídla, že do té doby, než se vrátí, za ni zaskočí…“

„…a když pak osaměla, *poodchlípla* obálku zas ona,“ vpadl Carmagnolovi do řeči Gibassier.

„Trošku dopis přidržela nad párou z konvice a pak ho pro nás opsala.“ Carmagnole sáhl do kapsy a podal Gibassierovi list papíru. „Můžete si ho přečíst.“

„Můj milý synu, od včerejšího večera jsem v Paříži pod jménem Dubreuil; mé první kroky vedly k Tobě, ale dozvěděl jsem se, že ses dosud nevrátil. Můj první list jsi jistě už dostal, doufám proto, že se neomeškáš. Přijedeš-li ještě dnes v noci nebo zítra ráno, najdeš mě v kostele Nanebevzetí v poledne. Budu stát opřen o třetí sloup vlevo, hned jak vejdeš.“

„Tak je to tedy,“ pokýval hlavou Gibassier. „Hleďme, Carmagnole, jsme na místě!“

Vskutku – při rozhovoru o všech těchto záležitostech došli ke schodům portálu kostela Nanebevzetí. Vstoupili, právě když odbíjela dvanáctá.

O třetí pilíř vlevo se opíral Sarranti, u něho klečel abbé Dominik a líbal mu ruku, aniž to někdo pozoroval.

Ne, mýlíme se. Spatřil to Gibassier i Carmagnole.

7.

Jak se dělá vzpoura

Oběma mužům stačil jediný pohled. Otočili se a zamířili na opačnou stranu, směrem ke kůru. Když se pak opět obrátili, Dominik ještě stále klečel na stejném místě, ale po Sarrantim nebylo ani stopy.

„Och, och, mnicha vidím, ale kam se poděl náš člověk?“ zahučel Carmagnole. „Ne, už ho mám! Je tamhle vpravo od nás!“

Gibassier se vytáhl na špičky a vrhl pohled hlouběji do kostelní lodi.

„Vpravo od nás? Ano, ano, právě se dal s někým do řeči…“

„S panem de la Fayette.“

„To je pan de la Fayette? Ten důstojný starý pán?“

„Jakže? Vy neznáte pana de la Fayette?“ podivil se Carmagnole, ale v té chvíli už se oba nenápadně, s rukama za zády, přibližovali k hloučku, který tvořili generál de la Fayette, pan de Marande, generál Pajol a ještě několik dalších mužů, jimž opoziční smýšlení zjednávalo obecnou popularitu.

„Tak se mi zdá, milý Carmagnole, že ti pánové nás poznali,“ řekl Gibassier. „Bude dobře, když se teď rozdělíme. Aspoň si líp vyčíháme našeho člověka.“

„Jistě,“ souhlasil Carmagnole, „opatrnosti nikdy nezbývá. Tihle spiklenci bývají mazanější, než si někdo myslí… Nezapomínáte, že máme zatknout jen jednoho z těch dvou?“

„Ovšem – co bychom si také počali s mníškem? Poštvali bychom si proti sobě kdejakého faráře.“

„Proto ho máme také zatknout jako Dubreuile – musíme se vyhnout skandálu v kostele!“

S těmi slovy se rozešli, Carmagnole vpravo, Gibassier vlevo; Carmagnole k otci, Gibassier k synovi.

Mše začala, přítomní s hlubokým soustředěním sledovali důstojný obřad.

Když ceremoniel skončil, skupina mladých studentů ze školy v Châlonsu, kteří přinesli rakev do kostela, se chystala ji opět vynést ven až ke hřbitovu. Ale v okamžiku, kdy ji chtěli společnými silami

vyzvednout, nečekaně, jako by vyrostla ze země, se před nimi objevila jakási postava, vysoká, celá v černém, bez úředního odznaku. Tónem člověka zvyklého poroučet vyštěkla:

„Pánové, nedotýkejte se rakve!“

„Jak to? Proč?“ ohrazovali se ohromení mladíci.

„Nejsem povinen vám nic vysvětlovat! Nechte rakev na místě!“ opakoval muž v černém a prudce se obrátil na obřadníka. „Kde máte nosiče?“

„Ale já jsem myslel, že tito pánové ostatky odnesou, tak jako je přinesli,“ tonul v rozpacích obřadník.

„Ty pány neznám a žádám vás, abyste zavolal *své* nosiče! Nosiči sem! Nosiči!“ začal vykřikovat neznámý muž, zatímco kolem dokola v shromážděném davu to začalo hučet, jako když se přibližuje bouře.

„Žádné nosiče nevolejte, rakev poneseme my!“ volali studenti. „Máme souhlas rodiny!“

„Nechceme nosiče, nechceme nosiče!“ začal pokřikovat dav.

„Rodina vám souhlas nedala!“ rozkřikl se na studenty muž v černém. „Naopak – chce obvyklý způsob obřadu!“

„Je to pravda? Je to tak?“ dožadovali se mladí lidé vysvětlení a obraceli se k vévodům Gaetanovi a Alexandrovi de la Rochefoucauld, synům zesnulého, kteří právě přicházeli, aby se zařadili do průvodu za otcovou rakví.

„Ticho, ticho!“ ozývaly se výkřiky, ale povyk trval dál, a teprve po chvíli se podařilo zjednat trochu klidu, když se ozval hluboký, příjemný a vděkuplný hlas vévody Gaetana:

„Rodina se ani v nejmenším nestaví proti tomu, abyste, prokázali svou úctu zemřelému, dala vám souhlas, abyste vévodovy ostatky odnesli na svých ramenou, a uděluje vám ho i nyní.“

Po těch slovech se rozburácela kostelem bouře nadšení a radosti.

Obřadníkovi nosiči, kteří se mezitím už postavili k rakvi, zase ustoupili a přenechali ji studentům. Ti ji zvedli na ramena a zbožným krokem vyšli z kostela, pak v úplném pokoji přes nádvoří dál do ulice Saint-Honoré, kde se začal řadit pohřební průvod. V první řadě vévodovi synové, za nimi ve velkém počtu francouzští pairové – členové nejvznešenějších šlechtických rodin, poslanci, osobnosti významného postavení nebo vážené pro osobní zásluhy a přátelé i příbuzní nebožtíkovi. A protože vévoda zastával úřad vrchního

královského soudce, doprovázel jeho ostatky i oddíl čestné stráže. Zdálo se, že konečně nastal klid.

A pojednou ve chvíli, kdy už se to sotva dalo čekat, se chlapík v černém, který způsobil skandál v kostele, opět objevil, a zase nečekaně, jako by vyrostl ze země. Přitočil se k důstojníku velícímu čestné stráži, cosi mu pošeptal a potom prudce vykřikl, aby zasáhli, aby konečně zabránili těm mladým lidem nést rakev! Ať ji hned dají na pohřební vůz!

Dav ho poznal a ozvaly se opět pobouřené výkřiky.

„Ne, ne, neposlouchejte… Ať žije garda!… Pryč s fízly a práskači!… Pryč s policií!… Pověste velitele!“

Zástup se rozvlnil od první až do poslední řady jako mořský příboj a poslední vlna se přivalila až k muži v černém a přinutila ho ustoupit o několik kroků. Vrhl výhružný pohled směrem, odkud se ozývaly výkřiky, a zatímco se stále ozývalo volání *ať žije garda, pryč s fízly*, obořil se opět zostra na důstojníka:

„Pane, vyzývám vás naposled, abyste mi pomohl! Mám přísné rozkazy a běda vám, jestli mi znemožníte je vykonat!“

Důstojník, přemožen rozkazovačným tónem komisaře, se rozhlédl po svých lidech: viděl, že jsou pevní, zamračení, připravení poslechnout. Vydal polohlasně rozkaz a v tom okamžiku se na puškách vojáků zablýskaly bodáky. Dav se ihned rozbouřil zlověstným řevem, voláním po pomstě a po smrti.

„Pryč s gardou! Smrt komisaři! Pryč s ministry! Smrt de Corbièrovi! Pověste jezuity! Ať žije svoboda tisku!“

Vojáci vykročili, aby se zmocnili rakve…

Co však dělaly v oněch chvílích, kdy studenti ze školy v Châlons kráčeli z kostela Nanebevzetí směrem k ulici Saint-Honoré, hlavní postavy našeho vyprávění?

Nuže, pan Sarranti a abbé Dominik, jeden sledován Gibassierem, druhý Carmagnolem, vyšli z kostela, a aniž dávali najevo, že se v nejmenším znají, kráčeli skoro bok po boku, až se zastavili na konci ulice de Mondovie vedle náměstí de l’Orangerie proti Tuilerijské zahradě. Pan de Marande a jeho přátelé se zatím shromáždili v ulici du Mont-Thabor a vyčkávali tu, až se pohřební průvod vydá na pochod.

A pak tu byl ještě někdo: čtyři mladíci – básník Jean Robert, malíř Pétrus Herbel, učitel Justin Corby a lékař Ludovic – kteří zůstali v

ulici Saint-Honoré, na rohu ulice Neuve-du-Luxembourg, a dokonce se vrátili ke kostelu, když uslyšeli podrážděný křik zástupu protestujícího proti vojenskému zásahu. A vedle této čtveřice jako jejich o málo starší přítel ten, kdo je hlavním hrdinou našeho příběhu, asi třicetiletý mladík jménem Salvator, muž černých kudrnatých vlasů a bledé pleti, s očima modrýma jako jezerní hladina v oválném obličeji připomínajícím ušlechtilými rysy Raffaelovy portréty, se silným, ale nikterak nápadným nosem, muž v plné síle a kráse životního jara, z jehož každého gesta vyzařovala síla i soucit, ušlechtilost i prostota, byť byl oblečen víc než skromně, v úboru veřejného posluhy s obvyklým poznávacím číslem na plechovém štítku…

Zvláštní člověk, ten Salvator! Zdálo se, že důvěrně zná záhadný svět aristokratů, ale přitom že je stejně zasvěcen i do všech rejdů policie; znal i většinu z těch, kteří tu byli v davu nenápadně roztroušeni a kteří dokonce nejhlasitěji projevovali svou nevoli (mnohé z nich jsme viděli postávat na dvoře policejního ředitelství, kde čekali na Jackalovy směrnice). A znal i další podivné postavy v strkajícím se davu – podle jména či přezdívek, které ostatně Jeanu Robertovi, tomu básníku velkého nadání, připadaly jako směrovky na stupíncích cesty do Dantova pekla. Longue-Avoine (Dlouhý oves), Maillochon (Kladivoun), Croc-en-Jambe (Podrazník), Brin d'Acier (Vocílka), Sac-à-Platre (Pytel prachů), Taureau (Bejček), Gibelotte (Fašírka) – všichni tu stáli ve skupinkách a tu a tam se dorozumívali se Salvatorem pohledem nebo nenápadným gestem a Salvator jim stejně nenápadně naznačoval, aby zachovávali chladnou rozvahu.

V okamžiku, kdy se čestná stráž s nasazenými bajonety blížila k rakvi, vrhlo se mezi vojenský oddíl a studenty nesoucí ostatky vévodovy asi dvacet lidí. Na jejich pokřik, chce-li se skutečně odvážit zaútočit bajonety na mladé lidi, jejichž jediným proviněním je, že touží prokázat poslední poctu svému dobrodinci, velící důstojník odpověděl, že příkaz, který právě obdržel, je jasný a striktní a že se nehodlá dát degradovat.

„Nedělejte to! Nechte plavat příkazy! My vás nedáme!“ ozvalo se ze všech stran a zdálo se, že ti lidé kolem jsou ochotni podstoupit raději cokoliv, než poslechnout. Důstojník však opakoval svůj rozkaz; vojáci napřáhli bajonety před sebe a začali postupovat.

„Smrt komisaři! Smrt důstojníkovi!“ zasípěly zástupy.

Muž v černém teď zvedl ruku, bylo slyšet zasvištění obušku a jakýsi člověk, zasažený do spánku, se skácel zalit krví.

„Na vraha! Pojďte na vraha!“ rozeřval se dav až do zběsilosti. A jako by čekaly jen na ten výkřik, dvě nebo tři stovky policejních agentů vytáhly zpod svých plášťů stejné obušky.

To bylo vypovězení války.

Nastala mela. V rukou se objevily hole, nože, klacky a strhla se strašlivá řež, protože jak se říká, poslední kapka přetekla: propukla vzpoura. Brin d’Acier, Croc-en-Jambe, Sac-à-Platre se zamíchali přímo doprostřed vřavy.

Oba umělci, Jean Robert a Pétrus, pozorovali bitku znechuceně, ale jako Ludovic i Justin se snažili zachovávat – podle Salvatorova doporučení – přísnou neutralitu; a přece mladý učitel Justin, ačkoliv nejklidnější z nich, se proti jeho dobré radě prohřešil.

Stál naštěstí jen několik kroků od Salvatora, když zaslechl z té nesmírné vřavy zápasících těl bolestný výkřik malého chlapce.

„Pane Justine, pomozte! Sem, pane Justine!“

Mladý učitel se otočil po směru hlasu a uviděl, jak ve změti těl leží na zemi chlapec Babolin a jak mu jeden z policejních agentů uštědřuje nemilosrdné kopance. Bez rozmyšlení se vrhl kupředu, srazil policistu a rychle se sklonil, aby pomohl Babolinovi opět na nohy. V té chvíli zpozoroval Salvator, že se nad Justinovou hlavou hrozivě kmitl obušek jakéhosi jiného agenta. Teď on se vymrštil a zvedl ruku, aby učitele ochránil před úderem, ale – k jeho nesmírnému údivu – obušek nedopadl, nýbrž zůstal nehybně tkvět ve vzduchu právě nad Justinovou hlavou a on uslyšel, jak ho laskavě oslovuje známý hlas:

„Dobrý den, milý pane Salvatore. Těší mě, že vás potkávám.“

Ten hlas patřil panu Jackalovi.

8.

Zatčení

„Můj milý pane Salvatore,“ řekl pan Jackal a přitom pokynem ruky naznačoval svým lidem, aby si této pětice nevšímali, „dám vám přátelskou dobrou radu. Víte přece, že jsem váš přítel?“

„Alespoň se tím pyšním,“ řekl Salvator.

„Prosím vás tedy, poraďte panu Justinovi a ostatním pánům,“ Jackal ukázal pohledem přes brýle na básníka Jeana Roberta, malíře Pétruse a lékaře Ludovika, „aby se raději vzdálili… a vy laskavě učiňte totéž. Mohlo by se přihodit neštěstí.“

„Jděte, pane Jackale! Snad se nebojíte, že se nám vzbouří lidi?“

„Velice se toho obávám. Všechny vzpoury začínají takhle!“

„Všechny tak začínají – ovšem všechny stejným způsobem nekončí, pane Jackale!“

„Tahle skončí v klidu. Za to ručím,“ řekl Jackal. „Ale chápejte, že při veškeré ochraně, kterou jsem ochoten poskytnout vám i vašim přátelům, by se jim mohlo něco přihodit. Požádejte je, aby odešli.“ Salvator potřásl hlavou.

„S tím nepočítejte.“

„Smím vědět proč?“

„Mí přátelé se rozhodli, že zůstanou až do konce. Zajímá je to…“

„Ale jděte! Tady moc zajímavého neuvidí,“ přerušil ho Jackal.

„…a zůstanou tím spíš,“ pokračoval Salvator, „když tvrdíte, že zákon v každém případě udrží moc!“

„Což však neznamená, že vaši mladí přátelé nebudou riskovat, jestli zůstanou. Klidně mohou přijít k úrazu!“

„A kvůli tomu mám já věšet hlavu? Budou mít, co chtěli. Přáli si uvidět na vlastní oči vzpouru – ať tedy nesou i následky své zvědavosti!“

„Copak oni věděli, že tu k něčemu dojde?“ řekl rychle Jackal. „Z kteréhopak větříku to asi vytušili?“

„Z větříku? Spíš z pořádné vichřice, milý pane. Starý námořnický vlk nevycítí tak přesně blížící se bouři, jako moji přátelé zvětřili, že se chystá vzpoura! Ostatně, přiznejte si, milý pane Jackale: člověk by nesměl mít oči ani uši, aby si neuvědomil, co se tady děje!“

„Ale, ale! A co se tu tedy děje?“ řekl pan Jackal a posunul si brejličky na nose. „Můžete mi to prozradit?“

„Stačí se zeptat tamtoho pána, kterého právě zatýkají.“

„Kterého pána?“

„To jste opravdu hodně krátkozraký, když tam nedohlédnete,“ řekl Salvator. „Hned vedle toho mnicha v bílém… ale u všech všudy, to je přece abbé Dominik! Myslel jsem, že je v Bretagni na zámku Penhoël.“

„Vrátil se odtud dnes ráno,“ řekl pan Jackal.

„Děkuji za informaci,“ pousmál se Salvator. „Tak právě vedle něho… vidíte… toho občana zatýkají.“

„Mám tak špatné oči,“ povzdechl si Jackal. „Ale lituji toho pána ze srdce.“

„Vy nevíte, kdo to je?“

„Opravdu tam nedohlédnu… se svým zrakem…“

„A ty dva pány, co ho drží za límec, taky nepoznáváte?“

„Ano, ano, jsou mi povědomí, kde jsem je u čerta viděl?“

„U čerta ne – ale toho menšího, když ho odváděli na galeje, a toho většího, když se z nich vracel.“

„Ano, ano, ano! Ale co tu u všech rohatých dělají?“

„Pracují pro vás, milý pane Jackale, jak se zdá.“

„Hm…,“ odfrkl si pan Jackal. „Ti darebové taky mohou pracovat pro sebe! S tím se u nich musí počítat…“

„Opravdu! Podívejte, jeden z nich právě šlohl svému rukojmímu řetízek k hodinkám!“

„Vždyť jsem vám to povídal… Milý pane Salvatore, i policii někdy berou na hůl,“ povzdechl si policejní šéf, zatímco Salvator ustoupil o krok o dva, protože se už nechtěl zdržovat v jeho blízkosti. „Těšilo mě, že jsme se viděli, pane Salvatore!“ dodal Jackal a rychle se vydal k houfu kolem Sarrantiho, kterého se Gibassier a Carmagnole pokoušeli zatknout.

Právem jsme řekli *pokoušeli*, protože Sarranti, i když ho drželi za límec, zdaleka se nepokládal za zatčeného a na zatykači formuli *Ve jménu krále*, se ostře ohradil:

„Mne zatýkáte? A proč, pánové?“

„Žádný skandál, prosím! Víme dobře, s kým máme tu čest,“ odpověděl na to polohlasem Gibassier.

„Ano, pane, jmenujete se Dubreuil,“ řekl Carmagnole.

V té chvíli abbé Dominik chtěl přispět otci na pomoc, vrhl se k němu, ale Sarranti ho zarazil výmluvným pohybem ruky.

„Nestarejte se o tu záležitost, pane," řekl důrazně. „Jsem obětí nějakého omylu a jsem si jist, že už zítra budu opět volný."

Mnich pochopil a poodstoupil o krok o dva dozadu.

„Jestliže jsme se zmýlili, dostane se vám samozřejmě zadostiučinění," řekl Carmagnole, „ale máme rozkaz předvést jistého pana Dubreuile."

„Přitom se bojíte skandálu! Proč mne tedy zatýkáte právě teď a právě zde?"

„Zatýkáme lidi tam, kde je zastihneme," mračil se Carmagnole.

„Ostatně vás sledujeme už od chvíle, kdy jste vyšel z hotelu U velkého Turka na náměstí Saint-André-des-Arcs," řekl Gibassier.

Sarrantimu se zdálo, že ten hlas, tu tvář, ty rysy odněkud zná. Vzápětí se mu v paměti vynořila cesta do Paříže; maďarský gróf, převržený dostavník, postilión! Zbledl jako stěna, zajel rukou pod šaty a vykřikl: „Ty mizero!"

Gibassier zahlédl, jak se zablyštělo ostří nože, avšak Carmagnole naštěstí včas zpozoroval Sarrantiho pohyb a ruku třímající zbraň zachytil. Sarranti cítil, jak na něho oba muži dotírají, sebral všechnu sílu, jakou jen je s to vyvinout lidská vůle v rozhodující chvíli, vytrhl se ze sevření a s nožem v ruce si začal razit cestu zástupem.

„Cestu, uvolněte mi cestu!" vykřikoval.

Gibassier a Carmagnole skočili za ním a jali se svolávat dohodnutým heslem pomoc. V okamžiku se utvořil kolem Sarrantiho neproniknutelný kruh. Dvacet obušků se nad ním zvedlo a byl by bezpochyby padl jako býk pod palicemi řezníků, kdyby je byl nezadržel hlasitý výkřik:

„Musíte ho dostat živého! *Živého?*"

Policisté si uvědomili, že bojují před očima svého šéfa Jackala, a vrhli se na Sarrantiho jako vosy. Jediný muž se bránil víc než dvacetinásobné přesile; ale nakonec ho srazili na kolena a zmizeli v houfu.

A Dominika, který to všechno viděl, oddělil od otce mohutný dav ženoucí se s nenávistným pokřikem ulicí jako divoký příval… Ten zběsilý úprk davu měl svou příčinu.

Jednoho ze studentů, kteří se tahali s vojáky čestné stráže o rakev s vévodovými ostatky, zasáhl do boku bajonet rozvztekleného vojáka.

Mladík klesl k zemi, jeho druhové se k němu vrhli, aby ho zvedli, a zatímco jedni ho v náručí odnášeli, zanechávajíce za sebou krvavou stopu, druzí se bránili zuřivému útoku vojáků i agentů policie. V té chvíli se ozval zlověstný rachot – rakev, o kterou se strhla rvačka mezi vojáky a mladými lidmi, se sesula a spadla s tupým, ponurým zaduněním na dlažbu. V té vteřině ticha, které se pojednou rozhostilo, zazněl ostře hlas muže v černém, přikazující, aby rakev okamžitě naložili na pohřební vůz. Avšak ze škvíry truhlice, na několika místech prasklé, rozlámané, vyčnívala jako výhrůžka z onoho světa kostnatá ruka nebožtíka. Vypadalo to, jako by – oddělena od těla – každou chvíli měla vypadnout ven na dlažbu.

Vzápětí se strhl hrůzyplný povyk a zástupu jako by se zmocnilo zděšení a zmatek. Rozprchl se bezhlavě do všech přilehlých ulic.

Jak Salvator řekl, zákon udržel moc.

Velící důstojník, komisař i vojáci zůstali pány situace…

Jaká však byla příčina těchto politováníhodných událostí z 30. března 1827, při nichž policie sehrála tak smutnou úlohu? Co způsobilo, že ostatky vznešeného vévody byly tak hrozným způsobem zhanobeny? (Podle svědectví rodiny bylo nejen nutno dát spravit rakev, napůl rozbitou, ale dokonce i umístit všechny údy, oddělené od těla, do jejich přirozené polohy!)

Ve Francii to tehdy věděl kdekdo.

Jistý ministr nemohl totiž přenést přes srdce, že vévoda tak upřímně vyjadřoval své názory. Být vévodou de la Rochefoucauld-Liancourt, a přitom držet s opozicí, a dokonce s ní i hlasovat – to považoval prostě za zločin, za urážku Jeho Veličenstva, jakou nelze nechat bez trestu.

Všechny noviny, které nepatřily ministerstvu, psaly o strašném výjevu s rakví s rozhořčením a pohrdáním, jaké si ono odporné zhanobení zasloužilo. Ozvaly se i obě sněmovny, a zejména sněmovna pairů, jejímž byl zesnulý vévoda členem, se neomezila pouze na slovní protest, nýbrž pověřila svého mluvčího, aby přísně vyšetřil všechny skutečnosti. Po jeho zprávě obvinila policii, že svévolně vyvolala skandál o to trestuhodnější, že v žádném předcházejícím obdobném případě se nikterak nestavěla proti tomu, aby přátelé nebo žáci zemřelého odnesli rakev s tělesnými pozůstatky na svých ramenou až na hřbitov.

Ministr pan de Corbière, jehož jméno dav při obřadech několikrát

záštiplně skandoval, vyposlechl všechny výtky klidně a pohrdavě a nejenže neodsoudil ani jediným slovem počínání svých agentů, ale ke všemu ještě z tribuny si troufal prohlásit:

„Kdyby řečníci, které jsme vyslechli, vyjádřili své pocity, svá osobní politování, pociťoval bych i já k jejich zármutku úctu a nepřihlásil bych se o slovo… Ale protože zaútočili proti mému úřadu, musím prohlásit, že postup policejního prefekta a jeho mužů byl zcela náležitý a že by se byli provinili proti svým povinnostem, ba že by se byli vystavili mé nejostřejší důtce, kdyby byli jednali jakkoliv jinak!“

A zatímco listy opozice i nezávislý tisk vyjadřovaly na druhý den ve svých úvodnících pobouření, vládní noviny otiskly poznámku, pocházející zřejmě z kruhů ministerstva či policejní prefektury. Ačkoliv vyšla v trojích různých novinách, obsahem i formou se podobala jedna druhé jako vejce vejci. Zde je jedno z těch prohlášení, jejichž smyslem bylo svrhnout odpovědnost za události při pohřbu na *bonapartisty.*

„Obluda anarchie znovu zvedá hlavu. Věřili jsme, že jsme ji usekli jednou provždy; ale revoluce, o níž jsme byli přesvědčeni, že je udušena, se znovu rodí ze svého popelu jako pták fénix a tluče na naše dveře. Monarchie stojí opět tváří v tvář svému smrtelnému nepříteli.

Pozor, oddaní služebníci Jeho Veličenstva, vzhůru věrní poddaní, oltář a trůn, církev a král jsou znovu v nebezpečí!

Včerejší politováníhodné události daly podnět k některým násilným činům; ozvaly se výhrůžky, podněcovalo se ke vzpouře, hrozilo se smrtí.

Naštěstí policejní prefekt měl již čtyřiadvacet hodin ve svých rukou všechny hlavní nitky spiknutí. Dík jeho rozhodnosti byl komplot zmařen a lze doufat, že zkrotí bouři, jež hrozila potopit loď našeho státu.

Vůdce spiknutí byl zatčen, je v rukou spravedlnosti a přátelé pořádku i věrní královi poddaní ještě poznají, jak důležitá je tato kořist, až zvědí, že hlavou komplotu, jehož cílem bylo svrhnout krále a uvést na trůn vévodu Zákupského, není nikdo jiný než dobře známý Korsičan jménem Gaetano Sarranti.

Byli jsme otřeseni při pomyšlení na nebezpečí, které hrozilo vládě Jeho Veličenstva. Ale naši hrůzu rychle vystřídalo rozhořčení, neboť

jsme si uvědomili, na čem jsme, máme-li co dělat s lidmi, kteří působili kdysi ve službách Uchvatitele, a teď slouží jeho synu. Vždyť sám Sarranti, který se po svém návratu z Indie, kde se spiknutí zrodilo, skrýval již několik dní v Paříži, není nikdo jiný než muž, jenž před sedmi lety zmizel z hlavního města v důsledku obvinění z krádeže a vraždy.

Ti, kdo v oné době sledovali tisk, se snad rozpomenou, že vesnička Viry-sur-Orge byla v roce 1820 dějištěm strašlivého zločinu. Když se tehdy jednou večer jeden z nejváženějších mužů kraje vrátil domů, nalezl vypáčenou pokladnu a hospodyni zavražděnou. Jeho malý synoveček a neteřinka zmizeli a po jejich vychovateli se slehla země.

Tím vychovatelem nebyl nikdo jiný než Gaetano Sarranti. Soudní vyšetřování bylo již zahájeno.“

9.

Duševní soulad

Výmluvný pohled, jejž vrhl Sarranti na abbého Dominika, i těch několik slov vyřčených při zatčení ukládalo ubohému mnichu naprostou zdrženlivost, úplné mlčení. Domů se vrátil zničený, tělesně vysílen a s myslí zmatenou. Dva dny a dvě noci strávené v dostavníku, dnešní vzrušující den, nejistota o důvodech otcova zatčení – to by stačilo zdolat i nejodolnější tělo a pokořit nejsrdnatějšího ducha.

Když přišel domů, byla v pokoji už tma. Natáhl se na postel, a aniž pojedl jediné sousto, pokusil se trochu odpočívat. Ale tisíce přeludů se mu začalo honit hlavou, a tak po čtvrthodince zase vstal a začal přecházet místností sem a tam, až posléze ho nepokoj vyhnal ven. S příchodem noci se jeho dominikánský hábit ztrácel ve tmě, nevystavoval ho tak pozornosti jako ve dne, vždyť v té době byl patrně jediným řádovým bratrem v Paříži. Zamířil k policejní prefektuře – kam jinam by otce mohli odvést? – ale neopovážil se vstoupit. Kdyby se přišlo na to, že jeho otec je Sarranti, samo jméno by ho bylo stavělo na pranýř.

Nezatkli ho snad pod jménem Dubreuil? Nebylo lépe, aby byl držen ve vyšetřování pod nepravým jménem, které neprozrazovalo nebezpečného, tvrdošíjného spiklence?

Dominik ještě nevěděl, proč se otec vrátil do Francie, ale tušil dobře, že to bylo v zájmu věci, které věnoval celý svůj život; ve věci císaře, či spíše (teď, kdy byl císař už mrtev) ve věci jeho syna, vévody Zákupského.

Dvě hodiny bloudil jako stín křížem krážem, z ulice Dauphine na náměstí du Harlay, od nábřeží des Lunettes k náměstí Palais-de-Justice, ale jakou mohl mít naději, že potká toho, koho hledal? To by se musel stát přímo zázrak, aby narazil na vůz převážející otce někam do jiného vězení!

O půlnoci se vrátil, lehl si, zavřel oči a vyčerpaný a unavený ihned usnul, ale měl hrůzostrašné sny, jakýsi přízrak v podobě obrovského netopýra se vznášel nad jeho hlavou; a když přišel den a on se probudil, místo aby byl spánkem osvěžen, pocítil ještě těžší únavu.

Vstal, snažil se rozpomenout na to, co se mu zdálo, a vzpomněl si, že k němu ve snu přišel nějaký mladík s milou a upřímnou tváří, že mu podal ruku a jakýmsi neznámým jazykem, jemuž však kupodivu rozuměl, mu řekl: „Hledej u mne oporu a já ti pomohu!“

Ta tvář mu byla známá – ale kdy a kde ji viděl? Anebo to byla jen mlhavá vzpomínka na něco dávno prožitého snad v jiném životě? Nebo to byla vtělená naděje, či bdělý sen po procitnutí? Zamyšlen se šel posadit k oknu do židle, kde si včera prohlížel obrázek svatého Hyacinta. Vzpomínka na Carmélitu a Colombana se dotkla jeho srdce, a když si připomněl ty své dva přátele, rozpomenul se na Salvatora.

Ano, Salvator, to byl ten anděl jeho snu, ten mladík s hezkou a upřímnou tváří, jenž odehnal od jeho lože přízraky zoufalství! A znovu se uviděl v Colombanově domku v Bas-Meudonu, jak pomalu, se slzami v očích upřených k nebi, odříkává žalmy za mrtvé, jak do té místnosti vstupují s úklonou a s hlavou nepokrytou dva mladí lidé – Jean Robert a Salvator. A jak Salvator k němu přistupuje a jak mu říká hlasem pevným, ale plným dojetí: „Otče, aniž jste to mohl tušit, zachránil jste život člověku, který stojí před vámi; a tento člověk, který vás předtím nikdy nespatřil, vám vyjadřuje hlubokou vděčnost… Nevím, budete-li mne někdy potřebovat, ale přísahám

vám, že můj život, za nějž vám vděčím, náleží zcela vám.“ Ano… „Bude-li třeba, pane, vyhledám vás – ale lidé jsou bratři a mají si vždycky pomáhat,“ řekl tehdy Dominik a vzpomněl si na lísteček, kam mu Salvator napsal své jméno i adresu a jejž si on pak založil do jedné z knih své bibliotéky.

Mnich přešel ke knihovně, vytáhl knihu z druhé řady a skutečně v ní našel vložený papírek. V té chvíli mu znovu vyvstaly před očima rysy Salvatorovy tváře, jeho hlas, jeho podoba.

„Pojďme tedy,“ zašeptal, „a neváhejme! Všiml jsem si ho včera, když hovořil s jedním z těch vyšších policistů před kostelem Nanebevzetí. Snad se s jeho pomocí dozvím, proč došlo k otcovu zatčení. Neztrácejme ani okamžik!“

Ve chvíli, kdy už byl na odchodu, se objevila správcová, v jedné ruce šálek mléka, ve druhé noviny. Ale Dominik neměl čas ani na snídani, ani na noviny. Řekl jí, aby všechno položila na stolek, že se pravděpodobně vrátí za hodinu nebo za dvě, ale teď že musí rychle pryč. A už se řítil dolů po schodech a netrvalo deset minut a stál v ulici Mâcon před domem, v němž bydlel Salvator.

Marně hledal klepadlo nebo zvonek. Musil na dveře zabušit pěstí, ale byl by bezpochyby bouchal hodně dlouho, nebýt poštěkávání psa Rolanda upozorňujícího Salvatora a Fragolu, že přichází nečekaný host.

„Dostaneme přátelskou návštěvu,“ řekl Salvator.

„Přátelskou? Podle čeho tak soudíš?“ zeptala se Fragola-Jahůdka.

„Podle toho, že Roland štěká tak radostně, řekl bych laškovně. Mrkni se oknem, Fragolo, kdo to přichází.“

„Je to nějaký mnich, dominikán. Myslím, že je to ten kněz, kterého jsem viděla v den Colombanovy smrti.“

„Abbé Dominik! Neříkal jsem, že dostaneme přátelskou návštěvu?“ vyhrkl Salvator.

Pustil se spěšně po schodech dolů a před ním se řítil Roland, který proklouzl na schodiště, sotva uviděl, že se dveře otevřely.

10.

Informace významné i bezvýznamné

„Otče!“ zvolal Salvator a stiskl abbému s uctivou něžností obě ruce. „Vítejte! A pojďte dál!“

„Vy mne… ještě poznáváte?“

„Abych nepoznal svého zachránce!“

„Pamatujete si, že jste mi nabídl… za jistých okolností… až příliš smutných…, abych se na vás v případě potřeby obrátil?“

„Pamatuji se a svou nabídku opakuji. Prosím…“

Za hovoru došli do malé jídelny a mladý muž nabídl mnichovi židli. Posadil se pak vedle něho, zahnal Rolanda, očichávajícího mnichův hábit, pod stůl a řekl:

„Poslouchám vás, otče.“

Řeholník položil na Salvatorovu pravici svou bledou, vyhublou ruku. Byla sice bledá, ale horečkou jen žhnula.

„Jeden muž, kterého si velmi vážím, přijel před několika dny do Paříže a byl zatčen v mé přítomnosti v ulici Saint-Honoré u kostela Nanebevzetí. Bohužel, můj mnišský šat mi bránil, abych mu poskytl pomoc.“

Salvator se lehce uklonil.

„Viděl jsem ho, otče, a musím říci, že se neohroženě bránil. Vy toho muže znáte?“

„Řekl jsem, že si ho velmi vážím. A obávám se, že by mohl být obžalován ze zločinu.“

„Z jakého?“ zeptal se Salvator.

„To právě nevím a rád bych se to dozvěděl. Přišel jsem vás poprosit, abyste mi pomohl zjistit důvod zatčení.“

„To je všechno, co na mně chcete, otče?“

„Ano. Pamatuji si, že tehdy v Bas-Meudonu jste přišel s jakýmsi mužem, který mi připadal jako nějaký vyšší hodnostář od policie. Včera jsem vás zahlédl, jak s ním rozmlouváte. Myslím, že snad jeho prostřednictvím by bylo možno zjistit…, z čeho je můj přítel viněn?“

„Jak se jmenuje váš přítel?“

„Dubreuil.“

„A čím je?“

„Býval vojákem, teď žije ze svého jmění… Vrátil se právě z cest, z Asie.“

„Tedy cestovatel?“

„Není každý z nás tak trochu cestovatel?“ odpověděl abbé, potřásaje zasmušile hlavou.

„Jste z toho zřejmě velmi zarmoucen, otče,“ řekl Salvator. „Okamžik sečkejte, vezmu si kabát a půjdeme.“

„Kam chcete jít?“

„Na policejní prefekturu.“

Dominik mlčky přikývl, ale když vyšli na ulici, zastavil se a řekl: „Souhlasil byste, kdybych raději vzal fiakr? Můj mnišský hábit je nápadný a možná že by mému příteli způsobilo potíže, kdyby se někdo dozvěděl, že se o něho zajímám.“

„Právě jsem vám to chtěl navrhnout,“ přisvědčil Salvator.

Zavolali drožku, nasedli a na konci mostu Saint-Michel Salvator vystoupil. „Budu vás čekat na rohu nábřeží a náměstí Saint-Germain-l’Auxerrois,“ řekl mnich. Salvator souhlasně přikývl a vydal se pěšky k prefektuře. Jackala tam nezastihl. Po včerejších událostech byla Paříž rozrušená, čekalo se, že dojde ke srocením, a policie v čele s Jackalem byla na nohou. Ani služba nevěděla, kdy se vrátí, nemělo tedy smysl na něj čekat. Salvator však tušil, kde by bylo nejlíp hledat hlavu pařížské tajné policie. Vyběhl ven, pustil se dolů po nábřeží a zabočil k mostu Neuf. Neušel ani deset kroků, když mu zkřížil cestu vůz, jenž před ním vzápětí zastavil. Otevřely se dveře a jakýsi hlas pravil: „Chcete se svézt?“

Salvator se chystal odmítnout pozvání s tím, že má schůzku s přítelem, když v muži, který ho zval do vozu, poznal generála de la Fayette. Bez zaváhání skočil dovnitř a přisedl.

„My se známe, pane Salvatore, pravda?“ řekl generál. „Pamatuji se, že jste byl delegátem nejvyšší rady. Vedete také jednu z lóží, že ano?“

„Ano, pane generále.“

„Kolik máte lidí?“

„Přesně vám to neřeknu, ale je jich dost.“

„Dvě stě? Tři sta?“

„Až přijde náš den, slibuji, že pro vás budu mít tři tisíce vojáků.“ Generál pohlédl na Salvatora zkoumavě, ale tvář mladého muže byla

tak důvěryhodná, že nepřipouštěla žádnou pochybnost.

„Čím víc jich máte, tím důležitější je, abyste znal poslední zprávy… Ve Vídni jsme splakali nad výdělkem!“

„To jsem si myslel!“ řekl Salvator. „Také jsem včera svým lidem řekl, aby se do ničeho nemíchali. A můj rozkaz platí i na dnešek. Ale smím se zeptat, pane generále, zda vaše informace pochází z bezpečného pramene?“

„Dozvěděl jsem se ji od pana de Marande, a ten ji má od vévody d’Orléans. Včera přijel pod záminkou obchodního jednání tajný posel z Vídně a všechno přesně popsal. Vévoda Zákupský navázal prostřednictvím své milenky styk s generálem Lebastardem de Prémont, oddaným služebníkem Napoleona, a projevil souhlas s útěkem. Všechno bylo připraveno na 24. března. Vévodovi se podařilo opustit Meidlinskou branou Schönbrunn, na domluveném

místě na něj čekal povoz, doprovázený čtyřmi muži – jedním z nich byl generál Lebastard de Prémont. Jeli směrem přes Baumgarten a Hütteldorf na Weidlingen. Tam na mostě přes řeku narazili na převrácený povoz, vezoucí na trh telata. Než mohli odstranit překážku, vyrazil z nedalekého hostince generál Houdon se stovkou vojáků, a když se otočili, uviděli přijíždět další oddíl po cestě, kterou právě přibyli.“

„Tak tedy zrada?“ řekl Salvator.

„Vévoda d’Orléans je přesvědčen, že Metternichovu policii upozornila policie francouzská. Ať tak či tak, víte, na čem jste… Teď musíte být obezřetný!“

„Buďte klidný, pane generále,“ ujistil ho Salvator, objal ho a vyskočil z vozu, který pokračoval v cestě k Luxembourskému paláci.

Salvator se vrátil ulicí Dauphine a přes most des Arts na nábřeží, kde na rohu náměstí Saint-Germain-l’Auxerrois čekala drožka s Dominikem. Úzkostné myšlenky by byly doléhaly na nebohého abbého ještě drtivěji, kdyby se byl dozvěděl to, co generál de la Fayette pověděl Salvatorovi. Ale Salvator mu jen krátce oznámil, že Jackala nezastihl a dal si s ním novou schůzku na rohu ulice Neuve-du-Luxembourg. Sám se pak rozběhl přes nádvoří Louvru do ulice Saint-Honoré.

Snad deset tisíc zvědavců – i s ženami a dětmi – se přišlo podívat na místo včerejších bouřlivých událostí, jako by vyrukovalo na sváteční vycházku do Saint-Cloud nebo do Versailles. Salvator se vmísil do davu a byl si jist, že tady někde Jackala najde. Narazil na něj proti hotelu Mayence. Stál tu v redingotu jako blahobytný důstojný pan domácí, na hlavě klobouk à la Bolívar, pod paží deštník, pošňupával tabák, probíral emfaticky včerejší události – a samozřejmě odsuzoval počínání policie. Jak si přitom v jedné chvíli pošoupl brýle, střetl se jeho pohled se Salvatorovým. A ačkoliv výraz Jackalových očí zůstal dál lhostejný, Salvator pochopil z jeho gesta, že si ho všiml a že mu naznačuje, aby šel stranou, že ho vyhledá.

Salvator se tedy vzdálil a zanedlouho ho vskutku následoval i blahobytný pan domácí.

„Věřte mi, nebo ne, ale právě jsem vás, pane Jackale, hledal,“ řekl a lehce se uklonil, ale ruku veliteli policie nepodal. „Na prefektuře jsem vás nezastihl, nikdo nevěděl, kde jste, tak jsem se vydal vás hledat na vlastní pěst. A náhoda mi posloužila.“

„Věřím, věřím,“ řekl Jackal s lišáckým úsměvem. „Budu mít to potěšení prokázat vám nějakou službu?“

„To potěšení budete mít…, budete-li o ně stát.“

„Nenechám si je ujít, milý pane Salvatore. Oč jde?“

„Při včerejších výtržnostech byl zatčen přítel jednoho mého přítele.“

„Ano, ano, řekli mi, že včera byl zadržen značný počet osob. Můžete mi uvést nějaký bližší údaj?“

„Nic není snazšího. Upozornil jsem vás na něj, právě když ho zatýkali. Poznal byste ho mezi vězni?“

„Za to vám neručím. Při své krátkozrakosti… kdybyste mi pomohl jménem…“

„Jmenuje se Dubreuil.“

„Dubreuil?“ Jackal se ťukl rukou do čela. „Ale ano… to jméno je mi povědomé…“

„Myslím, že další informace by vám mohli poskytnout ti dva pánové, co ho zatýkali. Ostatně jsem si všiml, že ho sledovali už v kostele Nanebevzetí, takže od nich byste určitě…“

„Ale ne, to by bylo zbytečné… Vy se potřebujete dozvědět o tom nešťastníkovi něco bližšího?“

„Jednoduše bych rád věděl, proč byl ten, jak říkáte, nešťastník zadržen.“

„To vám hned v téhle chvíli asi neřeknu.“

„Tak mi aspoň řekněte, kde myslíte, že je?“

„Ve vazbě za mřížemi přirozeně. Jestli z nějakých závažných důvodů nebyl převezen do věznice Conciergerie nebo jinam.“

„To je dost mlhavá informace!“

„Milý pane Salvatore, copak mohu odpovědět tak najednou? Zaskočil jste mne!“

„Vás lze také někdy zaskočit, pane Jackale?“

„Ale pane Salvatore! Já jsem dobrák, žádná kůže podšitá, jak se o mně říká, a v tom je také moje síla, v žádné vychytralosti. Pravdomluvný diplomat ovšem často doběhne své kolegy – protože ti nikdy neuvěří, že říká pravdu!“

„Ale mne, pane Jackale, nepřesvědčíte, že jste dal zatknout někoho jen tak bezdůvodně!“

„Mluvíte, jako bych byl králem Francie.“

„Králem Francie nejste, ale králem v ulici de Jérusalem, to ano.“

„Ale i tam jenom zástupcem krále, v jehož říši vládnou pánové de Corbière a Delavau… Konečně, co bližšího vám mohu o té věci povědět? Jestli byl pan Dubreuil zadržen, byl k tomu jistě důvod.“

„A na ten se vás právě ptám!“

„Myslím… že to bylo kvůli rušení veřejného pořádku.“

„Pokud si vzpomínám, choval se ten pán naopak zcela klidně. I při zatýkání.“

„Možná že ho zatkli místo někoho jiného.“

„To se někdy stává?“

„Co chcete,“ řekl Jackal, nacpávaje si do nosu šňupku tabáku. „Jen Svatý otec je neomylný, a přece někdy i on…“

„Takže osobně toho pána neznáte?“

„Ne.“

„A jméno pana Dubreuile vám rovněž nic neříká?“

„Ne, ne.“

„A nějaké jiné důvody pro zatčení neznáte?“

„Vůbec ne!“ zamrkal Jackal za svými brejličkami.

„Promiňte, pane Jackale, ale je-li vám bližší důvod zadržení neznámý, nebude asi příliš závažný. A v tom případě nebude vazba trvat dlouho, že ano?“

„To jistě,“ přisvědčil otcovským hlasem Jackal. „A o to vám, milý pane Salvatore, šlo? Proč jste to neřekl dřív? Nemohu sice tvrdit, že přítel vašeho přítele bude propuštěn okamžitě, ale je-li to váš chráněnec, nemusíte mít žádné obavy. Až se vrátím na prefekturu, dohlédnu na to, aby měl co možná volný odchod.“

„Díky,“ řekl Salvator, vrhaje na Jackala pronikavý pohled. „Mohu se spolehnout?“

„Váš přítel může klidně spát. Ve své kartotéce… vážných případů… nemám jediný fascikl na jméno Dubreuil. Jste spokojen?“

Jackal posunul své brejličky na čelo, podíval se na Salvatora, zavdal si šňupeček tabáku a zase brýle spustil na nos.

„Úplně. Na shledanou, milý pane Jackale,“ řekl Salvator.

Zanedlouho otevíral dveře fiakru, v němž ho očekával na rohu ulice Neuve-du-Luxembourg abbé Dominik. Podal mu obě ruce a pevně je stiskl.

„Jste muž, jste křesťan,“ řekl mu. „Budu proto mluvit otevřeně. Postavení vašeho přítele je vážné. Velice vážné.“

„To vám řekl váš známý?“ Mnich sepjal své bledé, vyhublé ruce.

„Naopak, neřekl mi vůbec nic – a to mne právě leká. Osobně vašeho přítele nezná; jméno Dubreuil slyšel včera ponejprv; proč byl zadržen, neví. Pozor na to, můj drahý! Opakuji: ta věc je vážná.“

„Co si mám ale počít?“

„Zatím se vraťte domů. Pokusím se něco zjistit v okolí, vy to zkuste taky… V každém případě se mnou můžete počítat.“

„Ach, můj příteli, jste tak hodný,“ řekl abbé. „A já vás musím poprosit o odpuštění.“

„O odpuštění? A co vám mám odpouštět?“

„Že jsem vám neřekl všechno… Ten zadržený muž se nejmenuje Dubreuil a není to můj přítel. Jeho jméno je Gaetano Sarranti. A je to můj otec.“

„Och!“ vydechl Salvator. „Teď mi je všechno jasné! Můj bratře, zajděte do prvního kostela a pomodlete se! Já se zatím pokusím jednat. Sbohem!“

Řeholník uchopil mladého muže za ruku, a dřív než mu v tom mohl Salvator zabránit, ji vroucně políbil.

„Můj bratře, můj bratře,“ pravil Salvator, „vždyť jsem vám řekl, že jsem vám oddán tělem i duší! Ale jeďte, jeďte dál, nebylo by dobře, kdyby nás někdo viděl spolu. Sbohem!“

Zabouchl dveře fiakru a zmizel. Zaslechl ještě mnichova slova: „Ke kostelu Saint-Germain-des-Prés.“

A zatímco se vůz rozjel obvyklou trasou fiakrů směrem k mostu de la Concorde, Salvator se rychlým krokem vzdaloval ulicí de Rivoli.

11.

Přízrak

Kostel Saint-Germain-des-Prés se svým gotickým portálem, mohutnými pilíři a plochými oblouky, dýchající vůní osmého století, je jedním z nejzasmušilejších chrámů Paříže. Právě zde nejspíše nalézá lidské tělo samotu a lidská duše povznesení. Právě sem se uchýlil Dominik k svým modlitbám a rozjímání.

Bylo už po páté hodině, když odtud vyšel s rukama schovanýma v dlouhých rukávech hábitu a s hlavou skloněnou na prsa. Zamířil pomalu k ulici Pot-de-Fer, doufaje, že otce snad propustili z vězení a že za ním již přišel domů. První, co udělal, bylo, že se na to zeptal správcové, která byla současně i posluhovačkou a také pro nájemníky vyvářela.

„Ano, důstojný otče," řekla ta dobrá žena, „sháněl se po vás nějaký pán, ale jméno mi neprozradil."

„Nebyl to ten muž, který mi přinesl předevčírem dopis?"

„Určitě ne, toho bych poznala. Ale tenhle tady byl poprvé. Přišel vlastně dvakrát. V poledne a pak okolo čtvrté."

„Jak vypadal?"

„Takový hubený, plešatý, asi tak šedesátník, krtčí očička, teda zrovna dvakrát zdravě nevypadal. Ostatně ho brzo uvidíte. Říkal, že se jde projít a že se zas zastaví… Mám ho poslat nahoru za vámi?"

„Jistěže," přisvědčil roztržitě abbé, kterého v té chvíli nezajímalo nic než to, co se týkalo jeho otce. Vzal si od správcové klíč a chystal se vyjít do schodů.

„Pane abbé," ozvala se znovu ta dobrá žena, „mně se zdá, že jste ještě ani nesnídal! Měl jste vůbec přes den něco v ústech?"

„Neměl jsem dnes na jídlo ani pomyšlení," potřásl abbé hlavou. „Dojděte do hostince a něco mi tam vyberte…"

„Kdyby si důstojný pán přál, nabídla bych mu silnou hovězí polévku a pak bych mu upekla na rožni dvě žebírka. To by měl pan abbé lepší než nějaké blafy z hospody!"

„Dobře, dobře. Jak myslíte…"

„Za pět minut máte polévku i žebírka nahoře!"

Kněz přikývl, vystoupil po schodišti, a jakmile vešel k sobě do pokoje, otevřel okno.

Poslední paprsky zapadajícího slunce pozlacovaly v Luxembourské zahradě větve stromů, na nichž se už začaly nalévat pupence. Ve vzduchu se vznášel jemný nafialovělý opar ohlašující příchod jara. Abbé se opřel loktem o okenní obrubu, rozhlédl se a zaposlouchal se do švitoření volně poletujících vrabců.

Správcová přišla po chvíli, a tak jak slíbila, přinesla silnou hovězí polévku a dvě žebírka. Přistavila před kněze stůl, položila na něj jídlo, ale jinak abbého ze zahloubání nevyrušovala; ta jeho rozjímání pro ni byla běžná.

Dominik míval ve zvyku nadrobit vždy trochu chleba ptáčkům a ti se sem obvykle slétávali, jako se sbíhali ve starém Římě chráněnci k bráně bohatého Luculla. Už celý poslední měsíc však bylo okno zavřené, ptáčci marně přivolávali svého dobrodince, marně posedávali na římse a zvědavě nahlíželi okenní tabulí do místnosti. Byla prázdná, abbé Dominik dlel v Penhoëlu.

Když nyní uviděli, že okno se opět otevřelo, štiřikání a štěbetání se zdvojnásobilo, jako by jeden druhému o překot sděloval radostnou novinu. Nakonec si pět šest vrabců dodalo odvahu a začalo poletovat okolo mnicha. Třepot křídel ho vytrhl ze zahloubání.

„Chudinky malé, vždyť já jsem na vás zapomněl – a vy si mne pamatujete! Jste lepší než já!“

Vzal kus chleba a začal jim sypat drobečky. Najednou už ho obletovalo ne jen těch pět či šest vrabců, ale celé hejno bývalých strávníků.

„Volní, volní, jak jste šťastně volní, ptáčkové,“ šeptal si Dominik, „Kdežto můj otec…“

Klesl do křesla, na chvíli se zahloubal do myšlenek, pak vypil hovězí polévku a snědl žebírka. Zakusoval k nim kůrku chleba – střídu celou rozdrobil vrabcům.

Bezděčně sáhl po novinách a rozevřel je. Zběžně přelétl dva sloupečky líčící včerejší události, ale nad třetím jako by se mu najednou udělaly mžitky před očima. Celý se roztřásl, na čele mu vystoupil chladný, mrazivý pot. Zahlédl, že v článku, jejž zatím nepřečetl, se opakuje na třech místech jméno jeho otce.

Promnul si oči, jako by ho oslepil jakýsi krvavý obraz; zkusil číst, avšak ruce se mu chvěly tak, že řádky mu poskakovaly před očima;

jako by ho oslňoval odlesk paprsků z třpytícího se zrcadla. Posléze si rozložil noviny na kolenou, uchopil je oběma rukama a v šeru hasnoucího dne se do nich začetl…

Snadno si domyslíte, co v nich nalezl. Ano, onu strašlivou zprávu obviňující jeho otce z krádeže a vraždy!

Strnul, jako by do něho hrom uhodil, pak se vrhl k sekretáři, vytrhl zásuvku, našel v ní list stočeného papíru, roličku rozbalil, a když poznal písmo, podpis a přesvědčil se, že se nemýlil, přitiskl svitek ke rtům: „Otče, otče!“ zašeptal. „To hanebné obvinění zplodilo peklo a peklu se zas vrátí! Protože Gérardova zpověď tě zachrání!“

Zasunul stočenou roličku papíru pod svůj hábit, přitiskl ji k prsům, pak vyšel z místnosti, zavřel za sebou dveře a rychle sestupoval po schodišti dolů.

Uprostřed narazil na jakéhosi muže. Byl by si ho ani nevšiml, ale pojednou ucítil, že ho ten člověk drží za rukáv.

„Promiňte, pane abbé, jdu za vámi.“

Dominik se zachvěl. Ten hlas mu byl povědomý.

„Za mnou? Ale já nemám čas.“

„Já také ne!“ řekl ten člověk a Dominik s pocitem hrůzy si uvědomil, že přes rukáv hábitu ho svírají železným sevřením dvě mohutné ruce. Pokusil se prohlédnout si toho chlapíka, ale schodiště bylo temné, jediný paprsek skomírajícího denního světla od světlíku osvětloval pouze uzounkou plošku chodby.

„Kdo jste? Co ode mne chcete?“ pokoušel se abbé marně vyprostit se ze sevření.

„Jsem Gérard Tardieu,“ řekl chlap.

Dominik vyrazil výkřik. Bylo to tak neuvěřitelné, že i on teď chytil toho člověka za obě ruce, a jako by ke svědectví sluchu chtěl připojit i svědectví zraku, táhl ho k onomu jedinému narudlému paprsku světla, jež padalo na schodiště.

V jeho záři se zjevila hlava přízraku.

Byl to skutečně Gérard Tardieu.

Kněz vytřeštil oči a ucouvl až ke zdi. Hrůzou mu vstávaly vlasy na hlavě a rozklepaly se mu zuby. A jako by uviděl mrtvolu, která se před ním vztyčila z rakve, zadrhnutým hlasem vypustil z úst jedinou větu:

„On je naživu!“

„Ano, jsem naživu. Bůh se nade mnou slitoval, poslal mi dobrého mladého lékaře a ten mne vyléčil.“

„Vy… vy jste tu dnes už byl dvakrát,“ zvolal Dominik. Zdálo se mu, že propadl jakémusi strašlivému snu.

„A byl bych přišel třeba ještě desetkrát! Myslili jste, že jsem vypustil duši, ale mýlíte se. Musil jsem vám jednou dokázat, že jsem živ a zdráv.“

„Ale… proč právě dnes?“

„Nečetl jste snad dnešní noviny?“

„To ano, to jistě,“ zamumlal abbé a jeho tělo se celé zalilo studeným potem.

„V tom případě by se vám mělo rozsvítit… Jsem živ, jak vidíte, a proto moje zpověď neplatí!“ řekl Gérard a ztlumil náhle hlas. „A víte dobře, že každému knězi je zakázáno pod trestem věčného zatracení, aby vyzrazoval zpovědní tajemství – leda by ho zprostil toho závazku sám kajícník.“

„A to jste udělal!“

„Zprostil jsem vás zpovědního tajemství pro případ své smrti. Ale jsem naživu – a svůj souhlas ruším!“

„A můj otec?“

„Ať se brání, ať mne žaluje, ať nastoupí důkaz pravdy! Vy jste však zpovědník a nesmíte promluvit ani slovo!“

„Budiž,“ řekl Dominik, uvědomuje si, že proti němu stojí osud v podobě jednoho ze základních dogmat církve. „Budiž, budu mlčet!“

Gérard ho znovu křečovitě sevřel.

„A teď ještě ten papír,“ řekl. „To lejstro, které jsem vám v pominutí smyslů dal!“

Dominik přitiskl silněji obě ruce ke hrudi.

„Vy ho máte u sebe,“ vykřikl Gérard. „Vraťte mi ho!“

Dominik znovu ucítil železný stisk Gérardových rukou. Jeho prsty se téměř dotýkaly listiny ukryté v hábitu.

„Ano, mám ho u sebe, a u mne také zůstane,“ vykřikl.

„Vy chcete porušit zpovědní tajemství?!“

„Jako kněz vám slibuji, že budu mlčet, pokud budete naživu!“

„Tak proč si ten papír chcete nechat?“

„Protože Bůh je spravedlivý! Protože je možné, že náhodou nebo řízením spravedlnosti zemřete dřív, než odsoudí mého otce! Protože v

případě, že odsoudí otce na smrt, zvednu tu listinu a obrátím se s ní k Bohu a řeknu mu: Pane, nejvyšší a spravedlivý, potrestej viníka a zachraň člověka nevinného! To je mé svaté právo člověka i kněze – a já je použiju!“

Vytrhl se silou Gérardovi, který stál nad ním, jako by mu chtěl zastoupit cestu, vyběhl po schodišti vzhůru, vpadl do svého bytu, zamkl za sebou a klesl na kolena před křížem.

„Bože můj, Hospodine, ty, který všechno vidíš a všechno slyšíš, jsi právě spatřil a uslyšel, co se stalo. Bylo by svatokrádeží zasahovat zde lidskou rukou…, neboť tvá je spravedlnost, ó Pane!“

Abbé sklonil hlavu a přidušeným hlasem dodal:

„Ale neučiníš-li spravedlnosti zadost…, pomsta bude náležet mně!“

12.

Večírek v ulici d’Artois

Měsíc po událostech, o nichž jsme vyprávěli, v neděli 30. dubna v jedenáct hodin večer, skýtalo okolí ulice d’Artois, později zvané ulice Laffitte, nezvyklý obrázek. Představte si, že nejbližší ulice a bulváry – od bulváru des Italiens a des Capucines až po bulvár de la Madeleine a na druhé straně po ulici de Provence – jsou doslova zaplaveny ekvipážemi s rozsvícenými lucernami; že ulici d’Artois zalévá záře lampiónů zavěšených nad vchodem do nádherné budovy, jejíž bránu střeží z každé strany dvě jízdní stráže, a že na křižovatce s ulicí de Provence hlídkují další dvojice; představte si, že kočáry v dlouhé, nepřetržité řadě zajíždějí na nádvoří honosného sídla pana de Marande – a uděláte si možná obrázek o tom, jaký vzruch panuje, když paní Lydie de Marande pořádá *pro několik přátel* jeden z oněch večírků, na nichž by chtěla být celá Paříž.

Palác, jak jsme již poznamenali, stojí v ulici d’Artois a má tři křídla; v pravé části je apartmá bankéře, v prostřední jsou salónní místnosti politika a v levé komnaty jeho krásné ženy Lydie; všechna tři křídla budovy jsou navzájem propojena, takže pán

domu v každou denní i noční hodinu může přehlédnout, co se u něho doma děje. Přijímací salóny jsou v prostřední části v prvním poschodí, ale při slavnostních dnech se otvírají všechny spojovací dveře; hosté mohou zajít, aniž se dopustí nějaké vtíravosti, jak do elegantního budoárku paní domu, tak do míst přísného ústraní jejího manžela.

Vystupme po mramorovém schodišti, pokrytém vzácným kobercem (vlevo v přízemí jsou kuchyně a místnosti pro služebnictvo, uprostřed vestibul a velká jídelna, vpravo kancelář a pokladna) a poohlédněme se v tom nepřehledném množství přicházejících hostů po někom, kdo by nás představil půvabné hostitelce.

Známých osobností je tu dost; právě ohlašují pana de la Fayette; vzápětí bankéře Casimira Périera; básníka Bérangera, generála Pajola a pana Koechlina; bankéře pana Laffitta. A hleďme, teď se dostavil někdo, kdo nás může uvést mezi hosty – až se mezi ně vmísíme, budeme se již moci ve společnosti pohybovat, jak se nám zlíbí.

Je to mladý muž střední postavy, ale spíš vyšší než malý, urostlý, oblečený podle módy, a cosi na něm prozrazuje umělce; tmavě zelený oblek zdobí stuha Čestné legie (dostal ji nedávno, neví ani, jak k ní vlastně přišel); sametová černá vesta je zapnuta jen na svrchní knoflík; tři spodní jsou volné, pod nimi prohledá krajková náprsenka; přiléhavé nohavice naznačují obrysy krásně tvarovaných nohou s hedvábnými punčochami poslední módy a v botách se zlatými přezkami. A jeho hlava – to je hlava van Dycka v šestadvaceti letech!

Ano, poznali jste ho, je to malíř Pétrus Herbel, který právě nedávno dokončil portrét paní domu. Portréty nemaluje rád, ale jeho přítel básník Jean Robert naléhal tak silně, že malíř posléze souhlasil. Je ovšem pravda, že k výmluvným ústům Jeana Roberta se na plese vévodkyně de Berry připojila jiná milá ústa a také vřelý stisk okouzlující ručky Reginy de la Mothe-Houdan, hraběnky Rapptové, jíž Pétrus nebyl s to nic odepřít. Poprosila ho s podmaňujícím úsměvem: „Namalujte prosím Lydiin portrét! Velmi si to přeju!“ A když svou práci na obraze dokončil, paní de Marande se naklonila ke krásnému zamilovanému malíři a zašeptala: „Zajděte ke mně, až se vám to bude hodit; ale pošlete mi předem pár řádek, abyste u mne našel Reginu.“

Pétrus jí tehdy políbil ruku tak horoucně, že krásná paní Lydie s povzdechem řekla: „Ach, pane, jak žhavě asi milujete ty, které *milujete!*“

Na druhý den pak Pétrus obdržel prostřednictvím Reginy překrásný ozdobný špendlík, další pozornost, kterou dovedl jeho aristokratický duch ocenit víc než kdo jiný.

Ale teď se podívejme s Pétrusem Herbelem do salónu paní domu, do nádherné místnosti potažené saténem v barvě nebeské modři, s černým a růžovým ornamentem, na jehož pozadí jiskří jako hvězdy diamanty Lydiiných přítelkyň či spíše sester ze St. Denis.

K našemu velkému překvapení tu mezi deseti dvanácti krásnými ženami nenajdeme žádnou z významných osobností veřejného života, ale tři čtyři zajímavé mladé muže: básníka Jeana Roberta, dále známého lva salónů a módního arbitra Lorédana de Valgeneuse, našeho malíře Pétruse, věčně zahleděného do své Reginy, a jistého Jouberta, který patří mezi zvlášť vážené hosty paní domu, ale který o poezii a umění dbá asi tolik jako režisér o kompars. Co by ostatně v téhle společnosti hledali politici (vždyť přicházeli především za panem de Marande), když Lydie politiku nenáviděla a okázale prohlašovala, že se nepřiklání k žádnému politickému názoru, že má pouze za to, že vévodkyně de Berry je okouzlující bytost a král Karel Desátý kdysi býval dokonalým kavalírem?

Paní de Marande je roztomilá bytost, velice přitažlivá pro ctitele tělesné krásy, ne jenom té duševní; krásné, hedvábně lesklé vlasy zvláštního odstínu jsou plavé, když si je nakrucuje do ruliček, ale kaštanové, když je má hladce sčesané; zpod hrdého, inteligentního čela, bílého jako mramor, hledí oči ani ne docela modré, ani ne docela černé, ale jakoby světélkující v odstínech obou těch barev, jednou duhově jiskřivé, jindy temné jako ultramarín; jemný, ohrnutý, vyzývavý nosík je posazen nad krásně vykrojenými usměvavými a smyslnými ústy, sice trochu velkými, ale svěžími jako vlhký korál, – rty jsou obvykle pootevřené a odkrývají dvě řady zubů jako perel, zato když paní de Marande rty sevře, dostává celá její tvář výraz svrchované hrdosti. Avšak tu pravou krásu, skutečně osobitý výraz dodává její tváři a celé její osobnosti podivuhodná, koketně narůžovělá perleťová pleť líček, jež je zároveň průsvitná jako u dívek z jihu i svěží jako u dcer severu. Nikdo by nemohl hádat sličné paní Lydii víc než dvacet let.

Zářivá krása, kterou jsme se právě pokusili popsat, měla přirozeně

mnoho obdivovatelů, – ale také stejně velký počet závistivců a pomlouvačů. Závistivci byly vesměs ženy, pomlouvači všichni ti, kdo se, řečeno s Písmem, pokládali za povolané, nenáleželi však mezi vyvolené, odmítnutí milenci, parádníci s hezounkou tvářičkou a ptačím mozečkem, kteří nebyli s to si představit, že žena, obdařená tak nádhernými půvaby, by také mohla být – odmítavá. Starý voltairián hrabě Herbel, strýc malíře Pétruse, sice kdysi prohlásil, že paní de Marande je Marie Magdalena neschopná kajícného pokání, ale podle našeho mínění se hluboce mýlil. Nebyla ničím méně než Marií Magdalenou… A jen málokterá z žen si zasloužila nactiutrhání méně nežli ona.

Onoho večera pan de Marande mimořádně zdvořile poděkoval Jeanu Robertovi za ochotu, s níž doprovázel jeho manželku v posledních třech týdnech do Pétrusova ateliéru, aby jí krátil nudné chvíle při sezení modelem. (Obraz visel v paláci teprve druhý den.) Mladého básníka po posledních úspěších na divadle přímo zahrnovala pozvání do společnosti; nechával je bez povšimnutí, ovšem ty tři čtyři vlastnoručně napsané lístky od krásné Lydie, která chtěla ze svého salónu udělat místo literárních dostaveníček, tak jako její manžel usiloval o to, aby se jeho palác stal střediskem politické smetánky, Robertovy předsudky přemohly. Nebyl sice z nejhorlivějších návštěvníků, přicházel však pravidelně a neměl většího potěšení nad rozhovor s krásnou paní. Nebyl si však nyní jist, zda slova pana de Marande jsou míněna vážně, připadalo mu, jako by se tváří proslulého bankéře mihl jakýsi posměšný výraz. Ale bankéř se ukláněl a opětovně ujišťoval:

„Mluvím docela upřímně, pane Roberte. Madam mi nemohla udělat větší radost, než když navázala přátelské styky s mužem vašeho významu.“

A podal mu ruku, kterou Jean Robert stiskl stejně srdečně, ačkoliv ne bez jistého zaváhání.

Salón se zatím naplňoval novými a novými hosty. Co chvíli ohlašoval sluha další jméno; byla-li to žena, paní de Marande jí vyšla v ústrety a podle toho, jak důvěrná s ní byla, ji buď objala, nebo jí podala ruku; přicházel-li muž, pokývla na uvítanou hlavou a přidala půvabný úsměv anebo několik slov. Ženám nabídla židli, pány pozvala dál, aby si v domácí galerii prohlíželi podle libosti obrazy bitev od Horace Verneta, Dechampsovy akvarely či Gudinova moře,

anebo aby se připojili k hloučkům hostí přetřásajících, jak to v salónech bývá, kdejakou novinku. Dobrý pozorovatel by si byl povšiml, že při všech těchto vítacích povinnostech paní domu, při všech těch úklonách, stiscích rukou, objetích, polibcích se s neobyčejnou vynalézavostí vedle paní Lydie vynořoval pokaždé i Lorédan de Valgeneuse. Nikdo neuměl vykouzlit svůdnější úsměv než tento mládenec, čas od času si vyměňující zvláštní pohled se svou sestrou Zuzanou, nikdo se nedovedl lépe dvořit než on, nikdo si neuměl uvázat líp kravatu podle poslední módy. Lydii byla ta vtíravá pozornost nepříjemná, a protože se obávala, aby si toho někdo nepovšiml, rozhodla se uchýlit pod ochranná křídla zarytého voltairiána generála Herbela. Zdálo se, že starý hrabě je rozmrzelý a že ani přítomnost synovce a půvabné Reginy po jeho boku mu nezlepšuje náladu.

„Copak se děje našemu milému hraběti," řekla paní de Marande přistupujíc ke skupince. „Drahý pane Pétrusi, strýčkovi se něco přihodilo?"

„Madam, strýček mívá ve zvyku trávit před každým důležitým rozhodnutím asi tak hodinku před večeří o samotě. A já si myslím, že dnes mu tu vzácnou chvíli zkalila nečekaná návštěva…"

„Jednou řež, dvakrát měř," ozval se starý generál. „A měř radši víckrát, synovče!"

„Strýčka totiž navštívila dnes kolem páté," nedával se Pétrus odradit generálovým varováním, „paní markýza Jolanda Pentaltais de la Tournelle…"

Když Regina uslyšela jméno své tety, upřela na mladého muže pohled a pocítila jakousi zvláštní rozkoš. Přivřela lehce víčka a ztlumila hlas; zněl sladce jako Aelova harfa.

„Pročpak jste najednou přestal mluvit? Snad ne kvůli mně?"

„Ach, to mládí, to mládí," zamručel hrabě Herbel. „Jen dál, hochu, jen dál! Vždyť celý hoříš!"

„Když tedy strýček dovolí…," pokračoval Pétrus, „paní de la Tournelle jako všechny…" Chtěl říci: jako všechny ženy v letech, ale protože si v té chvíli všiml známé staré vdovy přecházející kolem, opravil se pohotově: „…jako všechny markýzy má mopslíka, totiž fenku, říká jí Bobeček. Želbohu ten mopslík, tedy ta fenka, trošičku zapáchá a kromě toho má jeden velice nedobrý zvyk: kdykoliv zajde markýza k strýčkovi na návštěvu, zaběhne Bobeček na návštěvu do

kuchyně a tím jejím pižmem pak obyčejně načichne všechno včetně omáčky. Takže se odvažuju tvrdit, že můj drahý pan strýček měl dnes večeři dosti odpornou. A proto ta jeho dnešní špatná nálada…“

„Hochu, hochu, ty jsi učiněný jasnovidec!“ řekl starý generál. „Ale objasnění necháme na jindy, spíš bych se rád dozvěděl, co ode mne asi chce tady naše siréna.“

Obrátil se k paní de Marande, která ho obdařila jedním ze svých nejkrásnějších pohledů.

„Kdysi jste mi, generále, řekl, že jste mi zcela a úplně k službám. Jestlipak si na to ještě vzpomínáte?“

„Zajisté, madam. Řekl jsem vám, že když mne nepotkalo to štěstí,

abych pro vás mohl žít, bude mi nemenší radostí pro vás aspoň zemřít," odvětil generál s galantností, jíž byli schopni už jenom staří pánové jeho věku.

„V tom případě máte možnost mi prokázat velkou laskavost. Chcete mne vyslechnout?"

„Jsem celé ucho, madam."

„O to ucho mi právě jde, generále. Vlastně obě vaše uši potřebuji – na celý dnešní večer!"

„Ale že jste to neřekla dřív! Sem s nůžkami – a já si je pro vás beze strachu a bez nejmenší výčitky ušmiknu… jen doufám, že potom nebudete potřebovat ještě mé oči!"

„Jděte, generále," usmála se paní de Marande. „Nic se stříhat nebude, buďte klidný! Potřebuju jednoduše, abyste své uši nastražil správným směrem; asi tak na hodinu a v plném soustředění! Oč jde: brzy budu mít potěšení představit vám jednu ze svých nejlepších přítelkyň. Neřekneme jí zde s Reginou jinak než sestro. Zaslouží si vašeho přátelství. Ta dívka totiž… nemá otce ani matku."

„Ani otce, ani matku? A kdo byl její otec?"

„Statečný gardový kapitán, důstojník Čestné legie, který byl zabit v Champaubertu v roce 1814. Byla společně s námi vychována v Saint Denis. Matka jí zemřela v náručí před dvěma lety."

„Naštěstí má dvě dobré přítelkyně, jak jste právě řekla," pravil generál Herbel.

„Ano, ale trápí ji ještě jiná veliká bolest, ta největší, kterou může trpět srdce ženy… Když to teď, generále, víte, prosím, nevšímejte si smutku v její tváři a zaposlouchejte se do jejího hlasu… Ta dívka totiž hledá ve zpěvu naplnění svého života."

„Je hezká?"

„Antická Niobe ve dvaceti letech, generále!"

„A hlas?"

„Nádherný alt… Ovšem teprve dnes bude poprvé zpívat před větší společností."

„A moje úloha?"

„Jste znalec hudby, milovník umění. Nechci nic, než abyste jí soustředěně naslouchal a potom pro ni udělal to, co byste v podobném případě udělal pro mne: abyste se od této chvíle stal ochráncem, kavalírem, obdivovatelem naší milé Carmélity… Váš názor je přece v Opeře zákonem, generále!"

„Nicméně i v Opeře…“

„…nežádám, aby ji rovnou přijali. Ale abyste nad ní držel ochrannou ruku! Postačí, když ji pochválíte – v klubu, na dostizích, v kavárně Anglais, u Tortoniho, v Opeře, všude. Abyste zkrátka mou smutnou a hezkou přítelkyni *uvedl* – není to ten pravý výraz? – na uměleckou dráhu a vůbec do uměleckého světa.“

„Na uvedení stačí měsíc, má drahá. Na přijetí k divadlu dva. A tři na to, aby vystoupila samostatně. Zná operní repertoár?“

„Francouzský i italský!“

„V tom případě doufám, že za tři měsíce vaši přítelkyni zasypou vavříny od hlavy až k patě.“

„Budou to i vaše vavříny, generále,“ řekla paní de Marande, podávajíc starému hraběti ruku.

„Také já vám budu nekonečně vděčná,“ řekla Regina svým rozechvělým, sladkým hlasem.

Hrabě Herbel se uklonil.

„Nepochybuji o tom, madam. Teď už nezbývá, než abyste mě představily své přítelkyni jako jejího nejoddanějšího služebníka.“

„Což se může stát ihned,“ chtěla říci paní de Marande, když v té chvíli přistoupil ke skupince její manžel.

„Dovolíte, generále?“ řekl s omluvným úsměvem na rtech a lehce stiskl své ženě ruku. „Mohu na okamžik prosit?“

„Něco se děje, pane?“ upřela na něho Lydie své jiskřivé oči a opětovala vřelý stisk jeho ruky. „Mluvte!“

„Promiňte, hrabě, že musím madam na chvíli odvést,“ řekl pan de Marande.

„Šťastný člověk, který to právo má,“ povzdechl si generál.

„Co chcete,“ pousmála se Lydie opouštějíc kroužek přátel a opřela se o manželovo rámě, „to je právo vládce. A já jsem vám, pane de Marande, k službám!“

„Vlastně nevím, jak bych vám to měl říci, ale prostě… potřebuji, abyste pomohla mé paměti,“ zašeptal po několika krocích pan de Marande. „Velvyslanec Spojených států Thompson mi doporučil nedávno jakousi mladou dvojici z Louisiany. Dal jsem jim poslat pozvánku na váš dnešní večer, a teď mi docela vypadla z paměti jejich jména.“

„Ach! A vy tedy…?“

„Já spoléhám, madam, na váš důvtip, na vaši schopnost pamatovat

si tváře. Jistě poznáte *dva* nové návštěvníky! Přijměte je prosím se zvlášť milou pozorností. Doporučil je přece pan Thompson.“

„Můžete se spolehnout,“ řekla paní de Marande a povzbudila svého chotě tonoucího v rozpacích okouzlujícím úsměvem.

„Díky… A dovolte, abych vám složil svou nejhlubší poklonu. Jste vždycky krásná. Ale dnes večer krásou přímo zářite!“

Vtiskl na ruku své ženy galantní polibek a doprovodil ji až ke dveřím její ložnice. Lydie poodhrnula portiéru a nahlédla dovnitř.

„Carmélito,“ zvolala, „jestli jsi připravena, Carmélito, můžeme jít…“

13.

Árie z Othella

Ve chvíli, kdy paní de Marande vstupovala za Carmélitou do své ložnice, ohlašoval sluha u dveří salónu dalšího hosta: „Monseigneur Coletti.“

Duchovní rádce markýzy de la Tournelle byl v té době ve společnosti velmi oblíben. Těšil se dobrému jménu zejména díky svým postním promluvám, které mu zjednaly pověst nepředstižného kazatele. Toto renomé by mu přiznal jistě každý věřící – snad s výjimkou Jeana Roberta, který nikdy v ničem nezapřel své básnické cítění a vždycky se podivoval, jak málo tvůrčích nápadů, jak málo řečnického umění projevují služebníci církve nad tak nádhernými texty, jako jsou příběhy evangelia. Kdyby tak on, který musel zápasit ve své tvorbě s obecenstvem stokrát zaujatějším, mohl vystoupit na kazatelnu! To by volil mnohem přesvědčivější, mnohem pádnější slova, než jsou ty napomádované věty mondénních prelátů, jak je zaslechl příležitostně při několika homiliích. A Jean Robert snad na chvíli i zalitoval, že mu není souzeno mluvit spíš z kazatelny nežli z divadelních prken, že nemá spíš nábožné posluchače nežli obyčejné světské publikum.

O monseigneuru Colettim byste řekli, že do společnosti přišel po

půlstoletém spánku rovnou ze salónu paní de Pompadour nebo paní du Barry, aniž zaznamenal, že časy a mravy se změnily. Byl to církevní hodnostář v pravém slova smyslu: příjemný napohled, růžovoučký, mladistvý – vypadal stěží na šestatřicet, ovšem kdo si ho všiml blíž, zjistil, že důstojný otec pečuje o svůj obličej jako pětačtyřicátnice, která chce vypadat na míň než třicet: monseigneur se pudroval, monseigneur si líčil tvářičky! Pod tou šminkou, pod tím svěže vyhlížejícím zevnějškem bylo však cosi chorobného, cosi vyžilého, z čeho šel mráz po zádech.

Jen dvě místa v jeho nehybné tváři jako z vosku měla v sobě cosi živého: černá, hluboká očka vrhající pohledy hned výhružné jako blesk, hned se svatouškovsky schovávající za přivřená víčka, a potom jemná, malá ústa s výsměšně vysunutým horním rtem, chvílemi až jedovatě zlá. Něco pyšného, pohrdlivého, nestoudného bylo v tom, jak monseigneur lidi zdravil, jak si sedal, jak vstupoval do místnosti i jak z ní odcházel. Naproti tomu ve styku se ženami si vedl jako učiněný výkvět pravé dvornosti. Ovšem když se na ně díval, mhouřil často významně oči, a dal-li se do hovoru s některou, která se mu zvlášť zalíbila, nabývaly rysy jeho obličeje výrazu jakési nepopsatelné chlípné sladkosti. A právě s takovým pohledem za přimhouřenýma, pomrkávajícíma očima vstoupil monseigneur Coletti do salónu mezi přítelkyně paní domu. Jaký div, že generál, který ho už dávno znal jako nebernou minci, procedil mezi zuby: „Jen račte dál, monseigneure Tartuffe!“

V té chvíli Carmélita, která již vyšla z ložnice paní de Marande, stanula na prahu salónu. Příchod, pozdrav a malé zaváhání preláta, když se usazoval do židle, jen na okamžik rozptýlilo pozornost přítomných. Vzápětí se upřely všechny oči k štíhlé, vysoké ženě, jejíž černé vlasy spadávaly v bohatých pramenech až na mramorově bělostná ramena a jejíž vysoké čelo jakoby ze slonové kosti zářilo inteligencí. Mladé tváře, jindy zdravě zarůžovělé, byly teď bledé, bezbarvé, zmořené. Krásné výrazné oči jako by se ještě víc rozšířily a ze rtů jako by vyprchala všechna svěží červeň; nabyly zvláštního bledého odstínu barvy vyrudlých korálků. Avšak to všechno jen propůjčovalo Carmélitinu neobyčejnému, až bájnému zjevu podivuhodnou dokonalost, umocňovanou ještě navíc jejími prostými, ale půvabnými šaty.

Když ji její tři *sestry* přemluvily, aby navštívila Lydiin večírek,

byla od počátku rozhodnuta, že půjde v černém: je vdova a neodloží smutek po celý svůj život! Fragola, Lydie a Regina připravily róbu podle svého: Regina určila, že šaty budou z černé krajkoviny, živůtek a sukně z černého saténu a jako jediná ozdoba bude použit věneček z tmavě fialového orlíčku, jenž je symbolem smutku. A věneček bude propleten několika větévkami cypřiše. Fragola, z těch tří nejšikovnější a s největším smyslem pro barevné odstíny květin, uvila k tomu jako doplněk korunku opět z orlíčku a z větévek cypřiše. Bělostné Carmélitino hrdlo obepínal náhrdelník z černých perel, vzácný dárek od Reginy, a její hruď zdobila cypřišová snítka s jediným květem orlíčku.

Tiché výkřiky obdivu se ozvaly vstříc mladé ženě, doprovázené paní domu a Reginou de la Mothe-Houdan. Carmélita se na okamžik zarazila.

„Sestry, přítelkyně milé, vyhověla jsem vašemu naléhání," zašeptala, „ale ještě je kdy… neměly byste mě včas zarazit?"

„Pročpak, Carmélito?" opáčila také šeptem paní de Marande. „Kdybys věděla, jak ti to sluší!"

„Ale vždyť já jsem neotevřela piano od těch dob, co jsem zpívala… s ním. Co když mi selže hlas? Co když jsem všechno zapomněla?!"

„Cožpak může člověk něco takového zapomenout?" řekla Regina důrazně, aby ji povzbudila. „Zpíváš jako ptáček, a už jsi někdy viděla, aby ptáček zapomněl zpívat?"

„Regina má pravdu," přidala se Lydie, „a já jsem si tebou jista jako sama sebou. Buď klidná, miláčku, nikdy žádný umělec neměl tak vděčné posluchače, jako budeš mít ty!"

Vzala Carmélitu za ruku a vedla ji ke klavíru, kde stál hrabě Herbel. Když se přiblížily, vyšel jim na dva kroky vstříc a lehce se uklonil.

„Pane hrabě," řekla Lydie de Marande, „mám čest vám představit svou nejmilejší přítelkyni – nejmilejší, protože z mých tří přítelkyň tu nejnešťastnější."

Starý generál se znovu uklonil a řekl s dvorností rytíře dávných časů: „Slečno, lituji, že paní de Marande mi nedala těžší úkol než šířit o vás samou chválu. Budu se mu věnovat tělem i duší – a přesto se budu považovat za vašeho dlužníka. Zazpíváte nám, prosím?"

„Zazpívejte nám! Zazpívejte, madam!“ ozvalo se z úst všech přítomných. Jen Lorédan a Zuzana de Valgeneuse si vyměnili mlčky pohled; v Lorédanově byl výraz překvapení, v Zuzanině pak výraz závisti nad zasmušilou, ale zářivou krásou Carmélity.

„Tak vidíš, drahá sestro,“ řekla paní de Marande, „všichni už čekají, všichni už jsou netrpěliví… Čím chceš začít?“

„Vyberte něco s Reginou samy…“

„Mám tu celého Othella,“ navrhla Regina.

„Dobře, třeba Othella.“

„Budu tě doprovázet,“ nabídla se vřele Regina.

„A já budu obracet listy,“ řekla paní de Marande. „Jen jestli se mezi námi dvěma nebudeš bát,“ zažertovala, ale Carmélita jen melancholicky zavrtěla hlavou a pohladila svou chladnou dlaní ruku přítelkyně. Její čelo vyzařovalo klid a pokoj.

Paní de Marande zamířila ke klavíru, z hromádky klavírních notových výtahů jeden vybrala a položila jej na klavír. Regina se k nástroji posadila a zaimprovizovala několik akordů.

„Tu smutnou romanci ze závěru druhého dějství?“ zeptala se paní de Marande.

„Velmi ráda,“ přisvědčila Carmélita.

Paní de Marande nalistovala part, Regina se pootočila ke Carmélitě s prsty připravenými k prvním úhozům, když vtom se opět ozval lokajův hlas, který ohlašoval:

„Přišel pán a paní Camille de Rozan!“

Po těch několika slovech se rozhostilo v salóně hluboké ticho a potom se ozvalo z dvou nebo tří stran místnosti táhlé, bolestiplné zasténání. Vypadalo to, jako by přítomní byli zasvěceni do smutného osudu Carmélity a samou hrůzou nebyli s to potlačit bolestné zaúpění, když se teď ocitli nenadále tváří v tvář bezstarostně se usmívajícímu mladému muži. To zasténání ze sebe vyrazili téměř současně Jean Robert, Pétrus, hraběnka Regina a Lydie de Marande.

Carmélita však mlčela, mlčela strnulá jako kámen, neunikl jí ani jediný vzdech; stála u klavíru bez pohnutí jako socha.

„Přicházíte jako na zavolanou, pane de Rozan,“ ozval se v té chvíli pan de Marande, jemuž se při ohlášení okamžitě vynořilo z paměti jméno mladé dvojice, kterou mu doporučil jeho americký partner. „A právě včas, abyste si poslechl ten nejkrásnější hlas na světě…, jak tvrdí paní de Marande. Pojďte, prosím!“ Nabídl paní de Rozan rámě,

aby ji odvedl ke křeslu, zatímco Camille de Rozan, jenž v tom přízračném zjevení před svýma očima neklamně poznal Carmélitu, se neubránil lehkému výkřiku překvapení.

Lydie a Regina se vrhly na pomoc přítelkyni. Byly přesvědčeny, že se jim v nejbližším okamžiku zhroutí v mdlobách do náručí. Ale k jejich nesmírnému překvapení Carmélita stála pevně bez hnutí, s nehybným, před sebe upřeným pohledem a s tváří neprozrazující ani nejmenší stopu po vzrušení. Jen v obličeji ještě více zesinala.

„Madam, to jsou naši hosté, o nichž jsem s vámi hovořil," obrátil se pan de Marande k manželce, ale ta pokynula hlavou směrem ke Carmélitě a řekla:

„Věnujte se jim, pane, vy, prosím vás o to. Já se musím starat o Carmélitu… Vidíte, jak na tom je."

„Panebože, slečno! Co se vám stalo?" zeptal se pan de Marande účastně, a Carmélita pomalu zvedla hlavu jako statečný člověk, který se rozhodl pohlédnout neštěstí přímo do tváře.

„Nic, pane, vůbec nic!"

„Teď ovšem nemůžeš zpívat, Carmélito," zašeptala Regina. „Dnes večer ne!"

„Pročpak bych nemohla zpívat?"

„Je to nad tvoje síly!" naléhala hraběnka.

„Uvidíme, Regino!" odpověděla Carmélita a přes rty se jí mihl jakýsi záblesk smrtelně bledého úsměvu. „Vždyť nebude zpívat žena…, ale umělkyně!"

A Carmélita popošla o dva tři kroky blíž ke klavíru, a když Regina stiskla znovu klávesy, zanotovala pevným, sebejistým hlasem: *„Assisa al pié d'un salice…"*

Posluchačů se od té chvíle zmocnilo hluboké vzrušení. Dojímal je víc osud Desdemony než Carmélity, a přece by se stěží našla hudba, která by lépe odpovídala stavu té mladé dívky. Smrtelné obavy zachvacují srdce Desdemony, když zpívá svou první píseň africké otrokyni, své kojné, jako by svým způsobem vyjadřovaly úzkost svírající Carmélitino nitro. Bouře, stahující se nad nádherným benátským palácem, vichr, lomcující gotickým oknem, rachot hromu, dunícího z dálky, temnota noci a mihotající se světlo lampy – to všechno v ten hrozivý, ponurý večer vrhá Desdemonu do bezmezného zoufalství, vždyť všechno je jedinou neblahou osudovou předzvěstí. A cožpak Colomban, ten statečný, věrný a silný muž, jehož památku

střežila Carmélita se smutkem ve svém srdci, není onen zasmušilý a věrný Afričan zamilovaný do Desdemony? A podlý, jedovatý Jago, jenž uštkl Othellovo srdce žihadlem žárlivosti, není to onen frivolní Američan, který svou lehkomyslností způsobil stejně tolik zla jako Jago svou nenávistí? Tak nějak to pociťovala Carmélita, když znovu spatřila Camilla, a romance velkého italského mistra, kterou zpívala tak pevně a jistě a současně tak nesmírně procítěně, pro ni byla jednou jedinou mukou. Každá nota byla bodnutím do srdce, bolestným a chladným jako čepel dýky.

Po první sloce písně ji zahrnul všeobecný potlesk, plný nadšení, jaký obvykle vyvolává setkání posluchačstva s novým nevšedním talentem.

Druhá sloka *I ruscelletti limpidi / A caldi suoi sospiri* vyvolala ohromení – to už nebyl žalobný pláč ženy ani procítěný stesk zpěvačky – to byla sama bolest, jež tu žalovala. A potom zazněl refrén *Laura fra i rami flebile / Ripetiva il suon* s tak dojímající melancholií, že celý přesmutný příběh života této dívky se v tom okamžiku jistě znovu odvíjel před očima těch, kdo znali její osud – tak jako se zjevil i jejímu vlastnímu vnitřnímu zraku.

Když skončila, zabouřilo místností jedno jediné, nevýslovně nadšené volání slávy. Lydie tiše štkala, Regina byla bledá jako stěna, právě tak jako Carmélita. I starý generál, který zpěvu rozuměl a nepodléhal tak snadno dojetí, cítil, že se mu derou slzy do očí. Jean Robert a Pétrus si mlčky stiskli pravice a ten stisk vyjadřoval beze slov jejich srdceryvné dojetí, jejich rozechvění. Kdyby byla Carmélita jen sebeméně naznačila, že touží po pomstě, byli by se snad rovnou vrhli na toho lehkovážníka Camilla; ten, aniž si byl vědom, co se děje, se nyní bezstarostně usmíval, a monokl na oku, provolával ze svého místa: „Bravo, bravo, bravo!“, jako by seděl v křesle divadla na bulváru des Italiens. A všichni v salónu se zvedali ze svých míst, hromový potlesk burácel, každý chtěl první blahopřát, první složit hold mladé umělkyni, která svým zpěvem všechny uchvátila, spanilá jako bohyně krásy, mocná jako bohyně síly, vážná jako bohyně zoufalství. Staré ženy, které jí záviděly mládí, dívky, které jí záviděly půvab, i ty, které jí záviděly její nesrovnatelný talent, i všichni, kdož si představovali, jak nádherné by bylo, kdyby je taková žena obdařila svou láskou – všichni ji obklopili, tiskli jí v obdivu ruce, zvali ji jeden přes druhého k sobě. Ano, v tom je pravá krása umění, že v jediném

okamžiku učiní z neznámého člověka našeho starého, dobrého přítele!

A Carmélitin hlas byl tak nádherný! Pravým hlasem ženy je jistě soprán, je něžný a sladký jako ona, zatímco alt má vážnost, drsnost a urputnost muže; soprán zní jako zpěv ptáků, rozradostňuje, okouzluje, uchvacuje; alt znepokojuje, podněcuje, vyvolává vášeň; zmocňuje se posluchače bleskurychle s jakýmsi zvláštním magnetismem, je jakoby ozvěnou posluchačových citů. Kdyby ten, kdo mu naslouchá, měl zpívat, chtěl by zajisté zpívat tímto způsobem. A Carmélitin hlas měl přirozené hlasové rozpětí až zázračné šíře – sopránové výšky zvládal stejně čistě v koloraturách, jako zaznával temně v nejnižších polohách altových árií. Jejím pozorným učitelem a pěstitelem byl muž nejbližší jejímu srdci, jejími mistry Mozart, Pergolesi, Weber i Rossini, ale Carmélita měla ještě jednoho učitele, mnohem přísnějšího než ti, které jsme právě vyjmenovali – učitele jménem *nešťastný osud*…

Začal se naplňovat už tehdy, když mladý student Colomban de Penhoël uzavřel v koleji přátelství s novým žákem, kreolským mládencem nedávno přišlým z Louisiany. Stěží si bylo lze představit rozdílnější povahy; vážný, hloubavý, přísný Colomban a rozpustilý, bezstarostný až poživačný Camille de Rozan – a přesto mezi nimi vzniklo přátelství, jež mělo vřelost první lásky. Jako by jeden bez druhého nemohl být: sdíleli jeden pokoj v koleji, chodili do téže studovny, co náleželo jednomu, náleželo i druhému. Když se Camille z rodinných důvodů musel vrátit do Louisiany, rozloučili se objetím a slavnostním slibem, že si budou psát aspoň jednou za čtrnáct dní. Pak jednoho jarního jitra přinesla správcová Colombanovi dopis se známým razítkem, jenž oznamoval, že Camille se vrací do Paříže. „Budu volný, budu užívat, začnu tam, kde jsem přestal, vždyť u nás jsem žil jako Robinson – a chci, abychom bydleli spolu jako dřív," psal kreol a Colomban se cítil na vrcholu štěstí ve chvíli, kdy se ocitl na prahu své zkázy. Jak mohl tušit, že v nitru jeho lehkomyslného přítele se rozhoří prudká vášeň k té, kterou již několik měsíců miloval, k dobré, osamělé, napůl dětské Carmélitě! Neznal Camilla přece jen dost dobře, neuměl si představit, že by patřil k těm, kdo se nelekají žádné překážky, touží-li ukojit svou vášeň, svůj vrtoch. A jak teprve Carmélita, tak mladičká a nezkušená, mohla prohlédnout, že slovo láska znamená pro kreola něco jiného než pro ni! Když

rozpoznala svůj omyl, bylo již pozdě, byla již zasvěcena tomu, kterého nemilovala, a oddělena hradbou společenských předsudků od toho, jemuž ve skutečnosti patřila celým svým srdcem. Nešťastní milenci Colomban a Carmélita, ztracení a znovu nalezení, se rozhodli, že společně odejdou ze světa. Napsali na rozloučenou dopisy. Colomban svému otci, sirotek Carmélita svým přítelkyním ze St. Denis, Regině, Lydii a Fragole. A pak ve venkovském domku, jenž byl svědkem jejich krátkého štěstí, se uzavřeli v místnosti s krbem, ucpali pevně okna i komín a zapálili oheň, aby je uhelné výpary bezbolestně převedly z krajin života do moře věčnosti. Carmélita zahrála na piano svou nejmilejší píseň, pak se vzali za ruce a položili se vedle sebe na pohovku. Vypadali v té chvíli jako snoubenci rozmlouvající cudně o lásce a o své budoucnosti. Svíčka zhasla, Colomban zašeptal svá poslední slova: „Pojď, pojď…“ a Carmélita odpověděla: „Ach, můj Colombane…“ a pak je zahalil závoj milosrdného nevědomí. Když opět otevřela oči, spatřila dokořán otevřená okna a nad sebou obličej lékaře šeptajícího: „Snad aspoň zde není už pozdě…“ A za ním tři klečící, modlící se dívky v šatech schovanek ze Saint-Denis, v jejichž tvářích jako by bylo napsáno: Ubohý mrtvý Colomban… Ubohá živá Carmélita!

Ze všech přítomných možná jen Lydie a Regina pochopily v plné míře, kolik bolesti a citu vlila do Carmélitina hlasu přítomnost kreola – však také po celou dobu jejího zpěvu při každičké notě se přímo chvěly strachy, aby se něco nestalo, aby dívce nepuklo srdce. I teď stály strnule jako přikované k zemi až do okamžiku, kdy zaslechly z houfu obklopujícího Carmélitu výkřik zděšení. Vrhly se k ní, ale bledá, jakoby znehybnělá dívka by se byla zhroutila na podlahu, kdyby ji nezachytily čísi ruce a kdyby neuslyšela přátelský hlas lékaře Ludovika:

„Hlavu vzhůru, Carmélito! Držte se a buďte hrdá! Ode dneška nemusíte už na nikoho spoléhat!“

Mezi přivřenými víčky zahlédla krutého přítele, který ji volal zpět do života, pak naposled zhluboka povzdechla, smutně sklonila hlavu a upadla do mdloby. Poprvé za celý večer se jí zpod víček skutálely na hebkou tvář dvě velké slzy.

A zatímco Regina a Lydie s pomocí generála Herbela odnášely bezvládnou Carmélitu do ložnice, Ludovic s uklidňujícím gestem jim podal malou lahvičku a řekl:

„Nebude to tak zlé… podobné záchvaty jsou obvykle spíš k dobrému než ke zlému. Stačí, když jí dáte přičichnout zde z toho flakónu. Za pět minut přijde k sobě.“

A posluchači, uklidněni lékařovými slovy, znovu propukli v nadšení. Síní zněl jeden jediný svorný výkřik hlubokého obdivu.

14.

Poplach kolem Camilla de Rozan

Když se uklidnil jásot hostí nad výkonem debutantky a když okouzlení posluchači vyčerpali všechny možné pochvalné floskule (přičemž se kdekdo zapřísahal, že Carmélitu vychválí všude mezi známými), začaly se trousit hloučky do tanečního sálu, odkud zaznívaly první akordy orchestru. Od hudby se přecházelo k plesání.

Pan de Rozan si všiml Ludovika, svého bývalého kamaráda, snad dokonce přítele, a poněvadž se jeho ženy, mladičké, teprve patnáctileté kreolky, zmocnila jakási stará dáma rodem z Ameriky, využil příležitosti, aby se na chvíli vrátil do mládeneckého stavu. Přitočil se k mladému doktorovi s nadšením člověka, který se vrací z ciziny a právě se potkal se starým známým.

„Při Hippokratovi,“ zvolal nabízeje mladému muži ruku. „To je přece pan Ludovic… Buďte zdráv! Jak se má pan Ludovic?“

„Špatně!“ řekl na to chladně mladý lékař.

„Špatně?“ opakoval kreol. „Vždyť ve tvářích jen kvetete!“

„Ve tvářích možná. Ale v srdci…“

„V srdci vás něco trápí? Máte nějaké soužení?“

„Ztratil jsem člověka, který mi byl dražší než pokrevný příbuzný. Přítele… velice vzácného přítele.“

„Znal jsem ho?“

„Dobře.“

„Nějaký náš společný kamarád – ze školy?“

„Ano.“

„Chudák chlapec,“ řekl Camille de Rozan s naprostou lhostejností. „Jakpak se jmenoval?“

„Colomban,“ odpověděl suše Ludovic a otočil se ke Camillovi zády.

Kreol by mu byl v tom okamžiku nejraději skočil po krku, ale měl hlavu otevřenou, uvědomil si, že šlápl vedle, a tak se otočil na podpatku a své rozhořčení odložil na vhodnější chvíli. Ludovic měl jistě právo být pobouřen, že Camille neprojevil větší zármutek nad smutnou událostí – ale když on o ní nic nevěděl! Chtěl to Ludovikovi vysvětlit, chtěl se dozvědět podrobnosti o smrti jejich společného přítele, hledal Ludovika očima všude kolem sebe – avšak mladý lékař zmizel, jako by se propadl.

Vtom si Camille de Rozan povšiml mladého muže, jehož sympatická tvář mu byla povědomá; určitě ji někde viděl, ale jméno, které k ní patřilo, si již nebyl s to vybavit; snad mladíka znal z právnické fakulty – v tom případě by mu mohl poskytnout informace, které potřeboval. Přistoupil k němu.

„Promiňte, pane, přijel jsem právě z Louisiany, mám za sebou dva tisíce mořských mil, a trochu mi z toho jde hlava kolem… Odpusťte, že se odvažuji vás na něco zeptat,“ omlouval se.

„Poslouchám, pane, ptejte se,“ zněla odpověď sice zdvořilá, ale přesto jaksi odměřená.

„Mám dojem, pane, že jsme se už viděli při mé poslední cestě do Paříže. Když jsem vás zahlédl, hned se mi zdálo, že jsme vlastně staří známí… Máte patrně lepší paměť než já… Nevzpomínáte si, prosím?“

„Ovšemže jsme staří známí, pane de Rozan.“

„Ah! Vy si pamatujete mé jméno,“ zvolal potěšeně Camille. „Mohl byste mi laskavě připomenout, jak se jmenujete vy?“

„Jean Robert.“

„Ale ovšem, Jean Robert! *Parbleu!* Jeden z našich slavných básníků a jeden z nejlepších přátel mého kamaráda Ludovika, jestli se nepletu…“

„…a jeden z nejbližších přátel nebožtíka Colombana,“ odtušil Jean Robert, chladně kreola pozdravil a hotovil se k odchodu. Camille ho rychle zadržel.

„Dovolte, pane, ale vy jste další člověk, který mluví o Colombanově smrti… Můžete mi o té věci povědět něco bližšího? Jakou nemocí sešel?“

„Vůbec žádnou nemocí nesešel, pane de Rozan.“

„On byl… zabit při souboji?“

„Ne… Otrávil se, pane,“ řekl Jean Robert, chladně pohlédl na kreola, který tu stál s očima vytřeštěnýma, s rukama vztaženýma vzhůru jako člověk, jenž nemůže uvěřit vlastnímu sluchu.

„Tak on se otrávil,“ zašeptal Camille sám pro sebe. „Ale vždyť byl tak zbožný… Ubohý Colomban…“

Chvíli setrval pohroužen do zamyšlení, pak se vmísil opět mezi hosty, hledaje svou mladou ženu. Narazil přitom na Pétruse, o němž mu po Carmélitině vystoupení řekli, že je to jeden z nejvýznamnějších malířů. Zdálo se mu, že umělcova tvář vyjadřuje současně smutek i hrdost nad Carmélitiným zpěvem, ale mýlil se, když v tom jednoduše spatřoval výraz nadšení prostého milovníka hudby. Chtěl malíři zalichotit, a tak ho zastavil se slovy:

„Pane, kdybych byl malíř a kdybych měl vyjádřit, jak strhuje naši duši hudba velkého mistra, namaloval bych vaši tvář. Nevím, kam až sahá nadšení Francouzů pro hudbu božského Rossiniho – ale u nás v koloniích vyvolává hotový poprask! Vášeň, třeštění, zuřivost! Měl jsem přítele, který padl v souboji, protože tvrdil, že Mozart je větší hudebník než Rossini a že dává přednost Figarově svatbě před Lazebníkem sevillským. Já sám, přiznám se, jsem stoupencem Rossiniho, kladu ho vysoko nad Mozarta… prosím, od toho nikdy neustoupím, to je můj nezměnitelný názor…“

„…což ovšem nikdy nebyl názor vašeho přítele Colombana, pane!“ vpadl mu do řeči Pétrus a chladně se kreolovi uklonil.

„U sta hromů!“ vykřikl Camille. „Copak se tady všichni smluvili, že se budou se mnou bavit jen o Colombanovi? Ale když už mluvíte jako ostatní, povězte mi – snad se nakonec neotrávil kvůli tomu, že Rossini triumfoval nad Mozartem?“

„Ne, pane,“ odvětil Pétrus se svrchovanou zdvořilostí. „Otrávil se, poněvadž miloval Carmélitu. A raději volil smrt nežli zradu na příteli!“

Camille ze sebe vyrazil výkřik a přitiskl si obě ruce k čelu, jako by mu cosi oslnilo zrak. A když opět otevřel oči (Pétrus tak jako předtím Ludovic i Jean Robert už přešel do tanečního sálu), spatřil před sebou hezkého mladíka, poněkud povýšeného zevnějšku, který, jak se zdálo, byl ochoten mu nabídnout pomocnou ruku.

„Pane,“ oslovil ho ten mladý muž, „dozvěděl jsem se, že jste dnes ráno přijel z kolonií. Jistě jste na večírku u pana a paní de Marande

poprvé. Prokázal byste mi tu čest a přijal mne jako svého průvodce v salónech našeho společného hostitele? A jako společníka při zábavách v našem hlavním městě?“

Nabízejícím se ciceronem byl hrabě Lorédan de Valgeneuse a měl ke svému návrhu dobrý důvod: krásnou, mladou kreolku, kterou si Camille přivedl a na níž od jejího příchodu mohl oči nechat. Bude dobré si naklonit jejího manžela a někdy později, při vhodné příležitosti, si ještě víc naklonit ji samu, pomyslil si Lorédan, zatímco Camille si v duchu stejně spokojeně řekl: „Konečně někdo, s kým mohu promluvit, aniž přitom padne zmínka o Colombanovi!“

V tanečním sále hudba spustila předehru k známé valčíkové skladbě.

„Pojďme tedy, pane! Přijímám,“ řekl Camille de Rozan.

Lorédan mu stiskl paži a s úsměvem si ho odváděl na parket, odkud jim vycházela vstříc jeho sestra.

„Především, pane de Rozan, dovolte, abych vás seznámil se svou sestrou, slečnou Zuzanou de Valgeneuse,“ řekl Lorédan, „a vás, drahá Zuzano, s panem Camillem de Rozan, který k nám přichází až z Ameriky. Právě jsme se rozhodli navázat spolu přátelství.“

„Ale můj milý Lorédane, vždyť pan de Rozan je můj starý známý!“

„Ale ne!“ podivil se Camille a zaradoval se. „A odkud bych měl tu čest vás znát?“

„Z Versailles, pane,“ odpověděla Zuzana de Valgeneuse. „Z penzionátu, kde jsem byla vlastně ještě docela nedávno. Důvěrně jsem se znala s vašimi dvěma krajankami.“

V té chvíli Regina de la Mothe-Houdan a paní de Marande se znovu objevily ve společnosti; Carmélita se vzpamatovala z mdloby a bylo možno ji svěřit do péče komorné. Lorédan se dorozuměl sotva postřehnutelným znamením se sestrou a potřetí v tomto večeru se chystal navázat už několikrát přerušený rozhovor s paní de Marande; ale Camille a slečna de Valgeneuse, aby prohloubili svou známost, se už vrhli do závratného víru valčíku a ztratili se mu z dohledu v moři tylu, saténu a květin.

15.

Konec jednoho zákona

Ještě jedno takové vítězství a jsem ztracen, prohlásil prý kdysi samovládce Pyrrhus, ale měl si to říci spíš konstituční král Karel Desátý po smutném triumfu policie, která tak ostudně zasáhla při smutečních obřadech nad rakví vévody de la Rochefoucauld. Všichni členové panské sněmovny od prvního do posledního se cítili hluboce dotčeni. Ti nejnezávislejší projevovali své rozhořčení nahlas a bez ubrousků, ti nejoddanější si je nechávali pro sebe, ale všichni čekali na příležitost, jak vrátit ministrovi, a třeba i královské moci odporný kopanec, jejž policie uštědřila sněmovně před kostelem Nanebevzetí. Příležitost měl poskytnout návrh nového zákona.

Od samého začátku mu parlamentní komise nebyla nijak nakloněna a ministři poznenáhlu začali chápat, že za politickou otázkou jsou skryty ještě další problémy, neméně obtížné. Zákon proti svobodě tisku by snad byl prošel, kdyby se netýkal ničeho jiného než práv inteligence. Co záleželo na těchto právech buržoazii, nejmocnější síle této epochy? Avšak zákon proti svobodě tisku se týkal i jejích zájmů hmotných; a tak když sněmovna navrhovaná opatření proti svobodě tisku a proti zájmům průmyslu odmítla, otevřely se oči i chudákům ministrům se stotisícovým ročním příjmem. Bylo nebezpečí, že pozměňovací a doplňovací návrhy oklestí předlohu zákona tak, že prakticky zničí jeho účinnost, nebude-li zamítnut jako celek vůbec. Z toho bylo jediné východisko – dosáhnout odkladu k projednání na příštím zasedání sněmovny.

Ale potom se přihodilo něco, co zamítnutí návrhu tohoto zákona dovršilo.

Dvanáctého dubna 1824 bylo desáté výročí prvního návratu Karla Desátého do Paříže a toho dne měla na znamení králova díku převzít veškerou strážní službu v tuilerijském paláci národní garda. Výroční den však připadl na Zelený čtvrtek, a poněvadž pobožný král se chtěl věnovat náboženským povinnostem, dal přeložit službu národní gardy na Velikonoční pondělí. Zrána onoho 16. dubna vyšel Karel Desátý z tuilerijského paláce v uniformě generála národní gardy a doprovázen následníkem trůnu a obklopen členy generálního štábu, odebral se na

náměstí du Carrousel, kde stály shromážděné útvary gardy včetně jízdních oddílů, aby je podle svého zvyku vřele a srdečně pozdravil. Byl zvyklý na to, že za poslední rok jeho obliba poklesla a že ho lidé na jeho pravidelných vycházkách zdravili dost chladně, ale přijetí, jehož se mu dostalo toho rána, bylo přímo ledové. Žádné nadšení, žádný zápal, jen několik bezbarvých výkřiků Ať žije král, výkřiků téměř bojácných a sotva slyšitelných. Král vykonal přehlídku a náměstí opustil se srdcem naplněným smutkem a hořkostí. Byl přesvědčen, že trapné přijetí nemají na svědomí vláda a její orgány, ale novinářské pomluvy i zákulisní pikle liberálů. Ve chvíli osamocení po návratu do paláce hledal útěchu u starého, šestašedesátiletého muže v maršálské uniformě, který ztělesňoval starou slávu Francie. Voják médockého pluku, velitel praporu dobrovolníků od Maasy, plukovník pikardského pluku, muž, který dobyl Trevír, který se hrdinně bil u mannheimského mostu, jenž vítězně velel granátníkům Velké armády u Ostrolenky, Wagramu, na Berezině, u Budyšína, vrchní velitel pařížské gardy, muž, který utrpěl sedmadvacet zranění v bitvách – to byl maršál Oudinot, vévoda de Reggio; a toho starého vojáka vzal král pod paží a odvedl si ho k sobě z kruhu dvorních dam, chystajících se okázale přivítat Jeho Veličenstvo.

„Pojďme stranou, maršále," řekl král, „rád bych si s vámi upřímně promluvil."

„Upřímně?"

„Ano, chci slyšet pravdu – i když vás to patrně udivuje… Nuže, co si myslíte o přehlídce?"

„Chladná, Sire!"

„Skoro nikdo nevolal Ať žije král – všiml jste si?"

„Ano, Veličenstvo."

„To už si nezasloužím důvěru a úctu svého lidu?"

Maršál neodpovídal.

„Slyšíte, nač jsem se vás ptal?" řekl Karel Desátý.

„Jistě, Sire…"

„Tak mi tedy řekněte, jestli si zasloužím – podle vašeho názoru – důvěru a úctu svého lidu. Ale upřímně!"

„Mluvím vždy upřímně, Veličenstvo!"

Král netrpělivě pokynul hlavou.

„Poslouchám!"

„Nejde o vás, Sire, ale o vaše ministry. Lidé nechápou dost dobře zásady konstituční vlády. Pletou si krále s ministry… pletou to všechno dohromady.“

„A co jsem tedy udělal?“ vykřikl král.

„Vy nic, Sire. Jen jste dovolil, aby udělali jiní.“

„Maršále, mám ty nejlepší úmysly!“

„Sire, staré přísloví říká, že dobrými úmysly je dlážděna cesta do pekla!“

„Hm… Řekněte mi všechno, co si o tom myslíte, maršále!“

„Veličenstvo… jsem přesvědčen, že jste dobrý a šlechetný panovník. Ale Vaše Veličenstvo je obklopeno zaslepenými a neschopnými rádci…“

„Pokračujte, pokračujte!“

„Hlas lidu praví, Sire, a já teď mluvím za něj, že srdcem cítíte jako pravý Francouz. Se svým srdcem se tedy musíte radit – a s nikým jiným,“ uklonil se maršál.

„Jinými slovy, říkáte mi, že vládne nespokojenost. Čeho se hlavně týká?“

„Sire, tiskový zákon hluboce a řekl bych smrtelně zraňuje vaši popularitu,“ pravil vážně maršál. „Jsem si jist, že to byl i důvod dnešního chladného přijetí Vašeho Veličenstva.“

„Co mi radíte?“

„Sire, nenáleží mi, abych dával rady králi…“

„Ani když o to král žádá? Co byste učinil na mém místě?“

„Sire,“ vypravil ze sebe váhavě starý voják, „dejte stáhnout návrh zákona a svolejte novou přehlídku *celé* národní gardy. Uvidíte, že budete přijat s jásotem, který vám vynahradí dnešní mlčení. A vysvětlí je!“

„Maršále,“ řekl po chvíli přemýšlení král, „zákon bude zítra stažen… Určete datum přehlídky!“

„Bude-li Vaše Veličenstvo souhlasit, tedy o poslední neděli v měsíci, devětadvacátého.“

„Jste vrchní velitel gardy. Dejte příslušné rozkazy!“

Ještě týž večer se sešla v Tuileriích ministerská rada a přes odpor několika členů král vymohl okamžité stažení návrhu zákona. Když druhý den na zasedání sněmovny pairů přečetl pan Peyronnet z tribuny králův příkaz, bouře nadšení zaplavila celou Francii až do poslední vísky a všechen tisk, od royalistického až po liberální,

králův počin bezvýhradně uvítal. Večer tonula Paříž v záplavě světel a ulicemi, bulváry, nábřežími i náměstími procházely proudy tiskárenských dělníků a volaly: Ať žije král! Ať žije sněmovna! Ať žije svoboda tisku! Jásot zástupů, rány petard vyhazovaných z oken, ohnivá záře na obloze poseté poletujícími raketami připomínajícími hvězdné efemeridy, všechno to přebohaté osvětlení budov, obecné vzrušení, výbuchy nadšení vytvářely tak radostné ovzduší, s jakým se obvykle nesetkáváme při oficiálních slavnostech pořádaných vládou. Zdálo se, jako by nejen Francie dobyla skvělého vítězství, ale jako by dosáhl triumfu každičký Francouz osobně.

Ani Marengo nevyvolalo takový pocit hrdosti, ani Slavkov se neoslavoval s větším nadšením.

Tato spontánní lidová demonstrace, ten nadšený ohlas nad stažením připravovaného zákona ohromily vládu tak, že ještě týž večer, uprostřed všeho halasu a vření, se ministři rozhodli požádat společně o slyšení u krále.

Komorník je uvedl na terasu zámečku de l'Horloge, kde král a maršál Oudinot pozorovali záplavu světel nad městem a nadšený rej davů dole v ulicích.

Pan de Villèle povystoupil a odvážil se oslovit panovníka:

„Sire, přicházím se svými kolegy, pobouřen nebezpečím, jež se řítí na Vaše Veličenstvo, a…"

„Pane," přerušil ho král, „vy jste si svou řeč připravil zřejmě ještě před odchodem z vládní budovy."

„Sire…"

„Neříkám, že si ji nepřeji vyslechnout, ale především vás žádám, abyste se z této terasy, odkud je tak dobře vidět celá Paříž, podíval, co se děje. A abyste si poslechl, co se volá!"

A Karel Desátý ukázal před sebe na záplavu světel ve městě.

„Ano, chápeme," ozval se rozpačitě pan de Peyronnet, „Vaše Veličenstvo od nás žádá demisi…"

„Ale pane, kdo tu mluví o demisi? Já na vás nežádám nic jiného, než abyste se dívali a poslouchali!"

Nastala chvíle ticha. Král vztaženou pravicí ukazoval na všechny strany, na ulice bouřící jásotem a provoláváním slávy. Maršál Oudinot poodstoupil zpět a na jeho rtech se objevil triumfální úsměv.

„Nuže, pane de Villèle," řekl král, „copak mi chcete povědět?"

„Už… už nic, Vaše Veličenstvo," řekl předseda vlády. „Dovolte jen, abych Vašemu Veličenstvu vyjádřil naši hlubokou úctu…"

Nazítří si pak mohli Pařížané přečíst zprávu, že král na důkaz své přízně a své spokojenosti s národní gardou rozhodl, že se zúčastní slavnostní přehlídky oddílů gardy, která se bude konat v neděli 29. dubna na Champ de Mars. Ještě týž večer, tedy 25. dubna, jeden z tiskárenských dělníků, člen tajné společnosti, přinesl Salvatorovi kartáčový otisk rozkazu, který měl být vylepen druhého dne po celém městě jako veřejná vyhláška obyvatelům Paříže.

Salvator byl 11. legii hospodářským důstojníkem (přijal tu hodnost, protože zednářům poskytovala tisícero možností, jak navázat styk s lidem) a rozhodl se, že se chopí příležitosti a ověří si, jaká je skutečná nálada mezi veřejností. Znal dost zanícených dělníků, kteří nevstupovali do národní gardy, protože prostě neměli prostředky na předepsaný stejnokroj; za těmito lidmi poslal své čtyři delegáty, dal každému doručit po stu francích s podmínkou, že v neděli 29. dubna nastoupí v uniformě u útvaru.

Krejčovští mistři, kteří byli členy tajné organizace, slíbili, že za 85 franků stejnokroje ušijí. Tato akce se uskutečnila ve dvanácti pařížských okresech, a protože jejich starostové byli liberálové do morku kostí a nadšením pro chystanou demonstraci jen hořeli, vydali bez námitek pušky všem hlásícím se nováčkům. Pět až šest tisíc mužů, kteří ještě před týdnem nebyli členy národní gardy, tak dostalo zbraně i výstroj – a přitom všichni podléhali nikoliv rozkazům svých plukovních velitelů, nýbrž pokynům zednářských a karbonářských předáků; jejich směrnice zatím ještě zněla: vystříhat se všech nepřátelských aktů až do chvíle, kdy udeří hodina povstání.

Policie byla samozřejmě na nohou, měla oči všude, uši všude – ale co mohla podniknout proti lidem, kteří vlastně jen horlivě plnili královo přání?

Jackal se rozhodl poslat do každé legie deset svých mužů. Jenže když s tím nápadem přišel, zjistil překvapující skutečnost: pařížští krejčí mají tolik práce, že do neděle sice Jackalovi lidé mohou být vyzbrojeni, ale stejnokroje pro ně že nebudou hotové dříve než v pondělí.

A to bylo už příliš pozdě!

16.

Přehlídka

Ony tři dny od 26. do 29. dubna byly nabity napětím ohlašujícím politickou bouři; tři dny Paříží lomcovala podivná horečka očekávání, a nikdo nemohl povědět, co vlastně věští, a věští-li vůbec něco; tři dny byly plné vzruchu i pro mladé hrdiny našeho příběhu.

Salvator, jedna z hlav karbonářského hnutí, tohoto náboženství tehdejší epochy nejen v Paříži, ale po celé zemi i v cizině, se věnoval organizování nových členů národní gardy. Ludovic, Pétrus a Jean Robert se podíleli na práci v prostředí svých známých; Ludovic se věnoval studentům práv a medicíny, z jejichž kruhu nedávno vyšel, Pétrus měl na starosti mládež z ateliérů, tehdy plnou uměleckých ideálů a víry v národ, Jean Robert působil mezi lidmi pera. Pétrus a

Ludovic měli hodnost poručíků v pěších oddílech, Ludovic byl členem jízdní národní gardy. Pokud jde o Justina, ten byl vojákem 11. legionu lehké pěchoty a v karbonářském hnutí viděl nejlepší prostředek, jak svrhnout vládu, pod níž šlechtic s podporou kněze může beztrestně rozvracet rodinné svazky. A protože byl všude ve své čtvrti vážen a ctěn pro svůj spořádaný rodinný život, poslouchali ho místní lidé jako orákulum. U Justina měli také všichni čtyři večer před přehlídkou schůzku, na které jim Salvator znovu zopakoval, že se nazítří očekává demonstrace, avšak žádná vzpoura, a že bude dobře, když si zachovají chladnou krev, dokud jim přímo sám nesdělí, že přišla pravá chvíle.

Konečně nastal dlouho očekávaný den. Od deváté procházely pařížskými ulicemi legiony ze všech městských okresů; plukovní hudby vyhrávaly do pochodu, po chodnících nebo po obou stranách bulvárů je doprovázeli místní obyvatelé. V jedenáct stálo na Champ de Mars – v místě oživeném tolika vzpomínkami na velké dny otců – dvacet tisíc národních gardistů v rozvinutých šicích. Už dlouho, už několik let neměla národní garda příležitost vystoupit na takové přehlídce, a přestože její členové dlouhou nečinností poněkud zmalátněli, odpověděli na výzvu, kterou dostali, a nastoupili v nebývalém počtu. Divnou povahu mají tihle občanští vojáci – reptají, když mají nastoupit, a bouří se, když je rozpouštějí…

Ve chvíli, kdy se oddíly řadily čelem k paláci Chaillot, směrem, odkud byl očekáván příchod krále, shromáždilo se na okolních svazích tři sta tisíc diváků. Každý z nich jako by tím ustavičným provoláváním slávy národní gardě děkoval za to, že zde tak důstojně zastupuje hlavní město, že vzdává hold králi za to, že vyhověl přání národa a stáhl ten prokletý návrh zákona. Ano, musíme přiznat, že kromě spiklenců, kteří přenášeli revoluční tradici Swedenborgů a Cagliostrů z dědů na vnuky, v těchto hodinách na Champ de Mars, v Paříži, v celé Francii, pociťovali všichni ke králi Karlovi Desátému jen vděčnost a upřímnou sympatii. Jen jasnozřivý zrak by byl mohl dohlédnout přes vzdálenost tří roků a uvidět 29. duben očima 29. července. Ale kdo vyjádří slovy zákony lidových převratů, které v několika letech, v několika měsících a někdy i v několika dnech svrhnou vše, co se hřálo na výsluní, a pozvednou k slunci to, co bylo zdeptáno a živořilo ve stínu?

V jednu hodinu po poledni dělové salvy uvítaly krále. Přijížděl na

koni, doprovázen následníkem trůnu, vévodou d'Orléans, mladým vévodou de Chartres a početnou generálkou. Vévodkyně d'Angoulême, vévodkyně de Berry a vévodkyně d'Orléans následovaly suitu v otevřeném kočáře. Pohled na ten honosný průvod rozechvěl všech tři sta tisíc diváků, a sotva panovník zahájil přehlídku, rozlehly se i první výkřiky: „Ať žije ústava! Ať žije svoboda tisku!" a ještě hojněji: „Ať žije král!" Několik minut se zdálo, že výzva, aby se gardisté vystříhali všech projevů, které by se mohly nějak dotknout králových citů, padla na úrodnou půdu. Ale jak král postupoval k dalším šikům, mezi provolávání slávy ústavě a panovníkovi se začaly mísit i jiné výkřiky. „Pryč s jezuity, pryč s ministry!" znělo nejčastěji. Král bezděky zadržel koně, nežádoucí povyk zmlkl, vlídný úsměv, který na okamžik panovníkovi zmizel z tváře, se mu opět objevil na rtech. Pokračoval v přehlídce nastoupených útvarů, došel až k třetí a čtvrté řadě, a vtom vyletěly z několika úst opět ty výkřiky: „Pryč s ministry! Pryč s jezuity!" Zastavil se znovu, před vysokým národním gardistou zřejmě herkulovské síly. Byl to Jean Taureau, který mával svou puškou jako stéblem trávy, a ačkoliv sám neuměl číst, halekal na celé kolo: „Ať žije svoboda tisku!" Mohutný hlas i bojovná gesta obřího gardisty krále ohromily – popojel k němu blíž, ale Taureau vystoupil asi o dva kroky z řady, a potřásaje zbraní, znovu se dal do křiku: „Ať žije ústava! Ať zhynou jezuité! Pryč s ministry!" A pojednou se připojily desítky a stovky dalších hlasů.

Karel Desátý tak jako všichni Bourboni rád vystupoval s krajní důstojností. Pozvedl ruku na znamení, že chce promluvit – a hle, dvacet tisíc mužů jako zázrakem zmlklo.

„Pánové," řekl král. „Přišel jsem, abych od vás přijal projevy úcty, a ne, abyste mi dávali rady." Pootočil se k maršálu Oudinotovi a dodal: „Dejte povel k defilé, maršále!"

Pobídl koně, vyjel z řady a zaujal místo na boku seřazených útvarů čelem před zmatenou masou gardistů.

Přehlídka začala.

Oddíly se daly na pochod, zdravily panovníka voláním – většinou Ať žije král! – a líce Karla Desátého se opět poněkud rozjasnily.

„Mohlo to dopadnout líp," řekl Oudinotovi, když se vraceli po skončení defilé do zámku, „nebýt těch několika křiklounů! Ale lid se zachoval dobře. Celkem vzato, jsem spokojen."

„Mohl bych tedy v denním rozkaze učinit zmínku o tom, že přehlídka proběhla k spokojenosti Vašeho Veličenstva?“

„Nic proti tomu nemám. Ovšem rád bych viděl, jak tu věc budete formulovat, maršále,“ řekl Karel Desátý.

Ale zatímco král, doprovázen suitou, zasedal v zámecké jídelně k tabuli, národní gardisté se vraceli do svých čtvrtí již v jiné náladě. Panovníkův výrok *Přišel jsem, abych od vás přijal projevy úcty, a ne abyste mi dávali rady* jim připadal teď poněkud aristokratický, tím spíš, že byl vysloven na místě, kde před sedmatřiceti lety stál oltář vlasti a kde Ludvík Šestnáctý složil přísahu na francouzskou ústavu. (Karel Desátý, někdejší hrabě d’Artois, byl ovšem tehdy tou dobou už v cizině.) Králova slova způsobila, že sotva odešel z Champ de Mars, propuklo nové volání, že celá širá přehlídková plocha se najednou začala otřásat všeobecným hněvivým povykem a spíláním. Pokřik se jako ozvěnou přenesl mezi přihlížející dav, přidávali se další a další, a jak se oddíly daly na pochod do svých čtvrtí, roznášely vzruch a křik

všudy, kudy se ubíraly. Muži vybíhali z domů na chodník a mávali klobouky, ženy se vykláněly z oken a kynuly kapesníčky, ale už nikdo neprovolával slávu ústavě či králi, zato odevšad znělo *Ať žije národní garda, pryč s jezuity, pryč s ministry!* Nadšení přecházelo v protest a protest se měnil ve vzpouru.

V ulici de Rivoli a na náměstí Vendôme před budovami ministerstev financí a spravedlnosti už nebylo slyšet jen vzrušený křik, ale hněvivé nadávky. Oddíly tu zůstaly stát (ačkoliv velitelé dali příkaz pochodovat dál) a začaly bušit pažbami pušek o dláždění a přitom divoce povykovaly: „Pryč s Villèlem! Pryč s Peyronnetem!“, až se otřásala okna ministerských budov.

Demonstrace byla hrozivá. To už nebyl shluk lidu, ani dělnické shromáždění, ani sběh předměstské sebranky; to byla organizovaná politická síla, to bylo měšťanstvo, jež tu spolu s celou Francií protestovalo ústy těch dvaceti tisíc ozbrojených mužů.

Ministři se dozvěděli o vývoji situace na večeři u rakouského vyslance. Omluvili se, uspořádali krátkou schůzku na ministerstvu vnitra a odtud se odebrali společně do Tuilerií. Král Karel Desátý vzal jejich příchod na vědomí, ale, jak už byl dvorný, nepřerušil kvůli tomu večeři s vévodkyněmi d’Angoulême a d’Orléans. Přijal kabinet v zasedací síni teprve po osmé večer.

Ministři byli velice vzrušeni a to vzrušení se projevovalo podle temperamentu každého z nich: pan de Villèle byl zežloutlý, jako by mu v těle praskla žluč; pan de Peyronnet zčervenal, jako by ho měla ranit mrtvice; pan de Corbière byl šedý jako popel.

„Sire,“ oslovil ministerský předseda krále, „rád bych…“

„Pane, nedovolíte mi, abych se především zeptal na vaše zdraví a na zdraví paní de Villèle?“ přerušil ho král, dávaje tak ministrovi najevo, že zapomíná na dvorský ceremoniel, když se odvažuje promluvit první.

„Jistě, Sire, ale rád bych se především zeptal Jeho Veličenstva, zda ví, co se právě děje!“

„Ono se něco děje?“

„Vaše Veličenstvo nás nedávno vybídlo, abychom si poslechli, jak pařížský lid jásá, že ano?“

„Ano.“

„Dovolí král, abychom mu nabídli poslechnout si, jak pařížský lid vyhrožuje?“

„A kde až si to mám poslechnout?“

„Ne daleko, Sire. Stačí, abych otevřel okno. Král dovolí?“

„Otevřte!“

Pan de Villèle otočil okenním uzávěrem a rozevřel okno.

Závan večerního vzduchu rozkmital plameny hořících svíček a zanesl dovnitř nezřetelnou směsici nejrůznějších výkřiků. Potom najednou jako zarachocení hromu zalehla do komnaty slova nenávistné kletby: „Pryč s Villèlem! Pryč s Peyronnetem! Pryč s jezuitskou cháskou!“

„Ach tak,“ řekl král usmívaje se. „Pánové nebyli na přehlídce na Champ de Mars?“

„Byli jsme tam, ovšemže ano,“ řekl dotčeně pan de Peyronnet.

„Takže víte, že toto zde je pouze pokračování něčeho, co jsme uslyšeli už tam.“

„Je to ovšem drzost, která musí být ihned potrestána, Sire!“ vykřikl pan de Villèle.

„Myslíte, pane?“ řekl chladně král.

„Každý útok na ministra Jeho Veličenstva je útok na krále. To je můj názor, Sire.“

„Pánové, nepřeháníte trochu, neříkám ani nebezpečí…, protože vůbec nevěřím, že by mi uprostřed mého národa nějaké hrozilo. Stačilo by, abych se ukázal, a místo toho všeho pokřiku by se ozvalo jen a jen *Ať žije král*…“

„Nicméně doufám, Veličenstvo, že dnes večer něco tak neopatrného nepodniknete,“ ozval se v tu chvíli za králem hlas vévodkyně d'Angoulême, manželky následníka trůnu, které král po skončení večeře dovolil, aby za ním přišla pro zprávu pro dauphina. „Víte přece, že se v davu ozvaly i výkřiky: Pryč s církví!?“

„Skutečně? Já jsem zřetelně slyšel, že se volá: Pryč s jezuity!“

„Není to totéž, Sire?“

„To vůbec není totéž, má drahá dcero! Zeptejte se monsignora arcibiskupa, i on v tom dělá rozdíl!“

„Nemohu si pomoci,“ řekla vévodkyně a stiskla své úzké rty, „ale já v tom nevidím ani nejmenší rozdíl.“

Ale to král již ukazoval na křesla u zasedacího stolu.

„Pojďte, pánové,“ vyzval své ministry, „posaďte se a řekněte každý, v čem vidíte své problémy.“

Členové kabinetu se rozesadili a diskuse začala.

17.

Pan de Valsigny

Zatímco se v paláci kolem zeleně potaženého konferenčního stolu, u něhož se tolikrát rozhodovalo o osudu Evropy, rozproudila debata, pan de Marande odkládal svůj stejnokroj voltižéra 2. legie tak čiperně, že to nesvědčilo právě o jeho obzvláštní náklonnosti k vojenskému stavu. Po celý den mu neuklouzlo ani slůvko souhlasu či nesouhlasu s tím, co se dálo, a teď se hned po příchodu vrhl s největším zaujetím do příprav na velký večerní ples. V té době, už také svlečeni z uniforem národní gardy, se shromáždili naši čtyři mladí muži u kamaráda Justina, aby probrali poslední události.

Justin Corby čekal, že přijde také Salvator.

Mladý muž přispěchal až kolem deváté, uondaný celodenní námahou, celý zpocený a udýchaný, a měl už na sobě svůj obvyklý úbor veřejného posluhy.

„Tak co se děje?“ nedočkavě na něj vyrazili všichni čtyři najednou, sotva překročil práh.

„Zasedá ministerská rada,“ zněla odpověď. „Jedná o tom, jak potrestat národní gardu za její vystoupení.“

„Kdy se dozvíme výsledek?“ řekl Pétrus.

„Jakmile k němu dojdou.“

„Copak vy máte přístup do Tuilerií?“

„Já mám přístup všude.“

„U všech čertů,“ ulevil si Jean Robert, „ale já nemám kdy čekat! Musím na ples!“

„Já také,“ řekl Pétrus.

„K paní de Marande, že?“ zeptal se Salvator klidně, vlastně ani nečekaje nějakou odpověď.

„Ale zítra časně ráno už budeme vědět co a jak?“ vyzvídal Jean Robert.

„Dostanete zprávu ještě v noci na plese!“ odpověděl Salvator.

„A… kdo ji dodá?“

„Já!“

„Cože!? Vy snad také jdete k paní de Marande…?“ podivil se upřímně básník.

Salvator se významně pousmál.

„Ne k *paní*…, ale k *panu* de Marande,“ řekl a dodal opět se svým zvláštním, charakteristickým pousmáním. „Je to můj bankéř.“

„Hrome,“ uklouzlo Ludovikovi, „to si teď budu vyčítat, že jsem si také nevzal pozvánku, když mi ji Jean Robert nabízel. Rád bych byl při té věci s kamarády.“

Salvator se zase tak zvláštně pousmál.

„Poproste Jeana Roberta, ať vás vezme s sebou a ať vás představí.“

„Ó, tak dobře u de Marandů zase zapsán nejsem…,“ namítl Jean Robert a přes tvář mu přeběhl lehký ruměnec.

„Ach tak!“ řekl Salvator, sáhl do kapsy a podal Ludovikovi tištěnou pozvánku:

PÁN A PANÍ DE MARANDE SI POVAŽUJÍ ZA ČEST
POZVAT PANA……
NA PLES, KTERÝ USPOŘÁDAJÍ VE SVÉM SÍDLE
V ULICI D’ARTOIS V NEDĚLI 29. DUBNA 1827.

Ludovic a Jean Robert si prohlíželi pozvánku i Salvatora s nelíčeným údivem.

„Podejte mi, Justine, pero,“ řekl Salvator a pak vepsal do pozvánky Ludovikovo jméno, přizpůsobuje své jemné, aristokratické písmo běžnějším tahům jednoduchého rukopisu. Podal vyplněný lístek mladému doktorovi.

„Ale vy jste říkal, že jdete k *panu* de Marande,“ řekl Jean Robert. „Jak se tedy uvidíme?“

„To je pravda,“ usmál se významně Salvator, „zapomněl jsem, že vy jdete k paní.“

„Jdu na ples a nepředpokládám, že by se tam mluvilo o politice!“

„Na plese jistě ne, ale až skončí své vystoupení Carmélita a bude zahájen tanec, tedy přesně o půlnoci, se na konci modrého budoáru otevřou dveře pracovny pana de Marande. Přístup budou mít jen ti, kdo se ohlásí heslem List z Lilie. To se dá snadno zapamatovat, že?… A teď abyste se už pomalu připravovali. V půl jedenácté máte být v modrém budoáru, na převlečení nemáte času nazbyt!“

„Takže v půl jedenácté v modrém budoáru, abychom si poslechli Carmélitu,“ zopakoval Pétrus, „a o půlnoci v pracovně pana de Marande, abychom se dozvěděli, co se událo v Tuileriích.“

Jak jsme viděli, Jean Robert, Pétrus a Ludovic tleskali o jedenácté Carmélitě. O půl hodiny později, když se Regina de la Mothe-Houdan a Lydie de Marande staraly o omdlelou Carmélitu, udělili lekci Camillu de Rozan. O půlnoci, když se pan de Marande poptal po zdravotním stavu Carmélity, políbil své ženě galantně ruku a požádal, aby jí směl po skončení plesu dát v její ložnici dobrou noc, se ohlásili všichni tři dohodnutým heslem List z Lilie u dveří bankéřovy pracovny.

Shromáždění byli vesměs staří spiklenci, lidé Belfortu, Grenoblů, Saumuru i La Rochelle, kteří si vlastně zázrakem uchovali hlavu na krku, lidé typu Lafayetta, Koechlina, Pajola, Carrela, Dermoncourta, Araga, Cavaignaka, představitelé názorů jen nepatrně odlišných, ale také ostře rozporných, ovšem navenek vesměs působící jako uznávané, ctihodné osobnosti. Zkrátka podivuhodná přehlídka nespokojenců všech odstínů.

Jean Robert se přidal k hloučku kolem Lafayetta, Ludovic se přidružil ke skupině Francoise Araga a Pétrus se dal do hovoru s Vernetem, jehož obrazy, zamítnuté Salónem, vzrušovaly právě celou Paříž.

Podávala se studená mísa, popíjel se punč, hovořilo se o divadle, o literatuře, o umění… jen o politice nepadlo ani slůvko! Podle toho, jak se při každém otevření dveří všichni zvědavě otáčeli, zřejmě na kohosi čekali. Na kohosi, kdo měl přinést nejnovější zprávy ode dvora.

Konečně se dveře rozletěly a na prahu stanul asi třicetiletý mladý muž, oblečený s vybranou elegancí.

Pétrus, Ludovic a Jean Robert potlačili výkřik údivu: ten mladý muž byl Salvator!

Pan de Marande mu vyšel vstříc a stiskl mu na uvítanou ruku.

„Opozdil jste *se, pane de Valsigny!*“ řekl s mírnou výčitkou.

„Ano, pane,“ odpověděl mladý muž a jeho hlas i gesta se najednou naprosto lišily od těch, jež znali naši přátelé, „opozdil jsem se, protože jsem se zdržel u své tety, přítelkyně vévodkyně d’Angoulême. Prozradila mi čerstvé novinky ze zámku.“

„U dvora jsou nějaké novinky?“ řekl bankéř, zatímco Salvator si vyměňoval pozdravy s hosty, kteří ho obklopili ze všech stran.

„Zasedala přece ministerská rada!“

„Můj milý pane de Valsigny, to přece není nic nového,“ usmál se pan de Marande.

„Ale nové je, na čem se usnesla… nové a překvapující!“

„Skutečně?“

„Na návrh pánů de Villèle, de Corbière, de Peronnet, de Damas a na naléhání dauphinovy manželky, kterou velmi pobouřily výkřiky Pryč s jezuity, je národní garda – *rozpuštěna!*“

„Rozpuštěna?!“ zvolal pan de Marande.

„Ano, úplně rozpuštěna, ačkoliv pánové de Chabrol a de Frayssinous byli proti… Takže i já jako proviantní důstojník jsem rozpuštěn! Budu se muset věnovat něčemu jinému!“

„Národní garda je rozpuštěna…,“ zahučelo to kolem mezi naslouchajícími, jako by té zprávě nemohli uvěřit.

„Ale to je velmi vážné, co nám tu říkáte, pane!“ vykřikl generál Pajol. „To je… to je jednoduše státní převrat!“

„A tato vaše informace… je spolehlivá?“ ozval se generál de la Fayette.

„Ach, pane markýzi, neřekl bych nikdy nic, co by nebylo zcela pravdivé…“

„Odvykněte si říkat mi *markýzi*,“ zahučel pan de la Fayette. „Jsem prostě generál… A víte snad, kdy bude vydán příslušný rozkaz?“

„Už byl vydán… generále!“

„Ale já například jsem ještě nic takového nedostal,“ namítl pan de Marande.

„To je pravděpodobně otázka krátkého času,“ řekl Salvator. „Nesmíte se hněvat, že vaše zpravodajství má zpoždění,“ usmál se lehce. „Já totiž mám dar vidět skrze zdi… něco na způsob kulhavého ďábla, který se dokázal dívat lidem pod střechy. Jenže já se dívám na zasedání ministerské rady.“

„A skrz ty stěny tuilerijského paláce jste asi viděl, jak sepisují rozkaz,“ nadhodil pan de Marande.

„Ještě víc! Já jsem si ho přečetl a dozvěděl jsem se, že jedno znění je určeno pro maršála Oudinota a druhé k otištění v Moniteuru. Zítra, vlastně už dnes, protože je po půlnoci, v sedm hodin ráno vystřídají národní gardu na všech jejích stanovištích oddíly pravidelného vojska a královská garda.“

„To se mi zdá neuvěřitelné!“ ozval se Francois Arago.

„Ale, pane Arago, jste přece astronom, dovedete přesně propočítávat hvězdné dráhy, a nevidíte do toho, co se děje na královské obloze?“

„Jsem člověk vědy,“ řekl slavný fyzik, „a to znamená, že jsem vždy pln pochyb!“

„Čili potřebujete důkaz,“ přikývl Salvator. „Dostane se vám ho. Prosím, čtěte! Oj! Je to sice trochu rozmazané, dělali mi to v tiskárně narychlo, ale i tak jsem se kvůli tomu zdržel.“

Podal panu Aragovi kartáčový obtah. Šel z ruky do ruky a Salvator chvíli vychutnával jeho účinky. Potom jako herec, který si šetří efektní výstup, pokračoval:

„Ovšem to není, pánové, ještě všechno!“

„Co prosím vás ještě máte?“ zahučelo to kolem něho.

„Jen to, že vévoda de Doudeauville se vzdal svého úřadu ministra královského domu a že jeho demise byla neobyčejně rychle přijata!“

„A král?“

„Král se dal trochu prosit, ale paní vévodkyně d’Angoulême mu naznačila, že to je místo jako stvořené pro knížete de Polignac!“

„Pro knížete de Polignac, odsouzeného roku 1804 na smrt a zachráněného jen díky intervenci císařovny Josefiny? Ale není to mýlka? Vždyť je přece vyslancem v Londýně,“ namítlo hned několik vzrušených hlasů.

„Co na tom, klidně ho odvolají,“ vykřikl kdosi.

„To se nemůže líbit ani panu de Villèle!“

„Polignac ministrem!“ Generál Pajol sevřel ruce v pěst. „Copak to je možné?“

„Tak to už nám nezbude, než nad sebou zlomit hůl!“ vykřikl malomyslně jeden z hostů.

„Naopak, pane, nezbude nám, než ji vzít jaksepatří do ruky,“ zahřměl rozhodným hlasem Salvator a naši tři přátelé si v tom

okamžiku uvědomili, že to je hlas *jejich* Salvatora, a ne *de Marandova* pana de Valsigny.

Na chvíli nastalo ticho, protože se objevil lokaj, který se slovy: „Je to naléhavé, pane!“ přinášel bankéři zapečetěný dopis. Pan de Marande vytrhl z obálky list papíru a četl, co na něm bylo napsáno velkými, zřetelnými písmeny:

Národní garda rozpuštěna. Demise, vévody de Doudeauville přijata. Pan de Polignac odvolán z Londýna.

„Někdo by si mohl myslet, že jsem ve spojení s Jeho královskou Výsostí vévodou d’Orléans,“ zasmál se Salvator.

„Jak víte, že ten lístek je od Jeho královské Výsosti,“ užasl pan de Marande.

„Protože znám dobře jeho rukopis,“ uklonil se Salvator. „Není na tom nic divného, máme totiž stejného notáře. Pana Baratteaua. Omluvíte mne, pane de Marande?“

„Vy nezůstanete na večeři, pane de Valsigny?“ podivil se pán domu, ale Salvator spustil svůj lorňon a zavrtěl lehce hlavou.

„Je mi líto, ale nemohu, pane. Mám ještě řízení, které se týká jednoho nešťastníka, jehož jméno jste asi už slyšel: Sarrantiho.“

„To je ten ničema, co zabil dvě děti a okradl svého dobrodince o sto tisíc,“ vmísil se čísi hlas. „Vydával se, darebák, za bonapartistu! Doufejme, že ho odsoudí a pověsí!“

„Odsoudí ho určitě,“ řekl Salvator, „ale jestli ho pověsí, to už je méně jisté.“

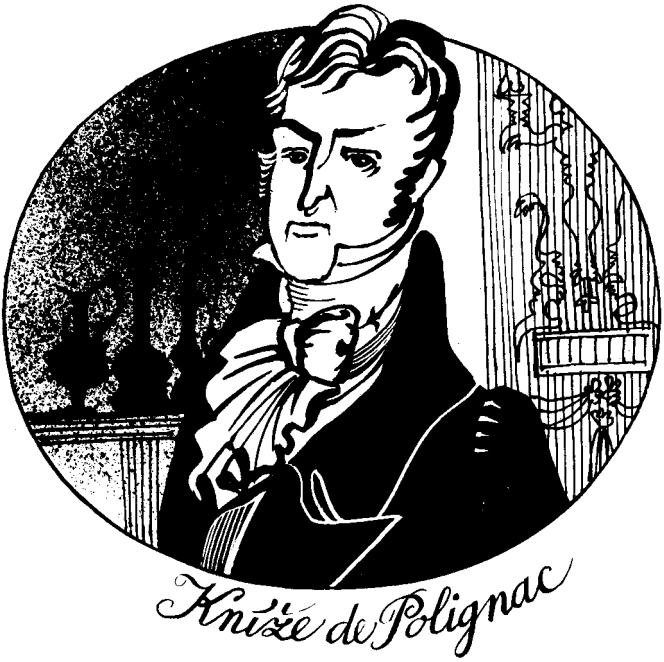
„Myslíte, že takovému zločinci udělí Jeho Veličenstvo milost?“

„Ne! Ale co když se ukáže, že zločinec je nevinen? Pak by se musel slitovat bůh, ne král,“ zněla odpověď a mladý muž ji vyslovil opět se salvatorským důrazem, podle něhož se čas od času připomínal svým třem přátelům.

„Nuže, pánové, prosím ke stolu,“ řekl pan de Marande a Pétrus, Ludovic a Jean Robert využili vhodné chvíle a přitočili se k Salvatorovi.

„Co když si s vámi zítra budeme potřebovat promluvit? Kde vás najdeme?“ zeptal se Jean Robert přitlumeným hlasem.

„Jako vždycky v ulici aux Fers, v mé oblíbené hospůdce, v mém rajónu… vy vždycky zapomínáte, že nejsem nic víc než veřejný posluha! Ach, tihle básníci, tihle básníci!“

A po těch slovech se de Valsigny či Salvator rychle a bez váhání ztratil východem ležícím proti dveřím do jídelny jako někdo, kdo se bezpečně vyzná v kdejakém zdejším zákoutí. Jean Robert, Ludovic a Pétrus ho sledovali s ohromením, dalo by se říci, že snad přímo s otevřenými ústy.

18.

Manželský rozhovor

Pan de Marande poodhrnul závěs u dveří, ale zůstal stát na prahu.

„Mohu dál?“ zeptal se.

„Jistě… Copak jste neřekl, že za mnou přijdete? Čekám vás už čtvrt hodiny.“

„Co to slyším, madam? Musíte být zajisté unavená! Omlouvám se, že přicházím příliš pozdě.“

Lydie mu podala ruku s útlým zápěstím a tenkými, bílými prstíky s narůžovělými nehty a pan de Marande se jí svými rty dotkl tak zlehounka, že spíš vytušila, než pocítila to něžné políbení. Zpytavě se zahleděla svému manželovi do očí. Bylo zřejmé, že nic nebylo neobvyklejší než podobná návštěva pana de Marande, ale stejně bylo zřejmé, že nebyla ani nevítaná, ani obávaná: tedy více návštěva přítele než manžela. A Lydie na ni byla spíš zvědavá, než aby ji znepokojovala.

Prohlédněme si v tuto chvíli alespoň letmo komnatu paní de Marande, kterou bychom raději a případněji mohli nazvat hnízdem holubičky.

Má předpokoj, sloužící současně jako budoár se stěnami potaženými zvláštní látkou neutrálního odstínu mezi perlově šedou a žlutě oranžovou, známou pod jménem nankin. Na podlaze rohože z Číny, jemné jako z nejpoddajnější látky, a barevně ladící se závěsy i se zlatě žilkovaným nábytkem, natřeným čínským lakem. Na bělostných mramorových deskách jsou rozestaveny porcelánové soupravy, jejichž zvláštní modř přechází až do takzvané sèvreské těstové šedi. Stropní lampa z barevného českého skla osvětluje tajuplně předpokoj a zalévá jej oranžovou barvou, smíšenou s azurovými a nazlátlými tóny, jaké vídáme u orientálních krajin některých malířů, jako například u Marilhata.

Když rozhrneme závěs, ocitneme se ve vlastní ložnici. Téměř celou její délku zabírá lůžko, na každé straně s etažérem z růžového dřeva, plným titěrných drobnůstek z čínského, saského a sèvreského porcelánu. Stěny i strop jsou tu potaženy jasně červeným sametem, jenž na místech, kam dopadá světlo, pableskuje v granátových, tmavě rudých a rubínových tónech. Proti lůžku je krb, po jehož obou stranách jsou přistaveny pohovky pro dvě osoby. Nad každou visí zrcadlo s rámem v podobě zlatých kukuřičných klasů a listů. Vypolštářovaná postel je jednoduchá, kolem ní rámcová kostra bez jediné ozdůbky, mistrovské dílo jednoduchosti svědčící o tom, že mistr čalouník byl buď básníkem, nebo naopak básník že byl mistrným čalouníkem, když se mu podařilo vyvolat podobný dojem.

Po obou krajích spadají z rámce kolem lůžka dva široké pruhy hedvábné látky zvané *haik,* na konci s hedvábnými třásničkami. Vzadu nad ložem je zavěšeno obrovské zrcadlo, nad ním se zvedá opět zřasený, hedvábný závěs z haiku až k veliké zlaté tyči, okolo níž se vine ve dvou nabraných záhybech. Ale pravým zázrakem místnosti je zasunovatelná skleněná stěna nad krbem, přímo posetým tisíci jemných drobností, jež tvoří *svět ženy;* stěna je vlastně zrcadlo bez amalgámu, které odděluje ložnici od zimní zahrady připomínající rozmanitou tropickou květenou zahradu někde v Indii nebo na Antilách. Uprostřed tohoto, pravda, jen malého skleníku se tyčí mramorová socha od Pradiera a před ní se rozkládá drobná vodní nádrž, kde se prohánějí čínské rybičky všech možných barev a kam chodí pít ptáčkové ne větší nežli včela. Malá zimní zahrada – ale

svým podivuhodným uspořádáním a spoustou exotických rostlin budí dojem, jako by se člověk ocitl v ráji.

A Eva tohoto ráje odpočívá právě na lůžku, Eva jménem Lydie, s jemnou pletí, plavovlasá, nevýslovně svěží, Eva tak půvabná, že anděl by ji mohl pokládat za svou sestru, Pavel za milovanou Virginii a Desgrieux za Manon Lescaut. Má všechnu krásu, mládí, kouzlo, jaké si jen může přát pětadvacetiletý muž na vrcholu svých mladistvých let, všechno, co si může vysnívat jako ideál a co již nikdy v životě nepotká. To štěstí, ta opojná radost, celý ten poklad náleží jedinému muži: a onen muž, proslulý bankéř, je sice zdvořilý a duchaplný, je i hezký, světlovlasý, elegantní – je však i chladný, strohý, sobecký, ctibažný. Jemu patří ten Evin půvab – ale patří mu tak, jako mu patří palác, obrazy, pokladna.

Jaké záhadné dobrodružství, jaká společenská síla, jaká nemilosrdná pravomoc či tyranie k sobě připoutaly – alespoň napohled – dvě bytosti tak odlišné? Dvě srdce tak málo uzpůsobená k tomu, aby si porozuměla? Dva hlasy tak málo schopné vést spolu rozhovor?

Možná že se to ještě dozvíme… Hleďme, teď si přivinuje paní de Marande úže ke krku svůj labutí šál, stahuje si rukávy své krajkové košile až k zápěstí, opírá si bradu o dlaň a v této poloze – s pohledem spíše lhostejným nežli svádivým – zvedá tvář ke svému pánovi a vládci a praví:

„Jste mi vítán v kteroukoliv hodinu. Škoda že tak zřídkakdy mám příležitost si s vámi promluvit.“

Pan de Marande se na znamení díků uklonil, pak si přitáhl k paninu lůžku křeslo a usadil se v něm tváří v tvář mladé ženě.

„Madam, ze všeho nejdřív mi dovolte, abych ještě jednou složil hold vaší neobyčejné kráse. Jste den ze dne sličnější a dnes večer váš půvab překonal vše.“

„Nevím, pane, jak odpovědět na tak dvorná slova. Mám z nich tím větší radost, že obvykle býváte na poklony skoupý… Ale raduji se a nic vám nevyčítám.“

„Za to, že jsem tak skoupý, může jen a jen přemíra práce, kterou jsem na sebe vzal, madam. Až budu mít více kdy trávit u vás takové sladké chvíle, jako je dnešní, budu, věřte mi, tím nejšťastnějším člověkem.“

Paní de Marande pozvedla k manželovi oči a zahleděla se na něho

tak udiveně, jako by jí nic nepřipadalo podivnější než to, co právě vyslechla.

„Ale tu sladkou chvíli můžete mít kdykoliv, pane," řekla tak roztomile, jak jen nejvíc uměla, „stačí udělat to, co jste udělal dnes: upozornit mě, že za mnou chcete přijít. Anebo," dodala s úsměvem, „přijít za mnou bez upozornění!"

„Víte přece," odpověděl pan de Marande rovněž s úsměvem, „že na takových podmínkách jsme se nedohodli."

„Ty podmínky jste stanovil vy, pane. Já jsem je jen a jen přijala. Ostatně ten, kdo vám vděčí za všechno, za své štěstí, za své postavení… i za čest vlastního otce, přece ani nemůže určovat nějaké podmínky."

„A vy si myslíte, drahá Lydie, že nastala chvíle, kdy bychom je měli změnit? Nevypadal bych ve vašich očích jako dotěrný hrubec, kdybych například právě v této chvíli vtrhl s manželskou věcností do vašich snů, kterým jste se v noci oddávala – a kterým se možná ještě oddáváte v tomto okamžiku, kdy s vámi mluvím?"

Paní de Marande začala chápat, kam rozhovor směřuje, a pocítila, jak se jí tvář polévá ruměncem.

„A pokud jde o ony podmínky," řekl pan de Marande po chvíli jako vždycky s úsměvem a nemilosrdnou zdvořilostí, „vy se na ně, madam, pamatujete? Za tři roky, co mám to štěstí být vaším manželem, se leccos zapomene!"

„Pamatuji se na ně přesně, pane," odpověděla mladá žena se zřejmým úsilím zachovat klid, „a nikdy nezapomenu, čím jsem vám povinována."

„V tomto směru se naše názory rozcházejí. Nemyslím, že byste mi byla něčím povinována, a jste-li přisvědčena o opaku, prosím, abyste právě na to zapomněla."

„Jenže člověk nezapomíná, jak chce a kdy chce, pane! Pro někoho nevděčnost není provinění, nýbrž – nemožnost! Můj otec byl plukovník, starý voják, který se nevyznal v obchodních záležitostech, a želbohu vsadil všechno jmění na spekulaci v průmyslu a přišel na mizinu. Měl závazky v bance, kterou jste právě převzal, a své závazky nemohl včas plnit… Jistý mladý muž tehdy…"

„Madam, prosím vás…," pokusil se přerušit svou ženu pan de Marande.

„Ne, pane, nechci nic vynechat, myslel byste si, že jsem

zapomněla! Jistý mladý muž se tehdy ucházel o mou ruku, a protože se domníval, že otec je boháč, požádal o ni. Otec ho zprvu odmítl, ale na mé prosby se dal obměkčit. Ten mladý muž mi vyznal lásku a i já jsem byla přesvědčena, že ho miluji…“

„Opravdu jste byla přesvědčena o své lásce?“

„Ano, pane. Bylo mi tehdy šestnáct, a copak v tom věku člověk ví o svých skutečných citech, zvlášť když vyšel z penzionátu a nemá nejmenší představu o světě? Ano, moje orodování nakonec otce zviklalo, přijal nabídku pana de Bedmar, dokonce s ním dohovořil i mé věno. Tři sta tisíc franků. Ale když se roznesly zprávy o bankrotu mého otce, můj snoubenec k nám najednou, ze dne na den, přestal chodit. Jednoduše se vypařil a teprve po čase otec dostal dopis z Milána, v kterém psal, že prý se nechce vtírat do rodiny, když mu otec původně nebyl nakloněn. Těch nedotčených tři sta tisíc franků mého věna pak otec vzal a nabídl je jako splátku na závazky vůči vaší bance. Vy jste mu tenkrát řekl, aby se především uklidnil, že byste se s ním druhý den rád sešel, poněvadž mu hodláte navrhnout jistý *obchod*… Je to tak?“

„Ano, madam. Ale rád bych se ohradil proti slovu *obchod*…“

„Myslím, že jste ho tehdy použil.“

„Potřeboval jsem záminku, abych k vám mohl přijít. To nebylo označení záležitosti, ale skutečně pouhá záminka.“

„Dobře, pane, odvolávám to slovo. Koneckonců běží o věc, ne o slovíčka. Buď jak buď, přišel jste s nečekaným návrhem: že si mne vezmete, jako věno že převezmete otcových dlužných šest set tisíc franků a oněch tři sta tisíc v hotovosti že zůstane jemu. Otec, ohromený nabídkou, svolil, aniž si vyžádal můj souhlas… ale na ten, jak víte, nebylo třeba čekat. A pamatujete se potom na naše první setkání? První, o čem jste mluvil, byla moje minulost: musela jsem se vám vyznat…“

„…z onoho tajemství mladých dívek, k jehož vyzrazení žádný čestný muž nemá svou snoubenku nutit. Ostatně, já jsem vám tenkrát řekl: Chápejte prosím mou nabídku, jak vám libo; buď, že uzavírám obchod…“

„Vidíte, že jste toho slova použil!“

„Jsem bankéř,“ řekl de Marande, „a zvyk je druhá přirozenost, promiňte mi… Řekl jsem tedy: chápejte mou nabídku buď tak, že uzavírám obchod, který by pro mne v budoucnu měl být výhodný,

anebo že se odvděčuji jménem svého otce za služby prokázané mu svého času vaším tatínkem.“

„Ano, vím o tom. Můj otec pomohl vašemu, tuším, za císařství nebo v prvních letech restaurace…“

„Přesně tak, madam,“ přisvědčil pan de Marande. „Ale řekl jsem vám tehdy také, že jako manžel vám ponechávám úplnou volnost, pokud jde o vaše city ke mně, že při veškeré svůdnosti, jíž vás nebe obdařilo, vás nikdy nebudu obtěžovat manželskými nároky. Chtěl jsem, aby bytost tak krásná, mladá a milováníhodná se ve své volnosti neomezovala ničím jiným než jen zřetelem na společenské konvence, jejichž míru si určí ona sama… Prostě jsem nad vámi chtěl bdít jako starostlivý otec nad dcerou. A jako otec být také připraven střežit vaši pověst vůči všem nástrahám jistých lidí, až příliš lákaných a okouzlených vaším půvabem…“

„Pane…“

„Ne, počkejte ještě!“ Bankéř se lehce dotkl manželčiny ruky. „Netušil jsem, že to otcovské břemeno na mne přejde tak brzy a tak úplně; ale když chudák plukovník tak nečekaně zemřel na své cestě po Itálii! Chápal jsem vaši bolest z té ztráty, chápal jsem, že první měsíce našeho manželství jste strávila ve smutku… Ale víte, jak bylo těžké dosáhnout, ne abyste zapomněla na to neštěstí, ale aby vaše zoufalství aspoň nepřekročilo rozumnou míru? Dostávala jste se ze svého zármutku těžko, jako když poupě s prvními jarními dny roztrhává šedý příkrov zimy. Krása a svěžest vašich tváří zůstávaly, jak byly, ale úsměv z vašich rtů zmizel. A pak postupně se začal vracet, zasmušilé čílko se začalo rozjasňovat, vracela jste se poznenáhlu k životu, k radostem, stávala jste se opět ženou podle zákona přírody… a přiznejte mi spravedlivě, madam, že jsem vám na této nesnadné cestě byl dobrým průvodcem a spolehlivou oporou.“

„Ach, pane!“ šeptla paní de Marande a sevřela v dojetí svému manželovi paži. „Dovolte, abych stiskla co nejupřímněji ruku, která mne vedla tak trpělivě, tak dobrotivě, tak bratrsky!“

„Jste příliš laskavá, má drahá, opravdu až příliš!“

„Ach, pane, byl byste tak hodný a řekl mi, kam tím vším míříte?“

„Odpusťte, madam. Zapomínám, kolik je hodin, zapomínám, že už musíte být velmi unavená… Chtěl jsem vám jen povědět, že vaše krása sice získala tisíce přátel a obdivovatelů, ale mně nadělila tisíce závistivců! A jestliže jsem před chvílí řekl, že jsem se vždycky snažil

nahrazovat vám otce – a jiná práva jsem si přece nikdy neosoboval – pak musím s jistým znepokojením konstatovat, že se to kolem mé dcery přímo hemží všelijakými hezounky, šviháky a elegány… Upozorňuji, madam, že moje dcera má úplnou volnost ve výběru svých přátel. Já mám naproti tomu jen jediné právo, ba přímo povinnost říci jí jako otec: Dobře jsi zvolila, dítě! – anebo: Má dcerko, teď volíš špatně!“

„Pane!“

„Ne, ne, zatím jí to ještě nepovím. Porozhlédnu se po těch pánech, kteří ji zvlášť vytrvale obletují, a řeknu jí, co si o nich myslím. Chcete znát můj názor, madam?“

„Mluvte, pane!“

„Začněme třeba s monseigneurem Colettim. Je to milý prelát, ale pro ženu jako vy, tak mladou, bohatou, krásnou, volnou… či aspoň skoro volnou, není nebezpečný. I kdyby vás vyhledával, ať už tajně nebo před očima všech, nikoho by nenapadlo vykládat, že paní de Marande je monseigneurovou milenkou.“

„A přece, pane…,“ ozvala se Lydie, přerušujíc s úsměvem svou větu.

„…a přece vás miluje; vlastně je do vás zamilován, protože monseigneur Coletti *miluje* jen sebe – to jste chtěla říci, že? Ovšem takový ctitel z vysokých církevních kruhů a mladá, sličná žena, která není ostýchavá a která má jiného milence…“

„Jiného milence!“ vykřikla paní de Marande.

„Všimněte si, že nemluvím konkrétně o vás, madam; zobecňuji, hovořím prostě o mladé, hezké ženě… vy jste mladá mezi mladými, krásná mezi krásnými, ale jistě ne jediná mladá krasavice v Paříži! A pak je tu ten mladík, kterého mám ze srdce rád a kterého bych rád zahrnul chválou… ovšem nemluvím jako básník ani jako dramatik, teď už je takové obecné mínění, že my, obyčejní bankéři, nerozumíme poezii a divadlu ani za mák; říkám to prostě jako člověk…“

„Vy… máte rád Jeana Roberta?“ vyhrkla mladá žena a nový ruměnec jí přelétl přes líce.

Pan de Marande, ačkoliv mu to neuniklo, se tvářil, jako by nic nezpozoroval.

„A proč ne? Je z dobré rodiny, jeho otec zastával v republikánském vojsku vyšší hodnost, asi jako váš otec v císařském –

kdyby se byl přidal k Napoleonovi, byl by odcházel na onen svět jako maršál a nenechal by rodinu v bídě, nebo na jejím pokraji! Ale ten mládenec si vede v životě docela směle. Má srdce, je čestný, věrný, svou lásku umí skrývat, ale méně už svou nelibost vůči někomu… mne například vyloženě nemá rád!“

„Jak to, že vás nemá rád,“ zapomněla se paní de Marande. „Já sama jsem mu říkala…“

„…aby se aspoň tvářil, že má ke mně dobrý vztah. Jenže v tomhle vás, drahá, ten chudák mládenec není schopen poslechnout. Ne, jednoduše mne nemá rád. Když mě vidí na ulici, radši přejde na druhý chodník, pokud by to nebylo zcela nezdvořilé, a když už mne musí pozdravit, udělá to tak, že každý jiný než já by se hluboce urazil. A to ho ještě zvu k vám na návštěvu! Včera jsem ho doslova přinutil, aby mi podal ruku, a měla jste vidět, jak ten nebožák chlapec trpěl! Ale vlastně mne to dojímá, a čím víc mě nenávidí, tím víc ho mám rád… Chápete to, madam? Je to nevděčník, ale čestný člověk!“

„Nevím, pane, jak mám přijmout to, co mi říkáte…“

„Stejně jako všechno ostatní. Jako holou pravdu. Myslí si, chudák, že se ke mně chová nesprávně, a to ho trápí.“

„A v čem myslí, že se chová nesprávně?“

„Nejsem jasnovidec, madam. On je básník, skrz naskrz básník, a ti obvykle bývají tak trošku… Mimochodem: píše na vás verše, že?“

„Ale netiskne je!“

„To dělá dobře… jestli jsou špatné; jsou-li však dobré, je to chyba! Ostatně kvůli mně se nemusí trápit, kladu si v tom směru jen jedinou podmínku.“

„Nesmí se v nich objevit mé jméno!“

Pan de Marande s úsměvem zavrtěl hlavou.

„Ale naopak! Naopak! Třeba v každém verši! Jaképak tajnosti mezi námi přáteli… Co je u všech ďasů špatného na tom, když básník opěvuje krásnou ženu? Copak používá jen začáteční písmena, když opěvuje květiny, měsíc, slunce? A vy jste stejně nádherná jako květina nebo zářící slunce. Nikoliv, má drahá! Jean Robert je naším přítelem, ať chce, nebo nechce, a kdyby se někdo divil jeho častým návštěvám, tak mu pěkně podle pravdy povíte, že si je nepřejete vy, ani on, ale – *já.* Protože uznávám jeho nadání a jeho jemnost – a také jeho ohleduplnost.“

„Vy jste zvláštní muž, pane!“ zvolala paní de Marande. „Kdo mi odhalí tajemství vašeho jedinečného citu vůči mně?“

„Přivádí vás to do rozpaků?“ řekl pan de Marande s úsměvem, v němž bylo něco melancholie.

„Ach, to ne… Jenom se bojím, že…“

„Čeho se bojíte?“

„Že jednoho krásného dne… Ale ne, proč darmo říkat něco, nač se myslí spíš srdcem než rozumem…“

„Řekněte mi to tedy jako přítel příteli.“

„Ne… To by znělo skoro jako vyznání.“ De Marande se upřeně zadíval na svou ženu.

„Ale konečně… Nenapadlo vás, pane, už něco samo od sebe? Nenapadlo vás, že… i když vám to bude znít třeba směšně… že by se také žena mohla zamilovat do svého manžela?“

Přes tvář pana de Marande jako by přelétl mrak. Zavřel víčka, pak zavrtěl hlavou, a jako by se vracel zpět z nějakého snu, zahučel, stahuje lehce obočí:

„Ano, i kdyby to znělo sebesměšněji, stát se to může… Ale madam, proste nebesa, aby se to mezi námi nestalo… Bylo by to příliš velké neštěstí pro vás… a hlavně pro mne!“

Zvedl se z lenošky, přešel dvakrát třikrát místností, zastavil se u hlav Lydiina lůžka, aby se mu nemohla chvíli dívat do očí. Ale zrcadlo ho zrazovalo, paní de Marande dobře viděla, že se snaží zakrýt své vzrušení, že si otírá čelo a také oči kapesníkem. Trvalo chvíli, než pan de Marande zase ovládl výraz svého obličeje a přinutil se k obvyklému úsměvu. Znovu se posadil do lenošky.

„A teď, má drahá, když jste laskavě vyslechla, co si myslím o panu monseigneurovi i o panu Jeanu Robertovi, bych se na oplátku rád dozvěděl od vás, jak se díváte na pana Lorédana de Valgeneuse.“

Paní de Marande se podívala na manžela s výrazem údivu.

„Tak jako všichni ostatní, pane,“ odpověděla. „Jako na mladého muže, který je bohatý, má úspěchy, je dobře zapsán u dvora…“

„A víte, co se o něm říká? Například o jeho bohatství?“

„Pochybuje snad o něm někdo?“

„Není proč o něm pochybovat, madam. Ale může být pochybné, jak k němu přišel.“

„Přece z dědictví… Otec pana de Valgeneuse dědil po zemřelém starším bratrovi, či ne?“

„Ano, ale v celé té věci je cosi nejasného. Jde totiž o závěť onoho staršího bratra, která se po jeho smrti ztratila. Nevíte možná, že zemřelý měl syna a někteří lidé osočují dědice, že ho prostě vyhnali z otcovského domu. Ten mládenec, tedy vlastně bratranec Lorédana de Valgeneuse a slečny Zuzany, se najednou ocitl bez prostředků, a protože byl zvyklý na dobré živobytí, prohnal si hlavou kulku.“

„Ale to je hrozně smutná záležitost…“

„Vidíte – a rodina to nijak smutně nebrala, naopak! Kdyby mladík zůstal naživu, mohla se jednoho krásného dne závěť nalézt, mohl by se nejbližší dědic objevit s testamentem v ruce – kdežto když se odebral na onen svět, nehrozilo značnému dědictví žádné nebezpečí… Ale dost už o bohatství mladého Lorédana de Valgeneuse! Pokud jde o ty jeho společenské úspěchy, předpokládám, že jste měla na mysli jeho úspěchy u žen?“

„Obvykle se tomu tak říká,“ pousmála se paní de Marande.

„V tom směru jde ovšem hlavně o úspěchy u žen z vyšších kruhů – protože u dívek z lidu, jak říkáme, se musí uchýlit často k násilí, i když mu slečna Zuzana velkoryse pomáhá. Ostatně, líp než já by vám to pověděl monseigneur Coletti.“

„Takže vy tvrdíte, že slečna Zuzana bratrovi v jeho milostných záležitostech nahrává?“

„To je známá věc. Ostatně ona se od svého bratra liší jen v tom, že má ráda rodinný kruh. Všechny své radosti života, všechna svá potěšení prožívá nejraději doma.“

„A takovým klepům vy věříte, pane?“

„Madam, já nevěřím ničemu, krom pohybu kursu cenných papírů… a to ještě, když je vidím otištěny černé na bílém v Moniteuru. Ale určitě věřím, například, že Lorédan de Valgeneuse je ješita, vtíravec, slimák, který potřísní, čeho se jenom dotkne!“

„Vy nemáte pana de Valgeneuse rád!“

„Ne, přiznávám to. Ale nemáte ho náhodou ráda vy, madam? Nebo jinak – vám se Lorédan snad zamlouvá?“

„Je mi lhostejný! Ale nepřála bych mu nic zlého, co by si nezasloužil.“

„Ubezpečuji vás, madam, že ode mne se mu dostane jen toho, co doopravdy zaslouží!“

„A začpak?“

„Například za to, co dělal dnes. Celý večer vám byl v patách, ani

se od vás nehnul! Někdo by řekl, že to byl projev zdvořilosti, snad přehnaný, ale ospravedlnitelný. Šlo přece o hostitelku. Ale to jistě není poslední večírek, jehož se oba zúčastníte. Potkáte se jinde ve společnosti, pan de Valgeneuse se bude chovat podobně… Po osmi takových večírcích jste prostě kompromitovaná žena! A v tom okamžiku, nechci vás nijak děsit, madam, chraňbůh, že ne, Lorédan de Valgeneuse bude mrtev!“

Paní de Marande unikl výkřik:

„To bych měla výčitky svědomí po celý život!“

„Ale kdo vám řekl, že bych zabil Lorédana kvůli vám?“

„Přece… vy sám, pane!“ vypravila ze sebe paní de Marande.

„Ani slovem jsem nenaznačil něco takového. Vždyť tím bych vás jen ještě více zkompromitoval! Ne, můj důvod bude jiný – například nový tiskový zákon nebo poslední přehlídka národní gardy. A zabiju ho tak, jako jsem zabil pana de Bedmar!“

„Pana de Bedmar?“ zbledla Lydie a celá se rozechvěla. „Vy jste zabil pana de Bedmar?“

„A věděl někdo, že se to stalo kvůli vám? Měl jsem přece důvod toho pána nenávidět! Využil jsem prostě toho, že jsme se shodou okolností setkali v livornském přístave. Došlo mezi námi k drobnému nedorozumění, ale já jsem se cítil uražen, požádal jsem ho o zadostiučinění a ponechal na něm, aby si zvolil zbraně. Neudělal dobře, že si zvolil pistole – je to ošklivá, surová zbraň. Měli jsme se střílet na vzdálenost dvaceti kroků, první ránu měl on – chybil, jeho rána šla trochu nízko, kulka mi jen proletěla stehnem …“

„Ale já jsem nikdy ani netušila, že jste byl zraněn,“ vydechla paní de Marande.

„Kost naštěstí nebyla zasažena, takže jsem byl ve dvou týdnech v pořádku.“

„Ale i když jste byl tehdy zraněn, bil jste se dál…“

„Přiznám se, že jsem v tom okamžiku chvíli váhal. Vždyť ten de Bedmar byl pěkný chlapec… něco jako de Valgeneuse. Říkal jsem si, když vystřelíš kousek doprava nebo doleva, nezasáhneš, a vzhledem k zranění se souboj skončí. Ale pak jsem si vzpomněl na jednu dívku, kterou de Bedmar hanebně oklamal. A na to, že i on měl na mušce své pistole otce této dívky, když za ním přišel žádat zadostiučinění za urážku, a že ho, bídák, zabil! A tak tedy jsem namířil na prsa… Kulka mu prolétla srdcem, padl bez jediného zaúpění.“

„Pane,“ vykřikla Lydie de Marande, „vy říkáte, že… můj otec…“

„…byl zabit v souboji s panem de Bedmar. Taková je pravda, madam. Vidíte, že jsem měl důvod být nemilosrdný. A nebyl bych za podobných okolností milosrdnější ani k panu de Valgeneuse.“

Uklonil se své ženě a jeho tvář byla tak klidná, jako když vešel; zato pohled, jímž ho Lydie de Marande sledovala až ke dveřím, byl vyděšený.

„Bůh mi odpusť,“ zašeptala krásná paní, nechávajíc klesnout svou hlavu do podušek, „ale někdy si myslím, že ten člověk mne miluje… a že já miluji jeho!“

19.

Soud nad Sarrantim

Čtenář, který se z úst samotného Salvatora dozvěděl, že chce být svědkem závěru soudního řízení s Gaetanem Sarrantim, bezpochyby pochopí, že jen nevyhnutelná nutnost nás přiměla k tomu, abychom sledovali, co se dálo v ložnici paní de Marande, místo toho, abychom ho odvedli do velké, pochmurné síně soudního dvora Palais de Justice, do oněch míst, kde zločin dochází svého potrestání, kde však někdy, naneštěstí, z osudného omylu bývá odsouzena nevinnost sama.

Sarrantiho proces vzrušoval Paříž již po celé tři dny, od chvíle, kdy Moniteur uveřejnil obžalobu, a nebylo divu, že okolí Palais de Justice od náměstí du Châtelet až k náměstí Saint-Michel a od náměstí Dauphine až k mostu de la Cité a k nábřeží de l’Archevêché bylo naplněno nepřehlednou masou lidí, kteří všichni měli jedno jediné přání – účastnit se přelíčení. Aby nedošlo k zmatkům, obtížím a snad – kdoví? – i k porušení pořádku, rozhodl předseda soudu vydat předem vstupenky určitým skupinám lidí. Ale bylo takřka nemožné uspokojit nároky téměř desítky tisíc žadatelů. Diplomatičtí zástupci, příslušníci šlechty i duchovenstva, právníci i vojáci, lidé z finančních kruhů – všichni chtěli ten proces sledovat na vlastní oči. Soudní síň byla nabita, že by jehla nepropadla. Až nahoru ke galérii, po

schodištích, v přilehlých chodbách, všude se tísnili zvědavci a čas od času bylo slyšet, jak v tom davu nějaký nešťastník hlasitě úpí. Všeobecný zájem o Sarrantiho případ ještě násobil pozoruhodný způsob, jakým předseda soudu vedl přelíčení, a rovněž rozhodný, ale vybraný způsob obhajoby. Všechna zasedání měla jakýsi slavnostní, avšak zároveň ponurý, až fantaskní ráz. A v onen večer, kdy král Karel zasedal s ministerskou radou, kdy kočáry přejížděly ulicí d'Artois k paláci pana de Marande, obdélníková, jako kostel hluboká a vysoká soudní síň s pěti rozměrnými okny a dvojicí vstupních skleněných dveří zářila světlem, jež jí však dodávalo ráz ještě pochmurnější než obvykle.

Představme si, jak podivné, mihotavé světlo stovek svíček osvětluje dav v sále, jak odlesk z lamp dodává přes stínidla tvářím porotců zvláštní bledě popelavý nádech, jaký vídáme v obličejích inkvizitorů na obrazech španělských malířů. Kdybyste vstoupili do tohoto sálu, do jeho pableskující polotmy, či spíše přitemnělého polosvětla, bylo by vám, jako byste se ocitli přímo na zasedání inkvizice, a v mysli by se vám vynořovaly všechny ďábelské mučicí nástroje středověku a za nimi kdesi v nejtemnějším koutě by se na vás šklebila sinalá škraboška kata.

V této chvíli právě povstává královský prokurátor a chystá se pronést obžalovací řeč. Je to člověk vysoké postavy, bledého obličeje, samá kost a kůže jako ze starého pergamenu, zkrátka chodící mrtvola; jen sípavý hlas a gesta prozrazují, že je ještě živý. Ale jinak vtělené trestní řízení, obžaloba sestavená z masa a kostí – hlavně z kostí! Jeho pohled směřuje k čelu soudní síně, kde uprostřed kruhového stolu sedí předseda se soudci tvořícími soudcovský sbor. Po jeho pravici pod dvěma z těch vysokých oken sedí *čtrnáct* porotců – říkáme čtrnáct místo dvanáct, protože pan královský prokurátor v očekávání dlouhého přelíčení si vyžádal ještě dva porotce navíc.

Za kruhovou ohrádkou, která odděluje předsednictvo soudu od ostatních, sedí soukromý žalobce pan Gérard Tardieu, ten hubený, téměř plešatý chlapík s malýma krtčíma očkama a s hustým, prošedivělým obočím; připomíná kančí štětiny, srůstající nad nosem, který mu trčí z obličeje jako obrovský supí zoban. Hnusná a zbabělá tvář, která na abbého Dominika tak strašně zapůsobila, když kdysi vešel do ložnice umírajícího.

Člověk, který žádá na spravedlnosti, aby pomstila vraždu, zpravidla mívá výraz dojemný, vzbuzující účast, podobně jako vzhled obžalovaného budí obvykle pohrdání a odpor. Ale zde tomu bylo naopak, a kdybyste se zeptali obecenstva, které co chvíli vrhalo pohled na mužnou a ušlechtilou tvář Sarrantiho i na vážnou a hrdou postavu Dominika, snad celé shromáždění by v naprosté shodě prohlásilo, že se tu zaměnily role; že vrah je obětí, a ten, kdo je vydáván za oběť, je ve skutečnosti vrahem. Jaképak důkazy, jacípak svědkové, stačí i jen zběžný pohled do tváří těchto dvou mužů – člověk se nemůže přece mýlit!

A přesto obžalovací spis vinil Gaetana Sarrantiho, osmačtyřicetiletého, narozeného v Ajacciu na Korsice, bývalého vojáka, důstojníka Čestné legie, že se večer 20. srpna roku 1820 dopustil krádeže vloupáním, že odcizil tři sta tisíc franků ze sekretáře pana Gérarda Tardieua, dále že se dopustil vraždy na ženě v jeho domácnosti a že buď zabil, nebo unesl neteř a synovce téhož pana Gérarda Tardieua, aniž bylo kdy možno zjistit po nich nějakou stopu nebo nalézt jejich mrtvá těla; na kteréžto zločiny se vztahují články 293, 296, 302, 304, 345 a 354 trestního zákoníku.

Když Sarrantimu přečetli obžalovací spis a podle obvyklého způsobu položili otázku, zda se cítí vinen, odpověděl na všechny body lakonicky ne a nedal na sobě znát ani nejmenší vzrušení či pohnutí. Pouze na dotaz páně Gérardova právního zástupce, proč tak překotně opustil dům, kde ho přijali s takovou laskavostí, se vyjádřil obšírněji v tom smyslu, že spiknutí, jehož byl hlavou, bylo prozrazeno policii a že se musel podle směrnic císaře připojit k panu Lebastardu de Prémont, francouzskému generálu ve službách Rundjet-Singa v Indii. Pak vysvětlil, že doprovodil generála do Evropy, kde se měl pokusit unést z vídeňského paláce Schönbrunnu Římského krále; což se bohužel, dodal, nepodařilo. Nebylo divu, že po těchto slovech mu předseda soudu ihned odebral slovo – vždyť Sarranti tak odmítl obvinění z krádeže a vraždy, obvinění z občanských zločinů, a současně se dopouštěl urážky královského majestátu! Bránil se, aby byl popraven za občanský zločin, ale přímo se dožadoval – dokonce velmi hlasitě – aby propadl hrdlem za zločin politický. Což bylo ovšem právě to, co si jeho nepřátelé mohli přát ze všeho nejméně. Neboť v Sarrantim měl být usvědčen sprostý zločinec, hnusný vrah, který si chtěl přivlastnit majetek potřísněný

krví dvou nešťastných dětí, a ne politický bojovník, který za cenu vlastního života chce nahradit jednu dynastii druhou a se zbraní v ruce hodlá změnit formu dosavadní vlády. Něco takového mohlo vzbudit v posluchačstvu nebezpečné sympatie.

Je pravda, že asi pětadvacet svědků, které si obžaloba povolala, Sarrantimu přitížilo, protože vesměs pělo takové chvalozpěvy na pana Gérarda, že podle svědků byl proti němu svatý Vincenc jen bídný sobec. Starosta Viry-sur-Orge, pachtýři, rolníci, usedlíci z Vanvres i z Bas-Meudonu – všichni zpívali stejnou písničku a mluvili až rozechvěle o dobrodějných činech pana Gérarda, o nesčetných známkách jeho ušlechtilosti. I Sarranti, když se na něho obrátil soudní dvůr s přímou otázkou, odpověděl s vojenskou přímočarostí, že Gérarda Tardieua vždy považoval za výborného, čestného muže a že pouze závažné vnější okolnosti ho zmátly natolik, že proti němu, Sarrantimu, vznesl taková hrozná obvinění.

„Ale co tedy chcete uvést na svou obhajobu, jak vůbec vysvětlíte krádež, smrt paní Orsoly Pontaéové, provdané Tardieuové, a zmizení dětí?“ zeptal se ho po jeho prohlášení předseda soudu.

„Peníze náležely mně, lépe řečeno, svěřil mi je do úschovy císař Napoleon a vrátil mi je vlastní rukou pan Gérard Tardieu. O zavraždění paní a o zmizení dítek nemohu povědět nic. Ve chvíli, kdy jsem odcházel, to bylo asi ve tři hodiny odpoledne, byla v naprostém pořádku a děti také… Hrály si, jak si vzpomínám, venku na trávě.“

Ale Sarrantiho vysvětlení znělo málo pravděpodobně a předseda soudu si jenom vyměnil významný pohled s porotci, kteří nad tím, co vyslechli, prostě vrtěli hlavou.

V tom hotovém koncertu chvalozpěvu na pana Gérarda však přece jen zaskřípěl jeden disharmonující tón. A to, když byl předvolán starý zahradník z Viry-sur-Orge, který se třicet nebo čtyřicet roků staral ve službách rodiny o zahradu. Třiaosmdesátiletý šlachovitý stařec, bledý a hubený jako treska, předstoupil na pokyn předsedy sice volným, ale kupodivu pevným a rovným krokem, a stejně pevným hlasem odpověděl na jeho otázku: „Nevím, kdo spáchal vraždu, ale vím, že zavražděná byla žena zvrhlá. Tento muž,“ ukázal přitom na Gérarda, „tento muž nebyl jejím manželem, ale ona se chtěla stát za každou cenu jeho ženou, a nakonec ho zcela ovládla. Úplně ho očarovala a také si ho naprosto podmanila. Jsem přesvědčen, že obě děti nenáviděla… a tímhle člověkem mohla orat!“

„Ale nám jde o fakta,“ namítl na to soudce, „můžete nám uvést nějaká fakta?“

„Ne,“ potřásl hlavou stařec, „já jen, že jsem tu slyšel tolik chvály na povahu pana Gérarda… Už jsem za tu hromadu pátků, co jsem na světě, viděl a poznal spoustu lidí, a myslím si, že mám povinnost povědět, co si o takovém člověku myslím. Služka se chtěla stát paní domácí – a děti jí při tom asi byly na obtíž. A já tedy určitě! Chtěla mě vyhodit!“

„Pane předsedo,“ zasáhl Gérardův právní zástupce, „ten muž měl být skutečně propuštěn, to je pravda. Ale důvodem k tomu byl jeho vysoký věk. Byla to ovšem právě zavražděná, kterou teď tak nevděčně napadl, kdo se za něho přimlouval!“

Starého muže jako by v té chvíli uštkl had. Prudce se obrátil a rozvážně pravil:

„Co říká ten pán – až na to obvinění z nevděku – souhlasí. Paní Orsola totiž na panu Gérardovi chtěla, aby mne propustil, a když jí to slíbil, žádala na něm zas, aby to nedělal. A pan Gérard jí to slíbil znova. Služka si chtěla vyzkoušet svou moc nad pánem, to je to celé, pane! Chtěla vědět, jak dalece ho ovládá pro případ vážnějších okolností. Zeptejte se na to pana Gérarda!“

„Dobře, příteli. Páni porotci vezmou vaši výpověď v úvahu,“ ukončil předseda starcův výslech, ale všiml si, jak Gérard Tardieu sklopil hlavu, když se jeho oči měly setkat s pohledem odcházejícího muže.

Vůbec si pan Gérard v některých chvílích soudního řízení vedl podivně. Stále znovu stíhal pohledy abbého Dominika, který působil dojmem člověka zchváceného prudkou horečkou. Jako by ho zbavovala smyslů, chvílemi vstával, pak zase si prudce sedal, otvíral ústa, chystal se zřejmě něco povědět, vzápětí však jen vyrážel podivné vzdechy, co chvíli si osušoval kapesníkem pot, nebo se zase hroutil do sedadla a držel si hlavu v dlaních. A Gérard – což si nedovedli vysvětlit hosté v soudní síni a patrně ani soudci – kupodivu nevěnoval ani tolik pozornost Sarrantimu, jako abbému. Kdykoliv mnich vstal, vztyčil se i Gérard jakoby vymrštěn pružinou. Kdykoliv Dominik otevíral ústa, jako by chtěl promluvit, řinuly se Gérardovi po čele krůpěje potu, a vypadal na omdlení. Ano, ti dva sinalí, bledí muži mezi sebou vedli boj.

Sarranti po celou tu dobu vystupoval klidně a důstojně, a dokonce ani nežádal žádné svědectví ve svůj prospěch. Byl přesvědčen, že je obžalován z bonapartistického spiknutí, a protože v tom směru chtěl

na sebe vzít všechnu odpovědnost, domníval se, že žádné svědky ani nepotřebuje. Když se pak přelíčení jako na obrtlíku začalo soustřeďovat na žalobu z loupežné vraždy a dvojnásobného únosu, připadalo mu to jako obvinění do té míry nesmyslné, že věřil, že samo vyšetřování prokáže jeho nevinu. A příliš pozdě si uvědomil, že padl do léčky, a najednou se začal cítit jako člověk, kterého vlečou k neznámé propasti. Viděl ji už před sebou, odhadoval pohledem její hloubku, ale bylo už pozdě, nebylo možno se vzepřít. A ta propast byla hluboká, odporná, příšerná: mohl v ní přijít nejen o život, nýbrž i o čest…

Když posléze skončil výslech svědků, dostal slovo zástupce pana Gérarda.

Advokáti, jak známo, vystupují někdy i jako obhájci případů pochybných. Vědí přesně, že hájí věc špatnou – a přesto, podívejte se na jejich gesta, poslechněte si jejich plamenná slova, všimněte si jejich zápalu; neřekli byste, že jsou o svém případu přesvědčeni? Říkává se, že advokát, právník, je jako lékař. Lékaře zavolají, aby udržel při životě vraha, který při svém činu utrpěl těžké zranění nožem či kulkou z pistole, a on přijde, podstoupí zápas se smrtí a udělá vše, aby zlosyna zachránil, byť jeho provinění bylo sebetěžší. Tvrdívá se, že podobně si vede i advokát. Je mu svěřen viník, tedy tvor těžce raněný; on z něho smyje vinu a učiní z něho člověka zdravého. Jenže ti, kdo takto smýšlejí, zapomínají na jednu věc: že lékař nikdy nikomu život nebere, zatímco advokát často připravuje nevinného právě o ta léta života, jimž unikl pravý viník.

Možná že Tardieuův advokát věřil v Gérardovu nevinu; ale určitě nevěřil ve vinu Sarrantiho. Což mu nebránilo, aby jiné nepřesvědčoval o tom, več sám nevěřil. Aby nezahrnul soudní dvůr jalovými novinářskými frázemi, aby nešpinil čest bonapartistů, aby nezasypal Sarrantiho nejhoršími přívlastky jako netvora, jehož se společnost musí zbavit, jako stvůru schopnou nejpodlejších kriminálních činů, jako obludu nehodnou dýchat vzduch s ostatními spoluobčany. Aby pro něj nakonec nežádal nejvyšší trest, trest – aniž to hrozné slovo vyřkl – *smrti*.

Ale přes všechnu advokátskou výmluvnost byla jeho řeč přijata mrazivě. Nepozdravil ho ani jediný souhlasný úsměv, nenapřáhla se k blahopřejnému stisku jediná pravice, nepřikývla uspokojeně jediná hlava. Když skončil obžalovací řeč, zavládl kolem ledový klid – a on

sám v sobě pocítil vztek i stud. Osušil si potem zalité čelo a s úzkostí čekal na řeč svého protivníka.

Sarrantiho hájil Emanuel Richard, mladý advokát, republikán, jehož otec byl kdysi v dobrých vztazích se Sarrantim, muž teprve na počátku advokátské kariéry, ale už s nejedním skvělým úspěchem. Když mladý právník odložil svůj baret, pohodil dozadu černými vlasy a celý bledý začal svou řeč, bylo v síni takové ticho, že bys slyšel spadnout i špendlík.

„Pánové," obrátil se k porotcům, „nedivte se, prosím, že má první slova jsou výkřikem rozhořčení a bolesti. Od okamžiku, kdy jsem si uvědomil, že zde klíčí strašlivé, nespravedlivé obvinění, které, doufám, se nepotká s úspěchem a na něž mi pan Sarranti zakázal reagovat, jsem stěží s to se ovládat, protože moje zraněné srdce krvácí a sténá, musím-li přihlížet takové strašné záležitosti.

Stojí tu ctihodný, vážený starý voják, který krvácel na všech bojištích pro toho, kdo byl jeho rodákem, učitelem i přítelem. Stojí tu muž, jehož srdce nepošpinila nikdy zlá myšlenka, jehož ruce nepotřísnil žádný špatný skutek. Tento muž před vámi stojí, aby se zodpovídal z obžaloby, která jen propůjčuje slávu těm, proti nimž míří. Ano, říká tento muž, vsadil jsem svou hlavu do té velké hry, jež kácí trůny, mění panující rody, otřásá mocnostmi, a tu hlavu jsem ztratil; nuže, vezměte si ji! A tento nanejvýš čestný člověk slyší najednou, že se mu praví: ‚Mlčte, vy nejste politický konspirátor, vy jste zloděj, vy jste únosce dětí, vy jste vrah!'

Pánové, jak silný musí být člověk, aby se dokázal postavit s hrdým čelem tomu trojnásob podlému obvinění! A my se mu věru dokážeme postavit a pravíme jednoduše toto: Kdybychom byli těmi, za koho nás vydáváte, pak by nám člověk s orlím zrakem a s ohnivým pohledem, který tak dobře uměl číst v lidských srdcích, nikdy nebyl stiskl ruku, nikdy by nás nepoctil svým přátelstvím, nikdy by nám nesvěřil poslání se slovem: Jdi!"

„Ale o kom to vlastně mluvíte, pane," přerušil v té chvíli předseda soudu Emanuela Richarda a ten zvýšeným důrazným hlasem odpověděl:

„Mluvím o Jeho Veličenstvu Napoleonovi Prvním, v roce 1804 v Paříži pomazaném císaři všech Francouzů, korunovaném v roce 1805 v Miláně na krále italského a zesnulém ve vězení na ostrově svaté Heleny pátého května 1821!"

Všem shromážděným v té chvíli jako by přeběhl mráz po zádech. Vždyť pro Napoleona tehdy nebylo jiné pojmenování než uchvatitel, samozvanec, lidožrout z Korsiky! Vždyť třináct let nikdo nevyslovil snad ani před nejdůvěrnějším přítelem to, co nyní Richard vyřkl tváří v tvář soudnímu dvoru, porotcům a obecenstvu v síni. Četníci po levici i po pravici Sarrantiho vyskočili a tázavě se zadívali na předsedu, nemají-li zasáhnout a opovážlivého advokáta na místě zatknout. Ale tribunál byl ohromen a jen nečinně zíral. A mladý právník hřímal dál:

„Viděli jste, pánové, mnohokrát procesy, v nichž obvinění odmítají svědecké výpovědi, popírají očividné důkazy, potýkají se s královským prokurátorem v boji o svůj život… Ale my, pánové, vám nabízíme zajímavější podívanou, protože otevřeně a jasně říkáme: Ano, spolčili jsme se proti vnitřní bezpečnosti státu, chtěli jsme změnit formu vlády, my jsme jednali proti králi a jeho rodině, urazili jsme jeho majestát, přiznáváme to a podáváme důkazy. Zasloužíme si trest, ale žádáme, abychom na popraviště vstoupili bosí a s černou rouškou, protože to je naše právo i naše přání…“

Síní se rozlehly výkřiky a potom ze všech koutů bouřlivý potlesk. To když Sarranti najednou do té vřavy zvolal:

„Jen mluvte dál, mluvte, právě takovou obhajobu jsem si přál!“

„Četníci, vykliďte sál!“ vzpamatoval se konečně předseda soudu a vzápětí se obrátil k obhájci. „Pane Emanueli Richarde, odnímám vám slovo!“

Četníci vtrhli mezi obecenstvo, vřava zesílila, zvedl se divoký pokřik, a předseda si pojednou uvědomil, že se dostává na tenký led, že splnit jeho příkaz nejenže není snadné, ale dokonce i nebezpečné! Nepropuknou nakonec ze všeho výtržnosti? Nevyužije někdo zmatku a neunese obžalovaného Sarrantiho?

„Zpátky, četníci! Zaujměte svá místa!“ zvolal. „Soudní dvůr vyzývá všechny přítomné, aby se před ním chovali s náležitou důstojností! Slovo bude mít pan královský prokurátor!“

Rozruch a povyk kupodivu utichly, jako by toto obecenstvo bylo zvyklé poslouchat na slovo.

Za jiných okolností by po projevu obhájce bylo líčení bezpochyby přerušeno, aby si soudci i porota trochu odpočinuli, ale po tom, co se právě stalo, každé zdržení mohlo vést k nebezpečným důsledkům, a proto bylo radno hledět proces ukončit.

Královský prokurátor se domníval, že nejlíp poslouží své věci, když nechá vystoupení Sarrantiho obhájce stranou a strhne soudní jednání do bažin sprostého zločinectví. Rozhovořil se o tom, jak v poslední době se veřejnost vzrušila mnoha případy násilí a ohavných zločinů, až se někdy zdálo, že policie s nimi dost rázně nebojuje. Mluvil o případu vraždy v Brichi, dotkl se zavraždění jistého dělníka v polích u Villette, líčil případ jednoho vozky z Poissy zavražděného na hlavní silnici z Paříže do Saint-Germain. Policie však má oči jako ostříž, bdí a ví o všem, nic jí neunikne a koná svou povinnost tak přísně a přesně jako nikdy. Nechť právě případ Sarrantiho, o jehož osudu má rozhodnout porota, svědčí o tom, že má pravdu antický básník Horatius, když praví: spravedlnost přichází zdlouhavým krokem. Snad zdlouhavým, ale neodvratným!

„A tak tento člověk, zločinec, kterého vidíte zde před sebou," hřímal královský prokurátor, „je posléze v moci práva. A jaký je to zlosyn! Spáchá trojnásobný zločin loupeže, únosu a vraždy, opustí místo, kde žil, i zemi, kde se narodil, uprchne za moře, aby se skryl někde na zastrčeném konci světa, a v nějakém tom ztraceném království v srdci Indie dokonce žádá, aby ho přijali jako královského hosta! Jenže i tam se dočká odmrštění: Co pohledáváš mezi nevinnými ty, který jsi zhřešil?! Odstup od nás, zlý duchu! *Retro, satanas!*"

V té chvíli se dalo několik lidí k velkému pohoršení porotců do smíchu a královský prokurátor, buď že nepochopil, čím vyvolal to veselí mezi přítomnými, nebo že to pochopil a pokusil se využít je ve svůj prospěch, vzletně zvolal:

„Pánové, není to vzrušení mezi posluchači něčím velmi příznačným? Není výrazem pohrdání, jímž přítomní stíhají zločince? Není tento posměch krutějším odsudkem než nejpřísnější trest?"

Mezi obecenstvem to znovu začlo vřít a hučet na znamení nesouhlasu s takovým překrucováním jeho projevu nevole, ale předseda soudu opět pohrozil vyklizením síně, a tak závěr plaidoyeru královského prokurátora proběhl za klidné pozornosti. Jen nakonec, když prokurátor žádal nejpřísnější trest zejména podle paragrafů 293, 296, 302 a 304, davem opět proběhl záchvěv hrůzy a zděšení.

„Chcete ještě něco říci, obžalovaný?" byla poslední slova předsedy soudu, než vyzval porotce, unavené již víc než šedesátihodinovým jednáním, aby se odebrali k poradě.

„Chci prohlásit jen tolik, že jsem nevinen a že odmítám všechna

obvinění, která proti mně byla vznesena,“ zněla klidná a důstojná odpověď Sarrantiho.

„A vy, pane Richarde, jako obhájce, chcete ještě říci něco ve prospěch svého klienta?“

„Ne, pane.“

„Pak prohlašuji soudní líčení za skončené… Páni porotci, teď bude na vás, na vaší moudrosti, na vaší obezřetnosti, na vašem svědomí, abyste zvážili vše, co jste se dozvěděli, vše, co bylo řečeno. Abyste oddělili spravedlivé od nespravedlivého a abyste odpověděli podle svého nejlepšího vědomí a svědomí na pět otázek, které vám soudní dvůr položí. Jako každý čestný člověk i vy budete zmítáni mnoha pocity, hlubokým vzrušením, až budete muset vynést rozsudek nad svým bližním a vyřknout těžkou pravdu. Nesmí vám však chybět ani odvaha, ani rozum, a ať už bude váš soud jakýkoliv, musí vyvěrat z pocitu, že sloužíte nejvyšší spravedlnosti. Vaším jediným průvodcem budiž tedy vaše svědomí!“

Byly téměř čtyři hodiny ráno, když se porota odebrala do poradní síně. A bylo okolo šesté, když se ozval zvonek, ohlašující, že její jednání skončilo a že bude oznámen její výrok.

Kromě Gérarda, který požádal, aby se mohl vzdálit, poněvadž rozrušením nebyl s to vydržet do poslední chvíle, neodešla ze soudní síně ani noha. Zvonek jako by shromáždění zelektrizoval, i jako by je zmrazil. Zavládlo opět ticho. Zástup ještě před chvílí bzučící dohadováním a výměnami názorů se uklidnil a kolem se rozhostilo mlčení, plné očekávání.

Otevřely se dveře do soudní síně a v nich se jeden po druhém objevovali členové poroty. Po nich, za několik okamžiků, vešel soudní dvůr.

Mluvčí poroty předstoupil, dotkl se rukou hrudi, rozhlédl se a pak začal slabým hlasem předčítat verdikt.

„Porotě bylo předloženo pět otázek v tomto pořadí: 1) Dopustil se obžalovaný Gaetano Sarranti promyšlené vraždy na osobě jménem Orsola Pontaéová? 2) Spáchal tento zločin dřív než další zde blíže určené činy? 3) Spáchal tento zločin proto, aby usnadnil nebo umožnil provedení těchto činů? 4) Dopustil se 19. nebo v noci z 19. na 20. srpna krádeže vloupáním v bytě pana Gérarda Tardieua? 5) Odstranil neteř a synovce svrchu jmenovaného pana Gérarda?“

Mluvčí se odmlčel a žádné pero nedokáže popsat úzkost a tíseň

chvíle, jež se Dominikovi stojícímu po boku otcova obhájce u prázdné lavice obžalovaného zdála dlouhá jako celé století.

„Na svou čest a svědomí, před Bohem i lidmi, porota rozhodla většinou hlasů, že odpovídá na všechny jí položené otázky takto: *ano, obžalovaný je vinen.*“

Všichni přítomní potlačili bolestný vzdech a obrátili zrak k malým dveřím, odkud přiváděli Sarrantiho.

Sinalý Dominik mu vyšel vstříc a stiskl mu ruku. Neřekl však nic více než: „Otče…“ Pak zasténal, pootočil se k místu, kde předtím seděl Gérard, vytrhl prudkým křečovitým pohybem ruličku papíru zpod záňadří… a pak ji s největším úsilím zasunul zpět.

Po pětiminutové poradě předseda soudu pohnutým a přitlumeným hlasem oznámil:

„Obžalovaný Gaetano Sarranti se na základě výroku poroty odsuzuje k trestu smrti!“

Pak se obrátil k Sarrantimu, který všemu naslouchal klidně a nevzrušeně, a řekl:

„Obžalovaný, máte možnost odvolat se do tří dnů k Nejvyššímu soudu.“

„Děkuji, pane předsedo,“ odpověděl Sarranti a lehce se uklonil. „Nemám v úmyslu se odvolat.“

„Pánové, můj otec je nevinen, můj otec se odvolá!“ vykřikl zoufale Dominik.

„Pane, zákon zakazuje používat takových výroků, byl-li už vynesen rozsudek,“ zasáhl předseda soudu.

„Obhájci to zakazuje,“ vykřikl rozrušený Emanuel Richard, „ale snad ne vlastnímu synu! Běda synu, který není přesvědčen o otcově nevině!“

Zdálo se, že předsedovi soudu už docházejí síly.

„Pane…,“ obrátil se k Sarrantimu, oslovuje ho takto vlastně proti všem zvyklostem, „chcete soudní dvůr ještě o něco požádat?“

„Přeji si, abych se mohl volně stýkat se svým synem. A aby mne, což doufám neodmítne, doprovodil jako kněz na poslední cestě na popraviště.“

„Ne, otče, nikdy, otče,“ vykřikl Dominik, „nepůjdete na popraviště, to vám přísahám!“

A šeptem v hlubokém pohnutí dodal: „Vstoupí-li někdo na popraviště, budu to já!“

20.

Milenci z ulice Mâcon

Bylo asi deset hodin dopoledne. Salvator a Fragola, jeho milovaná Jahůdka, seděli ve své malé jídelničce, kde jsme je již jednou zastihli, u lakovaného stolku a byli ponořeni do myšlenek. Ti dva se měli rádi, to každý poznal na první pohled, ale teď jako by se nad jejich hlavami i nad jejich srdci vznášel jakýsi skličující, tísnivý přelud. Cudný a něžný pohled, jejž upírala Fragola na svého milence, vyjadřoval bolestné dojetí, a Salvatora, jak se zdálo, mučil zvláštní smutek do té míry, že nepomyslil ani na to, že by měl dívku utěšit.

Celou noc nebyl doma, vrátil se teprve před půlhodinou a hned pověděl Fragole, co se událo minulé noci: o nenadálém příchodu Camilla de Rozan k paní de Marande, o mdlobě Carmélitině i o odsouzení Gaetana Sarrantiho na smrt.

Fragole se svíralo srdce, když poslouchala ty smutné zprávy, ať z bankéřova salónu, anebo ze soudní síně. Vždyť bylo-li Sarrantiho tělo odsouzeno k smrti, nebylo stejně zasvěceno nebytí i Carmélitino srdce, když se rozloučil se životem její milovaný Colomban? Přemýšlela o tom s hlavou svěšenou ke hrudi – a vedle ní Salvator s hlavou v dlaních byl stejně zahloubán do svých myšlenek. Vytanula mu na mysli ona noc, kdy zdolával spolu se psem Rolandem zdi zámku ve Viry-sur-Orge; rozpomněl se, jak se jeho pes hnal přes louky i přes les a potom zuřivě hrabal v zemi, i na ten strašný pocit, když se prsty dotkl chlapcových hedvábně jemných vlasů. Jakou souvislost mohlo mít mrtvé tělo zahrabané pod dubem s případem Sarrantiho? Nesvědčilo proti němu, namísto aby bylo důkazem v jeho prospěch? A také to, že se ztratila Mína…

Ach, kdyby jen ho bůh ráčil osvítit!

Snad by v tom mohla pomoci miláček Čemeřička… Ale vždyť by ji to možná rozrušilo k smrti, kdyby jí znovu připomněl onu krvavou kapitolu z jejího dětství! A nakonec kdo mu dal pověření, aby se přehrabával ve všech těch ponurých záležitostech?

Nepřijal však – na druhé straně – jméno SALVATOR, nezdálo se mu často, že klíč k rozluštění záhadného zločinu mu vložil do ruky bůh? Ne, půjde za Dominikem – vděčí mu koneckonců za

život – a svěří se mu se zákmity tušené pravdy, která ho oslňuje jako blesk.

Z myšlenek ho vytrhlo zazvonění.

Roland ležící u nohou pána zvedl hlavu, podíval se na Salvatora, pak se vztyčil, a vrtě ohonem, rozběhl se ke dveřím.

„Ach ovšem, přichází přítel," usmál se Salvator a šel otevřít.

Na prahu stál Dominik. Byl bledý, smutný a vážný.

„Vítejte v mém chudém příbytku," řekl Salvator. „Právě jsem na vás myslel. Chtěl jsem vás vyhledat."

„Ušetřil jsem vám tedy cestu," řekl Dominik.

„Jahůdko, před tímto mužem bys měla pokleknout a v pokoře políbit lem jeho roucha, protože on mne zachránil, když jsem kdysi chtěl skoncovat se životem. Bylo to u Svatého Rocha, měl jsem tehdy v kapse nabitou pistoli a byl jsem již rozhodnut: ještě hodinu a nebudu mezi živými… Vaše slovo, abbé, mě tehdy zastavilo na samém kraji propasti: zůstal jsem naživu…"

„A děkujete za to Bohu?"

„Z celé duše!" řekl Salvator s pohledem upřeným na Fragolu. „Vždyť proto jsem vám řekl: Otče, ať za mnou přijdete v kteroukoliv denní či noční hodinu, ať na mně budete žádat cokoliv – vždy budu připraven vám podat pomocnou ruku."

„Vidíte, že jsem přišel," pronesl abbé tiše.

„Co pro vás mohu udělat?"

„Věříte, že otec je nevinen?"

„Je to mé nejhlubší přesvědčení. A byl bych rád, kdybych vám mohl pomoci při hledání důkazů o jeho nevině."

„Mám takový důkaz," řekl důrazně Dominik.

„A potřebujete, abych vás podpořil…"

„Potřebuji jen jednu věc, v které mi sotva budete moci přispět… Ale protože jste řekl, že se na vás mohu obrátit s čímkoli…"

„Otče," řekl Salvator, „povězte, co si přejete!"

„Audienci u krále, příteli… a to nejpozději zítra či pozítří! Takovou věc, vidíte, je těžko zařídit… jistě i pro vás."

Salvator se s úsměvem obrátil k Fragole.

„Kdož ví!" řekl. „Holubičko, vyleť z archy a přines nám olivovou ratolest!"

„Ach, pane abbé," povzdychla Fragola, přešla do sousední místnosti, vrátila se s kloboukem se závojem na hlavě a přehodila si

přes ramena plášť z anglické látky. Pak nastavila Salvatorovi tvář k polibku, pohledem pozdravila Dominika a odešla.

„Posaďte se, otče," ozval se Salvator. „Myslím, že souhlas ke slyšení u krále budete mít velice brzy."

„Ale… jak je to možné," vypravil ze sebe ohromený kněz, prohlížeje si Salvatora s nelíčeným údivem. „Odpusťte, ale to máte při svém skrovném zevnějšku takovou moc?"

„Důstojný otče, jsem jako vy. Musím sám kráčet cestou, kterou jsem si vytyčil. Ale jestli někomu někdy vypovím příběh svého života, slibuji, že ho vypovím – vám…"

Zhruba v touž hodinu, kdy Dominik vcházel v ulici Mâcon do bytu Salvatora, shromáždily se v zimní zahradě Reginy de la Mothe-Houdan v paláci na bulváru des Invalides tři ženy a malé děvčátko řečené Včelka, Abeille. Ty tři ženy jsou čtenáři dobře známé – hostitelka hraběnka Rapptová, paní Lydie de Marande a Carmélita;

hraběnka a paní de Marande byly zvědavé na to, jak Carmélita strávila noc, a Regina jí krom toho chtěla odevzdat pozvánku na velký ples ministerstva zahraničí, jehož se mohla zúčastnit buď jako vystupující umělkyně, anebo jako host. Carmélita se rozhodla přijmout pozvání jako umělkyně, jako zpěvačka (dohodly se, že Regina ji uvede a že ji bude zase doprovázet na klavír). Prošla zkouškou tak tvrdou, ale také tak blahodárnou, že se už nemusela obávat žádného obecenstva, ani tohoto ministerského. Kolem tří mladých žen poskakovalo vesele děvčátko Abeille, zvědavá Reginina sestřička, která chtěla také vědět, co všechno se včera večer přihodilo. I od své sestry, kterou překřtila na vílu Srdíčko pro její útlocit, i od Carmélity, které pro její podivuhodný hlas říkala víla Slavíček, i od paní de Marande, pro niž vynalezla jméno Tyrkysová víla, protože nosila šperky s nejkrásnějšími tyrkysy z celé Paříže.

„Ó, království víl je dnes úplné!“ zaradovalo se děvčátko, když se objevila ještě čtvrtá z jejích známých vil – Mignon, v níž bychom poznali Fragolu.

Všechny tři mladé ženy se jí vrhly vstříc a svou přítelkyni, která s nimi bývala jen málokdy, postupně zobjímaly a zulíbaly. Abeille kolem nich poskakovala jako kůzlátko, dožadovala se svého podílu na těch něžnostech a volala: „A já nedostanu pusinku? Mě už nemáš ráda, Mignon?“ A Fragola se k ní ihned sklonila, vyhodila ji oběma rukama do vzduchu jako ptáčka, pokryla její tvářičky polibky a opakovala:

„Ale to víš, že tě mám ráda, to víš, že tě mám ráda…“

„Když ty se teď tak málo dáš vidět!“ domlouvaly Fragole Regina a Lydie de Marande.

„Máte pravdu, sestřičky,“ přitakávala Fragola, „jenže vy jste princezny, a já jen ubohá Popelka, a ta se musí držet doma při krbu…“

„Ty nejsi Popelka, ty jsi dnes princezna Smutná tvářinka,“ řekla Abeille a pokývala hlavičkou.

„Vážně, vypadáš nějak posmutněle, stalo se ti něco?“ řekla Regina. „Anebo snad… jemu?“

„Ne, bohudík ne, ani jemu, ani mně… Ale jednomu našemu příteli,“ odpověděla Fragola.

„Známe ho?“ zeptala se Lydie de Marande.

„Abbé Dominik… Jeho otec… byl odsouzen na smrt!“

„Och!“ vykřikla bolestně Carmélita. Dominik byl přítelem

Colombana, byl tedy i jejím přítelem. „Nedá se pro něj aspoň něco udělat?“

„Požádat o milost!“ navrhla Regina. „Můj otec je s králem dost zadobře, mohl by se snad přimluvit.“

„To ne, má drahá Regino, tolik abbé nežádá. Ale mohla bys pro něj udělat jinou věc.“

„A to?!“

„Opatřit mu audienční list ke králi.“

„A na kdy?“

„Na zítra… nebo nejpozději na pozítří.“

„A… víc nic?“

„Ne. Aspoň zatím ne.“

„Miláčku, zazvoň prosím,“ řekla Regina.

Abeille zacinkala zvonkem, ale tvářička se jí protáhla:

„A to oni ho zabijí, sestřičko?“

„Ne, miláčku, uděláme všechno, aby se něco takového nestalo," řekla Regina, a neztrácejíc ani minutu, obrátila se k pokojské, která se mezitím objevila. „Nanon, dejte prosím zapřáhnout a oznamte otci, že odjíždím v důležité záležitosti do Tuilerií k vévodkyni de Berry."

„Och, sestřičko! Ty jedeš k Madame?" vykřikla malá Abeille. „To bych chtěla jet s sebou! Slečna mi řekla, že mám přijít vždycky, když pojedeš ty nebo otec k Madame!"

„Budiž, tak ale rychle!"

„Ó, to je něco! To je něco!" veselila se Abeille. „Ano, má sestra řekne Madame, že pan abbé se musí jít podívat na krále, a já zas povím Slečně, že my pana abbého známe a že nikdo nesmí jeho otci ublížit!"

„Ach, ty mé milé dítě!" Fragola vzala malou do náručí, ale Regina už naléhala:

„Pojďme, pospěšme si, Abeille! Musíš to udělat tak, jak jsi řekla! To bude úplně nejlepší!" usmála se a podívala se na pendlovky. „Je jedenáct, k obědu se vrátíme. Počkej na mne, Fragolo!"

Všechny tyto čtyři mladé ženy byly vychovány v císařském penzionáte v Saint-Denis. Regina jakožto dcera dosud žijícího generála de la Mothe-Houdan; Lydie jako dcera zemřelého již plukovníka Laclose; Carmélita jako dcera kapitána Gervaise, zabitého u Champaubert; a Fragola jako dcera trubače Ponroye, padlého u Waterloo. Divíte se, že v domově vyhrazeném výlučně dcerám důstojníků přijali i dceru obyčejného trumpetisty? Jak by ji nepřijali, když si to přál sám císař Napoleon! V osudové bitvě, v těch chvílích, kdy pociťoval, že průběh akcí se mu vymyká z rukou, potřeboval poslat rozkaz generálu hraběti de Lobau, a tu zahlédl mladého trubače. Zavolal si ho a řekl: „Doručíš můj rozkaz generálovi Lobauovi. Musí to být rychle a nejkratší cestou. Tedy ohněm bitvy. Bojíš se?" „Mám Čestnou legii," odpověděl trubač hrdě, „a splním svůj úkol." „Tu je rozkaz pro generála. Máš nějaké přání?" řekl císař. „Kdybych padl, chtěl bych, aby moje dcera Athenais Ponroyová, která teď bydlí u matky v ulici des Amandiers, byla vychována v důstojnickém domově v Saint-Denis jako důstojnická dcera," odpověděl trubač. „Stane se; a teď si pospěš," slíbil císař – a na svůj slib nezapomněl. S nasazením života trubač prošel bitevním polem a těžce zraněný, se zlomeným stehnem a dvěma kulkami v těle,

odevzdal císařovy rozkazy, ještě než naposledy vydechl. Už nikdy nikdo neslyšel o trubači Ponroyovi – ale císař hned po návratu do Paříže přikázal, aby v Saint-Denis přijali mezi dcery plukovníků a maršálů Athénais Ponroyovou – které později Salvator dal jméno Fragola, Jahůdka.

Tak se tedy dostaly k sobě čtyři dívky z tak rozdílných rodů a z tak rozdílných majetků, čtyři dívky, které jako by zastupovaly starou šlechtu, novou šlechtu z doby císařství, měšťanstvo i obyčejný lid. Spojila je od prvních krůčků v penzionátu blízkost srdcí, společný věk, živé sympatie. Peníze, společenské postavení, urozený původ – to všechno v jejich mladém přátelství nehrálo žádnou úlohu. Jedna cítila jako druhá, dcera generála jako dcera trubače, nerozlučné sestry se dělily o své naděje, o své radosti, o své sny – a co jiného je v tomto období život nežli snění?

Potom jednoho dne společný život skončil a každou z nich odvedl

rodný dům na jinou cestu: jednu na předměstí Saint-Germain, druhou na předměstí Saint-Honoré, tuto na předměstí Saint-Jacques, onu do Saint-Antoine. Život v penzionáte, ten dlouhý, sladký sen, skončil a začínal skutečný život.

Ale ať jakákoliv náhoda či štěstí je rozválo do různých stran, nezapomněly na sebe. Přísahaly si, že si i dál budou navzájem pomáhat, že na sebe nezapomenou, že se budou mít rády do posledních dnů života. A domluvily se, že rok co rok se sejdou o Popeleční středě na polední mši v chrámu Notre-Dame. Regina a Lydie se stýkaly ovšem častěji, ale i když Carmélita a Fragola v oněch dvou třech letech, jež uplynuly od jejich odchodu z penzionátu, se vídaly řidčeji, jejich přátelství to nemohlo nijak oslabit. A protože věřily ve stejné ctnosti, protože sdílely stejné city, protože byly stejně ochotny se obětovat, protože se jim otvíraly dveře do kruhů u dvora, u šlechty, armády, duchovenstva i univerzit, zdálo se, že jsou přímo předurčeny k tomu, aby konaly dobro, aby je vždy a všude podporovaly.

Avšak teď poslouchejme; slyšíme vyzvánět poledne a po chvíli zahrčí pod okny Reginin vůz; tři mladé ženy, dosud se živě bavící, mimovolně vstanou; všem tluče srdce v jednom taktu – jen Fragole ještě o něco prudčeji než ostatním.

A ještě než se rozletí dveře, ještě než se objeví v zimní zahradě Regina se svou malou sestřičkou, je slyšet Abeillin vítězný hlásek:

„Už jsme tady, už jsme tady, už jsme tady! A sestra má povolení k audienci!“

21.

Odklad

Král Karel Desátý nebyl toho dne vůbec v dobré náladě. Přestože se zúčastnil mše po boku Jejich královských Výsostí pana dauphina a paní vévodkyně de Berry, přestože přijal Jeho Excelenci kancléře, přestože promluvil s knížetem Talleyrandem a s maršály a přijal pozdravy papežského nuncia a vyslance Sardinie a Neapolska, přestože mu složil hold zástup poslanců a generálů, mráčky na

králově čele to nijak nerozptýlilo. Naopak jeho tvář vyjadřovala – a to u něho nebývalo obvyklé – hluboké znepokojení. Ten královský stařík, spíš dětsky bezstarostný, měl dobré a jednoduché srdce a byl přesvědčen, že se dal dobrou a jedině správnou cestou. Ale kdopak se vyzná v poddaných? Páni *kramáři* (jak páni ode dvora nazývali měšťany) reptali, když povolil jejich gardě, aby veřejně vystoupila, a hudrovali neméně, když se rozhodl ji zakázat! Co vlastně chtějí?

Když uslyšel, že se dostavil návštěvník, pro nějž si jeho neteř vyprosila audienci, zdvihl hlavu od listin, jimiž se probíral, a řekl nezúčastněně:

„Abbé Dominik Sarranti? Ano, vím… uveďte ho!“

Abbé stanul na prahu s rukama zkříženýma na prsou a v hlubokém úklonu.

„Vstupte, pane,“ vybídl ho král pokynem ruky. Měl na sobě podle svého zvyku svou oblíbenou modrou, stříbrem zdobenou uniformu, ve které ho Vernet namaloval, jak vykonává přehlídku. „Pane abbé, skutečnost, že jsem vám udělil v tak krátkém čase slyšení, vám jistě dokazuje, v jaké mimořádné úctě mám všechny sluhy boží.“

„To Vaše Veličenstvo ověnčuje slávou,“ řekl Dominik, „a je to také jedna z nejkrásnějších vlastností, pro které lid Veličenstvo tak miluje.“

„Poslouchám vás, pane abbé,“ řekl král a zaujal postoj příznačný pro všechny panovníky ve chvílích audience. „Veličenstvo, můj otec byl odsouzen k smrti.“

„Vím to, pane, a sdílím váš žal.“

„Ale zločiny, za které byl odsouzen, můj otec nespáchal…“

„Promiňte, pane,“ přerušil ho král, „ale porotci nebyli toho mínění.“

„Sire, porotci jsou jen lidé a zdání leckdy může klamat.“

„V tom s vámi souhlasím, pane abbé… ovšem ve smyslu synovské útěchy, ne ve smyslu lidského práva. Avšak nalézat spravedlnost je věcí lidí, a proto musíme uznat jejich nález i v případě vašeho otce.“

„Sire, já mám důkaz otcovy neviny!“

„Důkaz otcovy neviny?“ opakoval král udiveně. „Proč jste ho tedy nepředložil?“

„Nemohl jsem.“

„Naštěstí ještě není nic ztraceno. Dejte ho mně.“

„Sire,“ Dominik sklonil hluboce hlavu, „to bohužel není možné.“

„Jak to, že to není možné? Jaký důvod může bránit člověku, aby prokázal nevinu odsouzeného, a to zejména, když jde o otce a syna?“

„Veličenstvo ví, že sluha boží by ho nikdy nemohl a ani nechtěl klamat! Ať nejvyšší Pán, jehož jsem nejpokornějším sluhou, mne ztrestá, jestli lžu, když prohlašuji u nohou Vašeho Veličenstva, podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, že můj otec je nevinen a že jednoho dne o tom předložím nezvratný důkaz!“

„Pane abbé, chápu vaše synovské city a vážím si jich. Ale dovolte, abych odpověděl jako panovník. Kdyby se zločin, z něhož váš otec byl obviněn a za nějž má pykat, týkal přímo mé osoby, kdyby to byla urážka, politický akt nebo třeba i úklad proti státu, udělal bych možná i to, co učinil můj ubohý, Louvelem smrtelně zraněný syn. S ohledem na váš kněžský stav bych vašemu otci udělil milost…“

„Sire…“

„Ale věci se mají jinak. Prokurátor přece žaloval zločin loupežné vraždy a únosu… Nebyla ohrožena ani důstojnost trůnu, ani královská moc nebo státní zřízení. Byla však zasažena sama lidská společnost – Och, vím, je to kruté, co říkám, ale musím vám to povědět, abych vám vysvětlil důvody svého odmítnutí.“

„Sire! Sire, kdybych já směl promluvit!“ vykřikl abbé Dominik a sepjal ruce.

„Zločiny, z nichž byl váš otec podle výroku poroty nejen obviněn, nýbrž i usvědčen, a porota je podle ústavního zákona v tomto smyslu neomylná, jsou přece ty nejpodlejší, nejnižší, nejtrestuhodnější! Žádat milost…“

„Sire! Proboha, Sire, nevyslovujte to strašné slovo. Já jsem nepřišel žádat o milost!“

Otec Dominik klesl před králem na kolena.

„Sire, před vámi teď nekleží syn prosící o milost – ale člověk, který poznal nevinu jiného člověka, a teď k vám úpěnlivě volá: Není to poprvé, co se lidská spravedlnost mýlí! Vzpomeňte na Calase, Sire! Vzpomeňte na Labatta! Rozpomeňte se na Lesurguse! Ludvík Patnáctý, váš vznešený děd, řekl, že by dal celou jednu provincii za to, kdyby Calas nebyl popraven za jeho vlády… Sire, aniž byste to tušil, dopouštíte, aby sekera dopadla na hlavu nevinného člověka! Ve jménu živého Boha vás zapřísahám! Viník se zachraňuje a bezúhonný jde na smrt!“

„Ale jestliže znáte viníka,“ řekl král pohnut, „řekněte, jak se jmenuje, jinak vy sám se stáváte katem! Mluvte, to není vaše právo, nýbrž vaše povinnost!“

„Sire, má povinnost je mlčet,“ řekl abbé tiše a oči se mu zalily slzami.

„V tom případě mi ovšem nezbývá než podrobit se výroku pánů porotců,“ řekl král, už trochu uražený tím, co považoval za mnichovu tvrdohlavost, a posunkem naznačil, že považuje audienci za skončenou.

Avšak jakkoliv bylo jeho gesto rozkazující, Dominik jako by je nevzal na vědomí.

„Sire,“ pokračoval uctivým, ale pevným hlasem, „já nežádám Vaše Veličenstvo o milost – já prosím o odklad.“

„O odklad?“

„Ano, Sire.“

„Na jak dlouhou dobu?“

„Na padesát dní.“

„Zákon připouští, aby se odsouzený během tří dnů odvolal proti rozsudku, a jednání o odvolání trvá vždy nejméně čtyřicet dní…“

„Ano, Sire…,“ Dominik zaváhal. „Ale otec se nikdy neodvolá! Neudělá nic, aby unikl rozsudku.“

„V tom případě bude dán průchod spravedlnosti!“

„Sire! Prokažte, pro živého Boha prosím, jednomu z jeho služebníků milost, o kterou žádá!“

„Ach, pane abbé… ať se otec odvolá, ať nepohrdá soudem a pak… uvidím, zda si zaslouží čtyřicetidenní odklad.“

„Čtyřicet dní však nestačí, Sire,“ řekl Dominik. „Potřebuji padesát dní!“

„Padesát dní! A proč právě padesát, pane abbé?“

„Musím vykonat dlouhou a namáhavou cestu. Musím dosáhnout slyšení u člověka, kterého bude těžko přesvědčovat, Sire, tak jako vás. Mám před sebou tři sta padesát mil, Veličenstvo!“

„A to je chcete zdolat… pěšky?“

„Ano, Sire. Tak jako putují poutníci, kteří si chtějí vyprosit nejvyšší milost.“

„A kdybych vám nabídl prostředky…“

„Sire, použijte je k nějakému dobročinnému účelu. Já jsem složil slib, že vykonám tu cestu pěšky a bos… a ten slib splním.“

„A můžete se zavázat, že po těch padesáti dnech podáte důkaz o nevině svého otce?“

„Přísahám, Sire, že nebudu-li s to po návratu z cesty prokázat otcovu nevinu, přijmu ortel lidské spravedlnosti a odsouzenému řeknu spolu s králem: Svolávám na vás milosrdenství boží!“

Král vzhlédl ke knězi, znovu pocítil dojetí, ale jak vzal do ruky listiny ležící na stole a přelétl je rychlým pohledem, jeho tvář se opět zachmuřila, zchladla, zneklidněla. A věru měl proč být zachmuřený, chladný, zneklidněný – vždyť černé na bílém tu měl v kostce životopis dvou zarputilých revolucionářů.

První listina podávala zprávu o Sarrantim od chvíle jeho odchodu z Paříže. Sledovala ho do Indie na dvůr Runjeta-Singa, upozorňovala na jeho styky s generálem Lebastardem de Prémont, člověkem krajně nebezpečným, jak se uvádělo, pokračovala popisem spikleneckých událostí v Schönbrunnu, jež zmařila Jackalova ostražitost, a pak ho provázela na cestě do Paříže až do okamžiku jeho zatčení. Na okraji listiny byla připsána tato slova: Usvědčen kromě toho ze zločinu únosu, loupeže a vraždy, za kteréžto zločiny byl odsouzen.

Dominikův životopis na druhé listině nebyl méně podrobný. Začínal jeho odchodem ze semináře, označoval ho za žáka abbého Lamennaise, dále ho vinil z účasti na tajných schůzkách v pařížských podkrovních bytech, kde se nehlásalo slovo boží, ale revoluční propaganda, a citoval takové jeho výroky, že by to vyvolalo nejostřejší protesty vysokých duchovních představených, kdyby nepodléhal španělské řeholi, ve Francii dosud nezavedené. A na konec dokumentu se navrhovalo vypovědět Dominika jakožto člověka nebezpečného do ciziny.

Podle toho, co si král přečetl, Sarranti a jeho syn byli dva krvežízniví, jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet: jeden mával mečem, jímž chtěl zvrátit trůn, druhý pochodní, jíž chtěl podpálit svatou církev.

Král se zachvěl a vrhl na Dominika podezíravý pohled. Kněz s hrdě vztyčenou hlavou a jenom lehce naznačenou úklonou ustupoval o dva nebo tři kroky, chystaje se odejít. Ve výrazu očí i rtů se objevil náznak pohrdání panovníkem, který zapudil hlas srdce a popřál sluchu hlasu nenávisti a opovržení silného nad bezmocným. Karel Desátý zachytil ten záblesk pohledu a jako všichni Bourboni, náchylní k prokazování přízně, pocítil výčitky svědomí.

„Pane abbé,“ zavolal na Dominika, jenž se už už chtěl odporoučet, „neodpověděl jsem ještě s konečnou platností na vaši žádost ani ano, ani ne! A jestli jsem se dosud nevyjádřil, bylo to proto, že jsem před svým zrakem, vlastně spíš ve svých myšlenkách uviděl stíny tolika nespravedlivě obětovaných spravedlivých lidí.“

„Sire,“ zastavil se abbé a pokročil o krok nebo o dva vpřed, „ještě je čas. Stačí, abyste vyslovil jediné slovo.“

„Dávám vám dva měsíce lhůty, pane abbé,“ pravil král a zaujal svůj obvyklý vznešený postoj, jako by litovat, jako by se styděl, že podlehl svému pohnutí. „Ale… slyšíte?… nechť se váš otec odvolá! Jsem někdy ochoten odpustit vzpouru proti královládě, ale nejsem nikdy ochoten prominout rebelii proti právu!“

„Sire, umožníte mi, abych vám ihned po svém návratu směl podat zprávu?“

„Ano, pane, to si dokonce přeji,“ odpověděl král a zazvonil na zvonek.

Objevil se komorník.

„Zapamatujte si tohoto pána,“ řekl Karel Desátý, „má ke mně ve své záležitosti kdykoliv okamžitý přístup. Upozorněte na to služebnictvo.“

Abbé se uklonil a vyšel ven. Cítil, že jeho srdce je naplněno radostí – ne-li hlubokým vděkem.

22.

Rozhovor v cele

Všechny květy naděje, které klíčí tak pomalu v lidských hrudích a tak zřídkakdy poskytují plody, se rozvinuly v srdci abbého Dominika s každým krokem, jímž se vzdaloval královskému majestátu a přibližoval všedním lidem. Když kladl nohu na poslední stupeň palácového schodiště, usmíval se vstříc Salvatorovi, jenž ho očekával s horečným napětím, ale také s obavami, na nádvoří tuilerijského paláce. Nemusel se ho na nic vyptávat, Dominikova rozzářená tvář mluvila za všechno.

„Vidím, že jste dobře pochodil," uvítal ho. „Král poskytl odklad."

„Ano," přisvědčil abbé. „Je to v podstatě výborný člověk!"

Když tak v duchu uvažoval o slabošství nešťastného monarchy, zdálo se mu nemožné, že by tento člověk, shrbený pod tíhou let, netečného dobráckého ducha, představoval vůbec překážku pro dílo té velké bohyně, ubírající se světem od chvíle, kdy lidský génius zapálil její pochodeň, oné vznešené bohyně jménem *svobody*.

„To mne s ním trochu smiřuje," řekl Salvator. „Je od přírody dobrák, to omlouvá jeho slabosti. Musíme být shovívaví k těm, kdo se nikdy nedozvídají pravdu… Teď půjdete za otcem do vězení?"

„Ano."

„A potom?"

„Okamžitě chci opustit Paříž."

„Mohu vám být v něčem nápomocen?"

„Mohl byste urychlit formality při vystavení cestovního pasu?"

„Můžete ho mít vůbec bez formalit."

„Počkejte tedy na mne doma. Ohlásím se."

„Raději na vás počkám na nábřeží. Jsou tři hodiny a déle než do čtyř se ve vězení stejně nesmíte zdržet."

Stanuli u brány ponuré budovy zvané Conciergerie. Dominik stiskl svému mladému průvodci ruku a přikývl:

„Dobře. Za hodinu mne čekejte!"

Zmizel pak v temné brance a netrvalo dlouho a ocitl se tváří v tvář svému otci, kterému vykázali celu, do níž byl kdysi uvržen Louvel. Sarranti seděl na stoličce, a když uviděl syna, vstal a vyšel mu vstříc. Dominik se uklonil s onou uctivostí, jakou prokazujeme mučedníkům.

„Čekal jsem vás, synu," řekl Sarranti, a v jeho hlase jako by zazněl vyčítavý tón.

„Není to moje vina, že jsem nepřišel dřív, otče."

„Věřím," odpověděl vězeň a stiskl Dominikovi obě ruce.

„Přicházím z Tuilerií," pokračoval abbé. „Byl jsem u krále."

„U krále? Proč jste byl u krále? Doufám, že jste nešel žádat ho o milost!"

„Nikoliv, otče!" řekl spěšně abbé.

„Tedy proč?"

„Abych ho požádal o odklad."

„O odklad? A proč o odklad?"

„Zákon vám dává možnost se odvolat do tří dnů proti soudnímu výroku. Není-li důvod k rychlému provedení rozsudku, trvá projednání čtyřicet až dvaačtyřicet dnů. Já jsem od krále dostal odklad na dva měsíce.“

„A proč jste chtěl dva měsíce?“

„Protože je potřebuji, abych dokázal vaši nevinu.“

„Já se neodvolám, Dominiku,“ řekl rozhodným hlasem Sarranti.

„Otče…“

„Neodvolám se a zakázal jsem to i svému obhájci. Odmítám jakékoliv odklady. Odsoudili mne, chci, aby vykonali trest. Odmítám své soudce, nikoliv kata!“

„Otče, dopřejte mi sluchu!“ zašeptal prosebně kněz.

„Vím, Dominiku, co mi chcete říci. A vím, co mi právem můžete vyčítat.“

„Otče, drahý otče,“ zasténal abbé, svezl se na kolena a sevřel otcovy ruce a pokrýval je polibky. „A když vám povím, že nevina, kterou chci dokázat před očima všech, bude jasná jako boží den, jako světlo padající mřížemi do této kobky…?“

„Pak odpovím, že po mé smrti bude ještě jasnější!“

„Nesmíte se poddávat svému rozhodnutí, otče! Vám přináší smrt a mně zoufalství a možná záhubu mé duše! Anebo odmítáte proto, že nevěříte mým slovům? či myslíte, že vás chci oklamat, jen abych prodloužil váš život o dva měsíce? Ale já vám přísahám, otče, že slova vašeho syna nejsou liché sliby! Přísahám, že mám důkaz vaší neviny tady u sebe.“

Dominik položil pravici na svou hruď. Sarranti ustoupil o krok a upřel na syna pohled ohromený i poznamenaný nedůvěrou.

„A ty jsi jej, synu, nepředložil?!“ vykřikl a namířil proti Dominikovi prst. „Tys dovolil, aby vynesli nad tvým otcem rozsudek, aby ho odsoudili k potupné smrti? A přitom jsi měl důkaz o nevině po ruce?“

Sarranti přitiskl svůj prst až k mnichově hrudi, ale Dominik jej lehce odsunul.

„Otče, jako že jste čestný muž a jako že já jsem váš syn, říkám vám, že byste mnou hluboce pohrdal, kdybych chtěl bránit vaši čest okamžitým předložením tohoto důkazu. To pohrdání by vám připravilo smrt krutější, než přináší katovo železo.“

„Ale když jsi nemohl předložit svůj důkaz nyní, jak s ním můžeš počítat do budoucna?“

„Otče…, to je druhé tajemství, které nesmím vyjevit, tajemství mezi mnou a Pánembohem.“

„Vidím v tom příliš mnoho záhad, synu,“ řekl po chvíli odsouzenec strohým hlasem. „A já nikdy nepřijímám to, co nejsem s to pochopit. Nechápu, synu… a proto odmítám!“

Pokynul Dominikovi, aby se zvedl, a sám ustoupil o několik kroků.

„A už dost o tom! Ušetřte mne dalších debat! Měli bychom poslední hodiny na této zemi, které nám jsou souzeny, prožít co nejpříjemněji.“

Dominikovi se vydral z hrudi povzdech; jestliže otec jednou vyřkl tato slova, uvědomil si, nemůže už doufat v pranic; a přece když vstával ze židle, stále dál dumal o tom, jakým způsobem by mohl

změnit rozhodnutí tohoto nezlomného člověka. Otec zatím přešel dvakrát třikrát úzkou vězeňskou kobku, zastavil se, ukázal znovu na židli, pak si přisedl k synovi, a jako by sbíral své vnitřní síly, oslovil abbého, který tu seděl se svěšenou hlavou a s bolestně sevřeným srdcem:

„Synu, musím se přiznat, že kromě žalu nad tím, že se musíme rozloučit, mne v těchhle posledních chvílích před hodinou smrti tíží lítost, vlastně spíš obava, že jsem svůj život nevyužil dobře… Jste, synu, člověk vysokých morálních zásad, a právě proto bych rád znal váš názor. Váš soud. Užíval jsem rozumu, jímž mne Stvořitel obdařil, abych pomáhal bližním, dobře, anebo špatně? Někdy opravdu se mi zdá, že všechna má rozumová schopnost lidem ani v nejmenším neprospěla. Něco jiného je dát své síly do služeb civilizace a napomáhat cestám jejího pokroku; a něco jiného je zasvětit svůj život jediné myšlence, přesněji řečeno jedinému muži, byť i sebevětšímu…“

„Ach, otče, otče,“ zvolal Dominik, upíraje svůj vroucí pohled na vězně.

„Jen poslouchejte, můj synu, jen poslouchejte dál… Ano, mám pochyby, mám strach, jestli jsem nešel špatnou cestou. Když mám teď opustit tento svět, zpytuji svědomí, a jsem rád, že se s ním vyrovnávám před vámi. Myslíte, že jsem možností, jimiž jsem byl obdařen, využil vskutku nejlépe, jak jsem mohl? Že jsem splnil úkoly, které jsem si předsevzal? Dominiku, čekám na vaši odpověď!“

Dominik klesl otci k nohám.

„Otče, neznám pod sluncem člověka srdnatějšího a upřímnějšího ve službě věci, kterou pokládá za spravedlivou a dobrou. Můj drahý otče, vy jste splnil úkol, který jste si dal, svrchovanou měrou! Kobka, v níž právě teď jsme, je přece hmatatelným svědectvím velikosti vašeho ducha!“

„Děkuji, Dominiku,“ vydechl Sarranti. „Jestli pociťuji v něčem útěchu před smrtí, pak v pomyšlení, že můj syn má právo být hrdý na můj život. Opouštím vás, mé drahé, jediné dítě, aspoň bez výčitek, i když s lítostí. Zahlédl jsem však jakoby v přítmí dálek paprsek světla, světla lepšího života, příslib vysvobození mé země a kdoví, snad i osvobození všech národů.“

„Ano, otče,“ zvolal abbé, „neztrácejte prosím ze zřetele ten paprsek světla, ten ohnivý sloup, který má dovést Francii do zaslíbených

končin! Ale teď, prosím, vyslyšte zase vy mne. Vy jste svými slovy vnesl jasno do otázky, které už tolik šlechetných lidí, ať už to byl kdokoli, obětovalo své životy! Vy jste přece řekl: *člověk a myšlenka.*“

Sarranti si přejel dlaní vlhké čelo, jako by zaháněl chmury, které by mohly zatemnit jeho mozek a zabránit mu, aby pochopil synova slova. Upřel oči na Dominika a přikývl.

„Člověk a myšlenka, otče – v tom je řečeno vše! Člověk ve své pýše věří, že je pánem myšlenky, ale naopak právě myšlenka bývá pánem člověka. Možná že budu mluvit nejasně, ale poslouchejte dobře, co říkám. V průběhu věků myšlenka září jako slunce a oslepuje člověka, který v ní vidí božskou jiskru. Když se objevila tam nad řekou Ganges za pohořím Himaláje, osvítila tu prvotní civilizaci, jež se nám zachovala jen v ústním podání. Nevíme, jak dlouho trvala éra Indie; Egypt zářil tři tisíce let; zplodil Řecko a v antické společnosti dosáhlo pohanství vrcholu. Pak přišel Spravedlivý a ve chvíli, kdy vyřkl svá poslední slova, nebesa zahřměla a země se otevřela a tato puklina sahající od pólu k pólu oddělila jako propast starý věk od nového času. Bylo třeba začít se vším znovu. Pradávná myšlenka měla až dosud jméno civilizace; od této chvíle dostala nové pojmenování – *svoboda!* V pohanském světě civilizace nepotřebovala svobodu, jen se podívejte na Egypt, Indii, Persii, Řecko i Řím… Ale dnes již není civilizace bez svobody. Padl Řím, padlo Kartágo, padla Granada a zrodil se Vatikán…“

„Můj synu,“ přerušil Dominika vězeň hlasem prozrazujícím pochyby, „cožpak Vatikán je chrámem svobody?“

„Aspoň jím byl do doby Řehoře Sedmého… Ach ano, otče, právě tu je třeba oddělit člověka od myšlenky! Myšlenka, která se vymyká z papežových rukou, přechází do rukou krále Ludvíka Tlustého. Francie bude napříště pokračovatelem Říma. Francie, která zajíkavě vysloví slovo *komuna.* Francie, která nalezne výraz pro odstranění otroctví. Řím nemá již nic než mrtvé Kristovo tělo – avšak Francie má jeho živé slovo, jeho zvěst, jeho… myšlenku! Hleďte, jak se vynořuje pod jménem *komuny*… to jest práv lidu, demokracie, svobody! Otče, otče, dějinné události jsou vždy jiné, ale ať jim říkáme komuna, selské bouře, povstání městského lidu, lidové rebelie či Velká revoluce, jde tu vždycky o stejnou myšlenku, která se přetváří a která s každým stupněm narůstá. Ta kapka krve, která vytryskla z úst prvního člověka, když vykřikl na náměstí v Cambrai

komuna a když mu pak za to vyrvali jazyk jako rouhači, ta kapka krve je pramenem myšlenky demokracie. Nejdřív jen pramínek, pak potůček, potom bystřina, pak říčka, řeka, veletok, moře a oceán!“

Odsouzenec, který ještě nikdy neslyšel podobné úvahy, ještě víc soustředil svou pozornost.

A mnich pokračoval:

„Tři muži byli vyvoleni, aby se stali nástroji myšlenky a aby dali podobu stavbě křesťanského světa. Caesar, Karel Veliký a Napoleon. Všimněte si, otče, že žádný z těch tří vlastně neví, co činí, ba zdá se, že všichni sní o pravém opaku toho, co uskutečňují. Pohan Caesar připravuje příchod křesťanství; a despota Napoleon… připravuje svobodu. Dovolte, otče, abych právě na něm rozvinul trochu šířeji svou teorii. Napoleon, anebo spíše Bonaparte, protože tento obr má dvě jména, jako má dvě tváře, pokulhával sice za velkou myšlenkou Francie, ale předstihoval všechny myšlenky u ostatních národů. Králové jsou často slepí – nepostřehli, co v něm bylo, a jako blázni mu vypověděli boj. Ale Bonaparte, člověk určité myšlenky, použil všeho, co bylo ve Francii a mezi jejími syny nejčistší, nejrozumnější, nejpokrokovější. Vytvořil své batalióny, batalióny myšlenky, jež všude, kam vkročily, přinášely smrt králům a život lidu. V místech, jichž se dotkl duch Francie, učinila svoboda vzápětí obrovský skok vpřed, roznášela revoluce, jako rozsévač rozhazuje zrní. Napoleon v roce 1815 padne, ale žeň, kterou připravoval, již uzrává. V roce 1818 žádají v Bavorsku a Bádensku konstituci a dostávají ji. O rok později se děje totéž ve Württembersku. 1820 propuká revoluce ve Španělsku a Portugalsku, a v témž roce žádají konstituci v Neapolsku a Piemontu. Roku 1821 povstanou Řekové proti Turkům. Muž uvězněný na skalisku Svaté Heleny je uložen do hrobu pod kamennou desku beze jména, ale myšlenka je svobodná, myšlenka ho přežila, je nesmrtelná! Jen jeden jediný národ, příliš vzdálený zeměpisnou polohou své země, unikl vlivu Francie. Francie vstupuje do Ruska, ale Rusko před Francií couvá. Svoboda a otroctví nevejdou ve styk, žádné sémě nevyklíčí z této mrazivé země, protože před našimi vojsky neustupují jen armády, nýbrž i lid. Když vstoupíme do Moskvy, je liduprázdná, je v plamenech. Napoleonovo poslání se uzavírá, přichází chvíle jeho pádu. A pád Napoleona poslouží věci svobody právě tak, jako jí posloužil vzestup Bonaparta! Car, tak rozmyslný

tváří v tvář vítězícímu, si bude počínat neprozíravě ve chvíli jeho porážky. Hleďte, otče, už se ho chystá pronásledovat, a dva roky po požáru vlastního hlavního města vstupuje Alexandr do hlavního města Francie. Paříž nemohla přinést civilizaci Moskvě; Moskva si pro ni přišla do Paříže! A když se bojovník vrátí do arény a strčí hlavu do oprátky u Waterloo, otevírá Paříž své brány carovi znovu. Tři léta se drží u břehů Seiny bojovníci od Něvy, Volhy a Donu. Pak, nasáknuti podivnými, novými myšlenkami, se vracejí do své země a osm let nato propuká v Sankt Petěrburgu vzpoura… Drahý otče, zasvětil jste život člověku-myšlence: člověk je mrtvý, ale myšlenka žije. *Žijte pro ni i vy!*“

„Můj synu, co to říkáte?“ zvolal Sarranti a vrhl na Dominika pohled, v němž se údiv mísil s radostí, překvapením i hrdostí.

„Říkám, otče, že nemůžete odejít ze života po tak statečném zápase, dokud jste nezaslechl odbíjet hodiny budoucí volnosti. Svět je v pohybu, otče, Francie pracuje jako mocná sopka, stačí několik let, snad jen několik měsíců, a vyvalí se z ní proud lávy a ten pohřbí pod sebou všechno otroctví, všechna pokoření společnosti odsouzené k tomu, aby udělala místo společnosti nové!“

„Dominiku!“ vykřikl Korsičan vášnivě a v očích se mu při těch synových slovech zajiskřilo radostí. „Dominiku, mluvíš, jako bys byl členem nějakého tajného spolku, jako bys věděl, jakou tvář bude mít budoucnost!“

„Ne, nejsem členem žádného tajného spolku, otče! A tuším-li snad rysy budoucnosti, je to proto, že jsem je spatřil, když jsem se díval do minulosti. Nevím, co se chystá tajně, spiklenecky, ale vím, že se rozvíjí velký zápas před očima všech, v plném denním světle. Je to boj dobra proti zlu, a ti dva protivníci stojí proti sobě. Svět čeká… Musíte žít, otče, *žít!*“

Sarranti stiskl svému synu pravici.

„Ano, Dominiku. Teď si přeju žít dál. Ale… jak mám žít, když mne odsoudili?“

„To je už moje věc, otče!“

„Ale o žádnou milost žádat nebudu, Dominiku! Nechci přijmout nic od lidí, kteří dvacet let bojovali proti Francii!“

„Nevinný nemá co žádat o milost! Spolehněte se, že ochráním čest rodiny!“

„Ale jak, Dominiku? To je stále tajemství?“

„Hluboké a nedotknutelné, otče.“

„I pro otce?“

Dominik vzal otce za ruku a uctivě ji políbil.

„Dobře, nemluvme už o tom… Kdy vás opět uvidím, synu?“

„Za padesát dní, otče… Možná o něco dřív, ale určitě ne později.“

„Až za padesát dní…,“ zvolal ulekaně Sarranti. Připadalo mu, že do té doby už nebude mezi živými.

„Musím se vydat na dlouhou cestu… už dnes večer chci opustit Paříž. Otče, loučím se s vámi a… dejte mi požehnání!“

V Sarrantiho tváři se rozhostil vznešený a ušlechtilý výraz.

„Nechť tě Nejvyšší doprovází na tvé bolestné pouti, mé šlechetné srdce,“ řekl, pozvedávaje své ruce nad synovu hlavu. „Nechť tě ochrání před úklady i zradou, nechť tě přivede zase nazpět, abys otevřel dveře mého žaláře, ať už z nich vede cesta zpět do života, anebo na smrt!“

Pak uchopil do obou dlaní hlavu klečícího abbého, pohlédl na něho hrdě a něžně, vtiskl mu polibek na čelo a posléze spěšně pokynul, aby již odešel; to jistě proto, že se bál, aby hluboké dojetí, jímž jeho srdce překypovalo, nehledalo úlevu v pláči.

A abbé, který cítil, že mu rovněž síly vypovídají, se prudce obrátil a rychlým krokem opustil kobku, aby otec neviděl, jak se mu proudem řinou slzy z očí.

23.

Cestovní pas

Na hodinách odbíjela právě čtvrtá, když abbé Dominik opouštěl vězeňskou budovu Conciergerie.

U schodů na něj čekal Salvator. Mladý muž si okamžitě všiml neklidného výrazu mnichovy tváře, domyslil si, co se asi děje v jeho nitru, a pochopil, že mluvit s ním teď o jeho otci by znamenalo jitřit palčivou ránu. Omezil se tedy jen na několik věcných otázek:

„Co chcete podniknout teď, příteli?“ chtěl vědět především.

„Odjet do Říma. A to co nejrychleji.“

„Potřebujete cestovní pas?“

„Snad by ho mohl nahradit můj kněžský šat; ale lépe by bylo, kdybych ho měl, ušetřilo by mi to zdržení.“

„Pojďme tedy pro váš cestovní pas; jsme pár kroků od prefektury, a půjdete-li se mnou, nebudete dlouho čekat.“

Pět minut nato vstupovali na dvůr policejního ředitelství.

V temné chodbičce oddělení cestovních pasů na ně kdosi narazil. Salvator poznal Jackala, ale ten zahlaholil první:

„Ach, pan Salvator! Promiňte, prosím! Tentokrát se ani nebudu ptát, čemu vděčím za tu milou náhodu, že vás tu potkávám.“

„A copak to, že se nebudete ptát, pane Jackale?“

„Protože to vím, drahý pane Salvatore! Přicházíte požádat o cestovní pas!“

„Já potřebuji pas?“ zasmál se Salvator.

„O, to ne … ale tento pán,“ řekl Jackal a ukázal prstem na mnicha.

„Nu! Jsme před dveřmi kanceláře, kde vystavují cestovní doklady, moje zaměstnání, jak víte, mi nedovoluje opustit Paříž, bratr Dominik je tu se mnou… to není tak těžké si domyslet, že jde o cestovní pas důstojného pána, drahý pane Jackale!“

„Ano. A že je to *vaše* přání, abychom mu ho vystavili, to jsem si také domyslel a navíc se podle toho… jaksi zařídil.“

„Ach! Vy jste si to domyslil? A zařídil se podle toho? Tomu nerozumím.“

„Všechno vám to objasním! Byli byste tak laskaví, pánové, a zašli se mnou do kanceláře?“

„Prosím? Do vaší kanceláře?“

„Ale ne, do místnosti, kde vystavují pasy, pane Salvatore! Dokument pro pana abbého tam je už připraven!“

„Dokonce připraven?“

V Salvatorově hlase zaznával nádech pochybnosti.

„Ale, můj bože, to je samozřejmé,“ odpověděl Jackal s laskavostí, kterou tak rád stavěl na odiv. „Je potvrzen, chybí jenom podpis pana abbého.“

Došli ke dveřím úřadovny vzadu na chodbě proti vchodu. „Cestovní pas pro pana Dominika Sarrantiho,“ řekl Jackal vedoucímu, který seděl u pultu za dřevěnou mříží.

„Prosím, pane,“ zněla pohotová odpověď a Jackal vzápětí mohl abbému podat cestovní průkaz.

„Doufám, že je všechno v pořádku,“ pokračoval Jackal, zatímco Dominik si prohlížel udiveným pohledem úřední doklad.

„Ano, pane. Všechno je úplně v pořádku,“ přisvědčil kněz.

„Výborně,“ řekl Salvator, „teď už jenom zbývá dát pas vidovat monseigneuru nunciovi.“

„A to už bude snadná věc,“ podotkl Jackal, nabral si z tabatěrky špetku tabáku a s chutí si šňupl.

„Prokázal jste nám ovšem velkou službu a já nevím, jak vám mám dokázat svou hlubokou vděčnost,“ řekl Salvator.

„Nemluvme o tom, přece přátelé našich přátel jsou i našimi přáteli!“

Pan Jackal doprovodil tato slova takovým výmluvným pokrčením ramen a s tak zdůrazněnou laskavostí, že Salvator na něho upřel pohled plný podezření. Byly chvíle, kdy byl ochoten považovat Jackala za lidumila, který vykonává své povolání policisty z čiré lásky k lidstvu; jenže právě teď unikl policistovi jeden z těch pohledů, které připomínaly spíš šakala než Jackala.

„Ještě dvě slůvka, vážený pane,“ řekl Salvator a naznačil Dominikovi, aby ještě chvíli posečkal.

„Třeba čtyři slůvka, nebo šest, nebo celý slovník, pane Salvatore! Pro mne je náramné potěšení, když si s vámi mohu porozprávět!“

„Jste velmi laskav,“ řekl Salvator, a ačkoliv měl vnitřní odpor k důvěrnostem podobného rázu, vzal policejního ředitele kolem ramen. „Mohl byste mi prosím prozradit, s jakým úmyslem jste dal připravit ten cestovní průkaz?“

„S úmyslem vyjít vám osobně vstříc.“

„Děkuji. Ale prosím, jak jste věděl, že *mně* osobně vyjdete vstříc, když dáte připravit pas na jméno Dominika Sarrantiho? Jak jste mohl vědět, že se chystá odcestovat?“

„Ale milý pane Salvatore! Vždyť pan abbé žádal krále o padesátidenní odklad, aby mohl vykonat třistapadesátimílovou cestu, sám to Jeho Veličenstvu řekl! A jakpak je daleko z Paříže do Říma? Třináct set kilometrů směrem přes Sienu, čtrnáct set směrem přes Perugii. A s kým jiným může pan abbé ve své záležitosti jednat než s papežem? Pan Sarranti je mnich a papež je králem mnichů. A váš přítel má namířeno do Říma, aby král mnichů se zastal u krále

Francouzů jeho otce. Jak vidíte, nejsou to žádné čáry, milý pane Salvatore. Každý druhý na mém místě by uvažoval stejně… Proto pan Dominik má pas a stačí, když poděkuje za vás i za sebe, a může se pustit rovnou do Říma!“

„Což také udělá,“ přisvědčil Salvator, pokynul Dominikovi, a pan Jackal přijal mnichovo prosté, ale vřelé poděkování.

Když oba přátelé vyšli z budovy prefektury, kráčeli chvíli mlčky a asi po sto krocích se abbé Dominik zastavil a položil zamyšlenému Salvatorovi ruku na rameno.

„Příteli, jsem znepokojen,“ řekl.

„Já také,“ přikývl Salvator.

„Ta ochota pana Jackala se mi zdá nepřirozená.“

„Mně také,“ přisvědčil Salvator. „Ale nezůstávejme stát, mám dojem, že nás sledují.“

„Jaký asi zájem může mít na tom, aby mi ulehčil cestu, co myslíte?“ řekl abbé, když se dal znovu do chůze.

„To přesně nevím. Ale nějaký zájem na vaší cestě určitě má!“

„Myslíte, že vám skutečně chtěl vyjít vstříc, jak říkal?“

„I to je konečně možné, Jackal je divný patron, někdy podlehne citům, které by u člověka jeho povolání nikdo nečekal… Víte, jednou v noci jsem se vracel těmi zapadlými kouty kolem ulice de la Tuerie a de la Vieille-Lanterne a zaslechl jsem nějaké přidušené výkřiky. Mívám u sebe obyčejně zbraň, jistě chápete proč, Dominiku, a tak jsem se vrhl směrem, odkud přicházel pokřik. Nahoře od schodů, které vedou do ulice de la Tuerie dolů k ulici de la Vieille-Lanterne, jsem zahlédl nějakého nešťastníka v chumlu tří chlapů. Pokoušeli se ho stáhnout otevřeným příklopem do kanálu a odvléct ho k Seině. Neměl jsem ani kdy seběhnout po schodech, podlezl jsem prostě zábradlí a skočil rovnou dolů mezi ně. Jeden z té bandy mne zpozoroval a hnal se na mne s napřaženou železnou tyčí. Vypálil jsem po něm z pistole; zřítil se do kanálu a ti dva, když uslyšeli výstřel, vzali nohy na ramena… Muž, kterého jsem zachránil, byl Jackal. Znal jsem ho tehdy jen podle jména, jako každý druhý v Paříži. Řekl mi, že chtěl udělat šťáru v jednom podezřelém podniku v ulici de la Vieille-Lanterne. Čekal prý na své lidi, poněvadž přišel dobrou čtvrthodinu před nimi, a tu najednou se před ním vynořili z kanálu tři chlapi, zřejmě z té zlodějské a vražednické sebranky, které šlapal na prsty a která přísahala, že ho odkrouhne; a taky by se jim to bylo

podařilo, kdybych se nebyl objevil a nepřispěchal včas na pomoc… Od té doby pan Jackal z vděčnosti prokazuje mně a mým přátelům nejrůznější drobné služby, samozřejmě pokud to nesahá nad rámec jeho povinností jako šéfa bezpečnosti.“

„Takže přece jen je možné, že vám chtěl vyjít vstříc,“ mínil abbé Dominik.

„Snad ano. Ale jsme na místě,“ řekl Salvator nenápadně se otáčeje. „Všimněte si toho opilého chlapa za námi,“ dodal. „Sleduje nás už od ulice de Jérusalem. Vsadím se, že vystřízliví, sotva za námi zaklapnou dveře.“

Salvator vytáhl z kapsy klíč, otevřel hlavní dveře, vpustil Dominika napřed a pak za sebou zamkl. Roland už svého pána zvětřil a vyběhl oběma mladým mužům vstříc do poschodí. Fragola je čekala na prahu bytu. Měla přichystanou večeři, vždyť bylo šest hodin pryč. Podle vážných, ale klidných tváří obou příchozích usoudila, že se nepřihodilo nic nepříjemného. Vrhla na Salvatora tázavý pohled.

„Všechno v pořádku!“ pousmál se. „Důstojný pán nám prokáže tu čest a povečeří s námi.“

„Ach, to jsem ráda. Hned to bude,“ řekla Fragola a zmizela.

Usedli a Salvator požádal Dominika:

„Mohl byste mi půjčit na okamžik svůj pas?“

Dominik vytáhl ze záňadří složený dokument, Salvator ho rozložil před sebou a pozorně ho začal zkoumat. Pak jej přiložil na okenní sklo. Napříč zprůsvitnělým papírem se rýsovalo jinak neviditelné písmeno S.

„Podívejme se,“ zamručel Salvator. „Vidíte to?“

„Co?“

Salvator ukázal prstem na prosvítající písmeno.

„To S! Víte, co to znamená?“

„Ne.“

„To je začáteční litera slova střežit!“

„Čili…“

„…čili to říká: já, Jackal, důvěrník policejního prefekta, ukládám jménem francouzského krále všem policejním složkám domácím i cizím, aby v zájmu svých vlád střežili, sledovali, stopovali, a bude-li třeba, i sebrali nositele tohoto cestovního pasu. Jinými slovy, příteli, aniž to víte, jste pod dohledem naší vznešené tajné policie.“

„Co na tom záleží?“ pokrčil rameny abbé.

„Pomalu, pomalu, pane bratře!“ zvážněl Salvator. „Způsob, jakým byl veden proces proti vašemu otci, přece dokazuje, že jeho nepřátelé by vůbec neváhali odklidit i vás. Nechci nijak vynášet Fragoliny zásluhy, ale musela vynaložit nejvyšší úsilí, aby pro vás vymohla audienci u krále a v důsledku toho váš dvouměsíční odklad,“ dodal Salvator a neznatelně se pousmál.

„Myslíte, že král nedodrží slovo?“

„To ne… ale máte jen dva měsíce!“

„Víc než dost k tomu, abych se dostal do Říma a zpátky.“

„V případě, že vám nikdo nebude dělat těžkosti, že se neobjeví cestou žádné překážky, že vás nikdo nebude zdržovat! A že ani po vašem příjezdu do Říma se našim záměrům nikdo nepostaví do cesty a nebude nejrůznějšími intrikami bránit, abyste navštívil toho, za kým se vydáváte.“

„Já věřím, že řeholníku, který putuje čtyři sta mil pěšky a s holí v ruce, stačí, aby zaklepal ve Vatikánu na bránu, a dveře toho, který sám býval prostým mnichem, mu budou otevřeny.“

„Vy věříte, bratře, ještě mnoha věcem, kterým postupně přestanete věřit… Uvědomte si, že oni mají zájem, aby Sarranti zemřel. Použijí všech prostředků, aby zneškodnili důsledky slova, které jste vylákal na králi!“

„Vylákal?“ vykřikl Dominik a s údivem upřel oči na Salvatora.

„Z jejich hlediska vylákal… Jakpak chcete, aby si vysvětlili vlivnou přímluvu vévodkyně de Berry, královy milované dcery, jejíž manžel přece padl rukou fanatika? Jak to, že se zajímá o syna jiného buřiče, který je vlastně ze stejného soudku?“

„Máte pravdu,“ uznal Dominik a celý zbledl. „Ale co si mám počít?“

„To vám hned ukážu!“ Salvator několika ráznými pohyby roztrhl Dominikův cestovní doklad a útržky papíru hodil do kamen. „Především spálíme cestovní pas, který by vám jen uškodil!“

Abbé Dominik pozoroval Salvatorovo počínání s výrazem úzkosti.

„Ale bez pasu…“

„Než s takovým pasem, bratře, to je lépe cestovat bez pasu vůbec! Ale nemějte strach, budete ho mít!“

„A kdo mi ho dá?“

„Já!“ řekl Salvator.

Otevřel svůj malý sekretář, s pomocí tajného hesla uvolnil tajnou zásuvku a mezi spoustou papírů vylovil dokonale potvrzený cestovní doklad. Chybělo jen jméno nositele a osobní popis. Vepsal tam oboje a podal dokument abbému.

„Máte tam vízum velvyslanectví Sardinie pro cestu do Turínu. Chtěl jsem jet inkognito do Itálie, proto jsem si pas opatřil, teď tedy poslouží vám.“

„Ale v Turíně…?“

„V Turíně prohlásíte, že vás okolnosti nutí jet až do Říma. Další vízum dostanete bez obtíží.“

Abbé uchopil Salvatora za obě ruce a vděčně je stiskl.

„Ach, drahý příteli, bratře, jak jen se vám za to všechno odměním?“

„I kdybych pro vás udělal sebevíc,“ řekl s úsměvem Salvator, „zůstal bych i nadále vaším dlužníkem.“

Fragola, která se právě vrátila, zaslechla poslední slova.

„Vždyť vám vděčí za svůj život, otče,“ řekla tiše. „A já za své štěstí. A Francie mu bude možná jednou vděčná za svou svobodu – dělá pro ni vše, co je v silách jednoho člověka! Ale prosím, pojďte ke stolu…“

„Konáte dobré skutky, přátelé. Kéž byste byli šťastni!“ řekl mnich, a dívaje se na dvojici hezkých mladých lidí, vyjádřil své pohnutí otcovským gestem. Pak usedl ke stolu mezi oba své mladé přátele a nahlas odříkal modlitbu *Benedicite.* Vyslechli ji s tichým úsměvem čistých duší, přesvědčených, že taková modlitba stoupá přímo k Bohu…

Tiše a rychle se pustili do jídla, ale Salvator zpozoroval, že abbé je netrpělivý, a tak se zvedl, ještě než dojedli.

„Jsem vám k službám, důstojný otče,“ řekl, „ale dříve než odejdete, bych vám rád dal talisman. Fragolo, prosím tě, skříňku na dopisy… A svíčku, vosk a pečetítko s erbem, drahé dítě!“

Fragola odběhla a Dominik udiveně opakoval:

„Vy mi chcete dát talisman…?“

„Jen klid, abbé, žádná modloslužba to nebude! Ale víte, že jsem se zmínil o tom, že vás mohou čekat obtíže, než se dostanete k Svatému otci. A já vám mohu nabídnout něco, co by vám mohlo být ku pomoci,“ usmíval se Salvator.

Fragola se vracela se skříňkou i s ostatními věcmi. Položila

skříňku na stůl a Salvator ji otevřel malým pozlaceným klíčkem, jejž nosil na řetízku kolem krku. Uvnitř bylo asi dvacet dopisů, a Salvator jeden z nich vybral, vložil jej do obálky, zapečetil ji ozdobným pečetidlem a napsal adresu:

Panu vikomtu de Chateaubriand v Římě

„Hleďte, abbé," řekl potom, „adresát tohoto dopisu, znechucen tím, co se děje ve Francii, odjel před třemi dny do Říma. Před takovým jménem, jako je jeho, se otvírají všechny dveře. Narazíte-li na překážky, které nebudete s to zdolat, odevzdejte mu tento list a řekněte, že vám ho dal syn muže, který jej napsal. Vyšlape vám potom cestičku a vy nebudete muset podnikat nic než ho následovat. Ale prosím, použijte tento prostředek jen jako možnost skutečně nejzazší! Protože ten list obsahuje tajemství, které pak budou znát tři osoby. Pan de Chateaubriand, vy a my dva s Fragolou, kteří jsme vlastně jedno."

„Budu se slepě řídit vašimi pokyny, můj bratře!" řekl Dominik. Obrátil se k Fragole, ona mu políbila ruku a mnich se na ni vlídně usmál. „Přijmi mé požehnání, drahé dítě! Kéž jsi vždy tak šťastná, jako jsi čistá, dobrá a krásná." Potom, jako by chtěl přivolat své požehnání na všechny živé bytosti v domě, položil zlehka ruku i na hlavu psa Rolanda a obrátil se s úsměvem k oběma mladým lidem.

„Půjdu vás doprovodit, otče, na kraj města," řekl Salvator, a dotýkaje se na rozloučenou svými rty Fragoliných rtů, zašeptal: „Ach, ano, jsi čistá, dobrá, krásná!"

Zastavili se v Dominikově příbytku v ulici Pot-de-Fer.

Po návštěvě věznice Conciergerie a prefektury abbému připadala skromná jizba jako učiněná rajská oáza. Zapadající slunce ji ozařovalo těmi nejsladšími paprsky, ptáci vyzpěvovali v kvetoucích korunách kaštanů Luxembourské zahrady, vzduch byl nádherně průzračný, a člověku stačilo, aby sem vstoupil a zaplavil ho pocit štěstí. Salvatorovi se sevřelo srdce, když si pomyslil, že ubohý Dominik teď musí opustit své poklidné zátiší a že se bude trmácet po kdejakých cestách, ze země do země, v poledne pod žhavým sluncem, v noci za ledových vichrů.

Kněz se porozhlédl po místnosti a sklouzával pohledem od předmětu k předmětu.

„Býval jsem tu šťastný, zažil jsem zde nejsladší chvíle života," pronesl šeptem. „Všechny sny svého mládí jsem tu prožil, všechna

kouzla blaženého jinošství i velkého přátelství v osobě drahého Colombana. Bůh mi ho vzal, ale poslal mi místo něho vás, Salvatore! Nechť se tedy děje jeho vůle!“

Po těch slovech vzal jakousi knihu, zasunul ji do kapsy svého bílého hábitu, pak svůj mnišský háv převázal šňůrou na jednoduchý uzel, zastavil se v koutě místnosti, vzal odtud hrubou sukovici a ukázal ji Salvatorovi.

„Přinesl jsem si ji ze své smutné pouti… je to jediná památka na Colombana,“ řekl a dodal rychle, jako by mocí chtěl zapudit vzpomínku. „Snad abychom raději šli…“

„Ano, pojďme,“ řekl Salvator.

Na rohu u Luxembourské zahrady stál jakýsi člověk, všecek zachumlaný do pláště. Salvator se nenápadně dotkl mnichova předloktí.

„Šel za námi už od ulice aux Fers,“ upozornil ho. „A myslím, že nás doprovodí až někam k městským hradbám!“

Oba mladí lidé prošli Luxembourskou zahradou – chlap v plášti je ovšem sledoval i potom, když se dali stromořadím de l’Observatoire, ulicí Cassini, saint-jacqueskou čtvrtí přes vnější bulváry až k městské bráně ve Fontainebleau. Prošli jí, sledováni zvědavými pohledy celníků i obyčejných chodců, nezvyklých vídat v těchto místech mnišskou kutnu. Oba přátelé kráčeli celou tu dobu takřka mlčky – a zpovzdáli je jako stín doprovázel slídil.

Poznenáhlu stavení a domky řídly, pak už po levici i po pravici viděli jen rovinu a pole s vlnícími se klasy.

„Kde budete dnes nocovat?“ řekl Salvator.

„V prvním domě, kde mi poskytnou přístřeší,“ odpověděl Dominik.

„To přístřeší vám mohu nabídnout,“ řekl Salvator. „Asi tak pět mil odtud, už poblíž Cour-de-France, najdete po levé straně malou pěšinku. Poznáte ji dobře podle sloupku s bílým křížem.“

Mnich na znamení souhlasu mlčky přikývl.

„Pustíte se po ní,“ pokračoval Salvator, „až se dostanete na břeh řeky, a asi sto kroků před sebou uvidíte v husté skupině olší, topolů a vrb menší bílý domek. U vchodu vám padne do oka bílý kříž, podobný tamtomu na rozcestí.“

Dominik znovu pokynul hlavou.

„Docela blízko je vykotlaná stará vrba a v její dutině najdete

klíč ode dveří toho domku. Můžete tam klidně zůstat, kolik nocí chcete.“

Abbé byl v myšlenkách už cele na cestě a ani ho nenapadlo zeptat se, jak to, že Salvator má za Paříží domek u řeky. Rozevřel němě paže a sevřel svého přítele v náručí. Srdcí obou mladých lidí se zmocnilo dojetí.

Ale bylo třeba se rozloučit.

Dominik vykročil první.

Salvator zůstal stát na místě, kde ho přítel opustil, a dlouho se za ním díval – dokud jeho oči mohly v houstnoucí tmě rozeznat obrysy mnichovy postavy. Když se mu bílý hábit posléze ztratil z dohledu, učinil rukou pohyb, který jako by říkal: Kéž tě Bůh ochraňuje!, a pak se pustil na zpáteční cestu k špinavému, začouzenému městu. Byl bohatší o svůj smutek a chudší o jednoho přítele.

24.

Pomoz si, a Bůh ti pomůže

Opusťme nyní abbého Dominika na jeho dlouhé, strastiplné cestě Itálií, ponechme ho trmácet se klopotnou třísetpadesátimílovou poutí, se srdcem přeplněným bolestí a s nohama rozdrásanýma od kamenitých cest až do krve, a věnujme pozornost tomu, co se událo asi tři neděle po jeho odchodu, přesněji v pondělí 21. května o půlnoci, v jednom domě, nebo spíše v zahradě jistého opuštěného domu v jedné z nejlidnatějších pařížských čtvrtí.

To místo byste našli v ulici d’Enfer, ale kdybyste chtěli najít vchod do oné rozpadající se barabizny, obklopené divokým porostem zpustlé zahrady, musili byste zajít do ulice de l’Est k číslu 37. Dům i zahradu opřádaly mnohé pověsti a zkazky. Zahrada připomínala spíše neprostupný les někde v Indii či v Americe, byla to neproniknutelná houština platanů, akátů, javorů, kaštanovníků, lip, liliovníků, jedlí i škump, jejichž větve se navzájem proplétaly v neuvěřitelné změti jako liány. Z těch divokých houštin vystupovaly obrysy trosek jakési budovy, opodál s obrovskou studnou, obrostlou ze všech stran

vysokou trávou. Říkalo se, že tato usedlost patřívala kdysi bohatému nabobovi, jenž přišel o všechny své děti i vnuky a přísahal, že se odřekne světa, že bude spát jen pod širým nebem a živit se jen tím, co mu poskytne zahrada. Jiní lidé naproti tomu tvrdili, že ten záhadný dům býval útočištěm jisté rozvětvené penězokazecké bandy, že všechny falešné mince, které obíhaly po Paříži, byly zhotoveny zde, mezi alejí de l'Observatoire a ulicí de l'Est. Zbožné duše ovšem ujišťovaly, že v domě straší, šuškaly o tom, že o půlnoci tu je slyšet v určitých dnech za měsíčního svitu chřestění řetězů, podivné vzdychání a úpění, nevysvětlitelné kvílení a sténání.

Na tomto záhadném místě se v zahradě o půlnoci onoho 21. května 1827 sešla skupina dvaceti maskovaných karbonářů, členů skupiny, jež později přijala název *Pomoz si, a Bůh ti pomůže* a jejímž cílem bylo ovlivnit příští volby, působit na uvědomění lidu a postavit se v čelo osvícenských snah. Nešlo jen o Paříž, karbonářská skupina si byla vědoma toho, že nestačí utvořit výbor pro působení v hlavním městě, nýbrž že je třeba si zajistit vliv v ostatních místech, pozvednout na úroveň hlavního města každý okres i každý kraj, že je nutno zajistit stálý styk s těmito místními výbory, tak aby mohly spolehlivě pracovat. O tom všem se na noční schůzce podrobně a dlouho hovořilo a diskutovalo, a byla už hodina po půlnoci, když shromáždění zaslechli praskot větví a jakési kroky. Na kraji mezi stromy se objevil podezřelý stín – a v té vteřině se každému z členů spikleneckého bratrstva zaleskla v rukou dýka, ukrývaná v záňadří.

Tmavá postava se přiblížila – ukázal se Toussaint, sám karbonář a správce opuštěného domu, jehož úkolem bylo střežit nejen barabiznu, nýbrž stejně ostražitě i ty, kdož se tu pravidelně scházeli.

„Co se děje?" řekl ostře předseda shromáždění.

„Přišel bratr z ciziny a žádá o slyšení."

„Je to… opravdu bratr?"

„Ano. Zná správně všechna naše znamení."

„Odkud přišel?"

„Z Terstu."

„Někdo je s ním?"

„Ne. Je sám."

Skupina se krátce poradila a po chvíli se z klubka spiklenců ozvalo:

„Přiveďte bratra z ciziny – ale s příslušnou opatrností!“ Toussaint se mlčky uklonil a zmizel.

Po chvíli bylo opět slyšet praskání suchých větví. Karbonáři, mlčky očekávající ohlášeného bratra, zahlédli mezi stromy místo jednoho stínu dva.

Toussaint dovedl neznámého až doprostřed skupiny, tam ho nechal stát se zavázanýma očima a sám se vzdálil. Karbonářští spiklenci ho v těsném kruhu obstoupili a mluvčí, ho oslovil:

„Kdo jste? Odkud přicházíte? Co si přejete?“

„Jsem generál hrabě Lebastard de Prémont,“ odpověděl příchozí pevným hlasem. „Přicházím z Terstu, kde jsem se nalodil po tom, co ztroskotala má akce ve Vídni. Přijel jsem do Paříže, abych zachránil svého přítele a druha Gaetana Sarrantiho.“

Mezi karbonáři to jen zahučelo.

Ale znovu se ozval týž hlas jako před chvílí:

„Sejměte si pásku z očí, generále! Jste mezi bratry!“

Hrabě de Prémont uposlechl.

A jak spatřili jeho ušlechtilou tvář, karbonářští bratři k němu začali vztahovat ruce, každý ho chtěl pozdravit, každý mu chtěl potřást pravicí, tak jako po slavnostním přípitku si přejeme aspoň se dotknout svou číší číše toho, kdo jej pronesl.

Chvíli trvalo, než opadlo vzrušení a opět nastal klid.

„Bratři,“ pokračoval generál, „víte dobře, kdo jsem. V roce 1812 mě císař Napoleon poslal do Indie, abych tam pomohl ustavit královskou moc, která by nám a Rusům podala ruku, až udeříme směrem od Kaspického jezera na Nepál. Úkol jsem splnil, šlo tehdy o království Lahore… Po císařově pádu jsem byl přesvědčen, že jeho plán přišel vniveč.

Pak jednoho dne se objevil pan Gaetano Sarranti, který se mnou obvykle jednal jménem císaře; tentokrát šlo o to uvést na trůn jeho syna Napoleona Druhého. Přijal jsem ten úkol a odjel přes Džiddu, Suez a Alexandrii do Terstu, kde jsem navázal spojení s našimi italskými bratry. Pak následovala Vídeň… Víte už, že náš plán bohužel ztroskotal. Nezbylo mi než se vrátit do Terstu a hledat úkryt u našich bratří. Tam jsem se dozvěděl, že Gaetano Sarranti byl odsouzen k smrti. Nic už mne nemohlo zadržet, abych co nejrychleji nevstoupil na loď a nevrátil se do Francie. Byl jsem Sarrantiho přítelem a přísahal jsem si, že s ním budu vždycky sdílet společný

osud. V životě i v smrti. Připravovali jsme stejné činy, měli bychom tedy sdílet i stejný trest!“

Hluboké mlčení zavládlo po těchto slovech a hrabě Lebastard de Prémont pokračoval:

„Jeden z našich italských bratří mi dal doporučující list pro jednoho z našich bratří ve Francii. Bylo to pro pana de Marande. Přijal mne, prohlásil jsem se mu s tím, co je cílem mého pobytu ve Francii a k čemu jsem se rozhodl. Řekl jsem mu, že si přeji navázat styk s hlavními členy vašeho vysokého shromáždění. Dozvěděl jsem se od něho, kde a kdy se máte sejít, dozvěděl jsem se také, jakým způsobem se lze dostat do této zahrady až mezi vás. Použil jsem jeho pokynů. Nevím, je-li pan de Marande mezi vámi. Je-li tomu tak, vyslovuji mu svůj dík…“

Neobjevil se ani nejmenší náznak, z kterého by se dalo soudit, že pan de Marande je mezi přítomnými. Vládlo stejné hrobové ticho a generál cítil, že ho mrazí po celém těle. Přesto pokračoval dál:

„Vím, bratři, že nemáme ve všem stejné názory. Jsou mezi vámi republikáni, jsou mezi vámi i orléanisté, ale ať jsme přívrženci republiky nebo orléanského rodu, chceme všichni jen jediné – svobodu země, slávu Francie, čest národa! Je to tak, bratři?“

Hlavy přítomných se sklonily, ale ani jeden hlas neodpověděl.

„Znám Gaetana Sarrantiho šest let,“ pokračoval generál, „a za tu dobu jsme se nerozloučili ani na jedinou minutu. Ručím za jeho neohroženost, za jeho věrnost, za jeho srdnatost! Ručím za něho jako za sebe samého! A proto žádám jménem svým i jménem bratra, který je připraven zaplatit za svou oddanost vlastním hrdlem, abyste mi pomohli uskutečnit to, co sám, jen vlastní silou, nemohu. Dovolávám se vaší podpory, musíme Sarrantiho vyrvat stůj co stůj potupné smrti! Já sám nabízím, co mohu: své ruce a peněžní prostředky tak velké, že by stačily na roční žold královské armády… Bratři, přijměte mou ruku, použijte mé milióny…, ale vraťte mi přítele! To jsem vám chtěl povědět; teď očekávám vaši odpověď.“

Ale jedinou odpovědí na vřelý generálův proslov bylo i nadále hluboké ticho.

Generál se rozhlédl a znovu pocítil, jak mu stéká po čele ledový pot.

„Bratři,“ ujal se opět slova, „snad nemyslíte, že v této věci sleduji nějaký osobní zájem? Musel jsem ujet pět tisíc mil, abych se k vám dostal! Vím, že nás pojí stejná láska k dobru a nenávist ke zlu, i když jsme se spolu nikdy neviděli, i když k vám mluvím poprvé! Ve jménu věčné spravedlnosti vás proto žádám, abyste zachránili jednoho z nejspravedlivějších mužů, které jsem kdy poznal, před hanebným a potupným rozsudkem, před strašlivou smrtí! Odpovězte přece, bratři, řekněte mi, co si myslíte… Nebo mám vaše mlčení považovat za nesouhlas? A váš nesouhlas za potvrzení rozsudku? Nejnespravedlivějšího rozsudku, jaký kdy vynesla lidská ústa?“

Konečně onen muž, jenž až dosud jediný s generálem hovořil, zvedl ruku na znamení, že mu chce odpovědět.

„Bratři,“ pravil, „každá žádost kteréhokoliv z našich bratří je věc posvátná a podle našich zásad ji musíme vzít v potaz, musíme ji projednat a přijmout nebo zamítnout většinou hlasů. Budeme nyní rokovat.“

Generál znal důvěrně způsoby projednávání a věděl, co bude

následovat. Uklonil se, bratři shromáždění v kruhu kolem se od něho oddělili a spojili se znovu v hloučku opodál. Asi po pěti minutách přistoupil ke generálovi opět mluvčí shromáždění a pronesl tónem, jakým předseda poroty oznamuje rozsudek:

„Generále, nemluvím nyní za sebe, nýbrž ve jménu většiny přítomných členů. Poslyšte, co mi bylo uloženo vám sdělit. Caesar se kdysi vyjádřil, že na Caesarovu ženu nesmí nikdy padnout ani stín podezření. Svoboda však musí být ještě čistší a bezúhonnější než Caesarova manželka. Je mi líto, že vám musím dát takovou odpověď, ale většina z nás se domnívá, že nemůžeme podniknout nic pro to, abychom vyrvali z moci zákona někoho, kdo byl podle zákona a práva odsouzen – dokud nebudou po ruce jasné, nesporné, přesvědčivé, nepopiratelné důkazy o jeho nevině. Věřte, že po celou dobu bolestného procesu provázela pana Sarrantiho naše nejvřelejší účast; chvěli jsme se ve chvílích, kdy se mělo rozhodnout o rozsudku; naše srdce krvácela, když byl vynesen. Ale v této chvíli, generále, je třeba důkazů. Dokažte, že Gaetano Sarranti je nevinen, a ne dvě, ne deset rukou se vám nabídne ku pomoci… ale statisíce paží celého našeho společenství!“

Muž se přiblížil ještě o krok blíž k hraběti Lebastardovi de Prémont a vyzval ho: „Generále, přinášíte nám důkaz o nevině Gaetana Sarrantiho?“

Pan de Prémont svěsil smutně hlavu.

„Nemohu vám, bohužel, nabídnout žádný jiný důkaz krom svého vlastního přesvědčení.“

„V tom případě naše usnesení platí v plném rozsahu.“

Muž pozdravil generála lehkou úklonou a připojil se opět ke skupině, která se pomalu chystala k odchodu.

„Bratři,“ zvolal generál de Prémont, „podvoluji se mínění většiny. Ale obracím se k vám jako k jednotlivcům. Je snad mezi vámi někdo, kdo je přesvědčen tak jako já o Sarrantiho nevině? Vyzývám ho, aby se ke mně připojil jako druh k druhu a pokusil se uskutečnit se mnou to, co bych byl tak rád vykonal s pomocí vás všech!“

Mluvčí karbonářů se ještě jednou obrátil ke svým druhům.

„Bratři, je-li snad mezi vámi někdo přesvědčený o Sarrantiho nevině, prosím, nic mu nebrání v tom, aby se připojil ke generálovi a podstoupil s ním všechna rizika, která přináší dobrý i neblahý osud…“

Po těch slovech se jeden muž ze skupiny oddělil, levou ruku položil na rameno hraběte de Prémont, pravou poodhalil své zakuklení a řekl: „Já!“

„Salvator!“ ozvalo se z úst devatenácti zbývajících karbonářů, kteří se jeden za druhým vytráceli javorovým stromořadím, vedoucím k vchodu do podzemní chodby.

Tak všichni zmizeli v temnotě a Salvator zůstal s hrabětem Lebastardem de Prémont sám.

25.

Co peníze zmohou, a co ne

Salvator se opíral o peň stromu a pozoroval generála, jehož tvář byla snad bledší než Sarrantiho ve chvíli vynesení rozsudku. Hrabě byl zdrcen tím, co musel vyslechnout z úst přátel, za kterými se vydal s nasazením vlastního života, jen aby si vyžádal pomoc pro záchranu svého přítele. Salvator mu vyšel vstříc.

Generál mu stiskl pravici.

„Pane, znám vás jen podle jména, které teď vyslovili nahlas vaši přátelé…, ale zdá se mi, že je šťastnou předzvěstí! Kdo říká Salvator, říká zachránce!“

„Ano, podle jména někdy skutečně poznáš člověka,“ pousmál se Salvator.

„Vy znáte Gaetana Sarrantiho?“

„Ne, pane. Jsem ale vděčným a oddaným přítelem jeho syna. Můžete se mnou cele počítat!“

„Vy tedy nesdílíte názor ostatních bratří?“ zeptal se živě generál, jemuž těch několik slůvek vlilo novou krev do žil.

„Ne, jsem v hloubi své duše přesvědčen, že Sarranti je nevinen. Člověk, který třicet let nasazuje život na bojištích, či v zápasech protichůdných stran na život a na smrt, takový člověk se nemůže přece dopustit podlého zločinu. Nemůže být ničemným lupičem nebo sprostým vrahem! Tvrdím, že z morálního hlediska je Sarranti nevinen!“

Generál znovu stiskl Salvatorovu ruku. „Za ta slova vám, pane, děkuji.“

„Jenže jak věci vypadají, teď nestačí prohlašovat, že náš přítel je nevinen. Je třeba důkazů, nevyvratitelných důkazů. V neúprosné válce, kterou vede vláda proti svým protivníkům a její protivníci proti ní, je každá zbraň dobrá – i ta, kterou by dva stateční muži odmítli použít i při souboji!“

„Co tím chcete říci? Vysvětlete mi to!“

„Vláda si žádá Sarrantiho smrt, a to smrt co nejpotupnější, protože tato potupa se přenese na její protivníky, protože lidé si řeknou, že všichni ti protivládní spiklenci musí být pěkní darebáci, když připustí, aby jim v čele stál zloděj a vrah.“

„Chápu,“ vykřikl generál. „To je důvod, proč královský prokurátor odmítl vést Sarrantiho při jako politický proces…“

„…a proč Gaetano Sarranti tak tvrdošíjně lpěl právě na takovém procesu! Nejde proto jen o to, abychom vládě dokázali, že nespáchal činy, z kterých je obviněn, nýbrž je třeba ji přímo usvědčit, říci jí: Tady máte pravého pachatele zločinů, z nichž jste křivě obvinili Sarrantiho!“

„A vy, pane, takové důkazy máte? Můžete pravého viníka usvědčit?“

„Ne, pane, nemám důkazy ani neznám jméno viníka, ale… mám aspoň jistou stopu.“

„Mluvte, pane! Mluvte, prosím!“

„To, co vám nyní povím,“ začal Salvator, „jsem ještě nikdy nikomu neřekl. Poslouchejte tedy. V domě, kam byl Sarranti svého času přijat jako učitel a jehož majitelem byl pan Gérard Tardieu, přesněji řečeno v parku ve Viry-sur-Orge, odkud Sarranti uprchl 19. nebo 20. srpna 1820, a přesné datum útěku možná bude klíčem k událostem, jsem našel důkaz, že alespoň jedno z dětí bylo zavražděno.“

„To by ovšem našemu příteli jen přitížilo,“ zamumlal pan de Prémont. „Nemyslíte?“

„Hledáme přece pravdu, padni komu padni, pane! Kdyby Sarranti spáchal zločin, opustili bychom ho jako všichni ostatní! Ale my hledáme pravdu a musíme se chopit každého důkazu, byť by se zdálo, že svědčí proti tomu, jehož nevinu chceme prokázat. Pravda je sám jas; najděme pravdu, a všechno se vysvětlí!“

„Budiž … Ale jak jste k svému důkazu přišel?“

„Jednou v noci jsem se procházel se svým psem parkem ve Viry-sur-Orge a pátral tam ve stejné věci, kterou se právě zabýváme. V odlehlém koutě zahrady, v takovém hustém křoví pod jedním dubem, začal můj pes najednou přímo zuřivě hrabat, až vyhrabal díru… a v ní jsem našel dětskou kostřičku.“

„Jednoho z těch zmizelých dětí?“

„To je víc než pravděpodobné.“

„Ale co druhé dítě?“

„Myslím, že jsem našel i to druhé.“

„A živé!?“

„Živou! Protože to byla dívka!“

„V tom případě,“ řekl vzrušeně generál, „jí mohlo být tak šest sedm let, když se zločin udál! To by si mohla i leccos pamatovat! A svědčit!“

„Bylo jí tehdy šest, a pamatuje se,“ přisvědčil Salvator. „Pamatuje si dokonce až příliš! Stačí se jen letmo dotknout té hrůzyplné chvíle a dostane tak prudký nervový záchvat, že se až ocitá na pokraji šílenství. Ovšem – jakou cenu by mohlo mít pro soud svědectví této dívenky? Prohlásili by ji za blázna a nakonec by skutečně mohla zešílet! Všechno jsem to zvážil, nemyslete si!“

„Ale což není důkazem už samo nalezené mrtvé tílko?“

„Bylo by důkazem, kdybych měl potřebnou volnost jednání.“

„Kdo vám v čem brání? Běžte za královským prokurátorem! Hlaste to!“

„A policie odstraní stopy den předtím, než se na ně soudní vyšetřovatelé přijdou podívat! Nemluvil jsem dost jasně, když jsem vám říkal, že policii záleží na tom, aby neexistoval žádný důkaz ve prospěch Gaetana Sarrantiho, jen aby ho mohla v té špinavé zlodějské a vražednické aféře namočit!?“

„Dobrá, jednejme tedy sami!“

„Jednejme sami! Nic víc bych si nepřál – ale nejdříve se musí nalézt způsob, jak celý ten dům a celou zahradu prohledat!“

„A co je k tomu potřeba?“

„Peníze.“

„Jsem dost bohatý, pane!“

„Jenom peníze nestačí. Je třeba také mít trochu odvahy a spoustu trpělivosti!“

„Nabízím vám nejen své peníze, ale i všechny své síly.“

Salvator se rozhlédl, a jak měsíc zalil jasným světlem kmen javoru, u něhož oba stáli, znepokojeně pobídl pana de Prémont:

„Pojďme raději někam do stínu mezi stromy, generále. Bavíme se o nebezpečných věcech, jde při nich o krk. Mohli bychom o něj přijít nejen na oprátce, ale třeba někde na kraji lesa nebo v koutku u zdi! Tentokrát, generále, stojíme jako spiklenci proti policii a jako lidi bránící dobro proti bandě darebáků!“

Stáhli se dál do nejtemnější hloubi porostu a Salvator ještě pozorně prohledal nejbližší okolí.

„Poslyšte, generále,“ řekl potom, „bylo by především třeba, abychom se stali pány zámku i zámeckého parku ve Viry-sur-Orge.“

„Nic není lehčího; koupí se. Peníze zmohou všechno.“

„O ne, generále, peníze všechno nezmohou. Například zámek a park ve Viry nejsou na prodej.“

„Ale copak je něco, co se nedá koupit? A proč vlastně nejsou na prodej?“

„Proč? Protože slouží jako zástěrka, jako ústraní, jako úkryt zločinu, který je skoro stejně obludný jako ten, do něhož chceme vnést jasno.“

„Víte, kdo tam bydlí?“

„Člověk velmi mocný. Hrabě Lorédan de Valgeneuse.“

„Počkejte,“ generál si zamnul bradu, „to jméno mi zní povědomě… Znal jsem jistého markýze de Valgeneuse. A jestli mi slouží dobře paměť, byl to vážený muž.“

„Ovšem! *Markýz* byl člověk nesmírně ušlechtilého srdce,“ zvolal Salvator. „Nejjemnější duše, jakou jsem kdy poznal! Ale bohužel totéž nemohu říci o jeho bratrovi.“

Salvator se odmlčel, jako by se zdráhal vyslovit nějaký další soud o *hraběti* de Valgeneuse.

„A co se stalo s markýzem?“ chtěl vědět generál.

Salvator sklonil hlavu.

„Zemřel… Ranila ho mrtvice, generále. A jeho syn zemřel rok po něm.“

„Jeho nemanželský syn! Znal jsem ho ještě jako chlapce, byl takhle malinký,“ generál ukázal rukama dolů. „Na svůj věk byl velice bystrý… Tak on je také mrtev… A co se mu stalo?“

„Zastřelil se!“ odpověděl stroze Salvator.

„Snad ze zármutku?“

„Patrně…“

„Takže markýzův bratr koupil zámek a park ve Viry-sur-Orge?“

„Ne, on přímo ne, nýbrž jeho syn!“

„Hm… A pročpak lpí pan Lorédan de Valgeneuse na tom zámku, že ho nechce prodat?“

„Neřekl jsem, že slouží jako úkryt zločinu? Lorédan jej proměnil ve vězení. Drží tam dítě, které unesl.“

„Dítě?“

„Přesně řečeno dívku. Šestnáctileté děvče.“

„Šestnáctileté děvče…,“ zahučel generál. „Stejně staré jako má dcera… Ale proč tu věc neodevzdáte soudu, když o ní tolik víte?“

„Protože v té mizerné době, v které žijeme, nejenže jsou zločiny, nad kterými policie zavírá oči, ale existují dokonce zločinci, nad nimiž přímo drží ochrannou ruku!“

„A Francie se na to dívá a nehne prstem!“

„Francie čeká na svou příležitost,“ pousmál se Salvator. „A my se snažíme ze všech sil, aby přišla.“

„Dobrá… Vraťme se k našim záležitostem. Když zámek ve Viry není na prodej, jak se ho chcete zmocnit?“

„Okamžik, generále, rád bych vás především zasvětil do všech okolností případu. Jeden z mých přátel asi tak před devíti lety přijal za vlastního malého nalezence, děvčátko. Poskytl mu vychování, z děvčátka se stala rozkošná mladá dívka, a když jí bylo šestnáct, chtěl si ji vzít za ženu. A tehdy tato dívka byla unesena z penzionátu ve Versailles a zmizela beze stopy. Řekl jsem vám již, jak jsem se svým psem našel mrtvé tělo dítěte v parku ve Viry. Když jsem tehdy klečel u té jámy a zděšen jsem se dotýkal nešťastné oběti, uslyšel jsem pojednou nějaký hluk a nedaleko před sebou jsem spatřil jakousi postavu, celou oblečenou v bílém. V měsíčním svitu jsem poznal, že to nemůže být nikdo jiný než unesená snoubenka mého přítele. Vrhl jsem se za ní, řekl jsem jí, kdo jsem, a chtěl jsem vědět, proč snáší své zajetí, proč se nepokusí uprchnout. Odpověděla, že únosci pohrozila, že uteče, že o sobě dá zprávu, že přivolá pomoc. Únosce prý jí na to řekl, že v tom případě bude okamžitě vydán zatykač na Justina.“

„Justin… je ten váš přítel, že? Ale cožpak se dá jen tak pro nic za nic vydat na někoho zatykač?“

„Dá se udělat z dobrého skutku zločin, generále. To, že poskytl

útočiště ubohému sirotku, se změní v obžalobu z únosu. To, že se po devět let staral o její výchovu, se vyloží jako protizákonné omezování svobody. A chystané manželství, to by bylo označeno za pokus o znásilnění. Možná že to dítě pochází ze zámožné rodiny, a jak víte, podle zákoníku podobná provinění proti nezletilému dítěti se trestají podle okolností třemi až pěti lety na galejích. Nepochybujte, že by v tomto případě můj přítel dostal nejvyšší sazbu! Pět let galejí za zločin, který vůbec nespáchal!“

„Ale to není možné,“ vykřikl generál. „To prostě není možné!“

„Tak jako to není možné v případě Gaetana Sarrantiho?“ namítl chladně Salvator. „Nebyl snad odsouzen k smrti?“

Generál Lebastard de Prémont sklonil hlavu.

„Hnusná doba,“ zamumlal.

„Teď pochopíte, generále, jak těžké je pro mne podat důkazy ve věci Sarrantiho. Kdybych i přivedl soudní dvůr až do zámecké zahrady – co by se stalo? Únosce by byl okamžitě přesvědčen, že jde o záminku, jak mu vyrvat jeho oběť, a zcela slepě by se pomstil příteli Justinovi!“

„A dá se do toho zámeckého parku nějak dostat?“

„Dostal jsem se tam já, dostal se tam i Justin. Občas tam tajně vyhledá svou snoubenku. Ve vší počestnosti. Oba jsou tak čistí a neschopní špatné myšlenky…“

„Divím se, že váš přítel svou snoubenku prostě neunesl.“

„A kam, generále?“

„Někam pryč… pryč z Francie!“

Salvator se pousmál.

„Vy předpokládáte, že Justin Corby je boháč jako hrabě de Valgeneuse, generále. Ale on je to chudý učitel, vydělá stěží pět franků denně, a to ještě musí živit svou matku a sestru.“

„Má snad nějaké přátele…“

„Pana Müllera a mne.“

„Kdo je to pan Müller?“

„Starý profesor hudby. A já jsem, jak víte, veřejný posluha.“ Lebastard de Prémont potřásl hlavou.

„Rád bych vašemu příteli pomohl. Bude stačit sto tisíc franků?“

„To je dvakrát tolik, než co je zapotřebí. Ale… přesto mne trápí ještě něco. Co kdyby se jednoho krásného dne přihlásili rodiče té dívky? Bohatí, mocní, urození… Nebudou si na Justina stěžovat?“

„Na člověka, který se ujal děvčete, když je oni opustili? Který jí dal vychování, jako by byla jeho vlastní, a zachránil ji před zneuctěním? Prosím vás!“

„A kdybyste vy byl, generále, jejím otcem a kdyby vaše dítě upadlo do takového nebezpečí, jaké teď hrozí Justinově snoubence, odpustil byste člověku, který takto rozhodl osud vaší dcery?“

„Nejenže bych ho rád objal jako ženicha, já bych mu blahořečil jako jejímu zachránci!“

„Dobře, generále, v tom případě je všechno v pořádku. Jestliže jsem měl pochyby, vy jste je nyní rozptýlil… Do týdne budou Justin Corby a jeho snoubenka za hranicemi Francie, a my se budeme moci volně a bezstarostně podívat na zoubek zámku i zámeckému parku ve Viry-sur-Orge!“

Generál Lebastard de Prémont povystoupil ze stínu stromů do měsíčního svitu. Po několika krocích se zastavil, sáhl do kapsy a vyňal malý notes. Napsal do něho několik slov, pak vytrhl list a podal jej Salvatorovi:

„Prosím, pane. Tady je, co jsem vám nabídl. Poukaz pro mého bankéře, pro pana de Marande.“

„Sto tisíc! Řekl jsem, že polovina je ažaž, generále!“

„Zbytek mi vyúčtujete, pane. V tak důležitých věcech se nesmí hledět na maličkosti.“

Salvator se mlčky uklonil.

Generál de Prémont na něm na chvíli ulpěl pohledem, potom napřáhl pravici a řekl:

„Vaši ruku, pane!“

A když si oba vřele potřásli rukama, generál tak trochu dojatě řekl:

„Neznám vás dlouho, pane Salvatore, ale hodně jsem v životě viděl, hodně jsem zažil, a tak si myslím, že se trošku vyznám v lidech. A říkám vám, pane, a to je jen slabý výraz pro to, co skutečně cítím, že tak sympatického muže, jako jste vy, jsem ještě nikdy nepotkal!“

Ano, ten hezký a upřímný mladý muž Salvator vskutku měl dar získat si každého, kdo s ním přišel do styku. Přitahoval lidi na první pohled, strhoval je svým zvláštním kouzlem a jakoby vtělenou poctivostí. A tak dva noví přátelé si ještě jednou potřásli rukama, vnořili se do javorového stromořadí, až došli k podzemní chodbě,

kterou – hodinu před nimi – opustilo tato místa devatenáct ostatních spiklenců.

26.

Salvatorovo dopoledne

Popozítří v sedm hodin ráno zaklepal Salvator na Pétrusovy dveře. Mladý malíř ještě vyspával, ukolébán sladkými sny zamilovaných, vyskočil však z postele jako čiperka, otevřel dveře a přivítal Salvatora s náručí otevřenou, byť s víčky napůl ještě sklíženými.

„Copak se děje?“ pokusil se o úsměv. „Nějaké novinky? Něco pro mne?“

„Naopak, můj milý příteli,“ řekl Salvator. „Spíš něco pro mne. Potřebuji od vás jistou službu.“

„Ale mluvte, příteli, víte přece, že jen čekám na příležitost, a vrhnu se pro vás přímo do ohně!“

„O tom jsem nikdy nepochyboval, Pétrusi… Jde o tohle: Měl jsem cestovní pas a přenechal jsem ho nedávno abbému Dominikovi; obával se potíží, kdyby cestoval pod svým vlastním jménem. Teď se chystá odjet Justin, důvody vám řeknu později, a…“

„Justin odjíždí?“ podivil se Pétrus.

„Dnes nebo zítra v noci.“

„Doufám, že se mu nestalo nic zlého?“

„Ne, naopak. Ale musí odjet tak, aby to nikdo nevěděl. Nejlépe pod jiným jménem jako Dominik. Mezi vámi jsou tak dva roky, osobní popis téměř odpovídá… Mohl byste přenechat Justinovi svůj pas?“

„Ach, to je mi líto, drahý Salvatore,“ řekl malíř. „Víte, jaké slastné důvody mne zdržují už šest měsíců v Paříži! A můj starý římský pas je už rok propadlý!“

„U všech čertů,“ zaklel Salvator od plic. „To je nadělení! Ale Justin v žádném případě nemůže na policii… Zkusím se zeptat Jeana Roberta. Ačkoliv on je o hlavu vyšší než Justin…“

„Počkejte, počkejte… něco mne napadlo. Kam vlastně má Justin přesně namířeno?“

„Kamkoliv, hlavně se potřebuje dostat z Francie.“

„Výborně. Dostane se ven na Ludovikův pas! Dám vám ho!“

„Jak to? Vy máte Ludovikův pas?“

„Byl nedávno v Holandsku, a když mi vracel kufřík, který jsem mu půjčil, zapomněl si ho tam.“

„Co když ho bude potřebovat? Třeba zas pojede do Holandska?“

„To sotva. A i kdyby, oznámí, že ho ztratil, a vyžádá si nový!“

Pétrus přistoupil k almaře a vylovil z ní po chvíli kus papíru.

„Tady je!“ řekl spokojeně. „Šťastnou cestu příteli Justinovi Corbymu!“

„Děkuji vám za něho.“

V rychlosti se Salvator rozloučil stisknutím ruky a pustil se ulicí de l’Ouest přes třídu de l’Observatoire směrem k ulici d’Enfer. U městské brány se zastavil před kolářskou dílnou. Mistr právě postával venku a Salvator mu poklepal přátelsky na rameno. Kolář mladého muže dobře znal, pozdravil ho s úsměvem přátelským a zároveň i uctivým.

„Pan Salvator přišel! Pojďte dál! Čím mohu sloužit?“

Prošli dílnou na dvůr a tam, až v zadní kolně, objevil Salvator jakousi čtyřkolku. Jako by věděl, že zrovna tady ji nalezne!

„Právě něco takového hledám,“ řekl spokojeně. „Je to solidní vůz?“

„Za ten vám ručím, pane Salvatore, a dal bych vám ho lacino. Na něm můžete objet svět a vrátit mi ho. Strhnu si z ceny jen dvě stě franků!“ vychvaloval svůj výrobek kolář.

Salvator ty chvály ani neposlouchal, ale vzal čtyřkolku za oj, a jako by to byl dětský vozík, vytáhl ji ven na dvůr a začal si povoz prohlížet důkladně jako zkušený odborník. Nakonec upozornil mistra na dvě tři maličkosti, které by bylo třeba upravit, a řekl:

„Dám vám za něj šest set franků. Ale přivezete mi ho připravený s párem dobrých poštovních koní večer kolem půl sedmé na vnější bulvár. Budu čekat mezi bránou Croulebarbe a bránou d’Italie.“

S těmi slovy opustil kolářského mistra a vrátil se ulicí d’Enfer do ulice de la Bourbe, pozdější to ulice de Port-Royal, k nalezinci, proti němuž bydlel tesař Jean Taureau a jeho milá, slečna Fifina. Ani se nemusel ptát u správce domu, jsou-li doma; sotva se dotkl nohou prvního schodu, uslyšel řev, který jen dokazoval, že ten, kdo pokřtil Barthélemyho Lelonga na Jeana Taureaua, na Honzíka Bejčka, křtil

věru zcela náležitě. Jekot slečny Fifiny, která se starala o melodii ve výškách, dokládal, že Jean Taureau se nespokojuje sólovým zpěvem, nýbrž že pracuje v dvojhlasech. Když Salvator dospěl do čtvrtého poschodí, ohlušil ho ten ryk jako příval. Vešel bez zaklepání, ostatně dveře byly pootevřené, protože opatrná slečna Fifina si dávala pozor, aby měla kudy vzít do zaječích před zuřícím valibukem, a přišel do nejlepšího. Slečinka s vlasy jako vrabčí hnízdo a bledá jako smrtka hrozila pěstmi svému milému, který byl zrudlý jako rak a divže si nerval vlasy.

„Ty palice dubová, ty skopová hlavo, ty slepičí mozečku, snad si nemyslíš, že ta malička je tvoje," sípala slečna Fifina, sotva lapajíc po dechu, zatímco Honzík Bejček do toho vyřvával:

„Fifino, já tě varuju, ty si koleduješ o vejprask…"

„A není tvoje, není…"

„Fifino, chceš, abych z vás nadělal cucky?!"

„Ty? Ty?" vrčela výhružně Fifina a skočila proti hromotlukovi, chytila ho za vousy a zatahala za ně zuřivě, jako když dítě zatřese jabloňkou. „Jen se mě zkus dotknout, ty zbabělce, no zkus to, ty ubožáčku, ty kůže líná…"

Jean Taureau už zdvíhal ruku (a byla to ruka jako kyj, kdyby byla dala ránu, zabila by vola a hlavu slečny Fifinky by byla rozmázla snad na kaši), ale rána nedopadla, ruka zůstala trčet ve vzduchu.

„Tak co se tu zase děje?" zasáhl Salvator zhurta.

Jean Taureau ho poznal po hlase, zbledl, a slečna Fifina naopak zrudla jako mák. Nechala tesaře tesařem a spustila na Salvatora:

„Co se děje? No, to mi přicházíte pomoct právě včas, pane Salvatore! Tenhle chlap, ta obluda, se mě chystá jako obyčejně zmlátit!"

„Jenže jak ona mě otravuje, pane Salvator!" pokřikoval Jean Taureau plačtivě z plných plic. „Ať mi tedy neříká, že moje děťátko, moje milá holčička, co je mi podobná, jako by mi z oka vypadla, není moje!"

„Klid, klid! Když vypadá, jako by ti z oka vypadla, tak nech Fifinu říkat, co chce, a nevěř jí!"

„Já jí taky nevěřím, kdybych jí věřil, tak chytnu holku za nohy a rozmlátím jí hlavu o zeď!"

„Jen si to prubni, ty ničemo, aspoň mi uděláš radost, až tě uvidím houpat se na šibenici!"

„Slyšíte ji, pane Salvator? Jo, třeba se budu houpat na šibenici,

ale jedině proto, že vodkrouhnu toho tvýho komedianta Fafioua! Pane Salvator, když si pomyslím, že byla schopná si vzít chlapa, kterého se neodvážím dotknout ze strachu, abych z něj neudělal fašírku!“

„Slyšíte ho, vrahouna?“ ječela Fifina.

„Copak k vám nemohu aspoň jednou přijít, abyste se nehádali nebo neprali?“ okřikl oba Salvator. „Fifino, vy špatně skončíte, stále vám to říkám. Jednou vám jednu přišije, že nebudete mít čas ani škytnout…“

„A to ne, pane Salvatore,“ vřískla Fifina, zaskřípala zuby a strčila Barthélemymu Lelongovi řečenému Bejček pěst pod nos. „Protože já tomu chlapovi upláchnu!“

„Ty že mi upláchneš?“ vyskočil Jean Taureau, jako když ho píchne. „Pytel hromů, ona mi zničí život, a pak chce pláchnout! Tak to ne, to ti povídám, a jestli upláchneš, najdu si tě a zaškrtím tě, kdybys byla kraj světa!“

„Slyšíte ho, pane Salvatore, slyšíte ho? Já to dám k soudu, a doufám, že mi to vodsvědčíte!“

„Nechte toho, Barthélemy,“ okřikl hromotluka Salvator. „Řeči jsou řeči, ale Fifina vás má vlastně ráda.“

Upřel na mladou ženu pohled tak přísný, jaký vrhá krotitel hadů na svou kobru.

„Musí vás mít ráda! Copak nejste, ať vykládá, co vykládá, otec jejího dítěte?“

Dívka pod tím uhrančivým pohledem sklopila pokorně oči a zjihle jako panenka odpověděla:

„To se rozumí, že ho mám ráda…, i když mi sem tam jaksepatří nabančí. Ale jak můžete chtít, abych na něj byla něžná, když v jednom kuse mě jen valchuje pěstma a cení na mě zuby?“

Milý Honza Bejček se tou změnou své milenky cítil pojednou nesmírně dojat. Divže mu nevhrkly slzy do očí.

„Ale Fifinko, já vím, že jsem tak trochu z tvrdýho dřeva, no, prudká krev! Ale když je to silnější než já, Fifi, uznej! Čert mě může vzít, když začneš mlít o tom raubíři Fafiouovi a vyhrožovat, že mi upláchneš i s holčičkou! Vjede to do mne, že nevím, čí jsem, a už pracujou pěsti! Fifinko, odpusť mi to! Víš, že to je proto, že tě zbožňuju! A nakonec, co to je pro ženskou, jestli chytne o tři nebo o čtyři bouchance víc?“

Nevíme, zda slečna Fifina považovala tyto důvody za dost logické, ale rozhodně se podle toho zachovala. Hrdě podala Barthélemymu Lelongovi ruku a ten ji pozvedl ke svým rtům tak bystře, jako by ji chtěl ne políbit, ale zhltnout na posezení.

„No, sláva!“ řekl Salvator. „Konečně je všechno jaksepatří a můžeme se věnovat důležitějším věcem.“

„Vypijete si s námi kávu?“ zašveholila slečna Fifina, kterou najednou úplně přešlo rozčilení. „Počkejte, já skočím pro mlíko!“

A ve vteřině zmizela na schodišti a bylo slyšet až do bytu, jak si cestou prozpěvuje jakousi písničku z posledního vaudevillu.

„Vona je to z gruntu hodná holka, pane Salvator,“ řekl Jean Taureau. „Já mám na sebe vztek, že ji tak trápím, ale co si jeden pomůže! Člověk buď žárlí, nebo nežárlí – a já žárlím jako tygr. Já za to nemůžu!“

A obrovitému tesaři uniklo povzdechnutí, vyčítavé k němu samému a něhyplné k slečně Fifince. Salvator ho pozoroval trošku lítostivě a trošku užasle.

„Teď si pohovoříme spolu, Barthélemy Lelongu,“ řekl.

„Jsem vám úplně k službám, pane Salvator, tělem i duší. Stačí slovíčko!“

„Podívejte se, v té věci, o kterou vás chci požádat, se budete muset chvíli zdržet mimo Paříž… možná čtyřiadvacet, možná osmačtyřicet hodin… a možná ještě déle.“

„Třeba celý týden, pane Salvator!“

„Děkuji. Ale co v dílně? Máte hodně práce? Nechci, abyste byl škodný ani abyste mistrovi chyběl…“

„Ale vůbec ne, pane Salvator, já si ty dny můžu napracovat.“

„A to jde? Bude s tím mistr svolný?“

„Pravdaže! Von mi sám řek, že mi zaplatí za čtyry dny, i když si udělám svou práci třeba za dva! A já umím řádně máknout – i když se nechci vytahovat…“

„Výborně, Barthélemy, přijímám!“

„A oč půjde, pane Salvator?“

„Dnes večer vás budu potřebovat v Châtillonu. Znáte tam hostinec U božího požehnání?“

„Znám. V kolik tam mám být?“

„V devět, příteli… Ovšem nevypijete předtím víc než jedinou skleničku!“

„To se rozumí, pane Salvator, ne víc než jednu skleničku! Přísahám!“

Tesař zvedl ruku snad slavnostněji, než kdyby byl stál před soudním tribunálem.

„Vezměte si s sebou, pokud to půjde, Toussaint-Louvertura!“

„Jistě, pane Salvator!“

„Nezapomeňte! Dnes večer na shledanou!“

„Na shledanou dnes večer, pane Salvator!“

„Co bude s kafíčkem? Vezmete si s námi?“ vpadla do jejich loučení Fifina, která se právě vrátila z nákupu.

„Děkuji, slečno. Až jindy,“ omluvil se Salvator. „Mám ještě moc věcí vyřizovat.“

Když už byl ve dveřích, slečna Fifinka se přivinula k hromotluckému tesaři, pohladila ho něžně po vousu, za který mu ještě před deseti minutami tak divoce škubala, a zalaškovala:

„A teď si můj chlupáček vypije šálek kávy. A vezme svou Fifinku pěkně do náručí a nebude už ošklivý!“

Jean Taureau radostí přímo zachrochtal, přitiskl Fifinku k sobě, divže ji neudusil, a rozběhl se za Salvatorem ven na schodiště.

„Pane Salvator,“ křičel za ním, „vy jste měl pravdu, vona mě má ráda a já si ji nezasloužím, protože jsem takovej hrubián!“

Ale Salvator mu jen zamával na rozloučenou a řítil se po schodech dolů.

Za čtvrt hodiny klepal na dveře u učitele Justina Corbyho.

Přišla mu otevřít sestra Célesta, která se dala právě do úklidu třídy, zatímco Justin stál u okna a přiřezával žákovská pera.

„Vítám vás, *naše holubičko,*“ vítala ho Célesta s úsměvem. Naše holubička říkala Salvatorovi jejich matka, protože přicházíval obvykle s olivovou snítkou – a ta přezdívka mu zde už zůstala.

„Pst, pst!“ Salvator položil prst na ústa. „Myslím, že nesu Justinovi dobrou zprávu!“

„Jako vždycky,“ řekla Célesta.

Teprve teď se Justin otočil a povšiml si příchozího.

Célesta je nechala o samotě.

„Copak se děje, pane Salvatore?“

„Dost věcí, a ne marných!“

„Vy mě napínáte!“

„Justine, kdyby k vám někdo přišel a řekl: Mína je volná, Mína

může být vaše, ale musíte všechno opustit, své blízké, své přátele, svou zemi – co byste na to odpověděl?“

„Nic bych neodpověděl, příteli, já bych… umřel radostí!“

„To snad ne. Ale pokračujme … Kdyby někdo řekl, Mína je volná, je to hotová věc, musíte však okamžitě odjet a žádné nářky, žádné loučení… co byste udělal?“

„Sebral bych se a odjel, co jiného,“ řekl Justin a zvedl obě ruce nad hlavu.

„Řekněte mi: co je asi největším přáním vaší matky a vaší sestry?“

„Vrátit se do míst, kde žily a kde se narodily.“

„Tak tedy, Justine…, zítra mohou odjet. Myslím, že se tam najde nějaký slušný domek, s pěknou zahradou asi do jednoho jitra, hezky umístěný… Co by tak mohl stát?“

„Co já vím? Tři tisíce franků. Možná čtyři.“

Salvator vytáhl z kapsy čtyři bankovky.

„Tady jsou.“

Justin se na něj díval lapaje po dechu, ale Salvator pokračoval dál:

„Kolik by potřebovaly ročně na slušné živobytí? Vaše sestra je šetrná a skromná, řekněme pět set? Ne, vždyť nemá zrovna nejpevnější zdraví, a je tu matka, ta na tom také není dobře. Tisíc franků?“

„Ale příteli, to by bylo víc než dost!“

„Takže tady máme deset tisíc franků na deset let,“ řekl Salvator a přidal dalších deset bankovek k těm čtyřem. „A řekněme ještě tisíc na výlohy se stěhováním. Tyhle peníze dejte stranou, ty patří vaší matce.“

„Ale příteli, to přece…“

Justin, celý bledý radostí i ohromením, stiskl Salvatorovu paži jako do kleští a chvěl se přitom po celém těle.

„A teď, pokud jde o vás. Dnes v noci, Justine, uneseme Mínu!“

„Uneseme… Mínu…,“ zakoktal Justin.

„Ledaže byste byl proti tomu!“

„Já? Já že bych byl proti tomu? Jenže kam? Kam ji uneseme?“

„Do Holandska. Zůstanete tam rok nebo dva, a třeba i delší čas, prostě do té doby, než se změní zdejší poměry tak, abyste se mohli vrátit do Francie.“

„Ale na to bych musel mít peníze!“

„Zcela správně, příteli. Musíme to hned propočítat.“

„Já už ničemu nerozumím, já už se v ničem nevyznám,“ vykřikl Justin a chytil se oběma rukama za spánky. „Propočítejte to vy!“

„Ale, ale, ale…,“ Salvator stáhl Justinovi ruce z hlavy a pokračoval pevným, věcným hlasem: „Jsme přece muži, zachovejme si tedy rozvahu ve šťastné chvíli, tak jako jsme neztráceli hlavu v časech špatných.“

Justin se trochu sebral; přestal se třást, upřel vytřeštěné oči na Salvatora a kapesníkem si osušil čelo zvlhlé potem.

„Tak mluvte, příteli,“ vypravil ze sebe už klidněji.

„Musíme spočítat, kolik budete potřebovat na společný život s Mínou…“

„Ale vždyť Mína ještě ani není mou ženou… To nejde!“

„Celý Justin,“ řekl Salvator se svým obvyklým mírným úsměvem. „Jistě: Mína není ještě vaší ženou, a nemůže se jí stát do té doby, dokud nenajdeme jejího otce, aby jí dal souhlas k sňatku.“

„A když ho nenajdeme?“ zvolal Justin. „Když třeba zemřel?“

„Když zemřel, bude o sobě Mína rozhodovat sama a vezme si vás… Ale vraťme se k naší věci.“

„Drahý Salvatore…“

„Do té doby, než najdeme Mínina otce a než si ji budete moci vzít, bude žít v penzionátě.“

„V penzionátě! Vzpomeňte si, příteli, na Versailles!“

„Za hranicemi to nebude jako ve Francii. Ostatně to zařídíte tak, abyste ji mohl denně navštěvovat, a sám se ubytujete, abyste ji měl na očích. Na kolik myslíte, že přijde pobyt v penzionátě v Holandsku?“

„Tisíc franků za byt a stravu se musí počítat.“

„A k tomu něco na potřebné výdaje… to je dva tisíce franků ročně pro Mínu. Za pět let bude plnoletá. Takže tady máte deset tisíc franků.“

„Příteli, já tomu vůbec nerozumím.“

„Naštěstí tomu nemusíte rozumět… Teď ještě vy: kolik potřebujete na rok?“

„Já? Nic! Budu dávat hodiny franštiny a hudby…“

„…a čekat rok, až vám za ně zaplatí! Řekněme dvanáct set?“

„Dvanáct set pro mne samotného? To bych byl hotový boháč!“

„Tím líp, můžete myslet na chudé. Ti jsou všude, Justine,“ řekl Salvator. „Čili za pět let to dělá šest tisíc, že?“

„Ale… ale od koho jsou všechny ty peníze?“

„Ode mne ne, Justine. Já jsem, jak víte, chudý.“

„Neznámý dárce tedy?“

„Ne tak docela.“

„Ale copak mohu přijmout jedenatřicet tisíc franků?“

„Můžete, protože vám je nabízím já.“

„Omlouvám se. Mnohokrát se omlouvám!“

„Jsme tedy domluveni. Je to jasné? Dnes v noci uneseme Mínu a vy odcestujete!“

Chudák učitel Justin Corby byl jako na jiném světě. Upíral oči na Salvatora, kterého znal vlastně teprve docela krátkou dobu, a stále nemohl uvěřit, že právě od něho se mu dostává té nevypověditelné radosti, které se předtím marně dovolával u Prozřetelnosti.

„A co pas?“ vzpomněl si najednou a vzrušeně volal: „Kde seženu tak rychle cestovní pas?“

„Tím se netrapte, příteli. Použijete Ludovikova průkazu. Postavu máte podobnou, barvu vlasů skoro stejnou, na ostatním příliš nezáleží. Nemáte se čeho strachovat.“

„Je ovšem třeba se postarat o nějaký povoz…“

„Bude na vás čekat dnes večer čtyřkolka s přípřežím padesát kroků od městské brány Croulebarbe.“

„Vy jste myslel, pane Salvatore, snad úplně na všechno!“

„Aspoň doufám,“ odpověděl s úsměvem Salvator.

„Ale co moji žáci? Co moji ubozí žáci?“ vzpomněl si ještě Justin, ale vzápětí se jeho tvář vyjasnila. „Ach, už vím! Svěřím je panu Müllerovi! Je to přece starý Weberův spolužák a u něho budou v nejlepších rukou! A rodičům oznámí, že po prázdninách se budou muset poohlédnout po jiném profesorovi.“

Teď se Salvator již mohl rozloučit. Připomenul ještě Justinovi, aby své blízké připravil na změnu, která je čeká, nebo vlastně která už v jejich životě nastala – a potom se rychle pustil ulicí Saint-Jacques k domovu.

Odbíjelo devět, když se zase vyhříval na slunci v ulici aux Fers, na svém oblíbeném místečku před hospůdkou U zlaté škeble, docela spokojen s tím, jak začal dnešní den.

27.

Salvatorův večer

Objednaná cestovní čtyřkolka, dokonale připravená na cestu, byla na smluveném místě u městské brány Croulebarbe deset minut před dohovořenou dobou. Kočí Jacques Bernard přifrčel jak s větrem o závod, slezl z kozlíku, a když zjistil, že po nedočkavém zákazníkovi není nikde ani vidu, ani slechu, pomyslil si v první chvíli, že si z něj pěkně vystřelili. Ale už za pár minut uviděl dva mladíky, kteří sem spěchali zavěšeni do sebe, a tak se znovu vyhoupl na své místo a zůstal sedět bez pohnutí jako vytesaný z kamene.

Salvator a Justin se blížili ostrým krokem, ale pes Roland byl přece jen rychlejší a dorazil ke čtyřkolce první.

Salvator otevřel dvířka, sklopil stupátko a pobídl Justina:

„Nasedněte!“

Stačilo to jediné slůvko, aby kočí opět ožil. Trhl sebou jako zasažen elektrickým proudem, otočil se, a když se přesvědčil, kdo to promluvil, samou radostí mu zčervenaly tváře. Pozdvihl zvolna klobouk a popřál Salvatorovi uctivý dobrý den.

„Zdravíčko, příteli Bernarde,“ poděkoval Salvator s úsměvem, podávaje mu svou jemnou, aristokratickou ruku, „jakpak se daří vašemu dobrému otci?“

„Zdravý jako řípa, pane Salvatore!“ zazubil se kočí. „Kdyby byl tušil, že cestujete vy, byl by pro vás přijel sám. I když mu táhne už šestasedmdesátka.“

„Hlavně že mu slouží zdraví, Bernarde,“ řekl Salvator. „Zajdu se za ním někdy podívat v příštích dnech. A co ty, Rolande,“ obrátil se na pobíhajícího psa. „Chceš se vézt s námi, nebo ne?“

Zdálo se, že Roland vrtí hlavou.

„Ne? Ty poběžíš radši za námi? Jak chceš, no… běž si!“

„Kam to bude, pane Salvatore?“ chtěl vědět kočí.

„Směrem na Fontainebleau… Ale pst! pst! Neznáš mě!“

„Spolehněte se. Ale můžete mi prozradit *jako příteli,* kam přesně jedeme?“

„*Jako příteli,* milý Bernarde, ti to mohu svěřit… Cour-de-France! Zdržíme se patrně přes noc.“

„Tak dobře. A všem špiclům pláchneme, to vám slibuju, pane.“

„Co tím chceš říct?“

„Nic, pane Salvatore, nic, jen se na mne spolehněte! Máme si pospíšit?“

„Ani ne, Bernarde. Jeď obvyklým krokem. Nepotřebujeme tam dorazit před desátou.“

„Teda zvolna, lehkým poklusem… Ale radši bych vás vezl jinak, pane Salvatore!“

„A jak bys mě rád vezl, hochu?“

„No… jako jsem vezl císaře v osmnáctsetpatnáctým! Pět mil za hodinu!“ Ztišil pojednou hlas a dodal: „Copak nejste nakonec náš císař, pane Salvatore? Zavoláte: Do zbraně, a my je lapneme, ne? Zavoláte: Pochodem pochod, a my se do toho pustíme, ne? Že je to tak?“

„To víš, Bernarde,“ pousmál se Salvator.

„Já vím! Tiše, tiše, že jo… Přátelé našich přátel jsou naši přátelé, že jo? Jako ten pán, co ho vezeme s sebou!“

Kočí naznačil zednářské znamení a švihl lehce bičem.

„Vidíte, pane Salvatore, všecko jde jako na drátku. Už si jen zazpíváme: *Allons, enfants de la patrie!*“

A kočí si začal bručet revoluční píseň, pobídl koně a čtyřkolka se hnula kupředu, zdvihajíc oblaka prachu.

Zastavili ve Villejuif, kde se přepřahalo; hodiny ukazovaly půl devátou.

Trvalo ještě hodinu, než spatřili obrysy zřídel v Cour-de-France neboli, pojmenujme je správným jménem, zřídel Juvisy, těch šťastných míst ozdobených skutečnými klenoty architektury z doby Ludvíka Patnáctého z poloviny osmnáctého století.

Konečně postilión zastavil, seskočil, otevřel dveře vozu a ohlásil:

„Jsme na místě, pane Salvatore!“

„To sis pospíšil, Bernarde!“

„Pro vás všechno, pane Salvatore. Řekl jsem si, pan Salvator má naspěch v dobré věci, to potřebuje chlapa, který nevidí neslyší, ale umí přiložit ruku k dílu. Tak jsem se ve Villejuif ani nedal vystřídat, povídám tam kamarádovi, příteli drahá, mám v Cour-de-France lásku a potřebuju jí zašeptat pár něžných slovíček, já pojedu dál a ty dostaneš lahvičku. Jen si užij, povídá kamarád, Pierre Lenglumé se jmenuje, a jeď! A tak jsem tady s váma, pane Salvatore, povedlo se,

co? Dobrý večer! Mám pět mil v těle navíc proti rozpisu, ale zamilovaného postilióna to nezabije! Že se to, pane, povedlo, co říkáte? Jsem zkrátka k vašim službám, i kdyby mi měli rozbít tlamu. Podvážu si ji a neřeknu na to ani slovo!“

Salvator se usmál a poplácal bodrého kočího Jacquesa Bernarda po ramenech.

„K tomu tě dneska, kamaráde, myslím, nebudu potřebovat. Ale žádný strach, však na tebe dojde. Nezapomenu na tebe!“

„Vaše slovo, pane Salvatore?“

„Moje slovo, Bernarde!“

„A co teď, pane Salvatore?“

„Teď si vyskoč na sedlo a poodjeď asi tak padesát kroků, tam zastav, otevři dveře u vozu a čekej!“

Jacques Bernard to udělal a Salvator se zatím pustil dál pěšky. Asi po dvaceti krocích narazil na muže, který ho zde již očekával. Byl to generál Lebastard de Prémont. Připojil se k Salvatorovi, oba se pak vrátili k vozu, generál nastoupil a po něm i Salvator.

„Do Châtillonu!“ poručil kočímu. „K hostinci U božího požehnání!“

„Tam to znám… Hyjé, koníčky,“ křikl Bernard.

Popohnal je prásknutím biče a už vyrazili směrem na Châtillon; než uběhlo deset minut, houpal se vůz v nápravách před hostincem, kde jak jsme řekli, Salvator si dal schůzku s tesařem Jeanem Taureauem a uhlířem Toussaint-Louverturem.

Oba už byli na místě, a ať to zní sebepodivněji, před sebou měli neotevřenou láhev. Ne, nebyla to už *druhá* láhev, o tom svědčily skleničky tak čisťounké, jako by je právě přinesli ze sklárny.

Sotva spatřili Salvatora, jak vystupuje sám z vozu a sám vchází do hospůdky, povstali, avšak Salvator se nejdříve opatrně rozhlédl, a teprve když se přesvědčil, že oba muži jsou v koutku místnosti sami, přistoupil k nim blíž.

„Tady můžete mluvit, pane Salvator,“ povšiml si jeho opatrnosti Jean Taureau, „tady stěny nemají uši.“

„Jasně, jasně,“ přidal se Toussaint-Louverture, „už se těšíme, co nám přidělíte!“

„Tak poslyšte,“ řekl Salvator, „možná že vás dnes v noci budu potřebovat…“

„Tím líp,“ zahučel Jean Taureau.

„…ale možná také, že ne.“

„Tím hůř,“ ozval se hromotlukův věrný druh Toussaint-Louverture.

„V každém případě vás beru s sebou. Odvedu vás na jisté místo a tam zůstanete a nikomu se neukážete, i kdyby měly padat šindele, dokud nezavolám: Ke mně!“

„A co když vám bude hrozit nějaké nebezpečí, pane Salvator?“

„To je moje věc. Vy mi musíte slíbit, že se neukážete, dokud nekřiknu: Ke mně! Slovo na to!“

„Jasně, pane Salvator! Slovo Barthélemy Lelonga!“

„A Toussaint-Louvertura!“

„V pořádku. Teď dál. Barthélemy, tyhle provazy si schovej někam do kapsy. Tenhle šátek u sebe schováš ty, Toussaint-Louverture! To bychom měli… A nyní. Znáte zámecký park ve Viry?“

„Já ne,“ vyhrkl Toussaint-Louverture.

„Já ho znám, to stačí,“ řekl jeho druh. „Co dál, pane Salvator?“

„Půjdete teď přes pole tak dlouho, až narazíte na velkou bílou zeď; stojí tam kolmo k cestě; vy si musíte najít v okolí nějaký dobrý úkryt. Já si vás tam potom najdu. Jasné?“

„Jasné, pane Salvator! Hned na to hupneme,“ řekli Jean Taureau a Toussaint-Louverture téměř najednou a odklusali.

Salvator se vrátil ke generálovi Lebastardovi de Prémont a k Justinovi, které nechal, jak jsme si všimli, zatím ve voze. Vrátili se pak cestou, jíž přijeli, až se dostali k hlavní silnici na Fontainebleau, k místu, kde se jedna odbočka svažuje k mostu Godeau a odtud potom k zámku ve Viry-sur-Orge.

Salvatorovo cvičené oko rozpoznávalo v přítmí obrysy postav pohybujících se v dálce – to byli Barthélemy Lelong a Toussaint-Louverture.

Vůz odbočil cestou po svahu, dojel k mostu a před nimi se vynořila velká bílá zeď, která v noci vypadala jako řeka valící se napříč planinou. Vystoupili, ukryli vůz mezi stromy při vedlejší cestě, kde bylo místo jako stvořené pro kolnu v přírodě, a Jacquesu Bernardovi, který se přímo nadýmal pýchou nad tím, že se může účastnit záhadného podniku, nařídili, aby se choval zcela tiše. Kde se vzal, tu se vzal Roland a se spokojeným funěním se znovu přidružil ke skupince.

Když odstavili vůz, nepokračovali směrem k Viry, ale všichni se

opatrně kradli po chodníčku podél zámecké zdi, první Salvator s Rolandem, za ním Justin a poslední generál. Byla krásná pozdní letní noc. Vzduch byl vlažný, nebem se přeháněla bouřková oblaka a měsíc, ten vergilovský mlčenlivý přítel, si s nimi hrál na schovávanou. Skrýval se za černými mraky, vykukoval a zase se ukrýval, přesně tak jako děti jukají a zase se schovávají za stromem.

Všichni tři došli až k mřížím brány, pak zahnuli doprava a dostali se k místu, kudy obyčejně při svých tajných návštěvách přelézal přes zeď Justin. Salvator se postavil ke stěně, sehnul se a učitel, jako by chtěl dát příklad, si mu stoupl na záda a přehoupl se na druhou stranu s lehkostí dokazující, že tenhle prostocvik je mu běžný. Po něm se přešplhal přes zeď generál, a třeba byl o patnáct let starší než Justin, nevedl si o nic méně obratně a hbitě.

V tom okamžiku Roland zřejmě usoudil, že přišla jeho chvíle, a užuž se chystal ke skoku, ale jeho pán ho ještě včas zadržel. Nezapomněl, že tu jsou ti dva, které poslal napřed, a rozběhl se jim vstříc k rohu zámecké zdi.

Netrvalo to ani pět minut a spatřil na obzoru Jeana Taureaua i jeho druha v podobě dvou obrovitých stínů. Byl to pohled o to fantastičtější, že je vůbec nebylo slyšet přicházet. Teprve když došli k Salvatorovi, uvědomil si, že… kráčejí bosí!

„Bravo," přivítal je šeptem. „Už vás čekám. Pojďte za mnou!"

Tesař Jean Taureau i uhlíř Toussaint-Louverture ho následovali k místu, kde již přeskočili do zámecké zahrady Justin a generál.

„Jsme na místě."

„A hele!" hvízdl tichounce hromotluk Jean Taureau. „A to jako se máme překulit přes zeď…?"

„Samo sebou," řekl Salvator, „ukážu vám, jak se na to musí. Rolande!"

Pes přiběhl k svému pánovi, postavil se proti zdi na zadní, Salvator ho nadzvedl do výšky zdi, Roland se zachytil předními tlapami o její stříšku, zadními se pak odrazil a seskočil dolů do parku. Vzápětí se vyšvihl ke stříšce Salvator, přidržel se tam a přitáhl se silou paží nahoru jako ostřílený gymnasta. Usadil se obkročmo na hřebenu zdi a pobídl své druhy:

„Teď vy!"

Dívali se na zeď tyčící se před nimi.

„Ke všem rohatejm," ulevil si Barthélemy Lelong řečený Bejček.

„Copak, copak? Chlap tesařská jako ty, mistr nad mistry, nad kterého není, a bude…“

„Jestli se Toussaint-Louverture nebojí, že ho prošlápnu, tak by mi moh posloužit jako vodrazovej můstek…“

„To se ví, že se Toussaint-Louverture nebojí! Kolik můžeš vážit?“

„Sto pět, upozorňuju,“ řekl tesař valibuk.

„Tak to je vo něco víc než dvě putny uhlí,“ řekl Toussaint-Louverture. „Nosil jsem už i tři. Ale co já potom?“

„Tebe pak vytáhnem, neměj péči!“

Uhlíř posloužil kamarádu podobně jako čtvrthodinku předtím Salvator Justinovi i generálovi. Když se Jean Taureau dostal nahoru, vytáhl z kapsy provaz a na jeho konci udělal pevné oko.

„Chyť se za provaz, ale pevně drž… Tak! Držíš se?“

„Neboj se!“

„Pozor, táhnu!“

Hromotluk začal soukat provaz nahoru k sobě na stříšku zdi, a když uhlíře povytáhl, chytil ho druhou rukou za límec a vysadil ho až na vršek, jako by to bylo malé dítě. Pak mu pomohl přehodit nohy na druhou stranu a Toussaint-Louverture vzápětí opustil svou horizontální polohu a žuchnul dolů do parku.

„A teď já,“ řekl si sám pro sebe Jean Taureau.

Vtom však ucítil, že mu Salvator položil ruku na stehno a zašeptal:

„Pozor, Jeane Taureau! Tiše… Poslouchej!“

Zdálky bylo slyšet cválat koně a ten cval zřejmě sílil.

Potom uslyšeli zaržání. Byl to některý z koňů u jejich vozu, anebo zavětřil ten blížící se oř? Než si to byl s to rozmyslit, Salvator si uvědomil, že dupot kopyt se velice rychle přibližuje. Jezdec své zvíře přímo hnal.

„Na zem! Rychle do zahrady, Jeane Taureau!“ sykl Salvator a hromotlucký tesař spíš padl dolů jako hruška, než seskočil. Salvator zůstal viset z druhé strany zdi za ruce a silou paží se vytáhl až nahoru ke střížce, aby se přes ni mohl dívat.

Kolem se přehnal jezdec, hluboce zakuklený do svého pláště.

Ale Salvator přesto poznal, kdo se v něm skrývá.

„Lorédan de Valgeneuse,“ vyhrkl a spustil se zlehka na zem.

Pes Roland tlumeně zavrčel.

„A teď do toho!“ zahučel Salvator. „Nesmíme ztrácet čas. Jestli jsme ho už neztratili až příliš!“

Rozběhl se do parku a obrovitý tesař i jeho druh uhlíř pádili za ním.

28.

Salvatorova noc

Kde je teď Justin? Kde je teď Mína? To byla otázka.

Salvator se hnal k zámku, ne, nehnal se, prodíral se, protože v tom parku hustě zarostlém křovisky, vysokou trávou, kopřivami i ostnatým roštím se vůbec nedalo běžet, vždyť se ho nedotkla lidská ruka po celá léta! Byl zanedbán stejně jako onen tajemný hvozd v ulici d’Enfer.

Roland temně skučel a táhl skupinu směrem k místům, kde našli v jámě mrtvé dítě, ale Salvator ho přidržoval, snaže se proniknout hustým křovím k jezírku. Tam se všichni tři zastavili a Toussaint-Louverturovi unikl zdušený výkřik:

„Sochy! Tam jsou nějaké sochy!“

Dvě mytologické postavy jako by se v přísvitu měsíce, co chvíli se skrývajícího za mraky a zas zalévajícího svou září park, chystaly opustit podstavec a přidat se k rušitelům klidu jejich království.

„Počkej, Rolande, počkej, dnes máme na práci něco jiného,“ uklidňoval Salvator svého psa, který se ho s kňučením snažil odtáhnout k jezírku.

Bylo odtud dobře vidět celé zámecké průčelí, všechna okna. Ani v jednom nezahlédli světlo.

Salvator zbystřil sluch – zdálo se mu, že z úplně opačného směru, než kam mířili, zaslechl Justinův hlas, volající Mínu.

„To je nerozum!“ zamumlal si sám pro sebe. „On ovšem neví…“ Obrátil se k svým dvěma druhům a řekl: „Vraťte se, odkud jsme přišli, schovejte se tam a čekejte! Dokud vás nezavolám, jak jsme se domluvili!“

Hromotluk Jean Taureau a Toussaint-Louverture se poslušně pustili zpátky a Salvator s Rolandem zatím obešel oklikou jezírko, přidržuje se co nejvíc v přítmí mezi stromy při břehu.

Roland běžel napřed, jako by přesně věděl, co jeho pán hledá.

K jedné z hlavních alejí parku se dostali právě ve chvíli, kdy si Justin a Mína padali do náručí. Mína přitom spatřila, jak se vynořil z porostu generál de Prémont a z hrdla se jí vydral výkřik zděšení.

„Neboj se, holčičko, to je přítel," klidnil ji Justin.

To už se objevil z druhé strany Salvator s Rolandem.

„Šup, šup!" vykřikl Salvator. „Nesmíme ztrácet ani okamžik!"

„Co to všechno znamená," polekala se Mína.

„To znamená, že budete unesena, milá Míno!"

„Jmenuje se stejně jako má dcera," zašeptal generál de Prémont.

Přistoupil k ní blíž, ale Salvator nedovolil, aby se ztratila byť i vteřina.

„Pospěšte si, a hlavně buďte tiše!" pobízel bez ustání. „Všechno si řeknete ve voze! Budete na to mít dva dny a dvě noci! Jdeme!"

Odvedl spolu s Justinem dívku k místu, kudy přeskočili přes zeď.

„Justine, vy první!" vybídl ho Salvator.

„A Mína…?"

„Lezte a nestarejte se! Říkám vám, že nesmíme ztrácet ani minutu," opakoval Salvator.

Justin poslechl. Ve zlomku sekundy se ocitl nahoře na vršku zdi. Mína se zatím loučila se Salvatorem.

„Sbohem, pane Salvatore! Sbohem, můj nejlepší příteli!" zašeptala a nastavila své bílé čelo mladému muži k polibku. Přitiskl na ně zlehka své rty a řekl:

„Sbohem, má milá sestřičko!"

„Polibte i mne, dítě," ozval se generál Lebastard de Prémont. „Žehná vám otec, který patnáct let neviděl svou dceru. Buďte šťastna… a… sbohem…"

Sám přitiskl rty na Mínino čelo a položil jí pak zlehka dlaně na hlavu, jako kdyby ji poroučel slovy modlitby přímo do ochrany boží.

Salvator byl již netrpělivý.

„Jdeme, jdeme, každá minuta má teď cenu hodiny a každá hodina cenu dne!"

Vyšvihl se nahoru k Justinovi a oba nyní seděli obkročmo na zdi, připraveni pomoci dívce přelézt.

„Generále, vezměte to dítě do náručí a podejte nám je sem nahoru!“

Lebastard de Prémont vyzvedl Mínu jako pírko a přiblížil se s ní až těsně ke zdi. Každý z obou mladých mužů ji jednou rukou objal, zatímco generálovy spojené ruce vytvořily jakési stupátko pro její nohy. Když jí tak pomohli nahoru, vybídl Salvator Justina, aby seskočil a poklekl těsně při druhé straně zdi na kolena.

„A teď, Míno, vy! Spustím vás pomalu dolů a vy se opřete Justinovi o plece! Justine, kleknout! Tak! A jste zachráněná!“ oddechl si Salvator nahlas, uvolňuje Míniny ruce.

A tu najednou se ozval čísi zlobný výkřik:

„Ještě ne, ještě ne!“

Výstřel z pistole zapráskl právě v okamžiku, kdy Mína došlápla na trávník při kraji zdi.

„De Valgeneuse!“ vykřikla zděšeně.

„Zachraňte se! Ujeďte! Šťastnou cestu!“ zvolal Salvator a seskočil ze zdi zpět do zámeckého parku.

Generál de Prémont se již vrhl směrem, odkud zahlédl vyšlehnout plamen z hlavně. Ale Salvator ho strhl nazpět.

„Ne, generále, to je moje záležitost,“ vykřikl a rozběhl se hloub mezi stromy.

Nežli se nadál, ocitl se tváří v tvář Lorédanovi de Valgeneuse.

„Pojď! Poprvé jsem tě minul,“ zahřměl hrabě, „ale téhle kulce už neujdeš!“

Ústí pistole se téměř dotýkalo Salvatorovy hrudi.

Chyběla snad jediná sekunda a byl by stiskl spoušť a mladý muž by už nebyl mezi živými – kdyby právě v tom zlomku vteřiny nezasáhlo věrné zvíře. Vymrštilo se proti de Valgeneusovi jako tygr, skočilo mu přímo na krk a povalilo ho na zem. Roland přišel bránit svého pána! Ruka svírající pistoli sebou škubla a kulka vyletěla – do vzduchu!

„U všech všudy, drahý pane Lorédane, víte, že chybělo docela málo a byl byste mě poslal na onen svět,“ sklonil se Salvator k de Valgeneusovi, který se před ním válel na zádech na zemi. Pistole mu vypadla z ruky, ale Roland zatím nemínil pustit jeho hrdlo.

„To necháte toho psa, aby mě zardousil, pane?“ bránil se zvířeti hrabě.

„Rolande, ke mně! *Ke mně!*“ vykřikl Salvator a pes, ač nerad, se zlobným vrčením hraběte pustil a usadil se po boku svého pána.

Lorédan se pomalu sbíral ze země, opřel se o koleno a v té chvíli mu ruka zajela do kapsy a zablýskla se v ní krátká dýka. Naštěstí hraběti ani tentokrát nezbyl čas, aby zbraň použil – dík dalšímu zásahu, tentokrát Jeana Taureaua a Toussaint-Louvertura. Když totiž Salvator vykřikl na Rolanda *Ke mně!*, považovali to oba za smluvený signál a okamžitě přiběhli. Jean Taureau zahlédl ve svitu luny, jak se zaleskla v Lorédanově ruce dýka, chytil ho za zápěstí a stiskl je svými železnými svaly, až hraběti vykroutil zbraň z prstů.

„Zvedni tu věcičku, Toussainte, dobrá bude," řekl. „Budeme si s ní moct prošťouchnout fajfku! Co ale uděláme tady s panem hrabětem, občane Salvatore?"

Salvator zachovával stále stejný klid.

„Zacpeme mu šátkem ústa a svážeme ho na rukou i na nohou."

„To jsem padl do tenat loupežnické bandy?" zařval Lorédan de Valgeneuse.

„Nikoliv! Do rukou čestných lidí," odpověděl Salvator. „A ti se zapřísáhli, že vám vyrvou mladou dívku, kterou jste zbaběle unesl!" Pokynul hromotluckému tesaři a jeho druhu.

„Přátelé, do toho! Šátek, provazy… Spoutat a zacpat ústa! Jen dejte pozor, aby se vám nezadusil! Pospěšte si, za chvíli se vrátím."

„Budete mne potřebovat s sebou?" zeptal se generál.

„Ne, generále. Zůstaňte zde a řiďte operaci."

Pan de Prémont přikývl. Salvator zmizel a Jean Taureau a Toussaint-Louverture se pustili do díla. Toussaint s přímo podivuhodnou zručností ucpal šátkem hraběti ústa, zatímco Jean Taureau ho pilně svazoval provazem od hlavy až k patě. Lebastard de Prémont je pozoroval se založenýma rukama.

Asi za deset minut bylo slyšet dusot koní, tlumený vysokou trávou, a směrem od aleje se vynořil Salvator. Vedl za uzdu Lorédanova jezdeckého koně a v druhé ruce třímal železné kleště.

„Hotovo, občane Salvatore!" ohlásil Jean Taureau. „Ručím za svoje dílo!"

„Rád věřím," pousmál se Salvator. „Teď posadíme pána na jeho oře – a ty zatím vezmeš tyhle kleště a vypáčíš vrata."

Kůň měl uzdu se stíhlem; vvsadili hraběte na hřbet zvířete, dali mu do rukou otěž a přivázali ho koženými řemínky k sedlu. Na Salvatorův pokyn vzal Toussaint koně za uzdu a všichni se pomalu

ubírali k vratům. Jean Taureau vartoval u otevřené brány jako strážný.

„Pamatuješ si tu boudu, kde jsme se sešli před čtrnácti dny?“ řekl mu Salvator.

„Jasně, že si ji pamatuju, pane Salvator!“

„Tak tam pana hraběte vyklopíte. Jemně!“ připomenul Salvator.

„Jemně, pane Salvator. Je tam postel – bude mu na ní jedna báseň!“

„Nespustíte ale z něho oči! Ty i Toussaint!“

„Nespustíme!“ přisvědčil hromotluk.

„Kde najdeš klíč, víš. Ve skříni je zásoba na dva dny, maso, chleba i víno. Když bude mít hlad nebo žízeň, uvolníte mu ústa, rozvážete pouta na rukách a necháte ho najíst a napít.“

„A nechcete, pane Salvator, abysme mu pomohli…,“ řekl Jean Taureau naznačuje gestem pohyb člověka škrtícího svou oběť. „Stačilo by slovíčko…“

„Člověče nešťastná! To ne!“ zavrtěl rázně hlavou Salvator, ale nemohl potlačit úsměv nad slepou oddaností svého přítele. „Naopak, pozítří v tuhle hodinu ho propustíte. O koně se musíte samozřejmě také postarat.“

„Víc než vo člověka,“ řekl Jean Taureau. „Člověk přece stojí míň než kůň… Až ho zasejc posadíme na kobylu, to se potom máme vrátit do Paříže?“

„Ovšemže. Ty půjdeš do práce a budeš dělat, jako by se nic nestalo, a Toussaint-Louverture také.“

„A to je všecko?“

„To je všecko.“

„To je lehká práce, pane Salvator!“

„A hlavně počestná, můj milý Barthélemy! Můžeš mít klidné svědomí.“

„O to nic, když jste při tom vy, pane Salvator… Tak teda vyrazíme! Jedeme, pane hrabě!“

„Hyjé, koníčku, hyjé!“ Toussaint-Louverture pohladil jednou rukou koně po hřívě a druhou ho vzal za uzdu. Z druhé strany se přidal Jean Taureau a oba eskortující se vydali na cestu k dočasnému vězení Lorédana de Valgeneuse.

„A my teď zavřeme vrata a pohovoříme si o panu Sarrantim,“ řekl Salvator.

Když je s generálovou pomocí zavřel, zavolal Rolanda, ale po psu nebylo vidu ani slechu, ochomýtal se kolem dubu s lavičkou a přiběhl teprve na druhé zavolání. Ale tentokrát Salvator na něj volal jiným jménem: „Brésile, Brésile…!“ Pes žalostně kňučel, zřejmě mu cosi nebylo po chuti a Salvator ho musel konejšit:

„No tak, Brésile! Pojď za mnou, pojď za mnou… A buď už klidný, však se sem zas vrátíme, Brésile!“

Zdálo se, že generál de Prémont tu mezihru s Brésilem příliš nevnímá. Kráčel za Salvatorem se svěšenou hlavou, mlčky, jakoby jen ze setrvačnosti. Minuli dub s lavičkou, která prve vzbudila Brésilovu pozornost, a beze slova prošli skoro celou alej směřující k zámku.

„Nevěřil byste, pane Salvatore,“ přerušil generál mlčení, „jak jsem byl dojat, když jsem uviděl to děvče.“

„Je velmi milá,“ přikývl Salvator.

„Ano… A já mám dcerku právě v jejím věku… jestli vůbec je ještě naživu.“

„Vy nevíte nic o jejím osudu?“

„Když jsem byl nucen odejít z Francie, svěřil jsem ji do péče statečných lidí. Obrátím se na ně, jakmile budu moci veřejně vystoupit… A víte, co mne zvlášť dojalo? Že se i tohle děvče jmenuje Mína. Kéž by i ta moje byla stejně půvabná a čistá jako vaše.“

Generál opět zmlkl a sklonil hlavu k hrudi; cit, který ho nutil, aby se svěřil svému společníku, ho nyní přiměl k odmlčení.

Chvíli se oba muži zabývali každý svými vlastními myšlenkami.

První se z nich vytrhl tentokrát Salvator.

„Víte, co mne znepokojuje?“ řekl. „V zámku bydlely pouze tři osoby. Mína, Lorédan de Valgeneuse a vychovatelka. Mínu si odvezl Justin. De Valgeneuse je v rukou Toussaint-Louvertura a jeho přítele. Zůstává vychovatelka…“

„A dál?“ řekl generál, přemýšleje o tom, že Salvator se chtěl vrátit k záležitosti Sarrantiho.

„A dál?“ opakoval Salvator. „Jestli vychovatelka nespala, musela přece slyšet výstřely, a jestli je uslyšela, určitě se hleděla zachránit…“

„Pojďme se po ní tedy poohlédnout,“ navrhl pan de Prémont.

„Brésil nám pomůže!“ řekl Salvator.

„Brésil?“

„Můj pes!“

„Myslel jsem, že se jmenuje Roland?“

„Ano, ano… ale můj pes je jako já, má dvě jména. Jedno, pod nímž vystupuje před veřejností, to odpovídá jeho nynější existenci. A druhé, které znám jenom já, a to odpovídá jeho minulému životu. Zkrátka, Roland má zamotaný, tajuplný život… jako já sám.“

„Doufám, že naše přátelství bude jednou dost hluboké, abyste mi tajemství svého života svěřil…,“ pravil generál, avšak zarazil se rychle v řeči, protože si uvědomil, že další naléhání by bylo nemístnou vtíravostí.

„…a také poodkryl tajemství Brésilova života; protože to s tím souvisí,“ řekl Salvator a upozornil generála: „Podívejte se na něj, jak je neklidný! Čím blíž k zámku, tím rozrušenější! A přitom nikde ani záblesk světla, ani nejmenší šramot!“

Vskutku: ačkoliv zámecká budova tonula ve tmě a neozýval se z ní ani hlásek, pes stříhal nepokojně ušima, větřil kolem sebe, ježil srst a cenil zuby, jako by se chystal k boji.

„Jestli vychovatelka je dosud v zámku, generále, slibuju vím, že ji Brésil vyčenichá, ať se schovala kam se schovala. Vstupme, generále,“ řekl Salvator a první proklouzl dovnitř dveřmi, které Mína nechala při svém útěku otevřené. Salvator vytáhl z kapsy zlodějskou svítilnu, rozžehl ji a pozoroval Brésila, který ve vstupní hale začal pobíhal kolem dokola, jako by si chtěl to místo prohlédnout. Potom jako kdyby si konečně připomněl, kde je, najednou se rozběhl k nízkým dveřím, vedoucím podle všeho kamsi do dolních částí budovy.

Salvator je otevřel.

Brésil se vrhl střemhlav do tmavé chodby a na samém jejím konci seběhl po šesti či osmi stupních schodiště do jakéhosi sklepení. Sotva se v něm ocitl, vydal ze sebe tak žalostné zavytí, že Salvatorovi i generálu tuhla krev v žilách.

„Brésile, co je, co tu máš?“ řekl Salvator, ale pes se obrátil a zmizel směrem, odkud právě přišli.

„Kam běží?“ zahučel generál.

„Ještě nevím,“ řekl Salvator.

„Nepůjdeme za ním?“

„Ne, zatím ne. Kdyby to chtěl, poznal bych to; otáčel by po mně hlavu. Počkejme chvíli!“

Dlouho čekat nemuseli.

Zatímco upírali zrak směrem ke dveřím, jimiž sem vešli, rozletělo se pojednou s třeskotem nízké okénko, Brésil mezi ně vpadl s vyplazeným jazykem a s očima jakoby krvavě podlitýma a třikrát nebo čtyřikrát s divokým vrčením oběhl sklepení. Vypadalo to, že po někom pase a že by toho někoho nejradši zadávil.

„Čemeřička!“ ulekl se Salvator. „Že je to tak, Brésile?“ Pes zuřivě zavyl.

„Tady se někdo pokusil zavraždit Čemeřičku!“

„Čemeřička? To je jméno…“

„…jednoho ze zmizelých dětí, jehož vražda se připisuje Sarrantimu.“

„A vy myslíte, že…“

„Brésil tu něco objevil, generále. Podívejte se na něj, co dělá!“

Pes mezitím poodběhl a v jednom místě začal zuřivě hrabat a hryzat do podlahy. Salvator zamyšleně sledoval jeho řádění.

„Tam je někdo zahrabaný!“ vyhrkl prudce generál.

„Ne, ne,“ potřásl Salvator hlavou.

„Proč myslíte, že ne?“

„To děvčátko je přece naživu.“

„Ale je tu ještě ten chlapec!“

„Ten leží jinde. Nechybělo mnoho, a Čemeřičku by byl stihl podobný osud. Právě zde měla být zavražděna… nožem!“

„Probůh! A kdo tomu zabránil?“

„Brésil, generále! Patrně tak jako před chvílí rozbil okénko a vrhl se na vraha.“

„A co tu teď hledá?“

„On nehledá, generále, on už našel! Podívejte se!“

Salvator sklonil svou zlodějskou lampičku níž a její světlo dopadlo na podlahu sklepení.

„Hrome! Vždyť to vypadá na stopy od krve!“ zděsil se generál de Prémont.

„Ovšem! Stopy po lidské krvi se nikdy neztratí. A tyto skvrny, tato krev, generále, to jsou stopy po vrahovi, jako že náš Sarranti je nevinný! Brésil se nemýlí, generále! Hledej, hledej, Brésile!“

Pes očichával dlaždičky a po chvíli se rozběhl k východu vedoucímu do parku. Dveře byly zavřené, zaškrabal na ně, žalostně dvakrát zaskučel a dvakrát třikrát olízl zem.

„Vidíte ten rozdíl,“ řekl Salvator. „Tady ta místa potřísnila krev

děvčátka. Bezpochyby uteklo těmito dveřmi… počkejte, otevřu je a Brésil nás povede po stopě.“

Brésil očichával a olizoval stopy na podlaze, ale sotva Salvator otevřel, vyrazil ze sklepení jako šíp.

„Tady se tedy odehrál zápas s vrahem… a děvče mělo zatím čas utéci.“

„A vy tušíte, kdo jím byl?“

„Myslím, že to byla… žena! Protože ta malá, když se čas od času zhroutí, a to je potom blízka šílenství, vykřikuje: ‚Nezabíjejte mě, paní, nezabíjejte mě!‘ Dvakrát nebo třikrát se to stalo!“

„To je zamotaná historie, co mi vykládáte,“ řekl generál.

„Ano, ale máme zatím v rukou jen jeden konec toho klubka; na ten druhý teprve musíme přijít. Brésile, pojď sem!“

Pes zatím pobíhal po parku, ale na zavolání pána se vrátil.

„Tady už nemáme co dělat," řekl Salvator. „Co jsem potřeboval vědět, to vím, teď hlavně, abychom nenechali zmizet vychovatelku!"

„Pojďme ji tedy hledat!"

„Pojďme, pojďme! Brésile, hledej!" pobídl Salvator psa a vyběhl po schodech ze sklepení zpátky na chodbu.

Brésil pána následoval. Ve vstupní hale na okamžik zaváhal; pootevřenými dveřmi zahlédl třpytící se hladinu jezírka. Podobala se jasně vyleštěnému ocelovému zrcadlu. Brésil cítil, jak ho to k němu vábí. Teprve na druhé zavolání poslechl, vrátil se, vyběhl po schodišti, ale nějak váhavě, jako by se jen z nezbytí pouštěl cestou, která tak jako tak nevede k cíli.

Ale jakmile vystoupili do úzké chodby v prvním poschodí, vrhl se opět horempádem kupředu a zastavil se až na samém konci před dveřmi. Něžně, žalostně zakvičel.

„Že by tam někde byla naše vychovatelka?" domýšlel se generál.

„Ne, tomu nevěřím," odpověděl Salvator. „Spíš to bude pokoj některého z těch dětí. Konečně… podíváme se!"

Bylo zavřeno na klíč, ale Salvator vyrazil zámek na první pokus; západka povolila a dveře se rozletěly.

Pes vskočil dovnitř a vesele se rozštěkal.

První věc, jež upoutala Salvatorovu pozornost, byl výklenek se dvěma postelemi, kolem nichž Brésil okamžitě začal čile poskakovat. Hrabal packami po pokrývce a otáčel se po Salvatorovi s tak radostným výrazem, že o smyslu toho vzrušení nemohlo být pochyb: tady v těch postelích přespávaly děti.

„Dětský pokoj," řekl Salvator a musel Brésila doslova nutit, aby ho následoval. Pes si lehl s výrazem spokojenosti mezi postele a byl by tu nejraději zůstal do soudného dne. „Vždyť se sem zase vrátíme, Brésilku, no tak, buď hodný pejsek!"

Brésil se zatvářil žalostně a se svěšenou hlavou se ploužil za Salvatorem po schodech do druhého patra.

Na odpočívadle se zastavil, pak mu zablýsklo v očích, zježil srst a s hrůzným vrčením se přiblížil k jedněm dveřím.

„U čerta!" zaklel Salvator. „Tak se mi zdá, že jsme se dostali k pokoji našeho nepřítele. Trošku si to prohlédneme!"

Tak jako v prvním poschodí i zde byly dveře zavřené, ale tak jako o patro níž i tady povolily, když se do nich Salvator opřel. Brésil vpadl dovnitř jak velká voda a znovu tak strašně zlobně vyštěkl.

Vypadalo to, jako by jeho záchvat vzteku vyvolával prádelník. Vrhl se k němu a začal zuřivě okusovat držadla zásuvek.

Salvator se pokusil je vytáhnout, ale byly zamčené.

„Počkej, Brésile, musíš mít trpělivost! Však my se podíváme, co tam uvnitř skrývá."

Pes, jako by rozuměl, jako by chtěl pánovi dodat odvahy, se utišil, ale zuřivě přitom přešlapoval.

Salvator sňal z prádelníku mramorovou desku, opřel ji o stěnu, potom vytáhl z kapsy nožík a vypáčil jím čtvercovou dřevěnou přepážku. Zajel rukou do otvoru a vylovil z vypáčeného prádelníku červený vlněný živůtek. Avšak ještě než ho zcela vysoukal, Brésil se vymrštil, chytil ho do zubů a vytrhl jej Salvatorovi z rukou.

Ten živůtek byl částí Orsolina národního kroje.

Salvator se vrhl na psa, který se zuřivě zakusoval do své kořisti, a měl co dělat, aby mu ji vyrval z čelistí a z tlap.

„Myslím, že jsem se nemýlil," zahučel, a jak držel živůtek ve zdvižené ruce, Brésil znovu a znovu vyskakoval a snažil se ho dochňapnout. „To děvče se pokusila zavraždit žena… a ta žena byla Gérardova paní, či spíše Orsola! Bezpochyby to byla ona."

Zasoukal červený živůtek zpět do prádelníku, utěsnil vypáčenou dřevěnou přepážku a vrátil mramorovou desku na místo. Pes přitom vrčel, jako by mu brali tu nejchutnější kost.

„Ale Brésilku, no tak, dost už! Přece víš, že se sem zase vrátíme! Ze všeho nejvíc teď potřebujeme najít vychovatelku! Musíme ji už konečně objevit!"

Pes sice nepřestával nespokojeně vrčet, ale když se ocitl zase na odpočívadle, dal se opět do pátrání. Zastavil se až u posledních dveří na chodbě a zlobným zavrčením přivolal pána.

„Tady jsme asi na místě, generále," řekl Salvator. „Říkáš, že tam někdo je, Brésile?"

Pes jako odpověď vyrazil ještě silnější zaštěknutí.

„Když policie nepracuje, musíme za ni pracovat sami," ztišil hlas Salvator. „Generále, podržte mi laskavě lampičku… a neprozraďte mě!"

Uvázal si kolem oděvu bílou šerpu, která byla v těch dobách odznakem policejních komisařů, soudců, vládních úředníků, a třikrát rázně zabušil na dveře:

„Ve jménu krále!" zvolal.

Dveře se otevřely, objevila se neupravená žena v košili. Když uviděla pána v černém, který svítí na cestu člověku s bílou šerpou, upadla uprostřed místnosti na kolena. Byla přesvědčena, že se dostavil policejní komisař.

„Jezusmaria!“ vykřikla zoufale.

„Zatýkám vás ve jménu krále,“ řekl Salvator, zdvihaje k ní obřadně ruku. Viděl, že před ním stojí stará, jistě šedesátiletá ošklivá ženská, odporná v tom nuzném oblečení, a marně se snažil vzpomenout, koho z jeho vlastní minulosti mu to odpuzující stvoření připomíná.

„Světlo prosím!“ otočil se ke generálovi. „Tu ženu bych měl znát.“

Generál přiblížil světlo lampy blíž k obličeji šeredy.

Pes přitom vytrvale, pochmurně vrčel.

„Pane, drahý pane, já jsem počestná žena, přísahám vám,“ pištěla ženština chvějíc se strachy.

„Lžeš,“ řekl Salvator.

„Milý pane komisaři…“

„Lžeš,“ přerušil ji Salvator. „A já ti povím, kdo jsi: jsi matka děvčete, které se jmenuje *Cagnote!*“

„Och, pane komisaři,“ zaúpěla stařena.

„A ty jsi zavinila, že jisté milé stvoření, které jsi pronásledovala jako posedlá, které jsi udala, které jsi připravila o čest, nakonec nebylo s to přežít své ponižování a vrhlo se do vln Seiny!“

„Pane komisaři, já vám musím říct…“

„Jen si vzpomeň na Athénaïs, vzpomeň si na dceru trubače Ponroya! Na dívku omylem zavlečenou do tak ohavných míst, v jakých se pohybovala tvá dcera… ale ta ovšem ne omylem! A dost už těch tvých lží a falešných přísah!“

Stařena sklopila hlavu, jako by na ni právě dopadl Sisyfův balvan.

„Teď budeš odpovídat na moje otázky! A jestli se budeš vzpěčovat, zavolám pomocníky a dám tě odvést k magdalenkám, k jeptiškám do polepšovny!“

„Budu odpovídat, pane komisaři, budu odpovídat,“ vypískla stará.

„Jak jsi tu dlouho?“

„Od poslední masopustní neděle.“

„Kdy přišla do zámku ta dívenka, kterou sem přivlekl de Valgeneuse?“

„V noci na Popeleční středu.“

„Směla ta dívka někdy vycházet? Dovolil jí to de Valgeneuse?“

„Ne, nikdy!“

„Jak jí zabránil, aby se nepokusila třeba o útěk?“

„On jí hrozil, že by potom dal odsoudit jejího milého na galeje… pro únos!“

„Jakpak se jmenoval ten její milý? To víš?“

„Pan Justin Corby.“

„Kolikpak ti dával de Valgeneuse za to, žes mu to unesené děvče hlídala? No, jen to ze sebe vysyp…!“

„Pět set franků.“

Salvator na to nic neřekl, rozhlédl se kolem po místnosti, a když uviděl menší sekretářík, přistoupil, otevřel zásuvku a našel v ní papír, inkoust a pero.

„Posaď se k tomu stolu,“ poručil. „Napíšeš, cos mi právě přiznala.“

„Já neumím psát, pane komisaři!“

„Ty neumíš psát?“

„Neumím. Přísahám vám!“

Salvator sáhl do kapsy, vyňal náprsní tašku, chvíli v ní hledal a potom vylovil list papíru. Rozestřel jej té ježibabě před očima. „Když tedy neumíš psát, kdopak asi napsal tohleto?“

Estli mi nedáš padesát franků dnes večír, tak řeknu, vodkud tě poznala má cera, a vyženou tě z tvojího kšeftu!

11. listopadu 1824 *LA GLOUETTE*

„Tak vidíš, že umíš psát,“ řekl Salvator babizně, která na něj zírala celá zničená. „Moc ti psaní sice nejde, to je pravda, ale na to, abys udělala, co ti nařizuju, dávno stačíš. Tak… dáme se do toho! Tady máš pero, sedni si, posvítíme ti na to… a piš, co ti řeknu:

Já, nížepodepsaná žena jménem vlastním Brabançonová, nazývaná La Glouette, prohlašuji, že jsem byla najata do služeb pana Lorédana de Valgeneuse počínaje poslední masopustní nedělí k tomu, abych střežila jistou mladou dívku jménem Mína, kterou unesl z penzionátu ve Versailles. Prohlašuji dále, že toto děvče přišlo do zámku Viry-sur-Orge v noci z úterý na Popeleční středu; když hrozila, že bude křičet, volat o pomoc a že uteče, prohlásil pan hrabě

Valgeneuse, že nic takového neučiní, protože v tom případě má on prostředky, jak poslat jejího milého na galeje, a že ho udá za to, že protizákonně věznil nezletilou dívku. Ukázal jí také nevyplněný zatykač, který měl připraven u sebe.

Brabançonová, nazývaná La Glouette
Dáno v zámku Viry-sur-Orge v noci 23. května 1827.

Tak vidíš! A teď si můžeš jít znovu lehnout!“ řekl Salvator a složil La Glouettino prohlášení do úhledné čtvrtky, kterou zasunul do kapsy.

Brabançonová se neměla příliš k tomu, aby zalezla zpátky do postele, ale Brésilovy vyceněné zuby jí naháněly víc strachu než bílá komisařská šerpa. Nebylo ostatně divu: dvacet let měla co dělat s lidmi od soudu a od policie, ale snad nikdy, ani ve svých nejhroznějších snech, neviděla tak statné a tak rozdrážděné psisko.

„Ale aby sis nemyslela: jako spolupachatelka pana de Valgeneuse, kterého jsme právě zatkli pro únos a omezování osobní svobody mladé dívky, což je zločin, který zákon těžce postihuje, jsi od tohoto okamžiku také zatčena a musíš zůstat v tomto pokoji. Zítra ráno přijde pan královský prokurátor a vyslechne tě.“

Salvator zvýšil hlas: „A pro případ, že by tě napadlo vzít do zaječích, tě upozorňuju, že na chodbu dávám stráž, a dolů před zámek druhou, obě s rozkazem okamžitě střílet, jakmile bys jen pootevřela dveře nebo okno!“

„Jezusmarjá!“ vyjekla Brabançonová podruhé a rozklepala se teď ještě víc než poprvé.

„Doufám, že jsi slyšela dobře!“

„Ano, pane komisaři!“

„Tak… spi sladce!“

Salvator se otočil, dal ve dveřích přednost generálovi, pak je zabouchl a zamkl na dva západy.

„Ručím vám za to, generále,“ řekl spokojeně, „že se odtud nehne. Můžeme počítat s klidnou nocí.“ Luskl prsty na svého psa a dodal: „Dobřes nás vedl, Brésile! Ale teď dál! Máme za sebou teprve polovinu práce!“

29.

Hovoří se o zajatci, ale hlavně o koni

Opusťme nyní Salvatora a generála, kteří provázení Brésilem právě zamířili k zámeckému jezírku, a podívejme se letmo na to, co se dálo s Mínou a Justinem.

Ve chvíli, kdy třeskla rána z pistole Lorédana de Valgeneuse a kdy odvážný Brésil pohotovým skokem zachránil svého pána, Justin a Mína uběhli teprve kousek cesty obilním polem k čekajícímu vozu Jacquesa Bernarda. Mína klesla na kolena a se sepjatýma rukama prosila pánaboha, aby jejího osvoboditele spasil od pohromy. Justin Corby však měl ještě dost duchapřítomnosti se otočit a skočit pět nebo šest kroků. Stačilo to, aby na vlastní oči uviděl, jak Salvator se svými pomocníky se zmocňuje Lorédana a jak se nad ním Toussaint-Louverture a valibuk Taureau sklánějí.

Milenci si padli do náruče a mezi dvěma polibky vděkuplně vyslovili Salvatorovo jméno. Připadalo jim, že se nad jejich hlavy stáhl obrovský temný mrak a že právě byli svědky toho, jak hrom udeřil snad sto kroků od nich. Bezděky se uklonili směrem k zámku a dali se potom do běhu úzkou pěšinkou mezi poli. Prchali jeden za druhým, teprve po chvíli se dostali na širší stezku a mohli se chytit za ruce a běžet vedle sebe. Po několika minutách spatřili hustý porost keřů a stromů, mezi nimiž se skrýval Bernardův vůz.

Jacques Bernard Justina okamžitě poznal, a když viděl, že s ním přibíhá jakási dívka, začalo mu být jasno, jakou roli má hrát v tomto dramatu. Pozdvihl uctivě svůj opentlený klobouk, a když se děvče i její milenec ve čtyřkolce pohodlně usadili, obrátil se na ně s významným gestem naznačujícím otázku: A kam teď mám jet?

„Severní silnicí!“ porozuměl mu Justin, Bernard přikývl a vůz vyjel na cestu, kterou sem přednedávnem přibyl od brány Fontainebleau a de la Villette.

Popřejme těm dvěma šťastnou cestu, ponechme je, ať se navzájem oblažují i utěšují vším, čím přetékají milenecká srdce, a vraťme se k zajatému panu de Valgeneuse.

Strážci ho již podle Salvatorova přání dopravili před onu zastrčenou chatrč v zahradě a lámali si právě hlavu tím, jak dostat

dovnitř koně. Přízemní bouda byla jen patnáct kroků dlouhá a dvanáct kroků široká, stáj nebo aspoň kůlna při ní nebyly, a tři muži a kůň by se v takové místnůstce asi umačkali.

„Čert mě zab, na tohle jsme nepomysleli!“ ulevil si Jean Taureau.

„Pan Salvator taky ne,“ řekl Toussaint.

„Ty troubo! Co by na to měl myslet?“

„No, on snad myslí na všechno, ne?“

„No, a nemyslel! Tak musíme myslet my!“ řekl hromotluk.

Na chvíli se odmlčeli, ale nápaditost nebyla zrovna silná stránka těch dvou dobrých mužů.

„Hele, řeka,“ vzpomněl si po chvíli Jean Taureau.

„No, a co?“

„Že bysme ho tam zahnali do vody. Je to kůň darebáka!“

„Kůň darebáka může náhodou bejt docela slušnej a spravedlivej kůň,“ zamudroval Toussaint-Louverture.

„To máš pravdu. Tak co budeme dělat?“

„Co kdybysme ho odvedli do hospody. K Božímu požehnání myslím.“

„Tobě přeskočilo! Přivedem tam koně a hospodskej, chlap auvergnanská, se nás zeptá, kde má pána. A co na to řekneš? Jestli to víš, tak chytni uzdu a odveď ho tam!“

Toussaint-Louverture potřásl hlavou.

„Já už nic neříkám.“

„Tak nemlať prázdnou slámu!“

„Říkám, že už nic neříkám.“

Chvíli bylo ticho, než se ozval opět Jean Taureau.

„Hele, udělal bys něco?“

„Kdyby to šlo, tak bych to udělal,“ řekl Toussaint.

„Strčíme toho zajatýho panáka dovnitř!“

„No jo. A dál?“

„Já si ho potom vemu na starost, a když už bude, kde má bejt…“

„To já si ho taky můžu vzít na starost, sakra! Nejde o panáka, jde vo jeho koně.“

„Nepleť mě!“

„Jo! Já tě pletu!“

„Povídám, jak bude panák v boudě, vemeš si na starost koně.“

„To si teda nevemu, protože nevím, co s ním!“

„Necukej se! Ty si ho vemeš na starost a odvedeš ho!“

„Kam?“

„Pryč! Do Viry!!“

„Hele! To by šlo!“

„Vidíš! Na to bys ty nikdy nepřišel,“ řekl Jean Taureau, patřičně hrdý na svůj nápad. „To je věc, co?“

„To teda je!“

„Tak pojď! Nejdřív toho zajatýho rozvážem,“ řekl Jean Taureau.

„Rozvážeme ho,“ opakoval Toussaint, který se ve svém příteli vlastně jen zhlížel.

„Ale ne!“

„Tak ne, nerozvážem ho!“

„Ale jo!“

„Jednou jo, jednou ne, já tomu nerozumím,“ přece jen se zarazil Toussaint.

„Meleš pořád: rozvážeme ho, rozvážeme ho! Budeme ho rozvazovat voba, a kůň zatím veme roha!“

„No jo! To je pravda.“

„Tak vidíš! Žádný budeme rozvazovat! *Já* ho budu rozvazovat sám a ty si budeš hledět toho čtyrnožce!“

„No jo, tak jo,“ souhlasil Toussaint a vzal koně za uzdu.

Jean Taureau poodběhl k vrbě, našel v dutině klíč a otevřel dveře boudy a zažehl uvnitř kahan. Pak zbavil hraběte pout na nohou, sundal ho z hřbetu koně a odnesl ho dovnitř jako dětskou hračku.

Sotva zapadly dveře, Toussaint-Louverture skočil do sedla a odcválal takovou rychlostí, jako by chtěl na dostizích vyhrát velkou cenu Paříže.

Železná brána do zámeckého parku ve Viry-sur-Orge byla zavřená. Toussaint-Louverture se chytil za mříže a chystal se přelézt, ale tu se ozval štěkot a vrčení a vzápětí už se Brésil opíral předními tlapami o mřížoví.

„Jo, jo,“ zamručel si Toussaint-Louverture sám pro sebe s tím auvergneským přízvukem, který Jean Taureau tak nenáviděl.

„Jak tu je Roland, tak to pan Salvator nebude moc daleko.“

A skutečně: v zahradě se zablesklo světlo a jakýsi přibližující se hlas po chvíli zavolal:

„To jsi ty, Toussainte?“

„Jistě, pane Salvator, já!!“ odpověděl Toussaint radostně. „Vedu vám zpátky hraběcího koně!“

„Koně? A co jeho pán?“

„Ten už je v suchu, pane Salvator, chci říct v tý boudě. Jean Taureau ho hlídá. A já se tam k němu hned vracím, buďte klidnej. Už letím!“

A nechávaje na Salvatorovi, aby odvedl zvíře do zámecké stáje, Toussaint se otočil na patách jako na obrtlíku a vyrazil vpřed tempem, jako by si po vítězství v dostizích chtěl vybojovat ještě první místo v běhu.

30.

Pan de Valgeneuse je v nebezpečí, Jean Taureau má obavy a popíjí se víno z domácí révy

Když Barthélemy Lelong řečený Honza Bejček dopravil zajatého hraběte do boudy, položil ho, svázaného jako mumie, na stůl, který stál uprostřed a byl spolu s postelí zastrčenou do jakéhosi výklenku jediným kusem nábytku v místnosti. Jak tu ležel, ztuhlý a bez hnutí, pan de Valgeneuse vypadal skoro jako mrtvola připravená k pitvě.

„Neračte se znepokojovat, pane šlechtic,“ řekl Jean Taureau. „Jen co zavřu dveře, najdu pro vás něco pohodlnějšího na posaz.“

Pan de Valgeneuse neodpovídal, ale Jean Taureau si toho nevšímal, připadalo mu to docela přirozené.

„To víte, drahej mladej pane,“ bručel, přivlékaje jakousi rozviklanou sedačku, která odpočívala melancholicky v koutě místnosti, „tady nejsme v tuilerijském paláci, musíte vzít zavděk tímhle křápem.“

Postavil sedačku ke zdi, přistrčil k ní podnožku a uvolnil zajatci ležícímu stále ještě nehnutě na stole roubík v ústech.

„Trošku si vydechneme, že jo?“ řekl povzbudivě.

Lorédan de Valgeneuse se sice zhluboka nadechl, ale přes rty mu nepřešlo ani slůvko. Hromotluckého tesaře to udivilo.

„Copak, urozenej pane?“ řekl tím nejsladším hlasem, jehož byl schopen. „Snad nebudem nakonec trucovat? To ne, milej pane

hrabě,“ reptal Jean Taureau a začal Lorédanovi uvolňovat pouta na rukou.

Zajatec dál zarputile mlčel a Jean Taureau dál rozvazoval uzel a pobrumlával:

„No jo, jen dělej mrtvýho, to se ví, v tom asi seš mistr, ale za chvíli budeš stejně jak křepelka. Podívej, už máš ručičky volný!“

Ale uvolněné ručičky hraběte Lorédana sklesly zcela bezvládně podél těla.

„Jo tak, vy si myslíte, že vás vokšíruju jako batole a povedu za ručičku! Děkuju pěkně, už toho mám dnes za sebou dost! A vobracet voči v sloup, to na mě neplatí!“

Nicméně pan hrabě stále neodpovídal a vůbec nejevil žádné známky života.

Jean Taureau se nad nehybným oněmělým zajatcem sklonil. Teď už ho jeho mlčení začalo znepokojovat. Vzal lampu a posvítil si na obličej pana de Valgeneuse. Mladík měl sevřená víčka, tvář bledou jako křída a na čele mu vystupovaly kapičky ledového potu.

„A sakra, sakra!“ povzdechl si Jean Taureau. „Tohle nevypadá, že by si hrál na mrtvýho!“ Zatřepal několikrát ze všech sil bezvládným tělem, ale de Valgeneuse sebou nechával třást a lomcovat, ani se nehnul. „Hromská práce!“ vykřikl Jean Taureau. „Hromská práce mizerná! Že bysme mu byli nechtěně zmáčkli trochu víc chřtánek? To by byl pan Salvator hrozně nadšenej! Ty protivo jeden…! No jo, boháč! Ty nikdy nejsou jako vostatní normální lidi!“

Hromotluk se kolem sebe nešťastně rozhlédl a jeho pohled padl do kouta na velikánský džbán plný vody.

„To právě potřebuju,“ zahučel.

Vzal nádobu, zdvihl ji, potom si stoupl na stoličku, naklonil se nad hraběte a obrátil džbán vzhůru nohama. Na obličej pana de Valgeneuse se snesl z výše pěti či šesti stop učiněný vodopád.

Zpočátku se zdálo, že ledová sprcha je bez účinku, ale po několika sekundách se přece jen ozvalo hlasité zaúpění a Jean Taureau, kterému začaly už také pomalu vystupovat na čele kapky potu, se uklidnil.

„Krucinál, vy jste mi dal!“ odfrkl si hlasitě, jako kdyby mu spadl z hrudi přinejmenším pětisetlibrový balvan. Seskočil ze židličky, vrátil džbán na jeho místo, a protože pan hrabě, jak bylo patrno, se neodebral na onen svět, začal zase špičkovat: „To se vám tedy

povedlo! No, ale teď, když jsme se trošku vykoupali, teď už nám půjde všechno jako po másle, že jo, urozenej pane šlechtici!“

„Kde to jsem?“ vypravil ze sebe Lorédan otázku, kterou kupodivu obvykle všichni, kdo se právě probrali k vědomí, vyslovují nejdřív.

„V pokoji u jednoho moc dobrýho přítele,“ odpověděl Jean Taureau a začal nyní uvolňovat i pouta svazující Lorédanovy nohy. „Kdybyste byl tak hodnej a posadil se tam na židličku… pak vám budu hned k službám.“

De Valgeneuse se nedal dvakrát pobízet. Svezl se ze stolu, pokusil se postavit na nohy, ale zdřevěnělé končetiny ho odmítly nést. Zapotácel se.

Tesař ho svýma obrovitýma rukama zachytil, odvedl ho ke stoličce a přistrčil ji opěradlem ke zdi.

„Tak! Už to bude dobré, ne?“ řekl a přidřepl si k Lorédanovi, takže se nyní ocitl tváří v tvář zajatému hraběti.

„Co se mnou chcete provádět?“

De Valgeneuse upřel pohrdavě oči na svého hlídače, a ten se lehce zašklebil:

„Jenom vám budu dělat společnost, urozenej pane hrabě… Já a můj kamarád, kterýho nejpozdějc za čtvrt hodinky poznáte. Von si odskočil, ale hnedle se vrátí.“

Jean Taureau ta slova ještě ani nedořekl a ozvalo se zaklepání. Hromotluk otevřel dveře a v nich se objevil obličej Toussaint-Louvertura, snědý a jakoby bíle žíhaný kapkami potu stékajícího z čela po obou tvářích. De Valgeneusovi připadalo, že sem vpadl Indián.

„Hotovo?“ přivítal Jean Taureau přítele nedočkavou otázkou.

„Jo, hotovo,“ přitakal Toussaint-Louverture a zavadil pohledem o hraběte usazeného v židličce. „Zdravíčko, kamaráde!“ Rozpačitě potřásl hlavou a znovu se obrátil k tesaři. „Co že je tak mokrej?“

„Ani mi o tom nemluv,“ mávl Jean Taureau rukou. „Celou dobu, cos byl pryč, jsem nedělal nic jinýho, než jsem tohohle pána nakrápěl jako prádlo.“

„Co to meleš? Proč jsi to dělal?“

„Proč jsem to dělal? Poněvadž mu bylo zle!“

„A proč mu bylo zle?“ divil se jako obvykle Toussaint.

„Asi jsme mu trošku víc stiskli krček!“ řekl Jean Taureau a jeho kamarád na to zavrtěl nechápavě hlavou.

„To je neuvěřitelný!“ podotkl a vrhl znovu pohled na hraběte, který si celou tu dobu oba muže zkoumavě prohlížel. Výsledek zkoumání ho patrně neuspokojil, už sice několikrát otvíral ústa, aby se ozval, ale nakonec ze sebe nevypravil ani slůvko. Vzezření těch dvou chlapů bylo odpudivé, a pomýšlel-li pan de Valgeneuse na útěk, stačilo mu podívat se na hromotluka, aby ho i jen pomyšlení na takový nebezpečný podnik zas rychle přešlo. Šlechtic proto sklonil hlavu a oddal se tichému přemítání.

Jean Taureau zatím přešel ke skříni, otevřel ji, zaštrachal v ní a vytáhl láhev a dvě sklenky a všechno donesl na stůl. Potom si asi uvědomil, že jsou vlastně tři, protože se vrátil, vyndal třetí sklenku a tu velice pečlivě vymyl a otřel. Pak ji postavil na stůl téměř na dosah ruky pana de Valgeneuse.

Kývl na Toussaint-Louvertura, aby se posadil, sám také přisedl, naklonil hrdlo láhve nad zajatcovu sklenku a řekl, jak nejzdvořileji uměl:

„Ctěnej pane hrabě, jsme sice žalářníci, ale nejsme katani, a vy máte určitě žízeň jako my. Nechcete si s námi dát skleničku?“

„Díky,“ odpověděl lakonicky pan de Valgeneuse a zavrtěl hlavou.

„Jen se neupejpejte, mladej pane,“ domlouval mu Jean Taureau, drže stále láhev nad Lorédanovou sklenkou.

„Díky,“ opakoval pan de Valgeneuse ještě odměřenějším tónem.

„Jak je ctěná libost,“ řekl Jean Taureau trošičku podrážděně a místo zajatcovy sklenky naplnil Toussaintovu.

„Na zdraví, Toussainte!“

„Na zdraví!“

„Smrt všem darebákům!“

„Ať žijou správný chlapi!“

Lorédanovi při tom přípitku přeběhl mráz po zádech. Jean Taureau sklenku vyprázdnil na jeden lok a zprudka ji postavil na stůl.

„Namouvěru, to jsem rád, že to máme za sebou! A žízeň jsem měl jako trám!“

„Já taky!“ přidal se Toussaint-Louverture.

„Dáme si ještě jednu rundu, Toussainte!“

„Jo, ještě jednu rundu, Jeane!“

I tentokrát vyprázdnili sklenky na jeden ráz.

De Valgeneuse si toho všiml a dostal nápad; ale řekl si, že zatím počká, až přijde vhodná chvíle, aby ho uskutečnil.

Jean Taureau se znovu otočil k zajatci, a protože se mu zdálo, že se už netváří tak zarputile, a protože byl dobrák od kosti, jako bývají zpravidla všichni siláci, nabídl mu doušek potřetí:

„Nebudete přece trápit vnitřnosti!“ řekl. „Hele, znova, ale už naposled: ctěnej pane šlechtici, mám čest vám nabídnout skleničku tohoto výbornýho vína. Přijímáte?“

„Vaše nabídka je tak milá, pane,“ řekl hrabě, „že mě opravdu mrzí, že jsem ji nepřijal už napoprvé.“

„To nic! To všecko se dá napravit! Na zdraví, dokud zásoba stačí,“ rozveselil se Jean Taureau a nalil hraběti skleničku až po okraj. V láhvi bylo už na dně. „Toussainte, přines druhou,“ kývl na svého druha.

Tentokrát se vydal ke skříni uhlíř, ale když se vrátil s lahví v ruce, Jean Taureau mu ji skoro vyrval, jako by měl strach, že s ní neumí zacházet, a dolil zčerstva jejich dvě vyprázdněné sklenky.

„Na zdraví, pane hrabě!“ pozvedl svou číši.

„Na zdraví, pane měšťane!“ pravil jako ozvěna Toussaint-Louverture.

„Na vaše zdraví, pánové!“ opáčil Lorédan a byl v duchu přesvědčen, že jim oslovením *pánové* prokazuje bezmeznou poctu.

Všichni tři vyprázdnili sklenky, oba strážci opět jedním douškem, pan de Valgeneuse pomalu, natřikrát nebo načtyřikrát.

„Přísámpánbu,“ povzdechl si Jean Taureau zálibně pomlaskávaje, „ne že by to byla maçonská réva nebo vyzrálý bordeauxský, ale víte, co se říká: I ta nejhezčí holka na světě vám může dát jen to, co má!“

„Ó prosím, prosím,“ řekl Lorédan se zjevným úsilím udržet hovor v proudu, „to víno vůbec není špatné. Zřejmě z domácí vinice?“

„To se rozumí, že z domácí vinice! Už jste pil víno, který by nebylo z domácí vinice?“ zachechtal se Toussaint-Louverture.

„Počkej, kamaráde,“ vložil se znovu do řeči Jean Taureau, „je taky víno, který pančujou v Paříži. Ale pan hrabě ráčil mínit něco jinýho. Z domácí vinice, rozumíš, to je víno, který vypěstovali lidi tam, co ho pijou.“

„Jakostní místní réva, chcete-li,“ pravil blahosklonně pan de Valgeneuse.

„Správně,“ přikývl tesař. „A kdybych měl vyslovit přání, tak jedině: abych nikdy nepil horší!“

„Tak to bysem si přál taky,“ přidal se Toussaint-Louverture a poklonil se své skleničce. „Že máme pravdu, urozenej pane? Že je báječný?“

„Ještě jsem ho nevypil tolik, abych si o něm mohl udělat správný úsudek,“ řekl de Valgeneuse.

„Vo to nic!“ vykřikl Jean Taureau a povstal „Tamhle v tý skříni je ještě… padesát flašek!“

„Pro tuhle chvíli nevidím nic lepšího než se jim podívat na zoubek, když už tu máme zůstat pár hodin pohromadě. A jestli vám taková zábava je po chuti, prosím, jsem váš člověk.“

„Vopravdu?“ vyvalil oči Jean Taureau.

„Když vám to říkám!“

„Sláva!“ vykřikl hromotluk. „To je přece zajatec podle mýho gusta!“

Jean Taureau se vrhl ke skříni a vrátil se vyzbrojen (nebo snad vyzdoben?) osmi lahvemi nejušlechtilejších tvarů.

Lorédan se usmál a pomyslil si, že ti dva mohykáni padají prostomyslně do nastražené pasti; přimět oba přátele dobrého moku, aby si jaksepatří přihnuli, nebude jistě nic tak těžkého; a vyprovokovat je, aby se zpili tak, až by nad sebou ztratili vládu, asi nebude o nic těžší. Hrabě tedy zvedl svou sklenku a ochotně ji nastavil.

Vyprázdnili dvě láhve – a dosti rychle.

„Piješ kurážně, kamaráde," řekl Jean Taureau hraběti, který s oběma strážci zatím držel krok, „ale tomuhle vínu nesmíš tak důvěřovat! Vono je kapku záludný, drahej pane!"

De Valgeneuse se zatvářil pochybovačně:

„Myslíte?"

„Já ti říkám, že je!" ozval se Toussaint-Louverture a zvedl ruku, jako kdyby chtěl přísahat. „Po třech láhvích taky říkám nazdar, kamarádi, a beru klobouk! Mějte mě rádi!"

„Ale, ale, to bych neřekl," podivil se de Valgeneuse. „Chlap jako vy?"

„Jako že tady s váma teďkon mluvím! Moje míra jsou tři, řekněme tři a půl. Tady kamarád Taureau, Honza Bejček, to je valibuk, ten snese čtyry. Ovšem při poslední skleničce, bác ho, popadne ho zuřivost a začne řádit a lámat žebra každýmu na potkání. Že jo, Honzíku?"

„No, lidi to říkají," přiznal prostomyslně hromotluk.

„Dyť ty nám to ještě dokážeš!"

Tahle slova poskytla zajatému hraběti neocenitelnou informaci. S podobnou vyhlídkou si věru netoužil zahrávat, a když uviděl, že Jean Taureau sahá po sedmé láhvi, položil na svou sklenku dlaň a řekl rozhodně:

„Děkuji! Ale… já už mám dost."

Jean Taureau nakláněl hrdlo láhve nad číší pana de Valgeneuse a upíral na něho zpytavý pohled.

31.

Panu de Valgeneuse se nechce tancovat a Jean Taureau nechce zbohatnout

„Tak vy už máte dost!“ opakoval Jean Taureau a v jeho očích se mihl onen zvláštní zarputilý výraz, jaký mívají někteří lidé, když už začínají mít pěknou špičku.

„Ano. Už jsem… zahnal žízeň.“

„Copak člověk pije, jen když má žízeň?“ ozval se Toussaint-Louverture. „Jó, kdyby člověk pil jen kvůli tomu, to by nevyzunkl nikdy víc než lahvinku!“

„Ten pán, kamaráde,“ řekl Jean Taureau, „asi nezná jedno přísloví!“

„Jaké přísloví?“

„Kdo se dá na vojnu, musí bojovat! Kdo votevře flašku, ten ji musí dopít! Takže…!“

„No prosím,“ podvolil se Lorédan a nastavil svou sklenku. Jean Taureau mu nalil.

„Ty taky,“ řekl a namířil hrdlo láhve na Toussaint-Louvertura, jako když dělostřelec nastavuje kanón k palbě.

„Jdeme na věc! Pěkně zvesela!“ zahalekal Toussaint-Louverture a v té chvíli zapomněl jako na smrt na svou míru i na zásadu: tři a půl skleničky a ani lok víc! A jen se své číši podíval na dno, už zanotoval rozvernou pijáckou písničku. Ti dva z ní bohužel nerozuměli ani jedinému slovíčku; Toussaint-Louverture si totiž prozpěvoval v auvergneském nářečí.

„Ticho,“ okřikl Jean Taureau zpěváka. „Tohle se může líbit někde v Auvergni, ale tady v Paříži a nejbližším okolí s tím žádný vavříny nezískáš!“

„Náhodou je to hezunka písnička!“

„No jo, ale já na ni nemám zrovna náladu… Hele, radši ať nám nějakou zazpívá urozenej pán hrabě! *Hezunku písničku!*“

Jean Taureau se opile rozchechtal.

„Ale já žádné písničky neznám, pane,“ odmítl chladně pan de Valgeneuse. „A dokonce neumím vůbec zpívat,“ dodal poněkud poplašen tónem hromotlukovy výzvy.

„Tak vy říkáte, že neumíte zpívat?“ naklonil se k němu Toussaint-Louverture. „To je ale špatný…“

„Je mi líto, že vám nemohu vyhovět, ale je to jaksi… nad mé možnosti,“ pravil Lorédan de Valgeneuse.

„To je hrozná škoda,“ zachechtal se Jean Taureau. „Mohli sme se totiž náramně pobavit!“

„Je mi dvojnásob líto.“

„Ale zato… mám nápad!“ ozval se Toussaint.

„Ty máš nápad?“ podivil se Jean Taureau.

„Jo!“

„Tak povídej!“

„Když tady velkomožnej pán neumí zpívat, nebo třeba nechce zpívat, tak by měl umět aspoň tancovat! Co myslíš, kamaráde?“

Otočil se k hraběti a škobrtajícím jazykem ho vyzval:

„Zatancujte nám něco, pane hrabě!“

„Já vám mám něco zatančit? Vy jste se snad zbláznili!“ vykřikl Lorédan de Valgeneuse.

„Jak to, že jsme se zbláznili?“ vypravil ze sebe dotčeně Toussaint.

„Copak člověk tančí jen tak pronic zanic?“ řekl už mírněji hrabě.

„Jen tak pro nic za nic ne! Člověk tancuje, aby si zatancoval! U nás na venkově jsem tancoval každou chvíli! Třeba… třeba dupák! Nehodíme si spolu dupák?“

„To určitě ne, já ten tanec neznám!“

„Tak ňákej jinej,“ naléhal Toussaint. „Třeba gavotu! Anebo co chcete! Zatancujte nám, co chcete, urozenej pane! Že bysme z toho měli hroznou radost, Honzíku?“

„Ohromnou,“ řekl Jean Taureau. „Jenže to bysme, Toussainte, potřebovali, aby mu k tomu někdo zahrál!“

„Vidíte, to je pravda!“ chytil se de Valgeneuse pohotově námitky.

„A to by bylo tak těžký, aby mu někdo zahrál?“ řekl Toussaint; s vypitým vínem byl čím dál paličatější i nápaditější.

„Těžký netěžký, já to nikdy nezkoušel, ale: nástroj, Toussainte! K muzicírování potřebuješ nástroj! Že, urozenej pane?“

„Bezpochyby,“ pokrčil rameny Lorédan.

„Co nástroj!“ trval tvrdošíjně na svém Toussaint. „Kdo nemá muzikanty, ten si píská na prsty!“

Stočil svou velkou černou pěst do kornoutu, přiložil ji jako trubku ke rtům a začal vytrubovat známou melodii.

„Dobrý, že jo?“ otočil se k Jeanu Taureauovi. „To je nástroj!“

„Hm! Takhle na lovecký vodtroubení halali, ale ne k tancování,“ mínil tesař.

Toussaint-Louverture se zamyslel, a protože kamarádovy námitky uznával vždycky, když mu připadaly aspoň trochu odůvodněné, po chvilce přitakal.

„Asi jo. A to nebudem ani zpívat, ani tancovat? Tak si musíme aspoň připít!“

„Na zdraví!“ pospíšil si s přípitkem pan de Valgeneuse; ne že by najednou dostal nepřekonatelnou chuť na sklenku, ale že prostě chtěl přimět své strážce k dalšímu pití.

Jean Taureau jako by však najednou zvětřil nebezpečí: užuž se chystal svému kamarádu dolít, ale teď se jeho ruka, držící nad Toussaintovou sklenkou láhev za hrdlo, zarazila.

„Ne, ne,“ řekl. „Ty už jsi pil, hochu, dost!“

„Kamaráde! Člověk se nikdy nenapije dost!“

„To je všeobecně řečeno pravda,“ odpověděl tesař, „ale v tomhle našem případě to neplatí!“

„Ovšem se mnou si snad ještě přiťuknete! Pozvali jste přece mě, a mně se zatím ještě nechce přestat!“ ozval se pokušitelsky de Valgeneuse.

„Jó, pokud jde o vás, blahorodnej pane, to je jiná věc, vy si můžete popíjet až do aleluja! Máte tam ve skříni nejmíň padesát flašek. Ukažte skleničku!“

Lorédan přistrčil svou číšku, Jean Taureau ji naplnil asi do dvou třetin a postavil láhev na stůl.

„A vy?“ zdvihl obočí de Valgeneuse.

„Dyk vám to Toussaint řekl. Jak mám o skleničku víc, tak začínám řádit! A já cejtím, že má pravdu. Nepiju už!“

„Aspoň ještě jednu! Na usmířenou!“

„Vážně?“ upřel Jean Taureau oči na hraběte.

„Žádám vás o to!“

„Budiž!“ řekl obr a naplnil si sklenku.

„A co já?“ ozval se Toussaint-Louverture.

„Ty mlč!“

„Proč já nemám nalito? A ty jo?“

„Protože jsem řek, že už nebudeš pít!“ odsekl Jean Taureau, zvedl skleničku a pokynul jí hraběti: „Na vaše zdraví!“

„Na vaše,“ odpověděl de Valgeneuse a pousmál se.

Jean Taureau přiložil číšku ke rtům, ale jak ji nakláněl, všiml si u zajatého mladého muže jakéhosi podivného pohybu. Vzal totiž sklenku celou do dlaně, zakryl ji rukou, zdvihl ji bleskurychle ke rtům a potom ji zvláštním pomalým pohybem položil opět na stůl. V témž okamžiku pocítil tesař kolem svých nohou jakousi vlhkost, jako by stoupl rovnou nohou do louže. Sklonil se, ohmatal rukou střevíc – a on byl promočen skrz naskrz!

„Vy jste teda pěknej darebák, jen co je pravda!“ zahučel Jean Taureau a zašermoval Lorédanovi sevřenými pěstmi před obličejem. Toussaint-Louverture se k popuzenému tesaři rychle vrhl, chytil ho za zápěstí a osopil se na zajatce:

„Neříkal jsem vám, že začne řádit, jak vypije o skleničku víc? Nechtěl jste věřit, tak teď si poraďte, jak umíte!“

De Valgeneuse zaujal obranné postavení a s láhví v každé ruce byl připraven roztříštit Jeanu Taureauovi hlavu, jakmile by se mu přiblížil na dosah.

Tesař se zatím shýbl, vzal za nohy židli a zvedl ji nad hlavu.

„Počkej! Co ti pije krev? Klid, Honzíku!“ snažil se smířlivě zasáhnout Toussaint-Louverture.

„Podívej se pod stůl,“ řekl ponuře Jean Taureau. „Všechno víno vylil na podlahu! To je u mne lumpárna!“

„To teda je! Za to by zasloužil pár přes hlavu!“ vybuchl uhlíř.

„Ještěže to uznáš,“ procedil Jean Taureau a rukávem si setřel z čela pot.

„Uděláte-li krok, rozbiju vám hlavu!“ rozkřikl se de Valgeneuse.

„Tak vono mu nestačí, že rozlívá víno! Von mi bude nakonec rozbíjet flašky o hlavu!“ zahučel tesař. „Protože jestli mě praštíš, vodnesou to flašky, a ne má hlava, to si piš!“

„Tak mu jednu majzni!“ neudržel se najednou Toussaint. „Dej mu na pamětnou, ne?“

Ale Jean Taureau se kupodivu zarazil, položil židli zpět na podlahu a zcela klidným, vyrovnaným hlasem řekl:

„Ne! Musíme mít rozum, že jo, urozenosti? Že položíme ty flaštičky na stůl? Že si dáme říct? Podívejte, já budu počítat do tří… Ale pozor, na tři se trefuju židlí do vaší hlavy!… Jeden… Dva…“

De Valgeneuse svraštil obočí. Pýcha v něm zápasila s rozumem, nakonec však spustil ruce a položil obě láhve na stůl.

„Tak je to v pořádku," řekl Jean Taureau. „A teď se zase posadíme na svý místo."

Lorédan poslechl i tentokrát; v duchu se už rozhodl, že toho hromotluka nebude dráždit; přece se dá zkrotit i příhodnějším způsobem než hrubou silou.

„Toussainte, kamaráde, hoď ty dvě flašky zase zpátky do skříně a zamkni je tam na klíč. Vůbec jsme je neměli vyndávat! Tak… A vy, pane hrabě, kápněte božskou! Že vy jste nás chtěl opít?! A potom jste toho chtěl využít a upláchnout nám!"

„Ovšem dřív jste vy využil své síly a zajal jste mě!" namítl dosti logicky šlechtic.

„To jo, ale já vás přemohl a nešel jsem na vás s žádnou fintou! Ani jsem vám předtím nepřipíjel na zdraví! A když si s někým člověk připije na zdraví, tak to pro něj musí být svatý!"

„Řekněme tedy, že jsem udělal chybu," řekl de Valgeneuse.

„Rozlejvat víno po zemi!" vykřikl Toussaint-Louverture. „Vždyť je to boží dar!"

„Počkej, pan hrabě uznal, že udělal chybu, tak se už o tom nebudeme bavit."

„A o čem se budeme bavit? Když se nebudeme bavit ani pít, tak za chvíli usnu!"

„Já bych věděl o vhodném námětu," ozval se Lorédan. „Podívejte se, pánové, já pozoruju, že jste správní chlapi… snad trochu ostřejší, ale v podstatě opravdu dobří. A poněvadž já takové lidi ctím, napadlo mě, že byste si možná zasloužili…"

Lorédan de Valgeneuse se zarazil a nedořekl.

„Co bysme si zasloužili?" řekl Jean Taureau.

„Nu, zasloužili byste si… lepší úděl. Zkrátka, zasloužili byste si, abych vám dopomohl ke jmění."

„A ke všem rohatejm!" zvolal Toussaint. „Dopomoct nám ke jmění? Tak o tom bysme se mohli bavit!"

„Buď tiše!" okřikl ho Jean Taureau. „Slovo mám já, a ne ty!"

Tesař se obrátil k hraběti.

„To byste nám musel vysvětlit, jak to myslíte, mladej pane!"

„Jednoduše," řekl Lorédan de Valgeneuse. „Abyste se uživili, musíte pracovat…"

„Jako každej člověk, pokud to není povaleč!" zamumlal Jean Taureau.

„A na kolik si přijdete, když jde všechno dobře?“

„Když vezmu jedno s druhým, tak asi tři franky,“ vpadl do rozmluvy Toussaint.

„Drž už jednou jazyk za zuby, Toussainte…“

„Co bych ho držel za zuby, tady urozenej pán se ptá, kolik vydělávám, tak mu na to vodpovídám!“

„Hm! Tři franky denně,“ řekl hrabě. „To je devadesát za měsíc a řekněme tisíc franků za rok… Já pro vás mám nabídku: chcete vydělat za jediný večer tolik, na co byste jinak pracovali pětadvacet let? Chcete pětadvacet tisíc franků?“

„Pětadvacet tisíc franků!“ vyprskl Toussaint-Louverture. „Hele, hrabě, nestřílejte si z nás! Vydělat za večer pětadvacet tisíc, to ani nejde!“

„Jak vidíte, je to dost, abyste si žili pěkně pohodlně a bez práce!“

„Bez práce?“ ozval se Jean Taureau. „Ale co bych vlastně pořád dělal, kdybych neměl nic na práci?“

„Dělal byste, nač byste měl chuť. Chodil byste na ryby, nebo byste si koupil na venkově nějaké polnosti, nebo byste se bavil na honech… co dělají bohatí lidé? Co dělám já sám?“

„Jo tak! Třeba bych unášel šestnáctiletá děvčata z rodin! To je přece zábava těch, co nic nedělají!“ ušklíbl se Jean Taureau.

„Tak pětadvacet tisíc franků…,“ opakoval Toussaint a očka mu samou chtivostí jen svítila.

„Drž pusu, Toussainte!“

„Ale pětadvacet tisíc…“

„…dostaneš do zubů, jestli toho hned nenecháš!“ okřikl ho ostře tesař a zahrozil pěstí. „Radši se ptej, co za těch pětadvacet tisíc urozenej pán chce?“

„To je velice jednoduché,“ odpověděl Lorédan. „Nabízím vám tuto sumu výměnou za svou svobodu.“

„Tak teď něco povídej!“ Jean Taureau šťouchl svého druha loktem a vzápětí se obrátil na Lorédana. „A pročpak si myslíte, že vás tu držíme, urozenej pane?“

„Protože vám za to někdo zaplatil,“ odpověděl de Valgeneuse.

Hromotlukova pravička se vymrštila proti hraběti, avšak rána nedopadla; Jean Taureau se přemohl a nechal svou ruku opět klesnout.

„Zaplatil, zaplatil!“ vykřikl. „To jste celý vy, pane hrabě, vy, co

prodáváte a kupujete čest poctivejch lidí! To jsou ty způsoby boháčů a těch, co nepracujou: když nemůžou udělat padoušskej skutek sami, tak ho koupěj! Poslouchejte, pane hrabě, co vám teďko řeknu! I kdybyste byl desetkrát bohatší, než jste, a kdybyste mi nabízel ne pětadvacet tisíc, ale třeba milión za to, abych vás pustil na svobodu třeba jen o minutu dřív, odmít bych to se stejným gustem, jako vás teď s gustem hlídám!“

„Nabízím padesát tisíc franků pro každého,“ zvýšil svou nabídku pan de Valgeneuse.

„Už padesát tisíc! Kamaráde, uvažuj!“ Toussaint se chytil za hlavu. „To by bylo něco… pro mě, pro tebe… pro tvou ženu…“

„Ještě slovo, Toussainte, a nejsem tvůj kamarád!“

„…samozřejmě taky pro Fifinu! A pro tvý dítě, Jeane!“

„Okamžitě mlčet! Chlape bláhová!“ Jean Taureau lapil Toussainta za límec a zatřásl jím jako hruškou. „Slyšíš, co ti povídám?!“

„Představ si, co bys mohl dopřát tomu svýmu nemocnýmu děcku za ty peníze,“ vedl dál svou Toussaint, poněvadž dobře věděl, že o dítěti může mluvit bez obav. „Víš, že mu doktor předepsal venkovskej vzduch!“

Tesař se začal celý třást a de Valgeneuse si pospíšil kout železo, dokud bylo žhavé.

„Vy máte ženu a nemocné dítě? Víte, co všechno můžete udělat pro jejich zdraví, budete-li při penězích? A vy ještě váháte?“ vykřikl.

„Ne, přisámbůh, že neváhám!“

„Tak přijímáš?“ vydechl nedočkavě Toussaint.

„Přijímáte?“ řekl skoro současně Lorédan de Valgeneuse.

Jean Taureau zvedl slavnostně pravici.

„Poslyšte,“ řekl, dívaje se z jednoho na druhého, „jako že je nade mnou pánbu, kterej dobrý skutky odměňuje a zlý trestá, kdo vo týhle věci cekne ještě jenom slůvko, toho vlastnoručně zaškrtím! Jednoho jako druhýho! A teď si mluvte, co chcete!“

Nastal okamžik napjatého ticha. Lorédan de Valgeneuse si uvědomil, že neuspěl, a rozhodl se – už potřetí – opět změnit bojovou taktiku. Zkusil své strážce opít, zkusil si je koupit – a oba pokusy ztroskotaly; zbývala ještě třetí cesta: zastrašit je!

„Dobře, nemluvme už o penězích,“ řekl hrabě. „Ale chtěl bych vám říci něco jiného.“

„Prosím,“ odpověděl lakonicky Jean Taureau.

„Znám člověka, který vám uložil, abyste mě hlídali.“

„Tak to vám blahopřeju! A přeju vám, abyste měl takových známostí co nejvíc. I když si myslím, že jich máte hodně málo!“ odsekl Jean Taureau.

„Až mě odtud pustíte…, protože jednou mě musíte pustit, nemám pravdu?“ pokračoval de Valgeneuse. „Až mě tedy pustíte, učiním na příslušných místech výpověď a hodinu nato bude váš chlapík za mřížemi.“

„Pan Salvator?“ zasmál se Jean Taureau. „Ale jděte! Nikdy!“

„Ten váš pan Salvator! V téhle roli jsem s ním neměl tu čest,“ ušklíbl se Lorédan de Valgeneuse. „Ale ať si říká jak chce, dám ho zatknout, a nemyslete si, že na vás dva zapomenu. A půjde o galeje!“

„Podívej se na to, kamaráde,“ zavrtěl hlavou tesař. „Napřed si s námi připíjí na zdraví, pak si nás chce koupit, a teď je dokonce tý lásky, že s náma vtipkuje!“

„Jenže jsou to špatný vtipy,“ zahučel Toussaint-Louverture.

„Jako že se jmenuji Lorédan de Valgeneuse,“ řekl nanejvýš chladnokrevně zajatec, „přísahám, že za dvě hodiny potom, co budu volný, budou zatčeni tři lidé: vy, pane uhlíři Toussaint-Louverture; a vy, pane tesaři Jeane Taureau; a s vámi váš šéf, *Salvator!*“

Tesař Barthélemy Lelong řečený Honza Bejček zkřížil ruce na prsou:

„Vážně to uděláte?“

„Dal jsem na to své slovo, nebo ne?“

„Dal na to svý slovo, von to udělá, kamaráde!“ zvolal Toussaint-Louverture poděšeně.

„Nic neudělá! Buď klidnej, kamaráde, my mu to nedovolíme!“

„Jak to myslíš, že mu to nedovolíme?“

„Jednoduše,“ řekl ponurým, temným hlasem Jean Taureau. „Urozenej pán tady před chvílí ležel vomdlenej na stole a vypadal jak mrtvej. A co by se stalo, kdyby nebyl vomdlenej, ale vopravdu už navěky usnul?“

„No jo, co by se stalo, kdyby navěky usnul?“ opakoval Toussaint. „Stalo by se to, že by nás už nemoh dát zatknout!“

„Jenže já jsem živ!“ vykřikl Lorédan de Valgeneuse.

„Víte to tak jistě?“ řekl Jean Taureau takovým tónem, že hrabě snad sám v té chvíli zapochyboval, je-li dosud mezi živými. „Já bych

řek, že máte tak dalece na kahánku, že nemá ani cenu se vo tom hádat!“

„Vy mi… vy mi vyhrožujete? Vy mě chcete zabít? Ale já vás varuju! Jestli to uděláte, nečekají vás galeje, ale šibenice!“

„Pro boha živýho, slyšíš to? Šibenice!“ vykřikl Toussaint.

„Ale, ale, ale… jaká šibenice! Ta snad čeká na takový hňupy, co se včas nepostarají, aby po nich nezůstaly stopy. Ale my na to nezapomeneme, pane hrabě, buďte klidnej!“

Tesař to všechno říkal zcela mírně, ani se při tom nezarazil.

„My to provedeme takhle, urozenej pane hrabě: my vám pěkně strčíme do úst roubík, znova vás spoutáme na rukách i na nohách, pak vás odneseme k řece a naložíme na lodičku. Poplavem s ní tak dvě tři míle po proudu, pak na nějakým dobrým místě, kde je hloubka kolem takových patnácti stop, vás zabalíme do rybářský sítě… tamhle visí, Toussainte, seber ji a přines ji sem!… no, a shodíme vás do vody. Se zátěží samosebou, nemějte obavy! Počkáme si potom deset minut, lodičku obrátíme, uklidíme ji na místo a tady si v klidu dopijeme ty dvě flaštičky. A pak se vrátíme domů do Paříže a budeme čekat…“

„Budete čekat… na co…?“ zakoktal Lorédan de Valgeneuse, otíraje si čelo zvlhlé potem.

„Na zprávu o smrti pana de Valgeneuse! Lidi, co uměj číst, já teda želbohu neumím, ale ty, co uměj číst, si přečtou v novinách asi něco na ten způsob: *V Seině se našla mrtvola mladého muže, který se utopil zřejmě před několika dny. Nešťastník doplatil na to, že si vyšel k řece v redingotu místo v kazajce. Rybářská síť se mu zapletla do knoflíku kabátu, stáhla ho do vody a jemu se nepodařilo včas vyprostit. Našly se u něho hodinky a větší obnos peněz a na prstech prsteny, což vylučuje jakékoliv podezření na vraždu. Mrtvola byla převezena do márnice v Morgue*… A vy myslíte, pane hrabě, že někdo bude podezírat nějakýho dokonale neznámýho Toussainta a nějakýho Barthélemyho, že připravili hraběte Lorédana de Valgeneuse o život?“

„Přisámbohu,“ vykřikl Toussaint-Louverture, „ty jsi ale hlavička votevřená! To bych do tebe nikdy neřek!“

„Seš nachystanej?“ zaptal se Jean Taureau věcně.

„Jo, jo, jsem,“ ujistil ho Toussaint-Louverture.

„No vidíte, urozenej pane. Tak nám už chybí jen vaše laskavý svolení, aby fraška začala. A vlastně je ani tak nutně nepotřebujeme!“

řekl tesař, pokročil o něco kupředu a napřáhl své ruce jako lopaty proti zajatci. Ten ustoupil o dva kroky zpět až ke stěně a opřel se o ni.

„Dál to nepude, blahorodnej pane," ušklíbl se Jean Taureau. „Ta stěna drží!"

„Pánové," vypravil ze sebe těžce Lorédan de Valgeneuse, „vy tu chladnokrevně připravujete zločin! Ale nezapomeňte, že oběti žalují na své vrahy i z nejhlubšího hrobu!"

„To snad jo, ale ne z vody na dně řeky…, zvlášť když se chytily do sítě! Máš ji připravenou, Toussainte?"

„Jo, mám. Už chybí jen ryba…," přisvědčil Toussaint-Louverture.

Lorédan de Valgeneuse si uvědomil, že jde do tuhého.

„Pánové, já už nechci, abyste mě nechali utéct. Já se vám podvoluji, ale neberte mi život! Dostanete sto tisíc franků, když mě…"

„Kuš!" houkl na něho Jean Taureau a hlavou pokynul svému druhovi. „Zacpi mu pusu! A svaž ho! Kdoví, jestli vůbec má peníze…"

V mžiku byly zajatcovy ruce svázány a vzápětí Toussaint-Louverture vecpal bránícímu se hraběti šátek do úst. Zajatec už nemohl mluvit, jen sípal a dával hlavou znamení, aby se mu podívali do kapes.

„Sto tisíc…," nešla z hlavy Toussaintovi ta ohromující částka. „Mám se podívat?"

Jean Taureau pokrčil rameny. Toussaint zajel spoutanému zajatci rukou do náprsní kapsy a vytáhl odtud naditou peněženku. Podal ji Jeanu Taureauovi, ten opřel hraběte o zeď, jako by to byl exponát mumie v muzeu, a rozevřel ji. Bylo v ní dvacet bankovek.

Toussaintovo srdce se rozbušilo, divže se mu nerozskočila hruď.

„Jsou-li vůbec pravý," zamumlal Jean Taureau. „Ty umíš číst, Toussainte, mrkni se na ně!"

„Jsou, jsou… a jaký bezvadný, takový jsem eště ani neviděl," drmolil zmateně uhlíř. „To jsou samý pětitisícovky, kamaráde! Necháme ho naživu a sbalíme je, ne?"

„Naopak, právě naopak, kamaráde! Strčíme mu je zpátky do kapsy a hodíme ho do vody!"

„Do vody… Jen abysme to neodskákali…"

„Právě tyhle pětitisícovky nás ochránějí!" řekl tesař Barthélemy Lelong rozhodně, zasunuje hraběti náprsní tašku nazpět do redingotu.

„Kdopak by podezíral takové dva ubožáky, jako jsme my, že utopili bohatýho chlapíka a nechali mu v kapse takový prachy…“

„Ach jo!“ povzdechl si ze srdce upřímně Toussaint-Louverture. „Už je mi to jasný…“

„Co je ti jasný?“

„Že umřem právě tak chudý, jak chudý jsme přišli na svět.“

„Amen!“ řekl Jean Taureau a přehodil si spoutaného hraběte přes ramena. „Votevři dveře, Toussainte!“

Uhlíř poslechl, ale vzápětí vyrazil ze sebe výkřik úžasu a zacouval zpět do místnosti.

Na prahu stál muž, který se právě chystal vstoupit.

„A hele, přišel pan Salvator!“ vyjekl Jean Taureau. „Čert to vem, to si nevybral zrovna nejlepší chvíli!“

32.

Poslední vůle markýze de Valgeneuse a další pohledy do minulosti pana Salvatora

Salvator přehlédl trojici mužů jediným klidným pohledem. „Copak se tu děje?“ zeptal se.

„Nic zvláštního,“ řekl Jean Taureau. „Jenom tu, s vaším dovolením, jdem utopit urozenýho pána.“

„Jo, jdem ho utopit,“ zopakoval jako obvykle Toussaint.

„A pročpak jste na něj tak krutí?“

„Ježto se nás pokusil vopít,“ řekl důležitě Toussaint.

„…a chtěl nám upláchnout, a potom nás taky chtěl podplatit a nakonec nám vyhrožoval!“ dodal Jean Taureau.

„On – vám vyhrožoval? Snad Toussaint-Louverturovi, budiž, tomu bych věřil, ale tobě, příteli?“

„No vidíte! A je to tak!“ řekl Jean Taureau. „Tak abysme šli…“

„Počkej, můj drahý! Můžeš mi nejdřív povědět, jak vám vlastně hrabě vyhrožoval?“

„Povídal, že vás, pane Salvator, udá a že vás dá zatknout a že nás dostane na šibenici. Tak jsem mu na to řek, dobře, když seš

takovej, šup s tebou do Seiny! S dovolením, můžem projít, pane Salvator?“

„Počkej, Jeane! Rozvaž toho muže!“

„A proč ho mám rozvazovat? Neslyšel jste, čím vám hrozil? Že vás udá a pošle na šibenici!“ opakoval důrazně hromotluk.

„Slyšel jsem to a říkám ti: Rozvaž toho muže! A nech mě s ním chvíli o samotě.“

„Pane Salvator…“

„Nic se neboj, příteli, pan hrabě de Valgeneuse mi nemůže nic udělat. Spíš se musí bát on mě nežli já jeho!“

„No, jak chcete, já vás poslechnu,“ podvolil se nepříliš ochotně Jean Taureau, vytáhl hraběti roubík z úst a zbavil ho pout na rukou. „Ale zůstaneme s Toussaintem hned za dveřmi. Kdyby něco, stačí křiknout a jsme tady co by dup!“

Salvator přikývl, zavřel za oběma Lorédanovými strážci dveře a potom ukázal na židli.

„Neposadil byste se, milý *bratranče*? Bojím se, že si máme vyříkat příliš mnoho věcí, než abychom při tom zůstali stát! Podívejte se na mě, Lorédane,“ pokračoval, rozhrnuje si nad svým bílým, klidným čelem husté černé vlasy, jako by stál tváří v tvář nejlepšímu příteli. „Poznáváte přece, kdo jsem?“

„Ke všem čertům, kde se tu berete, Konráde? Copak vy nejste v pánu?“

„Jak vidíte, jsem zde živ a zdráv,“ řekl s úsměvem Salvator. „To už se takové věci stávají, že člověka mají za nebožtíka, a on se najednou objeví a je krev a mléko. Od dob Oresta ve starověku až po dnešek se to přihází…“

„Jenže… vždyť jste přece byl pohřben! Vždyť jsme dokonce zaplatili za smuteční obřady!“

„Těch mizerných pět set franků mi snad nebudete vyčítat, drahý bratranče! Nikdy jste neměl tak výhodně uložené peníze! Šest let pobíráte rok co rok slušnou rentu: dvě stě tisíc livrů není k zahození! Však to všecko vyúčtujeme, že ano?“

„Co vyúčtujeme?“ vyrazil ze sebe pohrdavě Lorédan. „Co máme my dva spolu vyúčtovávat? Snad tím nemyslíte pozůstalost po markýzi de Valgeneuse, po nebožtíku mém strýci?“

„A můžete ještě dodat, drahý Lorédane: *a po vašem otci!*“

„To na věci nic nemění… ale když o to tak stojíte, prosím: po

vašem otci, markýzi de Valgeneuse. Ale teď mi snad, pane Konráde, nebo pane Salvatore, nevím vlastně, jak vám mám říkat, když máte tolik jmen, aspoň povíte, jak se to stalo, že jste mezi živými, když vás všichni mají za nebožtíka?“

„Ale můj ty bože, to vám povím velice rád, když vás to tak zajímá… Pamatujete se, za jakých osudných a neočekávaných okolností zemřel můj otec a váš strýc?“

„Velmi dobře.“

„Pamatujete si tedy, že se ke mně nechtěl nikdy hlásit. Ne snad že by mne pokládal za nehodného svého jména, ale naopak, že by mi v tom případě mohl odkázat pouze pětinu svého majetku.“

„Vy se v zákonných ustanoveních o nemanželských dětech vyznáte jistě líp; já jako legitimní syn jsem se o tyhle otázky nikdy nepotřeboval starat.“

„Ani já jsem se o ně nestaral, milý pane! Zato mého otce trápily, dokonce do té míry, že v den smrti si zavolal svého notáře, ctihodného pana Baratteaua!“

„Vlastně se nikdy řádně nevysvětlilo, proč to udělal. Vy ovšem předpokládáte, že to bylo kvůli tomu, aby učinil závěť ve váš prospěch!“ zvedl významně obočí Lorédan.

„Já to nepředpokládám, já to *vím!*“

„Dokonce to víte? A odkud?“

„Od otce, pane! Svěřil mi, jako by cítil, že se stane něco neblahého, co chce učinit a co už vlastně udělal. Ačkoliv já sám jsem se bránil a vůbec jsem nechtěl o těch věcech nic slyšet!“

„Ohříváte staré bajky o posledním pořízení! O tom, že markýz napsal vlastnoručně svůj testament, že ho chtěl uložit u notáře Baratteaua, že ho ranila mrtvice, dřív než mu jej předal, nebo při tom… ta důležitá okolnost se ovšem nikdy pořádně nevyjasnila… a tak dál a podobně, že?“

„A tak podobně, bratranče… Až na jeden malý detail.“

„Jaký?“

„Že markýz z opatrnosti nenapsal svou poslední vůli v jednom exempláři, nýbrž… ve dvou!“

„Ach! Vy tedy chcete tvrdit, že existoval ještě duplikát, druhopis jeho testamentu? V němž vás samozřejmě prohlásil za legitimního syna a dědice majetku?“

„Správně!“

„To je věčná škoda, že jsou dvě poslední vůle a ani jeden exemplář se nenašel! Copak vám markýz nesvěřil, kam je ukládá?“

„Ano. Jeden určil k uložení u notáře, druhý jsem měl dostat já. Ten můj schoval otec do tajné zásuvky svého sekretáře v ložnici.“

Lorédan upřel na Salvatora zkoumavý pohled:

„Myslel jsem, že nevíte, kde onen vzácný dokument je?“

„Nevěděl jsem to, ale teď už to vím.“

„To začíná být zajímavé,“ zamumlal Lorédan de Valgeneuse. „Vypravujte!“

„Po pořádku, bratranče, všechno pěkně po pořádku! Chtěl jste přece vědět, jak to přijde, že jsem dosud mezi živými. Nechme tedy na chvíli stranou celou tu historku s poslední vůlí, která vám zatím není příliš jasná. Vrátíme se k ní později, až na ni vrhneme trochu světla, a zatím přejdeme k historkám kolem vaší vážené a ctěné rodiny. Budeme se věnovat… řekněme okamžiku, kdy se na mě přestala dívat jako na příbuzného, který by dokonce mohl být nápadníkem slečny Zuzany, a kdy mě začala považovat za cizího a dala mi na srozuměnou, že bych měl opustit palác v ulici du Bac. Jistě mi přiznáte, milý bratranče, že jsem v té věci nedělal žádné těžkosti a že jsem rodině vyšel vstříc!“

„To je pravda,“ připustil Lorédan potřásaje hlavou. „Ale kdybyste byl tehdy našel onen testament, byl byste jednal stejně?“

„Asi ne, přiznávám to,“ řekl Salvator. „To víte, člověk je slabý tvor, a když má z bohatých poměrů přejít do bídných, tak se mu nechce! Jako se nechce kovkopovi, když má poprvé sjet pod zem do dolu… A přece právě tam hluboko v podzemí je často ten nejryzejší kov, čisté zlato!“

„S takovými zásadami, drahý bratranče, se člověk nikdy necítí jako ubožák v pravém slova smyslu,“ podotkl Lorédan.

„Naneštěstí já jsem takové zásady tenkrát nezastával. Měl jsem jen svou hrdost a ta mne přivedla tam, kam jiní upadají z odevzdanosti a rezignace. Když se mne vaše rodina tak okázale zřekla, nechal jsem koně ve stáji, vůz v kůlně, šaty ve skříni a odešel jsem jen s tím, co jsem měl na sobě, a se sto dvaceti franky, které jsem večer vyhrál v kartách. Podle mne to bylo dost, abych měl při skrovném živobytí rok z čeho žít… ostatně jsem spoléhal na to, že mám trochu uměleckého nadání, tehdy jsem tomu věřil. Uměl jsem přece nakreslit portrét, načrtnout krajinku, mohl jsem také dávat hodiny angličtiny, němčiny

a italštiny… Pronajal jsem si zařízený pokojík v pátém patře na předměstí Poissonnière, ve čtvrti, kam jsem předtím nohou nevkročil a kde mě živá duše neznala. Přerušil jsem staré známosti a zkusil začít nový život. Nelitoval jsem ničeho, snad jen jediná věc, kterou jsem opustil v paláci du Bac, mi chyběla: malý sekretář z růžového dřeva, takový starý krám, který markýz zdědil po své staré matce a ta asi po své prababičce…“

„Panebože, o ten kus nábytku jste si mohl přece říci,“ zvedl Lorédan oči k nebi. „S radostí bychom vám ho byli darovali!“

„Věřím…,“ přikývl Salvator. „Jednak proto, že to říkáte, a za druhé… poněvadž jsem se dozvěděl, že jste ho ještě s jiným nábytkem odprodali!“

„Co s takovým starým harampátím!“

„Udělali jste dobře, však vás o tom brzy přesvědčím… Ale zatím jsem ve svém novém pokojíku, a jak říká Dante, začínám *nový život.* Ach, můj drahý bratranče, nepřál bych vám, abyste byl někdy tak na dně! Je to hrozná věc, když je člověk na mizině a přitom si usmyslel, že stůj co stůj si zachová čest a důstojnost!“

Pan de Valgeneuse se pohrdavě pousmál.

„Z druhého břehu to ovšem vypadá jinak,“ postřehl jeho úsměv Salvator. „Ale já jsem brzy objevil, že moje malířská zručnost stačila na nějaké to zátiší ze záliby, ale pokud jde o umění, že byla sotva průměr. A zjistil jsem, že se svou znalostí jazyků jsem sice mohl obstát jako bohatý turista, ale vůbec ne jako profesor, který chce do nich zasvěcovat posluchače… krátce a dobře, po devíti měsících jsem neměl jediného žáka, neprodal jsem jediný obrázek a mých sto dvacet franků bylo totam. Zbývalo mi jen vybrat si mezi pistolí, provazem a Seinou! Dokonce už jsem ani neměl na to, abych si tu pistoli mohl koupit! Dal jsem si lhůtu osmi dnů, abych se pokusil nějak vybřednout ze svého postavení, a pevně jsem si umínil, že v případě nezdaru svůj život skončím. Všechno zůstalo tak beznadějné, jak bylo.“

„Ale tu pistoli přece…“

„…jsem si opatřil u Lepagea, svého někdejšího dodavatele. Neviděl mne už delší čas a myslel, že mám stále ještě svých dvě stě tisíc livrů renty, a tak jsem si u něho mohl vybrat vynikající dvouhlavňovou pistoli. Byl jsem samozřejmě rozhodnut upozornit v poslední vůli na to, že zbraň náleží Lepageovi a že si přeji, aby mu

byla vrácena. Od Lepagea jsem zašel ke zbrojíři a dal jsem si obě hlavně nabít. Ale jak jsem potom kráčel ulicí de Richelieu, pocítil jsem hlad. Zašel jsem do kavárny Riche, pojedl a odešel lehčí o deset franků. Co chcete! Taková snídaně je luxus přiměřený člověku s dvěma sty tisíci livrů renty nebo člověku, který se chystá vpálit si kulku do hlavy a má poloprázdnou kapsu! Byly dvě hodiny, když jsem se opět ocitl na ulici a napadlo mne, že bych měl dát poslední sbohem aristokratické Paříži. Zamířil jsem po bulváru dolů ke kostelu de la Madeleine, potom jsem kráčel ulicí Royal a nakonec jsem se posadil na lavičce na Champs-Elysées. Viděl jsem přecházet kolem sebe ženy oblečené podle poslední módy, elegantní muže, které jsem všechny tak dobře znal… i vás jsem tehdy zahlédl, bratranče! Jel jste na mém arabském hřebci, na Džeridovi. Jenže mne už nikdo nepoznával, vždyť jsem se mezi vznešenou společností neukázal celý rok. A taková dlouhá nepřítomnost, to není nic jiného než poloviční smrt. A když se k ní přidruží ještě takový dokonalý úpadek…, pak už to je smrt úplná!

Ve čtyři hodiny jsem se zvedl, bezmyšlenkovitě jsem sevřel pistoli, jako kdybych stiskl ruku poslednímu příteli, a řízením náhody či Prozřetelnosti jsem zamířil do ulice Saint-Honoré. Bůh mi odpusť to slovo náhoda – vždyť jsem se vracel do předměstí Poissonière, mohl jsem tedy jít ulicí Rivoli nebo výhodnější cestou přes bulváry, místo abych se táhl špinavou, blátivou ulicí Saint-Honoré. Ale já jsem se pustil právě tudy!

Na co jsem tehdy myslel? Těžko říci, jestli se mi toulaly myšlenky někde v neutěšené nedávné minulosti, nebo jestli jsem myslel na nejbližší budoucnost, jestli se můj duch už nevznášel jako na křídlech nad naším vezdejším světem, či jestli ho nepřitahovaly temné hlubiny hrobu. Nevím, vzpomínám si jen, že jsem si připadal jako ve snách, že jsem nic necítil, nic nevnímal, jenom rukojeť pistole, kterou jsem co chvíli křečovitě stiskl a zase něžně pohladil.

Pak jsem pojednou narazil na překážku: celou ulici Saint-Honoré zaplňoval dav lidí. Jakýsi mladý kněz měl kázání u svatého Rocha. Obešel jsem zástup, který se tlačil na schodech před kostelem, a bočním vchodem z ulice Saint-Roch jsem se dostal do chrámu, skoro až pod kazatelnu. Pustil jsem prsty z rukojeti vražedné zbraně a ponořil jsem je do svěcené vody, abych se přežehnal…“

Salvator se na okamžik odmlčel.

„Promiňte,“ řekl potom, „možná že vypravuji na váš vkus poněkud rozvláčně, ale jsem přesvědčen, že tyto události mého života jsou i pro vás tak důležité, že by vás měl zajímat i každý sebemenší detail této rozhodující chvíle.“

„Máte pravdu,“ zvážněl Lorédan, „a nedejte se rušit. Poslouchám vás.“

„Hlas onoho kazatele ke mně dolehl ještě dřív, než jsem kněze uviděl na vlastní oči. Byl to zvláštní hlas: jednou se chvěl jako v zimnici, podruhé zněl jemnocitně, potom zas se energicky rozbouřil, ale vždycky posluchače strhoval. Několik minut jsem nevnímal nic než jeho zvuk, jeho líbeznou kantilénu, jeho melodické šumění. Byl jsem v duchu pohroužen do budoucnosti a potřeboval jsem nějakou dobu na to, aby hlas vezdejšího světa, který byl pro mne již uzavřenou minulostí, ke mně promluvil… Hned při prvních slovech, která jsem začal vnímat a jejichž smysl jsem si uvědomil, jsem pochopil, že kněz mluví o sebevraždě… ano, ani ne tak *proti ní*, jako spíš *o ní*. Mluvil o povinnostech člověka k jeho bližním, o tom, jakou *nevypnutelnou* mezeru zanechává v jejich okruhu každý, kdo odchází před lhůtou určenou Prozřetelností. Dovolával se Shakespearova Hamleta, který zahání myšlenku na sebevraždu, když říká: Ani vrabec nespadne ze střechy, aby to nebyl pokyn Prozřetelnosti. Vyvracel všechny pohnutky, dohánějící člověka k sebevraždě: nenaplněnou ctižádost, zrazenou lásku, ztracený majetek. To všechno prožíval podle něho člověk i za dřívějších časů, avšak dříve takový zoufalec připravený o postavení, o jmění či lásku, se dovedl povznést: zachraňovala ho modlitba, mohl se uchýlit do kláštera. V dnešních časech té útěchy není, nicméně pro každého zbývá ještě jiná cesta záchrany: cesta *práce!* Pracovat znamená nalézt útěchu a klid duše!

Jeho slova jako by mne křísila. Zvedl jsem zrak a spatřil toho, kdo je vyslovil. Hezký, asi pětadvacetiletý mnich v španělském dominikánském hávu, s nádhernýma velkýma tmavýma očima. Z jeho pohledu jsem vycítil, že i on vyznává jen dvě věci: modlitbu a práci.

Práce! Rozhlédl jsem se kolem a zeptal se v duchu sám sebe, jakou práci bych mohl zastávat. Rousseau, vzpomněl jsem si, dal Emila vyučit truhlářskému řemeslu; ale já jsem bohužel nebyl vyučen žádnému povolání… Nedaleko mne stál asi třicetiletý muž; měl na sobě černý sametový kabát a na něm měděnou tabulku, v ruce mačkal

čepici, chvílemi se opíral o sloup a pozorně naslouchal mnichovu kázání. Byl to veřejný městský posel, a tu mě najednou napadlo, že bych ho neměl spustit z očí, že bych mu měl položit několik otázek. V té chvíli jsem již byl rozhodnut, že chci žít dál…

Když kněz ukončil proslov, sestoupil z kazatelny, a jak se kolem mne ubíral do sakristie, zastavil jsem ho a oslovil:

‚Důstojný otče, smím znát vaše jméno?‘ zeptal jsem se.

‚Mé jméno před lidmi, nebo před Bohem?‘ odpověděl mi.

‚Před Bohem, důstojný otče.‘

‚Jsem bratr Dominik,‘ řekl vlídně a odešel.

Kostel se začal vyprazdňovat. Sledoval jsem veřejného posla a na rohu ulice Saint-Roch jsem ho zastavil.

‚Pán ode mne něco potřebuje?‘ řekl.

‚Ano, příteli, něco od vás potřebuji,‘ odpověděl jsem.

‚Bude to běžná pochůzka, nebo něco náročnějšího?‘

‚Potřebuji od vás radu,‘ vysvětlil jsem mu.

‚Rozumím. Pán je cizinec. Nevyzná se.‘

‚V životě určitě ne.‘

Prohlížel si mě udiveným pohledem.

‚Příteli, jaképak je to vaše řemeslo? Myslím, jestli je máte rád? Jestli z něho můžete slušně žít?‘ řekl jsem.

‚Člověk si v něm nenadělá tisíce… ale nakonec ho uživí.‘

‚Na kolik si tak přijdete v průměru denně?‘

‚Jednou to sype víc, jindy míň,‘ pokrčil rameny, ‚ale dá se počítat tak pět až šest franků…‘

‚Takže asi dva tisíce franků ročně… To všechno spotřebujete?‘

‚Ne, stačí mi polovička.‘

‚Míváte při práci nějaké nepříjemnosti?‘

‚To ne. Nic takového.‘

‚A je člověk při vašem povolání volný?‘

‚Jako pták.‘

‚Zdálo se mi vždycky, že když je člověk ve službách veřejnosti…‘

‚Panebože, kdo není ve službách veřejnosti? Náš král Karel třeba na prvním místě! To já jsem namouvěru stokrát volnější než on! Když se na mně žádá něco, co se mi nelíbí, zavrtím hlavou; když chtějí, abych vzal moc těžký náklad, odmítnu!‘

‚Jakpak dlouho už děláte tuhle práci?‘

‚Deset let.‘

‚Deset let! A nikdy jste nelitoval? Nikdy jste nezatoužil dělat něco jiného?‘

‚Nikdy.‘

Chvilku jsem přemýšlel.

‚Ještě poslední informaci, prosím. Co člověk musí udělat, aby se stal takovým veřejným poslem?‘

Podíval se na mne a upřímně se rozesmál.

‚Snad nechcete dělat veřejného posla, pane?‘

‚Kdoví!‘

‚Tak to je docela jednoduché, na to nepotřebujete žádnou velkou přímluvu! Zajdete na prefekturu se dvěma svědky, kteří se zaručí za vaši poctivost, a na úřadě vám pak vydají služební číslo.‘

‚Za to se něco platí?‘

‚Nic.‘

‚Děkuji, příteli,‘ řekl jsem, vytáhl jsem z kapsy pětifrank a nabídl ho tomu dobrému muži.

‚Co to má být?‘ řekl.

‚Za námahu, kterou jste si se mnou dal!‘

‚Jaká námaha! Pro mne to byla zábava… a za zábavu se neplatí!‘

‚Dobrá… Přijměte tedy aspoň upřímný stisk ruky,‘ řekl jsem.

‚To je něco jiného. Buďte zdráv a hodně štěstí! Sbohem!‘

Zdálo se mi, jako by to bylo poprvé, co mi tiskl ruku opravdový, upřímný muž. Dlouho jsem se za ním díval, jak se vzdaluje, a pak jsem se s pocitem jakéhosi velkého ulehčení dal na cestu do svého skrovného pokojíku v Poissonière.“

33.

Sebevražda

„Rozhodl jsem se, že si život nevezmu,“ pokračoval Salvator, „ale přitom jsem chtěl, aby si o mně mysleli, že jsem mrtev. Doma jsem se najedl a pak jsem se vydal do městské pitevny za jedním zřízencem, kterého jsem znal ještě z dob, kdy jsem tak trochu studoval medicínu

a praktikoval ve dvou třech nemocnicích na patologii. Zachránil jsem kdysi jeho bratra před vojenskou službou a byl mi za to neskonale vděčen. Byl by pro mne udělal všecko na světě. Mohl jsem k němu být zcela otevřený.

‚Ludvíku,' řekl jsem mu, ‚má prosba je jistě zvláštní, ale později všechno vysvětlím. Pověz, míváte tu často lidi, kteří se zastřelili ranou z pistole do hlavy?'

‚Přísámbůh, pane Konrád, takové případy jsou na prosektuře nejméně dvakrát třikrát za měsíc. Ale…'

‚Potřebuji prvního takového člověka, kterého sem k vám dodají. Stůj co stůj, Ludvíku! Tvůj bratr je stále ještě fiakristou?'

‚Ano, pane Konrád.'

‚Potřebuji, Ludvíku, aby to mrtvé tělo zavezl ke mně do bytu. Předměstí Poissonière, číslo 77, čtvrté poschodí. Můžeš to pro mne udělat? Mohu se spolehnout, Ludvíku?'

‚Pro vás všechno, pane Konrád,' odpověděl. ‚Ale jak vám dám vědět…'

‚Ode dneška večer se nehnu z domu. Neměj strach.'

Uklidňoval jsem Ludvíka, a přitom jsem byl sám pln obav – především z toho, jak dlouho mi vydrží mých posledních třicet franků. Nezemřu nakonec hlady, dřív než se najde ještě větší nešťastník nežli já, kterého napadne ukončit své trápení ranou z pistole? Zašel jsem k vetešníkovi, vybral jsem si u něho obnošené kalhoty, ošumělý sametový kabát s vestou, lovecké boty a obstarožní loveckou čepici. Zaplatil jsem za všechno patnáct franků, zbývaly mi tedy peníze tak na pět šest dní – při velmi skromných nárocích. Ale jinak jsem byl na rozhodující chvíli svého osudu připraven – i dopis, oznamující můj odchod ze života, byl napsán a podepsán.

V noci ze třetího na čtvrtý den po mé návštěvě v pitevně se Ludvík se svým bratrem konečně ohlásil smluveným znamením. Před domem stál fiakr, v něm bylo mrtvé tělo, které jsme společně odnesli do mého pokojíku a uložili je tam na lůžko. Ten nešťastník byl ještě mladíček a obličej měl zohaven takovou hroznou ranou, že vůbec nebylo možné rozpoznat jeho původní rysy. Náhoda, ten strašlivý spojenec, mi tentokrát podivuhodně posloužila.

Odstranil jsem ze své pistole náboj, začadil jsem hlaveň, aby vypadala jako po výstřelu, a vtiskl jsem zbraň do ruky mrtvého mladíka. V dopise na rozloučenou, oznamujícím mou sebevraždu,

jsem učinil ovšem zmínku o tom, že pistole náleží panu Lepageovi. On hlavně měl pomoci identifikovat mrtvé tělo prohlášením, že Konrád de Valgeneuse si od něho právě tuto smrtící zbraň před nedávnem vyzvedl.

Své šaty jsem nechal ležet přehozené přes židli, jako bych se byl vysvlékl těsně před tím, než jsem si prohnal kulí lebku; sám jsem si na sebe vzal úbor veřejného posla, zamkl na dva západy a sešel spolu s Ludvíkem zadním vchodem ven. Klíč jsem pak pohodil uprostřed ulice, jako kdybych ho byl vyhodil z okna chvíli před osudným rozhodnutím. Noční ulice byla prázdná a tichá, živé oko nás nespatřilo… A pak jsem ještě ten den časně ráno zaklepal na dveře policejní úřadovny i se svými dvěma ručiteli, Ludvíkem a jeho bratrem; vystavili mi tam známý měděný odznak veřejných poslů na jméno Salvator. Od toho dne, drahý bratranče, se věnuji téhle práci a jsem veřejným poslem se stanovištěm na rohu ulice aux Fers, kousek od hostince U zlaté škeble.“

„A jako takovému se vám klaním,“ řekl po chvilce ticha Lorédan. „Ale v tom všem, co jste mi odhalil, postrádám objasnění záležitosti markýzovy poslední vůle…“

„Počkejte, drahý bratranče,“ pokračoval Salvator. „Přece si, ke všem čertům, nemyslíte, že bych byl takový blázen, abych vám svěřil tajemství svého života, a nezajistil si přitom vaši diskrétnost?“

„Tak je to! Vidím, že mě tu chcete nechat pod dozorem svých lidí až do soudného dne!“

„Ale pane hrabě! Hrozně se mýlíte! O to mi naprosto nejde! Zítra ráno v pět hodin budete zase volný!“

„Víte, co jsem řekl těm dvěma vašim poskokům? Dvě hodiny po mém propuštění poputujete za mříže!“

„Však jste na své vyhrůžky také málem doplatil! Kdybych se byl náhodou včas neobjevil, asi byste už nikdy nikoho neposílal za mříže! Což je, mimochodem, dosti ošklivá věc, drahý bratranče… A radím vám upřímně: měl byste si všechno pořádně rozmyslet – až si to rozmyslíte, pak necháte určitě ubohého Salvatora na pokoji na jeho místě v ulici aux Fers; a on zase nechá na pokoji vás, ve vašem paláci v ulici du Bac.“

„Když se mi tak svěřujete, drahý pane Salvatore, mohl byste mi prozradit, čím byste mi asi tak mohl působit nějaké nepříjemnosti?“

„To vám rád povím!“ řekl Salvator se svým obvyklým úsměvem.

„Totiž to je vůbec to nejzajímavější na mém vyprávění. Proto jsem si to nechal až na konec.“

„Poslouchám vás.“

„Tentokrát jsem si naprosto jist, že budete poslouchat dokonce velmi pozorně! Začneme takovou moralitou: všiml jsem si, milý bratranče, že prokazovat dobro se vždycky vyplácí…“

„To mi chcete vykládat takové banality?“

„Jen strpení! Hned pochopíte, oč jde! Zkrátka, milý bratranče, včera jsem se rozhodl, že udělám dobrý skutek a že vám uneseme Mínu, což se také k mé velké radosti šťastně podařilo.“

Na rtech Lorédana de Valgeneuse se objevil úšklebek plný pohrdání i kruté pomstychtivosti.

„Když jsem šel zajišťovat povoz, který měl odvézt ty dva milé mladé lidi, zastavil jsem se v ulici des Jeûneurs, v dražební síni. Právě tam skládali nějaký nábytek a já…“

„Ke všem čertům, pane, skládání nábytku mne nezajímá…“

„Byl byste tak laskav a věnoval mi půl minuty pozornosti, bratranče? Uvidíte, že vás to bude brzy velmi zajímat…“

„Ale jděte!“ mávl rukou Lorédan a přehodil si znuděně nohu přes nohu.

„…jen co vám řeknu, co jsem mezi těmi starými krámy objevil! Docela malý kus nábytku z červeného dřeva, takový nenápadný sekretářík… právě ten, který měl tak rád můj otec a váš strýc a který, jak jsem vám myslím řekl, se dědil u nás v rodině už v bůhví kolikátém koleně…“

„Aha! A vy jste ten starý kousek koupil za padesát franků…“

„Za šedesát!“ opravil ho Salvator. „A vyplatilo se mi to! Jednak mi byl milý, poněvadž mi připamatovával staré časy… a jednak jsem v něm objevil jisté písemnosti.“

„Naprosto neporušené, že?!“ ušklíbl se Lorédan. „Protože dosavadní majitelé o ně vzorně pečovali. Opravdu, milý Salvatore, nebe pro vás dělá hotové zázraky!“

„Však mu za to také poníženě děkuji! Ostatně ten zázrak byl menší, než by se na první pohled zdálo… Zkrátka jsem si ten sekretářík naložil na záda – jsem přece veřejný posel i posluha – a odnesl si ho domů. Tam jsem si prošel všechny zásuvky, pěkně jednu po druhé, a přezkoušel u nich všechny zámky. A tu jsem zjistil, že prostřední zásuvka není tak hluboká jako ostatní… Pod dvojitým dnem jsem objevil zvláštní tajnou přihrádku! Že je to zajímavé, milý bratranče? Nenudím vás, doufám?“

Lorédanovy oči Salvatora přímo probodávaly.

„Podařilo se mi dostat se do té tajné přihrádky a našel jsem v ní papír. Jediný list papíru. Ale důležitý!“

„Chcete říci…“

„…že to bylo to, co jsme tak dlouho hledali, můj drahý bratranče! Markýzova poslední vůle. Testament, v němž odkazuje všechno své jmění, movité i nemovité, svému svěřenci Konrádu s podmínkou, že převezme titul, jméno a erb rodu de Valgeneuse.“

„To je… nemožné!“ vykřikl Lorédan.

„Ale je to možné, milý bratranče,“ odvětil Salvator, sáhl do kapsy a ukázal hraběti list papíru. Lorédan učinil rukou bezděčný pohyb, jako by po něm chtěl sáhnout, ale Salvator zavrtěl prudce hlavou. „Ne, ne, drahý bratranče. Ten musí zůstat v rukou toho, koho se týká,

to jistě chápete! Ale nejsem proti tomu vám ten dokument přečíst, naopak! Poslouchejte!“

A začal číst:

„Toto je druhopis mého vlastnoručního posledního pořízení z 11. července roku 1821, jehož první znění je uloženo u pana Pierre-Nicolase Baratteaua, notáře, ulice de Varennes, Paříž. Každé z obou znění je napsáno mou vlastní rukou a má platnost originálu… Podepsán je markýz de Valgeneuse… Mám číst dál?“

„Ne, pane, to by bylo zbytečné,“ řekl ztěžka Lorédan.

„Vy ostatně víte, co stojí v dalším textu, že, bratranče? Jen bych rád věděl, ptám se čistě ze zvědavosti, kolik jste zaplatil panu Baratteauovi?“

„Pane!“ vykřikl hrabě a hrozivě se vztyčil.

Salvator se pousmál.

„Nic, nic, bratranče, klid! Já se jen vracím k tomu, co jsem vám říkal prve: že jsem se přesvědčil, jak se vyplácí prokazovat dobro. Mohl bych k tomu teď vlastně i dodat, jak se nevyplácí konat zlo…“

„Pane,“ ozval se opět Lorédan.

„Protože kdybyste byl nezacházel tak hanebně s Mínou, když jste ji unesl,“ pokračoval stále stejně poklidně Salvator, „ani by mě nenapadlo, že bych měl udělat dobrý skutek a zachránit ji. Takže bych v tom případě nepotřeboval povoz a koně, nebyl bych se zastavil v ulici des Jeûneurs v dražební síni, nebyl bych si všiml jednoho starého kusu nábytku, nebyl bych ho koupil a nebyl bych našel v tajné přihrádce list papíru, který mi dovoluje, abych vám řekl: Milý, drahý bratranče, jste úplně volný… jen vás upozorňuji na to, že kdybyste snad na mne podal trestní oznámení, nabude markýzův testament okamžitě plnou platnost. To znamená, že se dostanete na mizinu vy, váš otec, vaše sestra! Naproti tomu v případě, že nebudete činit žádné nástrahy oněm dvěma mladým lidem, nad nimiž držím ochrannou ruku, takže budou moci šťastně žít v cizině, v tom případě tedy zůstává všecko, jak to bylo… Mám v úmyslu zůstat při své nynější práci ještě tak rok, možná dva i tři, a po ten čas nebudu potřebovat těch dvě stě tisíc livrů renty, protože si přijdu denně na nějakých pět šest franků. Takže máte na vybranou, bratranče: mír, nebo válku! Já bych vám doporučoval to první, ale nevymlouvám vám ani to druhé! Prostě opakuji, že jste svobodný

člověk! Být na vašem místě, využil bych našeho pohostinství, strávil tu pěkně noc a všechno si rozvážil. Ráno je moudřejší večera!“

Po těch slovech se Salvator lehce uklonil, vyšel z místnosti, nechávaje za sebou otevřené dveře a odváděje s sebou Toussaint-Louvertura i Jeana Taureaua, aby Lorédan de Valgeneuse jasně viděl, že má skutečně úplnou volnost – buď zůstat, anebo odejít pryč.

34.

Nečekané návštěvy v ulici d’Ulm

Podívejme se nyní, co se přihodilo krátce po událostech, o nichž jsme právě vypravovali, v čísle 10 v ulici d’Ulm, kam se nedávno z ulice Triperet přistěhovala jasnovidka jménem Brocanta. Poplašený náhodný návštěvník by si s očima navrch hlavy určitě pomyslil, že zabloudil do nějakého muzea kuriozit nebo do čarodějnického kumbálu, ačkoliv byt zařizoval Pétrus. Ale s čím vším by se nesetkal v obydlí staré cikánky! Především by ho uprostřed nejfantastičtějšího haraburdí přivítal štěkot asi deseti nebo dvanácti psů a hned potom zakrákorání vrány sedící jako v hnízdečku na špičce trosek jakési prastaré polámané zvoničky. Zjistil by, že každý z těch psů tu má svou boudičku, přesněji řečeno svůj *soudek,* který dosti žárlivě střeží. Pak by si bezpochyby povšiml, že té psí republice chrtů, křepeláků, buldoků, dobrmanů i kokršpanělů vládne pudlík Babylas, neobyčejně ošklivé stvoření, nicméně zřejmě miláček své paničky, která se k němu upnula se vší ženskou, ba přímo mateřskou láskou. Byl tak zahrnován projevy její přízně, že se jistě sám považoval za nejkrásnější, nejsvůdnější, nejžádoucnější psí bytost, ačkoliv byl, viděno střízlivýma očima nezaujatého pozorovatele, malý, zavalitý, nevzhledný, mrzoutský, náladový jako starý mládenec – a právě proto se všem ostatním protivil. Co to však bylo platné! Brocanta ho milovala, Brocanta mu přála, Brocanta mu ve všem povolovala. Když ostatní spustili povyk a začali štěkat, vrčet, skučet, kňučet, stačilo, aby vzala do ruky hůl nebo smeták, a všichni ztichli a zalezli do svých budek, to jest do sudů, a neodvažovali se vystrčit ani čenich;

ale milánek Babylas se směl dál rozvalovat uprostřed místnosti, směl si po libosti kničet i poštěkávat, jemu zkrátka prošlo všechno. A když se ostatní pokusili spiknout se proti tomuto nezaslouženému osudu a Babylase ztrestat, Brocanta se vždycky včas objevila a jako starověký *deus ex machina,* ono včas zasahující božstvo, holí nebo smetákem zahnala nešťastné vzpurníky zpátky do budek. A psí smečce nezbývalo než Babylasem dál pohrdat a zas jen pohrdat…

Ovšem v čase, o němž mluvíme, byl Babylas, jak se říká, až po uši zamilován. Při jedné ze svých procházek po okolí, které mu jeho paní velkoryse tu a tam povolovala, kdesi na rohu ulice de la Vieille-Estrapade, potkal tu, jež roznítila jeho nejhlubší psí city. Byla to mladičká plavá fenka, vypadala vznešeně a zároveň bojácně, jmenovala se Caramella, a když Babylas na sebe při tom setkání upozornil štěknutím, ihned poznala, že to je zvolání lásky – i zoufalé zanaříkání, že by se mu mohla snad ztratit. Otočila se po něm, odpověděla mu něžným pohledem, ale pak Babylas uslyšel, jak ji kdosi volá jménem, bezpochyby to byl její pán, a ona ho poslechla a zmizela mu z očí. Babylas v příštích dvou třech dnech jako by se úplně změnil, ne nadarmo se říká, že láska činí každého lepším. Brocantini buldoci, křepeláci i novofundlanďáci s údivem zjišťovali, že Babylas se vtírá do jejich přízně, že se k nim už nechová přezíravě, že se s nimi snaží vycházet v nejlepším jako skutečný druh a kamarád. A kdyby se hlasovalo, velká psí porada by mu udělila za jeho minulost úplnou amnestii.

Babylas samozřejmě doufal, že svou Caramellu přece jen získá. Vysedával u okna, nespouštěl oči z onoho rohu, kde se setkal se svou psí kráskou, a dennodenně, jakmile se Caramella objevila na známém místě, se těšil z něžných pohledů, jimiž ho zahrnovala a jimiž mu dávala najevo, že dřív nebo později, ale jednoho dne určitě najde způsob, jak se s ním sejít. A potom bude zplna opětovat jeho lásku…

Právě v době, kdy psí slečna se procházívala pod okny Babylasova domova, se objevil v ulici d'Ulm (týden či čtrnáct dní potom, co Jean Taureau málem utopil pana de Valgeneuse) jakýsi pán v honosném redingotu, s brejličkami na nose, hůlčičkou se zlaceným stříbrným držadlem v ruce. Našel paní domu na jejím obvyklém stanovišti, kde přijímala zákazníky, a bez velkých okolků ji oslovil:

„Vaše jméno je Brocanta?“

„Ano, pane,“ zněla odpověď a cikánka se přitom bezděčně zachvěla, což se jí stávalo pokaždé, když se jí někdo na něco nečekaně zeptal.

„Vy jste jasnovidka, pravda?“

„Jsem kartářka, pane. Vykládám.“

„To je snad totéž, ne?“

„Skoro… Ale nesmíte plést jedno s druhým!“

„Dobře, nepleťme to! Přišel jsem za vámi, abych si vyzkoušel, jak se vyznáte v řemesle, matko!“ řekl pán a vytáhl z kapsy velkou porcelánovou tabatěrku.

„Tak tak… Pán si dá velkou hru, nebo malou?“

„Velkou! Hrom do toho! Samo sebou že velkou!“ vybafl návštěvník a zavdal si pořádnou šňupku tabáku. „Na to, co se potřebuju dozvědět, není žádná hra dost velká.“

„Pán by patrně rád věděl, jestli bude mít štěstí v manželství…,“ usmála se Brocanta.

„Co vás napadá, matko! V manželství si člověk nikdy nevybere! S tím to vždycky dopadá nakonec špatně.“

„Aha! Pán by tedy rád věděl, jestli bude dědit po příbuzných?“

„Prosím vás! Mám jenom starou tetu… a té sám vyplácím roční důchod šest set livrů.“

„Nebo si pán přeje vědět, jak vysokého věku se dožije?“

„S věkem mi dejte pokoj, ženská! Co jsem zažil, to mi stačí, a je mi jedno, kdy si pro mě přijde ta s kosou!“

„Ach, rozumím… přejete si vědět, kdy zas uvidíte rodný kraj?“

„Jenže já jsem z Montrouge! A kdo do té díry jednou zabrousil, ten už tam v životě nepáchne!“

„Ale… v tom případě… co byste se rád od karet dozvěděl?“ řekla Brocanta v tiché obavě, že další vyptávání by jen poškodilo její pověst jasnovidky.

„Rád bych věděl, jestli přijdu do ráje,“ zněla překvapující odpověď záhadného návštěvníka.

Brocanta na něho vyvalila udiveně oči.

„To vám připadá divné?“ řekl pán z Montrouge. „Ono je těžší nahlédnout do onoho světa, než uvidět, co se děje v našem vezdejším slzavém údolí?“

„Karty vidí a vědí všechno, pane!“ odpověděla Brocanta.

„Tak ať se nám mrknou na onen svět!“

„Jak si přejete," přikývla kartářka. „Baboline, přines sem velkou hru!" zvolala.

Babolin se bavil v koutě s bílým pudlíkem, pokoušeje se ho naučit domino, ale na Brocantino zavolání se hned zvedl a šel pro karty.

Jasnovidka se zatím začala připravovat. Zavolala na svou vránu, která pochrupávala s hlavou schovanou nonšalantně pod křídlem, zavolala psy, aby kolem ní utvořili kruh – a jenom Babylase nechala dál sedět v okně a vyhlížet jeho milou Caramellu.

„Bude to stát třicet sous!" upozornila podivného pána z Montrouge.

„Třicet sous? Dobře! To mi stojí za třicet sous, dozvědět se, jestli se dostanu do ráje!" pokrčil rameny návštěvník a majestátním gestem jí hodil měďák.

Brocanta v té chvíli už držela karty v rukou; míchala a snímala a znovu míchala a znovu snímala a pak je s tajemným, soustředěným výrazem v očích pokládala v půlkruhu kolem sebe. Začínalo to být zajímavé. Objevil se svatý Petr, představovaný křížovým králem, a snad už se chystal prozradit návštěvníkovi záhadu jeho nadpozemské existence, když pojednou Babylas usazený v otevřeném okně spatřil venku na ulici Caramellu. Nesla se tam sama, volná, štíhlá, svěží, půvabná a vyzývavější než kdy jindy. Babylas zaštěkal a bylo to, jako by ve své psí řeči zavolal: „Miláčku Caramello! Tak ty jsi přece splnila svůj slib! Jdeš za mnou – a sama! Už to nevydržím, drahá, buďto ty, anebo smrt!" A pudlík se sebral a rovnýma nohama vyskočil z okna na ulici za svou zbožňovanou, která ho nepřestávala lákat pohledy plnými příslibů, až zmizela za rohem v sousední ulici. Babylas vyrazil za ní.

V Brocantě se probudily veškeré mateřské city k jejímu miláčkovi. Najednou zapomněla na všechno, na pána z Montrouge, který se chtěl dozvědět, zda se dostane do ráje, na rozložené karty, na třicet sous odměny – vyrazila ze sebe výkřik, odhodila křížového krále, vrhla se k oknu a plna vášnivého bolu, který se před ničím nezastaví, přehodila nohy přes okenní parapet, svezla se obratně dolů do ulice a pustila se za uhánějícím Babylasem.

Vrána (říkala jí Pharès) zpozorovala zběsilý panin úprk oknem, usoudila, že bezpochyby vypukl požár, divoce zakrákorala a vylétla oknem za ní.

Psi vyjeveně sledovali, co se děje, a poněvadž se jich zmocnila

zvědavost na milostná dobrodružství Babylasova, začali i oni jeden po druhém vyskakovat oknem ven.

Když tedy prchl Babylas, zmizela Brocanta, vyletěla vrána, vyskákali psi – co jiného mohlo napadnout Babolina, než aby rovněž vzal nohy na ramena? Už se hrnul k oknu, aby následoval příkladu ostatních, když ho neznámý pán z Montrouge chytil v posledním okamžiku za kalhoty. Chvíli spolu zápolili. Babolin se držel okenní přepážky, pán ho tahal za kalhoty, a kdo ví, co by se ukázalo pevnější, kdyby pána z Montrouge (který zřejmě důvěřoval spíš pevnosti okenní přepážky) nenapadla spásná myšlenka:

„Počkej, příteli, neutíkej, můžeš ode mne dostat pět franků…“

Babolin se okamžitě pustil své opory a pohotově se zeptal:

„Pět franků? A zač?“

„Když mi pomůžeš, abych si mohl promluvit s Čemeřičkou.“

„A kde je ten pětifrank?“ zeptal se věcně a prozíravě Babolin.

„Prosím, tady ho máš!“

Mince spadla chlapci do dlaně. Nechtěl věřit svým očím a chvíli přece jen váhal. Pustil pětifrank na podlahu, a když stříbrně zazvonil, zvedl jej a ještě se ujistil:

„Ale neuděláte jí nic zlého?“

„To víš, že ne! Právě naopak!“

„Dobře teda… Tak polezme!“

Poodběhl, otevřel dveře a jal se šplhat po schodech do mezipatra.

„Polezme, polezme!“ bručel si návštěvník, ale zdolával schody s takovým nadšením, jako by zlézal stupně přímo do ráje. Když se konečně vydrápali a ocitli se před nízkými dveřmi, neznámý pán se zastavil, sáhl do kapsy, vyňal velkou porcelánovou tabatěrku, dal si řádný šňupec tabáku a spustil si zase své brejličky z čela na nos. A potom, skloniv hlavu pod nízkým vchodem, vklouzl dovnitř jako lasička.

„Čemeřičko, je tady nějaký pán z Montrouge. Chce s tebou mluvit!“ zavolal Babolin.

Dívenka seděla u lakovaného stolečku a bavila se tím, že vybarvovala obrázky květin, jež dostala darem od Pétruse.

„Se mnou?“ řekla zvedajíc hlavu.

„Ano, děvenko milá, s tebou,“ řekl návštěvník. Posunul si své brejličky na čelo, zdálo se, že mu spíš překážejí, než pomáhají, aby líp viděl.

Děvčátko povstalo. Za poslední tři měsíce hodně vyrostla, nebylo to už neduživé, nedorostlé dítě jako v dobách, kdy ještě žila s Brocantou v ulici Triperet, ale už opravdová slečna, sice pobledlá, štíhlounká a křehká, ale v svém rozpuku podobná ohebnému, tenkému kvetoucímu stromku, jenž se poddává každému závanu větru. Pozdravila příchozího lehkou úklonou a upřela na něho velké oči plné údivu.

„Posílají mne k tobě tvoji nejlepší přátelé, kteří tě mají rádi," řekl pán z Montrouge slaďoučkým hlasem.

„Ach! Víla Srdíčko!" vykřiklo radostně děvčátko.

„Ne, vílu Srdíčko neznám…," pousmál se pán s brejličkami.

„Tak pan Pétrus?"

„Ani pan Pétrus ne."

„Tak tedy pan Salvator?"

„Správně, mé dítě. Přicházím od pana Salvatora."

„Ach, od pana Salvatora! Toho mám ráda, ale on na mě zapomíná! Už jsem ho neviděla aspoň čtrnáct dní…"

„Však proto jsem taky tady. Milý příteli, řekl mi pan Salvator, zajdi za mou milou Čemeřičkou, vyřiď jí ode mne pozdrav a popros ji, aby odpověděla na všecko, nač se zeptáš, právě tak, jako bych se ptal já sám."

„Není pan Salvator nemocný?" řekla dívenka a svraštila starostlivě čílko.

„Vůbec ne, to můžeš být klidná."

„A kdy ho zas uvidím?"

„Zítra, nebo možná pozítří… On má teď hrozně moc práce, a právě proto jsem přišel místo něho já."

„Ano, pane," řekla Čemeřička a přisunula k návštěvníkovi židličku. „Posaďte se prosím."

Babolin sledoval jejich rozhovor mlčky, a když uviděl, že pán s brejličkami je Salvatorovým přítelem, vytratil se jako pára. Babylas, Caramella, celá psí družina i s ulétlou vránou – to všechno mu nešlo z hlavy, a tak prostě po anglicku zmizel. Pán z Montrouge byl ovšem rád, že s děvčátkem osaměl. Počkal, až za Babolinem zaklaply dveře, spustil si z čela své brejličky, zavdal si pořádný šňupec tabáku a posadil se.

„Dítě moje milé," začal, „pan Salvator mi řekl, že se tě mám na něco zeptat. Odpovíš mi upřímně?"

„Jistě, pane. Když přicházíte od pana Salvatora…“

„Rád bych se tě zeptal: Pamatuješ se na své rodiče?“

„Pamatuji se trochu na tatínka. Na maminku vůbec ne.“

„A na strýčka?“

Děvčátko očividně zbledlo.

„Na kterého strýčka?“ zeptalo se.

„Na strýčka Gérarda.“

„Na strýčka Gérarda… já…“

„Poznala bys ho, kdybys ho uviděla?“

„Já… já bych,“ dívka se zachvěla, ale odpověděla s jistotou: „Já bych ho určitě poznala! Vy o něm něco víte?“

Pán potřásl hlavou, posunul si opět brejličky na čelo a upřel na Čemeřičku svůj pronikavý, takřka baziliščí pohled.

„A co jeho paní? Co teta Orsola? Na tu se také pamatuješ?“

Jakmile to vyslovil, děvče sebou trhlo dozadu, zasténalo, a v mžiku se zhroutilo v návalu nervového záchvatu.

„Ke všem čertům rohatým!“ vykřikl pán z Montrouge a posunul si brejličky z čela na nos. „Kdo by řekl, že to malé cikáně má nervy jako nějaká princeznička!“

Pokusil se dívku zvednout a usadit ji opět v židličce, ale ona sebou zmítala jako při prudké tetanové křeči. Otočil se, spatřil opodál lůžko, vzal děvče do náručí a odnesl je, či spíše odvlekl k posteli a tam ji uložil.

„Ubohá děvenka,“ zabručel si sám pro sebe, „viděl to kdy svět? A zrovna když to začínalo být nejzajímavější!“

Zajel rukou do kapsy, vyňal malý flakónek a dal jí přičichnout; ale jako by ho napadla nějaká nová myšlenka, vzápětí lahvičku odtáhl; pozoroval, jak křeče pomalu ustávají, jak se tělo uklidňuje a jak se dívka propadá do nehybné mdloby. Najednou tu ležela bezvládně, jako mrtvá.

„Všechno zlé pro něco dobré,“ zahučel muž. „Chytíme příležitost za pačesy!“

Nechal omdlelou na lůžku a začal si prohlížet místnost. Pootevřel okno, shlédl dolů a pokrčil rameny: „Dvanáct stop? Řekněme…“

Pootevřel dveře v rohu místnosti, nahlédl za ně a znovu pokrčil rameny:

„Bez východu…,“ zahučel.

Přešel potom ke dveřím, kudy přišli, jednou rukou vytáhl klíč ze

zámku, druhou vylovil z kapsy trochu vosku a pořídil otisk.

„Vlastně dobře, že to děvče ztratilo vědomí. Jinak bych musel hádat, co je to za zámek, a v tom si člověk nikdy nemůže být jist…“

Porovnal otisk s klíčem, spokojeně pokýval hlavou, pozorně uložil otisk do kapsy a zasunul klíč zpátky do zámku.

„Tak tohle bychom měli,“ řekl zavíraje dveře. „Teď ale co s tím ubohým dítětem?“

Vtom kdosi zprudka zaklepal.

„Koho to sem čert nese,“ zaklel pán s brejličkami a křikl: „Vstupte!“

Dveře se zprudka otevřely a v nich se objevil Ludovic.

„Výborně, můj mladý Aeskulape. Přicházíte jako na zavolanou,“ zaradoval se pán z Montrouge. „Tomu říkám lékařská pohotovost! Můžete si blahopřát!“

„Ale to je, nemýlím-li se… pan Jackal!“ vyhrkl Ludovic jako omráčený.

„K vašim službám, pane Ludoviku,“ odpověděl policista, posunul si brejličky na nose a nabídl mladému lékaři šňupec tabáku.

Ludovic odstrčil páně Jackalovu ruku, přistoupil k loži a zeptal se tvrdě, jako by měl na podobný dotaz právo:

„Co jste tomu děvčeti udělal?“

„Já, pane Ludoviku?“ odpověděl docela mírně Jackal. „Vůbec nic přece! Zdá se mi, že ji chytily křeče.“

„Bezpochyby – ale jistě to nebylo bez příčiny!“ Ludovic se vrhl k hrnci naplněnému vodou, namočil kapesník a přiložil ho na čelo a spánky děvčete. „Tak co jste jí provedl? Co tu vůbec hledáte?“

„Můj ty bože, pane Ludoviku! Přece víte, že jasnovidky, kartářky, komedianti, žebráci, cikáni a podobná cháska spadají pod můj dohled! A protože mi Brocanta zapomněla ohlásit, že změnila i se svou psí smečkou a s vránou působiště, musel jsem svým hochům nařídit, aby se po ní poohlédli. Objevili ji tady v ulici d’Ulm a podali mi o tom zprávu. Já vím, že Brocanta se těší přízni mého váženého přítele pana Salvatora, ale musel jsem se za ní jít podívat. Je to moje právo, a dokonce moje povinnost! Bohužel jsem ji nezastihl doma, jak se zdá, opustila před chviličkou svůj příbytek, a to podivnou cestou: oknem! I se psy a s vránou! Dveře byly ale otevřené, takže jsem vešel, abych si to tu prohlédl, a přitom jsem se dostal až sem, do

této místnosti. Našel jsem tu naše milé děvčátko Čemeřičku; bavila se zrovna tím, že vybarvovala Pétrusovy obrázky… Trochu jsem se s ní bavil o tom, jaké to bylo, když byla ještě úplné dítě, povídala mi o rodičích, o jisté paní Orsole, která jí byla nevím čím, a pak najednou padla do mdlob… Vzal jsem ji do náruče, uložil na postel, sám vidíte, že velice ohleduplně, nu a potom vás sem přivedla šťastná náhoda…“

Jackal to všechno vykládal tak prostě a přirozeně, že Ludovic nemohl ani na okamžik zapochybovat, že se věci sběhly právě tak, a ne jinak.

„Dobrá, pane,“ řekl mladý lékař, „ale kdybyste příště měl o Brocantě zase nějaké pochybnosti, můžete se klidně obrátit s dotazem na pana Salvatora. Nebo na mne.“

„Vzácná záštita pro tu paní,“ uklonil se Jackal. „Ale tak se mi zdá, že naše dívenka přichází k sobě…“

„Opravdu,“ přisvědčil Ludovic, který po celou dobu rozmluvy s policistou nepřestával přikládat obklady na Čemeřiččino čelo a spánky. „Začíná otvírat víčka…“

„V tom případě bych se měl asi ztratit,“ řekl Jackal. „Má přítomnost by ji třeba znovu rozrušila… A řekněte jí prosím, pane Ludoviku, že se jí velice omlouvám. Mrzí mne, že jsem nechtěně byl příčinou toho nešťastného záchvatu.“

A po vyslovení této prosby, na niž se mladý lékař zatvářil odmítavě, pan Jackal opustil pokojík s výrazem lítosti nad tím, že v domě Salvatorovy a Ludovikovy chráněnky způsobil takovou svízel.

35.

Krátká mezihra pro dva hlasy

Když pan Jackal sestoupil z mezipatra, kde zanechal Ludovika s děvčátkem, napadlo ho nahlédnout ještě jednou do místnosti v přízemí. Ke svému nemalému překvapení spatřil na prahu muže v redingotu, který si se zájmem prohlížel obrázek na zdi a působil dojmem důstojného Angličana, jenž zavítal do muzea.

„Pan Gibassier?“ zaklepal na rameno osamělému návštěvníkovi. „Vás bych se tu nenadál! Copak zde děláte?“

„Ach, pan Jackal!“ řekl Gibassier a zdálo se, že přítomností šéfa tajné policie není vůbec překvapen. „Hledám Caramellu, jestli se sem nevrátila se svým psím nápadníkem! Kromě toho jsem si řekl, že byste mě mohl třeba potřebovat na svém průzkumu u kartářky.“

„Záměr byl chvályhodný a já vám děkuji. Ale vím už všechno, co jsem se potřeboval dozvědět. Takže… pojďme, nemáme tu už co pohledávat!“

Vyšli do ulice d’Ulm a Jackal si pohrával se svou porcelánovou tabatěrkou.

„Jestlipak víte, Gibassiere, že máte vzácného psíka? Ta vaše Caramella zřejmě není jen tak obyčejná fenka!“

„Se psy je to jako s dětmi, Excelence,“ podotkl Gibassier. „Když se jim člověk včas věnuje, může z nich vychovat takové tvory, jaké si zamane: darebáky nebo světce, hlupáky nebo mudrce… jen nesmí propást pravou chvíli. Se psem ve třech letech a s děckem v patnácti už nic nepořídíte!“

„Vidím, že se v tom vyznáte, Gibassiere. Hotový vědec!“

Gibassier sklopil skromně oči.

„Něco jsem pochytil už na studiích v semináři. Ale musím se přiznat, že se dodnes zajímám o výchovu mládeže, o způsoby jejího vzdělávání, o to, jak se dá její myšlení formovat – i deformovat. Na tomhle poli není větších mistrů, než jsou otcové jezuité. I když s nimi v lecčems nesouhlasím, z jejich školy si člověk odnese mnoho. Kdybych se stal někdy ministrem výchovy, jako že jím nikdy nebudu, mým prvním činem by byla úplná, důsledná a naprostá reforma našeho výchovného systému!“

„Nesdílím s vámi sice všechny vaše názory, ale souhlasím v tom, že tato věc vyžaduje hodně práce. Jenže mne v přítomné chvíli nezajímá tolik výchova mládeže jako něco jiného. Například – odkdy vlastně máte tu svou fenku Caramellu?“

„Od markýziny smrti.“

„Od markýziny smrti? Kdopak byla ta markýza?“

„Paní mého srdce – a současně také paní srdce Caramelly.“

Jackal nadzvedl své brejličky na čelo a zpytavě se zadíval na Gibassiera:

„Vy jste miloval nějakou markýzu, Gibassiere?“

„Řekl bych při vší skromnosti, že jsem byl milován," odpověděl Gibassier.

„A byla to opravdová markýza?"

„Jak vám mám odpovědět, Excelence? Rozhodně měla erb."

„Blahopřeji vám, Gibassiere. A také vám zároveň kondoluji, když mi říkáte, že už nežije. Byl jste její smrtí asi velmi zdrcen?"

„Jednou ráno za mnou přiběhla Caramella, němý svědek naší lásky, a v obojku přinášela zprávu od markýzy. Loučila se už se životem a mně poslala po Caramelle poslední sbohem…"

„To člověku přímo vhání slzy do očí," řekl Jackal a proti všem pravidlům dobrých způsobů se hlučně vysmrkal. „A vy jste pak Caramellu jaksi… adoptoval?"

„Stala se mou kamarádkou, utěšovatelkou, snad bych mohl říci i důvěrnicí ve všech strastech…"

„Dojemné," řekl Jackal.

„Opravdu… a zvlášť v tomto našem století, kdy všechny lidské city nahradily *zájmy*. Je to divné, že zvíře může poskytnout člověku to, co mu jeho bližní odpírají."

„To je hořké pomyšlení, Gibassiere, ale pravdivé," poznamenal Jackal.

„Dal jsem jí dobré vychování a lecčemu ji naučil… Víte, že například rozezná šlechtice od obyčejného člověka? Jen četníků se vždycky bála, ten strach se nedal nijak překonat, i když jsem jí vykládal, že jsou to dobří páni, kteří nás hlídají. To hned ocas mezi nohy, neklid v očích – a ke mně! Stali se z nás nerozluční přátelé a prokázala mi nejednu cennou službu."

„Jakoupak například?"

„Například jsme jednou pobývali asi tak týden v jednom venkovském městečku… ani vám neřeknu jeho jméno, je to zbytečné, všechny tyhle díry jsou jedna jako druhá stejně nudné. Bydlela tam jakási penzistka, žila v přízemním bytě pohromadě s mopslíkem, snad nejletitější psí potvorou široko daleko, a se starou služkou. Jednou jsme šli s Caramellou kolem, babka u otevřeného okna vyšívala na bubínku a mopslík se povaloval na okně. Chtěl na sebe zřejmě Caramellu upozornit, zaštěkal, ona odpověděla…"

„Příběh psí lásky jako v ulici d'Ulm!"

„Aspoň pokud jde o to, že jsem se bezděky podíval na mopslíka a za oknem v jídelně té babky spatřil dva nádherné obrazy od Watteaua.

Výjevy z italské komedie, skutečně vynikající práce. Caramelle se ten ošklivý mopslík přirozeně moc nelíbil, ale vysvětlil jsem jí, že i v lidském světě člověk potkává spoustu nádherných mladých dívek, které si leckdy berou nevzhledné mopslíky. Příliš na tobě nežádám, řekl jsem jí, stačí, když si trochu zahraješ na koketu a vylákáš ho za sebou. Ty se seznámíš s mopslíkem a já s jeho starou velitelkou! Snad se s ní o těch jejích obrázcích od Watteaua nějak domluvím! Víte přece, že se velice zajímám o malířství?“

„To vám slouží ke cti, Gibassiere. A mně to vysvětluje vaše procházky s Caramellou. Všiml jste si, jaký hezký obrázek od Pétruse má Brocanta?“

Gibassier si povzdechl, přikývl a vtom se na rohu ulice des Postes objevilo celé osazenstvo Brocantina příbytku – až na Babylase. V čele se hnal Babolin a jemu po boku snad všichni výrostci z okolí.

„Myslím, že je právě čas, abychom se co nejrychleji vzdálili,“ řekl Jackal, když už zahýbali za roh ulice des Ursulines. „Ostatně, musíte už mít strach o Caramellu, či ne?“

„A pročpak?“

„Najde vaši stopu?“

„Caramella je dávno v bezpečí!“

„A kde?“

„U Barbetty, ve slepé uličce des Vignes, kam vlákala Babylase!“

„Aha! Tak je to! Ano, ano… u Barbetty. Ale poslyšte, to přece je ta ženská od Longue-Avoine, od Dlouhého ovsa, co pronajímá židle v kostele! Netušil jsem, Gibassiere, že jste se dal na náboženství!“

„Co chcete, pane Jackale, člověk každým dnem stárne, a pomalu už musí myslet na svou spásu.“

„*Amen!*“ řekl Jackal a nabral si pořádnou dávku šňupavého tabáku ze své porcelánové tabatěrky. Kýchal potom hlasitě po celou cestu ulicí Saint-Jacques až na roh ulice de la Vieille-Estrapade, kde se oba pánové rozešli.

36.

Co se dělo v srdcích dvou mladých lidí

Když Čemeřička přišla k sobě, upřela na Ludovika své hluboké, jasné a neklidné oči a pohnula rty, jako by chtěla poděkovat za pomoc či vysvětlit příčinu své mdloby. Ale Ludovic jí položil mlčky ruku na ústa. Bezpochyby se bál, že náhlé vytržení z uklidňujícího bezvědomí by mohlo, jak tomu bývá, přivodit nový záchvat. Děvčátko znovu zavřelo víčka a Ludovic se nad ně sklonil a konejšivě zašeptal:

„Jen se ještě prospi, Čemeřičko. Potřebuješ ještě aspoň čtvrthodinku odpočívat. Až si odpočineš, budeme mít dost času si o všem pohovořit.“

„Ach… ano…,“ odpovědělo děvče už opět z polospánku.

Ludovic si přisunul židli blíž k loži, posadil se, opřel si hlavu o dřevěné čelo postele a upadl do snění. Máme prozradit, jaké myšlenky se v těch chvílích honily hlavou mladého muže? Řekněme především, že už při pouhém pohledu byla spící dívka hodna zbožňování. Jean Robert by na ni napsal svou nejkrásnější ódu, Pétrus by ihned načrtl její kouzelný portrét, kdyby byli jen na minutu zahlédli její přísný půvab, její něžné, panensky čisté a přitom chorobné rysy. Goethova Mignon nemohla vyjadřovat spanileji onen pomíjivý okamžik, kdy se dítě stává mladou ženou, kdy duše počíná ovládat tělo a tělo duši…

Musíme přiznat, že Ludovic měl vadu společnou většině mladých lidí tohoto věku, ovlivněných ironií, beznadějí a bolestínstvím Byronovy poezie. Každý se cítil být předurčen hrdinou dramatu nebo balady, každý v sobě hledal Dona Juana nebo Manfreda, Stenu či Laru – a Ludovic navíc byl lékař, a tedy materialista. Posuzoval život doktrínami své vědy, byl zvyklý řezat v živém lidském těle, a tak – jako Hamlet nad lebkou Yorickovou – se díval na všechnu krásu jen jako na závoj zahalující mrtvolu. Při každé příležitosti se vysmíval svým přátelům ze škol, když blouznili o ideální ženské kráse a o platonické lásce mužů. V tom se zcela rozcházel se svými přáteli básníkem Jeanem Robertem i malířem Pétrusem Herbelem; byl v lásce ateistou právě tak jako v náboženství, neviděl v ní nic jiného než prostý fyzický děj, přirozenou žádostivost, nic víc než dotyk dvou

pokožek, vyvolávající podobný účinek jako přeskakující elektrická jiskra mezi dvěma póly. A tak trávil volný čas procházkami v parku po ránu s jednou ženou, projížďkou na lodičce večer s druhou, návštěvou v dobré restauraci s tou, na maškarním plese opět s onou… Byly to povrchní zábavy, plytká dobrodružství, ale Ludovic se nedíval na ženy jinak než jako na automaty určené k radovánkám a povyražení a na nic jiného nikdy ani nepomyslil.

Ženskou inteligencí svrchovaně pohrdal; říkával, že ženy jsou stejně krásné a stejně hloupé jako růže, k nimž je básníci zpravidla – s drzostí sobě vlastní – přirovnávají. Také ho nikdy ani nenapadlo, aby se s některou pustil do vážného hovoru – k tomu by ho patrně nepohnula ani paní de Staël nebo paní Rolandová. Takové typy pokládal prostě za něco zrůdného, za úchylku přírody. A nechtěl ani slyšet o tom, že přece musí přijít doba, kdy výchovou se rozdíly mezi ženami a muži vyrovnají, kdy se rozumové schopnosti obou pohlaví uplatní stejně. Byl jako velké, blazeované dítě, přesycené, s duší nepopsanou a se zkaženým tělem. A ani si neuvědomoval, že vlastně jen živoří, že jeho morálka zakrňuje.

A přece ve chvílích, kdy se díval do nevinné tváře spícího děvčete, od níž nebyl s to odtrhnout zrak, ho náhle jako svěží vánek zaplavil zvláštní pocit jarosti a něhy, ono opojení, jež zpravidla rozechvívá mladé lidi kolem dvacítky, a jež tedy Ludovika zasáhlo se šesti či sedmiletým zpožděním. Zdálo se mu, že jeho srdce zaplavují jako příval vody ve zdymadle podivné slastné myšlenky, plné dosud nepoznaného blaha. Jaké jméno dát tomu dosud nepoznanému rozechvění, které se zmocňovalo jeho celého těla? Jak nazvat ono vzrušení, jež si najednou podmaňovalo tak nečekaně, tak dravě celou jeho duši? Že by to byly příznaky lásky? Ne, to ne, to je holá nemožnost, jak by to mohla být láska, když ten cit vždycky popíral, když se mu vysmíval, překonával ho! A jak by mohl pociťovat lásku k takovému dítěti, k děvčátku bez matky, k takové malé tulačce… Proč by měl o ni mít zájem?

A přece v hloubi svého nitra Ludovic cítil, že zájem o ubohé děvče má. Vzpomněl si, jak ji spatřil poprvé, zuboženou, vysílenou a jak si tehdy řekl: „To dítě nebude žít.“ A jak ji později uviděl v ateliéru u Pétruse a potom doma roztřesenou horečkou a pak na svahu, vyhřívající se na sluníčku, a jak si tehdy řekl: „Škoda že to nešťastné děvčátko nezůstane naživu.“ A potom si vzpomněl, jak ji viděl se

zotavovat, přednášet s Jeanem Robertem verše, učit se na klavír s Justinem a kreslit s Pétrusem a jemu, Ludovikovi, klást zvídavé, byť dětské otázky, tak chytré, že někdy nevěděl, co odpovědět. Ano, tehdy si začal říkat: „To děvče nesmí zemřít!“

Od toho okamžiku uplynulo hodně vody a Ludovic po celý ten čas vášnivě bojoval o to, aby vrátil dívce zdraví. Pravidelně za ní docházel, sledoval puls, proklepával ji, znovu a znovu ji vyšetřoval a přesvědčoval se, nejsou-li zasaženy životně důležité orgány, sám dohlížel, zda se dodržuje, co předepsal, povzbuzoval ji… Ach, to bylo něco víc než lékařova touha navrátit nemocné dívce zdraví!

A co to tedy bylo?

Mladý lékař si přitiskl ruku k čelu, jako by chtěl přinutit svůj mozek k přemýšlení, a druhou položil na srdce, jako by chtěl zastavit jeho tlukot. Ale mozek i srdce jedním hlasem pěly stejnou píseň, vznešený chvalozpěv první lásky, a byl to zpěv tak mocný, že mu musel naslouchat. Láska, láska, šeptal si spouštěje hlavu do dlaní. A byla to láska, ten nejmladší, nejsvěžejší, nejnevinnější cit, který s takovým zpožděním vstupoval do jeho nitra. Byla to horoucí náklonnost, přirozená něha pozdního citu duše k duši, které se právě zrodily. Všechna jeho zoufalá minulost se naráz propadla, jako když na divadle víla šlehne kouzelným proutkem a ze scény zmizí obraz představující bezútěšnou poušť. Teď se před ním rozprostírala budoucnost, za bílými a růžovými obláčky uviděl nový obzor. Byl jako námořník, který po nekonečné plavbě oceánem před sebou zahlédne úchvatné pobřeží ostrova někde v Pacifiku s jeho nádhernou květenou, krásným stromovím, pronikavou vůní vzduchu.

Pozvedl hlavu, ale znovu si ji opřel o čelo postele tak jako ve chvíli, kdy Čemeřička usínala, a zašeptal:

„Jen spi, dítě, jen spi, má holubičko! Tolikrát jsem tě už viděl, tolikrát jsem ti tiskl ruku, tolikrát jsem sem za tebou přišel… a teprve ve spánku jsi mi vyjevila tajemství lásky… Spi, mé záhadné dítě, buď spokojena v krásné krajině snů, kterou procházíš.“

Dlouho naslouchal Ludovic tiché hudbě svého nitra, a když potom Čemeřička otevřela oči a podívala se na něho, polil jeho obličej ruměnec, jako kdyby byl přistižen při něčem špatném.

„Jakpak jste se vyspala?“ zeptal se v rozpacích.

„Vy mi vykáte? Jak to, pane Ludoviku?“ podivila se dívka.

Ludovic sklopil zrak.

„Něco jsem udělala?“

„Vy, děvenko?“

„A zase mi vykáte,“ řekla Čemeřička. „Pročpak mi už nechcete tykat, pane Ludoviku? Vy se na mě hněváte, že mi neodpovídáte?“

„Vůbec ne! Ani nápad!“ zvolal Ludovic. „Přísahám vám!“

„A pořád říkáte *vám!* Určitě jsem vás něčím zarmoutila a vy mi nechcete říci čím!“

„Ne, naprosto ne, milá Čemeřičko!“

„To už zní trošku líp, pane Ludoviku. A co mi ještě povíte?“

Ludovic se pokusil zatvářit se velmi vážně.

„Podívejte se, má drahá, to je tak: vy už vlastně přestáváte být dítětem, za několik měsíců z vás bude dospělá bytost a všichni se k vám také podle toho budou chovat. Nebylo by tedy přiměřené, aby mladý člověk mého věku oslovoval slečnu, jako jste, nebo jakou brzy budete vy, tak důvěrně, jak jsem byl až dosud zvyklý.“

Děvče se dívalo na mladého lékaře naivně, ale současně výmluvně a svým pohledem jako by říkalo: Já vím, že máte pravdu, když mi už nechcete tykat; ale je to ten jediný důvod, proč mi najednou vykáte? Já o tom pochybuju.

Ludovic pochopil a znovu sklopil oči.

A když si toho Čemeřička všimla, i ona najednou pocítila ve svém srdci jakousi tíseň plnou jemnosti a štěstí. A tu se přihodila zvláštní věc. Dívka si uvědomila, že Ludovic, který jí vždycky tykal, jí už netyká, ale ona, která ho vždycky oslovovala vykáním, mu sama u sebe, ve svém srdci říká – *ty*! A tu se zarazila, zachvěla se a celá zrudla. A rychle schovala hlavu do polštáře a přetáhla přes sebe lehounký průsvitný závoj.

Zarmoutil jsem ji, pomyslil si v tom okamžiku Ludovic, povstal, naklonil se nad polštář a řekl, jak nejvroucněji dovedl:

„Čemeřičko! Má drahá Čemeřičko!“

Jeho něžná slova rozezněla dívčino srdce až do nejhlubšího nitra. Prudce se otočila a v tu chvíli se její zmatený dech smísil s Ludovikovým. Mladý lékař se chtěl napřímit, ale Čemeřička, aniž si ten bezděčný pohyb uvědomila, ovinula ruce kolem Ludovikova krku a její rty se dotkly lehounce jeho rtů a jako odpověď na jeho čtyři něžná slůvka zašeptala:

„Ludoviku, můj drahý Ludoviku!“

A potom najednou oba vykřikli, Čemeřička mladého muže prudce odstrčila a on uskočil dozadu, protože se otevřely dveře a dovnitř se vřítil udýchaný Babolin a zplna hrdla výskal:

„Čemeřičko, to bylo něco, Babylas nám vzal roha, ale Brocanta se mu dostala na kobylku a teď si ho pěkně podá! Už mu dává nepočítaných!“

A opravdu, žalostné Babylasovo kvičení se neslo z přízemí až k Čemeřičce do mezipatra, a jako by potvrzovalo staré dobré přísloví: Škoda rány, která padne vedle!

37.

Královský komoří na zámku Vanvres

Téhož dne, tři nebo čtyři hodiny poté, co se pánové Jackal a Gibassier rozloučili na rohu ulice de la Vieille-Estrapade, vyrušil sluha ctihodného pana Gérarda v salónu zámku Vanvres z četby novin. Pán měl užuž na jazyku: Co mě zase vyrušujete kvůli nějaké žebrotě, a div se neobořil na nebohého sluhu (byl to on, kdo se tehdy v Bas-Meudonu, když byl pán na smrt nemocen, vydal hledat kněze a přivedl abbého Dominika), ale ihned se zarazil, protože jeho hlas měl nezvykle slavnostní tón:

„Přišla jeho Excelence pan komandér Triptolème de Melun, královský komoří!“ ohlašoval sloužící a účinek jeho slov byl ohromující.

Pan Gérard Tardieu zrudl pýchou, okamžitě svižně vyskočil ze židle a upřel pohled do hloubky chodby vedoucí k salónu. Spatřil v polotmě muže štíhlé postavy, s kadeřavou parukou světlé barvy, s okuláry na nose, v krátkých nohavicích, s šavlí po boku, s krajkovým žabó na prsou podle francouzské módy a s křížkem v knoflíkové dírce; hluboce se mu uklonil na uvítanou:

„Pojďte dál prosím, jste vítán, jste neobyčejně vítán, pane komoří.“

Pan komandér a královský komoří se rovněž uklonil, ovšem jen zlehka, důstojně pokývl hlavou, upravil si své okuláry a rozhlédl se. Každý jeho pohyb se nenápadně vyznačoval onou svrchovanou

nedbalostí, ba povýšeností, kterou tak často stavějí na odiv příslušníci nejvyšších kruhů. Návštěvník se pak uráčil panu Gérardovi naznačit, aby zvedl hlavu, načež ten se vrhl k lenošce a hbitě ji přisunul až k nečekané vzácné návštěvě, aby nemusela udělat ani krok, až si bude sedat. Královský komoří se v lenošce rozložil a pokynul panu Gérardovi, aby následoval jeho příkladu. Z kapsičky u vesty pak vyňal mlčky tabatěrku, a aniž požádal o dovolení, nabral štipec tabáku mezi prsty a rozkošnicky si hlučně šňupl.

„Pane, přicházím z pověření Jeho Veličenstva," prohlásil potom a upřeně se zadíval přes své okuláry na pana Gérarda.

Ten se opět uklonil, tak hluboko, že hlava mu takřka zmizela mezi koleny: „Z pověření… Jeho… Veličenstva…," zakoktal.

Komandér zvýšil hlas a pokračoval.

„Král mne posílá, abych vám tlumočil jeho blahopřání k výsledku vaší soudní pře."

„Král mi prokazuje velkou, až příliš velkou čest! Nevím, čím si ji vůbec zasloužím…"

„Jeho Veličenstvo je otcem všech svých poddaných," řekl důrazně královský komoří, „a zná jejich bolesti. Ví také o vás, o ztrátě, která vás postihla přesmutným osudem vaší neteře a synovce. Proto vám Jeho Veličenstvo vedle blahopřání, jež jsem vám právě tlumočil, vyslovuje i svou osobní účast. Jistě zbytečně bych připomínal, že i já zcela sdílím city Jeho Veličenstva."

„Jste příliš laskav, pane komandére," odvětil pan Gérard, „a znovu říkám, že nevím, jsem-li hoden takových poct…"

„Kdo by jich byl hoden, ne-li vy, pane Gérarde?" zvolal komandér. „Vaše pochyby mne udivují! Člověk, který trpěl jako vy, který pracoval jako vy, který prokázal tolik dobrých skutků jako vy, který je známý svou láskou k dobru, svým milosrdenstvím, svou velkorysostí… takový člověk se ptá, zaslouží-li si královy přízně? Opakuji vám, že jsem tím překvapen… Ale pokládám tuto vaši skromnost jen za další ctnost v řadě vašich skvělých vlastností!"

Pan Gérard už to nebyl s to vydržet. Pod záplavou chvalozpěvů, jimiž ho zahrnoval ten člověk v zastoupení samého krále, se doslova nafukoval, a kdyby ty pajány pokračovaly, byl by snad samou pýchou pukl. Slova *králova přízeň* mu zněla v uších jako rajská hudba a představoval si za nimi už příslib budoucí zasloužené odměny za své ctnosti.

„Pane komandére, neučinil jsem pro své bližní nic než to, co má učinit každý řádný křesťan. Náboženství nás přece učí, abychom si jeden druhému pomáhali, abychom se milovali, abychom si prokazovali navzájem služby!“

„Ovšem, pane,“ přikývl návštěvník a přes své okuláry znovu upřel zrak na pana Gérarda. „Ale nezaslouží si právě ten, kdo tak přísně dbá na tyto zásady, aby se mu dostalo od panovníka, jenž, jak víte, se nazývá *nejkřesťanštějším králem* a *nejstarším synem matky církve*, zaslouženého vyznamenání a odměny?“

„Zasloužené odměny?“ vykřikl pan Gérard s nedočkavostí, která ho vzápětí zamrzela, takže honem dodal, aby zahladil dojem ze své unáhlenosti: „Splnění povinnosti je přece samo nejlepší odměnou, pane komandére…“

„To jistě, to jistě,“ přisvědčil s úsměvem královský komoří. „Cením si vašeho názoru, jsem však přesvědčen, že odměnit ty, kdo tak svrchovaně dostáli své povinnosti, znamená zároveň vyslovit jim veřejné uznání, vděčnost. A tím je vyzvednout jako příklad pro ostatní, kteří váhají mezi cestou dobra a zla a nejsou ani dobří, ani špatní, takže jsou vlastně lidmi jen napůl. To je myšlenka Jeho Veličenstva, pane, a já jsem pověřen, neodmítnete-li takový projev královy přízně, zjistit, čím by vám král v tomto smyslu mohl udělat největší radost.“

Pan Gérard cítil, že se mu dělají mžitky před očima.

„Promiňte mi, pane komandére,“ řekl přerývaným hlasem, „vaše neočekávaná návštěva a přímo otcovská péče Jeho Veličenstva mne uvádějí do takového zmatku, že nevím, jak bych v této chvíli vyjádřil všechnu svou vděčnost…“

„A kdyby vám král uložil, abyste navrhl odměnu pro člověka podobných zásluh, jaké máte vy, co byste zvolil? Odpovězte ale upřímně!“

„Přiznám se, že bych byl na rozpacích,“ řekl pan Gérard a přitom očima přímo hltal stužku zdobící knoflíkovou dírku královského komořího. „Myslím… že bych patrně… zdá se mi…“

Pan Gérard rozpačitě sháněl vhodná slova, obávaje se, aby neřekl víc, než by bylo záhodno, a hlavně víc, než by taková vznešená osobnost jako pan královský komoří mohla slyšet.

„Snad tedy… kříž… kříž… Čestné legie…,“ vypravil ze sebe posléze.

„Kříž Čestné legie? Ale proč to neřeknete najednou a rovnou, pane Gérarde? Co vám v tom, u všech všudy, brání? Tak tedy kříž…!“

„Byl by to předmět mých nejvroucnějších tužeb!“

„Víte, že mi to připadá až nepřiměřeně skromné, pane Gérarde?“

„Ach, pane komandére…“

„Ne, zcela určitě, takový kousek rudé stužky v knoflíkové dírce pro muže… řekněme vašeho ražení? Ale dobře, pane Gérarde, navrhl jste pro jiného člověka právě touž odměnu, kterou pro vás vybralo Jeho Veličenstvo!“

„Je to možné?“ vykřikl vzrušeně pan Gérard a zčervenal v obličeji, jako by ho měl v nejbližší vteřině porazit záchvat mrtvice.

„Je to tak, pane Gérarde. Jeho Veličenstvo vám uděluje kříž řádu Čestné legie a mne pověřilo, nejen abych vám to oznámil, ale abych vám připjal stužku do knoflíkové dírky. Král je přesvědčen, že toto vyznamenání dosud nikdy nezdobilo hruď statečnějšího člověka!“

„Pane komandére, jsem – jsem štěstím zcela bez sebe!“

Vzácný návštěvník učinil pohyb, jako by chtěl zajet rukou do kapsy, a pan Gérard, sotva popadaje dechu samou radostí, pýchou a pocitem blaha, se chystal pokleknout, aby se podvolil obřadu přijetí řádu Čestné legie. Avšak pan Triptolème de Melun místo toho, aby vyňal z kapsy řád, založil ruce na prsou a z výše své postavy si přeměřil poloklečícího pana Gérarda zdrcujícím pohledem:

„Přisámbůh, pane, vy duše přeušlechtilá, vy musíte být – *arcilotr!*“ zahřměl na něho a zostra mu poručil: „Podívejte se mi do tváře!“

Pan Gérard se vymrštil, jako by ho uštkla zmije, a červeň na jeho lících se rázem proměnila ve smrtelnou bledost. Pokusil se splnit příkaz královského komořího, ale sotva se ho dotkl pohledem, sklopil oči k zemi a zakoktal:

„Co tím chcete říci, pane…?“

„Chci tím říci předně, že Gaetano Sarranti je nevinen a že zločin, za nějž byl odsouzen, jste spáchal vy! Za druhé, že králi nikdy ani nepřišlo na mysl udělit vám řád Čestné legie, a za třetí, že já nejsem královský komoří komandér Triptolème de Melun, nýbrž Jackal, šéf tajné policie! A teď, milý pane Gérarde, si promluvme jako dva staří dobří známí! Poslouchejte mne s největší pozorností, protože vám musím sdělit mnoho věcí – a všechny jsou velice, velice důležité!“

38.

Co nabídl Jackal panu Gérardovi místo kříže Čestné legie

Pan Gérard vyrazil ze sebe výkřik hrůzy a zděšení; jeho žluté, zvadlé tváře teď dokonce zezelenaly a ještě víc se protáhly; hlava mu sklesla na prsa a on si v duchu zoufale přál, aby se propadl na sto stop pod zem.

„Tvrdím tedy, pane," pokračoval Jackal neúprosně, „že Gaetano Sarranti je nevinen a že skutečným provinilcem jste vy sám!"

„Pane Jackale… prosím vás… milost!" zvolal Gérard, roztřásl se po celém těle od hlavy až k patě a klesl před policejním šéfem na kolena.

Jackal ho několik vteřin pozoroval oním pohledem plným znechucení, jakým obyčejně stíhají policisté, četníci a vykonavatelé spravedlnosti zbabělé zločince.

„Vstaňte!" poručil mu po chvíli, aniž se ho rukou jen dotkl z obavy, že by se pošpinil. „A nebojte se! Jsem tady jen proto, abych vás zachránil."

Gérard zvedl hlavu, v obličeji zvláštní směs naděje i strachu, a nedůvěřivě hlesl:

„Vy mě chcete zachránit…?"

„Udivuje vás to, pravda?" pokrčil rameny Jackal. „Takový darebák jako vy se přece nezachraňuje! Ujišťuju vás ovšem, Tardieu, že to vůbec není kvůli vám! Nepotřebujeme váš život, ale smrt jistého muže… a k tomu je nutné, abyste vy zůstal naživu. A abyste mi tady přestal drkotat zuby a vypověděl mi do nejmenších podrobností, jak se ty věci sběhly!"

„Ale… ale… proč?" špitl polohlasem Gérard.

„Na tuhle otázku bych vám nemusel odpovídat, ale budiž: protože je potřeba zahladit všechny stopy!"

„Stopy? Jaké stopy? Copak jsou nějaké stopy?" vyvalil Gérard svá nepokojná očka.

„To bych prosil! Například je tu vaše neteř…"

„Moje neteř… Ta přece už není živá!"

„Ale je! Jak to vypadá, paní Tardieuová ji na onen svět neposlala

dost důkladně! Mluvil jsem s ní… a musím vám říci, že hlavně jméno vaší *ženy* na ni zapůsobilo žalostně!“

„Ona… myslíte… že ví…“

„Stačí před ní říci teta Orsola a…“

„*Orsola!“* vykřikl Gérard a zachvěl se, jako by jím projela elektrická jiskra.

„Vidím, že i na vás to jméno dost působí,“ řekl Jackal. „Tak si jen pomyslete, co dělá s tím ubohým děvčátkem! A poněvadž to děvče může kdykoliv začít mluvit, je třeba se postarat, aby mlčelo. Musí se odstranit všechno, co vás kompromituje. Jak vidíte, mluvím zcela věcně, jako doktor nad vážným případem… a já nejsem špatný doktor a vyznám se v léčení. Ovšem musím znát okolnosti. Tak prosím: chci slyšet všechno do nejmenších podrobností, každá maličkost, napohled třeba bezvýznamná, na kterou byste zapomněl, může léčení ohrozit. Poslouchám… a vy mluvte, jako byste měl před sebou lékaře nebo kněze.“

Gérard měl – podobně jako štvaná zvířata – nesmírně vyvinutý pud sebezáchovy. Pochopil, že tváří v tvář tomuto šéfu tajné policie nemá příliš na vybranou; že nemá smysl před ním něco zamlčovat, naopak, přichází-li jako nenadálý spojenec, že je třeba se mu se vším přiznat. Co vlastně udělá jiného než to, co už jednou učinil, když se vyzpovídal abbému Dominikovi? A tak jako Gérard Tardieu kdysi svěřil všechno uším kněze, nyní přiznával Jackalovým uším do podrobností, co se událo od smrti jeho bratra až do chvíle, kdy se dozvěděl o zatčení Gaetana Sarrantiho a kdy se pokusil vylákat zpět na zpovědníkovi své písemné doznání.

„Teď tomu rozumím,“ zahučel Jackal, když vyslechl poslední slova Gérardova (o nichž se ještě později dozvíme více), „teď chápu, proč chudák abbé přísahal při všech svatých, že jeho otec je nevinen! A taky je mi jasné, proč se vydal do Říma!“

„Jakže? On odjel do Říma? Abbé Dominik?“ podivil se Gérard.

„Milý pane Gérarde, v Římě sídlí papež… jediný člověk, který ho může zprostit povinnosti zachovávat zpovědní tajemství.“

„Panebože!“ zasténal Gérard. „V tom případě jsem ztracen! Papež mu udělí dispens!“

Jackal lehce zavrtěl hlavou.

„Vy myslíte, že ne?“ řekl Gérard.

„Jsem si tím dokonce jist. Svatý otec odmítne.“

„Ale jak si tím můžete být jist?“

„Znám totiž Jeho Svatost.“

„Vy máte čest znát papeže?“

„Mám čest znát papeže, tak jako má policie čest vědět, že Sarranti je nevinen, jako má čest vědět, že viníkem jste vy, jako má čest znát vlastně všechno. Svatý otec je umíněná hlava a nepřeje si nic jiného, než předat všechnu svou světskou i duchovní moc svému následovníku přesně tak, jak ji převzal od svého předchůdce. On už si najde nějaké to místo v bibli, kterým zdůvodní své odmítnutí zrušit zpovědní tajemství.“

„Ale co když se mýlíte, pane Jackale…?“ řekl Gérard a znovu se začal chvět po celém těle.

„Říkám vám, že mám zájem na tom, abyste se zachránil,“ odpověděl nevrle Jackal. „Nemějte z ničeho strach a věnujte se dál svým věcem. Ale pozor! Může se stát, že za vámi někdo přijde, zítra, pozítří nebo za hodinu, co já vím, a bude vás chtít přimět k výpovědi… třeba pod záminkou, že stejně o všem ví. V tom případě, Gérarde, ani slůvko o hříchu vaší mladosti! Klidně se každému takovému člověku vysmějte do obličeje! O tom zločinu víme jen my čtyři: vy, já, vaše neteř a abbé Dominik… Nikdo další se o té věci nesmí dozvědět. Kdyby na to přišlo, klidně všechno zapírejte, třeba i před královským prokurátorem! Bude-li třeba, však vám pomohu! To už je moje řemeslo.“

Ta poslední slova vyřkl Jackal takovým tónem, jako by pohrdal svým povoláním stejně jako Gérardem.

„A co kdybych se ztratil?“ vpadl mu najednou do řeči Gérard. „Kdybych, jak se říká, vzal draka?“

„Větší hloupost byste nemohl udělat!“

„Jak to? Kdybych zmizel za hranice?“

„Ale, ale, ale… To byste chtěl opustit své ubohé ovečky, o které se tu tak vzorně staráte? To byste byl špatný pastýř! Milý pane Gérarde, všichni ti nešťastní lidé v okolí vás potřebují… a hlavně já vás budu taky potřebovat! Chtěl bych si jednoho krásného dne, vlastně spíš jedné krásné noci udělat malý výlet do proslulého zámku ve Viry-sur-Orge a hledám k tomu příjemné společníky… takové rozmarné, ctihodné povahy, jako jste vy. Počítám, že vás na tu milou noční procházku už brzo pozvu. Pro mne to bude pravá rozkoš, a doufám, že i pro vás. Přijímáte mé pozvání, drahý pane?“

„Jsem vám k službám,“ hlesl Gérard odevzdaně.

„Tisícerý dík!“ řekl Jackal, sáhl do kapsy pro tabatěrku a zavdal si rozkošnicky pořádný šňupec.

Gérard si pomyslel, že tím návštěva končí, a stále ještě bledý, ale s náznakem úsměvu na rtech povstal, chystaje se doprovodit pana Jackala ke dveřím. Jenže policejní úředník zavrtěl hlavou:

„To ještě není všecko, pane Gérarde. Zatím jste slyšel sotva polovičku toho, co jsem vám chtěl povědět. Jen si zas pěkně sedněte a poslouchejte dál.“

Gérardovi unikl hluboký povzdech a opět se posadil, či spíše se zhroutil do židle. Upřel na Jackala tázavý, skelný pohled.

„Za svou službu,“ pokračoval šéf tajné policie, „na vás budu přirozeně také něco žádat. Žádnou protislužbu, to ne, ale, jak říkají Angličané, přátelskou výpomoc. Jsem teď bohužel velice zaneprázdněn, takže za vámi nebudu moci chodit tak často, jak bych si přál. Proto bych vás prosil – buďte od té dobroty a podívejte se za mnou vždycky tak dvakrát do týdne. Doufám, že vám to nebude zatěžko, milý Gérarde?“

„A kde bych vás měl vyhledat, pane?“ zeptal se jaksi váhavě pan Gérard.

„Ale samozřejmě v mé kanceláři, budete-li tak laskav!“

„Na policejní prefektuře?“ Pan Gérard strnul.

„Ano, na prefektuře, ulice de Jérusalem… Proč se divíte?“

„Na policejní prefektuře,“ opakoval stísněně a znepokojeně Gérard. „Vy si chcete být jist, že neodjedu z Francie?“

„Ale naprosto ne! Vždyť přece dobře víte, že vás mám na očích, a stejně dobře víte, že kdyby vás i něco takového napadlo, našel bych snadno způsob, jak tomu zabránit.“

„A kdybych vám dal čestné slovo…“

„To jistě by byla záruka! Ale já skutečně na vás nechci nic, než abychom se čas od času uviděli. U čerta, přece já pro vás dělám dost, pane Gérarde, tak snad vy na oplátku můžete udělat něco pro mne!“

„Zařídím se podle vás, pane.“

„To jsem rád. Dohodneme se tedy hned na dnech… Co byste řekl kupříkladu středě a pátku? Den Merkura a den Venuše, vyhovovalo by vám to?“

Gérard mlčky přikývl.

„A… tak v sedm ráno. Já vím, je to dost brzo, ale máme léto, ve tři už začíná být světlo, takže v sedm vlastně není ani tak časně na takovou schůzku. Co říkáte?“

„Souhlasím,“ přisvědčil Gérard.

„Výborně, vý-bor-ně,“ pochvaloval si Jackal. „Teď si pohovoříme o dalším. Slyšel jsem, že prý se rád procházíte, pane Gérarde?“

„Ano, je to pravda. Velice rád.“

„Ovšem vy se procházíte, jak je mi bezpečně známo, obyčejně ve své zahradě, nebo v lesíku u Sèvres, či u Bellevue… To jsou výborné procházky pro zdraví, ale abych tak řekl, pro veřejnost, nebo i vládu… jaksi bez užitku! A to je škoda, pane Gérarde! To je vlastně ztráta času! Já bych totiž mohl najít pro vaše procházky určitý cíl… Zpestřil bych vám je!“

„Jak to myslíte?“

„To vám hned vysvětlím. Přece vás to okolí tady ve Vanvres už musí nudit. Chodit pořád po polích kolem dokola stejnými místy… Musíte to bezpodmínečně změnit! Doporučil bych vám vřele procházky po pařížských ulicích.“

„Přísahám, pane, že teď vám nerozumím.“

„Není možná! Vyjádřím se tedy zcela jasně: jste, pane Gérarde, věrným poddaným krále?“

„Dobrý Bože, já Jeho Veličenstvo zbožňuji!“

„Takže abyste odčinil, nu, nebojme se to vyslovit, své omyly a provinění, jste ochoten mu sloužit do roztrhání těla!“

„Ovšemže! Jen kdybych věděl jak!“ vykřikl Gérard.

„Takhle, pane Gérarde,“ řekl Jackal. „Král, jak víte, má kolem sebe také dost nepřátel. Takové ničemníky, jako například je Sarranti a podobní kumpáni; nebo ty, kteří nemají v lásce Jeho Veličenstvo, ale hrozně milují pana vévodu d’Orléans; anebo zlotřilce, kteří nemohou zapomenout na hanebnou revoluci z roku 1789, kdy začaly všechny naše těžkosti! Král sám se všemi bojovat nemůže, a proto, což jistě chápete, pověřuje své nejvěrnější, aby těmhle zrůdám šlapali na paty… i na krk. To je vznešené poslání, že je to pravda?“

„Já se přiznám, pane,“ řekl odevzdaně Gérard, „že nemám ani ponětí o tom, co na mně vlastně chcete.“

„Dám vám příklad,“ řekl Jackal. „Procházíte se, dejme tomu, někde kolem Palais-Royal nebo Tuilerií, kolem jdou dva pánové, baví

se o Rossinim nebo o Mozartovi. To je konverzace, která nás nezajímá, necháte pány projít. Přijdou další pánové, povídají si o koních, nebo o malířích, nebo o tancování, necháte je být. Pak se objeví další, ti mají na tapetě buddhismus, pantheismus, machometánismus, ti nás nezajímají, necháte je filozofovat a jediný skutečný filozof mezi nimi nakonec budete vy! Ale pozor! Dřív nebo později přijde jiná dvojice či trojice a ta si vyměňuje názory o politice: mluví o republice, o orléanismu, o bonapartismu, taky jistě padne slůvko o královládě, a teď, milý pane Gérarde, přichází vaše chvíle, protože vy jste pro království a zajímáte se především o udržení vlády a slávy Jeho Veličenstva. Takže se zaposloucháte pozorně, ba zbožně do toho zajímavého rozhovoru našich pánů, tak aby vám neušlo ani slůvko, a jakmile najdete vhodný způsob, vmísíte se do hovoru a budete…“

„…jejich názory co nejostřeji potírat! Rozumím!“ dořekl pan Gérard.

„Právě naopak!“ zarazil ho Jackal. „Budete jim tleskat, budete jim přizvukovat, budete se snažit získat sympatie těch pánů. Navážete s nimi přátelství, potom mne o tom uvědomíte a já budu velice potěšen, když se s nimi příležitostně rovněž seznámím. Přátelé našich přátel jsou naši přátelé, že se to tak říká? No! Teď už mi rozumíte?“

„Ano,“ hlesl Gérard a bezmocně rozhodil rukama.

„To je ovšem začátek, první úkol z mnoha a mnoha dalších, s kterými vás postupně seznámím, Gérarde. Za takový rok, jako že se jmenuji Jackal, z vás udělám jednoho z nejvěrnějších, nejoddanějších, nejobratnějších, a tedy i nejužitečnějších služebníků Jeho Veličenstva!“

„Ale tohle, co mi navrhujete, pane,“ zamumlal Gérard a jeho tvář znovu zesinala, „to znamená, že chcete, abych se stal vaším špiclem!“

„No… když už jste to slovo vypustil z úst, pane Gérarde, tak tedy prosím, nebudeme si nic zastírat!“

„Špiclem…,“ opakoval Gérard se staženým hrdlem.

„Ale hrom do toho, co se vám na tom řemesle nezdá, pane Gérarde? Copak kupříkladu já, který s vámi právě mluvím, nejsem vlastně jenom první špicl, první špión Jeho Veličenstva?“

„Vy?“ řekl odevzdaně Gérard Tardieu.

„No ovšemže já! A myslíte, že se nepovažuji za stejně počestného muže, jakým je řekněme nějaký civilista – a to prosím bez jakéhokoli špičkování –, který by možná i zabil bratrovy děti, aby se zmocnil jejich majetku, a klidně by obětoval cizí hlavu katovi, aby zachránil svou vlastní?“

Jackal to vychrlil s takovým výsměšným tónem, že Gérard stáhl hlavu mezi ramena a zašeptal zcela tichounce, že člověk musel mít uši jako rys, jako Jackal, aby zaslechl jeho slova:

„Udělám, co budete chtít!“

„V tom případě je všecko v nejlepším pořádku!“ Jackal vzal klobouk a zvedl se ze židle.

„Abych nezapomněl, pane Gérarde,“ řekl, „tajemství našeho vzájemného vztahu přirozeně zůstává jen mezi námi. To platí pro nás pro oba. Proto jsem vám také navrhl, abyste za mnou přicházel tak časně po ránu. Aspoň se nesetkáme s žádným známým… A ode dneška za šest měsíců, samozřejmě, až se zbavíme Sarrantiho a budu-li s vámi spokojen, postarám se u Jeho Veličenstva, abyste dostal právo nosit tu rudou stužku Čestné legie, když po ní tak toužíte.“

Gérard chtěl doprovodit policejního šéfa ke dveřím, ale Jackal ho gestem ruky zadržel.

„Jen se nevyrušujte, vidím ostatně, že máte čelo samý pot! Asi vám je nějak horko, to tedy nesmíte do průvanu! Já bych si musel zoufat, kdybyste si uhnal zápal plic nebo zánět pohrudnice, ještě než u mne nastoupíte službu! Jen zůstaňte pěkně ve fotelu a trošku si z těch dnešních dojmů odpočiňte! Pozítří je středa, čekám vás u sebe v Paříži. A ne abyste si dal načas.“

„Ale…“

„Ještě nějaké ale? Myslel jsem, že jsme se o všem domluvili,“ zamračil se Jackal.

„Ještě bychom se měli vrátit k abbému Dominikovi, pane!“

„Proč? Přijede do Paříže až tak za čtrnáct dní za tři neděle!“

„Právě. A až přijede…“

„Už jsem vám řekl, že od papeže si žádný souhlas ke zrušení zpovědního tajemství nevymůže!“ Jackal vrhl po Gérardovi opovržlivý pohled. „A vám přísahal, že listinu s vaším doznáním nepoužije, dokud budete naživu. Sám jste mi to řekl! Jestli abbé takovou přísahu učinil, tak ji jako čestný muž určitě dodrží. Ovšem …“

„Ovšem…," potřásl hlavou Gérard, „ovšem… co?"

„Ovšem nesmíte utéci na onen svět! Pak bude abbé Dominik zproštěn přísahy a já už nebudu za nic odpovídat! Ale jinak můžete klidně spát! Sbohem!"

V Jackalovi jako by se hnula žluč; mluvil tak rázně, že Gérarda z toho až zamrazilo. Neodvážil se už nic namítnout a jen oknem pozoroval, jak policejní šéf odchází ke svému kočáru.

„Kam teď pojedete, pane?" zeptal se Jackala kočí, když za ním úslužně zavřel dvířka.

„K sobě! Do úřadu!"

„A kterou bránou bych měl prosím jet a v kterém směru?"

„Pravda! Vraťte se přes městskou bránu Vaugirard a pak jeďte přes ulici aux Fers! Sluníčko nám svítí jako malované, tak se musím přesvědčit, jestli si ten lazaron Salvator hledí svých popruhů a krosny… Něco mi říká, že v té Sarrantiho záležitosti nám ještě dá jaksepatří zabrat! Jeďte!"

Kočár se dal do pohybu, Jackal se pohodlně usadil na svém místě, a rozpomínaje se na setkání s Gérardem, bručel si polohlasem sám pro sebe:

„Je to ale mizera, ten zámecký pán ve Vanvres! Člověka by připravil o důvěru v lidskou spravedlnost, kdyby nějakou měl! A chudák abbé je skutečně k politování… Ještě když ke všemu ten starý má klapky na očích! Ale kvůli němu se mi srdce neutrhne, ten ať si dopadne, jak dopadne!"

A Jackal vzdychl, znovu se naklonil kupředu ke kočímu, houkl na něho: „Popožeňte ty koně!" a s uspokojením vzápětí konstatoval, že spřežení se žene k vaugirardské městské bráně plným tryskem.

39.

Několik Beatricí a strýčkovo znepokojení

Opusťme nyní onu část našeho vyprávění, která se týká Míny, Justina, generála de Prémont, abbého Dominika, Sarrantiho i pana Jackala a Gérarda, a zajděme do ateliéru našeho známého malíře Pétruse Herbela.

Bylo to druhý či třetí den po Jackalově návštěvě ve Vanvres: Pétrus seděl v lenošce, Ludovic v rubensovském křesle a Jean Robert v hlubokém fotelu s opěradlem a všichni tři měli před sebou poloprázdné šálky. Prostřený, ještě neuklizený stůl uprostřed místnosti svědčil o tom, že tři mladí lidé pro dobré trávení zapíjejí vydatnou snídani čajem. Po pravé ruce Jeana Roberta se povalovaly v pěti složkách rozházené papíry a nepravidelné řádky prozrazovaly, že jsou popsány verši. Opravdu! Básník právě skončil předčítání své veršované hry a jejích pět dějství odházel postupně kolem sebe na podlahu. Hra se jmenovala *Guelfové a ghibellini* a Jean Robert ji celou přehrál a přednesl svým přátelům ještě dřív než řediteli Divadla Porte-Saint-Martin, jemuž byla určena.

Pétrus i Ludovic byli nadšeni; příběh básníka Danta z doby jeho mládí, kdy ještě sahal častěji po meči než po peru, se rozvíjel podivuhodně pestře, uprostřed zarputilých bitek uměleckých, milostných i válečných, a oba posluchače zaujal. Vždyť byli také zamilováni, vnímali tedy Dantův osud nejen sluchem, nýbrž i srdcem. Sladký hlas Beatricin dosud doznával v jejich nitru a v tomto okamžiku tichého roztoužení snil každý z trojice o své velké lásce. Básník Robert o Beatrici de Marande, malíř Pétrus o Beatrici de la Mothe-Houdan a Ludovic o Beatrici – Čemeřičce. Ta postava jim promlouvala z duše. Asi proto, že Dantova Beatrice není žena, ale hvězda, a také proto, že veliké a silné básníkovo dílo má tu zázračnou vlastnost, že u citlivých a silných duší probouzí schopnost snít; u někoho nad minulostí, u jiného nad přítomností, u třetího nad budoucností.

Jean Robert první přerušil mlčení.

„Přátelé, budu vám vděčen za každé otevřené slovo. Nevím, Pétrusi, je-li to u vás, malířů, také tak, ale já když skončím práci,

potřebuji slyšet pár povzbudivých vět od přátel. Člověk nosí svou věc tři měsíce v hlavě, měsíc ji píše a pak si jí najednou není jist – dokud ho přátelé nepřesvědčí, že za něco stojí.“

„Myslíš, že při malování obrazu je to jiné?“ namítl s úsměvem Pétrus. „Před prázdným plátnem vidíš v duchu Rubense, van Dycka, Murilla, Velasqueze; a když pak to své dílo konečně namaluješ, připadá ti, že to je nejhorší mazanice na světě. To víš! Rozdíl mezi skutečností a ideálem!“

„Řekl bych, že nejkrásnější postavou tvé hry je Beatrice,“ ozval se tiše Ludovic. „Je zbožňováníhodná – třeba ještě skoro dítě! Kolik je jí?“

„Představuji si, že je jí čtrnáct, i když v dějepise jsem se dočetl, že zemřela asi v deseti,“ řekl Jean Robert a pousmál se.

„Co chceš od dějepisu? V tom jsou jen samé hlouposti a lži. Desetileté dítě by přece nemohlo nikdy roznítit Dantovo srdce! Souhlasím s tebou, Jeane Roberte, Beatrici muselo být aspoň těch čtrnáct. Ostatně je to věk Juliin, věk, kdy se poprvé ozývá láska!“

„Ale Ludoviku! Čekal jsem, že tebe jako materialistu, člověka vědy, bude na mém dramatu zajímat nejvíc obraz Itálie třináctého století, pravdivé vykreslení jejích mravů nebo vylíčení politických poměrů ve Florencii… a tebe zatím vzrušuje láska básníka k dítěti a katastrofa, která připravuje Danta o Beatrici! Já tě, Ludoviku, nepoznávám! Nezamiloval ty ses nám náhodou?“

Ludovic zrudl až po uši, ale neodpověděl.

„Namouvěru!“ vykřikl Pétrus. „Jen se na něj podívej!“

„A i kdyby, snad byste mi to nevyčítali?“ zasmál se Ludovic.

„Ale to se rozumí, že ne,“ uklidňoval ho Pétrus. „Jenom ti řeknu, milý Ludoviku, že před kamarády, kteří ti nic nezatajují, bys taky neměl mít tajnosti! Jen se přiznej!“

„Panebože, vždyť já nemám žádné tajnosti, přátelé, pokud vůbec o tajnostech může být řeč! Sám se v tom ještě nevyznám, a vy chcete, abych se vám svěřoval?“

„Třeba jde o někoho, jehož jméno se nesmí prozradit!“ nadhodil Jean Robert.

„Ani nám? U nás by přece bylo jako v hrobě!“ řekl Pétrus.

„Ne, přátelé, já vám přísahám, nejsem si ještě jist, jestli tu, kterou mám rád, miluji… jako sestru nebo jako skutečnou milenku.“

„Takhle ovšem začínají všechny velké vášně!“ zvolal Jean Robert.

„Zkrátka a dobře ses zamiloval jako blázen, jen to přiznej, kamaráde,“ potřásl hlavou Pétrus.

„Snad. Možná…,“ odpověděl Ludovic. „Když jsem teď poslouchal tvé verše, Jeane Roberte… panebože na nebi, já bych se nedivil, kdybych zítra sebral štětec a pokusil se o portrét, anebo namočil pero do inkoustu a začal skládat madrigaly. Co je to vlastně celá ta filozofie, nebo věda, nebo i umění? Jenom různé formy krásy, pravdy, velikosti. Ale sama krása, pravda či velikost… to je vlastně právě láska!“

„No nazdar!“ hvízdl si tichounce Jean Robert. „Láska jako trám!“

„A vážně bys nemohl prozradit, jaký sluneční paprsek způsobil, že ses ráčil zbavit své kukly, náš krásný motýlku?“ zachechtl se Pétrus.

„Všechno vám povím, přátelé, buďte klidní. Určitě přijde chvíle, kdy zaklepu na bránu vašich srdcí a požádám o azyl. Ale zatím…“

Oba přátelé se na sebe s porozuměním podívali a poplácali Ludovika přátelsky po rameni. Jean Robert se jal sbírat z podlahy svůj rozházený rukopis.

Na prahu ateliéru se objevil Pétrusův podomek a obřadně oznamoval, že přišel na návštěvu generál hrabě Herbel.

„Ať jde můj drahý strýček nahoru!“ přerušil ho rychle Pétrus, ale podomek s pokrčením ramen prohlásil: „Pan hrabě prosím se šel podívat do stáje a řekl mi, abych pána nevyrušoval!“

„A my abychom snad šli…,“ ozvali se téměř naráz Jean Robert a Ludovic a začali se ohlížet po kloboucích.

„Je už půl dvanácté a v poledne bych měl odevzdat své Guelfy a ghibelliny v Divadle Porte-Saint-Martin,“ omlouval se básník.

„Já se také tisíckrát omlouvám,“ připojil se Ludovic. „Tvůj ateliér je kouzelný, báječný, ale člověk, který se před třemi dny zamiloval, promiň, se radši prochází někde o samotě v lese!“

„Co s vámi mám dělat!“ rozhodil odevzdaně ruce Pétrus a povzdychl si. „Necháte mne tu se strýčkem, a já vím, že v té jeho návštěvě zas bude nějaký háček! Chodí za mnou jednou za uherský rok a vždycky jsem z toho celý nesvůj…“

„U čerta, nechceš, abych přece jen zůstal a dělal ti hromosvod?“ zastavil se už na odchodu Ludovic.

„Ale ne, příteli… Třeba to nebude ani tak zlé, je to jen má pitomá předtucha. Ostatně můj nejlepší hromosvod je náklonnost, kterou ke mně chová můj strýček!“

„Přijdu ti povědět, jak jsem dopadl se svou hrou v divadle,“ volal už na odchodu Jean Robert.

Na básníka čekal venku kočár dvoukolák, ale mladý doktor odmítl se s ním svézt. Prohlásil, že chce jít pěšky, a skutečně se také pustil přes bulváry až k městské bráně d’Enfer a odtud do lesíka Verrière. Opusťme ho i my, když tak velice toužil po tom, aby byl jen o samotě, a sledujme zatím generála Herbela, který přišel navštívit synovce prvně po pěti či šesti měsících, tedy právě po tom, co se v malířově životě udála veliká změna.

Když tu byl generál naposledy, byl domek ještě nevelké stavení s vydlážděným dvorem, s hnojníkem pro potěchu šesti či sedmi slepic a jediného kohouta, jenž zdravil návštěvníky pronikavým kokrháním, a s kotcem pro králíky, které nájemníci živili odpadky ze syrové zeleniny a kteří se o svátečních dnech objevili jako pochoutka na domovníkově stole. V této pařížské čtvrti, ze všech stran prostoupené stromy, se dům, v němž Pétrus bydlil, podobal spíš venkovské chalupě než městskému stavení. Ale právě proto, že byl tak jednoduchý, prostý, téměř o samotě, připadalo generálu Herbelovi, že je ideálním útočištěm, poklidným závětřím pro člověka, který by se rád věnoval soustředěné práci.

První, co generála po těch několika měsících překvapilo, bylo, že ho uvítal podomek v livreji v barvách rodu Courtenayů, oblečený přesně tak jako jeho vlastní lokajové.

Zdvořile se generála zeptal, co si přeje, a hrabě si ho chladně přeměřil od hlavy až k patě:

„Jak to, co si přeju, ničemo?“ vybafl na něho zhurta. „Jdu za svým synovcem, chci si s ním promluvit!“

„Pán je pan generál hrabě Herbel?“ dovtípil se sloužící.

„Samozřejmě že jsem generál hrabě Herbel, když říkám, že jdu za svým synovcem,“ řekl uštěpačně starý pán. „Pokud vím, můj synovec žádného jiného strýce nemá!“

„Hned vás ohlásím, pane,“ ukláněl se ochotně sloužící.

„Je sám?“ zeptal se hrabě a nasadil si skřipec, aby si líp prohlédl dvůr, který k jeho nemalému údivu už nebyl vydlážděn, nýbrž celý posypán jemným říčním pískem.

„Nikoliv, pane hrabě.“

„Žena?“ otázal se generál.

„Ne prosím. Pánovi přátelé. Pan Robert a pan Ludovic.“

„Dobře, dobře, ohlaste mě, že přijdu za chvilku. Prohlídnu si zatím trochu dům. Docela se mi to tu zamlouvá.“

„Pétrusův domácí si to zvelebil,“ zabručel, když sloužící zmizel. „Místo hnojníku hezká květinová zahrádka, místo kotců pro králíky voliérky s papoušky a pávy, a dokonce stáj, tam kde stávala kdysi obyčejná kůlna… A podívejme se! Tady visí koňské postroje, zdá se, dobře udržované! Ale mají na sobě erb Courtenayů! Takže patří zřejmě synovci… Hm, hm, snad nepřišel k nějakému dědictví?“

Jak tak sám k sobě promlouval, vypadal generál spíše překvapeně než rozmrzele, spíše udiveně než starostlivě. Ale když vkročil dál do stáje a uviděl před sebou dva nádherné koně, bezpochyby z Drakeova chovu, a opodál i přepychový kočár od slavného Bendera, jeho tvář pojednou nevýslovně zesmutněla.

„Pěkná, nádherná zvířata,“ zamumlal, poplácávaje koně po hřívě. „Ale takové spřeženíčko stojí bratru šest tisíc franků… Copak je možné, aby si je mohl dovolit mazálek, který si přijde ročně stěží na deset tisíc?“

Generál si šel prohlédnout kočár zblízka.

I na něm byl courtenayský erb a nad ním baronská korunka.

„To je dobré, to je dobré,“ zabručel, „já jsem hrabě, jeho pirátský táta je vikomt a on baron! Ještě štěstí, že se spokojil s baronskou korunkou a nedal si tam rovnou královskou…! I když by na to měl vlastně právo, protože naši předkové byli skutečně vladaři…“

Přelétl ještě jednou pohledem koně, zastavil se před klecí s papoušky, potěšil se květinami na zahrádce a po písku, jenž mu křupal pod nohama, zamířil ke vchodu do obytné budovy.

V poschodí se zastavil, napadla ho totiž znepokojivá myšlenka. Pierre, můj ubohý bratře, snad se nakonec tvůj syn nestal nečestným člověkem? blesklo mu hlavou. Jak bys to přenesl přes srdce, ty, starý jakobín, pirát, námořník a korzár? Ale vtom už uslyšel z druhého poschodí rozradostněný hlas svého synovce:

„Dobrý den, strýčku! Milý, drahý strýčku… Pročpak nejdete ke mně nahoru?“

„Dobrý den, pane synovče,“ zněla generálova strohá, chladná odpověď.

„Pane synovče! Jakpak mi to říkáte, strýčku?“ podivil se upřímně malíř. „Něco se stalo, že máte tak špatnou náladu?“

Generál hrabě Herbel se přidržoval zábradlí u schodiště a zvolna stoupal po schodech. Beze slova vešel do ateliéru, očima si vybral nejpohodlnější lenošku a se zlověstným *uf* do ní klesl.

„Ano, mám špatnou náladu, Pétrusi, a mám také proč!“

„To je mi líto. Patrně hned po ránu nějaká nevítaná návštěva?“

„Ne. Dopis, Pétrusi.“

„Od markýzy de la Tournelle…?“

„Zlehčuješ věci! A dovol, abych ti vytkl, že zapomínáš na úctu ke dvěma starým lidem!“

Pétrus, který si mezitím sedl na skládací židličku, vyskočil, jako by ho píchl.

„Odpusťte mi to, strýčku, ale nikdy jsem vás neslyšel mluvit tak vážně a tak tvrdě!“

„Taky jsem k tomu dosud nikdy neměl tak vážný důvod, Pétrusi!“ odpověděl hrabě, uvelebil se pohodlněji na svém místě, vyňal z kapsy tabatěrku, šňupl si požitkářsky svého španělského tabáku a úplně změněným tónem se zeptal Pétruse, který před ním stál jako zločinec před svým soudcem, když očekává znění obžaloby:

„Tak co, milý chlapče, poslechl jsi dobré rady svého strýce?“

„Které rady?“ zeptal se Pétrus, jenž se už pohotově vpravil do nové situace.

„„Nu… té, která se týkala paní de Marande.“

„Paní de Marande? Já vám, strýčku, dost dobře nerozumím.“

„Chceš být diskrétní? Výborně, mladíku! To je jedna z ctností, kterou jsme za našich dob nepěstovali, ale kterou uznávám…“

„Já přísahám, strýčku…“

„…za našich dob totiž, když měl někdo tu smůlu, že byl benjamínkem v urozené rodině čili že neměl ani krejcar, ale přitom byl mládenec k světu, hezký, příjemných způsobů, tak toho prostě využil. Když je příroda štědrá a měšec prázdný, musí se na to jít přes přírodu!“

„Strýčku, já vám rozumím čím dále tím méně!“

„Ale jdi! Copak jsi snad neviděl něco takového stokrát v divadle? Nebo jsi tak přectnostný?“

„Ne, strýčku, ale jedna věc je ctnost, a druhá přijmout peníze od ženy, jestli na to narážíte…“

„Ale milý kamaráde! Když má člověk hluboko do kapsy a ta žena je bohatá jako hraběnka Rapptová nebo paní de Marande…“

„Strýčku!“ vykřikl Pétrus.

„Jen nech na hlavě, milý synovče! Nemusíme už o tom blíž mluvit, když nechceš. Ale vezmi si to: když jsem tady byl u tebe před čtyřmi měsíci, měl jsi cimřičku jako dlaň a v ateliéru jen pár svých skic na stěnách. O všechno se ti starala domovnice, i když jsi jí okázale říkal panská. Na obědy jsi chodil do Latinské čtvrti pěšky, stravoval ses u Flicoteauxe za pár šupů. Říkal jsem si, synovec si s tím svým malováním, chudák, na moc nepřijde, ale je to čestný, byť i hloupoučký mládenec. Musím mu poradit: jářku, chlapče, jsi hezký, elegantní jinoch, podívej se, tamhle je taková princezna; vévodkyně de Berry to sice není, ale v miliónech se jen koupe…“

„Strýčku, prosím vás!“

„Nu, a já přijdu, na dvoře místo kočičích hlav píseček, místo boudy s králíky klec s papoušky odněkud z Indie nebo z Kalifornie, zahrádka samý vzácný květ! A ve stáji koníčci jak malovaní a na kočáře rodový erb Courtenayů… Tak si povídám, ten můj synovec má talent. Asi se mu vede, vždyť má ateliér, že by se za něj nestyděl Horace Vernet…“

„Strýčku, velmi mne to mrzí, ale vy se mýlíte! Naprosto se mýlíte!“

„Takže se ti nevede?“

„Ale ne, totiž ano. Já vás jen prosím: Věřte, že jsem příliš hrdý na to, abych si všechno to, k čemu mi tak laskavě blahopřejete, opatřil jiným způsobem než z vlastních prostředků…“

„A hrom do díla! Už rozumím! Dostal jsi objednávku a zaplatili ti předem!“

„Ne, strýčku.“

„Svěřili ti výzdobu rotundy u svaté Magdaleny?“

„To také ne…“

„No, doufám, že jsi neobjednával na dluh! Neřekl jsi, když jsi kupoval koníčky, kočár a to všechno, já jsem baron Pierre Herbel de Courtenay, synovec generála Herbela?! Protože jestli za mnou ti lidi přijdou s účty, tak řeknu: Baron Herbel? Toho neznám!“

Pétrus sklonil hlavu.

„Buďte klidný, strýčku, k vám nepřijdou. Přijdou ke mně!“

„A ty budeš schopen platit?“

„Doufám!“

„Ty doufáš!… Polovinu dne se procházíš v Lesíku, jen abys potkal hraběnku Rapptovou, všechny večery trávíš v Opeře nebo v jiném

divadle, jen abys mohl aspoň na dálku pozdravit hraběnku Rapptovou, a celé noci protancuješ na plesích, jen abys mohl vzít hraběnku Rapptovou za ruku! A doufáš…!“

„Strýčku, prosím pěkně…“

„Člověk nerad slyší pravdu, já vím! Ale já ti ji povím celou!“

„Strýčku, uvědomte si, že od vás nežádám ani krejcar!“

„Hrom do toho, to je právě to, co mě tak znepokojuje!“ rozkatil se generál. „Když nechceš nic na mně, ani na své milence, a přitom utrácíš nějakých třicet čtyřicet tisíc za rok, tak to tedy…“

Hrabě Herbel se zarazil a vzápětí jen polohlasem dodal:

„…tak to tedy dostáváš peníze od svého pirátského táty!“

Nastalo několik vteřin mlčení.

Pétrus zvedl hlavu a přikývl:

„Ano, strýčku. A musím říci, že mne neodmítne nikdy, kdykoliv ho požádám. A nikdy od něho neslyším ani slovo výčitek.“

„To mi ho snad chceš dávat za příklad? Budiž, pokusím se, abych byl stejně málo nedůtklivý jako on. Ale musím ti aspoň vysvětlit, proč jsem přišel s tak špatnou náladou a proč jsem s tebou mluvil tak tvrdě…“

„Nemusíte mi vysvětlovat vůbec nic.“

„Vlastně máš pravdu. Když ode mne nic nechceš…“

„Och ne! Chci tvoje přátelství, strýčku!“ řekl vroucně Pétrus. „O to stojím!“

„Stojíš-li o ně, Pétrusi, pak ti přece jenom budu muset vysvětlit příčinu mé špatné nálady…“

„V tom případě, strýčku, jsem celé ucho!“

Hrabě Herbel sáhl znovu po své tabatěrce a stejně jako na počátku svého rozhovoru se synovcem rozkošnicky vdechl řádný šňupec, potom ze svého žabó pečlivě oprášil zbytečky kýchacího prášku, naklonil se k malíři a zadíval se mu přímo do očí.

„Poslouchej teď, Pétrusi, pozorně příběh, který ti budu vypravovat…“

40.

Příběh mladého hudebníka

„Asi před třiceti lety, milý Pétrusi, přišel z Lyonu do Paříže jeden šikovný dělník. Pěšky, bez krejcaru v kapse, neměl nic než košili a kabát. Ale protože dovedl vzít pořádně za práci, za pět let to přivedl tak daleko, že si zařídil vlastní prádelnu. Vydělával asi tři tisíce franků ročně, a to pro člověka, který přišel do města bos, znamenalo hotové bohatství. Práce ho uspokojovala, byla mu vášní i potřebou, cítil se zabezpečen. Pak se stalo, že jeho milá žena, která mu mezitím dala syna, odešla na věčnost. Když bylo synovi patnáct, začal mít strach o jeho budoucnost. Já jsem za celý svůj život nepoznal nic než dřinu, říkal si, a nechci, aby i můj syn trpěl jako mezek. Mám ročně své tři tisíce, obětuji z toho pět stovek na jeho vzdělání: ať si vybere, čím by chtěl být. Advokátem, lékařem nebo umělcem, to je mi jedno, hlavně, aby to někam dotáhl!

Otec opatřil synovi místo v jednom z vybraných pařížských penzionátů, dal ho zapsat do nejlepší školy, zaplatil mu učitele němčiny, angličtiny a hudebního vychovatele, suma sumárum i s kapesným to studium otce přišlo ročně na dva tisíce pět set franků. On sám žil ze zbývajících pěti set. Musí se uznat, že mladík se ve škole činil a otce za všechny jeho oběti bohatě odškodňovaly chvály, které slýchal od učitelů: o synově pilné práci, o jeho vzorném chování, o všestranných pokrocích ve studiích. Když je skončil, uměl trochu řecky, trochu latinsky, zvládl němčinu a angličtinu, ale ze všeho nejlíp mu šla hra na klavír. Takže když se otec zeptal, co chce dělat dál, odpověděl bez rozmýšlení: ‚Já chci být hudebníkem!‘ A na otázku, u koho že se taková věc dá studovat, uvedl jméno nejpřednějšího klavíristy.

Maestro ovšem nebyl z lacného kraje. Dalo hodně přemlouvání, aby přistoupil na honorář deseti franků za hodinu při třech hodinách týdně, k tomu bylo zapotřebí koupit pro studenta dobrý klavír, sice na splátky, ale také nijak levný, za penzionát se muselo ovšem také dál platit – ještě štěstí, že otcovy příjmy se v tom čase přece jen o něco zvětšily, takže synovi mohl poskytnout potřebných sedmnáct set franků ročně. Jemu zbylo opět pět set, ale říkal si: Žil jsem z nich takovou dobu, vydržím to i dál!

Po dvou letech se mladík do jisté míry vypracoval; uznávali to všichni, snad až na jeho sousedy, které trápil svým věčným cvičením etud od Belliniho nebo výtahy z Mozarta, Webera či Rossiniho. Ovšem mladému adeptu hudebního umění to bylo málo, chtěl nejenom hrát, on si umínil, že bude i komponovat! Od úmyslu nebylo ke skutku daleko, a tak jednoho dne se mohl jeho otec – právě v den svých narozenin – potěšit tím, že spatřil pod vytištěnou skladbou jméno svého syna. Vydal to dílko sice vlastním nákladem (ušetřil si potřebných dvě stě franků na tiskárnu z kapesného), ale skladba měla v hudebním světě jistý ohlas, takže se brzy objevil nakladatel, který mu nabídl, že jeho příští věc dá vytisknout na své útraty. Když složil třetí skladbu, nakladatel mu už nabídl podíl na zisku…, i když mu nikdy žádný nevyplatil. Ale při tom všem tu úspěch byl a o mladíkovi se začínalo s uznáním mluvit v uměleckých kruzích i ve všech salónech.

Protože potřeboval peníze, chtěl zkusit dávat hodiny a šel se o tom poradit se svým nakladatelem. Nevěděl, jak velký honorář by měl žádat. Tři franky za hodinu mu připadalo příliš, ale nakladatel mu dal na srozuměnou, že lidé, kteří jsou ochotni dát tři franky, zaplatí i deset a že on sám by se hluboce podcenil, kdyby šel pod tuto hranici.“

Až dosud Pétrus poslouchal mlčky, avšak nyní strýce přerušil:

„Tak se mi zdá, strýčku, že ten příběh vašeho hudebníka má leccos společného s mým vlastním!“

„Myslíš?“ pousmál se potutelně hrabě. „Počkej chvíli, zanedlouho to budeš moci posoudit lépe… Tak tedy! Jednoho dne nakladatel našemu mladému adeptu hudební múzy naznačil, že by pro něho bylo dobré, kdyby uspořádal samostatný koncert. Mladíkovi to skoro nahánělo hrůzu, na jedné straně si to vroucně přál, na druhé straně si uvědomoval, že takové koncertní vystoupení přijde dobře na tisíc franků. Jak by se mohl do podobného podniku pustit? Kdyby koncert posléze neměl úspěch, byl by zruinován nejenom on sám, nýbrž i jeho otec… a toho se tehdy ještě náš mladík hrozil… Inu, hlupák, že?“ obrátil se na Pétruse, ale ten neodpověděl, jen sklopil oči k zemi a přejel si rukou čelo.

„Nuže? Onen obchodník s hudbou nakonec velkoryse nabídl, že se o všechno postará, že vezme veškeré riziko na sebe. Počítal s tím, že dosavadní mladíkovy úspěchy mu pomohou rozprodat lístky, a

skutečně: až na patnáct vstupenek pro umělcova otce, rodinu a přátele vyprodal všechny až do posledního místa. ‚Tak se mi zdá, že pár lidí přece jen přišlo,‘ zmínil se mu dost bojácně náš mladík po vystoupení, které mělo vskutku obrovský úspěch. ‚Přišlo, ale na volné lístky,‘ odpověděl mu ten nakladatelský chytrák a ani se nezačervenal…“

„Muzikanti jsou na tom stejně jako malíři,“ ozval se Pétrus. „Pamatujete se na můj úspěch ve čtyřiadvacátém roce? Jeden hnusný kšeftař tenkrát ode mne koupil obraz za dvanáct set a prodal ho potom za šest tisíc. Dostal jsem o dvacet franků míň, než co mne stálo plátno bez barvy, modelka a rám!“

„Nu vidíš, zase má příběh toho chudáka hudebníka něco společného s tebou!“ uchechtl se opět tak uštěpačně hrabě, zalovil v kapse u vesty, vyňal tabatěrku a nabral si svými aristokratickými prsty štipec šňupavého tabáku, aby ho s požitkářským *ach!* zhluboka vdechl. „Buď jak buď, od téhle chvíle to milý mladík vzal do ruky jinak! Pan nakladatel by se byl rád dál přiživoval, ale na popud svých přátel mu dal mladý skladatel najevo, že dovede stát také na vlastních nohou. Začal ještě častěji dávat hodiny, pilně skládal, uspořádal další koncertní vystoupení, ve svých třiadvaceti letech vydělával šest tisíc franků čili dvojnásobek toho, co jeho otec v padesáti. Mládenec si toho byl vědom, a protože měl dobré srdce, přemýšlel o tom, jak by otci vynahradil to, co na něj vynaložil. Mohl přece žít víc než slušně ze tří tisíc ročně a tři vracet otci: odříkal se všeho jen kvůli němu, ať tedy napříště už v ničem nestrádá! On sám jistě bude mít další příjmy, napíše hudbu pro divadlo, budou ho hrát v Komické opeře, nebo v Opeře vedle Aubera, bude vydělávat dvacet, třicet tisíc franků ročně, místo v nuzných poměrech bude žít v blahobytu, v přepychu… nu, maloval si to pěkně, co na to říkáš, Pétrusi?“

„Já… Já myslím, strýčku…, že to je všecko velmi přirozené,“ odpověděl nejistě Pétrus, jemuž osudy toho mladého hudebníka připomínaly čím dál víc leccos z jeho vlastního života.

„A copak bys udělal ty, být na místě toho mladého skladatele a virtuosa?“

„Jistě bych se především snažil, abych se odvděčil otci, strýčku.“

„Hm? To je sen, kamaráde, krásný sen o vděčnosti synů a dcer! Protože stačí, aby se objevil někdo třetí… v tomto případě žena, kterou náš hudebník potkal ve společnosti.“

Pétrus zvedl ruce nad hlavu.

„Žena?“

„Ano, velmi krásná, velmi chytrá, velmi bohatá i s uměleckým citem, pokud to je u tak vznešené osoby možné. Mládenec k ní zahořel láskou, a jak se říká, ležel jí u nohou! A ona ho ráčila k sobě pozvednout… A od té chvíle byl se vším konec! Ano, konec! Především přestal dávat hodiny, jak také by mohl vyučovat za deset franků za lekci, když ho tak vyznamenávala hraběnka, markýza nebo princezna, či co já vím, co byla! Pak nechal skládání, všechny etudy a variace šly stranou. Na koncertní vystoupení se už neodvážil. Nakladatelé si u něho ovšem dál podávali dveře, považovali ho kdysi za člověka, jehož slovo a slib platí, taky dostával zálohy na budoucí díla. Závazky a dluhy pomalu, ale rychle rostly, poněvadž pán se musel vyrovnat své vznešené dámě, musel mít koně, kočár, livrejovaného sluhu, koberce i na schodišti! Jí to samozřejmě ani vůbec nepřišlo. Měla svých dvě stě tisíc livrů a toho, co chudáka muzikanta přivádělo rovnou na mizinu, si ani nevšimla! Co je to kočár a dva koně! Kdopak nemá své spřežení a povoz? Jenomže mladíka to stálo všechno a jednoho krásného dne mu nezbylo, než se obrátit na otce, aby mu pomohl. Co otec…! Peníze mu dát nemohl, hotovost nebyla, ale mohl se ovšem zaručit podpisem čestného člověka, který neměl ani za groš dluhů. Jenže směnky se proplácejí a přišel den, kdy bylo nutno dlužní úpis vyrovnat. Ovšem otec ani při nejlepší vůli neměl z čeho. A tak když se jednou večer mladý muž vrátil z procházky po Lesíku, olivrejovaný lokaj přinesl na stříbrném podnose dopis s oznámením, že otec je pod zámkem v ulici de la Clef. A to víš – jak se někdo dostane do vězení pro dlužníky, milý Pétrusi, nebývá to obyčejně nikdy na méně než pět let!“

„Ne, strýčku!“ vykřikl Pétrus. „Prosím vás, už ne! Mějte slitování!“

„Slitování?“

„Já jsem pochopil, já vím, že máte pravdu, že jsem blázen nafoukaný, že jsem se minul zdravým rozumem…“

„Vidíš, vidíš, Pétrusi,“ řekl hrabě Herbel přísně, ale i s jakýmsi smutkem v hlase. „Byl jsi kdysi zvyklý žít na velké noze jako šlechtic, protože tvůj otec měl slušný majetek, za který ostatně krvavě zaplatil. Třicet let brázdil v tvrdé službě oceány, ale tys ležel

odmala ve zlaté kolébce. A asi sis představoval, že všecko zůstalo tak, jako když sis jako chlapec hrál se španělskými dublony a anglickými guinejemi. Cožpak tě nenapadlo, že to je od tebe hanebné vůbec přijmout od starého muže něco z toho mála, co mu ještě milosrdná Štěstěna ponechala, – a to jen a jen pro ukojení vlastní bláznivé ješitnosti!?“

„Strýčku! Smilujte se, prosím! Ušetřte mne!“ žadonil Pétrus v hlubokém, bolestném zahanbení.

„Dobrá, ušetřím tě, protože vidím, že se stydíš za poklesky, a hlavně protože doufám, že ještě je čas, aby ses vzpamatoval. Když jsi teď nahlédl do propasti, kam se řítíš a kam s sebou vlečeš chudáka mého bratra, konečně snad couvneš.“

Pétrus napřáhl ke generálovi pravici.

„Strýčku, slibuji vám a dávám na to ruku, že…“

„To ne, kamaráde,“ zavrtěl hlavou Herbel, „zatím ne! Říkáš *slibuji*, Pétrusi, a já jsem rád. Ale teprve až přijdeš a řekneš: *Dodržel jsem slib*, odpovím ti: *Bravo, chlapče! a* stiskneme si pravice.“

Generál, snad aby trochu zmírnil tvrdá, odmítavá slova, sáhl po tabatěrce a zaměstnal obě ruce obvyklou přípravou dávky šňupavého tabáku. Pétrus, střídavě zbledlý a zrudlý, pomalu spouštěl ruku nastavenou ke stisku.

Napjaté ticho přerušil v té chvíli hřmot na schodišti, potom vzrušené hlasy a zvuk kročejů. Bylo slyšet, jak Pétrusův lokaj rozčileně volá:

„Dostal jsem přísný pokyn nikoho k pánovi nepouštět. Nejdřív by musel pan baron vidět navštívenku.“

„Pan baron? Jaký pan baron?“

„Pan baron de Courtenay.“

„Nejdu k žádnému baronovi de Courtenay, nýbrž k Pierru Herbelovi!“

„Nedovolím, aby k pánovi někdo šel neohlášen!“

„Tak ty mě nechceš pustit? No počkej!“

Ten, který měl počkat, dlouho nečekal, protože vzápětí bylo slyšet podivný hluk, jako když se valí lidské tělo po schodech dolů.

„Co se to ke všem čertům děje?“ vykřikl generál. „Jestli je to nějaký věřitel, to si věru mohl vybrat vhodnější dobu! Běž se tam podívat, Pétrusi!“

Malíř chtěl skočit ke dveřím, ale dřív než se k tomu dostal, se

dveře rozletěly a do ateliéru vpadl jako velká voda muž, jehož nikdo z těch dvou nečekal.

„Otče!“ vykřikl Pétrus a vrhl se mu do náručí.

„Synu!“ přitiskl ho k sobě bouřlivě starý námořník.

„Namoutěvěru! Můj pirátský bratříček!“ zahučel generál. „Toho jsem se tedy nenadál!“

„A já jsem se zase nenadál, že mě ten sakrament nebude chtít pustit dovnitř! Poslal jsem ho taky šupem zpátky dolů…, ale měl by ses, Pétrusi, pro jistotu podívat, jestli má všechny kosti pohromadě!“

„Už běžím, otče! Hned jsem zpátky,“ vykřikl Pétrus a kvapně vyběhl ven na chodbu.

„Jak vidím, náš starý mořský vlk se vůbec nezměnil. Pořád stejně vzteklý jako kdysi!“ poklepal generál Herbel na svou tabatěrku.

„Už jsem moc starý na to, abych se změnil,“ mávl rukou jeho bratr.

„Co povídáš – starý! Jsem, pane bratře, o tři roky starší nežli vy!“

Generál namířil svůj prst na horkokrevného námořníka, ale vtom se ve dveřích objevil Pétrus a na tázavý pohled obou bratří odpověděl, usmívaje se a krče lehce rameny:

„Nic si nepolámal, je celý! Jenom si trochu vyvrtnul pravou nohu!“

41.

Pirát Christian

S bratrem generála hraběte Herbela jsme se v našem vypravování, sledujícím tolik osudů a tolik zajímavých osobností, zatím ještě nesetkali, a bude tedy na místě povědět několik slov o muži, který hrál významnou roli v životním běhu svého syna i v dalších událostech, jichž svědky teprve budeme. Než se k nim však dostaneme, načrtněme aspoň několika slovy, co předcházelo tomuto setkání obou bratrů. Budeme pokud možno struční, nechceme přece začínat nový román!

Christian-Pierre Herbel, vikomt de Courtenay, přišel na svět

r. 1770, a to stejně jako jeho starší bratr v Saint-Malo, rodném kraji slavných korzárů a mořských vlků, postrachu Anglie po celých šest století od Filipa Augusta až po dobu restaurace. Snad žádné město na celém francouzském pobřeží nedalo své zemi tolik až za hrob věrných dětí, tolik neohrožených námořníků. Duguay-Trouin a Surcouf jsou nejslavnější z jeho synů, ale Piráta Christiana, nebo chcete-li místo jeho válečnické přezdívky použít jeho šlechtického jména, vikomta de Courtenay, jim můžete směle postavit po bok. Pierre Herbel poznal moře už ve svých čtrnácti letech, kdy se jako dobrovolník stal členem posádky jednoho saintmaloského korzára, jenž ukořistil celkem šest anglických lodí. Při sedmém nájezdu byla jeho loď chycena a odvlečena do přístavu Portsmouth.

Mladík Herbel – spolu s pěti svými druhy – se dostal na vyřazenou válečnou loď *Král Jakub*. Strčili je do podpalubí, do hnusné, smradlavé kabiny, jakési vězeňské cely osvětlované jen

světlíkem, který měl sotva jednu stopu našíř a šest coulů na výšku. Jenom touhle nepatrnou skulinou mohli nešťastní zajatci zahlédnout kousek oblohy.

Jednou večer mladíček Herbel udeřil na své druhy: „Není to tady už trošku nuda? Co říkáte?“

„Až na půdu,“ řekl jeden ze spoluvězňů, Pařížan, který se snažil družinu čas od času rozveselit nějakým tím vtípkem.

„Co kdybychom zkusili trochu riskovat, abychom odtud konečně vypadli?“ pokoušel dál mladík.

„Já bych klidně obětoval ruku, jen abych se odtud dostal,“ zahučel jeden z nich.

„Já třeba nohy!“

„Já bych tu nechal klidně hlavu, jen kdyby tělo mohlo do Francie,“ zašklebil se Pařížan a Herbel se zasmál: „Ty jsi můj člověk! Žádný troškař!“

„A co z toho?“

„Co z toho? Zítra nebo pozítří v noci se chci Angličanům vypařit, a když budeš chtít, provedeme to spolu! Už mi leze z krku ta jejich teplá voda, které říkají čaj, a ta věčná mlha, které říkají čerstvý vzduch, a ten syreček, kterému říkají měsíc… prostě, já zvedám kotvy!“

„Jak to chceš ale navlíknout?“ ozval se jeden ze spoluvězňů.

„Nač to potřebuješ vědět? Tady Pařížan je ochotný něco obětovat, jde se mnou, ale ty tu stejně zůstaneš dřepět.“

„Ne, ne, ne! My chceme taky pryč! Taky to riskneme!“ volali všichni jeden přes druhého. „Jsme připraveni obětovat cokoli, jen když se dostaneme domů!“

„Zatím stačí, když obětujete své košile,“ řekl Pierre Herbel, který si už v předcházejících dnech promyslil plán útěku.

Druhého dne z roztrhaných košil zhotovili lano, a když na zvonici v Portsmouthu odbíjela půlnoc, spustili se po něm tiše, nikým nepozorováni, do vln. Rychle se vzdalovali od *Krále Jakuba* k širokému moři, kde skoro za přístavem kotvila šalupa *Krásná Žofie*, s jejímž kapitánem Pitcaërnem se Pierre Herbel kdysi setkal. Když se přiblížili, zvolal Pierre na hlídku jakoby z posledních sil: „Pomoc! Pomoc!“

„Kdo tam? Kdo volá,“ ozvala se lodní hlídka. „Poctivý anglický námořník,“ zaúpěl Herbel. „Co děláš v přístavu? Plav dál!“ „Už

nemůžu," zasténal Herbel. „Síly mě opouštějí… Och, já už se topím, já už jdu ke dnu!"

Vytáhli ho na palubu, ale sotva ho předvedli k Pitcaërnovi, Herbel se na něho vrhl, jednou paží ho sevřel a druhou mu nasadil nůž na krk. „Milý Pitcaërne," řekl, „omlouvám se za ten malý úskok, ale je nás tu šest, všichni francouzští zajatci na *Králi Jakubovi*. Bohužel si musíme vypůjčit tvou šalupu a podniknout s ní malý výlet. Do Saint-Malo nebo do Saint-Brieuc, na tom už nezáleží. Trochu si tu usušíme šaty, najdeme si něco na zub a hned po svítání se pustíme na oceán. *Krásná Žofie* je znamenitá loď, budeme s ní jistě spokojeni!"

Čtyřiadvacet hodin poté, co zvedli kotvy a za ranního šera opustili Portsmouth (šťastně přitom unikli několika hlídkovým lodím), spatřili první výběžky francouzského pobřeží a hnáni příznivým větrem přiblížili se až na dohled k Beaumontu. V přístavu nastal poplach, podle konstrukce poznali anglickou loď, a tak uprchlíky zprvu přivítaly salvy z pobřežních děl. Teprve když Herbel nařídil vyvěsit bílou vlajku a když jejich krajané uslyšeli nadšené volání Ať žije Francie!, střelba ustala. Po městečku se rychlostí blesku rozneslo, že se z anglického zajetí vrátilo s ukořistěným jednostěžníkem šest statečných námořníků, a do přístavu se seběhl snad celý Beaumont. Sotva Pierre Herbel vyskočil na pevninu, políbil dojatě zemi, a pak už jeho i jeho přátele zahrnuly nadšené ovace. Jejich návrat se oslavoval až dlouho do noci, dokonce při hudbě a tanci, a k hodokvasu pozvali i kapitána ukořistěné *Krásné Žofie*. Ozvaly se sice hlasy, že ta šalupa je vlastně námořní kořistí, avšak Herbel prohlásil s veškerou rozhodností, že Pitcaërn byl tak laskav a z přátelství ho dopravil do Bretaně a není tedy žádným zajatcem, a tudíž ani jeho loď žádnou kořistí. A přesvědčil všechny, že musí být propuštěn nazpět do Anglie jako svobodný námořník i se svou *Krásnou Žofií*.

Zvěst o tomto prvním slavném námořnickém kousku Pierra Herbela se brzo rozletěla široko daleko a zjednala mu takřka přes noc pověst smělého mořeplavce a nebojácného muže, jenž si ví rady v každé situaci. Každý, kdo se směl počítat mezi jeho přátele, na to byl hrdý, tím spíše, že Herbel pocházel z jednoho z nejpřednějších rodů nejen bretaňských, nýbrž francouzských vůbec. V několika následujících letech míru se Herbel plavil jako důstojník pod vlajkami obchodního loďstva téměř po všech mořích zeměkoule: byl v Mexiku, dvakrát v

Indii, na Cejlonu, v Kalkatě. V letech zuřivých válečných bojů 1794 a 1795 se Herbel obrátil na Národní konvent s žádostí o udělení řádného kapitánského diplomu. Nejenže jej obdržel (též v uznání svých minulých zásluh jako nezištný francouzský vlastenec), ale byl mu navíc přiznán i úvěr ve výši pěti set tisíc franků, aby podle svého přání vyzbrojil korvetu nebo dvoustěžňovou brigu. V té době v saintmaloských loděnicích dokončovali stavbu šestisettunového dvoustěžníku, do něhož se Pierre Herbel okamžitě zamiloval. S touhle lodí a dvanácti muži posádky v míru a se sto padesáti ve válce by si člověk připadal jako bratranec francouzského krále, opakoval si neustále a nakonec tu krásnou loď získal a pojmenoval ji po dívce, kterou miloval – *Krásná Tereza.* Snad ani otec k jediné dceři nemůže cítit takovou něhu, jakou pociťoval Herbel k své brize. Sám při stavbě přeměřil délku a sílu jejích stěžňů, sám pro ni v Nantes nakoupil plátno na plachty, na vlastní oči sledoval, jak ji pobíjejí měděným pláštěm, sám určil, aby lodní trup byl natřen temně zelenou barvou, takže zdálky splývala s mořskými vlnami, sám určil výzbroj a propočítal její váhu. Pokud jde o vybavení na obranu, popřál jí to nejlepší. Čtyřiadvacet děl dvanáctek na pravoboku i levoboku, k tomu dvě čtyřiadvacítky na přídi pro případ, že by musila pomýšlet na útěk před přesilou; ve spodní palubě místo pro sto padesát námořníků; a boční střílny ukryté tak dovedně, že navenek s deseti muži posádky u plachet, ve strážních koších a na horní palubě *Krásná Tereza* působila jako nejnevinnější obchodní plavidlo.

Ale v deseti letech, která následovala po spuštění brigy na vodu, se Herbelovy děti, jak rád říkal svým námořníkům, věnovaly obchodní činnosti pramálo. Zato žádná anglická, španělská či holandská loď, kterou zastihli na širém moři, neobstála a Pierre Herbel čili Pirát Christian je zbavoval pod vlajkou trikolóry jejich vzácných nákladů. Poprvé se tak neohroženě obořil jednoho zářijového dne roku 1798 poblíž ostrova Saint-Paul, ležícího při námořní cestě z Jižní Afriky do Evropy, na anglický dvojstěžník *Calypso,* ačkoliv měl o šest děl víc než *Krásná Tereza.* „Je pět hodin odpoledne, děti," řekl tehdy vesele svým námořníkům (vybíral si je s pomocí svého starého námořního učitele Pierra Berthauta), „a my si s Angličanem trochu pohrajeme; do jedenácti ho budeme sledovat; pět minut po jedenácté tu kocábku napadneme; ve čtvrt na dvanáct bude celá naše; a půl hodiny před půlnocí se už půjde na kutě… protože *Krásná Tereza* je slušně vychovaná dívka, a i když má posvícení, spinkat chodí včas!"

Calypso padla do rukou Herbelových dětí přesně, jak určil, a po ní ještě mnoho a mnoho dalších lodí, například portugalský *Svatý Šebestián*, vezoucí ze Sumatry náklad v hodnotě nejméně tří miliónů franků, holandské plavidlo *Charlotta* o výtlaku tří set šedesáti tun, vyzbrojené dvanácti děly, anglický škuner *Orel*, šestisettunový ruský nákladní *Argos*, španělské lodi *Svatý Jakub* a *Karel Třetí*, ceněné na šest set tisíc livrů, anglická briga *Herkules* a kutr *Slavný*. A v novinových zprávách z té doby by se nalezla jména ještě dalších třiceti či čtyřiceti lodí, jichž se Pirát Christian zmocnil. Ale zastavme se u roku 1800, kdy se Pierre Herbel vrátil do Saint-Malo, doprovázen svým věrným přítelem Berthautem, a kdy ho rodáci zahrnuli nesčetnými projevy sympatií. A kdy ho ještě k tomu čekal dopis prvního konsula a jeho vřelé pozvání do Paříže.

Pierre Herbel pozvání vyhověl a v Tuileriích se mu přímo z úst Bonapartových dostalo nejen blahopřání k jeho obdivuhodným námořním výpravám, nýbrž i nabídky kapitánských epolet a velitelského můstku na fregatě republikánského loďstva. Ale proslavený korzár na to odpověděl jen tím, že zavrtěl rozhodně hlavou.

„Vám připadá, že nabízím málo?“ podivil se první konsul.

„Naopak, občane první konsule, zdá se mi, že nabízíte až příliš!“ zněla odpověď.

„Nechcete sloužit republice?“

„Sloužím jí už! Svým vlastním způsobem…“

„A to…?“

„Jako korzár. Dovolíte, abych řekl pravdu?“

„Mluvte!“

„Jsem znamenitý námořník, když mohu dávat rozkazy. Ve chvíli, kdy bych je měl poslouchat, byl bych horší než můj poslední plavčík!“

„Vždycky však někoho musíme poslouchat!“ namítl první konsul.

„Já jsem, občane konsule, zatím poslouchal jedině pánaboha! A pak ještě jeho první důstojníky jako vítr, mořské vlny a podobně. Ale jako kapitán fregaty bych musel poslouchat nejen pánaboha, ale k tomu ještě viceadmirála, admirála, ministra války a kdovíkoho ještě. A to by bylo příliš mnoho pánů na jednoho sloužícího!“

„Jak vidím, nezapomněl jste, že pocházíte z rodu Courtenay, jehož předkové vládli svého času v Konstantinopoli!“ poznamenal Bonaparte.

„To je pravda, občane první konsule.“

„Ale já vás nemohu jmenovat císařem v Konstantinopoli! Jestliže vám jde ovšem o slávu, mohl bych vás oženit s dcerou některého ze svých generálů! Nebo s nějakou bohatou obchodnickou dcerkou, jde-li vám o peníze…“

„Občane konsule, mám tři milióny, a o bohatou nevěstu nestojím. Vezmu si chudé děvče, které už dlouhou dobu miluji. Přijel jsem za vámi, občane konsule, protože jste si to přál, ale do Saint-Malo se vracím kvůli Tereze.“

„Tak tedy svatba… A potom?“

„Rád bych si popřál rok klidného života. Vím, že líbánky nemohou trvat věčně… A taky nečekám, že bude třicet let mír. Ale až začnou dunět zase děla, má *Krásná Tereza* ještě nebude patřit do starého železa!“

„Takže pro vás nemohu udělat vůbec nic? Nechcete, abych byl kmotrem vašemu prvorozenému synovi?“

„To jsem už bohužel slíbil Pierru Berthautovi, občane konsule. Jsem mu zavázán. Naučil mne všechno, co musí dobrý námořník znát!“

„Kvůli mně by se toho snad zřekl?“

„Ani kvůli čínskému císaři ne! A pak – on si to právo na kmotrovství vybojoval.“

„Jak to?“

„Když jsme se chystali zajmout prvního velkého Angličana, byla to briga *Calypso*, slíbil jsem, že ten, kdo první skočí na palubu, bude také kmotrem mého prvního syna.“

„Vidím, že s vámi nemám štěstí, kapitáne,“ řekl konsul s úsměvem. „Ale doufám, že o sobě ještě dáte vědět!“

„Vypukne-li válka, ohlásím se, občane první konsule. Slibuji to!“

„Co se dá dělat – malé ryby jsou také ryby,“ řekl konsul Bonaparte. „Tak tedy na shledanou, dostaneme-li se do války!“

„Na shledanou, občane konsule! Pokud k tomu bude příležitost… začnou-li střílet děla, budete nejspíš někde v Itálii nebo v Německu, a já někde ve vodách Atlantiku nebo Indického oceánu! Mnoho úspěchu vašim praporům už dopředu, občane první konsule!“

„A dobré úlovky při vašich mořských plavbách, občane kapitáne!“

Takto tedy proběhlo setkání slavného Piráta Christiana s prvním konsulem republiky a ani jeden, ani druhý netušili, že se znovu spatří až po patnácti letech za krajně pohnutých okolností v Rochefortu.

Z Tuilerií vedla Pierra Herbela cesta rovnou do vesničky jménem Plancoët, asi pět mil od Saint-Malo. Tam ho v malém domku očekávala Tereza Bréaová. Už tři roky se těšila na okamžik, kdy spolu s milovaným Pierrem poklekne před oltářem u Panny Marie Plancoëtské. Nyní konečně ta chvíle měla nastat.

„Kdy bude veselka?“ byla první slova Pierra Herbela, když mu na uvítanou vtiskla na tvář dva upřímné polibky svlažené stejně upřímnými slzičkami.

„Kdy budeš chtít,“ řekla Tereza, „ohlášky byly už před třemi lety!“

„Takže nám stačí zajít k starostovi a k faráři! Já vím, že leckdo řekne: Čekala tak dlouho, počká ještě…, ale já říkám: Čekala tři roky, a to už je hezky dlouho, a já už taky nechci nic odkládat!“

Pierre Herbel ještě ani nedopověděl, a Tereza už měla na hlavě čepec a přes ramena šátek. Trvalo však ještě tři dny, než uslyšela ze starostových úst ono tak želané: „Ve jménu zákona jste manželé!“

V příštích měsících nebylo šťastnější dvojice nad ně. Pierre svou Terezu zbožňoval, viděl v ní anděla, a stejně tak se zhlížel ve svém synkovi, který se jim později narodil a který dostal jméno Pierre po otci i po svém kmotru, námořníku Berthautovi. V civilní matrice města Saint-Malo byl zapsán jako vikomt Pierre Herbel de Courtenay a teprve později, jak to žádal dobový zvyk, si už jako malíř polatinštil své jméno na Pétrus, snad proto, že jméno apoštola, jenž zapřel svého pána, mu připadalo příliš tuctové, všední. Pierre Herbel byl přesvědčen, že jeho Petříček je nejkrásnější dítě v Saint-Malo, ba v celé Bretani, ne-li dokonce v celé Francii, ale, bohužel, sladký čas líbánek milujícího se páru netrval déle nežli mír uzavřený v Amiensu. Přesněji řečeno, přečkal jej jen o několik dní.

Pohroma přišla z Anglie. Mír sice byl, ale byl to jen mír na povrchu, křehký, a zavraždění ruského cara Pavla Prvního jím otřáslo do základů. Anglii nevonělo, že Francouzi se tak pomaloučku stahují z Říma, Neapole a ostrova Elby, Francii dráždilo, že Angličané se nehýbají z Egypta a z Malty. Bonaparte se chystal na výpravu do Saint-Dominga a ve francouzských přístavech

vládl horečný vzruch. I kapitána Herbela se zmocnilo rozechvění. Jeho rodina, to bylo klidné závětří, jakýsi kvetoucí úchvatný ostrov v oceáně, kam se námořník uchyluje na nějaký čas, tu kratší, tu delší, aby si odpočinul. Ale Herbelovým pravým živlem zůstávalo moře, to ho vábilo, a jako žárlivá milenka přivolává svého miláčka, lákalo ho z pevniny k sobě – i když se tomu bránil. A tak na něho padal den ze dne tísnivější smutek a on trávil celé dny na nejvyšším útesu nad přístavem, zahleděn do daleka až kamsi k mořskému obzoru, a vybíhal uvítat každou bárku, která se vracela do přístavu. Propadal špatné náladě, najednou byl nevrlý a skoupý na slovo a Tereza si dlouho neuměla vysvětlit, čím to je, že se její milý manžel tak změnil.

Potom ji v noci začaly vytrhovat ze spánku podivné výkřiky.

„Hurrrá na Angličany! Ke mně, moje děti, a za mnou na palubu! Ať žije republika! Vzdej se, ty sketo anglická!“ slyšela ho, jak zuřivě volá ze sna, a viděla, jak se uklidňuje teprve ve spravedlivém spánku vítěze, když vykřikuje: „Dostali jsme je… Vítězství, vítězství je naše!“

Vlastně tu zůstává z lásky ke mně, přemýšlela nad tím nočním blouzněním svého manžela dobrá Tereza, táhne ho to pryč, na širé moře, tady v domě se cítí jako ve vězení, jako lev za mřížemi… Já ti rozumím, ubohý Pierre, já vím, že tenhle poklidný život v závětří není nic pro tebe. Ty potřebuješ dálky, volný vzduch nad hlavou a moře kolem sebe! Potřebuješ zápasit s bouřemi, s lidskou zlobou, s nepřízní osudu. Že jsem na to hned nepřišla! Ale to všechno, že tě mám tolik ráda… Odpusť mi to, Pierre!

Potom se jednoho rána konečně odhodlala.

„Pierre,“ řekla, a třebaže se snažila, aby mluvila jako jindy, rozechvělý hlas ji zrazoval, „můj Pierre, chci se tě na něco zeptat. Pověz mi upřímně… tebe to tady s námi mrzí, viď?“

„Mne že to s vámi mrzí? Jak jsi na to přišla, Terezo?“

„Prosím, Pierre, nikdy jsi mi nelhal, buď i tentokrát upřímný! A odpověz mi zpříma jako pravý námořník!“

„Tvá láska mne stále strhuje, Terezo,“ odpověděl Pierre Herbel, ale jako by se přitom zajíkl.

„Ale tvá nečinnost tady tě hubí,“ řekla jemně Tereza. „Myslíš na moře, myslíš na naše nepřátele! Ve dne v noci… i sny tě zrazují, Pierre!“

„Ano, Terezo, je to tak,“ přiznal potom, když mu řekla, jaké

výkřiky ji skoro noc co noc probouzejí, „dnes se mi zase zdálo, že jsem se bil s nepřítelem.“

„A vrhal ses proti němu do boje s takovou vášní, že jsem pochopila: čas našeho klidného soužití minul. Tvé místo je teď jinde. Tam, kde je třeba vzdorovat nebezpečí, tam, kde si člověk získává lásku… Pierre, já jsem se rozhodla, že ti nebudu bránit.“

„V čem, má drahá Terezo, proboha v čem?“

„Prozřetelnost nám, Pierre, přisoudila rozličné povinnosti. Čekala jsem na tebe mnoho let a ty ses vrátil a na dva roky jsi mne učinil nejšťastnější ženou na zemi. Teď, Pierre, odejdeš a já budu na tebe znovu čekat. Ale nebudu tentokrát sama, budu mít u sebe našeho chlapce, a to čekání pro mne bude o mnoho lehčí. Budu našeho kloučka učit mnoha věcem, budu mu vyprávět o tobě, o tvých bojích, o tvé slávě! Jednoho dne vystoupíme na útes tam vysoko nad městem a na obzoru spatříme bílé plachty tvé lodi. Vrátíš se – a oba budeme vědět, že jsme splnili svou povinnost. Ty jako muž jsi bránil svou zemi; já jako matka jsem vychovávala naše dítě; a to nám přinese bohdá požehnání…“

Pierre Herbel klesl své ženě k nohám. Připadala mu v té chvíli tak vznešená jako Panna Marie Plancoëtská.

„Terezo,“ zašeptal, „můžeš mi slíbit, že nebudeš příliš trpět, až tu nebudu?“

„Kdybych netrpěla, znamenalo by to, že tě nemiluji, Pierre,“ odvětila. „Budu trpět, ale budu si připomínat, že jsi šťasten, a to vědomí přehluší všechen můj zármutek z tvé nepřítomnosti.“

Dojatý Pierre se vrhl své ženě do náručí.

Po osmi dnech opravená, nově vystrojená *Krásná Tereza* vyplula se svou starou, osvědčenou posádkou ze saintmaloského přístavu a zamířila do vod Indického oceánu, kde se kdysi začala rodit slavná pověst Piráta Christiana, která se vyrovnala i věhlasu jeho přítele a rodáka Surcoufa. Šestého května 1802 se vydala na širé moře a již osmého ukořistila po desetihodinovém boji otrokářskou loď, vyzbrojenou šestnácti kanóny; patnáctého se zmocnila portugalské válečné lodi se sedmdesátičlennou posádkou a s osmnácti kanóny; deset dní nato polapila holandský trojstěžník s nákladem pěti tisíc žoků rýže a pěti set tun cukru; patnáctého června za noci podobné jak vejce vejci oné, kdy byla vzata *Calypso*, zadržela anglický trojstěžník, jehož velitelem se potom stal starý korzárův přítel a učitel Pierre

Berthaut; a když konečně po osmnácti vítězných námořních bitvách *Krásná Tereza*, obtížena přebohatou kořistí všeho druhu, zakotvila opět u francouzského pobřeží, psal se červenec roku 1805. Bylo již po bitvě u Slavkova.

Tereza dodržela slovo, které dala svému muži. Den co den po celé tři roky vycházela, provázena malým Pierrem, na skalní útes nad městem a dívala se k obzoru na širé moře, čekajíc, až se zabělají bílé plachty jeho korábu. A jednoho dne vracející se Pirát Christian spatřil, jak mu ze skaliska mávají na přivítanou dvě jeho nejmilovanější bytosti: Tereza a už více než tříletý malý Petříček.

42.

Zámek Malmaison

Přišel rok 1815, přišel osudný 18. červen u Waterloo.

Jedenadvacátého června v šest hodin ráno se císař Napoleon vrátil do Paříže, ale nikoliv do Tuilerií, kde ho obvykle čekali, nýbrž do poloprázdného Elysejského paláce; den poté podepsal provolání k Francouzům, v němž sebe sama nabídl jako oběť nepřátelům Francie, oznámil, že svůj politický život považuje za ukončený, a prohlásil svého syna pod jménem Napoleon Druhý za císaře všech Francouzů. Odpovědí bylo usnesení vlády, jež ho požádala, aby v zájmu státu i v zájmu vlastním přesídlil do zámečku Malmaison. O jeho bezpečnost, pravilo se v něm, bude pečovat generál hrabě Becker a v přístavu Rochefort jsou připraveny dvě fregaty, které Napoleona Bonaparta – tedy již ne Jeho císařské Veličenstvo – mohou dopravit do Spojených států. Pětadvacátého června Napoleon tomuto požadavku, formulovanému vládní komisí, formálně vyhověl, uchýlil se do Malmaisonu – ale ani několik dopisů vévody z Otranta, ani výslovná přání komisí prozatímní vlády ho nepřiměly k tomu, aby odjel do Rochefortu. Nicméně se zdálo, jako by se v jeho povaze cosi změnilo. Dosud nikdy nebyl tak nerozhodný, tak váhavý, ba někdy skoro až – odevzdaný. Jedním z těch, kdo tuto císařovu ochablost pozorovali s bolestí, byl Gaetano Sarranti, jenž

zůstával po boku svého korsického krajana i v těchto osudových dnech. Od chvíle, kdy se vrátil z waterlooského bojiště, ho nepřestával povzbuzovat a přesvědčovat, že v takové zemi, jakou je Francie, nic není nikdy zcela ztraceno: možná že maršálové mají krátkou paměť, že ministři jsou nevděční a senát bezectný…, ale lid a armáda mu zůstávají stále věrní! Nedbat na nic kolem a opřít se v tomto ohromném boji o lid a o armádu, to je pravá cesta, tvrdil bez přestání Sarranti.

A zdálo se, že události 29. června dávají tomuto přímému a nepoddajnému rádci za pravdu.

Toho dne časně zrána, asi kolem šesté hodiny, byli vyhnanci v Malmaisonu (neboť všichni, kdož se sem uchýlili, už byli považováni víceméně za psance mimo zákon) probuzeni divokými výkřiky: „Ať žije císař! Pryč s Bourbony! Pryč se zrádci! Pryč s aristokraty a pátery!“ Naposledy něco takového zaslechli před dvěma dny, ještě pod okny Elysejského paláce, když se tam shromáždili dělníci ze saintantoinského předměstí, gardisté, prostí lidé z pařížských okrajových čtvrtí a žádali, aby se jim císař postavil do čela. Sarranti, jako by tušil, že k něčemu podobnému dojde, byl již oblečen a pohotově v předpokoji císařovy ložnice. Jakmile se strhl křik, nečekal, až ho císař zavolá a bude se vyptávat, nýbrž nevyzván vešel dovnitř. Lůžko bylo prázdné, císaře našel Sarranti již ve vedlejší místnosti, v knihovně. Seděl u okna, měl nohy přehozené přes opěradlo a četl Montaigna.

„Co se děje?“ řekl, když zaslechl blížící se kroky, ale přitom se ani neobrátil.

„Sire, slyšíte, co venku volají?“ odpověděl mu známý hlas.

„Co volají?“

„Ať žije císař! Pryč s Bourbony! Pryč se zrádci!“

Císař se hořce pousmál.

„Ano, Sarranti. A dál?“

„To je Brayerova divize, Sire! Vrací se z Vendée a je teď tady, pod zámeckými okny!“

„A dál?“ řekl císař se stejným klidem, anebo spíše… se stejnou netečností.

„Nechtějí pokračovat v dalším pochodu, Sire! Chtějí svého císaře a hrozí, že přijdou za vámi, abyste se jim postavil do čela, jestli vás jejich jménem nevyhledají velitelé!“

„Ano? Skutečně?“ řekl Napoleon a Sarrantimu v tom okamžiku unikl hluboký povzdech. Znal císaře dobře, ale v té chvíli ho nepoznával – teď už nebyl jen netečný, teď už byl přímo malomyslný.

„Je tu generál Brayer, Sire,“ opakoval důrazně. „Prosí, aby vám mohl tlumočit přání svých vojáků.“

Napoleon povstal, položil rozečtenou knihu na okno jako člověk, který bohužel musí přerušit zajímavou četbu, a přikývl:

„Ať tedy vstoupí!“

Generál Brayer vešel a pozdravil císaře hlubokou úklonou:

„Sire, já a moje divize jsme se dostavili, abychom splnili vaše rozkazy!“

„Přicházíte příliš pozdě, generále!“

„To není naše vina, Sire. Věřili jsme, že přijdeme včas a že ubráníme Paříž. Urazili jsme při pochodech denně někdy dvanáct i patnáct mil!“

„Generále,“ odpověděl Napoleon, „já jsem, jak víte, odstoupil!“

„Jako císař, Sire. Ale ne jako generál!“

V Napoleonových očích jako by se přece jenom zableskla jiskra. „Nabídl jsem jim svůj meč, ale odmítli.“

„Odmítli! Ale… odpusťte, že se tak ptám, Sire…, kdo odmítl?“

„Výsosti,“ vmísil se Sarranti, „venku pod vašimi okny stojí deset tisíc mužů a volá Ať žije císař! To je volání Francie, Sire, to je její poslední vzepětí… a snad i víc, snad poslední příznivý okamžik! Sire, ve jménu Francie, ve jménu vaší slávy…“

„Francie je nevděčná,“ zamumlal Napoleon.

„Sire, matka nikdy není nevděčná!“

„Můj syn je ve Vídni.“

„Vaše Výsost k ní zná cestu!“

Napoleon pokrčil rameny.

„Má sláva je mrtva. Zahynula na polích u Waterloo.“

„Vzpomeňte, Sire, co jste řekl v Itálii v roce 1796! Republika je slunce a jenom slepec nebo blázen může popřít její jas!“ naléhal ohnivě Sarranti.

„Sire, těch deset tisíc mladých chlapců jsou čerstvé oddíly, nadšené, ještě nebojovaly,“ přidal se generál Brayer.

Císař se na okamžik zamyslel a potom řekl:

„Dejte zavolat bratra Jérôma!“

Nejmladší císařův bratr, ten, který mu zůstal věrný, a i když už nebyl vestfálským králem, bil se jako voják, přišel až po chvíli. Byl bledý a po dvou zraněních, která utrpěl, i po útrapách za ústupu armád, také hodně zesláblý. Císař ho přivítal stiskem ruky, ale udeřil na něho bez okolků:

„Jérôme, jaké síly jsi přenechal maršálu Soultovi?“

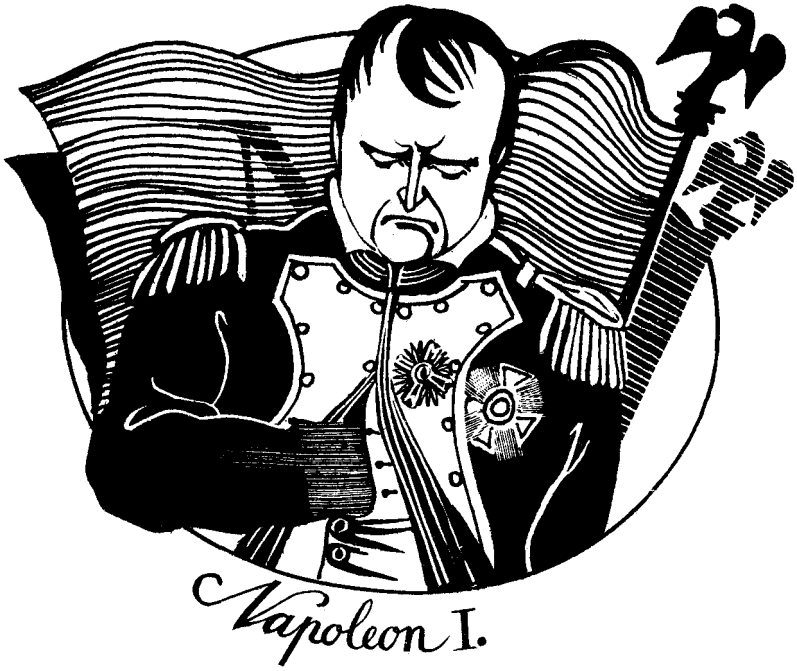
„První, druhý a šestý sbor. Osmatřicet až čtyřicet tisíc mužů.“

„A vy říkáte, Brayere,“ pokračoval císař, „že máte deset tisíc vojáků?“

„K tomu připočtěte čerstvé sbory maršála Grouchyho,“ dodal Jérôme. „Má dvaačtyřicet tisíc mužů…“

„Jste pokušitelé,“ zahučel Napoleon. „Ale dobře, zatím ti děkuji, Jérôme. A nechoď daleko, budu tě potřebovat. Vy, generále, čekejte na mé rozkazy v Rueil. Sarranti, sedni si ke stolu, budu diktovat.“

Bývalý vestfálský král a generál Brayer se uklonili a vzdálili se se srdcem naplněným nadějí.

Sarranti za psacím stolem byl připraven, držel již v ruce pero.

„Vládní komisi…," začal diktovat císař, ale v tom okamžiku Sarranti položil prudce pero před sebe na stůl.

„Odpusťte, Sire, ale těm lidem já nenapíšu ani jediný řádek. Jsou to jeden jak druhý nepřátelé Vašeho Veličenstva!"

„Sarranti! Vždyť všechno, co mají, mají ode mne!" namítl Napoleon.

„O důvod víc k tomu, aby všichni nepřáteli zůstali!" řekl Sarranti tvrdě. „Jsou určitá dobrodiní, která nelze splatit jinak, než naprostým nevděkem."

„Jen piš, piš, Sarranti!"

„Výsosti, psát vládní komisi znamená totéž jako vbodnout vám nůž do srdce. Teď je třeba se chopit meče, ne pera! A obrátit se přímo na lid, ne na ty, kdo vás nenávidí! Musí vidět, že jste se dal do boje s nepřítelem ve chvíli, kdy už vás viděli na cestě do Rochefortu!"

Císař znal dobře svého korsického krajana a věděl, že jím v této věci nepohne nic, ani nejpřísnější rozkaz.

„Dobře. Pošli mi sem generála Beckera!“ rozhodl a přešel k oknu.

Po chvíli se hrabě Becker objevil. Tázavý výraz jeho tváře prozrazoval znepokojení.

„Oznamuji vám, že jsem odložil o několik hodin svůj odjezd, hrabě, a že hodlám vaším prostřednictvím předložit vládě nové návrhy!“

„Nové návrhy?“ opakoval udiveně generál. „Podáte je ovšem písemně?“

„Samozřejmě, generále! A chtěl bych vám říci, že mám plnou důvěru ve vaši loyalitu. Sedněte si a pište!“

Generál Becker se posadil na místo Sarrantiho a chopil se pera, které tvrdohlavý Korsičan před chvílí odložil.

Vládní komisi! Pánové, postavení Francie, přání vlastenců a volání vojáků si vyžaduje mé přítomnosti jako velitele při akcích na záchranu vlasti. Nežádám o to jako císař, nýbrž jako generál. Osmdesát tisíc mužů se shromažďuje pod Paříží, to je o třicet tisíc vojáků více, než kolika jsem velel při výpravě v roce 1814, a ačkoliv jsem se tehdy bil tři měsíce proti spojeným armádám Ruska, Rakouska a Pruska, byl bych vyšel z tohoto střetnutí jako vítěz, kdyby nekapitulovala Paříž. Je to konečně o pětačtyřicet tisíc mužů více, než jsem měl, když jsem přešel Alpy a dobyl Itálii. Dávám čestné slovo vojáka, že se odeberu do Spojených států a podrobím se svému osudu, jakmile zaženu nepřítele.

Napoleon

Hrabě Becker mlčky odložil pero, nepřipojil ani nejmenší poznámku. Jako voják chápal, že možné je všechno.

Ještě dvě hodiny se mohl císař konejšit blaženým snem.

Ještě jednou se ho zmocnilo napětí a vzrušení, ještě jednou se probudil jeho činorodý duch. Viděl se, jak diktuje mír, ne sice slavný, ale alespoň čestný, jak plní dané slovo a opouští Francii nikoliv už jako vypovězenec a uprchlík, ale jako zachránce. Všechno se dalo ještě napravit, příchod Blücherův, opoždění Grouchyho. Velký sen z roku 1814 o vítězné bitvě s nepřátelskými vojsky před branami Paříže se mohl uskutečnit! I lidé, na které se svým listem obracel, přece pochopí, oč jde, stejně jako on: je-li na jedné misce vah čest Francie a na druhé její potupa, pak ani oni nezaváhají.

Dvě hodiny se Napoleonův pohled nedočkavě upíral do ulice, kterou se měl vrátit generál Becker s odpovědí; dvě hodiny se císařův sluch bystřil při nejmenším hluku. Pak konečně zaslechl rachot kočáru. Uviděl, jak zastavil před branou a jak z něho vystoupil hrabě Becker.

Přejel si levou rukou čelo, pravá spočinula na jeho hrudi. Nebylo by lépe, kdyby zkameněl?

„Nuže?“ uvítal ho císař; hořel netrpělivostí.

Hrabě, zdálo se, zaváhal, neodpověděl, ale uklonil se a podal Napoleonovi papír s odpovědí.

A císař polohlasem přečetl:

Prozatímní vláda nemůže přijmout návrh, který jí předložil generál Bonaparte, a nemůže mu poskytnout jinou radu, než aby bezodkladně odjel, protože předpokládá, že Prusové pochodují směrem na Versailles.

Vévoda Otrantský

„Je mi líto,“ řekl tiše generál Becker.

Císař ani jediným pohybem svalu v tváři neprozradil své vzrušení.

„Generále, dejte rozkaz k odjezdu. Až bude všechno připraveno, dejte mi vědět,“ požádal podivuhodně klidným a vyrovnaným hlasem.

Bylo pět hodin odpoledne, když nastupoval do svého kočáru a naposled se loučil s Malmaisonem.

Opíral se o paži Gaetana Sarrantiho a ještě na stupátku se pootočil a lehce se jí znovu dotkl:

„Apropó, upozornili jste generála Brayera, že může pokračovat v pochodu na Paříž?“

„Ne, Sire,“ řekl Sarranti. „Ještě je čas…“

Napoleon zavrtěl mlčky hlavou.

„Sire, vy už nemáte víru ve Francii,“ zašeptal zdrcený Sarranti.

„Nikoli ve Francii, nýbrž ve svého génia,“ odpověděl Napoleon pokojně a vstoupil do kočáru.

Rychle za ním zavřeli dveře.

Koně vyrazili plným tryskem vpřed.

Bylo třeba dostat se do Versailles, dřív než se tam objeví Prusové.

43.

Přístav Rochefort

Třetího července, v den, kdy nepřítel vstupoval do Paříže, dorazil císař do Rochefortu. Po celou dobu jízdy byl smutný, ale klidný. Mluvil málo a z těch několika slov, která utrousil, bylo patrné, že jeho mysl se neustále obírá osudem Francie. Na ženu ani na syna si nevzpomněl jedinou větou. Jenom když generál Becker vyňal tabatěrku ozdobenou portrétem Marie-Luisy, utkvěl na ní zkoumavým pohledem. Generál si toho všiml, tabatěrku mu podal a císař si ji chvíli prohlížel. Pak ji vrátil, opět bez jediné poznámky.

Dal se dovézt na námořní prefekturu. Teď už měl jedinou naději; nebo spíš byl naposledy ještě přesvědčen, že prozatímní vláda ho

přece jenom zavolá zpátky. A skutečně několik hodin po příjezdu dorazil zvláštní posel s dopisem od vládní komise, adresovaným generálu Beckerovi. Když ho Sarranti uváděl, vyměnil si s císařem pohled plný porozumění. Zdálo se, že císař hoří netrpělivostí a že se nemůže dočkat, až generál rozlomí pečeť. Všechny jeho myšlenky se upínaly k listu, jejž hrabě držel před sebou a jejž si tak pomalu přečítal. Konečně Becker zvedl hlavu a jeho pohled se střetl s císařovým. Vida, jak horoucně si Napoleon přeje znát obsah dopisu, mlčky mu ho podal. Jeho text zněl takto:

Pane generále Beckere, vládní komise Vám dala pokyny týkající se odjezdu Napoleona Bonaparta z Francie. Nemám nejmenší pochyby, že učiníte vše pro zdárné splnění tohoto úkolu. Abych Vám jej co nejvíc ulehčil, vydal jsem velícím generálům v La Rochelle a v Rochefortu rozkaz, aby Vás plně podpořili svou ozbrojenou mocí a aby nasadili své prostředky při všech opatřeních, která budete považovat za nutná v zájmu splnění vládních příkazů.

Za ministra obrany státní tajemník baron Marchand.

To znamenalo jediné: kdyby se Napoleon zdráhal poslechnout rozkaz, kterým byl vyhoštěn z Francie, měl generál Becker použít všech prostředků, aby ho k tomu donutil vojenskou mocí.

Císař sklopil odevzdaně hlavu, a zatímco hrabě Becker odešel, aby napsal pro vládní komisi odpověď, osaměl se Sarrantim. Ale až po chvíli si uvědomil, že tu věrný rodák z Korsiky stojí a čeká.

„Co mi ještě chceš?“ řekl s netrpělivým gestem.

„V Malmaisonu jsem chtěl zachránit Francii. Teď, Sire, chci zachránit vás!“ zněla Sarrantiho odpověď.

Císař pokrčil rameny; zdálo se, že se už odevzdal svému osudu; dopis vládní komise zničil jeho poslední naděje.

„Mne chceš zachránit, Sarranti?“ řekl. „O tom si promluvíme ve Spojených státech.“

„Musíme si o tom promluvit tady, Sire. Protože vy se do Spojených států nikdy nedostanete!“

„Kdo mi v tom zabrání?“

„Anglické loďstvo, Sire. Za dvě hodiny uzavře rochefortský přístav ze všech stran.“

„Odkud máš tu zprávu?“

„Od kapitána jisté brigy,“ řekl Sarranti a po krátkém odmlčení

dodal: „Je zde a čeká, že Vaše Veličenstvo mu prokáže tu čest a přijme ho.“

„Dobrá, ať vejde,“ svolil císař.

Sarranti poodešel ke dveřím a za okamžik vstoupil asi šestačtyřicetiletý muž, oblečený v prostý námořnický stejnokroj bez distinkcí.

„Kdepak máš toho svého kapitána?“ řekl Napoleon Sarrantimu, který se chystal zavřít dveře na závoru.

„To jsem já, Sire,“ ozval se příchozí.

„Proč tedy nemáte uniformu námořního důstojníka?“

„Protože nejsem námořní důstojník, Sire.“

„A kdo jste?“

„Jsem korzár!“

Císař vrhl po muži pohled, v němž se zračilo jisté pohrdání, avšak náhle si uvědomil, že tvář, na niž se dívá, je mu povědomá.

„Och, nemyslím, že se vidíme prvně…,“ řekl pátraje v paměti. „Potřetí, Sire. Poprvé, když jste…“

„Počkejte, nechte mne přemýšlet…,“ řekl Napoleon. „Patříte k těm, na něž mám dobré vzpomínky, to vím určitě, a já se rád potkávám se starými přáteli… Už vím! Prvně jsme se setkali v roce 1800, chtěl jsem vás jmenovat kapitánem, ale vy jste odmítl.“

„Dával jsem přednost svobodě před vším ostatním, Sire.“

„Podruhé to bylo, když jsem se vrátil z Elby, když jsem se obrátil k Francouzům s apelem na jejich národní cítění! Vy jste mi tehdy nabídl tři milióny a já je přijal… A teď se setkáváme potřetí, *kapitáne Pierre Herbele!* Oč vám jde?“

Korzárovo srdce se zachvělo radostí. Císař se na všechno pamatoval, císař si dokonce připomněl i jeho jméno!

„Oč jde, Sire? O vaši záchranu!“

„Myslíte, že mi hrozí nebezpečí?“

„Angličané se chystají odříznout přístav. Číhají na vás!“

„Budu mít glejt, který mi zaručí bezpečnost.“

„Nevěřím, že vám ho dají,“ zavrtěl rozhodně hlavou Pierre Herbel.

„A jaký je podle vás úmysl spojených evropských panovníků?“

„Učinit z vás vězně, Sire!“

„Vždyť i já jsem je kdysi měl ve své moci. A propustil jsem je a vrátil jim jejich trůny!“

„Možná právě to byla chyba, Sire!“

„A vy jste mne přišel před tím nebezpečím varovat?“

„Přišel jsem, abych vám nabídl svůj život, Vaše Veličenstvo.“

„Domníval jsem se,“ řekl Napoleon, prohlížeje si pozorně toho člověka, jenž hovořil tak prostě a samozřejmě, že se nedalo pochybovat o opravdovosti jeho slov, „domníval jsem se, že jste republikán.“

„To také jsem, Sire!“

„A jak to, že ve mně tedy nevidíte nepřítele?“

„Protože jsem především vlastenec, Sire! Ano, je mi ze srdce líto, že jste lidu nevrátil jeho svobody, jako to učinil Washington. Ale když už jste neudělal z Francie zemi svobodnou, udělal jste z ní aspoň zemi velikou. A mohu vám říci: Kdybyste byl na vrcholu slávy a štěstí, nikdy bych se vám znovu neukázal!“

„Takže nabízíte svůj život člověku postiženému pohromou a zlým osudem… Mohu vám stisknout ruku, kapitáne Herbele? Bohužel nemám možnost vám vyslovit svůj dík jiným způsobem.“

„Vy tedy přijímáte, Sire?“

„Ano. Co mi můžete nabídnout?“

„Jsou tři možnosti. Můžete se dát na pochod do Paříže podél Loiry. Armáda z Vendée pod generálem Lamarquem a armáda z Girondy pod generálem Clauselem čekají na váš rozkaz. Nic není snazšího než vyhlásit, že vláda se dopustila zrady, a padesát tisíc vojáků i sto tisíc zfanatizovaných venkovanů na ni udeří.“

„To by byl druhý návrat z Elby, a to nechci opakovat. Jsem na to také příliš unaven… Vaše druhá nabídka, kapitáne?“

„Sire, při ústí Seudry kotví korveta. Velí jí Pierre Berthaut, můj starý přítel a pobočník, za něhož ručím jako sám za sebe. Sednete na koně, přejedete přes šaliny, skočíte do malé plachetnice a přes průliv Maumasson upláchnete Angličanům. Na volném moři vás čeká americká loď. Jmenuje se *Orel* – není už samo její jméno šťastnou předzvěstí?“

„Ale to znamená prchat, pane! Utíkat jako provinilec, a nikoliv odjíždět ze země jako císař vzdávající se trůnu…“

„Je tu ještě třetí cesta, nejnebezpečnější. Ale i za tu přebírám odpovědnost!“

„Co navrhujete?“

„V přístavu kotví dvě francouzské fregaty, *Vrba* a *Medusa*. Znám dobře oba velitele, kapitána Philiberta a kapitána Poneta. Vyberte si

jednu z nich, řekněme *Medusu,* a vyrazte s ní na moře. Blokádu přístavu zajišťují dvě anglické lodi, *Bellerophon* a *Superbe* – Skvělý. Já se svou brigou se obořím na jednu z nich, Philibert s *Vrbou* na druhou. Angličané jsou o mnoho silnější, nicméně než nás potopí, uplyne přinejmenším hodina. Důležitá hodina. Protože vy zatím uniknete na *Meduse,* tentokrát ne jako uprchlík, ale jako vítěz v námořní bitvě!“

„A budu si vyčítat, že kvůli mně šly ke dnu dvě lodě a jejich posádky! Nikdy!“

Pierre Herbel upřel na Napoleona užaslý pohled:

„A co Berezina, Sire? Co Lipsko? A Waterloo!“

„To bylo pro Francii,“ řekl Napoleon. „Měl jsem právo prolít krev Francouzů pro blaho a zájmy Francie…, ale tentokrát by to bylo pouze pro mne!“

Zavrtěl prudce hlavou a ještě rozhodněji než prvně řekl:

„Nikdy!“

Třináctého července napsal Napoleon princi regentovi list, který tak osudově vešel do historie:

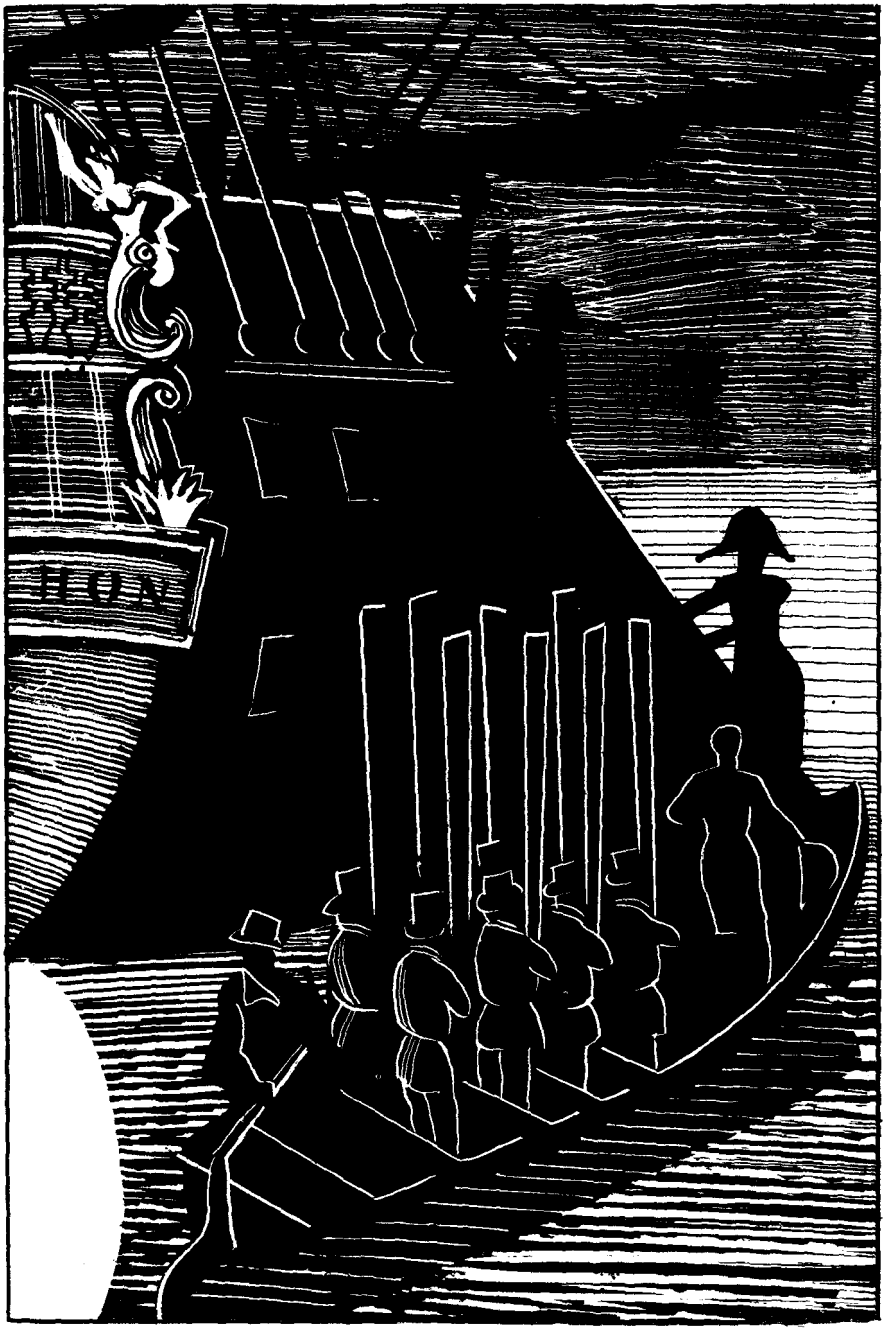
Královská Výsosti, jelikož jsem vydán napospas skupinám, které rozdělují moji zemi, a jelikož jsem terčem nepřátelství velikých evropských mocností, ukončuji svou politickou dráhu a jako Themistokles se uchyluji pod ochranná křídla britského národa. Dávám se pod ochranu jeho zákonů a dovolávám se jí u Vaší královské Výsosti jako nejmocnějšího, nejvytrvalejšího a nejvelkodušnějšího ze svých nepřátel.

Napoleon.

V sobotu patnáctého července vstoupil císař na palubu Bellerophonu, který kotvil v rejdě.

O tři měsíce později se poprvé dotkl nohou půdy prokletého ostrova svaté Heleny. Opíraje se o rámě věrného Gaetana Sarrantiho, nachýlil se k jeho uchu a zašeptal:

„Oh, proč jen jsem nepřistoupil na návrh kapitána Herbela!“

ILION

44.

Trosečníkovo vidění

Jako všichni, kdo se podíleli v roce 1815 na Napoleonově návratu, i Pierre Herbel byl vystaven šikanám a pronásledování. Nezastřelili ho jako maršála Neye, protože k právnímu postihu nebylo dost podkladů, ale zkonfiskovali jako kontraband jeho *Krásnou Terezu*, vyvlastnili jeho lesy, znehodnotili akcie na stavbu průplavů, jež mu císař poskytl jako záruku za půjčené peníze. K dovršení všeho politické zvraty zruinovaly jeho bankéře tak, že vyhlásil bankrot, a z celého obrovského majetku se Herbelovi podařilo zachránit stěží padesát tisíc franků a menší hospodářství.

Pierre Berthaut byl šťastnější anebo možná obratnější než on. Události v roce 1814 ho poučily natolik, že nechtěl nic podobného zažít o rok později. Odjel se svou korvetou i s veškerým svým majetkem z Francie, ale co se později dálo s ním i s mužstvem jeho lodi, se už nikdo nikdy nedozvěděl. Proslýchalo se, že je stihla bouře a že korveta se vším všudy vzala zasvé, byl to ovšem víceméně dohad. Přesto Pierre Herbel dával za starého spolubojovníka sloužit zádušní mše, Tereza se za něho modlila a oba často vyprávěli malému Pierrovi, jaký člověk zlatého srdce a věrný kamarád byl jeho kmotr.

Ostatně Pierre Herbel snášel svůj smutný úděl s vyrovnaností hodnou filozofa. Když se jeho bratr vrátil do Francie, nabídl dokonce, že se s ním rozdělí o zbytek rodinného jmění, ale *generál* Herbel odmítl. Pro něho byl bratříček prostě námořním lupičem a nechtěl s ním nic mít. Z miliardových sum odškodného pro emigranty dostal později i on nemalý podíl – avšak bratrovi nenabídl ani jediný sous, i když Pierre by byl od něho také nic nepřijal. Přitom se oba bratři měli rádi, ovšem každý měl rád toho druhého svým způsobem – kapitán Herbel miloval celým srdcem, generál s určitou dávkou střízlivého rozumu.

Když Terezin a Pierrův syn vyrostl, poslali ho rodiče do Paříže, na jedno z nejlepších učilišť hlavního města. Aby mohli syna v nákladném studiu podporovat, přestěhovali se Herbelovi ze

Saint-Malo na svou venkovskou usedlost. Žili tu z dvanácti či čtrnácti stovek franků ročního příjmu, všechno ostatní pohltilo Pétrusovo studium. V roce 1820 kapitán Herbel jednoho krásného dne oznámil ženě, že mu jistý rejdař z Le Havru nabídl, aby se s ním plavil do Západní Indie. Táhlo mu tehdy na padesátku a hospodářství ho k smrti nudilo. Chtěl se ještě jednou podívat na moře a zkusit v tom nabízeném podniku štěstí, vždyť kapitánský podíl činil třicet tisíc franků.

Bohužel šťastné dny mořského vlka byly dávno tytam. Trojstěžník se v Mexickém zálivu dostal do strašlivé bouře a byl vržen běsnícími vlnami na skaliska snad ještě děsivější, než byla antická Skylla. Loď se potopila, ale kapitán a několik nejzdatnějších mužů posádky se zachránili s vypětím všech sil na korálových útesech. Po několika dnech je polomrtvé hladem i únavou zachránila španělská fregata. Mířila do Havany a její kapitán tam Herbela vysadil a naložil na loď jedoucí do Francie.

Někdejší korzár se vracel smutný a zdeptaný. Bylo až k nevíře, že ztroskotání výpravy mohlo do té míry zkrušit starého mořského vlka, jenž v životě musil zdolat již tolik vrtkavých zvratů dobrého i zlého osudu. Jeho však vpravdě trápilo cosi jiného, o čem se po celou zpáteční cestu neodvažoval ani mluvit.

Oné poslední noci, kterou prožíval jako trosečník na útesu, už na pokraji sil, vyhladovělý, bezmála šílený ze strašného hukotu moře bijícího všude kolem, totiž Pierre Herbel zažil něco, co by nevěřící skeptik nazval blouzněním či pominutím smyslů a člověk věřící patrně prorockým zjevením. Okolo půlnoci se nebe zatáhlo a měsíc přikryly mraky a v tom ponurém ovzduší pojednou kapitánovi připadlo, že slyší tlukot jakýchsi křídel a potom hlas přikazující vlnám: „Utište se!“

Potom jako když se k blouznícímu člověku blíží zprvu nezřetelný obrys malé figury, jenž roste a roste, až se nakonec ukáže v celé lidské velikosti, objevila se před kapitánovýma očima známá ženská postava, kráčející, nebo spíš vznášející se mu vstříc po vzdutých vlnách oceánu. Pierru Herbelovi ztuhla v žilách krev. V ženě, celé zahalené do závoje, poznal Terezu!

Došla až k němu a poodhrnula roušku zakrývající jí tvář.

Kapitánovi se chtělo vykřiknout nebo oslovit ten stín, ale postava si položila prst na ústa, jako by dávala přísný pokyn, aby mlčel, a

zašeptala slabounkým hlasem – a Pierre Herbel pochopil, že to není hlas živé bytosti:

„Vrať se, Pierre, čekám tě, abych mohla zemřít…“

A jako by tím, že promluvila, ztratila onu kouzelnou moc, jež jí dovolovala kráčet po hladině moře, postava se pozvolna začala nořit do vln, nejdřív po kotníky, pak po kolena, po pás, po krk, až posléze zmizela ve vlnách i její hlava. Zjevení se ztratilo, ztišené vlny se znovu divoce vzduly, prudká sprška opět zmáčela Herbelovo na kost zkřehlé tělo – a všechno bylo jako dřív.

Když se Pierre Herbel později vyptával svých druhů v utrpení, tvrdili shodně, že nikdo z nich neviděl nic z toho, co se odehrálo – a co bylo zřejmě určeno pouze jeho očím. Zdálo se však, že zjevení vrátilo kapitánovi síly: byl pevně přesvědčen, že nezemře dřív, než uvidí Terezu – a podivná věc, čím víc se blížila loď, která ho vzala na palubu, ke břehům Francie, tím jasněji, tím přesněji, tím živěji vystupovalo před jeho vnitřním zrakem ono zjevení jeho milované ženy. Pak po osmadvaceti měsících stanul opět na půdě rodného Saint-Malo. Od prvního z přátel, který jel shodou okolností kolem na projížďku, si vypůjčil koně, skočil do sedla a štval zvíře jako šílený, hnán jedinou myšlenkou: domů, domů, domů! Konečně spatřit svou Terezu!

Byla v posteli, napůl ležela, napůl seděla a vzlykající Pétrus, který při ní stál v hlavě lože, byl přesvědčen, že jeho matka třeští v smrtelném zápase. Upírala oči už víc než hodinu směrem k saintmaloskému přístavu a bez ustání znova a znova vykřikovala: „Tvůj otec je blízko… tvůj otec je blízko… tvůj otec vystoupil z lodi… tvůj otec už sedá na koně… tvůj otec přijíždí… tvůj otec je zde!“

A vskutku, sotva umírající Tereza vyřkla tato slova, rozletěly se dveře a dovnitř vpadl nešťastný kapitán. Dvěma bytostem, které i smrt váhala od sebe oddělit, dvěma srdcím spjatým tím nejněžnějším citem už nebylo dopřáno si něco povědět – zbývalo jenom poslední objetí na rozloučenou. Bylo dlouhé, bylo bolestiplné, a když kapitán uvolnil svou náruč, klesla Tereza do lůžka již bez dechu.

Odešla na věčnost a její místo v srdci starého piráta cele zaujal Pétrus.

Neboť od této chvíle korzár Herbel se uzavřel na své venkovské usedlosti do samoty. Zůstal sám, jen se vzpomínkami na uplynulou

slávu, na svá dobrodružství, na radostné i trpké dny své minulosti. Nezbývalo mu z ní nic než Pétrus – a snad proto na něm mohl syn chtít, co chtěl, a všechno bez řečí a hned dostával. Ano, Pétrus se stal v pravém slova smyslu rozmazleným, Pétrusovi bylo přáno – nikdo po něm ani nežádal, aby skládal účty ze svých požadavků. Ostatně v letech 1834 až 1837 to nebylo ani nutné, tehdy začínal mít v Paříži jméno, práce se mu dařila a měl dost, aby nemusel od otce žádat ani krejcar. Ale pak se obzor mladého malíře začal rozšiřovat vášnivou láskou ke krásné aristokratické Regině de la Mothe-Houdan, hraběnce Rapptové, jeho potřeby se zdvojnásobily, ztrojnásobily a naopak nadšení k práci den ze dne ochabovalo. Nejdřív odřekl vyučovací hodiny, poněvadž se za ně začal stydět, pak ho začalo pokořovat vystavování obrazů u obchodníků s uměleckými předměty, protože si myslel, že zájemci se přece klidně mohou obtěžovat za ním. Příjmy klesaly, požadavky a výdaje se množily: musel mít kočár, tažné koně, jezdecké koně, lokaje v livreji, v ateliéru flanderský nábytek, české sklo, čínský porcelán. A tu si Pétrus vzpomněl na pramen, z něhož kdysi tak bohatě čerpal: na štědrou a vždy ve všem otevřenou otcovskou ruku.

V šesti měsících třikrát požádal o značnou, a pokaždé větší sumu: poprvé to byly dva tisíce franků; potom pět; potřetí už deset tisíc.

Vždycky dostal, co si přál.

Počtvrté se na otce obrátil už s výčitkami v srdci, červenaje se hanbou – ale nepřekonatelná milostná vášeň ho strhávala tak, že se nedokázal přemoci.

Tentokrát ovšem musel nějakou dobu čekat, neboť dříve, než přišel osobně odpovědět na synovu žádost, starý korzár se obrátil písemně na svého bratra generála.

A výsledkem byla lekce, kterou malíři, jak jsme viděli, udělil jeho voltairiánský strýček.

45.

Dva bratři

Kapitánu Pierru Herbelovi, někdejšímu Pirátu Christianovi, bylo v této době pětašedesát. Byl to muž menší postavy, širokoplecí, měl ruce jako ze železa, hranatou lebku a husté, kučeravé vlasy, dříve lehce naryšavělé, nyní už prokvetlé šedinami. Huňaté obočí, mnohem tmavší než vlasy, dodávalo jeho tváři výraz hrozivé tvrdosti, avšak jiskrné, nebesky modré oči a ústa s řadou bílých zubů současně prozrazovaly bezmeznou laskavost jeho povahy i dobré srdce. Herbel byl, pravda, člověk prudký, stačilo málo, aby vzplanul, ostatně jsme toho byli svědky na zámku v Tuileriích nebo při hádce s lokajem na schodišti u jeho syna; ale pod tou vznětlivostí a příkrostí se skrývala nejcitlivější, nejsoucitnější duše.

Byl prostě zvyklý lidem nařizovat, a to obvykle v situacích tak nebezpečných, že si ani nemohl dovolit jakoukoliv slabost: a zvyk dávat rozkazy, ta vůle jednat vyzařovala trvale z celé jeho osobnosti. A byť přišel o jmění i majetek, zachoval si i na svém venkovském sídle schopnost poroučet, jako kdyby ještě stále velel svým lodníkům na palubě *Krásné Terezy.* Poslouchali ho nejenom sedláčci za humny, ale i nejbohatší panstvo ze sousedství.

Evropský mír odsoudil obávaného korzára k tomu, že se užíral v neplodné zahálce, a poněvadž se nemohl chytit do křížku s lidmi, vyhlásil válku zvířatům. Vrhl se do své nové vášně s nenasytnou aktivitou. Proměnil se v náruživého milovníka lovu, a to ještě litoval, že nemůže honit slony, lvy, tygry, leopardy či nosorožce, nýbrž že se musí spokojit pro sebe nedůstojně s takovými chabými protivníky jako s vlky a kanci. Nicméně tři čtvrtiny roku trávil osamělý vdovec tím, že běhal po lesích a vřesovištích v okruhu deseti dvanácti mil kolem s puškou na rameni a s dvojicí honících psů. Někdy se neukázal doma v Plancoëtu celý týden nebo i čtrnáct dní, dávaje o sobě vědět čas od času jen tím, že příležitostně poslal do vesnice nejpotřebnějším rodinám vozík s ulovenou zvěřinou. Když už jim nemohl pomoci milodarem, přispíval jim na živobytí aspoň svou puškou. Jeho leclerka z dílny slavného puškaře stejného jména snad vůbec nevychladla; den co den bylo slyšet její práskání

hned tu, hned tam široko daleko po celém okrese a po celý boží rok. Dokonce i v období mezi únorem a zářím, kdy zpravidla i nejvášnivější milovník honby věší svou zbraň na hřebík! Ale protože hajní, myslivci a četníci věděli, komu slouží kapitánovy úlovky, přivírali oči, a když náhodou zaslechli výstřel z jeho leclerky, klidili se horempádem někam na opačný konec revíru. To už muselo být, aby se strážci pořádku odhodlali k vyšetřování, to už věru musely práskat výstřely přímo pod fousy nejen zvěřině, ale i pánům majitelům revírů.

Ačkoliv soudci v dobách restaurace bývali na lesní i polní pych přísní, nad přestupky někdejšího korzára vynášeli ty nejmírnější rozsudky. Herbel zaplatil na pokutách za rok nějakých sto franků, ale na zvěřině rozdal potřebným jistě za víc než dva tisíce; a to ještě měl živobytí z úlovků i on sám a plné košíky putovaly i do Paříže za Pétrusem, který se o ně dělil se svými přáteli – malíři loveckých zátiší. Všechno to vlastně dokazovalo, že pytláctví, tak jako ctnost, nakonec vždycky dojde odměny!

Ostatně Herbel zůstával stále pravým dítětem moře, nezajímal se o to, co se děje ve městě, nestaral se o veřejné záležitosti, žil v odloučení jako námořník ztracený a osamocený uprostřed oceánu. Ale ono velkolepé přírodní divadlo, jež má každý námořník dennodenně před očima, ona samozřejmost, s jakou nasazuje každým okamžikem svůj život, ona vyrovnanost, s jakou přijímá ortel smrti – prostě život na moři a pak život lovce ho odnaučily styku s lidmi; byť měl – s výjimkou Angličanů, které pokládal z neznámých důvodů za své přirozené nepřátele – pro své bližní jistou nevinnou náklonnost. Jedinou hlubokou ranou v tom srdci jako ze žuly i jako ze zlata zároveň byla bolest nad ztrátou jeho ubohé oddané Terezy, překrásné bytosti s nejněžnější duší a tichým porozuměním.

A vzpomínka na ni vytanula v mysli starého korzára i ve chvíli, kdy stanul v ateliéru svého syna a kdy ho tiskl se slzami v očích ke své hrudi. Však to také vyjádřil okamžitě i nahlas.

„Celá Tereza, celá Tereza, bratře! Jako by ses díval na její obrázek," řekl, když si se svým voltairiánským sourozencem podával ruku.

„To je možné, ale měl by sis, ty stará pirátská kůže, připomenout, že jsem jeho paní matku nikdy neměl příležitost poznat!"

„Pravda, pravda," povzdechl korzár Herbel a hlas mu zjihl jako

vždycky, když přišla řeč na jeho milovanou Terezu. „Zemřela ve třiadvacátém roce, a to jsme se my dva ještě nesmířili…“

„Ach tak… tím chceš říct, že teď jsme se už smířili?“

„Řekl bych, že když se dva bratři po třiatřiceti letech odloučení obejmou, jako jsme se objali…“

„…tak to vůbec nic neznamená, člověče Pierre! Ty si vážně představuješ, že se smířím s takovým banditou, jako jsi ty? Podám ruku, dobře, obejmu bratra, budiž, ale tady uvnitř si myslím pořád totéž: neodpouštím ti, ty piráte, ty korzáre jeden…“

Kapitán se na bratra zadíval s úsměvem, protože dobře věděl, že v hloubi srdce k němu generál pociťuje upřímné přátelství, a čekal, až skončí se svým hudrováním.

„No vidíš, to já ti dokonce odpouštím, že jsi byl v cizích službách proti Francii!“

„To je dobré!“ vykřikl generál. „Jako kdyby Francie byla občanka republika nebo pan Bonaparte! Byl jsem proti roku 93 a proti roku 1805, slyšíš, ty pytláku, a ne proti Francii!“

„Vždycky jsem myslil, že to je totéž,“ odpověděl kapitán.

„A protože otec si vždycky myslel a bude myslet totéž a protože strýček si vždycky myslel a bude myslet pravý opak, bude nejlíp, když načneme z jiného soudku,“ vložil se do věci Pétrus.

„Správně!“ řekl generál. „Zeptejme se například: Jak dlouho se budeme těšit z tvé návštěvy, bratře?“

„Docela krátkou dobu, milý Courtenayi,“ řekl Pierre Herbel, jenž se sice vzdal svého šlechtického jména, ale bratra jako nejstaršího člena rodiny jím nepřestával titulovat. „Ještě dnes chci odjet, děti!“

„Cože?“ podivil se generál.

Pétrus nemohl ani uvěřit svému sluchu a vykřikl: „Jak to, že ještě dnes, otče?!“

„Ty ses úplně zbláznil, starý piráte! Sotva se objeví, chce zase zmizet!“

„Potřebuji si jenom promluvit s Pétrusem. Potom mám řízení v Ille-et-Vilaine.“

„Určitě v tom je zase nějaká pytlačina.“

„Vůbec ne, bratříčku, ale starý přítel, který už, chudák, mele z posledního. Kdybych se s ním nepřišel rozloučit, těžko by se mu zavíraly oči.“

„Ten se ti taky zjevil jako Tereza?“ popíchl generál bratra.

„Strýčku!“ zvolal Pétrus.

„Já vím, můj bratříček je pirát, ale věří na pánaboha a na strašidla! Jenom musíš doufat, mořský vlku, že tě Nejvyšší neviděl při těch tvých loupežnických podnicích, jinak by ti nepomohli ani všichni svatí!“

„O důvod víc, abych si pospíšil za svým ubohým přítelem Surcoufem!“

„Surcouf se chystá na onen svět?“ ustrnul upřímně generál.

„Bohužel je to tak,“ řekl Pierre Herbel.

„Namouvěru, byl to bandita, aspoň byl ale hrdý!“

A protože kapitán s hlubokým povzdechnutím potřásl jen mlčky hlavou, vybuchl:

„Co si mě tak prohlížíš, bratříčku? Nemám rád, když lidi neřeknou, co si myslí! Smím například vědět, co ti teď táhne hlavou?“

„Ale jistě. Říkám si, jestli to bude všecko, co můj bratr o mně poví, až si přijde ta s kosou pro mě. Byl to bandita, ale byl aspoň hrdý!“

„Otče! Tatínku můj!“ zasténal Pétrus a otočil se na generála: „Strýčku, před chvílí jste mi vyčinil, a měl jste pravdu. Ale kdybych teď já vám začal číst levity, myslíte, že bych nebyl v právu? Řekněte!“

Generál potlačil lehké zakašlání, které vždycky bylo známkou, že se dostal do úzkých a neví, jak odpovědět.

„No dobře, ale kdo byl ten tvůj Surcouf! Já vím, šikovný a statečný chlap, něco jako Jean Bart! Jenže mu chybělo jedno: aby sloužil jiné věci!“

„Sloužil věci lidu a věci Francie, můj milý bratře,“ vykřikl Pierre Herbel.

„Věci lidu, věci Francie! Tihle zatracení sansculotti si myslí, že všechno vysvětlili, když řeknou tahle dvě slova! Zeptej se svého syna, pana aristokrata Pétruse s jeho olivrejovanými sluhy a s erby na kočárech, jestli ve Francii nejsou ještě jiné věci než ten tvůj lid!“

Kapitán se ohlédl po Pétrusovi. Ten zrudl až po uši, ale neodpověděl jediným slůvkem.

„Mám jenom jedno dítě, Courtenayi, chápej,“ řekl starý námořník, „a je to celá jeho matka…“

To byla jedna z těch odpovědí, na něž generál už nedovedl nalézt žádnou námitku. Rozkašlal se tedy jako obvykle a mezi pochrchláváním ze sebe vypravil:

„Ale já jsem chtěl jenom vědět, jestli ten tvůj Surcouf je na tom tak špatně, že bys ani nemohl přijít s Pétrusem ke mně na večeři?“

„Je na tom moc špatně,“ řekl smutným hlasem kapitán.

„To je něco jiného,“ přikývl generál a zvedl se ze židle. „Nechám vás teď spolu o samotě, já vždycky říkám, že špinavé prádlo se má prát doma! Jestli si to rozmyslíš a zůstaneš, jsi na večeři u mne vítán, kdybychom se neviděli, tak šťastnou cestu!“

„Bojím se, že už se neuvidíme,“ řekl Pierre Herbel.

„Co se dá dělat! Tak mě aspoň obejmi, ty starý darebo!“

Rozevřel náruč a kapitán se do ní vrhl – i nyní pociťoval ke svému bratru stále sourozeneckou něhu a zároveň úctu mladšího ke staršímu. Avšak generál, snad aby se vyhnul dojímavým projevům sympatií, které ani v nejmenším neměl rád, se prudce vyvinul z bratrského objetí a ještě jednou důrazně připomenul Pétrusovi:

„My dva se dnes večer uvidíme u večeře v každém případě, milý pane synovče!“

A otočil se, vyběhl ven na schodiště a pustil se dolů svižně jako dvacetiletý mladík.

„Zatracený chlapík,“ bručel si cestou, „já se s ním nemůžu setkat, aby mi při tom neukápla slzička!“

46.

Otec a syn

Za generálem se zavřely dveře a Pierre Herbel a Pétrus se posadili vedle sebe na pohovku. Kapitán jako by pod dojmem bratrovy poznámky bloudil očima po nádherném ateliéru, po gobelínech, po starých renesančních truhlicích, po řeckých pistolích se stříbrným zdobením, po arabských ručnicích vykládaných korály, po dýkách ve zlacených pochvách, po starých stříbrných flanderských příborech i po sklenicích a pohárech z českého skla. Nic z toho neušlo Herbelovu pohledu, jakkoliv jen zběžnému, a ačkoliv Pétrus, zahanbený tím přepychem tak nesmírně kontrastujícím s holými stěnami plancoëtské usedlosti,

rozpačitě klopil oči, z kapitánovy tváře se neztrácel radostný, jasný úsměv.

„Tak copak mi ještě, mé dítě, povíš," řekl stárnoucí mořský vlk vlídně, ale přece jen mírně vyčítavým tónem.

„Otče, odpusťte mi, prosím," řekl Pétrus. „Tolik mne mrzí, že jsem vás vlastně odvedl od lůžka vašeho umírajícího přítele. Mohl jsem počkat…"

„O to nejde, chlapče, vzpomeň si, co jsi mi psal v dopise!"

„Ano, otče, omlouvám se. Psal jsem, že potřebuji peníze…, ale nenapsal jsem přece: Nechte všeho a přivezte mi je sám… To jsem si nepřál!"

„To sis nepřál?!"

„Ne, otče, tak to nemyslím, já jsem strašně rád, že jste tady a že vás vidím," zvolal rychle Pétrus, vzal otce kolem ramen a přitiskl ho k sobě.

„Ale moje přítomnost tady je tak jako tak nutná. Musím si s tebou vážně promluvit," řekl starý muž s hrdlem staženým, jak ho syn svíral v náručí.

„Ano, otče, rozumím vám," řekl Pétrus. „Přišel jste mi říci, že mou prosbu nemůžete splnit. Prosím, nemluvme už o tom, byl jsem blázen a šlápl jsem prostě vedle… Strýček mne už na to přivedl, než jste přišel, a když tu teď jsme spolu, je mi to ještě jasnější."

Kapitán potřásl hlavou s vlídným, otcovským úsměvem.

„Ne, ty mi nerozumíš," řekl, sáhl do kapsy, vyňal náprsní tašku a položil ji na stůl: „Tady je tvých třicet tisíc franků."

Pétruse nevýslovná otcova dobrota přímo zdrtila.

„Ne, otče, to ne! Nikdy!" vykřikl.

„Proč!"

„Protože jsem si všechno rozmyslel! Vždyť už šest měsíců zneužívám vaší laskavosti! Celou tu dobu děláte víc, než můžete, a já vás celou tu dobu soustavně ničím!"

„Tak ty mě ničíš, hochu?… No, to není ani tak těžké… Ale ty mě neničíš, můj milý Pétrusi! To já tebe… jsem už zničil!"

„Tatínku!"

„Je to tak!" povzdechl si zhluboka kapitán Herbel. „Nahromadil jsem pro tebe královské jmění… vlastně se to jmění nahromadilo samo od sebe, já jsem nikdy neměl představu, co to jsou peníze… Ale jak víš, náš majetek se potom rozpadl. Ovšem uznej, Pétrusi, že i

když jsme přišli na mizinu, nikdy jsem neškudlil, jakmile šlo o tvou budoucnost…“

„Ani tehdy, když šlo o mé vrtochy, otče,“ vpadl mu do řeči Pétrus.

„Co chceš, přál jsem si, abys byl šťastný, chlapče! Co bych odpověděl tvé drahé matce, kdyby se mě přišla zeptat: A co náš syn?“

Pétrus klesl otci ke kolenům, sevřel je a usedavě se rozvzlykal.

„Ale, ale, ale… jestli se mi tu rozpláčeš, nebudu ti už schopen říct ani slovo!“ řekl kapitán Herbel. „Konečně… proč bych ti to nepověděl třeba až příště…“

„Ne, otče, to ne, řekněte mi, co máte na srdci, hned dnes,“ zaprosil Pétrus.

„Podívej se, synku,“ řekl kapitán a povstal, aby se uvolnil ze synova objetí, „tady jsou ty peníze, co potřebuješ, a já půjdu. Omluvíš mne u bratra, viď? Řekneš mu, že jsem musel odjet stejným dostavníkem, který mě přivezl.“

„Ale ten jede až večer v sedm, otče. Máte ještě dobře tři čtyři hodiny čas!“

„Myslíš?“ řekl kapitán a mechanicky sáhl do kapsičky a vyňal stříbrné hodinky s řetízkem, které patřívaly kdysi jeho otci.

„Och, moje milé hodinky,“ zašeptal Pétrus a utkvěl na nich dojatým pohledem. Kolikrát jen jako malý naslouchal s naivním údivem jejich drobnému tikání! Zastyděl se za svůj zlatý řetěz na krku i za hodinky s brilianty, které na něm visely.

„Chtěl bys je?“ neporozuměl kapitán Herbel.

„Takové vzácné hodinky? Cožpak si je zasloužím?“ řekl Pétrus. „Ty odměřovaly čas vašich vítězství a bojů, počítaly údery vašeho srdce ve chvílích nebezpečí i v dobách pokoje…“

„…a můžeš dodat: i v době dvou největších mezníků mého života: když ses narodil a když zemřela tvá matka!“

„A také toho třetího mezníku, otče. Odměří čas mého pokání!“

„Jakého pokání?“

„Pokání za to, že jsem na vás mámil tolik peněz! Jaké nesmírné oběti jste asi musel přinést!“

„Prodal jsem naši starou usedlost… Však byla pro mne samotného příliš velká. Kdyby matka zůstala naživu, nebo kdybys byl ty zůstal se mnou, bylo by to jiné.“

„Matčin stateček jste tedy prodal…,“ řekl stísněným hlasem Pétrus. „Naše společné dědictví…“

„Já jsem svou půlku rozházel už dávno, jako blázen. Tvůj podíl na usedlosti, Pétrusi, jsem teď prodal za pětadvacet tisíc…“

„Ale má přece cenu aspoň padesát tisíc franků.“

„To ano,“ připustil kapitán, „jenže už předtím jsem si na ni vypůjčil pětadvacet tisíc…, abych ti mohl poslat peníze.“

Pétrus ukryl hlavu do dlaní.

„Ale proč jsem za tebou přišel, synu. Abych se zeptal, jestli bys mi mohl nechat zbývajících patnáct tisíc?“

„Pokračujte otče,“ vypravil ze sebe Pétrus a zvedl hlavu.

„Víš, chlapče,“ řekl pomalu starý námořní vlk, „chtěl bych si teď koupit někde v horách menší chalupu. Stal se ze mne na stará kolena vášnivý lovec a už nemohu být bez své pušky a bez svého psa… Nejradši bych lovil od rána do večera… škoda že tě to nebaví, mohl bys někdy za mnou přijet, vyšli bychom si na lov spolu.“

„Já přijedu, otče, já přijedu, slibuju to!“

„Víš, nejde jen o to, že člověk má z lovení radost. Já také tou svou puškou živím hezkých pár lidí v kraji.“

„Otče, vy jste nesmírně dobrý člověk,“ zvolal Pétrus.

„Ale prosím tě! Vždyť já od tebe také budu něco potřebovat! Je mi sedmapadesát, mám dosud pevnou ruku, nohy mi slouží, vidím jako rys, ale co je to platné, už to se mnou jde pomalu z kopečka dolů. Jednoho krásného dne před sebou uvidíš dobráckého stařík, který ti řekne, Pétrusi, nejsem už na nic, nemáš někde v domě koutek pro starého otce? Žil vlastně vždycky daleko od toho, co měl rád, ale umřít by tak nechtěl.“

„Otče, musím vědět, komu jste prodal naše hospodářství!“ vzchopil se Pétrus.

„To mi pan notář Peyrat neřekl. Já jsem se staral hlavně o to, abych dostal franky pro tebe. Sebral jsem je, a teď mě tu máš…“

Na dveře ateliéru kdosi zaklepal a dovnitř vsunul hlavu rozpačitý Pétrusův sluha.

„Ke všem čertům, pro nikoho nejsem doma, co sem lezeš!“ křikl zlostně Pétrus.

„To je spěšný dopis pro pana vikomta Herbela de Courtenay,“ omlouval se sloužící.

Pétrus mu list vytrhl, hodil jej na stůl, ale vtom si všiml, že je na obálce razítko ze Saint-Malo. Roztrhl ji, podíval se na dopis a okamžitě začal číst.

Pane vikomte, váš otec, který si u mne postupně vypůjčil sumu 25 000 franků, za mnou před třemi dny přišel, aby mi nabídl k prodeji své hospodářství zatížené hypotékou v téže výši, tedy 25 000 franky.

Sdělil mi, že těch 25 000 franků je určeno – stejně jako předcházející suma – Vám.

Promiňte prosím, pane vikomte, ale napadlo mne v té souvislosti, že pravděpodobně nevíte, jaké oběti Vám přináší Váš otec a ani že ho tato poslední oběť přivádí zcela na mizinu. Jako starý rodinný notář a otcův přítel již po dobu třiceti let jsem považoval za věc cti podniknout dvě opatření. Předně: poskytnout otci žádanou sumu, aniž bych zatím uskutečnil prodej řečeného majetku, a za druhé: uvědomit Vás o naprostém hospodářském úpadku Vašeho otce v přesvědčení, že pravý stav věci vám není znám a že ve chvíli, kdy se s ním seznámíte, vynaložíte všechno úsilí na to, abyste jej pomohl napravit.

Ponecháte-li si zmíněných 25 000 franků, bude ovšem nutno prodej usedlosti uskutečnit. Jestliže však tuto sumu naléhavě nepotřebujete a jestliže ji budete moci během týdne vrátit do mých vlastních rukou, Váš otec nadále zůstane majitelem plancoëtské usedlosti a Vy ho ušetříte, domnívám se, toho nejhlubšího zármutku.

Nevím, jak tento můj návrh posoudíte, ale věřím, pane vikomte, že v něm budete spatřovat žádost čestného člověka a skutečného přítele.

Přijměte… atakdále

Peyrat,
notář v Saint-Malo.

Několik sekund Pétrus bez dechu upřeně zíral na notářův podpis plný kudrlinek a potom (něčeho takového by se ctihodný pan notář asi sotva nadál) přitiskl dopis ke rtům.

„Tatínku," řekl rozvážně, „dnes večer pojedu s vámi do Saint-Malo."

„Do Saint-Malo? Co tam budeš dělat?" vykřikl radostně, ale současně jaksi znepokojeně kapitán.

„Nic! Doprovodím vás!" odpověděl téměř vesele Pétrus. „Myslel jsem, že zůstanete na několik dní u mne, ale když vidím, že to nejde…, strávím nějaký ten den já u vás."

Toho večera napsal Pétrus dva dopisy, jeden Regině de la Mothe-Houdan a druhý Salvatorovi, ale místo ke generálovi, jehož kousavých poznámek a narážek chtěl otce ušetřit, zavedl kapitána do

malé, útulné restaurace na večeři ve dvou. Potom spolu s ním nastoupil do dostavníku na Saint-Malo a opustil Paříž s pevným úmyslem uskutečnit do puntíku, co si v duchu předsevzal.

47.

Stesk srdce, chudoba a píseň štěstí

Ptáte se, k čemu se Pétrus tak pevně rozhodl?

Možná že nám to napovědí ony dva listy, které napsal večer před odjezdem do Saint-Malo. Zde je první, adresovaný na známou adresu na bulváru des Invalides:

Milovaná Regino, odpusťte, že opouštím na několik dní Paříž, aniž jsem za Vámi zašel, aniž jsem se rozloučil, aniž jsem Vám o tom něco napsal nebo řekl. Neočekávaná událost mne přinutila odjet do Saint-Malo, ale nemusíte se pro to nijak znepokojovat, ujišťuji Vás.

Ta neočekávaná událost je vlastně striktně obchodní záležitostí týkající se otce, člověka, kterého mám – odpustíte mi takové rouhání? – hned po Vás nejraději.

Pociťujete-li lakovou potřebu vyznat mi svou náklonnost, jako já pociťuji potřebu uslyšet Vaše vyznání, a chcete-li mi pomoci snést odloučení od Vaší milované bytosti, napište mi poste restante do Saint-Malo. Pošlete mi jeden z těch dopisů, do nichž tak krásně umíte vkládat část své duše! Čekám jej zítra nebo nejpozději pozítří! Nehodlám se tu zdržet déle, než to bude nevyhnutelně nutné, za týden chci být zpátky v Paříži!

Zařiďte prosím, abych od Vás měl doma zprávu, jakmile se vrátím! Tolik Vás budu potřebovat, přísahám Vám!

Na shledanou, má drahá, milovaná Regino! Odjíždím, ale moje duše, mé srdce, mé myšlenky, všechno, čím hoří moje láska, zůstává s Vámi.

Pétrus

Druhý dopis byl určen Salvatorovi:

Milý příteli, snažně Vás prosím, udělejte to, oč Vás žádám, s takovou slepou oddaností, jako by šlo o poslední vůli Vašeho umírajícího otce.

Až dostanete tento dopis, spojte se s dražebním odhadcem a zajděte za mnou. Dejte pořídit soupis mých koní, kočárů, obrazů, nábytku, koberců, jedním slovem veškerého jmění, až na věci bezpodmínečně nutné ke zcela skromnému živobytí. Každou položku ze soupisu dejte odhadnout a potom uveřejněte v novinách – Jean Robert Vám v tom jistě pomůže – zprávu o odprodeji mých movitostí. Datum aukce stanovte na 16. tohoto měsíce, aby zájemci měli dost času si věci na místě prohlédnout. Vynasnažte se, aby dražební odhadce měl zkušenosti v obchodě s uměleckými předměty. Potřeboval bych z odprodeje získat třicet pět až čtyřicet tisíc franků.

Ze srdce Váš

Pétrus

P. S. Vyplaťte také mého sluhu Jeana a propusťte ho ze služby.

Pétrus věděl, že na Salvatora se může spolehnout. Když se po šesti dnech vrátil, našel na dveřích domu, kde bydlel, nejen oznámení o aukci, ale též hotové procesí zvědavých zájemců, pobíhajících po schodišti nahoru a dolů.

Ten pohled mu sevřel srdce.

Neměl ani dost odvahy, aby zašel do svého ateliéru. Vedlejším vchodem z úzké chodbičky proklouzl do svého pokojíku, zavřel se tam a zůstal sedět jako zkamenělý s hlavou v dlaních. Byl hrdý na své rozhodnutí, ale stálo ho krutý vnitřní boj. Vyřídit věc v Saint-Malo nebylo tak těžké. Stačilo zajít k notáři Peyratovi a zrušit prodej plancoëtské usedlosti, toho posledního zlomku někdejšího kapitánova bohatství. Potom však následoval návrat do Paříže a druhá, nejobtížnější a nejbolestnější část rozhodnutí: bylo nutné se rozloučit s koňmi, s kočáry, s obrazy, s flanderskými truhlicemi, s koberci, s japonským a čínským porcelánem, se vzácnými zbraněmi, bylo třeba zaplatit dluhy a… a pustit se znovu do práce jako školák! A kdo by dokázal s úsměvem a bez stínu zármutku v srdci opustit pohodlný přepych, dát vale příjemným výsadám a ze dne na den se spokojit jen s životem mezi čtyřmi holými stěnami?

A přece chudoba sama Pétruse nikdy nijak neděsila. Měl v sobě vrozenou střídmost, byl vlastně nenáročný, jistě by byl vystačil i s pouhými pěti franky denně. Kdyby nebylo Reginy, nikdy by se nebyl honil za bohatstvím. Copak se necítil dost bohatý už tím, co měl: svým talentem, svým mládím, svou láskou?

Bohužel byla to právě jeho láska, duše jeho duše, pro kterou tak těžce snášel svou chudobu. Žena, která by byla ochotna udělat cokoliv, aby se zalíbila, a která by byla neváhala obětovat svou pověst a jako Julie vtisknout pod balkónem svému Romeovi tajný noční polibek, ale která se nedokázala ve svém cítění aristokratky někdy přemoci ani natolik, aby přijala ruku v nenáležité rukavičce. A potom – broďte se pěšky blátem a prachem za kočárem, v němž sedí vaše milovaná! A trhejte podrážky na cestičkách v Lesíku, kudy jste se ještě včera projížděli na nádherném koni z nejznamenitějšího chovu! Chudoba vtiskuje člověku do tváře smutek a každý mrzákův rys má pečeť jeho denních starostí i bezesných nocí. V očích filozofa je to arci směšné, avšak pomyšlení, že napříště nebude moci přijet ve svém lehkém dvoukolovém kočárku na Reginin večírek, že ji už nebude den co den potkávat na koni někde na velkém bulváru nebo ve

stromořadí v Lesíku, to pomyšlení vzdor všem filozofům na zeměkouli naplňovalo Pétrusovo srdce přehlubokým pocitem smutku. Ale filozofové ovšem nerozumějí lásce, a když se zamilují, přestávají být filozofy.

A jak se má tvářit v salónech na předměstí Saint-Germain, kde ho přijímali ne proto, že by si vážili jeho malířského nadání, ale protože byl urozeného původu? Saintgermainská společnost odpouští šlechtici jeho umělecké nadání jen tehdy, když se jím nemusí živit.

Jistě, Pétrus mohl vídat Reginu i jinde než na bulvárech nebo v Lesíku; například u ní doma. Ale tahle setkání byla vlastně jen záminkou a nemohla být příliš častá, a ostatně ji při nich zřídkakdy zastihoval samotnou. Jednou u ní byl pan de la Mothe-Houdan, jindy markýza de la Tournelle, téměř vždycky malá sestřička Abeille; a pan Rappt se při každém setkání tvářil, jako by svým pohledem říkal: „Já vím, že jste můj smrtelný nepřítel. Já vím, že milujete mou ženu. Ale já si na vás na oba dávám pozor!“

Šest měsíců se Pétrus těšil ze všech radostí přepychu, ze všech výsad zámožných lidí, ze všeho blaha bohatství… a teď se jich musil zříci!

Ach, jaké to bylo kormutlivé postavení!

Ovšem je pravda, že Regina je neobyčejná žena, napadlo při těch neutěšených myšlenkách Pétruse a bylo mu pojednou jako cestovateli, jenž v neznámé krajině, k smrti unaven, zaléván ledovým potem, zahlédl jakési světlo či zaslechl jakýsi zvuk probouzející aspoň špetku naděje.

Ano, Regina není obyčejná žena, opakoval si sám pro sebe a byl si jist, že právě zahlédl zářící spásný paprsek v temnotě, která ho obklopovala. Jen co se s ní sejdu, všechno jí povím, všechno o své hloupé marnivosti, o svém vylhaném bohatství! Dost už té falešné pýchy! Napříště ať planu už jen jedinou ctižádostí, ať stojím o jedinou svatozář: ať pro Reginu žiju dílem, které pro ni vytvořím a které jí položím k nohám! Ne, ne, ona není obyčejná žena… ona pochopí… a možná… *možná,* že mne za mé rozhodnutí bude milovat ještě silněji než dřív.

Pétrus se bleskurychle rozhodl. Shodil ze sebe cestovní šaty, spěšně si oblékl elegantní vycházkový oděv, a aniž nahlédl do ateliéru, odkud slyšel hlasy návštěvníků, seběhl po schodišti bystře jako ptáček. U dveří odevzdal klíč správci domu a ten mu podal

několik obálek s poštou. Pétrus si je zběžně prohlédl a všechny odložil, až na jeden malý lísteček s drobně napsanou adresou a celý navoněný. Vtiskl na obálku lehký polibek a zastrčil ji do kapsy.

Regina mu napsala!

Mladí lidé si posílali dopisy často, někdy dokonce denně, Pétrus na adresu Regininy komorné Nanon, Regina Pétrusovi do vlastních rukou, ale to jen tehdy, byl-li doma, aby špatně doručený nebo dokonce odcizený list neohrozil štěstí jednoho ani druhého. Mladý malíř pečlivě schovával všechnu korespondenci do malé příruční nedobytné pokladničky s krásným železným kováním (klíček od ní nosil na zlatém řetízku na krku) a tu ještě pro jistotu vkládal do truhlice, kterou samozřejmě do aukce nenabídl. Prodat ji by pokládal přímo za svatokrádež.

S drahým psaníčkem v kapse se Pétrus rozběhl ulicí Notre-Dame-des-Champs a potom ulicí de Chevreuse tempem ostříleného závodníka a zastavil se teprve několik kroků před železnou mříží brány paláce maršála de la Mothe-Houdan. Přesvědčil se, že bulvár je téměř liduprázdný a že si ho nikdo nevšiml, a potom se odvážil až blízko k mříži a upřel pozorný pohled na průčelí paláce. Slunce se opíralo do oken, ve všech byly stažené žaluzie, ale Pétrus si byl jist, že dřív než slunce zapadne, některá z nich se poodhrne a on spatří alespoň na okamžik svou milou Reginu, jejíž běloučkou tvář neviděl už celou věčnost. Příval úvah ho celého zavalil jako příboj. Co asi nyní Regina dělá? Je vůbec u sebe? Myslí na něho právě teď, právě ve chvíli, kdy je jí tak nablízku? Dá mu o sobě vědět oním signálem na dálku, který milenci vynalezli dávno předtím, než vlády začaly používat telegrafu? Neobjeví se v okně cípek šály, nevypadne škvírkou mezi žaluziemi vějíř nebo kapesníček – nebo dokonce květina?

Kéž by to byla ona, neboť když se objevil v oknech květ, byl Pétrus nejšťastnějším člověkem na světě. Vždyť mu tím vzkazovala: Přijď za mnou, milý Pétrusi, doufám, že budeme mít několik chvil sami pro sebe!

Teď tu Pétrus stál, opřen ve stínu o kmen stromu, zádumčivým pohledem pozoroval průčelí paláce a hroužil se do svého nyvého snění, do svých okouzlujících vidin. Ubíhaly sekundy, minuty, ba vlastně už hodiny, ale Regina o sobě nedávala vědět. Nepřišel snad pozdě, nepropásl ji? Žaluzie v oknech se ani nepohnuly, nicméně jeho duše jako by se stále vznášela na andělských křídlech. V jeho

představách se Regina smála, naslouchala jeho vyznáním, něžně ho oslovovala, hladila mu svou jemnou, bílou rukou vlasy, dívala se na něj svýma krásnýma jiskrnýma očima a naslouchala pozorně všemu, co jí říkal o otci, o jeho nesmírné obětavosti, o jejich usedlosti v Plancoëtu i o tom, k čemu se rozhodl. A zdálo se mu, že Regina sleduje jeho myšlenky s hlubokým porozuměním, že se v jejích očích objevují slzy a že mu plačíc říká: „Můj milý Pétrusi, ty musíš pracovat, ty musíš malovat, protože z tebe bude génius. Napříště mne bude zajímat ruka držící štětec, a ne ruka s navlečenou rukavičkou podle poslední módy! Slibuji ti to a prosím tě, abys nemyslel na nic než na svou práci! Nepotkám-li tě už v Lesíku na tvém arabském koni s černou hřívou a gazelíma očima i nohama, jako stvořeném pro dostihy, řeknu si: Můj van Dyck pracuje, připravuje žeň svého slavného díla, chystá svou výstavu! Pracuj, milý Pétrusi, staň se velikánem!“

Uprostřed toho snění zaslechl mladý malíř hrkot kočáru, blížícího se směrem od Invalidů. Regina se vracela domů společně s maršálem de la Mothe-Houdan a s markýzou de la Tournelle.

Pétrus povystoupil ze stínu stromu tak, aby ho mohla zahlédnout, až jej budou míjet, jen Regina.

Přejeli.

Zaslechl ještě, jak zaskřípala železná mříž, jak obrovský klíč zarachotil v zámku brány.

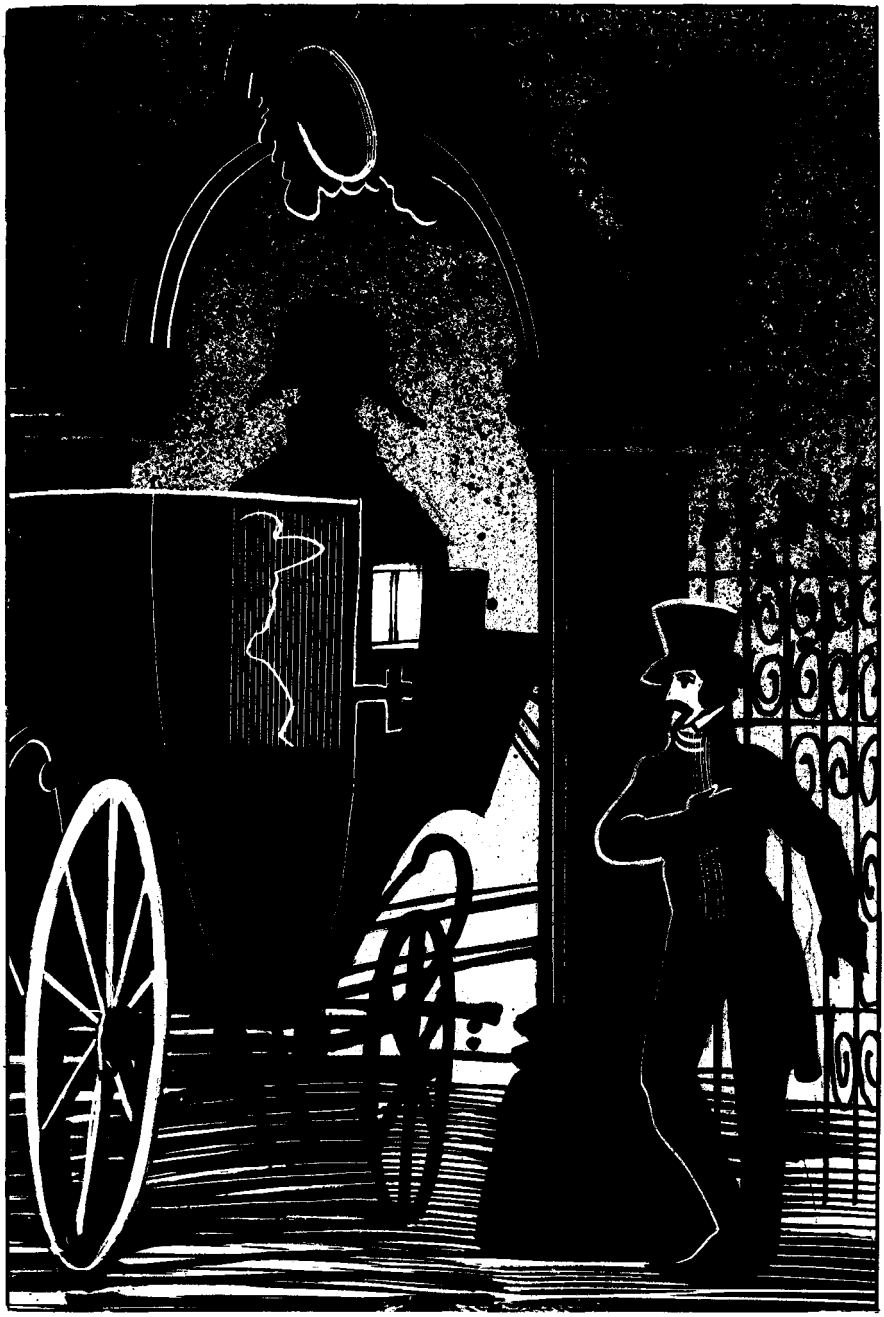
Teprve potom se odvážil se obrátit.

Kočár už vjížděl dovnitř.

Na věži u Invalidů odbíjelo půl šesté.

Řekl si, že Regina se jistě objeví co nejdříve u okna za žaluzií. Kolik času k tomu může potřebovat? Musí si najít záminku, bude to jistě trvat několik minut…, jestli ho v tom polostínu vůbec zahlédla.

U Invalidů odbíjely hodiny tři čtvrti. Ve chvějícím se vzduchu ještě doznívaly poslední údery, když se žaluzie v okně nadzdvihla a za ní se objevila plavovlasá hlavička malé Abeille. A za dětskou hlavou se – jako obvykle – ukázala sličná tvář mladé ženy, jejíž výraz jako by říkal: „Vyhlížíš mě už dlouho? Omlouvám se, nemohu za to, já jsem na tebe chtěla čekat, protože jsem věděla, že přijdeš, ale odvezli mne odtud! Opravdu jsem dřív nemohla přijít. Ale teď už jsem tady, milý, buď klidný, vynahradím ti tvé čekání! Mám pro tebe překvapení…“

Regina se usmála, vyprostila z plavých Abeilliných vlasů růži, pozvedla ji ke rtům, a pak ji pustila dolů z okna, a posílajíc s ní po větru políbení, rychle zatáhla žaluzii.

A šťastný Pétrus vyrazil výkřik radosti.

Uvidí Reginu dnes v noci?

48.

Mládí – jaro života

Bylo už kolem deváté večer, když se Pétrus, jenž se mezitím zastavil na večeři u svého strýce, vrátil do ulice Notre-Dame-des-Champs. Ještě než vstoupil do domu, povšiml si, že nahoře v ateliéru, který bude za pět dní pustý a prázdný, svítí světlo.

„Jean Robert anebo Ludovic," zašeptal si míjeje okénko správce domu.

Nemýlil se. Sotva překročil práh, vrhl se mu s rozevřenou náručí vstříc Jean Robert.

„Úspěch, milý Pétrusi, obrovský úspěch! Byli u vytržení, byli nadšeni!" volal mladý básník rozjařeně.

„Říkáš úspěch? To se podívejme," zasmál se Pétrus. „Tak mi o tom pověz něco víc… každému úspěchu chci zatleskat, každé nadšení chci sdílet! Oč jde?"

„Ale Pétrusi! Mluvím o své hře! Zapomněl jsi, že dnes dopoledne jsem ji měl číst hercům Divadla Port-Saint-Martin?"

„To jsem vůbec nezapomněl, protože jsem to ani nevěděl. Ale hlavně, že jsi měl úspěch."

„Nevídaný, kamaráde! Byli z toho prostě vedle! Po druhém dějství mi přišel blahopřát Dante, po třetím mě objala Beatrice, bude ji hrát Dorvalová, a když jsem skončil, herci, ředitel, režisér, nápověda, prostě všichni se ke mně nahrnuli, padli mi kolem krku a gratulovali mi…"

„Výborně, milý příteli! Já ti taky gratuluju…, ačkoliv tvůj úspěch mě nepřekvapuje. Víš, že jsme ti ho předpovídali. Já i Ludovic," řekl Pétrus a zhluboka si povzdechl.

„Ale co to je s tebou!“ zarazil se Jean Robert. „Vracíš se nám ze Saint-Malo nějaký smutný! Teď zas já říkám: pověz mi o tom něco víc!“

„A já zase odpovím jako ty: Zapomněl jsi, co se tu chystá?“

„Co?“

„Loučení, příteli! Když si prohlížím ty truhlice, nábytek, gobelíny, lenošky a vůbec všechny ty krámy, tak se ti musím přiznat, že mi dochází odvaha. A dokonce mi srdce krvácí nad tím, že se s nimi loučím.“

„Počkej! Ty se těch věcí zbavuješ úplně? Odjíždíš někam z Paříže…?“

„Copak ti Salvator nic neřekl?“

„Ani slovo.“

„Tak mluvme radši o tvém divadle.“

„Ale vůbec ne, ke všem čertům! Přece se nebudu radovat, když ty tu koukáš jako boží umučení! Oč běží?“

„Příští neděli tohle všechno rozprodám v aukci!“

„Svůj nábytek?“ vyvalil oči Jean Robert.

„Příteli, kdyby to byl *můj* nábytek, tak by o prodeji nebyla ani řeč.“

„Tomu nerozumím.“

„Prostě tyhle všechny věci by byly moje, kdybych je mohl zaplatit.“

„Začínám chápat…“

„Ale kde, příteli! Ty ani nevíš, jak hanebně jsem se zachoval. Otce jsem bezmála přivedl na buben! Ale vzpamatoval jsem se ještě včas. Za měsíc by už bylo možná pozdě…“

„Pétrusi, příteli, duše drahá, mám tři tisíce franků v dobropisech. Jsou ti samozřejmě k dispozici!“

Pétrus pokrčil rameny a stiskl příteli ruku.

„A co tvá cesta?“

„Především bych z té cesty nic neměl, když vidím, jak na tom jsi. A za druhé mne v divadle čekají zkoušky a přípravy na premiéru té nové hry!“

„A snad ještě něco,“ usmál se Pétrus lehce. „Nebo se v ulici Laffitte všechno skončilo?“

„Velký bože, proč? To je, jako kdybych se tě zeptal: na bulváru des Invalides se všechno skončilo?“

„Pst, Jeane! Pst…“

„Tak nic nezamlouvej, Pétrusi! Proč odmítáš mé tři tisíce franků? Nechceš, abych ti pomohl?“

„Příteli, tři tisíce mě nemohou zachránit. Potřebuji o moc víc!“

„Ale uchlácholíš jimi aspoň ty nejneodbytnější věřitele! A poslyš, jakmile budu mít za sebou premiéru a dvě tři představení, zajdeme za Porcherem a od toho dostaneme třeba deset nebo patnáct tisíc franků. A bez halíře úroků!“

„Kdo je to ten tvůj Porcher?“

„Jedinečný chlapík, ohromný mecenáš literátů, hotový ministr krásných umění! Toho si snad sama Prozřetelnost vybrala, aby pomáhal géniům a povzbuzoval všechny talenty! Chceš, abych za ním zašel a řekl mu, že spolu píšeme novou hru? Okamžitě ti půjčí deset tisíc!“

„Tobě přeskočilo? Copak já píšu divadelní hry?“

„Ne, tak hloupý nejsi, to vím. Já ji napíšu sám! Ty si vezmeš podíl, a až budeš moci, tak mi ho vrátíš!“

„Já vím! A to *až budu moci* přijde na svatého Dyndy!“

„Ty chceš radši vyždímat peníze na nějakém vydřiduchovi, abys neměl výčitky svědomí?“

„Nic takového, kamaráde.“

„Tu máš, čerte, kropáč! Jak vidím, umění má své meze. Člověk píše dramata, myslí si, že je Corneille nebo Shakespeare, je přesvědčen, že umí vymýšlet konflikty a rozuzlovat zápletky, a najednou si připadá jako ten havran, který by rád napodobil orla! Vida! Pán potřebuje mizerných pětadvacet třicet tisíc franků, má v hlavě i v rukou na to, aby si je opatřil, ale najednou neví, ke kterému svatému se pomodlit… Tak co tedy se dá dělat?“

„Pracovat,“ ozval se z kouta místnosti známý milý, zvučný hlas.

Nerozhodnému malíři a zrozpačitělému dramatikovi přispěchal na pomoc jejich dobrý druh Salvator. Objevil se v ateliéru spolu s Ludovikem vlastně ne nečekaně a potřásl si hned s mladými přáteli rukama.

„Dobrý večer, Mistři,“ zdravil je. „Tak se mi zdá, že jsme před věčnou lidskou otázkou: smí člověk žít, aniž by pracoval?“

„Právě jsem na ni příteli Jeanu Robertovi, který ve svých šestadvaceti letech má za sebou větší dílo než leckterý akademik ve čtyřiceti, odpověděl: Ne, příteli, stokrát ne!“ řekl Pétrus.

„Copak, copak? Náš básník snad opěvuje lenost jako nejvyšší ctnost?“

„Ne. Ale nabízí mi jednoduše svou prkenici!“

„To nepřijímejte, Pétrusi,“ řekl Salvator. „Kdybyste už měl takovou službu od někoho přijmout, jsem první na řadě já!“

„Nepřijal bych ji od nikoho!“ řekl hrdě Pétrus.

„Jsem o tom přesvědčen, a proto jsem vám také nic podobného nenabízel,“ přikývl Salvator.

„A vy jste toho názoru, že bychom měli… prodávat?“ obrátil se Jean Robert na Salvatora.

„Bez váhání!“ přisvědčil Salvator.

„Tak tedy… budeme prodávat!“ vykřikl rozhodně Pétrus.

„Ano, budeme prodávat…,“ přidal se s povzdechem Jean Robert.

„Nu ano, budeme prodávat…,“ dodal i Ludovic, který až do této chvíle jen mlčky sledoval rozhovor. „A když už jsem k tomu byl přibrán… copak bude na prodej?“

„Naše skeptická srdce!“ zavtipkoval Jean Robert, ale mladý lékař pozvedl obě ruce a na znamení nesouhlasu zatřepal ve vzduchu konečky prstů.

„Na to nehraju,“ řekl. „Jestli vy nabízíte na prodej svoje srdce, prosím, ale já to své do žádné aukce nabízet nehodlám. Ono už totiž našlo své pravé místo!“

Přátelé se zasmáli a od této chvíle o prodávání nepadla už ani nejmenší zmínka. Rozproudil se hovor o umění, o literatuře, o politice, a zatímco na ohni pozpěvovala voda v konvici, naši čtyři druzi si začali chystat čaj. Byl výborný, ostatně jenom čaj, který si člověk vlastnoručně připraví, má tu správnou, lahodnou chuť.

Setrvali spolu až do půlnoci – ale ve chvíli, kdy odbila, všichni se rázem zvedli, jako by je šlehl kouzelným proutkem.

„Je půlnoc, budu vás muset opustit,“ pravil Ludovic.

„A my dva? Nepřidáme se, milý Pétrusi?“ usmál se Salvator, podávaje malíři ruku na rozloučenou.

Jean Robert a Ludovic se dali do smíchu.

Rozcházeli se ve veselé náladě.

Když sešli až dolů ke dveřím, Salvator se zastavil.

„A teď vám povím, kam kdo máte namířeno,“ řekl s úsměvem. „U koho bych začal? Vy, Jeane Roberte, jdete do ulice Laffitte.“

„Ó…“

„Vy, Ludoviku, se vydáte bezpochyby do ulice d'Ulm."

„Uhádl jste," řekl Ludovic a poodstoupil stranou.

„A vy, Pétrusi…, vy se zastavíte na bulváru des Invalides. Ovšem nesmíte ztrácet odvahu!"

„Ta mi nechybí!" řekl Pétrus. Chtěl ještě něco dodat, ale vtom si Jean Robert vzpomněl a ozval se:

„Okamžik ještě, Salvatore! Prozraďte nám: kam se pustíte vy, příteli? To přece nejde, abyste si odnesl naše tři tajemství, a svoje si nechal beze zbytku pro sebe!"

„Já?" zvážněl Salvator. „Já se pokusím zachránit pana Sarrantiho. Protože už za týden mu hrozí poprava!"

Tři mladí lidé ztichli a v tom tichém zadumání se i rozcházeli.

Každý z nich se zasvětil lásce k jedné ženě, ale ten záhadný člověk, ten tajuplný městský posel se zasvětil lásce k celému lidstvu.

Je ovšem pravda, že vroucně miloval Fragolu a že stejně vroucně milovala i Fragola jeho.

49.

Letmý pohled do ulice Laffitte

Jean Robert měl k cíli své cesty dost daleko, naštěstí však v ulici de Vaugirard potkal prázdný kabriolet. Na věžích kostela Notre-Dame-de-Lorette odbíjelo čtvrt na jednu, když na rohu ulice Laffitte poklepal fiakristovi na rameno a pokynul mu, aby zastavil. Odměnil ho slušnou částkou jako pravý básník a uznalý milenec, a dále se už kradl podél zdí zahalen do pláště, jaké tehdy nosili po vzoru Byrona a Chateaubrianda všichni mladí lidé. Zastavil se před číslem 24.

Rozhlédl se po ulici, kde nebylo v té chvíli ani živáčka, nalezl dovedně skrytou rukojeť zvonku a zatáhl za ni. Vyšel správce domu.

„Natálie?" zašeptal Jean Robert a vtiskl majestátnímu strážci do dlaně zlaťák, aby ho odškodnil za půlnoční vyrušení. Muž naznačil gestem, že rozumí; společně vešli do správcova bytu a on pak

druhými dveřmi Jeana Roberta pustil na schodiště pro služebnictvo. Když za básníkem zapadly dveře, promnul si domovník zlaťák mezi prsty a sám pro sebe si broukl:

„Sakra! Ta si to dovedla zařídit, ta Natálie! Už se nedivím, že se tak fintí!“

Zatím se Jean Robert hnal úprkem po schodech a připomínal člověka, který je dokonale obeznámen s domem a jehož nejvroucnějším přáním je co nejdřív se dostat do třetího poschodí, k cíli téhle noční výpravy. Nasvědčovalo tomu i to, že jakási postava, schovávající se v přítmí, zřejmě čekala jeho příchod.

„To jsi ty, Natálie?“ oslovil ji mladý básník, celý udýchaný.

„Ano, pane.“

„Co paní?“

„Už jsem jí o pánovi řekla.“

„Och! Bude mě moci přijmout?“

„Doufám… Nechce pán počkat, jak říkává, v *holubníku?*“ zeptala se komorná s úsměvem.

„Počkám, Natálie, kde chceš, půjdu, kam chceš, jen mě tam, prosím tě, nenechávej dlouho samotného.“

„Pán může být klidný. Ten, kdo se může pyšnit, že je zahrnován láskou, nebude dlouho čekat!“

„A já jsem zahrnován láskou, Natálie?“

„A jak! Však si to pán také zaslouží! Takový slavný člověk, o kterém píší i v novinách!“

„O panu de Marande také píší v novinách!“

„To je něco jiného. Pan de Marande není básník.“

„To není, ale zato je zase bankéř! Milá Natálie, ani nevíš, jak málo žen by si vybralo básníka, kdyby mělo volit mezi bankou a poezií…“

„Ale má paní…“

„Tvá paní, Natálie, není žena. To je anděl!“

„A co jsem já?“ usmála se po očku komorná.

„Ty jsi taková malá treperenda, která mě okrádá o vzácný čas!“

„Tak raději běžte dál, a hleďte svůj ztracený čas dohnat!“ řekla komorná a postrčila Jeana Roberta do místnosti, pro kterou vymyslel jméno *holubník.*

Byla to malá podkrovní světnička, se stěnami potaženými kretónem stejného vzoru jako stěny přiléhajícího budoárku a jako

potahy na pohovkách, polštářích, jako záclony i povlaky na posteli. Noční lampa zavěšená ze stropu měla růžové stínidlo z pravého českého skla a osvětlovala útulný stánek jako stvořený pro královnu víl a rusalek, který si dala paní de Marande zařídit podle svého vkusu, aby měla kde strávit hodinku či půldruhé se svým přítelem básníkem. A protože ta líbezná komůrka v třetím poschodí byla už jakoby přilepena ke střeše, pojmenování *holubník* se na ni výborně hodilo. A přitom kromě paní de Marande, Jeana Roberta, Natálie a čalouníka, který to motýlí hnízdečko zařizoval, živá duše nevěděla o tomto miloučkém útulku, kde si mladí milenci poprvé vyznali lásku.

Kdysi, na samém začátku jejich vztahu, když sem svého básníka Lydie prvně pozvala, Jean Robert se bránil schůzce pod střechou paláce pana de Marande. Snažil se citlivě a ohleduplně vysvětlit své zbožňované, proč mu je to proti srsti, ale ona všechny jeho starosti a skličující pocity zaplašila.

„Spolehněte se na mne, milý příteli, a nesnažte se být ohleduplnější, nežli jsem já sama. To, co vám navrhuji, vám smím navrhnout s čistým svědomím. Věřte mi, že to je *moje právo!*“

„*Vaše právo?“* podivil se tehdy mladý básník, ale když se dožadoval vysvětlení, učinila přítrž dalšímu vyptávání tím, že jednoduše prohlásila:

„Spolehněte, příteli, na můj cit a nevyptávejte se mě na nic! Nemohu vám prozradit tajemství, které nepatří mně. Pojďte!“

A Jean Robert, zamilovaný až po uši, zavřel poslušně oči a dal se odvést za ruku do něžného *holubníku.*

Strávil tu potom nejsladší chvíle svého života. I okamžiky čekání se mu zde proměňovaly v minuty rozkoše a blaha.

Také tentokrát – jako vždycky když očekával svou zbožňovanou – zaplavovaly jeho srdce něžnost a okouzlení. Chvíli pozoroval dva obrazy zavěšené vedle zrcadla nad krbem, které namalovala paní de Marande ještě jako mladá dívka, potom se sklonil s přímo nábožným rozechvěním k náhrdelníku ze slonoviny, který nosívala jako dítě. Ležel na krbu spolu s malou kabeličkou, do níž si ukládala Lydie jeho dopisy. Jean Robert jej právě tiskl ke rtům, když zaslechl blížící se kroky a šustění županu; pootočil se a polibek sklouzl z náhrdelníku na čelo rozechvělé mladé ženy.

„Nechala jsem na sebe čekat?“ obdařila Lydie milence vlídným úsměvem.

„Jenom chviličku,“ řekl Jean Robert. „Ale vy víte, drahá Lydie, že člověk neměří žal časem, ale jeho hloubkou!“

„A štěstí?“

„Och, štěstí se nedá vůbec ničím měřit!“

„Možná že právě proto netrvá tak dlouho jako žal. Ale pojďte dál, můj milý básníku. Musím vám složit hold!“

„Ale… ale proč nezůstaneme tady?“

Jeanu Robertovi se nechtělo odejít z jejich *holubníku* právě tak, jako se kdysi bránil sem přijít.

„Protože si přeji, aby dnešní den pro vás skončil, jak začal. Aby vás obklopovalo, co tak zbožňujete: květy a vůně!“

„Och, má krásná Lydie, cožpak vy sama nejste ten nejkrásnější vonný květ,“ zahleděl se básník zamilovaně na mladou ženu. „Nádhernější nikde nenajdu!“

„Musíte mě ve všem poslouchat,“ zavrtěla lehce hlavou paní de

Marande. „Rozhodla jsem se pevně, že dnes večer budete ověnčen vavříny u mne… Pojďte tedy, nebo nebudou vavříny!“ usmála se.

Jean Robert vyprostil ruku z dlaně krásné čarodějky a přešel k oknu. Odsunul poněkud závěs a řekl:

„Ale pan de Marande je u sebe!“

„Ano?“ odtušila nevzrušeně Lydie.

„Bezpochyby,“ řekl básník.

„No dobrá, je u sebe, a já vás očekávám…,“ řekla paní de Marande.

„Někdy mi naháníte strach, Lydie, nechápu vás…“

„Opravdu? Takže si říkáte: Ta malá paní de Marande je přece…“

„Dost, Lydie, už ani slovo! Vždycky jsem vám říkal, že jste žena nejen hodná zbožňování, ale také jemné duše a ctnostného srdce…“

„Jenže o tom trochu pochybujete… Pane Jeane Roberte, chcete mne doprovodit do mých komnat, nebo ne? Je to *moje právo* vás tam zavést.“

„A *vaše právo* je tajemství, které nepatří vám, že ano?“

„Ano.“

„Naštěstí je dovoleno aspoň hádat!“

„Ale já vám v tom ani trošku nemohu pomoci.“

„Myslím, že jsem na to přišel sám, Lydie!“

„Ale jděte!“

Krásné oči mladé ženy se doširoka otevřely, ale byla v nich vepsána spíš pochybnost než podivení.

„Včera večer jsem zahlédl vašeho manžela. Jel na koni alejí směrem na Muette.“

„Sám?“

„Chcete, abych odpověděl naprosto upřímně?“

„Jistě… Já nejsem žárlivá, můj drahý.“

Paní de Marande to řekla tak samozřejmě, že bylo jasné, že to myslí doopravdy.

„Dobře tedy. Nebyl sám. Doprovázel jakousi roztomilou amazonitu.“

„Ach! Skutečně?“

„Hm! Patrně to pro vás není nic nového?“

„Ne. Ale vy si zřejmě myslíte, že jste tím odhalil mé tajemství.“

„Totiž… myslel jsem, když pan de Marande nemá žádné ohledy a podniká projížďky s jinou ženou, že se domníváte, že vám to propůjčuje stejné právo.“

„Ale já jsem neřekla, že mi cokoliv *propůjčuje* právo jednat, jak jednám. Řekla jsem, že to právo *mám.*“

„Takže jsem neuhodl?“

„Ne.“

„Odpovíte mi, když se vás na něco zeptám?“

„Podle toho nač…“

„Jak je možné, že pan de Marande, který má za ženu tak nádhernou bytost, jako jste vy, věnuje pozornost jiným ženám, místo toho, aby…“

Jean Robert se odmlčel.

„Nu? Co by měl podle vás pan de Marande místo toho dělat?“

„Měl by být pravým manželem své ženy!“ řekl Jean Robert.

„Vidíte, a to je právě to tajemství, které vám nemohu odhalit, můj milý básníku,“ řekla Lydie de Marande.

„A proč?“

„Vždyť jsem vám to už jednou řekla: není to *moje* tajemství.“

„A čí tedy?“

„Přece pana de Marande, můj drahý… A pojďte! Pojďte už!“

A poněvadž Jean Robert nevěděl, co na tato slova odpovědět, nechal se již bez námitek vést krásnou Ariadnou dál do bludiště chodeb a komnat paláce v ulici Laffitte.

„Pojďme tedy,“ šeptal si sleduje svou krásku. „Tak se mi zdá, že v tomto labyrintu nebydlí žádný Minotaurus!“

50.

Letmý pohled do ulice d’Ulm

Opusťme nyní Jeana Roberta a paní de Marande, protože dveře Lydiiných komnat v prvním poschodí pravého křídla paláce se za oběma milenci právě zavřely na dva západy, a podívejme se do méně vznešené čtvrti, kam se ubírá zasněný a čerstvě rozkvetlou láskou

všecek omámený mladý lékař Ludovic. Spěchá do ulice d'Ulm, ale kdyby se ho někdo u cíle cesty zeptal, kudy se sem dostal, uvedl by ho do nemalých rozpaků.

Mezi nedbale přivřenými okenicemi přízemního bytu, kde přebývala Brocanta, Babolin, Babylas a jeho psí družina, zahlédl Ludovic proužek světla. Pokmitával sem a tam, chvílemi se zmenšoval a zase se zvětšoval, jak zřejmě někdo přecházel z místnosti do místnosti. Ludovic se přiblížil až k okenici a snažil se škvírou zjistit, co se děje uvnitř, ale nepodařilo se mu zahlédnout nic. Usoudil jen, že Čemeřička ještě neodešla nahoru do mezipatra, aspoň tomu nic nenasvědčovalo: ani světlo lampičky, ani růžový keříček její jmenovkyně čemeřičky, který dávala na noc ven za okno, poněvadž Ludovic jí nedovoloval, aby si nechávala květiny a vůbec jakékoliv rostliny v pokoji, kde spala.

A tak tedy, když Ludovic nezjistil nic pohledem, zbystřil alespoň sluch.

Ulice d'Ulm, poklidná i ve dne, jako už takové opuštěné předměstské ulice bývají, byla jako vymetená a tak tichá, že člověk při troše pozornosti mohl slyšet každé slůvko, které si vyměnili obyvatelé přízemí. Ludovic zaslechl Brocantu, jak právě starostlivým hlasem domlouvá svému psímu miláčkovi Babylasovi:

„Copak je to s tebou, poklade? No co se děje? Copak nám je? Povíš to paničce, nebo bude tanec…!"

Zvíře zřejmě usoudilo, že jeho kůži hrozí nebezpečí, a tak odpovědělo táhlým zavrčením, které zakončilo nářkuplným zavytím.

„Jezuskote, Babylasi, miláčku drahá, tobě něco je?"

„Oooooh," zanaříkal ve své psí řeči miláček Babylas a vzápětí bylo slyšet Brocantin výkřik:

„Baboline! Ty rošťáku!"

„Co je? Co se děje?" protáhl Babolin, zřejmě vytržen ze sladkého prvního spánku.

„Přines mi karty, darebo."

„Karty? Takhle pozdě karty? Ach jo, jo, jo… to nám tak ještě chybělo!"

„Povídám ti, karty!"

Babolin odpověděl skoro stejným zavrčením jako Babylas.

„A ať ti to nemusím říkat dvakrát, ty ničemo malá," křikla Brocanta.

„To bych rád věděl, co s nima budete teď v noci dělat,“ zahudral chlapec, ale z jeho hlasu bylo znát, že ani nečeká nějakou odpověď. „Vaše pitomý karty… Kdyby tak chocholatí věděli, co s nima podnikáte… A ve dvě hodiny ráno…“

„Můj ty bože,“ ozval se jemný hlásek Čemeřičky, „copak už jsou dvě hodiny?“

„Ale hloupost,“ ozvala se stará, „je půlnoc, a kdoví jestli.“

„Já vím, půlnoc,“ zavrčel Babolin, „mrkněte se na hodiny.“

Jako by chtěly udělat konec dohadům, hodiny začaly odbíjet.

„No, co vám říkám! Jedna!“ vykřikl Babolin.

„To je půl… půl jedné,“ odsekla Brocanta.

„No jo, podle vaší blbý chromý kukačky… A vůbec, dobrou noc a buďte tak hodná a nechte chudáka Babolina chrnět.“

„Já ti dám chrnět, dej si na mě pozor, budeš koukat, jak tě ukolíbám,“ rozkřikla se znovu Brocanta a Babolin si v tom okamžiku uvědomil, jakou asi ukolébavku by mu zahrála, a proto bystře vyskočil z postele a vrhl se k opodál ležícímu karabáči, po němž Brocanta užuž natahovala ruku.

„Neříkala jsem podej mi karabáč, ale podej mi karty.“

„Tady jsou,“ vykřikl Babolin jako o překot a hnal se s kartami k Brocantě. Karabáč schovával za zády, ale neodpustil si poznámku: „Jestli by to člověka nenaštvalo, když ženská v letech takhle mrhá časem nad pitomostmi, místo aby v klidu zařezávala v posteli.“

„Je to možné, že je někdo už tak starý a přitom takový zabedněnec, takový trulant!“ zaječela Brocanta a pohrdavě zacukala rameny. „Tak ty jsi ovšem nic neviděl, ty jsi nic neslyšel, tobě nic nepadlo do oka?“

„Ale jo, koukám, že je hodina po půlnoci, slyším, že celá Paříž kromě nás chrápe, a vám, doufám, padlo do oka, že právě teďka přišla ta pravá chvíle, abychom se zařídili podle normálních, vostatních Pařížanů.“

Babolin se nevyjadřoval právě nejspisovněji, konečně jaký div, když se o jeho výchovu dohromady nikdo nestaral.

„Hezky mluvíš, hezky, ty spratku,“ vypískla Brocanta a vytrhla chlapci karty z ruky.

„Ale propánajána, mámo, co mi teda podle vás mělo padnout do oka?“ zažíval dlouze a otráveně Babolin.

„Vždyť jsi snad slyšel Babylase, ne? Jak přímo skučel, chudák

malá. A víš, proč tak naříkal? Snad sis taky něco domyslel, ne?“

„Domyslel jsem si, že se přežral. Spořádal toho večír za čtyři, tak se nedivím, že skučel za dva.“

„Ty jeden fakane,“ vybuchla Brocanta, „seber se radši a jdi na kutě! Ty už zůstaneš až do smrti blbec.“

„Nechte toho, mámo. Radši mi teda prozraďte, proč ten Babylas tak řval, když už jste mi vzbudila.“

„Protože nám hrozí nějaká pohroma, Baboline. Babylásek nikdy jen tak bezdůvodně nenaříká.“

„Bodejť, když se tady má jako prase v žitě. Tak proč tak skučíš, ty zvíře Babylasi?“

„Počkej, uvidíme, co na to poví náš Pharès! Pharèsi, pojď sem,“ řekla Brocanta a začala míchat karty. Stará vrána jako by neslyšela; nepohnula se, ani když Brocanta zavolala podruhé.

„Spí jako dudek, a není divu, sakrapráce,“ ušklíbl se Babolin. „V tuhle dobu…“

„Čemeřičko, zavolej na Pharèse,“ požádala Brocanta, ponořená do svých karet.

„Pharès, Pharès!“

Dívenka to svým jemným hláskem přímo zazpívala a Ludovikovi, který venku naslouchal, to připadalo, jako když zašveholí ptáček.

Stará vrána najednou vyletěla ze své polorozpadlé zvoničky, zakroužila třikrát nebo čtyřikrát pod stropem a pak se usadila na rameni dívenky, jak to ostatně obvykle dělávala.

„Copak je vám, matko, že jste najednou tak ustaraná,“ zeptala se znepokojeně Čemeřička.

„Mám zlé tušení, dítě,“ odpověděla Brocanta. „Jen se podívej, jak je Babylas neklidný, a podívej, jak vyjeveně poletuje Pharès. A karty mi tu věští všecko nejhorší.“

V Ludovikovi venku před domem se začínala vařit krev. „Co má ta stará čarodějnice za lubem,“ bručel si sám pro sebe. „Pročpak to ubohé dítě tak děsí? Ke všem rohatým, když z těch svých karet je živa, a je z nich sakramentsky dobře živa, musí vědět, že to je všechno šarlatánství. Mám chuť ji zaškrtit i s tou starou vránou a s celou psí smečkou.“

„Ale když vám, matičko, Prozřetelnost dala schopnost, abyste předem poznala neštěstí, které někomu hrozí, tak vám jistě také prozradila, jak se mu člověk má vyhnout.“

„Dítě drahé…," zašeptal Ludovic.

„To je právě to smutné, že se mýlíš, dítě," uslyšel odpovědět Brocantu. „Vidím neštěstí, které číhá, ale jak mu uniknout, nevím."

„No to jsou tedy vyhlídky," řekl Babolin.

„Matičko! Matičko, nesmíte nás tak děsit," zazněl opět Čemeřiččin jasný hlásek. „Třeba se vůbec nic neděje. A co by se nám mohlo stát? Nikdy jsme nikomu nic zlého neudělali a pan Salvator nad námi drží ochrannou ruku. Nikdy nám nebylo tak dobře a já hrozně miluji…"

V té chvíli se Čemeřička zarazila a vzápětí ji zaskočila Brocantina otázka:

„Copak hrozně miluješ… co?"

„Copak hrozně miluješ?" zaopičil se Babolin a polohlasem pokračoval. „Copak asi? Brocanta si myslí, že to je cukroví, sladkosti anebo hrozinky. Och, naše dobrá Brocanta, ta je úžasná, úžasná…"

A začal zpívat na známou melodii:

„My velice milujeme, kdekdo už to říká,
pana Lu –, Lu –
pana Lu –, Do –
pana Lu –, pana Do –,
pana Lu – do – vika!"

Čemeřička se podívala na malého rozjívence tak milým pohledem, že Babolin okamžitě zmlkl.

„Ne, ne, nikoho nemilujeme, moje nejmilejší sestřičko, to já jenom tak, aby Brocanta viděla, že to není vůbec nic těžkého skládat verše, jako to dělá pan Jean Robert. Člověk veršuje, ani nechce… Ach, jo! Už jsem se rozhodl, bude ze mne básník!"

Brocantino zlé tušení však nedokázalo nic rozptýlit. Zastřeným hlasem vybídla Čemeřičku:

„Běž si radši lehnout, děvenko, běž… A ty taky, lenochu jeden," obořila se na Babolina, který zíval, divže si nevyvrátil sanice. „Já si ještě nechám všechno projít hlavou a snad přece jenom přijdu na to, jak odvrátit od nás neštěstí… A ty už jdi spát, mé dítě."

„První rozumná věta, kterou jsi řekla za tu hodinu, co tak vykládáš, ty stará čarodějnice," zamumlal s ulehčením Ludovic.

Čemeřička v té chvíli již vystupovala nahoru do svého pokojíku do

mezipatra. Babolin se opět zahrabal do svého kutlochu a Brocanta nepochybně proto, aby se jí líp bádalo o budoucnosti, přirazila okenici.

51.

Pavel a Virginie

Ludovic přeběhl přes ulici, opřel se na druhé straně o zeď domu a upřel pohled na Čemeřiččina okna. Za jejich bělostnými záclonami zazářilo světlo. Od doby, kdy do jeho srdce vstoupila až tak pozdně láska, zaměstnával se myšlenkami na Čemeřičku po celé dny a nezřídka probděl i část noci tím, že přecházel pod okny milované dívenky podobně jako Pétrus před vraty Reginina paláce.

Tentokrát byla krásná letní noc, jasný, průzračný vzduch se modral jako obloha nad neapolským zálivem, a protože nesvítil měsíc, hvězdy rozlévaly v plné síle své sladké, třpytivé světlo. Člověk si mohl myslet, že je někde v tropech, kde jak praví Chateaubriand, tma po soumraku není nocí, nýbrž jen nepřítomností dne. A Ludovic s očima upřenýma na okna komůrky své milé dívky a se srdcem plným nejněžnějšího citu a sladkých snů vychutnával všechno její lahodné kouzlo.

Neřekl Čemeřičce, že přijde, nesmluvili si dostaveníčko. Ale protože věděla, že se pod jejími okny v noci často zastavuje, čekala vlastně, že se objeví i dnes; a jakmile přišla k sobě do pokojíčku, odložila svíčku do výklenku, rozevřela okno a postavila do něho svůj růžový keříček. A pak se naklonila dolů do ulice.

Očím ještě oslněným světlem svíčky chvíli trvalo, než ve stínu, který se rýsoval na vratech protějšího domu, rozeznaly drahého Ludovika.

Avšak ten svou milou uviděl ihned a v té chvíli prostorem noci prolétl hlas, jenž dívčí bytost rozechvěl až do hloubi srdce. „Čemeřičko,“ zaletělo k ní něžné oslovení. „Ludoviku,“ vydechla v odpověď.

Ludovic se skokem vrhl přes ulici a vyšvihl se na patník stojící přímo pod okny Brocantina příbytku. Napřímil se, natáhl paže a

uchopil Čemeřičku za obě ruce a dlouho je tiskl a hladil a přitom tichounce šeptal stále jen: „Milá Čemeřičko, drahá Čemeřičko…“

Čemeřička však už nebyla s to zašeptat ani jméno mladého muže; mlčky na něm visela očima a její hruď se vzdouvala sladkým pocitem života a štěstí. Ale nač by vlastně byla prázdná slova dvěma mladým lidem, kteří prožívali tak hluboce své city? Vždyť vše, čím bylo naplněno jejich srdce, stačilo vyjádřit jediné něžné objetí.

Ludovic držel Čemeřiččiny ruce ve svých dlaních a bylo mu v té chvíli sladkého vytržení jako slepci, který poprvé zázrakem spatřil světlo dne.

V ulici se pojednou ozval zvuk kročejů. I když se je neznámý chodec zřejmě snažil tlumit, zněly v opuštěné noční ulici, jako by se odrážely hlučně na kamenné podlaze katedrály.

„Někdo jde,“ řekl Ludovic, seskočil z patníku, přeběhl napříč a zastavil se na rohu ulice d’Ulm a ulice des Postes. Čemeřička zavřela okno, ale zůstala stát za záclonou.

V dálce zahlédl dva blížící se stíny. Vypadalo to, že ti dva chlapi hledají něčí dům. Zastavili se před Brocantiným obydlím, nějakou chvíli si prohlíželi přízemí, potom mezipatro, nakonec i patník, na němž Ludovic, skrývající se na druhé straně ve stínu, ještě před docela malou chvílí postával. „Co tady ti dva pobudové hledají," říkal si v duchu mladý lékař a snažil se co nejvíce k podezřelé dvojici přiblížit, ovšem tak, aby ho žádný z nich nezpozoroval. Ale ačkoliv se dostal dost blízko, zaslechl jen tolik, že jeden z nich si s uspokojením pochválil: „Je to tady. Určitě je to tady!"

A co tady má být, znepokojil se Ludovic a mimoděk sáhl do své příruční brašničky a vytáhl z ní skalpel, aby měl nějakou zbraň pro případ, že by se něco strhlo. Ale ti dva bezpochyby viděli už všechno, co chtěli vidět, protože udělali čelem vzad, pustili se rychle napříč ulicí, a jak přišli, tak se opět v ulici des Postes ztratili. Sotva zmizeli za rohem, Čemeřička otevřela okno a ukázala se Ludovikovi. Mladý lékař bystře znovu vyskočil na patník.

„Co to bylo, příteli?" zašeptala poplašená dívenka.

„Nic, má milá růžičko, nic," řekl Ludovic a vzal ji opět za ruce, ale Čemeřička znepokojeně opakovala:

„Co to bylo, příteli? Já mám z něčeho strach…"

„Já také," zabručel mezi zuby Ludovic.

„Proč bys ty měl mít strach?" řeklo děvče udiveně. „Já mám strach, protože mi ho nahnala Brocanta… Víš, já jsem právě četla tu knížku, kterou jsi mi dal, Pavla a Virginii. Jé, ta je ti krásná! Ani se mi sem od ní nechtělo."

„Ty jsi moje milá, malá růžička!"

„Ano, nechtělo se mi, ačkoliv jsem věděla, že přijdeš… Co jsem to povídala předtím?"

„Že ti Brocanta nahnala strach, dítě moje."

„Ano, ale když jsi tu se mnou ty, tak už se nebojím… Počkej, ještě ti musím říci něco o té knížce. Představ si, že se mi nad ní zdálo, jako bych měla sen a jako by se ten sen odehrál v mém vlastním životě; ale dávno, tak dávno, že jsem na to už zapomněla. Řekni mi, Ludoviku, ty přece znáš tolik věcí, je to pravda, že člověk třeba už jednou žil, ještě dřív než přišel na svět?"

„Děvenko milá, ty tvoje malé, něžné prstíčky se teď dotkly tajemství, s nímž si lidé lámou hlavu už stovky a tisíce let."

„A ty o tom nic nevíš?" řekla smutně Čemeřička.

„Ne, má milá růžičko. Ale proč se vůbec ptáš?“

„Počkej, povím ti to. Víš, jak jsem četla v té tvé knize o krajině, kde žili Pavel a Virginie, o těch hlubokých lesích, o těch čistých vodopádech, o průzračně jasných řekách a jezerech, o azurové obloze, připadalo mi, že jsem v takové krajině už někdy byla. Třeba ve svém minulém životě. Mezi stromy s obrovskými listy, s plody velkými jako moje hlava, v nekonečně rozlehlých lesích, pod zlatým sluncem, u moře modrého jako nebe… Hleď, třeba zrovna to moře! Nikdy jsem u něho nebyla, a přece když zavřu oči, tak mi připadá, že se na jeho břehu kolíbám v síťové houpačce tak jako ten Pavel a že nějaká žena, černá jako Domingo, mi k tomu zpívá ukolébavku… Můj ty bože, můj ty bože, teď už by jen chybělo, abych si vzpomněla na její slova… Počkej, počkej!“

Čemeřička přivřela oči, usilovně pátrajíc v nejzazších hlubinách své paměti. Ludovic jí stiskl ruku a povzbudivě se na ni usmíval:

„To nesmíš, má milá sestřičko, to by tě moc unavilo! Byl to jen sen, sama jsi to řekla. Nemůžeš si přece, holčičko, vzpomenout na něco, co jsi neviděla ani nezažila, víš?“

„Možná že to byl jenom sen,“ povzdechla si smutně dívenka. „Ale stejně to bylo krásné i v tom snu.“

Odmlčela se a oddala se sladkému, hlubokému snění. Ludovic ji nechal, všiml si z přítmí, jak se přitom na její tváři rozlil šťastný úsměv; četl v jejích myšlenkách jako v otevřené knize; nicméně když byla nepřítomna duchem už příliš dlouho, znovu zašeptal:

„Tak ona tě Brocanta takhle vystrašila? Já to té staré opici nedaruji! Pořádně jí vycinkám! A řeknu taky panu Salvatorovi, aby jí vyčinil. Ten přece u vás může mluvit na rovinu, že?“

Zmínka o Salvatorovi jako by Čemeřičku vytrhla ze sladkého zadumání.

„Pan Salvator? Ten u nás může všecko,“ skoro vykřikla Čemeřička. „A já ho mám hrozně, hrozně ráda…“

„Růžičko malá, co to říkáš? Ty máš ráda pana Salvatora?“

„A jak! Já ho mám nejradši na světě.“

Ludovic vykřikl údivem i ohromením. Jak bolestně ho zraňovala dvě slůvka *mám ráda* z úst mladé dívky, když patřila někomu jinému než jemu!

„Nejradši na celém světě?“ řekl dívaje se jí do očí.

„Ano… Ale copak je, příteli?“

„A to se ptáš, můj milý kvítečku? Copak nechápeš? Vždyť jsi mi právě prozradila, že máš Salvatora nejradši na světě.“

„A to tě trápí? Jak tě to může trápit?“

„Ale když jeho máš ráda nade všechno na světě, to přece znamená, že mě… že mě máš ráda méně než jeho.“

„Nežli pana Salvatora? Tebe? Co to povídáš, Ludoviku, já přece Salvatora mám ráda jako bratra nebo jako otce… ale tebe…“

„A mě, Čemeřičko, mě…“

„A tebe… miluji jako…“

„Dopověz to, Čemeřičko. Prosím…“

„Tebe *miluji* jako Virginie svého Pavla.“

Ludovic vyrazil jásavý, radostný výkřik.

„Miláčku! Holčičko moje! Řekni mi ještě něco tak krásného! Řekni mi ještě, jaký je rozdíl mezi tím, jak máš ráda mě a jak ostatní! Pověz, co bys udělala pro Salvatora a co bys byla ochotna udělat pro mne!“

„Ach, Ludoviku, Ludoviku… Jak jen to mám vyjádřit? Víš, někdy si myslím, kdyby pan Salvator umřel, že bych byla moc a moc smutná. Ale kdybych se musela rozloučit navždycky s tebou, to bych nikdy nepřežila. To bych umřela i já, Ludoviku.“

„Můj milý, milý kvítečku,“ zvolal Ludovic, vypjal se na špičky, přitáhl dívčiny dlaně blíž k sobě a celé je pokryl zamilovanými polibky.

Od této chvíle si milenci neřekli ani slůvko. Jeden druhého obdarovával jen nejsladšími pocity a čistým vzrušením. Dvě cudné duše, dvě nevinná srdce se spojovala a nežádala od lásky nic než ono zázračné uchvácení, onen podivuhodný rozlet, jejž rodí síla vzájemného citu. Sladké minuty ubíhaly, zvony na věžích okolních chrámů odbíjely hodiny, ale oni nic nevnímali, nic neslyšeli, a kdyby byl udeřil hrom přímo vedle nich, nevšimli by si ho víc než zbloudilé hvězdy na nebi, řítící se ke svému neznámému cíli.

Až se potom ozval jiný zvuk, mnohem slabší než údery věžních hodin, a Ludovic se naráz vytrhl z opojení a celý se rozechvěl.

To Čemeřička se rozkašlala a na čele mladého lékaře vyrazil studený pot. Až příliš dobře znal ten kašel, proti němuž úporně bojoval!

„Čemeřičko, růžičko, děvčátko milé, odpusť,“ vykřikl.

„Co ti mám odpustit?“

„Je ti zima, viď? Já to vím, vždyť jsi kašlala… Už je pozdě, budu se muset vrátit…“

„Musíš se vrátit,“ řekla dívka takovým tónem, jako by říkala: Myslela jsem, že tu spolu zůstaneme na věky věků. A Ludovic, jako by odpovídal na to, co si myslela, a ne na to, co vyslovila, ji pohladil dlaněmi tvář:

„Ne, má milá Čemeřičko, to nejde, musíme teď oba domů. Neříká ti to tvůj přítel, ale nařizuje ti to tvůj lékař, víš?“

„Tak tedy sbohem, ty zlý pane doktore,“ řekla dívka smutně, a potom svým nejsladším úsměvem připojila: „A na shledanou, ty můj nejdražší příteli!“

Sklonila se k Ludovikovi a její kadeře se dotkly jeho čela.

„Ach, ty má milá,“ zašeptal láskyplně a vypjal se na špičky a napřímil se tak, až mohl přitisknout rty na dívčino čelo. „Miluji tě,“ zašeptal mezi polibky a dívka, přijímajíc ten nejněžnější projev lásky, po něm tiše opakovala: „Miluji tě.“

A pak se odtrhla a vrátila se do své klícky, jako by odletěl ptáček.

Ludovic seskočil z patníku, neušel snad však ani tři kroky a okno se znovu otevřelo a jemný Čemeřiččin hlásek ho znovu zavolal jménem:

„Ludoviku!“

„Ano, Čemeřičko? Stalo se ti něco?“

„Ne, to ne,“ potřásla hlavou dívenka, „jen ti chci říct, že jsem si už vzpomněla… Víš, že jsem přece jen už byla jednou dřív na světě?“

„Bože, Čemeřičko, ty blouzníš!“

„Ne. V té krásné krajině mého dětství, když jsem ležela jako Virginie v síťové houpačce, víš, tehdy mě kolébala má dobrá černá chůva, a já jsem si vzpomněla… měla nějaké divné jméno… Počkej, Danae se jmenovala… A zpívala mi takovou písničku…“

„Růžičko moje, ty mě děsíš.“

„Ne, počkej, Ludoviku… Jak jen to zpívala ta dobrá černá Danae… Ano, už vím, bylo to tak nějak:

Hájí, dájí,
zlato od maminky,
já tě hezky ukolíbat,
písničku ti k tomu zpívat,
hájí, dájí,

pamlsek dát do pusinky,
když ty dělat spinky spinky…“

Čemeřička se odmlčela a Ludovic ještě chvíli slyšel v duchu nápěv té zvláštní ukolébavky.

„Jdi si lehnout, Čemeřičko,“ řekl zmateně. „Zavři okno a zítra si o všem promluvíme… Možná že máš pravdu, možná že jsme opravdu už prožili někde jiný život, nežli jsme přišli na svět.“

„Miluji tě, Ludoviku,“ vydechla ještě Čemeřička zavírajíc poslušně okno.

„Miluji tě,“ odpověděl vroucně Ludovic ještě v posledním okamžiku, nežli se okno zavřelo, ale v nitru pocítil jakési znepokojení. Jak je to všechno záhadné, pomyslil si. Odkud asi zná jeho děvčátko takovou divnou kreolskou ukolébavku? Co prožilo, předtím než si ji Brocanta vzala k sobě? Nebylo by dobré se na to zeptat Salvatora? Možná že o Čemeřičce ví víc, než zatím prozradil?

Uslyšel, že na věži odbíjí třetí.

Bělavá obloha na východě oznamovala, že ranní úsvit na sebe už nedá dlouho čekat.

„Dobře se vyspi, mé milé dítě,“ řekl polohlasem. „A zítra na shledanou.“

A Čemeřička, jako kdyby ho zaslechla, pootevřela znovu okno a do ticha rodícího se dne zavolala za svým milým, milovaným Ludovikem:

„Na shledanou zítra! Už dnes…“

52.

Letmý pohled do zahrady na bulváru des Invalides

To, co se odehrálo ve stejném čase v paláci pana de la Mothe-Houdan na bulváru des Invalides, se velice podobalo oběma výjevům, o nichž jsme právě vypravovali; a přesto měla schůzka Pétruse a Reginy odlišný ráz.

Čemeriččina láska se podobala prvnímu poupěti.

Láska paní de Marande se podobala rozvinutému květu.

A láska Reginina se podobala květině chystající se k rozpuku.

Ale který okamžik lásky je nejlahodnější a nejlíbeznější? Ten, kdy se láska rodí? Anebo když se rozvíjí? Anebo když uzrává? Když již chutná jako zralé, šťavnaté ovoce, při vší své nádheře už se chystající odpadnout? Ale řekněte, kdy jsou sluneční paprsky nejnádhernější! Při ranním rozbřesku? V pravé poledne? Nebo v hodině, kdy slunce zapadá a jeho purpurový kotouč se noří do chladnoucích mořských vln? Nechtějme to rozhodnout, přenechme to někomu jinému a přiznejme si, že nevíme, kdo z naší mladé trojice se cítil nejšťastnější, zda Jean Robert či Ludovic anebo Pétrus, ani že netušíme, kdo vychutnával radosti lásky nejhlouběji – zda paní de Marande, Čemeřička či Regina de la Mothe-Houdan…

Víme jen, že Pétrus dorazil okolo půl jedné s půlnoci k paláci, že pětkrát šestkrát přešel křížem krážem bulvár des Invalides, aby se přesvědčil, že ho nikdo nesledoval, a potom že se přikrčil v rohu zídky k zamřížované brance.

Asi deset minut zíral upřeně a posmutněle vzhůru k žaluziím v zavřených oknech a marně vyhlížel, kdy se v nich objeví světlo. Už už se začínal bát, že Regina nebude moci přijít na dostaveníčko, když tu pojednou uslyšel z druhé strany zdi jakési pokašlávání. Když se ozvalo to kašlavé *hm, hm* znovu, odpověděl stejným způsobem, a jako by jeho vlastní *hm, hm* mělo moc magického zaříkadla Sezame, otevři se, v malých dvířkách asi tak deset kroků od hlavní brány zarachotil klíč a samy od sebe se otevřely.

Pétrus proklouzl dovnitř, zahlédl ve stínu stromů nedaleké aleje jakousi starou ženu a zašeptal:

„To jste vy, dobrá Nanon?“

„Ano, já,“ odpověděla také šeptem Nanon, stará dobrá Reginina kojná, jedna z těch vychovatelských duší, které prokázaly tolik dobrého zamilovaným dívkám od Faidry a Julie až po Reginu.

„A má princezna?“

„Je zde.“

„Čeká mě?“

„Ano.“

„Ale v jejích oknech není ani světýlko.“

„Paní je v zahradě. Na rozcestí.“

Pétrus se rozběhl k místu, kde se kruhově sbíhaly cestičky z celého parku, ale Regina tam nebyla. Stála až dál, na konci stromořadí, a malíři připadala jako bílá víla.

„Drahoušku Regino," vykřikl.

„Drahý Pétrusi," rozevřela náruč Regina.

„Vy jste mne slyšela?"

„Tušila jsem, že jste to vy."

Vzala ho za ruce:

„Pojďte, půjdeme tam na rozcestí."

„Kamkoliv chcete, má lásko."

Místo, kam oba jako o překot spěchali, bylo nejmilejší hnízdečko obou milenců. Ze všech stran je obklopovalo habrové loubí tak husté, že vytvářelo hotové bludiště. Nezasvěcenec nemohl jen tak snadno zjistit, jak se prodrat dovnitř, a když už by se mezi habroví dostal, byl by obtížně hledal cestu ven. Stromy tu rostly těsně jeden vedle druhého, jejich koruny byly navzájem propleteny tak, že tvořily jediné celistvé předivo, jakoby z vláken zeleného hedvábí. Dva milenci uvnitř labyrintu se podobali dvojici motýlů lapených do obrovské sítě.

Byl tu hluboký stín, hlubší než kdekoliv jinde v zahradě, ale přesto mezi listím pronikalo, třebaže jenom nesměle, zářivé světlo hvězd. V jeho lesku se Regina ve svém bělostném batistovém županu se širokými rukávy, v nichž se skrývaly její nádherné, zpola obnažené ruce, podobala nevěstě. Měla ještě čas se převléci z velké večerní toalety, kterou měla na dnešním soaré, ale šperky neodložila. Krk jí zdobil náhrdelník z perel jemných jako zkamenělé kapičky mléka, v uších se třpytily dva diamanty, každý velký jako hrachové zrno, ve vlasech měla zasazenou diamantovou čelenku a paže obepínaly smaragdové, rubínové a safírové náramky v podobě květů, hadů i řetízků. Byla zbožňováníhodná, byla celá tak zářivě bílá a čistá, jakoby posetá světlem hvězd, že Pétrus, všecek oslněn, maně zůstal stát a bez dechu hltal její půvab.

Malíř se oddal svému opojení, ale v okamžiku, kdy si připomněl, co se rozhodl povědět své milence, vmísil se do jeho pocitu lásky smutek. Uvědomil si, že Reginina omamná krása je krásou spjatou s bohatstvím, s velikým bohatstvím… Jistě, ona sama by zůstala přesličnou ženou i bez všech perel, diamantů, rubínů, smaragdů a safírů: ale nejmenovala se Regina, tedy královna, nebyla už tím předurčena k tomu, aby byla víc než jen půvabnou ženou, aby byla skutečnou – královnou?

Už se chystal, že se jí ze všeho vyzná, najednou se mu však zazdálo, že se mu derou na rty z hloubi srdce jiná slova než ono ponižující kruté doznání. Později, až později, zašeptal si, a když se Regina posadila na lavičku v mechu, vrhl se jí k nohám, pokryl jí ruce polibky, hledaje na jejích pažích mezi všemi těmi drahými kameny místo, kam by mohl přitisknout rty.

„Promiňte, příteli, že jsem přišla s tímhle vším na rukou," řekla Regina, protože si všimla, jak Pétrusovi její šperky vadí, „ale bála jsem se, že byste musel příliš dlouho čekat. A chtěla jsem vás vidět co nejdřív. Prosím vás, pomozte mi sundat ty náramky."

A sama začala hned rozpínat jeden po druhém, odhazovat je od sebe – a zářící rubíny, smaragdy, safíry vsazené do zlata padaly k zemi jako jiskřící kapky. Pétrus je chtěl posbírat, ale ona ho zadržela s aristokratickou bezstarostností bohatých lidí:

„Nech to být, to zařídí Nanon! Ach, miláčku Pétrusi, podívej, moje ruce, mé paže, teď už jsou jenom tvoje, milý, bez řetězů, třeba by byly ze zlata, a bez okovů, třeba by byly posety diamanty…"

Co lze odpovědět na taková slova? Nic – jen pokleknout a vroucně se oddat lásce!

A Pétrus se jí nechal znovu unést jako Ind, který se ponořil do svého rozjímání o kráse, do svého blaženého snění, do svého opojení hašišem. Potom, po několika okamžicích, kdy se jeden druhému vpíjel nekonečným pohledem do očí, kdy se zdálo, že jeho duše splynula s její, najednou vášnivě zvolal:

„Regino, miláčku, nikdy ani ve snu jsem se nenadál, že mi bude dopřáno tolik štěstí, jakým mě zahrnujete. Jste moje dobrotivé božstvo a já mohu klidně opustit tento svět, protože jsem se směl svými rty dotknout nejkrásnějšího květu lidské blaženosti. Regino, nedá se vypovědět, jak tě miluji, navždycky, na celý život, a ani věčnost mi není dost dlouhá, abych znova a znova neopakoval: Regino, já tě miluji, já tě strašně miluji!"

Dlaně mladé ženy samy spočinuly na rtech Pétruse, který klečel u jejích nohou. Políbil je, pak se zdvihl, ovinul svou paži kolem Reginina krku a chvíli zůstal vedle ní mlčky stát. V tom okamžiku mu znovu přišlo na mysl, že je jen chudý malíř, a z hrudi mu unikl hluboký povzdech.

Regina se zachvěla, ihned pochopila, že to, co zaslechla, nebyl povzdech lásky, nýbrž bolesti.

„Co se s vámi stalo, příteli?“ zeptala se plna úzkosti.

„Mně? Nic, nic,“ zavrtěl hlavou Pétrus.

„Ale ano! Jste smutný, Pétrusi. Mluvte, chci to!“

„Ach, má drahá, mám teď v posledních dnech velké trampoty.“

„Vy máte trampoty? A to jste mi nic neřekl, Pétrusi? Co se děje? Svěřte se mi!“

A Regina zvedla hlavu, aby se mohla Pétrusovi podívat přímo do očí. Kdyby na něho hleděly jen její oči, Pétrus by byl promluvil. Ale byly tu diamanty – a diamanty oslepovaly. Copak by to nebyla krutost sama, kdyby této ženě, stejně krásné jako bohaté, vyjevil v důvěrné chvilce, že její milenec je ubohý, chudý kumštýř, kterému za čtyři pět dní budou prodávat nábytek v dražbě? A i kdyby se ten chudák malíř přiznal ke své nouzi, nemusel by své bezúhonné přítelkyni přiznat, že se ukázal téměř jako nehodný syn svého otce?

Ne, tentokrát se mu ještě nedostávalo odvahy!

„Cožpak se člověk dost netrápí, když musí odjet z Paříže a nemůže se s vámi vidět celých šest dní?“ řekl váhavě.

Regina ho přitáhla k sobě a nastavila mu čelo a Pétrus na ně vtiskl políbení.

„Někdy mi říkáte, že jsem krásná, Pétrusi,“ zašeptala.

„Vždycky vám to říkám, Regino…, a ne-li slovy, tedy vždycky srdcem.“

„Ach! Ale dovolíte mi, abych i já vám jednou řekla… že jste hezký muž a že vás mám ráda, můj vznešený van Dycku? Víte, včera jsem si všimla v Louvru jednoho portrétu od tohoto velkého malíře. Pánbůh mu dal talent jako vám a já, jak vidíte, si právě proto vypůjčuji jeho jméno pro vás. Když si vzpomenu, co všechno jsem se dozvěděla o janovských láskách van Dycka a hraběnky de Brignoles, jsem v pokušení říci: Můj milý Pétrusi, patřím ti tak, jako ona patřila jemu, protože jsi tak krásný jako on a protože tě miluji ještě víc než ona jeho.“

Pétrus samou slastí tiše zaúpěl, klesl vedle Reginy, objal ji kolem pasu a něžně ji k sobě přitiskl. Prohnula se jako palma pod závanem večerního vánku, sklonila hlavu na jeho prsa a uslyšela překotný tep jeho srdce, jež jako by se jí s každým úderem vyznávalo a říkalo:

„Miluji tě, Regino, miluji tě!“

Co víc si mohli povědět? Slova už byla zbytečná, ani jediné nepřešlo přes jejich rty. Pétrusův vzrušený dech hladil vlasy mladé ženy a ona se pod ním zachvívala jako květ mimózy při ptačím zpěvu. Sevřela pevně víčka a cele se oddala nevýslovné blaženosti a pocitu štěstí, které poskytoval jeden druhému. Síla objetí je oba strhovala, jejich dech se zrychloval, vlahé pohledy doprovázely něžné sténání, příliv krve zaplavil jejich srdce a bušil jim prudce ve spáncích.

Potom se Regina z toho opojení naráz vytrhla, tak jako když dítě prchá před nedobrým snem, a třesouc se celá od hlavy až k patě, přitiskla své rty na Pétrusovy:

„Prosím tě… jdi… jdi teď pryč, milý," zašeptala.

„Chceš, abych už odešel? Ale proč, proboha, proč?"

„Prosím tě, miláčku, udělej to… moc prosím… jdi už!"

„Ale… snad nám nehrozí nějaké nebezpečí, anděli?"

„Ano, veliké, strašné nebezpečí na nás číhá…"

Pétrus se prudce zvedl a rozhlédl se kolem, ale Regina ho vzala lehce za ruku a přinutila ho, aby se opět posadil.

„Ne, to nebezpečí, které nám hrozí, příteli, je jinde, než kde ho hledáš… Je v našich srdcích, na našich rtech, v našich objetích… Smiluj se nade mnou, Pétrusi…, příliš, příliš tě miluji!"

„Ach, drahá, milá Regino," vykřikl Pétrus, vzal její ruce do obou dlaní a vášnivě ji políbil.

V tom vroucím, nevinném polibku, v tom nekonečně dlouhém objetí jako by jejich duše splynuly.

Jakási hvězda sklouzla z nebe a Regině se zdálo, že zapadla jen několik kroků od nich.

„Miláčku, drahý Pétrusi," vyprostila se s nejvyšším úsilím z náruče mladého muže, „nesmíme dopustit, abychom se zřítili z nebe jako ta hvězda."

Řekla to s očima zvlhlýma slzami lásky. Pétrus ji vzal za ruku, přitáhl ji k sobě a vtiskl jí na čelo lehký bratrský polibek.

„Jako že je nad námi Bůh, jako že se na nás dívají hvězdy, které jsou jeho očima, vám dávám toto políbení na znamení toho, že si vás přehluboce vážím a že k vám chovám nejvyšší úctu."

„Děkuji, příteli," řekla Regina a vrátila mu jeho polibek na čelo.

V té chvíli zaslechli, jak odbíjí třetí.

Na cestičce se objevil stín Nanon.

„Za půl hodiny začne svítat,“ upozornila polohlasem.

„Jak vidíš, Nanon, právě se loučíme,“ řekla Regina, poodstoupila od Pétruse, ale svou dlaň stále ještě ponechávala v dlani milovaného malíře. „Zítra ode mne, doufám, dostaneš dopis, příteli…“

„I já v to doufám.“

„Bude to však dobrý dopis.“

„Všechny tvé dopisy jsou dobré, Regino. Ten poslední bývá vždy nejlepší.“

„Tento bude lepší než ten nejlepší,“ řekla Regina.

„Bože, jsem tak šťasten, že skoro začínám mít strach.“

„Neměj strach, a buď dál šťastný!“

„Neřekneš mi, drahá, co v tom dopise bude?“

„Musíš být trpělivý. Musíme si šetřit štěstí i pro chvíle, kdy nebudeme spolu. Na shledanou, milý příteli!“

„Na shledanou, nejmilejší!“

„Podívejte se, na východě se jasní,“ ozvala se Nanon. „Bude hezký den.“

Pétrus potřásl hlavou, a nespouštěje oči z mladé ženy, pomalu se vzdaloval. Co že to řekla Nanon? Že bude hezký den? Ach ne, naopak, v očích těch dvou zamilovaných se obloha zatahovala smutečním závojem, umlkal slavíkův zpěv, bledla záře hvězd a celý ten pohádkový svět, jenž se zdál být stvořený jen pro ně, zmizel s jejich posledním políbením.

53.

Letmý pohled do ulice de Jérusalem

Když se Salvator rozloučil se svými mladými přáteli, pustil se rychle ulicí d’Enfer, přešel přes most Saint-Michel, zabočil na nábřeží a ve chvíli, kdy tři zamilovaní přicházeli na místa svých dostaveníček, blížil se již k budově policejní prefektury.

Ani tentokrát ho stráž ve vrátnici nepoznala a vybafla na něj zostra:

„Tak kampak jdeme?“

A jako minule tak i tentokrát se muž ve strážnici, když se mu Salvator prohlásil, začal zdvořile a úslužně omlouvat:

„Promiňte, prosím, pane, já jsem vás hned nepoznal.“

Salvator mávl rukou, přeběhl nádvoří, prošel podloubím ke schodišti do druhého poschodí a vrazil do předpokoje k šéfovi tajné policie:

„Kde je pan Jackal?“ křikl na dozorčího, který mu hned pohotově otevřel dveře do šéfovy pracovny.

„Čeká vás.“

Salvator našel policejního šéfa ponořeného do hlubokého voltairiánského křesla. Když Jackal příchozího uviděl, bystře vyskočil a vyšel mu v ústrety.

„Vidíte, že jsem vás čekal, můj drahý pane Salvatore,“ uvítal ho.

„Děkuji vám, pane,“ odpověděl Salvator jako vždycky poněkud odměřeně.

„Říkal jste mi, že půjde o jakousi malou výpravu do blízkého okolí Paříže, pravda?“

„To souhlasí,“ přikývl Salvator.

„Tak dáme zapřáhnout,“ obrátil se Jackal k dozorčímu, a když se za ním zavřely dveře, ukázal na židli. „Posaďte se u nás přece, pane Salvatore. Za pět minut vyjedeme. Dal jsem příkaz, aby koně byli připraveni.“

Salvator se posadil, ale ne na židličku, kterou mu Jackal nabídl, nýbrž na jinou, od něho vzdálenější. Jako by se instinktivně vyhýbal bližšímu kontaktu s policejním čmuchálkem.

Jackalovi to neušlo, dal to najevo jen nepatrným zvednutím obočí. Zajel rukou do kapsy, vylovil tabatěrku, nacpal si do nosu šňupec tabáku, pohodlně se opřel v křesle a nadzvedl své brejličky na čelo:

„Jestlipak víte, o čem jsem právě přemýšlel, když jste vešel, pane Salvatore?“

„Nejsem jasnovidec, pane, to není moje řemeslo.“

„Kladl jsem si v duchu otázku, kde se ve vás bere taková silná láska k lidem,“ řekl Jackal mezi dvojím mocným kýchnutím.

„V mém svědomí, pane,“ odpověděl Salvator. „Vždycky jsem obdivoval onen slavný verš antického básníka *Homo sum, et nil humani a me alienum puto.*“

„Ano, ovšem. Jsem člověk, a nic lidského mi není cizí, také to znám,“ zahučel Jackal. „To je Terentius, nemýlím-li se.“

Salvator přikývl a Jackal pokračoval:

„Tak si říkám, pane Salvatore, kdyby neexistovalo slovo filantrop, že bychom je museli vymyslet už kvůli vám. Skutečně! Jestliže by ten nejdůvěryhodnější novinář na světě…, kdyby se totiž vůbec nějakému novináři dalo věřit…, zítra napsal, že jste mne přišel o půlnoci požádat, abych se přidal k jisté akci v zájmu dobré věci, živá duše by tomu nevěřila. Vás by určitě podezírali, že tím sledujete nějaký soukromý zájem, vaši političtí přátelé by vás okamžitě odsoudili a křičeli by, že jste se zaprodal bonapartistům… no samozřejmě, když se tak vášnivě bijete o život nějakého Sarrantiho, který sem přivandroval kdovíodkud, kterého jste asi viděl poprvé, když ho zatkli. Dokazovat soudnímu dvoru, že je úplně vedle a že v Sarrantim chce pověsit nevinného člověka, copak to není pro vaše politické přátele dokonalý důkaz bonapartismu?“

„Zachránit nevinného člověka, pane Jackale, to je především důkaz čestného smýšlení. Nevinný člověk nepatří k žádnému politickému táboru, nebo spíš: patří ke straně čestných lidí.“

„Ale jistě, mně je to jasné, pane Salvatore, mně takové vysvětlení stačí, konečně už vás hodně dlouho znám a vím, že jste, jak se říká, volnomyšlenkář. A vím, že bych se nepotázal zrovna s dobrou, kdybych vám chtěl vaše hluboce zakořeněné názory nějak vyvracet. Ani se o to nechci pokoušet…, ale co kdyby se o to někdo přece jen pokusil… Mohl by vás kvůli tomu třeba pomluvit?“

„To by se opravdu zbytečně namáhal. Nikdo by mu nevěřil.“

„Když jsem byl ve vašich letech, měl jsem o našich bližních také takové mínění,“ řekl Jackal s nádechem jisté melancholie. „A jak hořce jsem se s těmi názory loučil, než jsem si přiznal, že měl pravdu Mefisto! Vy jste na mne vytáhl citát, drahý pane Salvatore, dovolíte, abych i já vám zacitoval právě toho Mefista: *Pro sebe stvořil Bůh věčné světlo. Nás, nás stvořil pouze pro temnotu.*“

„Budiž,“ řekl Salvator. „Já vám však odpovím slovy doktora Fausta: *Ale já chci!*“

„Život je krátký, umění dlouhé,“ dodal Jackal filozoficky.

„A vůbec,“ řekl Salvator, „jsem takový, jaký jsem. Možná že některé lidi pudí přirozenost k páchání zla; ale mne naopak jakási neovladatelná síla žene k věcem dobrým. Co chcete! Jiný už nebudu, pane Jackale, na tom nezmění nic ani nejvýmluvnější filozofové, i kdyby se spojili všichni dohromady.“

„Ach, to mládí, ach, to mládí,“ zamručel Jackal a odevzdaně potřásl hlavou.

Salvator si pomyslel, že by bylo na místě změnit směr rozhovoru. Připadlo mu, že melancholie Jackalova je vlastně zneuctěním melancholie.

Vtom se otevřely dveře, do pracovny vstoupil dozorčí a oznamoval, že vůz s koňmi je připraven.

„Tak prosím! Pokračování v rozhovoru po cestě,“ řekl Jackal, vzal klobouk a posunkem naznačil Salvatorovi, aby šel první.

Dole na nádvoří, když kladl nohu na stupátko, se Jackal zeptal:

„Kam tedy přesně jedeme?“

„Směr na Fontainebleau, do Cour-de-France,“ řekl Salvator.

„Slyšel jste?“ zavolal Jackal na kočího.

„A jeďte ulicí Mâcon,“ dodal Salvator. „Vezmeme s sebou ještě jednoho společníka.“

„K čertu, kdybych to byl věděl, dal jsem zapřáhnout velkou berlinu, a ne takovýhle kočárek,“ ušklíbl se Jackal.

„Nemusíte se vzrušovat, ten společník vám určitě nebude vadit.“

„No dobře, tak jedeme. Do ulice Mâcon číslo čtyři. Jedeme k vám, pravda?“ řekl Jackal a kočár se vzápětí dal do pohybu.

Netrvalo dlouho a Salvator zarachotil klíčem ve dveřích domu, v němž bydlil.

Sotva se dotkl nohou prvního schodu na točitém schodišti, zablikalo nahoře světlo a objevila se Fragola se svíčkou v ruce.

„To jsi ty, Salvatore?“ zvolala přidušeným hlasem.

„Ano, Fragolo! Jsem tu jen na skok, vrátím se až ráno kolem osmé.“

Fragolino povzdechnutí se neslo celým schodištěm až dolů.

„Buď bez starosti,“ řekl Salvator, „žádné nebezpečí mi nehrozí.“

„Vezmi si pro všechno s sebou Rolanda.“

„Však jsem si pro něj přišel… Rolande!“

Pes, jako by jen čekal na zavolání, se vrhl střemhlav dolů po schodišti a samou radostí vyskočil a opřel se pánovi packami o hruď. Salvator ho polaskal, a tu se ozvalo shora Fragolino posmutnělé:

„A co já?“

„Pojď,“ zavolal Salvator a rozpřáhl náruč.

Fragola seběhla ze schodů a Salvator ji k sobě přitiskl.

Jeho klidný úsměv a jasný pohled ji uklidnily.

„Na shledanou zítra ráno v osm," řekla. „Vlastně už dnes."

„Na shledanou dnes v osm, Fragolo."

„Pánbůh s tebou, Salvatore. Budu tě čekat."

Dívala se za ním, dokud za sebou nezavřel dveře.

Usadil se opět na sedadle vedle pana Jackala, a protože Roland pobíhal kolem kočáru a nejevil chuť nastoupit, křikl na něho přes záclonku ve dvířkách:

„Tak poběž za námi, Rolande, když se nechceš vézt!"

A pes, jako by věděl, kam asi mají namířeno, se rozběhl napřed a bystře pelášil směrem k městské bráně Fontainebleau.

54.

Noční cesta do Viry-sur-Orge

Salvator navštívil Jackala již před několika dny, když si uvědomil, že lhůta, kterou poskytl král abbému Dominikovi, se mílovými kroky blíží ke konci: „Vybídl jste mě, pane Jackale, svého času, abych se na vás obrátil, kdykoliv by bylo třeba upozornit na nějakou nespravedlnost, nebo napravit bezpráví. Přišla chvíle, kdy bych se chtěl dovolat vašeho slibu!" To byla první jeho slova, sotva vstoupil po ránu ještě před osmou hodinou do kanceláře mocného policejního šéfa. Pan Jackal si vysunul brejličky na čelo a přikývl:

„Ano, pane Salvatore, to jsem řekl. Oč vám jde?"

„Jde mi o rozsudek nad Gaetanem Sarrantim. Rád bych vám o té věci něco pověděl."

„Tak povídejte," souhlasil pan Jackal a spustil opět své brejličky z čela na nos.

„Kdybyste, pane, nabyl přesvědčení, že Sarranti je nevinen, udělal byste pro jeho záchranu všechno, co je ve vašich silách?"

„Ale přirozeně, drahý pane!"

„Tím lépe, aspoň mě pochopíte. Já totiž mám o jeho nevině naprostou jistotu."

„Já ji bohužel nemám," řekl Jackal.

„Proto jsem taky za vámi přišel. Já mám totiž nejenom jistotu o jeho nevině, nýbrž i její důkaz!"

„Vy, pane Salvatore? No tak tím líp… Jistě s ním neprodleně vystoupíte na veřejnost, že?"

„Další důvod, proč přicházím. Chci vás požádat, abyste mi v tom pomohl."

„Jsem vám plně k dispozici, vzácný pane Salvatore. Jen mi řekněte jak. Poslouchám, co mi povíte."

„Vůbec nic vám nepovím. Slovy nic nedokážete. Je třeba jednat."

„Tak tedy jednejme!"

„Jste volný zítra v noci?"

Jackal vrhl na Salvatora bleskový, pronikavý pohled.

„Nejsem," odpověděl.

„A pozítří v noci?"

„Uvolním se. Ale musel bych ovšem vědět, na jak dlouho."

„Pojedeme spolu kousek za Paříž. Jen na pár hodin."

„Hm! Za Paříž… Jak daleko?"

„Tak čtyři pět mil."

„Dobře. Budu připraven."

„V kolik hodin?"

„To záleží na vás."

„O půlnoci?"

„Pozítří o půlnoci se uvidíme."

„Ujednáno. Na shledanou, pane Jackale!"

„Na shledanou, pane Salvatore!"

Salvator se otočil a seběhl dolů na nádvoří prefektury a skoro si ani nevšiml, že v podloubí ho minul jakýsi člověk zachumlaný do dlouhého redingotu se stojatým límcem, jejž si schválně přitahoval přes obličej. Lidé, kteří docházeli za Jackalem, obyčejně měli dost důvodů, aby se nedávali při svých návštěvách poznat. Kdyby se byl ovšem Salvator vrátil, byl by s údivem zjistil, že zakukleného chlapa přivítal sám Jackal dokonce neobyčejně radostným výkřikem. Strávil potom s *Gérardem* – neboť to byl on – téměř celou hodinu.

Snad se později dozvíme, co se na této poradě událo, zatím musíme sledovat pana Jackala a Salvatora na jejich cestě fontainebleauskou silnicí. Ubíhala jim rychle a před mostem Godeau Salvator poručil, aby kočí zastavil.

Vystoupili.

„Tak se mi zdá, že jsme ztratili vašeho psa," poznamenal Jackal. „To by byla škoda! Je to jistě chytré zvíře."

„Dokonce neobyčejně chytré," odpověděl Salvator. „Přesvědčíte se."

Oba muži se pustili známým jabloňovým stromořadím, které vedlo k bráně do zámeckého parku. Roland je tam již očekával majestátně rozkročen se vztyčenou hlavou. Ve svitu měsíce se podobal velké egyptské sfinze.

„Jsme na místě," řekl Salvator.

„Pěkné sídlo," řekl Jackal a posunul si brejličky na čelo, nahlédaje mezi mříží do hlubokého parku. „Jakpak se tam ale člověk může dostat?"

„Celkem snadno, to uvidíte," odpověděl Salvator. „K noze, Brésile."

„Myslel jsem si, že váš pes se jmenuje Roland," poznamenal Jackal.

„Ve městě. Ale tady na venku to je Brésil. Proč? To je celá dlouhá historie, jednou vám ji povím, až na to bude čas. Brésile, pojď!"

Přiblížili se k oné části zdi, kudy Salvator už nejednou vnikl dovnitř. Vzal psa do náručí a vyzdvihl ho, jak už jsme toho byli svědky při první výpravě za Mínou, až ke stříšce. Brésil se na ni zachytil předními tlapami, zatímco zadními se opíral o Salvatorova ramena.

„Skoč," poručil mu.

Pes zafuněl a vzápětí bylo slyšet, jak dopadl na druhé straně na zemi.

„Takže váš pes nám dává návod, jak se dostat do zámeckého parku," hvízdl si tiše Jackal.

„Přesně tak. Teď je řada na nás," řekl Salvator a vytáhl se nahoru na zeď, rozkročmo se na ni uvelebil, a podávaje obě ruce Jackalovi, nabídl mu pomoc:

„Pojďte, chyťte se mne!"

„To je zbytečné," odmítl Jackal, povyskočil, chytil se za vršek zdi a vytáhl se nahoru stejně jako Salvator; tak mrštně, že mladý muž by to byl od něho nikdy neočekával.

„Výborně," zamumlal Salvator. „Teď už o vás nemám strach."

Seskočili ze zdi a Jackal to provedl lehce a obratně – prozrazovalo to, že je zvyklý provozovat tělocvik.

„Jestlipak víte, kde jsme teď?“ zeptal se Salvator, přidržuje si u sebe Brésila.

„To nevím, ale doufám, že budete tak laskav a řeknete mi to.“

„Jsme v zahradě zámku Viry-sur-Orge.“

„Ach… Viry! A co by tu mělo být?“

„Trochu pomohu vaší paměti. Jsme na sídle počestného pana Gérarda Tardieua.“

„Hm, hm… No, to jméno mi není neznámé,“ zavtipkoval Jackal, rozhlížeje se po parku s brejličkami na čele.

„Taky si myslím. Tady pan Gérard dlouhá léta bydlel, než svoje sídlo pronajal Lorédanovi de Valgeneuse, aby měl kde schovat Mínu.“

„Mínu? O jakou Mínu jde?“

„O mladou dívku, kterou Lorédan unesl z Versailles.“

„Ano? Něco se s ní stalo?“

„Mohl bych vám vyprávět takovou menší anekdotu, pane Jackale?“

„Ale jen vyprávějte, drahý pane Salvatore, víte přece, že si vás vždycky hrozně rád poslechnu.“

„Dobře… Tedy jeden z mých petrohradských přátel hrál kdysi karty u jistého velice urozeného šlechtice a byl tak neopatrný, že si na hrací stolek odložil tabatěrku. Skvostný kousek zdobený diamanty. A tahle vzácná věcička se najednou ztratila. Můj přítel na ní nesmírně lpěl, ani ne tak kvůli těm diamantům jako kvůli osobě, od níž ji dostal.“

„Já bych na ní lpěl taky, kvůli jednomu i druhému,“ utrousil Jackal.

„No vidíte, on měl jen jeden důvod, ale přesto se s onou nepříjemnou záležitostí svěřil hostiteli, totiž naznačil mu velice ohleduplně, ve vzdálených narážkách, že má v domě zloděje. K jeho úžasu pán domu vůbec nevypadal na to, že by ho to překvapilo. ‚Musíte mi tu svou tabatěrku popsat a já se pokusím ji vypátrat; ale prosím vás, nikomu o té krádeži ani slovo,‘ řekl mému příteli, který se zaradoval a do nejmenších podrobností vypodobnil svou zmizelou vzácnost. ‚Chcete se obrátit na policii?‘ zeptal se ještě, ale ke svému náramnému podivení se dozvěděl něco jiného. ‚Naprosto ne, já mám svůj vlastní způsob pátrání. Až zase bude vaše tabatěrka na světě, tak vám ho prozradím,‘ zněla odpověď. Asi tak za týden přišel hostitel s

tabatěrkou. ‚Je to ona?‘ zeptal se mého zcela udiveného přítele. ‚No ovšemže je to ona,‘ potvrdil přítel. ‚Tak ji příště nepokládejte na hrací stolek; nedivím se, že vám ji ukradli, má cenu bratru deset tisíc franků.‘ ‚Ale kdo mi ji ukradl?‘ chtěl vědět můj přítel. ‚Jeden z mých hostí, kníže… Tenaten,‘ odpověděl mu klidně hostitel. ‚A vy jste se odvážil na něm chtít, aby ji vrátil?‘ ‚Ale kdepak, to by ho hrozně urazilo,‘ dozvěděl se můj přítel. ‚Já jsem jen udělal přesně to co on: ukradl jsem mu ji!‘“

„Ale, ale, ale… to je mi poučná příhoda,“ řekl Jackal. „Takže pan de Valgeneuse, abych tak řekl, vyfoukl Mínu Justinu Corbymu a…“

„…a já jsem ji, abych tak řekl, vyfoukl panu de Valgeneuse,“ dořekl Salvator.

Jackal si nacpal do nosu řádnou dávku šňupavého tabáku.

„Tak o tomhle jsem opravdu nic nevěděl,“ řekl. „Ale divím se, že pan de Valgeneuse si ke mně nepřišel stěžovat.“

„My jsme tu záležitost vyřídili mezi sebou, drahý pane Jackale… Ale mluvme teď o něčem jiném…, například o panu Gérardovi.“

„Jak je libo, poslouchám.“

„Pan Gérard, jak bylo řečeno, odešel ze zámku před mnoha lety, nějaký čas po oněch osudných událostech, kvůli nimž byl obžalován pan Sarranti.“

„Ano, o tom se mluvilo při soudním přelíčení. Ovšem pan Sarranti popíral, že by měl cokoliv společného s nešťastným osudem synovce a neteře pana Gérarda,“ řekl Jackal.

„Měl také pravdu. Když *on* opouštěl zámek ve Viry, byly obě dětičky jako rybičky a hrály si docela pokojně na trávníku.“

„To aspoň tvrdil on.“

„Drahý pane Jackale, já vím, co se s těmi dvěma dětmi stalo.“

„Neříkejte! Ale to mě velice zajímá!“

„Děvčátko bylo zavražděno nožem paní Tardieuové a chlapce utopil pan Tardieu!“

„A kvůli čemu?“ zeptal se suše Jackal.

„Zapomínáte, že Gérard Tardieu byl sice poručníkem obou dětí, ale také… dědicem.“

„Ale co mi to tu vykládáte, drahý pane Salvatore! O paní Tardieuové vůbec nevím a…“

„Byla to Orsola Pontaéová a žádná paní Tardieuová!“

„To je všechno možné, ale pro mne byl pan Gérard vždycky, jak se říkalo, počestný pan Gérard,“ řekl Jackal a na jeho rtech se objevil křečovitý úsměv.

„Jenže ten váš počestný pan Gérard topil chlapce, zatímco jeho Orsola mordovala nožem děvčátko!“

„Můžete to dokázat?“ řekl Jackal chladně.

„Bezpečně. Dokonce hned teď na místě, pane Jackale…, jestli neodmítnete a půjdete se mnou.“

„Když jsem došel až sem…,“ zahučel Jackal.

„…tak je třeba dojít až na konec, že?“

Jackal potřásl hlavou a pokrčil rameny.

„Tak tedy pojďte,“ vyzval ho Salvator a oba vykročili podél zahradní zdi směrem k zámecké budově. Ale Salvator přitom musel vší silou krotit Brésila, kterého jak se zdálo, daleko nejvíc lákalo a vábilo neviditelnou, neznámou mocí jedno místo v parku.

55.

Prázdné hnízdo

Zámek byl ponořen do tmy, ani jediné okno nebylo osvětlené. Zřejmě byl opuštěn. Salvator položil Jackalovi ruku na rameno a oba zůstali stát před vnějším schodištěm.

„Teď vám, drahý pane, řeknu, jak se všechno odehrálo.“

„Podle vašeho domnění…?“

„Podle mé jistoty. Před sebou vidíte, pane Jackale, rybník, kde byl utopen chlapeček, a tam na druhé straně je sklep, kde mělo být zamordováno děvče. Začněme sklepem!“

„To bychom se ovšem nejdřív museli dostat do budovy.“

„S tím si nedělejte starosti. Když jsem tu pátral posledně, opatřil jsem si pro všechny případy klíče… Vstupte! A ty, Brésile, tady počkej, až tě pán zavolá,“ nařídil Salvator psovi a zavřel před ním dveře.

Zvíře si poslušně sedlo a oba muži se pustili chodbou vlevo od hlavního vchodu, Salvator první, Jackal v patách za ním. Z chodby,

jak si vzpomínáme, se po několika schodech sestupovalo do kuchyně a z té potom do sklepení, kde se odehrál onen hrůzyplný výjev. Salvator dovedl Jackala až sem.

„Tady je to," zastavil se.

„Tady je co?" zahučel Jackal.

„Místo, kde byla zardoušena Tardieuova Orsola…, že je to tak, Brésile? Brésile," opakoval Salvator a zvýšil hlas.

Pes se přihnal na zavolání jako velká voda. Proskočil okenní tabulí a dopadl na všechny čtyři přímo před svým pánem a Jackalem.

„Co zase tohle znamená?" řekl policejní šéf a mimoděk před Brésilem poodstoupil.

„Brésil vám právě předvádí, *jak* se tu všechno odehrálo. Zde pachatelku dopadl."

„Fíííí," hvízdl si tiše Jackal, „snad tím nechcete říct, že Brésil… zardousil ubohou paní Tardieuovou?"

„Přesně tak!"

„To by si ovšem jako bídný vrah zasloužil kulku."

„Naopak, jako statečný, věrný pes by si zasloužil metál!"

„Tomu nerozumím."

„Brésil totiž zardousil Orsolu ve chvíli, kdy se pokoušela připravit o život malou Leonii. On to dítě přímo miloval, a když slyšel, jak zoufale křičí o pomoc, přiběhl a… je to tak, Brésile?"

Pes táhle, žalostně zavyl.

„Abyste neměl žádné pochyby, zapalte si svíčku a prohlédněte si dlaždice."

Jako by to byla ta nejsamozřejmější věc pod sluncem, pan Jackal sáhl do kapsy svého redingotu a vytáhl voskovici a fosforové zapalovadlo. Po několika okamžicích se rozhořelo světlo. Šéf policie se rozmžikal jako noční pták, pro něhož tma je denním světlem.

„Podívejte se na podlahu," vybídl ho Salvator a ukázal před sebe. Jackal se sklonil.

Na dlaždici se červenala zašlá skvrna. Byla tak slabá, že se nedalo od pohledu tvrdit, že je to zbytek krve, ale Jackal o tom zřejmě nepochyboval.

„No dobře," zamumlal, „ale co ta krev dokazuje? To může být stejně tak krev paní Tardieuové jako malé Leonie."

„Je to však Orsolina krev," řekl s určitostí Salvator.

„Jakpak to můžete poznat?"

„Počkejte,“ řekl Salvator a zavolal: „Brésile, pojď sem.“ Ukázal psovi skvrnu na podlaze. Zvíře ji očichalo, zvedlo se zlobným zavrčením tlamu a pak na dlaždici zaútočilo, jako by se chtělo do toho kusu kameniny zahryznout.

„Vidíte?“ zvolal Salvator.

„Vidím, že se to vaše psisko vzteká. To je všechno.“

„Jen klid… Teď vám ukážu krev malé Leonie.“

Jackal se podíval na Salvatora všecek ohromen. Ten vzal světlo a přešel do další místnosti, která byla za přilehlým dřevníkem a kde se na dlaždičkách u dveří, vedoucích do zahrady, červenaly jiné zašlé skvrny.

„Tak toto je stopa po Leoniině krvi… Že je to tak, Brésile?“

Tentokrát přiblížil pes svůj čenich k dlaždičkám tak něžně, jako by je snad chtěl políbit. Žalostně zavyl a olízl dlaždice špičkou jazyka.

„Chápete?“ řekl Salvator. „Malá Leonie vůbec nebyla zaškrcena… Zatímco Brésil rdousil Orsolu, měla čas uprchnout přes zahradu.“

„Hm, hm… A pak?“

„Nechme prozatím děvče děvčetem,“ odvětil Salvator, „a věnujme se chvíli chlapci… Půjdeme do zahrady.“

Jackal ho mlčky následoval.

„Zde se odehrálo druhé dějství dramatu,“ řekl Salvator, když se ocitli na břehu rybníka. „Tady topil Gérard malého Viktora právě v té době, kdy Orsola se pokoušela připravit o život Leonii … Brésilku, pojď a ukaž nám, jak jsi vylovil z vody tělo svého mrtvého pána.“

Brésilovi se nemuselo říkat dvakrát. Bezpochyby dokonale pochopil, co se na něm chce: vrhl se do rybníka, odplaval asi do třetiny od břehu, tam se potopil, znovu se vynořil, vrátil se ke břehu se smutným poštěkáváním a šel si lehnout na trávník.

„To je pozoruhodné zvíře,“ řekl Jackal. „Ten snad umí hrát i šachy.“

„To ještě není všecko, pane Jackale. Pojďte se podívat sem k tomuto stromu. Řekněte mi, co to asi tady je… ta jizva v kůře…“

„Mohla by to být stopa po kulce,“ váhavě řekl Jackal.

„Rozsviťte znova světlo,“ pravil Salvator. Pak pokynul Jackalovi, aby přistoupil, vzal malý úzký nožík, který mu sloužil jako nůž, dýka

i skalpel, zaryl do stromové kůry a vydlábl z ní úlomek olova.

„Vidíte? Kulka tam ještě zůstala!“

„Nehádal jsem se,“ připustil Jackal. „Ovšem co dokazuje taková kulka ve stromovém kmeni? Člověk by musel vědět, kudy a jak se sem dostala.“

„Brésile,“ zavolal Salvator, a když pes přiběhl, vzal Jackala za ruku a přitiskl mu prst na pravý i levý Brésilův bok.

„Necítíte nic?“

„Myslím, že ano … Jako by tam byly dvě jizvy.“

„Ptal jste se, jak a kudy se dostala kulka do stromu. Teď to už víte… A jistě jste už pochopil, jak se drama odehrálo, ne?“

Jackal si prohlížel Salvatora se vzrůstajícím obdivem a v duchu si říkal: Jaká škoda, pane Salvatore, že jste takový počestný člověk! Ale nahlas jen poznamenal:

„Abych řekl pravdu, tak docela ještě ne.“

Salvator vedl policejního šéfa kolem rybníčku hloub do zámeckého parku.

„Ne? Tak si představte: když tam v zámeckém sklepení Orsola vraždila malou Leonii, Brésila přivolal její zoufalý nářek. Přiběhl, zardousil paní Tardieuovou, nebo Orsolu, jak chcete, a začal zuřivě hledat svého druhého milovaného kamaráda, malého Viktora. Našel ho, ale už utopeného v rybníce, nicméně ho vytáhl z vody ven až na trávník. Přitom dostal do těla kulku, která ho naštěstí jen škrábla, proletěla a zaryla se do stromu, kde jsme ji také našli. Raněný pes utekl a vrah mohl vzít chlapcovo mrtvé tělo a odnést je a zahrabat je do země.“

„Zahrabat je do země!“ vykřikl Jackal. „A kde?“

„To vám ukážu.“

Jackal potřásl pochybovačně hlavou.

„Viděl jsem je totiž na vlastní oči.“

Jackal znovu zavrtěl hlavou.

„Přesvědčíte se,“ řekl Salvator. „Brésil nás povede.“

Pes běžel deset kroků před nimi a co chvíli se ohlížel, jestli ho opravdu sledují.

„Už jsme na místě,“ řekl Salvator, když se přiblížili k houští, u něhož se Brésil zastavil. Ale kupodivu tu stál jaksi nerozhodný a jakoby zklamaný. Místo aby se pustil s čenichem u země do hrabání, přešlapoval, větřil na všechny strany a zlověstně vrčel. Salvator, který

uměl Brésilovy myšlenky přímo číst, pochopil, že se stalo cosi nečekaného. Rozhlédl se a jeho pohled utkvěl na Jackalovi. Měsíc právě osvětlil jeho tvář a Salvator si všiml, že na rtech policejního hodnostáře se rozhostil podivný úsměv.

„Tak vy tvrdíte, že to je tady?“ zeptal se Jackal.

„Ano, určitě je to tady,“ zamračil se Salvator. „Brésile, hledej!“

Pes očichával čenichem půdu, točil se v kruhu, ale nakonec zvedl tlamu a žalostně zavyl.

„Ale, ale, Brésile, copak je? My jsme se spletli, ano? Budeme hledat jinde? Tak hledej, Brésile, hledej…!“ pobízel Salvator.

Ale Brésil svěsil hlavu a lehce jí zatřepal, jako by chtěl vyjádřit, že hledat v těchto místech je zbytečné. Salvator se najednou rozhodl: sám si klekl na kolena a začal rukama rozhrabovat zemi. Šlo to dost snadno, bylo vidět, že hlína je celá zkypřelá, jako by ji tu před nedávnem někdo přehazoval.

„Nuže, pane Salvatore?“ ozval se Jackal.

Salvator vnořil obě ruce do vyhrabané jamky, potom je vytáhl a s bledou tváří, s čelem pokrytým kapičkami potu a s vytřeštěnýma očima ze sebe vypravil:

„Je… je pryč! Mrtvolu někdo vyhrabal a odnesl!“

„Ale jděte,“ řekl Jackal. „Víte vůbec jistě, že tady byla?“

„Říkám vám, že mě sem na to místo dovedl Roland, tedy Brésil, jak chcete, a že jsem tu nalezl pozůstatky malého Viktora. Že je to tak, Brésile,“ křikl na psa, který seděl do této chvíle opodál a teď se zvedl a opřel se předními běhy Salvatorovi o prsa. „Ještě předevčírem tu mrtvola byla. Musel ji někdo odstranit… včera v noci.“

„Přirozeně,“ řekl Jackal s kamennou tváří a stále stejným věcným hlasem, „pokud předpokládáte, že předevčírem tady za tím křovím ležela…“

„Já to nepředpokládám, já to tvrdím,“ vykřikl Salvator. Obrátil se k Jackalovi a podíval se mu zpříma do očí. „Poslouchejte, že vy jste už předem věděl, že tu nic nenajdeme?!“

„Ale pane Salvatore! Já vám přece věřím na slovo, a když jste mi řekl, že tu na cosi důležitého přijdeme…“

„Ne, přiznejte to: vy jste tušil, že mrtvolu odtud někdo odstranil.“

„Já jsem netušil vůbec nic, pane Salvatore.“

„Hrom do toho, pane Jackale, dneska večer bystrozrakém zrovna neoplýváte!“

„Musím se přiznat,“ řekl Jackal s dokonalou bodrostí, „že taková noční scéna v pusté zahradě u nějaké jámy člověka nepodnítí ke zvlášť rozumným úvahám, ani kdyby byl nevím jaký chytrák. Ať si lámu hlavu, jak chci, ne a ne rozluštit, kdo odtud tu vaši mrtvolu odnesl.“

„Určitě ne Sarranti! Ten je přece ve vězení.“

„To máte pravdu,“ pokrčil rameny Jackal, „ale klidně to mohl být nějaký jeho komplic. Koneckonců, kdo může říct, že to mrtvé tělo sem nezakopal právě Sarranti? A že to byl on, kdo utopil chlapce a postřelil psa?“

„Já to mohu říct, já,“ vybuchl Salvator, „já mám důkaz… a bohudík doufám najít ještě lepší než tento… Připustíte alespoň, pane Jackale, že muž, jenž odnesl mrtvé tělo, je vrahem?“

„To zacházíte příliš daleko.“

„Nebo tedy jeho komplicem?“

„No… mohl by to být podklad pro jisté podezření.“

„Brésile, pojď ke mně,“ vykřikl rozčilený Salvator. „Někdo sem před námi přisel, víš, včera v noci. Musíš znovu hledat, hledej, hledej, Brésile!“

Brésil zavrčel, pak oběhl několikrát kolem dokola křoví, a jak se zdálo, vyčenichal jakousi stopu. Začal pelášit směrem k bráně.

„Pane Jackale, honem za ním,“ zvolal Salvator.

Pes se hnal přímo kupředu a asi po dvaceti skocích prudce zabočil doleva.

„Máte báječného stopaře, pane Salvatore, opravdu báječného brakýře. Až se ho budete chtít zbavit, tak řekněte, věděl bych o zájemci, který dobře zaplatí,“ hučel Jackal, sleduje se Salvatorem psa, který po dalších asi dvaceti skocích zahnul doprava. Potom se uprostřed u skupiny stromů zastavil a se vztyčenou hlavou čekal.

„Tak tady ten člověk chtěl zřejmě uložit chlapcovy ostatky. Taky tu vidím stopy po rýči. Ale bezpochyby zjistil, že místo není příliš bezpečné, a pokračoval někam dál. Je to tak, Brésile?“

Pes zanaříkal a vyběhl směrem k bráně. Tam se zastavil a začal vyskakovat, jako by se chtěl dostat na druhou stranu.

„To už je jasné,“ řekl Salvator, „dál bychom v zahradě hledali zbytečně. Mrtvola je pryč… Hm, brána je zamčená… Najdu nějaké kleště anebo v nejhorším přelezeme zase zeď… A na druhé straně budeme sledovat stopu dál.“

Zacloumal mřížemi u vrat a pak se rozběhl ke zdi, k místům, kudy sem přelezli.

„Počkejte," zarazil ho Jackal, „vím o něčem lepším!"

Sáhl do svého redingotu, vytáhl svazek paklíčů, vyzkoušel dva nebo tři a nakonec se brána otevřela jako dotykem kouzelného proutku.

Brésil ihned vyrazil, a jak Salvator správně předpokládal, okamžitě našel stopu. Vedla podél zdi, pak napříč přes pole nejkratším směrem k hlavní silnici. Když přecházeli přes oraniště, všiml si Salvator zřetelných šlápot.

„Vidíte ty otisky?" upozornil Jackala.

„Vidím, vidím," odpověděl Jackal. „Bohužel na nich není žádný podpis."

„Třeba ještě na konci na něco narazíme."

Stopa však vyústila na královskou silnici, dlážděnou, širokou čtyřiasedmdesát stop. Pes doběhl až k dláždění, očichal několik míst, pak zvedl tlamu a zaskučel.

„Tady bezpochyby čekal vůz. Ten člověk tu nastoupil, naložil tělo oběti a odjel…, zbývá ještě zjistit kam."

Jackal jen potřásal hlavou.

„Drahý pane Salvatore, bojím se, že si dáváte až příliš velkou práci, a nakonec pro nic. Stopa je ztracená, Orsola je zardoušená, obě děti na pravdě boží…"

„Jenom jedno, pane Jackale, sám jste viděl stopy krve po tom zápase nešťastného děvčátka s Orsolou. Ale ono se nakonec zachránilo."

„Ach, dívenka tedy ještě žije?"

„Jistěže žije."

„To by ovšem mohlo vrhnout nové světlo na celý případ. Pokud si ta dívka na něco vzpomíná… I když pro dítě to asi musel být strašlivý zážitek," řekl Jackal potřásaje hlavou.

„To jistě," přisvědčil Salvator. „Ale i když jste tak nesmírně cituplný, pane Jackale, a i když taková vzpomínka může vyvolat hluboké pohnutí, přece jen byste neváhal se jí na všechno vyptat, viďte? Jde přece o lidský život."

„Nepochybně, pane Salvatore, vyšetřovat je přece mojí povinností!"

„To je poslední věc, kterou jsem chtěl vědět… Hleďme, začíná už

svítat… Chcete-li se vrátit do Paříže, nemohu vás už zdržovat," řekl Salvator a vykročil po silnici.

„Kam jdete?" zeptal se Jackal.

„K mostu Godeau. Tam jsme přece nechali stát vůz."

„Prosím vás! Ten pro nás snad přijede sem," řekl Jackal, sáhl do své bezedné kapsy, vytáhl píšťalku a přiložil ji k ústům.

Ozvalo se trojí ostré zapísknutí a za pět minut bylo slyšet hrčení kočáru, který sem spěchal z hlavní silnice.

V osm ráno projížděli městskou branou ve Fontainebleau.

„Zavezu vás až domů, máme to při cestě," řekl pan Jackal a Salvator věru neměl důvod, aby tuto pozornost policejního šéfa odmítl. Když potom zastavili u čísla 4 v ulici Mâcon, podal mu na rozloučenou ruku:

„No tak, pane Salvatore! Příště budeme mít větší štěstí!"

„Pevně doufám," řekl Salvator.

„Na shledanou," řekl Jackal se sladkým úsměvem.

„Na shledanou," odpověděl Salvator, vyskočil z kočárku, zavřel za sebou dvířka, zadíval se za vozem, jak se rychle vzdaluje, a potom si povzdechl: „Ty ďáble jeden! Já mám podezření, že víš líp než já, kde je mrtvola toho chudáka malého Viktora… Ale nevadí, zůstává tu ještě naše milá Čemeřička."

Pustil se po schodišti nahoru, kde už sem a tam pobíhal dobrý Roland.

„To jsi ty, miláčku?" ozval se známý hlas z odpočívadla v mezipatře.

„Ano, já," zvolal vesele Salvator, vyběhl bystře nahoru a sevřel v náručí Fragolu. Na okamžik zapomněl v tom sladkém objetí na všechno, i na strašné zklamání z dnešní noci. Pak se Fragola jemně vyprostila z jeho paží a řekla:

„Pojď dál, Salvatore, čeká tu na tebe už od sedmi ráno nějaká stará paní. Je celá zoufalá, bez ustání mi pláče a nechce říct, co ji trápí."

„Stará paní?" vykřikl Salvator. „Aby to byla Brocanta!"

Vrhl se do místnosti volaje od samého prahu:

„Co je s Čemeřičkou? Co se děje s Čemeřičkou?"

A proti němu stála skutečně Brocanta, a vzlykajíc vztahovala k němu ruce a trhaně odpovídala:

„Ráno…, když jsem přišla… nahoru do pokoje…, bylo okno

dokořán otevřené… a ona… ubohá chudinka… tam nebyla!“

„Ach, to jsem si mohl myslet,“ vykřikl Salvator a zabušil si pěstí do čela. „Já marně hledám Viktorovo tělo, a oni zatím někam odvlekli i jeho sestru!“

56.

Důvěrné rozhovory pana Jackala

Vysvětleme nyní, jak došlo k tomu, že Salvator, doprovázen panem Jackalem, marně hledal tělo mrtvého Čemeřiččina bratříčka v zámeckém parku ve Viry-sur-Orge, a vraťme se o několik hodin zpět, k onomu ránu, kdy Salvator minul v podloubí na nádvoří policejní prefektury postavu v dlouhém redingotu s vysokým stojacím límcem. Kdyby byl věnoval jen trochu pozornosti tomu člověku, byl by si jistě všiml, jak si úzkostlivě zakrývá tvář a jak se rychle snaží proklouznout chodbičkou k pracovně šéfa tajné policie. Možná že by si byl jen zhnuseně pomyslel: Zase nějaký práskač, a odvrátil hlavu, ale dost možná, že by byl přece jenom poznal – pana Gérarda.

Jackal přijal tuto návštěvu s otevřenou náručí.

„Ctihodný pan Gérard Tardieu nás poctil! Pojďte, můj drahý pane, pojďte dál!“

„Neruším?“ řekl Gérard, který se do policistovy pracovny přímo vřítil.

„Vy, a vyrušovat? Prosím vás! Jste přece snad ještě můj důvěrný přítel. Ostatně jsem pro vás chtěl právě poslat. Byl tu totiž zrovna jeden z mých dobrých známých…“

„Jeden z vašich známých… Kterýpak?“

„Pan Salvator.“

„Neznám žádného pana Salvatora.“

„Jistě. Vy ho neznáte, ale on vás zná. Aspoň se obávám, že vás zná.“

„Ale vy jste měl někam namířeno, pane Jackale… nechtěl bych zdržovat…“

„Přece se nechcete vyhnout přátelskému rozhovoru, pane Gérarde? Odložte si klobouk, sedněte si, ať nevypadáte, jako byste chtěl každou chvíli vzít do zaječích! Kdepak byste našel spřízněnější duši, veselejšího společníka, vy jeden nevděčníku! Ano, chtěl jsem si jít cosi vyřídit, ale když jste přišel, zůstanu, protože chvilka s vámi je mi nade všechny moje osobní záležitosti. Tak copak mi povíte nového, ctihodný pane Gérarde?“

„Moc toho nebude…“

„Škoda,“ řekl Jackal, „ale malé ryby jsou také ryby.“

„Včera vám jistě byl předveden muž, který byl zatčen před kavárnou Foy, protože tam prováděl nezřízenou napoleonskou propagandu.“

„Tak mi o tom vypravujte. Nejdřív, jak se jmenoval…“

„Nevím, pane Jackale. Pochopíte, že by bylo ode mne nerozumné, abych se vyptával na jméno…“

„Můžete ho popsat, jak vypadal?“

„Vysoký, urostlý, statný, měl na sobě dlouhý redingot se zapínáním až ke krku, v knoflíkové dírce červenou stužku…“

„Nejspíš nějaký důstojník na odpočinku…,“ zahučel Jackal.

„Taky jsem si to řekl, zvlášť když jsem si všiml, že má široký klobouk naražený až na uši. A hned jak přišel do kavárny, mi byl podezřelý! Nespustil jsem z něho oči.“

„No vida, pane Gérarde, to není na začátečníka špatné,“ zamumlal Jackal, posunuje si brejličky na nose, „my z vás ještě něco uděláme. Co bylo dál?“

„Posadil se ke stolku, poručil si kávu s rumem, pak se kolem sebe rozhlédl a velice hlasitě řekl: ‚To je ono, rum a káva, to mám nejradši! Ať žije naše káva!‘ A pořád se díval kolem sebe, jestli se k němu někdo nepřidá.“

„A přidal se někdo?“

„Ne, nikdo …, ale on asi myslel, že ho dost neslyšeli, a tak divně dál zas vykřikoval: Ať žije naše káva, ať žije naše káva, až jsem si dal pozor, a víte, ono káva zní jako sláva, zkrátka zdálo se mi, že nevolá…“

„…ať žije naše káva, ale ať žije naše *sláva*! Ke všem čertům rohatým, to zní jako rebelantské heslo! Copak máme nějaký důvod, abychom pod naší drahou otcovskou vládou vykřikovali na veřejnosti: Ať žije naše sláva?“ zašklebil se šéf tajné policie.

„Přesně to jsem si řekl, pane Jackale. Přisedl jsem si ke stolku hned proti němu a nastražil jsem oči i uši…“

„Bravo, pane Gérarde!“

„Požádal o časopis…“

„O *jaký* časopis, pane Gérarde?“

„To nevím…“

„Chyba, pane Gérarde, chyba!“

„Myslím… myslím, že to byl Constitutionell.“

„Určitě to byl Constitutionell,“ řekl Jackal.

„Myslíte?“

„Jsem si naprosto jist. Tak dál, pane Gérarde.“

„Dál… Pak za ním přišel nějaký jeho přítel…“

„Proč soudíte, že to byl jeho přítel?“

„Byl od hlavy až k patě stejně oblečen, jenom trochu ošumělejší. A taky si hned podali ruce a ten, co přišel, povídá tomu druhému: ‚Člověče, ty jsi dnes vyšvihnutý, ty jsi dědil?‘ A on mu odpověděl: ‚Ne, to žena si mě tak vyfintila na moje narozeniny.‘ Tamten se zasmál a řekl: ‚A já už si myslel, že nám přidali!‘ Ten první se také zasmál a řekl: ‚To si ještě budeme muset počkat. Ale jestlipak víš, že náš vídeňský bratranec se málem vrátil do Paříže?‘“

„Počkejte! Už tomu rozumím,“ řekl Jackal. „Vévoda Zákupský!“

„Určitě, pane Jackale, poněvadž ten přítel mu na to odpověděl: ‚Bohužel mu na to přišli. Ale co se nepovede jednou, podaří se podruhé.‘“

„Tohle že řekl? Hm, hm,“ potřásl hlavou policejní šéf. „Víte, že mi sdělujete závažné věci, pane Gérarde? A i kdybyste pro mne neměl už nic dalšího…“

„Já toho mám ještě spoustu,“ řekl přičinlivě Gérard. „Ono to pokračovalo.“

Jackal na znamení spokojenosti vytáhl svou tabatěrku a nacpal si do nosu šňupavý tabák.

„Poslouchám,“ vybídl Gérarda.

„Ano. Pak ten nový příchozí si začal prohlížet redingot toho prvního a důkladně mnul látku mezi prsty a chválil ji a nakonec řekl: ‚Výborná, ale ten střih! Nepřipadá ti ten kabát v pase na vojáka trochu málo sešněrovaný?‘“

„Tady máme přímý důkaz, že šlo o důstojníka, pane Gérarde, vidíte?“ poznamenal Jackal. „Nezmýlil jste se.“

„No, a ten důstojník na to povídá: ‚Proč bychom měli mít pořád všechno tak sešněrované? Ať jen jsou věci volné, co nejvolnější! Ať žijí volné časy!‘“

„On křičel: ‚Ať žijí volné časy?‘ Mluvil o redingotu a křičel: ‚Ať žijí volné časy?‘“ zarazil se Jackal.

„Na vlastní uši jsem to slyšel! Dokonce několikrát to zavolal,“ odpověděl Gérard, přece jen však poněkud zaraženě. „Já jsem pak, jak jsem uslyšel takový rebelantský pokřik, vyběhl z kavárny, a protože se lidi začali otáčet, upozornil jsem dva strážníky a ty dva jsem jim dopodrobna popsal. Zůstal jsem tam až do té doby, dokud jsem neviděl, že jednoho z nich chytli za límec.“

„Bravo, pane Gérarde, bravo… Jenom je mi divné, že mi nikoho nepředvedli… No, uvidíme,“ řekl Jackal a zazvonil na službu konajícího strážníka.

„Ať ke mně přijde Gibassier,“ poručil.

Několik minut se probíral spisy na svém stole.

„Nic, nic tu nevidím, žádné hlášení…,“ vrtěl hlavou.

Službu konající ohlásil, že Gibassier čeká a že se ptá, zda může vstoupit, když pan Jackal má návštěvu.

„Pravda, pravda… Abyste věděl, pan Gibassier je takový skromný člověk jako vy, pane Gérarde, nerad se ukazuje někomu na očích, hotová fialinka… Byl byste tak laskav a přešel na okamžik tam do druhé místnosti?“

Gérard si nepřál o nic víc než Gibassier, aby se pokud možno nikomu neukazoval, a zmizel pohotově v sousední kanceláři a zavřel za sebou dveře.

„Gibassiere, už jsem sám, pojďte dál,“ zavolal Jackal, a sotva se jeho podřízený objevil, spustil na něj nevrle:

„Co to má znamenat, Gibassiere? Tady dojde k zatčení a já o ničem nevím?“

Gibassier údivem natáhl krk a vyvalil oči, jako kdyby chtěl říci: Nemůžete se, šéfe, vyjádřit jasněji?

„Včera byla zatčena jistá osoba, která provolávala podezřelá hesla. Ať žijí volné časy!“

„A kde to mělo být pane Jackale?“

„V kavárně Foy, pane Gibassiere.“

„V kavárně Foy? Ale ne, tam se volalo něco jiného…“

„A co?“

„Ať žijí volné pasy!“

„Mýlíte se, pane Gibassiere!“

„Dovolte, abych vás ujistil, že jsem si svým tvrzením naprosto jist, pane Jackale.“

„Jakpak si můžete být naprosto jist?“

„Protože jsem… protože jsem to volal já! Mluvili jsme o našich kabátech!“

Jackal si povystrčil brejličky na čelo a podíval se na Gibassiera se svým známým tichým úsměvem ve tváři.

„Tak takhle to dopadá, když má člověk dva zpravodaje na jednom místě. Opravdu báječná mystifikace,“ ušklíbl se Jackal, přešel ke dveřím, kam poslal Gérarda, a zavolal na něj: „Pane Gérarde, pojďte sem.“

„Už jste sám?“ staral se Gérard.

„Jsem. Skoro.“

Gérard se objevil jako vždycky celý vystrašený.

„Ale tady ten pán… to je…“

„Poznáváte ho?“

„Myslím, že ano,“ přikývl Gérard a naklonil se důvěrně k Jackalovi. „To je ten důstojník z kavárny.“

„Tak, můj drahý pane,“ řekl Jackal, „já vám tímto představuji svého nejbližšího podřízeného. A vám, drahý Gibassiere,“ obrátil se ke svému zástupci, „představuji pana Gérarda Tardieua, jednoho z našich nejoddanějších spolupracovníků.“

„Pana Gérarda…,“ vypravil ze sebe Gibassier, jako by nechtěl věřit vlastnímu sluchu.

„Ano, pana Gérarda Tardieua z Vanvres, který je vám znám.“

Gibassier se přeuctivě uklonil a z místnosti téměř vycouval.

„Ale, pane Jackale, cožpak pan Gibassier ví…,“ zhrozil se Gérard a viditelně zbledl.

„…ví všechno, pane Gérarde, ale nemusíte se tím nijak znepokojovat. Pan Gibassier je můj důvěrník, moje druhé já.“

„Ale proč jste mne představoval, pane?“ zabědoval Gérard zakoktávaje se přitom.

„Předně proto, že je správné, aby se vojáci ze stejného regimentu znali. A za druhé: copak není důležité, aby vás znal, pro případ, že nějaký nešika vás dá zatknout? Pomůže vám pak snáze na svobodu.“

Představa, že by mohl být zatčen, Gérarda přímo vrhla do

voltairiánské lenošky pana Jackala. Ale šéfa tajné policie se to zřejmě pramálo dotklo. Nechal Gérarda nehnutě dřepět na svém trůně a posadil se naproti němu na obyčejnou židli. Dopřál mu několik vteřin, aby se jakžtakž sebral, a s předstíranou bodrostí ho začal uklidňovat:

„Co se dá dělat, pane Gérarde. Kříž Čestné legie za tohle nebude, ale třeba mi můžete hlásit něco jiného, závažnějšího…“

„Ne, pane, přiznávám, že pro vás už nic jiného nemám.“

„A u všech sakramentů, to je bída. Co si s tím počnem… Ale víte co? Když pro mne nemáte nic vy, prozradím něco já vám. Bude vás to zajímat,“ řekl Jackal, pošoupl si brejličky na čelo a upřel své rysí oči na svého společníka, který cítil, jak pod tím pichlavým pohledem ještě víc bledne. Kdykoliv odcházel pan Gérard z budovy v ulici de Jérusalem, připadal si jako trestanec po výslechu na mučidlech. Rozdíl byl jen v tom, že ten útrpný výslech byl jednou mírnější, a podruhé zas přísnější. Tentokrát kočka držela myšku v drápech a dopřávala si potěšení trošku si s kořistí pohrát.

Pan Jackal vylovil z kapsy tabatěrku, vsunul do ní dva prsty, vytáhl pořádnou porci šňupavého tabáku a s rozkoší si ji nacpal do nosu.

„Jestlipak víte, drahý pane Gérarde,“ přerušil pak konečně okamžik napjatého ticha, „že lhůta, kterou Jeho Veličenstvo král Karel poskytl Sarrantimu, za týden projde?“

„Ano, to vím,“ zamumlal Gérard, vrhl na policejního šéfa pohled plný znepokojení a mimoděk se zachvěl.

„A jistě si také uvědomujete, že dnes, zítra nebo pozítří… kdykoliv… se může objevit abbé Dominik… Ale já vidím, že se mi tu třesete jako osika, a já jsem vám zatím dohromady ještě nic neřekl. Abyste mi tady neomdlel, než se dostaneme k tomu nejzajímavějšímu.“

„Nemohu za to,“ zaúpěl Gérard, „je to silnější než já!“

„Ale, pane Gérarde, přece od abbého Dominika se nemáte čeho obávat. Už jsem vám vysvětlil, že se můžeme spolehnout na Jeho Svatost. Ne, odtud vám vůbec nehrozí nebezpečí…“

„Ano… Panebože… jenže tím říkáte, že odjinud mi něco hrozí!“

„Inu, pane Gérarde, člověk je slabá bytost a bez ustání bojuje s nebezpečími, která ho obklopují, a uniká jim někdy jen jako

zázrakem. Kdyby si je všechna plně uvědomoval, neměl by jedinou klidnou vteřinu v životě.“

„Svatá pravda, pane Jackale! Bohužel!“

„To jsem rád, že to uznáváte,“ naklonil se Jackal k Gérardovi. „Mimochodem, mohu se vás na něco zeptat? Co soudíte o básnících, pane Gérarde? Je to pěkná sebranka, co?“

„Nevím, co na to odpovědět, pane Jackale. Žádného básníka neznám a v životě jsem nepřečetl víc než čtyři pět básniček…“

„Hm, hm… Víte, básníci se hrozně holedbají. Třeba tvrdí, že někdy i mrtví mohou povstat z hrobu… Já osobně jsem tomu dosud nevěřil, ale jistá událost v nedávné době mě tak poučila, že bych na tohle téma byl schopen napsat učenou studii. Ne, samozřejmě že mrtví z hrobu nepovstávají, ale mohou z nich někdy zmizet…“

Zdálo se, že pan Gérard bledne víc a víc.

„Počkejte, řeknu vám takový příběh,“ pokračoval pan Jackal. „Jistý muž, asi tak vašeho charakteru, vaší povahy, vašich názorů, prostě lidumil, v jedné slabé životní chvilce… vykládám samozřejmě nepřesně, jsem si toho vědom, pane Gérarde… tedy tento muž utopil svého synovce. Protože nevěděl, co s mrtvolou… víte, to se obvykle stává, že v takových případech jsou s mrtvolou potíže… tak ji prostě zahrabal do země na své zahradě. Myslel si, že je tam dokonale ukrytá, což také bylo pravda, ovšem na druhé straně země není donekonečna tak diskrétní, jak se má za to. A teď si představte, že ke mně ráno přijde člověk… ta náhoda, on tehdy odcházel právě v té chvíli, kdy jste vy přicházel… a řekne mi doslova: ‚Pane Jackale, za týden bude popraven nevinně odsouzený člověk.‘ To se rozumí, pane Gérarde, že jsem se mu vysmál, soud přece vynesl pravoplatný rozsudek! Jenže on trval na svém a jako beran mi opakoval a opakoval: ‚Ten člověk je nevinný, a já znám pravého viníka!‘ Pak se mne zeptal, jestli bych s ním ještě v noci zajel na jedno místo nedaleko Paříže, že mi tam o svém tvrzení podá důkaz. Řekl jsem, že nemohu, ale že jsem ochoten jet hned příští noc, když tedy trvá na tom, že se mi dostane důkazu o nevině odsouzeného.“

„A vy jste… vy jste… souhlasil,“ zakoktal Gérard a skryl si hlavu do dlaní.

„Mohl jsem snad jednat jinak, pane Gérarde? Byl jsem povinen takový návrh přijmout, to vy, jako čestný člověk, jistě uznáte.

Sakramentská práce, musím tam jet, ne sice dnes v noci, ale zítra… slyšíte, pane Gérarde, zítra v noci!“

„Ano, pane Jackale,“ přisvědčil Gérard, ale zdálo se, že smysl posledních slov ani nevnímá, protože zuby mu jen drkotaly strachem.

„Já jsem hned tušil, že vás moje vyprávění bude zajímat,“ řekl Jackal. „Víte, řekl jsem si: Pan Gérard je ohromně lidumilná duše, a když se dozví, v jakém nebezpečí je ten nešťastník, který zahrabal synovce na zahradě, vcítí se do jeho útrap, jako kdyby byl sám vinen. Nebo jsem se mýlil, pane Gérarde?“

„Ne, ne… och, ne,“ zajektal Gérard.

„To jsem rád. Takže já zítra kolem půlnoci odjíždím s tím druhým pánem lidumilem… ale ten není jako vy, pane Gérarde, on totiž není lidumil jako lidumil, konečně Molière také říkal, že není galejník jako galejník… Nu, čeká mě pěkná noční šichta. Všechno mi našeptává, že pojedeme někam na Cour-de-France. K jakémusi parku nebo zámecké zahradě, tam v nějaké jámě najdeme kostru, pořídíme o tom zápis, předložíme ovoce toho trapného díla prokurátorovi, ten bude na základě nových informací nucen požádat ministra spravedlnosti o odklad popravy Gaetana Sarrantiho…“

„Gaetana Sarrantiho?!“ vykřikl Gérard.

„Já jsem řekl Gaetana Sarrantiho?“ zvedl udiveně obočí pan Jackal. „Tak to mi nějak uniklo; nevím proč, ale vždycky se mi jméno toho mizery nějak připlete na jazyk… Tedy odloží se vykonání rozsudku, zahájí se nové vyšetřování, vezme se do vazby skutečný viník… Rozumíte mi, pane Gérarde?“

„Naprosto,“ hlesl Gérard Tardieu.

„Je to hrozná situace pro toho chudáka, co si myslel, že už je ze všeho venku. Prochází se s rukama v kapsách, volný jako ptáček, těší se z božího sluníčka, najednou se objeví četníci, ruce mu vytáhnou z kapes a nasadí mu želízka, místo na sluníčku se ocitne v chládku, jeho vážnost je tatam… a to všechno vlastně pro banalitu, pro maličkost: nevyužil k záchraně cestičku, kterou jsem mu pootevřel.“

„Cestičku… jakou?“

„Ale pane Gérarde, snad nejste natvrdlý? Nebo máte tak krátkou paměť? Přece jsem řekl jasně, že jsem odmítl se hnout dnes v noci z Paříže. Noční pátrání se koná až zítra. Pro člověka vaší ráže je to, doufám, jako malá násobilka!“

Gérard rozhodil ruce a potřásl v jakési beznaději hlavou a z jeho hrdla se vydral chraptivě zvuk, jímž jako by chtěl říci: Pokračujte, pane!

„Panebože, já vím, že se vás to všechno netýká, pane Gérarde, nemáte jistě nejmenší zájem krýt něčí zločin. A předpokládejme na chvíli, že na místě toho člověka byste byl vy… já vím, že se to nedá předpokládat, ale prosím… řekněme, že jste tu mrtvolu zakopal na zahradě vy, řekněme, že pozadím této tragédie je majetek, například zámek ve Viry-sur-Orge, předpokládejme, že je vám známo, že za čtyřiadvacet hodin bude vykonána úřední prohlídka zámku… Co by vám zbývalo udělat ke své záchraně?… pardon, k záchraně svého přítele…? Ještě v noci z dneška na zítřek?“

„Co by mi… zbývalo… udělat,“ vysoukal ze sebe těžce Gérard.

„Ano, co by vám zbývalo udělat, aby nenašli mrtvolu?“

„Zbývalo by mi jedině,“ odkrajoval Gérard slovo po slovu a stíral si pot, který se mu ve velkých kapkách řinul z čela, „jedině, abych ji vy… vyhrabal a… odstranil.“

„Konečně! Vaše fantazie poněkud pokulhává, pane Gérarde, musíte si jít trošku provětrat mozek, nejlíp na zdravý venkovský vzduch! Máte dnes a zítra volno, zajděte si do přírody! Myslím, že budeme mít hezké počasí, projděte se lesem někde v Meudonu nebo ve Vanvres… lesy jsou pro všechny hříšníky jako stvořené… kdoví jestli tam nepotkáte toho čertovského chlapíka, co připravil o život svého synovečka. Jak znám vaši obvyklou dobrodušnost, jistě ho upozorníte na nebezpečí, které mu hrozí!“

„Rozumím vám,“ vykřikl Gérard a vrhl se k policejnímu šéfovi a uchopil jeho ruku, pokoušeje se vtisknout na ni polibek. „Děkuju vám! Moc vám děkuju!“

„Nechte toho!“ Jackal mu vytrhl s opovržením svou pravici. „Hleďte radši, ať jste už pryč! Dal jsem vám šanci, ostatní záleží na vás.“

Gérard se otočil, neřekl už ani slovo a vypadl ze dveří.

„Fuj, snad si nemyslíš, že to všechno dělám proto, abych zachránil tvou špinavou kostru,“ procedil mezi zuby Jackal a ještě hezkou chvíli seděl s očima upřenýma na dveře, za nimiž s takovým spěchem zmizel Gérard.

57.

Kočí se musí mít na pozoru

Pan Gérard pelášil z osudné budovy v ulici de Jérusalem, jako by běžel k ohni. Na nábřeží chytil první kočár, vskočil do něho a houkl na kočího: „Na hodinu! Dostaneš deset franků, když uděláš dvě míle.“

„Jasně, občane! Kam to bude!“

„Do Vanvres.“

Koně se činili, přesně za hodinu Gérard dojel k cíli. Kočímu se rito zamlouvalo.

„Mám počkat, občane? Koníčci mi táhnou dobře,“ nabízel další služby a uvedl Gérarda na chvíli do rozpaků. Měl ovšem doma přípřeží i vůz, ale měl i obavu, aby jeho vlastní kočí si třeba nepustil pusu na procházku. Napadlo ho, že bude moudřejší zařídit všechno s neznámým, cizím člověkem, kterému zaplatí a kterého už víckrát neuvidí. Rozhodl se, že si kočár ponechá, ale pokud jde o odměnu, že bude méně štědrý, aby tím nevzbudil nevítanou pozornost. Teď se nesmí dopustit žádné chyby.

„Děkuji,“ řekl. „Je to smůla, měl jsem tu jakousi schůzku, ale dotyčný už zřejmě odjel. Vím naštěstí kam: Do Viry-sur-Orge.“

„To je špatné, občane, to je špatné,“ potřásl hlavou kočí. „Ale já vás tam zavezu, jestli chcete. Sedm mil, to se zvládne snadno.“

„Co by to stálo?“

„No za tři franky jako dostavníkem by to nebylo, ale měl byste pohodlí, s nikým byste se nemusel po cestě bavit…“

„Já vím, já vím,“ řekl Gérard, který si nic jiného nepřál, než aby se v nejbližších hodinách nemusel s nikým bavit, „to stojí za úvahu…“

„Jistěže, občane… Tak se vyjádřete: kolik dáte chudákovi Barnabéovi, když vás hodí do Viry?“

„Já ovšem budu potřebovat také odvézt zpátky.“

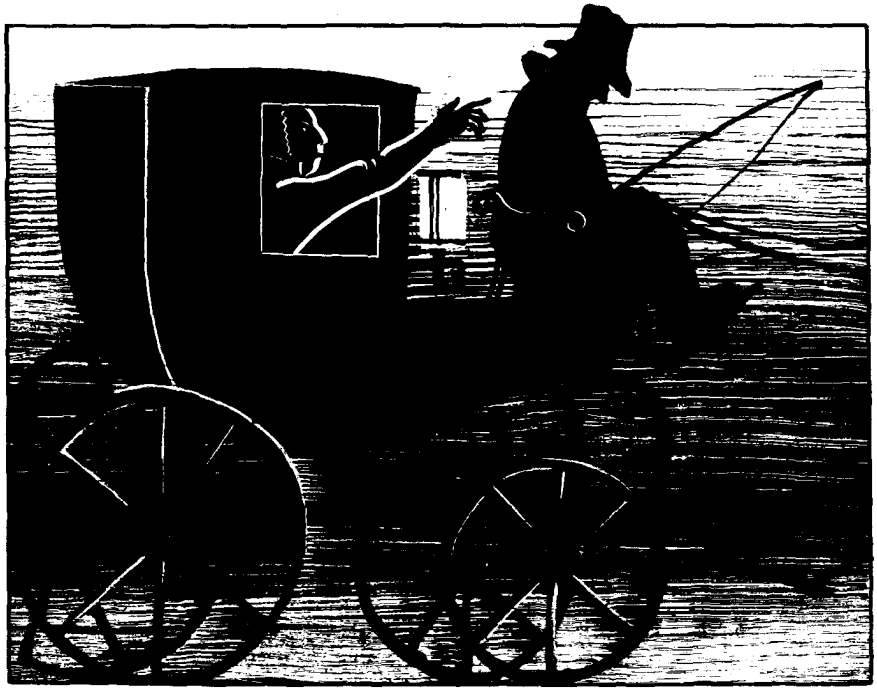
„To zařídíme taky.“

„A bude asi potřeba, abyste na mne chvíli počkal.“

„Můžu i počkat, občane.“

„Tak řekněte cenu. Ale rozumnou, mistře Barnabé!“

„Tam a zpátky třicet franků.“

„A za čekání?“

„Za každou hodinu čtyřicet sous… To je slušná nabídka, ne?“

„Dám pětadvacet franků za obě cesty a těch čtyřicet sous,“ řekl Gérard, aby to vypadalo, že nepřistupuje hned na první nabídku.

„Beru,“ přikývl spokojeně kočí. „Mám jet přes Fromenteau?“

„Přes Fromenteau, nebo jak chcete… Ale ještě okamžik počkejte.“

Gérard si musel ještě zaskočit k sobě domů pro klíč k zahradě a k zámecké budově ve Viry-sur-Orge. Mistru Barnabéovi ta krátká přestávka přišla vhod; koně si alespoň trochu oddechli; byl to slušný živnostník, hrdý, že za peníze vždy odevzdává dobrou práci.

Do Viry-sur-Orge jeli jako s větrem o závod. Když tam dorazili, bylo slunko ještě na obloze. Gérard nemohl ani pomyslet na to, aby se pustil za denního světla do svého smutného díla. Stáhl si klobouk hlouběji do čela, vystoupil z kočáru a kočího nechal v hospodě a

nařídil mu, aby ho čekal přesně v jedenáct hodin před zámeckou branou. Pak se vydal k zámku, provázen po cestě pohledy asi tuctu zvědavých dětí a několika bab, které přilákalo hrčení kočáru.

Pan Gérard otevřel bránu, zavřel za sebou a pustil se rychle přes park kolenu rybníka k zámecké budově. Když míjel rybník, rozbušilo se mu srdce. Odvrátil hlavu, a když se potom ocitl za vstupními dveřmi do zámecké haly, musel se opřít rukou o stěnu, aby se trochu vzpamatoval.

Zavřel za sebou na klíč, pak přešel do svého pokoje, z jehož oken byl výhled na rybník. Právě odtud viděl tenkrát Brésila, jak skočil do vody a vynesl na břeh mrtvé tělo ubohého Viktora. Rychle stáhl záclony, a protože se místnost ocitla okamžitě ve tmě, rozžal dvě svíčky v ozdobných svícnech, umístěných nad krbem.

Trochu se uklidnil, posadil se do lenošky a očekával noc.

Kolem deváté, když už padla tma, si pomyslel, že je čas jít do zahrady kopat. Bylo třeba sehnat rýč, určitě musel být nějaký ve skleníku mezi zahradnickým nářadím.

Sešel po schodech, proklouzl cestičkou ke skleníku a očima znovu zabloudil k rybníku, který se ve tmě třpytil jako vyleštěné ocelové zrcadlo. Skleník byl naneštěstí zamčen a Gérard upadl na chvíli do rozpaků co dál. V prvním okamžiku ho napadlo, že by mohl vyrazit okenní tabulku, uvolnit kličku a vniknout dovnitř oknem. Ale když se už chystal rozbít tabulku, náhle se zarazil. Polekal se, že by řinkot tříštícího se skla nadělal příliš veliký lomoz.

Bál se teď všeho.

Sáhl si rukou na srdce: bilo, divže se mu nerozskočila hruď, a on stál bez hnutí dobrou čtvrthodinu, než ho napadla spásná myšlenka. Má přece na malíčku prsten s diamantem!

Vzácný drahokam překlouzl s lehkým skřípěním kolem všech čtyř stran skleněné tabule a Gérardovi postačilo jen trochu ji zamáčknout, aby vypadla. Chvíli počkal, potom sáhl rukou do otvoru, uvolnil zevnitř západku a povolil celé okno.

Rozhlédl se, aby se ujistil, že je sám, protáhl se dovnitř a začal kolem sebe šmátrat, hledaje vhodný nástroj. Odhodil stranou několikerý hrábě, vidle a jiné nářadí, než nahmatal rukojeť rýče.

Bylo slyšet odbíjet desátou, když se vydal se svým nástrojem do zahrady. Cestou ho napadlo, že bude lépe, aby ho kočí čekal u druhé brány, u cesty vedoucí k mostu Godeau, protože to bude mít blíž, ale

vzápětí svůj nápad zavrhl; uvědomil si, že by mohlo být podezřelé, kdyby na tom místě stál kočár, když tu kdekdo ví, že zámek teď nikdo neobývá. Připadlo mu, že bude nejrozumnější, když kočí ho bude očekávat na hlavní fontainebleauské silnici, asi tak sto kroků od Cour-de-France. Odložil rýč u brány, zavřel za sebou a plížil se opatrně podél venkovských domků ke krčmě, aby to Barnabéovi oznámil.

Za okny hospody uviděl svého vozku, jak si přihýbá ze sklenice a hraje s formany karty. Nechtělo se mu ukazovat se vevnitř, někdo z místních by ho mohl poznat, i když se strašně změnil od těch dob, kdy opustil Viry.

Doufal, že třeba někdo vyjde a že po něm Barnabéovi vzkáže, aby si přišel pro pokyny. Čtvrt hodiny tak stál a nic se nedělo. Nezbývalo než upozornit na sebe Barnabéa jinak. Gérard pootevřel dveře krčmy a třesoucím se hlasem zavolal do škvíry:

„Pane Barnabé!“

Ale kočí neměl smysl pro nic kromě svých karet. Teprve po třetím zavolání zvedl hlavu, otočil se, a když spíš vytušil, než zahlédl za dveřmi svého zákazníka, zavolal nepříliš nadšeně:

„Ach, to jste vy, občane? Chcete už jet?“

„Ne, ještě ne, ale…“

„No výborně. Chudáčci koníčci si ještě neodpočinuli.“

„Potřebuji s vámi mluvit. Pojďte sem!“

„Jak račte poroučet, jsem vám k službám,“ zabručel Barnabé, pozvedl se a protahoval se co nejohleduplněji mezi karbaníky. Nicméně hospodští hosté se začali obracet ke dveřím, kdo to tam vyrušuje. Gérard se radši rychle stáhl do stínu chodby. Uslyšel, jak se zevnitř ozývají výkřiky:

„To by milostpánovi upadly nožičky, kdyby se obtěžoval k nám do hospody?“

„To je asi nějakej zamilovanej ptáček na záletech.“

„Ukázal jen kolínko, abysme ho nepoznali po tvářičce!“

Barnabé zatím přivřel dveře a pohodil hlavou do tmy, kde přešlapoval Gérard: „Tak jsem tu, občane, jak zní vaše rozkazy?“

Pan Gérard mu několika slovy oznámil, že změnil program a že si přeje, aby ho čekal s vozem nikoli u zámecké brány, ale na hlavní silnici do Fontainebleau. Barnabé doprovázel jeho výklad znovu a znovu nespokojeným hm, hm, hm, a nakonec rozpačitě namítl:

„No dobře, ale co když se tam na tý hlavní silnici nenajdeme, občane?“

„Proč bychom se nenašli? Já mám dobré oči,“ řekl Gérard.

„Jo, jenže já znám lidi, kterým náramně slábne zrak, když si najmou kočího a mají mu zaplatit za čtrnáct hodin padesátku! Já jsem taky vozil pány měšťany… chraň pánbůh, že by to byla narážka, vy jste ohromně slušnej pán… ale vozil jsem pány, že vypadali jako slušnost sama, objednali si mě na celej den, pak večír v pět jsem je musel hodit k průchodu Dauphine nebo Véro-Dodat a tam mi řekli: Čekej, kočí, já se vrátím… a už jsem je neviděl!“

„Příteli, něčeho takového bych nebyl nikdy schopen,“ řekl Gérard.

„Věřím, věřím, ale přesto… víte… kočí se musí mít na pozoru…“

Gérard pochopil a v jeho prstech zacinkaly dva zlaté

dvacetifranky. Barnabé po nich rychle hmátl, ve světle, pronikajícím skulinou mezi pootevřenými dveřmi, se přesvědčil, že jsou pravé, a nyní už spokojeně přikývl:

„Tak tedy, jak jsme se dohodli, sto kroků od Cour-de-France, v jedenáct hodin. Když jste mi dal zálohu, nemám připomínky.“

„Zato já mám jednu!“

„A jakoupak, občane?“

„Totiž…,“ začal s jistými rozpaky Gérard, „co když… co když já vás tam… nenajdu?“

„Vy mě? Na hlavní silnici? A proč byste mě tam nenašel?“

„No… když jste teď dostal zálohu…“

„No tohle! Snad Barnabéovi nedůvěřujete?“

„A vy jste mi důvěřoval?“

„To je něco jiného! Vy nemáte poznávací číslo, ale já ano! A jak známé! Číslo, co přináší štěstí každýmu, kdo se na můj kočár podívá. Jedničku!“

„Já bych byl radši, kdyby přinášelo štěstí každému, kdo se do něj posadí.“

„Takovýmu člověku v první řadě,“ zahlaholil sebejistě Barnabé. „Má jednička nosí štěstí bezpečně každýmu. A na vás bude čekat v jedenáct na hlavní silnici, tak jak jste si přál. Sto kroků směrem na Cour-de-France… je to tak správně?“

„Ano, ano, naprosto správně,“ přisvědčil Gérard. „A nemusíte to tak rozkřikovat, příteli!“

„Jo, jistě, pst, pst, pst… Máme přece důvody držet věci pod pokličkou…“

„Ale vůbec ne!“ ohradil se Gérard. „Jak jste na to přišel, že mám důvody držet něco pod pokličkou?“

„Vlastně co mi je do toho! Prášky jsem dostal, od tý chvíle nevidím neslyším. A v jedenáct naklusávám na místo.“

„Budu hledět, abych vás nenechal čekat.“

„A jen mě klidně nechte čekat, z toho se nestřílí. Platíte mi za čas, a když budete chtít, odvezu vás třeba ke branám očistce! To budete asi jedinej, kdo přijede k poslednímu soudu drožkou!“

Mistr Barnabé se svému vtipu hlučně zasmál a pochechtávaje se zapadl zase zpátky do krčmy, zatímco Gérard si setřel kapky potu, které mu stékaly po čele, a vydal se zpět na cestu k zámku.

58.

Hledání úkrytu

Když se Gérard vrátil do zahrady branou, za níž si schoval rýč, zůstal stát jako přimražený a roztřásl se od hlavy až k patě. Okna!

Zámecká okna byla osvětlena!

Vzpomněl si, že v pokoji nechal hořet dvě svíčky, a rázem si uvědomil, jaké neopatrnosti se dopustil. Světla, které teď viděl, si mohli všimnout i jiní. A protože se vědělo, že v zámku nikdo nebydlí, mohla osvětlená okna vyvolávat nejrůznější dohady.

Rozběhl se k zámecké budově, vyběhl po vnějším schodišti a vřítil se dovnitř. První svíčku sfoukl okamžitě, ale když se chystal na druhou, přišlo mu na mysl, že se bude muset vrátit chodbou ve tmě. Obavu, aby někdo nezpozoroval světlo v oknech, zaplašil strach z chodeb a schodišť opuštěného zámku. Čeho se bál? Toho, co děsívá tak často (i když mají pramálo společného) děti i vrahy: přízraků.

Třásl se strachy v představách, že ve tmě se za ním plíží kdosi neznámý. Tísnil ho pocit, že kdosi, koho nezná, ho bere za kabát. V každém koutu, za každým rohem chodby se mu zdálo, že na něj hledí záhadné zjevení, přeludná postava ženy nebo dítěte.

Cožpak se nestaly mezi těmito prokletými zdmi dvě, a možná tři vraždy?

S jednou zapálenou svíčkou v ruce se Gérard pomalu sunul do vstupní síně. Zastavil se tu, zaváhal. Tam venku, proti vnějšímu schodišti do zámku, se leskne hladina rybníka, toho prokletého rybníka! Ale kdyby chtěl vyjít druhým východem přes komoru, znamenalo by to jít místem, kde byla zardoušena Orsola! Vzpomněl si na krvavé skvrny na dlaždicích, ale přesto se posléze rozhodl, že cestou přes komoru půjde. S touto krví přece neměl nic společného!

Gérard držel v jedné ruce svíčku, ve druhé rýč a pomalu sestupoval po schodišti do kuchyňky, kde se na okamžik zastavil; zatřepal hlavou, aby se zbavil potu – ruce neměl volné, ani čelo si nemohl utřít –, a potom kopl nohou do dveří vedoucích do přilehlého sklepení. Proud vzduchu se vevalil dovnitř jako malá smršť a zhasil plamen svíčky. Gérard se naráz ocitl ve tmě; jako by se stal jejím zajatcem.

Bezděky zaúpěl, zamrazilo ho, ale hned potlačil další výkřik, jako by se bál, aby svým hlasem neprobudil mrtvé. Neměl se raději vrátit zpátky? Vrátit se… Ale co když mu je v patách Orsolin přízrak?

Přinutil se pokračovat dál směrem ke dveřím vedoucím do zámeckého parku. Když k nim dospěl, zjistil, že jsou zavřené. Klíč v zámku nebyl, západka byla celá zrezivělá, vůbec se jí nedalo pohnout, a když do ní udeřil, ani se nepohnula. Měl dojem, že ho opouštějí síly, a zdálo se mu, kdyby měl znovu projít nazpět přes sklípek u kuchyňky, že by snad strachy umřel.

Sebral všechny své síly a znovu udeřil do zámku.

Zaskřípěl, přece jen povolil a dveře se pootevřely. Čerstvý vzduch udeřil Gérarda do tváře a zchladil čelo zrosené kapkami potu. Jaký nádherný pocit nevýslovné úlevy po dusivém ovzduší tam uvnitř! Jaké nádherné noční povětří!

Nadechl se z plných plic, otevřel ústa, aby poděkoval Bohu – ale neodvážil se. Kdyby byl Bůh, jak by mohl být on, Gérard, na svobodě a Gaetano Sarranti ve vězení? Je pravda, že Sarranti patrně v této chvíli spí klidným spánkem, který člověku dává sílu vystoupit třeba i na šibenici, zatímco on tu stojí s roztřesenými koleny, s výčitkami v duši, s čelem zalitým úzkostným potem. Bude mít vůbec sílu, aby dokonal své dílo? Aby vykopal a ukryl kosti své oběti?

Musí se o to aspoň pokusit.

Rychlým a téměř pevným krokem přešel ke skupině velkých stromů a v jejich tajemném a ševelivém stínu na něho znovu sáhl svou mrazivou rukou děs.

Už byl v aleji, už měl před očima veliký dub, už rozeznával obrysy lavičky poblíž něho.

Úzkost ho táhla vší mocí nazpět, a přece musel, musel jít kupředu. Asi tak jako odsouzenec, který hnán jakousi osudovou silou kráčí k šibenici – a on si v jedné chvíli kladl otázku, zda by nebylo pro něho lepší, kdyby ho čekalo popraviště, nežli to, co se chystal vykonat.

Byl by uvítal neočekávanou ránu, která by ho bleskurychle a bez útrap zbavila života! Ale to pozvolné umírání při soudním řízení, žalářní kobka, studená a vlhká předzvěst hrobu, pak kat v ponuré kápi, na rudo natřené popraviště a šibenice, která po člověku už zdáli natahuje svůj dlouhý pařát, anebo ten trojúhelník čepele klouzající v drážkách gilotiny a ty schůdky, po nichž se musí vystoupit za

podpírání katových pacholků, když se už nedostává sil, to je to, čím je poprava tak krutá, nestvůrná, nemožná! Ne! To přece jen raději vykopat mrtvolu, raději zemřít strachem při vyhrabávání ostatků ze země!

Rozhodl se a rázně se pustil do práce.

Nejdřív bylo třeba najít přesně místo, kde mrtvého Viktora zakopal.

Vrhl se na kolena a začal kolem sebe ohmatávat půdu.

V žilách mu znovu začala tuhnout krev; ne pro to, co dělal, avšak proto, že se ho zmocnilo příšerné, děsivé tušení; zdálo se mu, jako by se tady v tom kousku země docela nedávno kdosi přehraboval. Nepřichází pozdě? napadlo ho ihned a nová hrůza ho popadla za pačesy a hnala ho k tomu, že začal zběsile rvát kusy země, až nakonec ponořil do vyhrabané díry ruku a – samou radostí vykřikl.

Ano, kostra tu ještě byla!

Pocítil hebké a jemné chlapcovy vlasy, jichž se tak zhrozil Salvator, a s horečnatým chvatem se pustil do vykopávání.

Odvraťme zrak od tohoto odporného díla! Zanedlouho spatříme sinalou a chvějící se postavu, jak vystupuje ze stínu stromů, v jedné ruce drží rýč a druhou přidržuje cosi neforemného pod svým pláštěm a vyděšenýma očima hledá nový bezpečný úkryt pro své truchlivé břemeno.

Gérard přešel spěšně přes celý zámecký park až na jeho druhý konec bez jediného zastavení. Teprve tam se zarazil, odložil na zem svůj plášť a začal hloubit jámu. Zaryl však jen třikrát čtyřikrát, pak zavrtěl hlavou a zamumlal: – Ne, tady ne, tady ne! Sebral plášť, poodešel asi sto kroků dál k houštině, zastavil se, zaváhal a opět nespokojeně potřásl hlavou se slovy: – Moc blízko! Znovu sebral plášť a s horečným spěchem se rozběhl k rybníku. Teď ho už kupodivu nepronásledoval strach, že spatří na jeho hladině přízrak dítěte. Měl je u sebe, zabalené v plášti, který složil na trávník u břehu. Sklonil se, aby své břímě vybalil, když tu se ozvalo z dálky táhlé, pronikavé zavytí psa.

Ach ne, tady také ne… jednou už ho pes z rybníka vytáhl… A co kdyby ho vypustili… pak by našli kostru… Ale co mám udělat? Panebože, dej, ať mě něco napadne! Ne, já už vím, jak to udělám… Kdybych ty nešťastné kosti zakopal kdekoli tady v parku, vždycky by je nakonec mohl někdo najít… Ne, já je vezmu s sebou, jedině u mě

budou bezpečně schovány… U mne, na zahradě ve Vanvres a nikde jinde!

Sebral plášť, nechal rýč rýčem a vyběhl k východu ze zámecké zahrady, vedoucímu k mostu Godeau.

Klíč od brány měl v kapse, otevřel docela snadno.

Divná věc – od chvíle, kdy zachumlal pod plášť kostru své oběti, všechna hrůza z nadpřirozených sil se ztratila.

Hnal se divokými skoky přes pole, jen aby byl co nejdřív na hlavní silnici. Touž cestou, kterou objevil Roland.

Barnabé stál ve slově. Čekal s kočárem na domluveném místě, a čekání mu opravdu vůbec nevadilo. Spal spravedlivým spánkem na svém kozlíku, ale okamžitě se probudil, když očekávaný zákazník otevřel dvířka. Gérard dosedl a kočár se rozkymácel.

„Ach jo," protáhl se kočí. „To jste vy, občane?"

„Ano, ano," řekl Gérard, „jen se nedejte ničím rušit."

„Máte v tom plášti nějaký balík, že?… Ukažte, hodím vám ho k sobě na kozlík," natáhl vozka ruku. „Vždyť vám to překáží!"

„Není třeba," vykřikl Gérard poplašeně. „To jsou… vezu vzácné rostliny, ty se musí chránit před otřesy! Položím si je tady na kolena!"

„Jak chcete… A teď jedeme zpátky?"

„Do Vanvres," řekl nedočkavě Gérard.

„Jak je ctěná libost… Když do Vanvres, tak teda vzhůru do Vanvres!" vykřikl Barnabé a práskl bičem do svého spřežení.

OBSAH

1. *Steeple-chase* 5
2. *Hotel U velkého Turka* 9
3. *Zrádci jsou vždycky ve vlastních řadách* 13
4. *Gibassier triumfuje* 18
5. *Jasnozřivý pan Jackal* 21
6. *Dva staří známí* 24
7. *Jak se dělá vzpoura* 27
8. *Zatčen!* 33
9. *Duševní soulad* 38
10. *Informace významné i bezvýznamné* 41
11. *Přízrak* 49
12. *Večírek v ulici d'Artois* 53
13. *Árie z Othella* 62
14. *Poplach kolem Camilla de Rozan* 71
15. *Konec jednoho zákona* 75
16. *Přehlídka* 82
17. *Pan de Valsigny* 89
18. *Manželský rozhovor* 95
19. *Soud nad Sarrantim* 107
20. *Milenci z ulice Mácou* 119
21. *Odklad* 126
22. *Rozhovor v cele* 131
23. *Cestovní pas* 139
24. *Pomoz si, a bůh ti pomůže!* 148

25. *Co peníze zmohou, a co ne* 154
26. *Salvatorovo dopoledne* 161
27. *Salvatorův večer* 170
28. *Salvatorova noc* 176
29. *Hovoří se o zajatci, ale hlavně o koni* 191
30. *Pan de Valgeneuse je v nebezpečí,*
Jean Taureau má obavy
a popíjí se víno z domácí révy 194
31. *Panu de Valgeneuse se nechce tancovat*
a Jean Taureau
nechce zbohatnout 201
32. *Poslední vůle markýze de Valgeneuse*
a další pohledy
do minulosti pana Salvatora 211
33. *Sebevražda* 220
34. *Nečekané návštěvy v ulici d'Ulm* 226
35. *Krátká mezihra pro dva hlasy* 234
36. *Co se dělo v srdcích dvou mladých lidí* 238
37. *Královský komoří na zámku Vanvres* 243
38. *Co nabídl Jackal panu Gérardovi*
místo kříže Čestné legie 247
39. *Několik Beatricí*
a strýčkovo znepokojení 255
40. *Příběh mladého hudebníka* 265
41. *Pirát Christian* 270
42. *Zámek Malmaison* 281
43. *Přístav Rochefort* 288
44. *Trosečníkovo vidění* 294
45. *Dva bratři* 298

46. *Otec a syn* 302
47. *Stesk srdce, chudoba a píseň štěstí* 307
48. *Mládí – jaro života* 314
49. *Letmý pohled do ulice Laffitte* 318
50. *Letmý pohled do ulice d'Ulm* 313
51. *Pavel a Virginie* 328
52. *Letmý pohled do zahrady na bulváru des Invalides* 334
53. *Letmý pohled do ulice de Jérusalem* 341
54. *Noční cesta do Viry-sur-Orge* 345
55. *Prázdné hnízdo* 350
56. *Důvěrné rozhovory pana Jackala* 358
57. *Kočí se musí mít na pozoru* 367
58. *Hledání úkrytu* 373

KNIHY ODVAHY A DOBRODRUŽSTVÍ

Řídí Jarmila Rosíková

Svazek 170/I

Alexandre Dumas

SALVATOR

DÍL I.

Ilustroval Michal Kudělka. Z francouzského originálu Salvator vydaného nakladatelstvím Calmann-Lévy v Paříži přeložil a upravil Miroslav Drápal. Vydal jako svou 7037. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1986. Odpovědná redaktorka Jitka Minaříková. Výtvarný redaktor Jiří Fixl. Technická redaktorka Zoe Bláhová.

Ze sazby písma Baskerville vytiskla tiskárna Stráž n. p. závod Vimperk. 25,96 AA (text 22,66, ilustr. 3,30), 26,08 VA. Náklad 50 000 výtisků. 1. vydání. 13-737-86 11/61

Cena obou vázaných výtisků 65,– Kč

Pro čtenáře od 12 let